

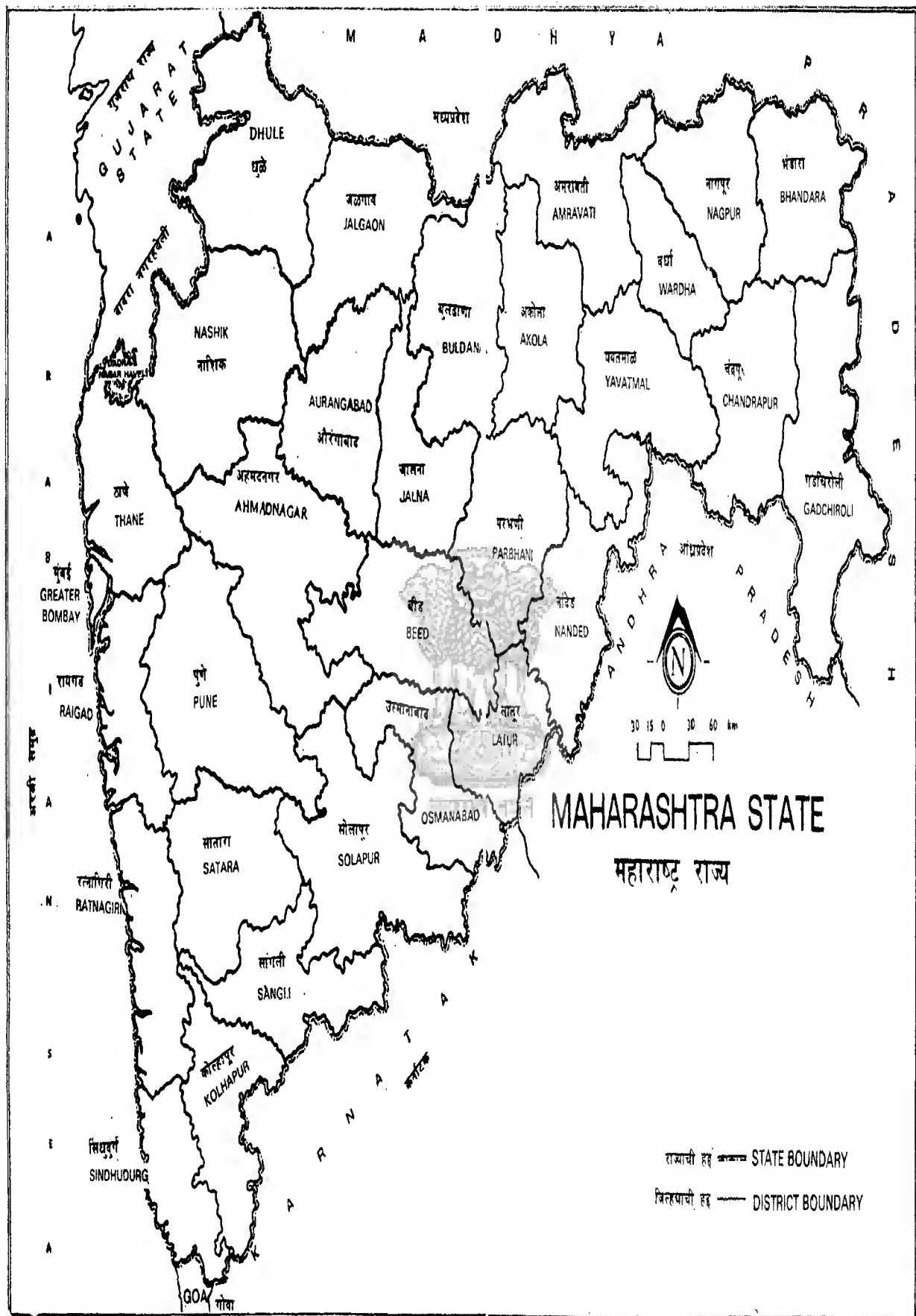
महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकी गोषवारा

STATISTICAL ABSTRACT
OF
MAHARASHTRA STATE

1988-89

सत्यमेव जयते

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
BOMBAY

P R E F A C E

The Statistical Abstract for the year 1988-89 (both in Marathi and in English) is the twenty-fourth in the series. It gives data on socio-Economic characteristics of the State mostly for the year 1988-89.

2. From the issue of 1982-83 and 1983-84 (combined) the form of this publication is somewhat modified by taking into account the recommendations of the Central Statistical Organisation, New Delhi, for preparation of State Statistical Abstracts.

3. A map of Maharashtra State is also included in this issue.

4. It is hoped that this publication will be found useful as a reference book by those interested in socio-economic studies of Maharashtra and its districts.

5. I am thankful to the different departments and offices of the State Government, Government of India, Local Bodies and other organisations for their co-operation in supplying requisite data for inclusion in this publication.

Bombay 1
Dated Aug. 1992.

A. K. KAGALKAR
Director of Economics and
Statistics, Bombay.

प्रस्तावना

राज्य सांख्यिकी गोष्टवारा हे प्रकाशन १९८८-८९ या वर्षाकरिता इंग्रजी व मराठी अशा दोन्ही भाषांतून तयार करण्यात आले असून हा या मालिकेतील चौविंसावा अंक आहे. या प्रकाशनात महाराष्ट्र राज्यातील आर्थिक व सामाजिक बाबींवरील माहिती शक्यतो १९८८-८९ या वर्षाकरिता देण्यात आली आहे. जेथे १९८८-८९ ची माहिती उपलब्ध नाही तेथे अद्यावत उपलब्ध माहिती देण्यात आली आहे.

२. केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, नवी दिल्ली यांनी राज्य सांख्यिकी गोष्टवारा संबंधात केलेल्या शिफारशीनुसार या प्रकाशनाच्या स्वरूपात १९८२-८३ व १९८३-८४ वर्षांच्या या एकत्रित अंकापासून काही थोडे बदल करण्यात आले आहेत.

३. या शिवाय या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्र राज्याच्या एका नकाशाचा समावेश करण्यात आला आहे.

४. महाराष्ट्र राज्य व त्यातील जिल्ह्यांतील सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करू इच्छिणाऱ्यांना हे प्रकाशन संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयुक्त होईल अशी आशा आहे.

५. राज्य शासन, केंद्र शासन, स्थानिक संस्था आणि इतर संस्थांची निरनिराळी खाती व कार्यालये यांनी आवश्यक ती माहिती प्रकाशनात समाविष्ट करण्यासाठी दिली त्यांच्या या सहकार्याबद्दल मी आभारी आहे.

मुंबई :
दिनांक ऑगस्ट, १९९२.

अ. कृ. कागलकर,
अर्थ व सांख्यिकी संचालक, मुंबई.

सत्यमेव जयते

आस्ताविक

INTRODUCTORY

०.१. महाराष्ट्र राज्य १९६० मध्ये स्थापन झाल्यापासून "राज्य सांख्यिकी गोष्टवारी" हे प्रकाशन प्रकाशित करण्यात येते. त्या मालिकेतील हा चाविसवावा अंक आहे. हा गोष्टवारी प्रसिद्ध करण्याचा हेतू हा की, त्यामुळे राज्यातील शक्य तितक्या जास्तीत जास्त सार्वजनिक व आर्थिक बाबींच्या पाश्चात्तुभूमीवरील आकडेवारी उपलब्ध व्हावी आणि तसेच त्या गोष्टवारीची उपयुक्तता फक्त संदर्भ पुस्तिका म्हणून नसून, संशोधनाकरिता, नियोजनाकरिता व राज्याच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींच्या अभ्यास करण्याच्या दृष्टीनेही तो उपयुक्त ठरेल. या मध्ये देण्यात आलेली जास्तीत जास्त माहिती शक्यतो जिल्हा निहाय असून त्यामुळे जिल्ह्या-जिल्ह्यातील तुलना करणे शक्य होईल. तसेच ह्यात दिलेल्या काही सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रातील निरनिराळ्या वर्षांच्या आकडेवारीच्या मालिकेवरून त्या त्या क्षेत्रातील झालेले बदल अभ्यासण्यास मदत होईल.

०.२. प्रकाशित होणारा हा अंक १९८८-८९ वर्षाचा असून त्यातील अधिकांश माहिती शक्य तेवढी १९८८-८९ संदर्भ वर्षाची आहे. १९८८-८९ चा माहिती उपलब्ध नसल्यास उपलब्ध असलेल्या अद्यावत वर्षाची माहिती देण्यात आलेली आहे. त्याचप्रमाणे १९८७-८८ वर्षापर्यंतच्या वर्षवार माहितीच्या मालिका ही दिलेल्या आहेत. ह्या गोष्टवारीत प्रस्तुत केलेली माहिती मूलतः राज्य सरकार व केंद्र सरकारच्या विविध विभागात तसेच स्थानिक संस्थात संकलित करण्यात येते. हे विभाग अशी माहिती तयार करून अलिकडील वर्षासाठी, अस्थायी माहिती उपलब्ध करून देतात व नंतर ही अस्थायी माहिती अंतिम करण्यात येते. तेव्हा पूर्वी दिलेल्या माहितीपेक्षा ह्या अंतिम माहितीत थोडाफार फरक आढळतो. ह्याच कारणामुळे ह्या गोष्टवारीत प्रकाशित झालेली माहिती संचालनालयाच्या इतर प्रकाशनातील (उदा. महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी, महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी) किंवा ह्यापूर्वी प्रकाशित झालेले सांख्यिकी गोष्टवारीचे अंक ह्यास प्रकाशित झालेल्या माहितीशी जुळेलच असे नाही.

0.1. This is the Twentyfourth issue of the Statistical Abstract of Maharashtra State which is being published since its formation in 1960. The purpose of publishing this Abstract is to present background statistical material on as many socio-economic characteristics of the State as is possible so that the Abstract may prove useful not only as a reference book but also for research, planning or further socio-economic studies about the State. The information is to the extent feasible, is presented districtwise for interdistrict comparison. Some social and economic statistics are presented over a series of years to study changes in these fields.

0.2. The present issue relates to the year 1988-89 and the detailed data are published for the year 1988-89 wherever such data were available. Wherever data for 1988-89 were not available, the data for the latest available year are given. Also, yearly series up to the year 1978-88 are presented. The statistical data presented in this Abstract are initially compiled by various departments of the State Government, Government of India, Local Bodies, etc. These departments usually prepare and release provisional figures for recent years. These provisional figures are in the process of finalisation and ultimately when they are finalised, they are slightly different from the provisional figures released earlier. For this reason, the data published in the other publications of this Directorate, viz., "Hand-book of Basic Statistics of Maharashtra State", "Economic Survey of Maharashtra" or the earlier issue of the Statistical Abstract may not exactly tally with those published in this Abstract.

बुद्धीनेपात महाराष्ट्र

MAHARASHTRA AT A GLANCE

०.३. ही माहिती दोन भागात विभागली आहे. पहिल्या भागात राज्याविषयी सर्वसाधारण माहिती दिली आहे. दुसऱ्या भागामध्ये लोकसंख्या, कृषि इत्यादी विविध विषयांवरील निर्देशांक दिले असून याचबरोबर देशातील संबंधित आकडेवारी देण्यात आली आहे. प्रत्येक बाबीसमोर महाराष्ट्र आणि भारत यांची आकडेवारी कोणत्या वर्षाची आहे हे नमूद करण्यात आले आहे. काही बाबतीत हा काळ एकच नसतो. त्यावेळी भारतासाठी अद्यावत उपलब्ध असलेल्या वर्षाची/काळाची आकडेवारी देण्यात येऊन तुलनात्मक अभ्यासासाठी महाराष्ट्राची त्याच वर्षाची/काळाची आकडेवारी देण्यात आली आहे. तसेच ह्या टक्केवारीने देशातील आकडेवारीत महाराष्ट्राचा किती हिस्सा आहे हेही दर्शविले आहे.

0.3. This table is divided into two parts. In the first part, some general particulars about the State are given. In the second part, the important indicators under various heads, such as population, agriculture, etc. are presented alongwith the corresponding figures relating to the country. In some cases where the period to which the figures concerning Maharashtra and India, respectively relate, is not identical, the data for latest available year for India is shown and comparison of Maharashtra with India is made with reference to this period. The statement also gives percentage share of Maharashtra with the figures relating to the country.

०.४. बाब क्रमांक ५.१ मध्ये दिलेल्या कारखाने आणि रोजगार-विषयक माहितीमध्ये संरक्षणविषयक कारखाने समाविष्ट आहेत. बाब क्रमांक ९.२ मध्ये दर १०० चौ. किलोमीटरमागे दिलेली रस्त्यांची लांबीविषयक माहिती भारत सरकारच्या दाखलक आणि जहाज खात्याकडून पुरविली गेली आहे. बाब क्रमांक १० मध्ये दाखविण्यात आलेले अंदाजित राज्य उत्पन्न आणि राष्ट्रीय उत्पन्न सुधारित मालिकेनुसार दाखविले आहे. भारताकरिता अंदाजित राष्ट्रीय उत्पन्न आणि एकूण निव्वड देशांतर्गत उत्पन्नमुद्दा दिलेले आहे.

0.4. The information regarding factories and employment shown against item 5.1 is inclusive of defence factories. Road length per 100 Sq. km. of area shown against item 9.2 is quoted from the information supplied by the Ministry of Transport and Shipping. The estimates of State Income and National Income given against item No. 10 are according to revised series. For India, estimate of National Income and Net National Domestic Product, is shown.

सारांश तक्ते

०.१. सारांशविषयक तक्त्यात काही महत्त्वाच्या विषयांवरील माहिती दिलेली आहे. ह्यातील माहिती १९६०-६१ ह्या वर्षासाठी व त्यानंतर संदर्भ वर्षापर्यंत दर पाच वर्षांच्या अंतराने देण्यात आली आहे.

निवडक निर्देशांक

०.६. आर्थिक आणि सामाजिक बाबींवरील १९८८-८९ चे काही महत्त्वाचे निर्देशांक ह्या अंकात देण्यात आले आहेत. निर्देशांक काढताना संबंधित वर्षाची अंदाजित लोकसंख्या पायाभूत घेण्यात आलेली आहे. परंतु जेव्हा विशिष्ट बाबतीत (उदा. कामगार, शहरी लोकसंख्या) अशी अंदाजित लोकसंख्या उपलब्ध नसेल त्यावेळी त्याकरिता १९७१-१९८१ च्या संबंधित लोकसंख्येचा उपयोग करण्यात आला आहे.

०.७. घाणुडे सांख्यिकीय माहितीचे विषयवार तक्ते दिले आहेत. या तक्त्यात जिल्हावार माहिती दिलेली आहे. केन्द्रीय सांख्यिकीय संघटनेने सुचवल्याप्रमाणे विषयाची व त्याखालील तक्तांची नांढणी करण्यात आली आहे.

SUMMARY TABLES

0.5. Summary tables of some important topics have been presented here. The data are presented in the form of series for 1960-61 and thereafter at an interval of five years till the reference year.

SELECTED INDICATORS

0.6. Districtwise selected economic and social indicators mainly for the years 1988-89 have been presented in this issue. Base population is, in all cases, taken to be the estimated population for 1988-89 except where the particular population estimate such as workers, urban population etc., was not available for the year. In such cases 1971-1981 population characteristic was used.

0.7. Statistical tables on various subjects are presented thereafter. Districtwise data are depicted in these tables. The tables are grouped under various subjects and are arranged as per recommendations made by the Central Statistical Organisation.

महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकी गोवबारा
STATISTICAL ABSTRACT OF MAHARASHTRA STATE
1988-89

अनुक्रमणिका

CONTENTS

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
(i)	महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी	(xv)	Note on reorganisation of districts in Maharashtra.
(ii)	प्रास्ताविक	(xvii)	Introductory.
(iii)	दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र (सामान्य माहिती, भारताशी तुलना).	1	Maharashtra State at a glance (General information, comparison with India).
(iv)	निवडक विषयांवरील सारांशाचे तक्ते ..	7	Summary tables on selected topics.
(v)	जिल्हावार निवडक निर्देशांक	23	Districtwise Selected indicators.
1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या :			Area and Population :
1.1	१९८१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफळ व लोकसंख्या	43	Area and population according to 1981 population census.
1.2	अनुसूचित जातीची लोकसंख्या	46	Scheduled Castes population.
1.3	अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	47	Scheduled Tribes population.
1.4	नवबोद्धांची लोकसंख्या	48	Nav-Buddhist population.
1.5	१९०१ पासूनच्या लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार	49	Decadal variation in population since 1901.
1.6	गावे व शहरांची संख्या	54	Number of Villages and Towns.
1.7	खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण	56	Villages classified by population.
1.8	शहरे/शहर संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण ..	58	Towns/Urban agglomerations classified by population.
1.9	शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या.	60	Population of towns, urban areas and rural areas.
1.10	ग्रामीण व नागरी भागांतील मुख्यतः काम करणारे सीमांतिक कामगार व काम न करणारे स्त्री पुरुष.	67	Main workers, marginal workers and non-workers in rural and urban area by sex.
1.11	मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गीकरण.	74	Classification of main workers by industrial categories
1.12	लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण.	78	Distribution of population and workers by age group and sex.
1.13	धर्मानुसार लोकसंख्या.	79	Population by religion.
1.14	राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये	80	Salient features of population by States.
1.15	जिल्हावार अंदाजित लोकसंख्या (१९८२-१९९१)	81	Districtwise projected population (1982-1991).
1.16	एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे दर	82	Literacy rates of total population.
1.17	अनुसूचित जातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण	83	Literacy rates of scheduled castes population.
1.18	अनुसूचित जमातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण	84	Literacy rates of scheduled tribes population.
1.19	बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसायगटानुसार वर्गीकरण.	85	Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions.
1.20	राज्यातील बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे).	89	Occupational classification of persons at work other than cultivation in the State (according to divisions, groups, etc.).
1.21	औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण.	92	Industrial classification of persons at work (other than cultivation) by divisions and major groups.
1.22	वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया सेवा व दुरुस्ती या उद्योगधंद्यात काम करणाऱ्यांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण.	102	Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry.

(ii)

अनुक्रमणिका—चालू.

CONTENTS—contd.

संज्ञा क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्र. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
1-23	बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामाच्या प्रकारानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण. (१९८१)	105	Industrial classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity. (1981)
1-24	काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण.	108	Female workers and non-workers according to main activity classified by age groups.
1-25	मुख्यतः काम करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण.	110	Classification of female main workers according to main activity of marital status.
1-26	काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसायप्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण.	112	Classification of persons not at work by type of activity and sex.
1-27	प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची जिल्हावार संख्या.	113	Districtwise classification of household and household population by languages mainly spoken.
1-28	महाराष्ट्रात व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणीचे ठिकाण यांनुसार स्थलांतरितांची लोकसंख्या.	118	Migrants population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra, and Greater Bombay.
1-29	महाराष्ट्रात स्थलांतराचे कारण व शेवटचे निवासस्थान.	119	Migrants by place of last residence and reason for Migration in Maharashtra.
2. पर्यावरण सांख्यिकी :			Environment Statistics :
2-1	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रांतील तपमान	122	Temperature at different centres in Maharashtra.
2-2	निरनिराळ्या केंद्रांनुसार सापेक्ष आर्द्रता.	123	Relative humidity at different centres.
2-3	सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिकवार आंकडेवारी.	124	Monthwise normal number of rainy days and rainfall.
2-4	विविध केंद्रांचे ठिकाणी पडलेला पाऊस	126	Rainfall at different centres.
2-5	पावसाची कक्षा व पसरलेला पाऊस	146	Spread and range of rainfall.
3. जीवनविषयक माहिती :			Vital Statistics :
3-1	नोंदणी झालेल्या जन्मांची लिंगानुसार संख्या व जन्म-समयी स्त्री-पुरुष प्रमाण.	148	Number of registered Births classified by sex & sex ratio of births.
3-2	ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूंचे लिंगानुसार वर्गीकरण.	150	Number of registered Deaths classified by sex in Rural & Urban Area.
3-3	प्रमुख कारणांनुसार नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची संख्या	151	Number of registered Deaths by principal causes.
3-4	लिंगानुसार व वयोगटानुसार नोंद झालेले मृत्यू	152	Number of registered Deaths by age and sex.
3-5	बालमृत्यूदर व माताविषयक मृत्यूचे दर	153	Infant mortality and maternal mortality rate. (1988-89)
3-6	महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्त्वाचे दर	154	Important vital rates in respect of Maharashtra State.
3-7	जन्म दर, मृत्यू दर व बाल मृत्यू दर	155	Birth rates, death rates and infant mortality rates. (1988).
3-8	प्रमुख कारणांनुसार मृत्यूंची संख्या.	156	Number of deaths by principal causes.
4. गृहनिर्माण :			Housing :
4-1	वापरानुसार केलेली घरांची वर्गवारी	168	Classification of Houses according to use.
4-2	घोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या	172	Households by number of rooms occupied.
4-3	वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या. (१९८१)	175	Occupied residential houses and No. of persons per house in 1981.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्र. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
4.4	राहत्या घरांचे छप्पर व भिती यामाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबाचे वर्गीकरण. . .	176	Distribution of households by predominant material of roof and wall of houses occupied by them.
4.5	बेघर व संस्था राहणारी लोकसंख्या. . .	178	Houseless and institutional population.
	5. शिक्षण		Education :
5.1	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार मान्यताप्राप्त संस्था. . .	180	Number of recognised institutions by type of education.
5.2	फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या.	181	Number of educational institutions exclusively for girls by type of education.
5.3	वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या	182	Number of schools according to classification.
5.4	विभागवार शिक्षकांची संख्या	184	No. of schools Teachers classified by Categories
5.5	विभागवार विद्यार्थ्यांची संख्या	186	Number of students by Department.
5.6	अनुसूचित जातीच्या व नवबौद्ध विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या.	188	Number of scheduled castes students and Nav-Buddhist by Department.
5.7	विभागवार अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची संख्या	190	No. of Scheduled Tribes students by Department.
5.8	अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची विभागवार संख्या.	192	Intake in Degree Courses in Engineering by Department.
5.9	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी	194	Institutions and enrolment by type of education.
5.10	पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या	202	Enrolment of students and number of teachers.
5.11	पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या.	206	Number of pupils in pre-primary, primary and secondary schools by standards.
5.12	प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थांतील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या.	208	Number of pupils in primary and secondary institutions according to medium of instructions.
5.13	प्रमुख परीक्षांचे निकाल	211	Examination results (Major examinations).
5.14	संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था	214	Technical institutions by type of institutions.
5.15	तंत्रनिकेतन संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेश क्षमता, नव नोंदविलेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या.	216	Number of technical institutions, intake capacity, enrolment, outturn and number of teachers by category of institutions.
5.16	शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता व उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या.	217	Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government industrial training institute
5.17	अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन अभियांत्रिकी महाविद्यालयांच्या अंतिम वर्षाच्या परिक्षेत बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या.	218	Number of students appeared and passed in final year examination of an engineering, technological and polytechnic colleges.
	6. जनता संपर्क		Mass Communication :
6.1	मुख्य भाषांमधून प्रसिद्ध झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या.	220	Number of newspapers, periodicals published by major languages.
6.2	जिल्हावार छापखान्यांची संख्या	221	Number of printing presses by districts.
6.3	छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके	222	Number of printing presses and Number of periodicals in different languages.
6.4	प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके याविषयी सांख्यिकी	228	Statistics of books and periodicals published.
6.5	पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण.	228	Classification of books and periodicals according to languages.
6.6	प्रसिद्ध झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गीकरणे.	229	Distribution of books and periodicals published according to subjects.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
	7. आरोग्य		Health :
7.1	वैद्यकीय (विश्वचिकित्सकीय) संस्थांची संख्या ..	232	Number of Medical (Allopathic) Institutions.
7.2	आयुर्वेदिक, युनानी व होमिओपॅथिक संस्थांची संख्या	234	Number of Ayurvedic, Unani & Homoeopathic institutions.
7.3	वैद्यकीय संस्थांमधील खाटांची संख्या ..	235	Number of beds in Medical institutions.
7.4	सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा.	236	Medical facilities available through public and public-aided institutions.
	8. कुटुंब कल्याण		Family Welfare :
8.1	कुटुंब कल्याण रुग्ण चिकित्सालये / केंद्रांची संख्या.	238	Number of family welfare clinics/centres.
8.2	महाराष्ट्रातील कुटुंब कल्याण कार्यक्रम.	239	Family Welfare Programme in Maharashtra.
8.3	कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य.	240	Number of family welfare centres operating and work done.
	9. समाज कल्याण सेवा		Social Welfare Services :
9.1	उद्देश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांकरीता कर्ज व अनुदानाचे वाटप.	242	Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and source.
	10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)		Social Security and Social Defence (Police, Crimes and Judicial) :
10.1	महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणा व पोलीसांची संख्या (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून)	244	Police stations and Police force in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay).
10.2	महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व त्यांची संख्या.	246	Cost and strength of police in Maharashtra.
10.3	इंडियन पिनल कोडखाली महाराष्ट्र राज्यात झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून).	248	Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State.
10.4	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-१ ..	250	Cognizable crimes in Greater Bombay -Part-I.
10.5	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-२ ..	252	Cognizable crimes in Greater Bombay—Part-II.
10.6	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नालेले गुन्हे—भाग-१ ..	254	Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part-I.
10.7	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग-२ ..	256	Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part-II.
10.8	महाराष्ट्र राज्यातील चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता.	258	Property stolen and recovered in Maharashtra State.
10.9	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून)—भाग-१.	260	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-I.
10.10	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून)—भाग-२.	264	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-II.
10.11	अपील व मूळ अधिकारिता वावरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकार्यांची संख्या.	266	Number of judicial officers exercising appellate and original jurisdiction in Maharashtra State.
10.12	महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप केले अशी प्रकरणे (मुंबई उच्च न्यायालयाचे हद्दीतील)	267	Number of cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra (Territory subject to the High Court of Bombay).
10.13	महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य.	268	Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra.
10.14	महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकारक्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल.	270	General results of the trial of Civil Cases of original jurisdiction in Maharashtra.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
10.15	महाराष्ट्रातील विविध वर्गांच्या न्यायाधिकरणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल.	272	General results of trials of Criminal cases in the tribunals of various classes in Maharashtra.
10.16	महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल.	274	General results of Appeals and Revisions in Criminal cases in Maharashtra State.
10.17	महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपिल न्यायालयाचा कारभार.	276	Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State.
10.18	महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे	277	Number of offences reported in Maharashtra State.
10.19	फौजदारी गुन्ह्यांच्या बाबतीत दिलेल्या शिक्षा ..	279	Punishments inflicted in Criminal Cases in Maharashtra.
10.20	कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी ..	280	Prisoners confined in jails and subsidiary jails.
10.21	वर्षात कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षाखेर राहिलेल्या कैद्यांची लिंगानुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैदी फक्त) लिंग, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या.	281	Number of convicts admitted during the year and remained at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only).
10.22	कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यांनुसार संख्या न्यायिक कैदी तसेच पूर्वी शिक्षा झालेली असून पुन्हा कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची संख्या.	282	Number of convicts admitted into Jails by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the Jails who had been previously convicted (for judicial convicts only).
10.23	तुरुंगातील कैद्यांवर पहरा करणे व त्यांची देखभाल करणाऱ्यांवरील खर्च.	283	Expenditure on guarding and maintaining the prisoners in Jail.
11. राज्य उत्पन्न :			State Income :
11.1	घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक.	286	State and per capita domestic product at factor cost and their indices.
11.2	घटक खर्चावर आधारित चालू किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न.	288	Net State Domestic Product at factor cost by sectors at current prices.
11.3	घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९८०-८१) च्या किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न.	289	Net State Domestic Product at factor cost by sectors at constant (1980-81) prices.
11.4	घटक खर्चावर आधारित निव्वळ क्षेत्र राज्य उत्पन्नाचे मुख्यक्षेत्रवार निर्देशांक.	290	Indices of Net State Domestic product at factor cost by major sectors.
11.5	मार्गाल वपनिषा निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर (१९८०-८१ च्या) किमतीनुसार.	291	Percentage change in Net State Domestic Product over the previous year at constant (1980-81) prices.
11.6	स्थिर (१९७०-७१ च्या व १९८०-८१ च्या) किमतीनुसार निव्वळ राज्याचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न.	292	Per capita income in selected States/Union Territories of India at constant (1970-71 and 1980-81) prices.
11.7	औद्योगिक गटांनुसार झालेले चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (नवीन मालिका).	293	State income of Maharashtra by industrial origin at current prices (New Series).
11.8	औद्योगिक गटांनुसार झालेल्या चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाचा टक्केवारी.	294	Percentage distribution of State income by industrial origin at current prices.
11.9	औद्योगिक गटांनुसार झालेले (१९८०-८१) स्थिर किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (नवीन मालिका).	295	State income by industrial origin at constant (1980-81) prices (New series).
11.10	औद्योगिक गटांनुसार झालेल्या (१९८०-८१) स्थिर किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी.	296	Percentage distribution of State income by industrial origin at constant (1980-81) prices.
11.11	औद्योगिक गटांनुसार झालेल्या राज्य उत्पन्नाचे स्थिर (१९८०-८१) किमतीनुसार निर्देशांक.	297	Indices of State income by industrial origin at constant (1980-81) prices.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्र. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
12.	शेती :		Agriculture:
12.1	जमिनीचा वापर	302	Land Utilization
12.2	प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्याचे उत्पादन	304	Area and outturn of principal crops
12.3	नुधारित जातीच्या पिकांखालील क्षेत्र व दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन.	310	Area and Average yield per hectore of HYV crops.
12.4	भारतातील प्रमुख पिकांचे राज्यवार सरासरी उत्पन्न	311	Average yield of important crops in India by States.
12.5	वहित धारण जमिनीच्या आकार वर्गप्रमाणे धारण	312	Number of operational holdings by size groups.
12.6	प्रकारानुसार एकूण वहित धारण जमिनीच्या संख्या व क्षेत्र.	314	Number and area of holdings by tenure and by size groups.
12.7	रासायनिक खतांचा वापर	315	Consumption of chemical fertilizers.
12.8	शेतीची यंत्रे आणि अवजारे	316	Agricultural machinery and implements.
12.9	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक.	318	Index numbers of production of principal crops in Maharashtra State.
12.10	जिल्हावार मुख्य पिकांखालील क्षेत्र ..	320	Area under major crops in each district.
12.11	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्राचे निर्देशांक.	322	Index numbers of area of principal crops in Maharashtra State.
12.12	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनांचे निर्देशांक.	324	Index numbers of average yield of principal crops in Maharashtra State.
12.13	जिल्हावार बांधवर्बिस्ती केलेला जमीन ..	326	Area banded in each district.
12.14	वहितीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र ..	327	Number of operational holdings and area operated.
12.15	वहितीच्या खात्यांच्या आकार वर्गप्रमाणे खात्यांची संख्या व त्यांचे एकूण क्षेत्र	328	Number of operational holdings and area operated by size class of operational holdings.
	13. जलसिंचन :		Irrigation :
13.1	सिंचनाच्या निरनिराळ्या स्रोतांनी मिजलेले क्षेत्र	330	Area irrigated by different sources of irrigation.
13.2	जिल्ह्यानुसार सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र व लागवडी खालील एकूण क्षेत्र.	331	Gross area irrigated and gross cropped area. by Districts.
13.3	विविध पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र ..	332	Irrigated area under different crops.
13.4	एकूण बागायती विहिरींची संख्या	334	Total Number of irrigation wells.
13.5	निहित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र	335	Irrigation potential created and actual irrigated area.
	14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय :		Animal Husbandry & Dairy :
14.1	जिल्हावार पशुधनाची संख्या	338	Livestock in each district.
14.2	पशुसंवर्धनासाठी मूलभूत सुविधा	342	Infrastructure facilities in animal Husbandry.
14.3	पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम	344	Work done in Veterinary Institution.
14.4	दुग्ध शाळा आणि दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या व त्यांची क्षमता.	346	No. of milk plants and milk chilling centres and their capacity.
14.5	उपचार केलेल्या व लुच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या	348	Number of Animals treated and castrated.
14.6	पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या ..	352	Number of veterinary institutions.
14.7	पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती ..	353	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ नं. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
	15. वनशास्त्र व लाकूडतोड :		Forestry and Logging :
15.1	मालकीनुसार वनक्षेत्र	356	Area under Forest classified by "Ownership".
15.2	प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य	357	Quantity & value of Major Forest produce.
15.3	आगी आणि गुरांपासून संरक्षित वनक्षेत्र	359	Forest area protected from fire and cattle grazing.
15.4	महत्वाच्या जातीच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र	360	Plantation of important species.
15.5	वनापासून महसूल व वनासाठी खर्च	361	Revenue from Forests & expenditure on Forests.
15.6	निरनिराळ्या प्रकारच्या वनाखालील क्षेत्र ..	362	Area under different types of forests.
	16. मत्स्यव्यवसाय :		Fisheries :
16.1	मासळी प्रकारच्या गटानुसार पकडलेली व उतरवलेली मासळी.	366	Fish catch and landings by group of species.
16.2	पकडलेल्या मासळीची विल्हेवाट (सागरी व भूजल)	367	Disposal of Fish Catch (Marine and Inland).
16.3	खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे.	368	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed at different centres.
16.4	मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती ..	369	Miscellaneous statistics relating to fisheries.
16.5	सागरी मत्स्योत्पादन	370	Marine fish production.
16.6	प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	371	Varietywise marine fish production.
16.7	मासळांच्या प्रमुख प्रकारच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (शेकडेवारी).	372	Percentage share of the Value of prominent varieties in total valuation of fish production.
16.8	निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या नरासरी घाऊक किमती (वार्षिक).	373	Average annual wholesale (Boatside) prices of different varieties.
	17. ग्रामविकास व सहकार :		Rural Development and Co-operation :
17.1	सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	376	Selected statistics of all Co-op. Societies.
17.2	प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण	378	Co-operative Societies and Bank classified by types.
17.3	कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य	380	Operation of agricultural credit and multipurpose societies.
17.4	बिगर कृषि पत संस्थांचे कार्य व्यवहार. ..	382	Operation of non-agricultural credit societies.
17.5	राज्य सहकारी भूविकास बँकेची निवडक सांख्यिकी	383	Selected statistics of State Co-op. Land Development Bank.
17.6	मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी	384	Selected statistics of Central Co-op. Banks.
17.7	राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी.	385	Selected statistics of Apex State Marketing Federation
17.8	मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी	386	Selected statistics of Central Consumers stores.
17.9	मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	386	Selected statistics of Labour Contract Societies.
17.10	प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी.	387	Selected statistics of Primary Housing Co-operative Societies.
17.11	दुग्धशाळा व दुध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी.	388	Selected statistics of Dairy and Milk Supply Co-op. Societies.
17.12	महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांचे वर्षवार निवडक सांख्यिकी.	388	Yearwise selected statistics of Women Co-operative Societies in the State.
17.13	औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी.	389	Selected statistics of Industrial Co-op. Societies.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
17-14	कृषि व विगार कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे व्यवहार	390	Operations of agricultural and non-agricultural apex and Central Institutions.
17-15	सहकारी पणन संस्थांचे कार्य	392	Operation of co-operative marketing societies.
17-16	सहकारी उत्पादक संस्थांचे कार्य	395	Operation of co-operative productive enterprises.
17-17	इतर सहकारी संस्थांचे कार्य	397	Operation of other co-operative societies.
	18. खाणी :		Mining And Quarrying :
18.1	खनिज व एकूण खाणी	400	No. of Mines of Mineral ores.
18-2	खनिज उत्पादन	401	Mineral production.
	19. उत्पादन :		Manufacturing :
19.1	नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या	404	No. of Registered Factories.
19.2	निमिती करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका).	405	Production and employment of manufacturing industries (Series).
19.3	खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा (मालिका).	406	Amounts of grants and loans disbursed to various industries by khadi and village industries Board (Series).
19.4	औद्योगिक क्षेत्रातील भूखंड विकास.	407	Industrial and Estates Developed.
19.5	चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण (१९८८).	409	Distribution of working according to working strength (1988).
19.6	३१ डिसेंबर १९८८ रोजी मंडळाच्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटांनुसार संख्या.	411	No. of working factories and average daily employment in major groups of industries during the year ending 31st December 1988.
19.7	महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन	414	Industrial production in Maharashtra.
19.8	वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना + गैर गणना)	415	Annual survey of industries (census + non-census).
	20. वीज व ऊर्जा :		Electricity and Power :
20.1	उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर.	418	Consumption of Electricity power by uses.
20.2	विद्युतीकरण झालेले शहरांचे/गावांची संख्या	419	No. of towns/ villages electrified.
20.3	महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर ..	420	Supply & consumption of electricity in Maharashtra State
	21. व्यापार :		Trade :
21.1	लोहमार्गाने व जलमार्गाने निरनिराळ्या वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात व निर्यात.	422	Imports & exports of selected commodities by rail and river.
21.2	मुंबई बंदरात आयात झालेला माल	424	Imports into Bombay port.
21.3	मुंबई बंदरातून निर्यात होणारा माल	427	Exports from Bombay port.
	22. परिवहन :		Transport :
22.1	महाराष्ट्र राज्यातील नोंद केलेली मोटार वाहने.	430	No. of Motor Vehicles Registered by District in the State.
22.2	निरनिराळ्या विभागांच्या देवमाली खालील रस्ते.	432	Kilometrage allotted to operators by various Authorities.
22.3	वाहनांच्या प्रकारानुसार अपघातांची संख्या.	433	Number of accidents by type of vehicles involved.
22.4	राज्य मार्गांच्या वाणिज्यिक विभागाची प्रगती ..	435	Progress of State Roadways Commercial wing.
22.5	प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण	436	Road length classified by category by district.

सूचका क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
22.6	३१ मार्च १९८९ रोजीची राज्यातील लोहमार्गांची लांबी.	437	Railways route lengths on 31st March 1989 in the State.
22.7	वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी	438	Road length according to different classes.
22.8	पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी ..	439	Road length according to surface type.
22.9	महाराष्ट्र राज्यातील वापरात असलेली मोटार वाहने. (३१ मार्च १९८९)	440	Number of motor vehicles in operations. (31st March 1989)
22.10	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची कामा माहिती.	443	Operations of Maharashtra State Road Transport Corporation.
22.11	मुंबई गोदीत आलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी) जहाजांची संख्या व त्यांनी चुकते केलेले शुल्क.	444	Number of steam and square rigged vessels (Government and merchant) which entered the Bombay docks or were berthed at the harbour walls and paid dues.
22.12	मुंबई येथील जहाजे दुस्त करण्याच्या गोदीत आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन.	444	Number and tonnage of vessels docked in More-weather and Hughes dry docks in Bombay.
22.13	मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून).	446	Number of passengers arrived and departed from Bombay port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries).
22.14	महाराष्ट्र राज्यातील गोन बंदरातून होणारी प्रवाशांची वाहतूक.	448	Passenger Traffic at the minor ports Maharashtra State.
22.15	महाराष्ट्र राज्याच्या गोन बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल.	449	Cargo (imports and exports) handled at minor ports of Maharashtra State.
22.16	निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक.	450	Passengers and freight traffic originating at various airports.
22.17	वाणिज्यविशयक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सधनतेनुसार रस्ते लांबी. (वर्गवार विभागणी)	451	Distribution of Road length according to the traffic intensity (Tonnes) of commercial vehicles.
23. पणन व साठवणूक :			Marketing and Storage :
23.1	जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या.	454	Number of regulated markets by districts.
23.2	साठवणूकेचे एक क्षमता आणि संख्या.	455	Number and capacity of storage units.
23.3	शासकीय गोदामांची संख्या आणि त्यांची क्षमता.	456	Number and capacity of State owned warehouses.
23.4	निवडक वस्तूंची संस्थाद्वारे वसुली ..	457	Procurement of selected commodities by agencies.
23.5	अधिकृत शिधावाटप दुकाने ..	458	Number of Authorised Fair Price Shops.
24. संपर्क साधने :			Communications :
24.1	टपाल व तार घरे. ..	460	Number of Postal Institutions.
25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक :			Tourism and Civil Aviation :
25.1	मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक	462	Foreign Tourists disembarking at Bombay.
25.2	उडान क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या	464	Number of Flying clubs, planes and persons trained in 1988-89
26. कामगार व सेवायोजन :			Labour and Employment :
26.1	दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार	466	Number of commercial establishments, shops and workers employed.
26.2	सर्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या..	467	Number of Registered working factories and Average daily workers employed categorywise in public sector.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
26.3	खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या.	468	Number of Registered working factories and Average Daily workers employed categorywise in private sector.
26.4	माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जातीच्या कर्मचाऱ्यांचे वर्षवार अभिवेदन. (संख्या)	470	Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Servicemen (Number).
26.5	रोजगार विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहिर झालेल्या रिक्तपदांची संख्या.	471	Registrations, placings and vacancies notified by Employment Exchanges (Number).
26.6	उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार. . .	471	Industrywise Employment.
26.7	खाणी, मळे, बंदरे इत्यादी मधील रोजगार. . .	472	Employment in Mines/Plantation/Harbours/Ports, etc.
26.8	खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार	473	Estimated Employment in Private and Public Sector.
26.9	राज्य लोक सेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांची व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या.	474	Number of Posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission.
26.10	महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतींची संख्या. . .	475	Industrial Injuries in Maharashtra.
26.11	अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम.	476	Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them.
26.12	उद्योगानुसार संप व टाळेबंदीची संख्या. . .	477	Industrywise number of strikes and lock-outs.
26.13	औद्योगिक तंटे. . .	478	Industrial disputes.
26.14	सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना. . .	480	Distribution of Trade Unions according to their membership size.
26.15	शेतमजूर आणि कुशल कामगार यांना मिळणारे वेतन	481	Wages paid to Agriculture and skilled labourers.
26.16	कारखान्यात काम करणाऱ्या स्त्रियांची वर्गवार संख्या व त्यांना दिलेले प्रसूतीविषयक फायदे.	482	Yearwise number of female workers employed in factories and Maternity Benefits given.
26.17	सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादक कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी.	483	Absenteeism in Cotton Textile and Engineering industries at selected centres.
26.18	श्रमिक नुकसानभरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे.	485	Cases decided under Workmen's Compensation Act, 1923.
26.19	नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी.	486	Number of registered Trade Unions and membership, income, expenditure and funds.
26.20	जिल्हावार स्त्री-पुरुष राज्य शासकीय कर्मचारी	487	State Government employees by sex and district.
26.21	जिल्हावार शासकीय कर्मचारी . .	488	Districtwise Government Employees.
26.22	जिल्हावार स्त्री-पुरुष जिल्हापरिषदातील कर्मचारी	489	Zilla Parishad employees by sex and district.
26.23	जिल्हावार स्त्री-पुरुष नगरपरिषदातील कर्मचारी . .	490	Municipal Council employees by sex and district.
26.24	जिल्हावार व धर्मानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी (संख्या)	491	Districtwise Number of State Government employees according to religion.
26.25	जिल्हावार व धर्मानुसार जिल्हापरिषदातील कर्मचारी.	492	Districtwise & religion wise employees in Zilla Parishad.
26.26	जिल्हावार व धर्मानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी	493	Municipal Council employees by religion and district.
26.27	पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून).	494	State Government employees by class and total emoluments. (excluding vacant posts)
26.28	एकूण वित्तलब्धीच्या गट व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हापरिषदातील कर्मचारी.	495	Zilla Parishad employees by class and total emoluments ranges.
26.29	एकूण वित्तलब्धीचा गट व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी.	496	Municipal Council employees by class and total emoluments ranges.
26.30	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी (रिक्त पदासह.)	497	State Government employees by class and districts. (Including Vacant Posts).

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
26.31	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी.	498	Zilla Parishad employees by class and District.
26.32	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी.	499	Municipal Council employees by class and District.
26.33	पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	500	State Government employees by class and Basic Pay ranges.
26.34	पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी.	501	Zilla Parishad employees by class and Basic Pay ranges.
26.35	पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाचा गट व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषद कर्मचारी.	502	Municipal Council employees by class and Basic Pay ranges.
26.36	जिल्हावार व सामाजिक गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	503	State Government employees according to District and Social Group.
26.37	जिल्हावार व सामाजिक गटानुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी.	504	Zilla Parishad employees by District and Social Group.
26.38	जिल्हावार व सामाजिक गटानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी.	505	Nagar Parishad employees by District and Social Group.
26.39	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासनातील रिक्त पदे.	506	Districtwise and classwise vacancies in State Government.
26.40	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हापरिषदांतील रिक्त पदे.	507	Districtwise and classwise vacancies in Zilla Parishads.
26.41	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील रिक्त पदे.	508	Districtwise and classwise vacancies in Nagar Parishad.
26.42	जिल्हानिहाय व प्रशासकीय विभागवार शासकीय कर्मचारी.	511	State Government Employees by Administrative Departments and districts.
26.43	प्रशासकीय विभागवार व पदाच्या वर्गानुसार शासकीय कर्मचारी.	512	Administrative Departments and Classwise State Government Employees.
26.44	सामाजिक गट व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	513	Classwise State Government employees according to Social Groups.
26.45	सामाजिक गट व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हा परिषद कर्मचारी.	514	Social Group and Classwise employees in Zilla Parishad.
26.46	सामाजिक गट व पदाच्या वर्गानुसार नगर परिषद कर्मचारी.	515	Municipal Council employees by Social Group and Class.
26.47	धर्म व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी	515	Number of State Government employees by Religion and Class.
26.48	धर्म व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हा परिषदांतील कर्मचारी.	516	Zilla Parishad employees by Religion & Class.
26.49	धर्म व पदाच्या वर्गानुसार नगर परिषद कर्मचारी.	517	Municipal Council employees by Religion & Class.
27. बँका व विमा व्यवसाय :			Banking and Insurance :
27.1	जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये.	520	Districtwise Number of Commercial Banking offices.
27.2	लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण.	531	Commercial Banking Offices Classified according to Population Ranges.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्र. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
27.3	वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसाया- नुसार जिल्हावार वर्गीकरण.	533	Districtwise and occupationwise classification of outstanding credit of Scheduled Commercial Banks.
27.4	राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी आणि कर्जे	540	Deposits and advances of Scheduled Commercial Banks by State.
27.5	वर्गीकृत/अवर्गीकृत व सहकारी बँकांच्या कार्या- लयांची संख्या.	541	Number of offices of scheduled/non-scheduled and co-operative Banks.
28. शासकीय अर्थव्यवस्था :			Public finance :
28.1	महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल ...	544	Total Revenue of Maharashtra Government.
28.2	महसूली लेखातून केलेला खर्च ...	545	Expenditure met from Revenue Accounts.
28.3	भांडवली अर्थसंकल्प ...	545	Capital Budget.
28.4	एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती ...	546	Overall Budgetary Position.
28.5	एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्के- वारीची विभागणी.	546	Percentage distribution of total expenditure in to different purpose categories.
28.6	आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारीची विभागणी.	547	Percentage distribution of Govt. expenditure according to Economic classification.
28.7	वस्तूनुसार अबकारी महसूल ...	548	Excise Revenue by Commodities.
28.8	निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न.	549	Number of Returns & Net Income by range of Net Income.
28.9	कर उत्पन्न गटानुसार, कर मागणी व कर दात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न.	551	Number of Returns, Income Returned, Tax payable by status and Returned Income range.
28.10	उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणाची संख्या, एकूण उत्पन्न व एकूण कर.	552	Number of Returns, Gross Income & Gross Tax by source of Income.
28.11	कपात/सुट्याचा प्रकारानुसार कपात, सुट व सवलत.	553	Deduction/rebates and relief by Nature of deduction/ rebate
28.12	राज्यातील अल्पबचत योजना ...	554	Small Savings Scheme in the State.
28.13	महाराष्ट्र राज्याच्या महसूली जमेचे विवरणपत्र.	555	Statement of Revenue Receipt of Maharashtra State.
28.14	महाराष्ट्र राज्याच्या महसूली खर्चाचे विवरणपत्र.	558	Statement of Revenue Expenditure of Maharashtra State.
28.15	महसूली व भांडवली लेखांवरील जमा व खर्च ...	563	Receipts and expenditure on revenue and capital accounts.
28.16.1	प्रशासकीय विभागांचे उत्पन्न व खर्च ...	565	Income and outlay account of Administrative Departments.
28.16.2	शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा	567	Production account of departmental enterprises.
28.16.3	शासनाचा सर्वसाधारण भांडवली वित्तीय लेखा	569	General Capital finance account of Government.
28.16.3A	वस्तू, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार : राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	571	Transactions in goods and services and transfers : Capital accounts of Government administration and departmental commercial undertakings.
28.16.3B	शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	573	Changes in financial assets : Capital account of Govern- ment administration and departmental commercial undertaking.
28.16.3C	शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	575	Changes in financial liabilities : Capital account of Government administration and departmental commercial undertakings.
28.16.3D	रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा.	575	Cash and capital reconciliation: Account of Government administration and departmental commercial undertakings.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय (2)	पृष्ठ. क्र. Page No. (3)	Subject (2)
29.	किमती आणि निर्देशांक :		Prices and Indices :
29-1	मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किमती.	578	Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Bombay market.
29-2	वस्तूंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किमतीचा निर्देशांक (नवीन मालिका).	580	All India index numbers of wholesale prices by groups and sub-groups of commodities (New Series)
29-3	राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	584	Consumer price index numbers for the working classes at Selected centres in the State.
29-4	नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	591	Consumer price index numbers for Urban non-manual employees.
29-5	राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	592	Consumer price index numbers for the working class at selected centres in the State.
29-6	निवडक केंद्राचे नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	594	Consumer price index numbers for urban non-manual employees for selected centres in the State.
29-7	औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	594	All India Consumer price index numbers for Industrial workers.
29-8	महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्त्वाच्या शेती मालांच्या घाऊक किमती.	596	Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State.
29-9	सोने व चांदी याच्या मुंबई बाजारातील किमती	600	Prices of gold and silver in Bombay market.
29-10	महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	601	Consumer price index number for agricultural labourers in Maharashtra.
29-11	महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किमतीचा गटवार निर्देशांक.	602	Retail price index numbers for urban areas of Maharashtra by groups of commodities.
29-12	महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किमतीचा गटवार निर्देशांक.	603	Retail price index numbers in rural areas of Maharashtra by groups of commodities.
30.	पंचवार्षिक योजना :		Five-Year Plan :
30-1	पंचवार्षिक/वार्षिक योजनेतील तरतूद आणि खर्च.	607	Outlay and expenditure under five-year/Annual plans.
30-2	राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांची पहिली पंचवार्षिक योजना ते सातव्या पंचवार्षिक योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतूद/खर्च.	609	Per capita plan outlays/Expenditure first plan to seventh plan States/Union Territories.
30-3	राज्य योजना व केंद्र पुरवठ्या योजना.	612	State plan and centrally sponsored programmes.
31.	संयुक्त भांडवली संस्था :		Joint Stock Companies :
31-1	कार्यरत, नवीन नोंदणी आलेल्या निर्धारित संस्था.	614	Companies at work, newly registered and liquidated.
31-2	संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या.	615	Number of joint stock companies.
32.	सार्वजनिक अंगीकृत संस्था :		Public Undertakings :
32-1	उद्योगाचा प्रारंभानुसार महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज.	618	No. of Units and Amount of loan advanced by Maharashtra State financial corporations by type of industry.
32-2	गृहनिर्माण विकास महामंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे.	619	Loans received and houses constructed by the housing Development board.
32-3	महाराष्ट्र कृषि उद्योग मंडळाची निवडक साध्य विषयक माहिती.	621	Statistics relating to selected achievement of State Agro Industries Corporation.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृ. नं. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
33.	सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी :		Public Administration and Electoral Statistics:
33.1	जिल्हा परिषदेमधील क्षेत्र, लोकसंख्या सभासदत्व व त्यावरील उत्पन्न व खर्च.	625	Number area, population, membership, income and expenditure of Zilla Parishad.
33.2	प्रमुख शीर्षानुसार जिल्हा परिषदेचे उत्पन्न.	626	Income of Zilla Parishad by major head.
33.3	प्रमुख शीर्षानुसार जिल्हा परिषदेचे खर्च.	627	Expenditure of Zilla Parishad by major head.
33.4	जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायत समिती यांची संख्या.	628	Number of Panchayats and Panchayat Samities by District.
33.5	लोकसभेची व विधान सभेची मतदार संख्या.	629	Number of electors for Lok Sabha and Vidhan Sabha.
33.6	लोकसभा व विधान सभेच्या जिल्ह्यावार एकूण जागा.	630	Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats by district.
33.7	विधानसभा, १९८५ च्या निवडणूकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षांनुसार जिंकलेल्या जागा.	633	Election to the Vidhan Sabha, 1985 votes polled, percentage of votes polled and seats won according to parties.
33.8	लोकसभा, १९८४ व विधानसभा, १९८५ मधील निवडणूकीत झालेले मतदान.	636	No. of votes polled in the latest Lok Sabha 1984 and Vidhan Sabha Elections of 1985.
33.9	भारतातील विधान सभा व लोकसभेच्या जागा	637	Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats in India.
33.10	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च. (१९८८-८९)	638	Income and expenditure of Village Panchayats. (1988-89).
33.11	नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न.	641	Income of Municipal Councils and Corporations.
33.12	नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचा खर्च.	653	Expenditure of Municipal Councils and Corporations.
34.	संकीर्ण :		Miscellaneous :
34.1	रेडक्रॉस संस्थांची जिल्ह्यानिहाय शाखा, सभासद व प्रथमोपचार स्वयंसेवक संस्था.	664	Red-cross branches, their membership and first aid posts by district.
34.2	रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्ह्यावार उत्पन्न व खर्च.	665	Income and expenditure of Red-cross Societies by district.
34.3	महाराष्ट्रातील विश्रामघाटे, विश्राम गृहे व कुक्का संख्या.	666	Number of rest-houses and Dak Bungalows by district.
34.4	बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार	667	Number of non-agricultural Establishments and Employment.
34.5	मुंबई मावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाल दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्ह्यावार संख्या.	668	Number of licences granted in each district under the Bombay Money-Lenders Act, 1946.
34.6	जिल्ह्यावार अनुज्ञप्तीधारक मावकारांच्या व्यवहारांची माहिती.	669	Transactions of licensed money-lenders in each district.
34.7	भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी	671	Financial statistics relating to the Reserve Bank of India.
34.8	नोंद केलेल्या दस्तऐवजांची संख्या व वर्गन व हस्तांतरित केलेल्या मालकीचे मूल्य.	672	Number and description of registered documents and value of property transferred.
34.9	महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या	674	Number of marriages registered in the State of Maharashtra.

शुद्धीपत्र/Mrrata

अनुक्रमांक Serial No.	पान क्रमांक Page No.	तक्ता क्रमांक Table No.	बाय Item	स्तंभ क्रमांक Column No.	चूक Incorrect	वाचावे Read
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	17	8	5. कच्चे मँगनीज (ii) मुल्य	10	123450	23452
2	17	8	7. बॉक्साईट (i) उत्पादन	10	540962	541
3	141	2.4	कोल्हापूर जिल्हा (3) शिरोळ	22	1	11
4	148	3.1	6. नाशिक	11	1.11	111
5	148	3.1	7. धुळे	11	1.18	118
6	148	3.1	8. जळगाव	11	1.18	118
7.	148	3.1	9. अहमदनगर	11	1.14	114
8.	148	3.1	10. पुणे	11	1.10	110
9.	161	3.8	9. अहमदनगर	75	956	96
10.	239	8.2	6. नाशिक	5	25000	25,200
11.	325	12.12	एकूण सकीर्ण पिके	11	95.3	97.3
12.	497	26.30	30 गडचिरोली	4	233	213

महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी

जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेमुळे आणि जिल्ह्यांच्या नावातील बदलामुळे खालील बदल झाले आहेत :—

- (१) कुलाबा जिल्ह्याचे नाव १ मे १९८१ पासून बदलून "रायगड" असे ठेवण्यात आले आहे.
 - (२) त्यावेळच्या रत्नागिरी, कोल्हापूर, औरंगाबाद व परभणी या जिल्ह्यांची पुनर्रचना करून "सिंधुदुर्ग" व "जालना" हे दोन नवे जिल्हे दिनांक १ मे १९८१ पासून करण्यात आले आहेत.
 - (३) त्यावेळच्या उस्मानाबाद, सोलापूर, बीड व चंद्रपूर या जिल्ह्यांची पुनर्रचना करून "लातूर" व "गडचिरोली" हे नवे जिल्हे अनुक्रमे दिनांक १६ ऑगस्ट १९८२ व दिनांक २६ ऑगस्ट १९८२ पासून करण्यात आले आहेत.
- नवनिर्मित जिल्ह्यांची उपलब्ध आकडेवारी या प्रकाशनस्त वेगळी दाखविण्यात आलेली आहे.

Note on reorganisation of Districts in Maharashtra

The following changes have been effected on account of reorganisation of the districts and change in name of districts :—

- (1) The name of Kulaba district is changed to "Raigad" district with effect from 1st May 1981.
- (2) Two new districts "Sindhudurg" and "Jalna" have been created, with effect from 1st May 1981, by reorganising then existing districts of Ratnagiri, Kolhapur, Aurangabad and Parbhani.
- (3) Two new districts, "Latur" and "Gadchiroli" have been created, respectively with effect from 16th August 1982 and 26th August 1982, by reorganising then existing districts of Osmanabad, Solapur, Beed and Chandrapur.

The data available for the newly created districts is reported separately in this Publication.

दुधरीलेपात महाराष्ट्र/MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE
सामान्य माहिती/GENERAL INFORMATION

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
भौगोलिक स्थान—					
Location —					
1	उत्तर अक्षांश	अंश	16.4 to 22.1	Degrees	North latitude (degrees)
	पूर्व रेखांश	"	72.6 to 80.9	Do. . .	East longitude (degrees)
2	विभाग	संख्या	6	Number	Divisions
3	जिल्हे	"	30	Do. . .	Districts
4	तालुके	"	303	Do. . .	Talukas
5	शहरे/शहर संकुले	"	307†	Do. . .	Cities and Town
6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे.	"	25†	Do. . .	Cities having more than one lakh Population.
7	गावे (i) वस्ती असलेली	"	39,354†	Do. . .	Villages— (i) Inhabited
	(ii) वस्ती नसलेली	"	2,479†	Do.	(ii) Uninhabited
8	क्षेत्रफळ	चौ. किलोमीटर	3,07,690†	Sq. Kilometres†	Area
9	किनाऱ्याची लांबी	किलोमीटर	720	Kilometres	Length of the coast-line
10	शेती—				
	Agriculture —				
	निव्वळ कपलेले क्षेत्र (१९८८-८९)	हजार हेक्टर	18,019	Thousand hectare.	Net area sown (1988-89)
	एकूण लागवडीवजातील क्षेत्र (१९८८-८९)	"	19,619	Do. . .	Gross Cropped area (1988-89)
	मिचनानालातील एकूण क्षेत्र (१९८८-८९)	"	2,394	Do. . .	Gross irrigated area (1988-89)
11	एकूण पशुधन (१९८७)	हजारात	34,203	Thousand No.	Total Livestock
12	एकूण वनभूयान क्षेत्र (१९८८-८९)	चौ. कि. मी.	63,861	Sq. Km.	Total forest area
13	कारखाने— (१९८७-८८)				
	Factories—				
	(i) चालू कारखाने	संख्या	..	Number	Working factories
	(ii) कामगारांची दैनिक सरासरी (१९८८-८९)	हजारात	..	Thousand	Average daily number of workers.
14	विजेचा वापर एकूण (१९८८-८९)	दशलक्ष कि. वॅ.	26,260	Million Kwh.	Total Electricity consumed (1983-89)
15	राज्य उत्पन्न—				
	State Income—				
	(i) चालू किमतीनुसार उत्पन्न (१९८८-८९)	फोटी रुपयान	@ 38,990	Crore Rs.	Income at Current Prices
	(ii) चालू किमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	रुपये	@ 5,36,2.60	Rs. . .	Per capita income at current prices
16	रस्त्यांची लांबी— (३१-३-८९ रोजी)				
	Road length — (31-3-89)				
	(i) एकूण	किलोमीटर	..	Kilometres	Total
	(ii) पुरवठे	"	..	Surfaced	

अस्थायी/Provisional

†१९८९ जनगणना/1981 Population Census.

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

अनुक्रमिक S. No.	वाच्य	परिमाण	महाराष्ट्र Maharashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (शेकडेवारी) Comparison of Maharashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.	लोकसंख्या (१९८१ ची जनगणना) —						Population (1981-Census) —
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या .. हजारात .. (ब) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण शेकडेवारी .. लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.		40,791 65.0	5,25,437* 76.7	7.8	Thousand Percentage	(a) Rural Population (b) Percentage of rural population to total population.
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या .. हजारात .. (ब) नागरी लोकसंख्येचे एकूण शेकडेवारी .. लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.		21,993 35.0	1,59,727* 23.3	13.8 ..	Thousand Percentage	(a) Urban population (b) Percentage of urban population to total population.
1.3	(अ) एकूण लोकसंख्या .. हजारात .. (१) पुरुष (२) स्त्रिया		62,784 32,415 30,369	6,85,185* 3,54,398* 3,30,787*	9.2 9.4 9.5	Thousand Do. .. Do. ..	(a) Total population (i) Male (ii) Female
1.4	(अ) वर्गीकृत जाती व जगाती यांची लोकसंख्या (१९८१). (ब) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.		10,252 16.3	1,56,383 22.8	6.6 ..	Do. .. Percentage	(a) Population of scheduled Castes and Scheduled tribes. (1981). (b) Percentage of above population to total population.
1.5	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे .. हजारात .. (ब) एकूण काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.		24,302 38.7	2,22,517@ 35.5	10.9 ..	Thousand Percentage	(a) Total main workers. (b) Percentage of total main workers to total population.
1.6	(अ) सीमांतिक काम करणारे .. हजारात .. (ब) सीमांतिक काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.		2,416 3.9	22,088@ 3.3	10.9 ..	Thousand Percentage	(a) Marginal workers. (b) Percentage of marginal workers to total population.
1.7	(अ) एकूण काम न करणारे .. हजारात .. (ब) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.		36,066 57.4	4,20,683@ 63.2	8.6 ..	Thousand Percentage	(a) Total non-workers. (b) Percentage of total non-workers to total population.
1.8	लोकसंख्येची घनता दर चौरस किलोमीटर मागे लोकसंख्या.		204	216††	..	Persons per sq. km.	Density of population.
1.9	साक्षरतेचे प्रमाण— (१) पुरुष (२) स्त्रिया (३) एकूण		58.79† 34.79† 47.18†	45.89 24.82 36.23	Percentage Percentage Percentage	Literacy percentage — (i) Male (ii) Female (iii) Persons
1.10	स्त्री-पुरुष प्रमाण दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या.		937†	934	..	Females per 1,000 males.	Sex ratio

*जनगणना वेळी शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या घेऊन व पाकिस्तान व चीन यांनी जन्म व काश्मीरमधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

* Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation at Pakistan and China where census could not be taken.

@अस्थायी व आसाम सोडून/Provisional and excluding Assam.

† सुधारित व अंतिम/Revised and final.

†† जम्मू व काश्मीर सोडून/Excluding Jammu and Kashmir.

भारताची तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.11	१९७१-८१ मध्ये झालेली लोकसंख्येतील शेकड्या वाढ	शेकड्यावारी ..	24.75	25.00	..	Percentage	Percentage growth of population during 1971-81.
2.	* शेती (१९८६-८७)						* Agriculture (1986-87)---
2.1	कसलेले क्षेत्र (निव्वळ) ..	लाख हेक्टरांत	180	1,401	12.9	Lakh hectares	Net area sown.
2.2	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी.	शेकड्यावारी	58.63	42.63	..	Percentage	Percentage of net area sown to geographical area.
2.3	लाभवरीलाल एकूण क्षेत्र	.. लाख हेक्टरांत	199	1,769	11.2	Lakh hectares	Gross cropped area.
2.4	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र	.. लाख हेक्टरांत	26	557	4.4	Do.	Gross irrigated area.
2.5	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्राची लागवडीखालील एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी.	शेकड्यावारी ..	13.3	31.5	..	Percentage	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area.
	प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र (१९८६-८७ ते १९८८-८९ या वर्षांची सरासरी)---						Area under principal crops (average for year 1986-87 to 1988-89)---
2.6	तांदूळ हजार हेक्टर	1,481	54,332	2.7	Thousand hectares	Rice
2.7	गहू	783	23,429	3.3	Do.	Wheat
2.8	ज्वारी	6,394	15,599	41.0	Do.	Jowar
2.9	बाजरी	1,838	11,009	16.7	Do.	Bajri
2.10	एकूण तृणधान्ये	8,782	79,415	11.1	Do.	All cereals
2.11	एकूण कडधान्ये	3,066	17,415	17.6	Do.	All pulses
2.12	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व कडधान्ये)	11,849	96,860	12.2	Do.	All foodgrains (cereals and pulses).
2.13	उस	295	3,243	9.1	Do.	Sugarcane
2.14	कापूस	2,613	6,901	37.0	Do.	Cotton
2.15	भूईसूग	760	7,421	10.2	Do.	Groundnut
	प्रमुख पिकांचे उत्पादन (१९८६-८७ ते १९८८-८९ या वर्षांची सरासरी)---						Outturn of principal crops (average for year 1986-87 to 1988-89)---
2.16	तांदूळ हजार टन ..	1,835	63,362	2.9	Thousand tonnes.	Rice
2.17	गहू	664	48,162	1.4	Do.	Wheat
2.18	ज्वारी	4,407	10,633	41.4	Do.	Jowar
2.19	बाजरी	758	5,200	14.6	Do.	Bajri
2.20	एकूण तृणधान्ये	7,702	1,48,710	5.2	Do.	All Cereals
2.21	एकूण कडधान्ये	1,373	12,124	11.3	Do.	All pulses.
2.22	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व कडधान्ये)	9,076	1,60,833	5.6	Do.	All Foodgrains (cereals and pulses).
2.23	उस (गुळ)	24,858	1,95,817	12.7	Do.	Sugarcane (Gur)
2.24	कापूस (रई)	211	1,245	16.9	Do.	Cotton (Lint)
2.25	भूईसूग	686	7,091	9.7	Do.	Groundnut
3.	पशुसंवर्धन (१९८२)---						Animal Husbandry (1982)---
3.1	एकूण पशुधन हजार टन ..	30,919	4,19,545	7.4	Thousand numbers	Total livestock
3.2	एकूण गार्द-बैल	16,162	92,453	8.4	Do.	Total cattles
3.3	गार्द-बैल---						Cattle ---
	(१) तीन वर्षांवरील बैल	8,560	94,305	9.1	Do.	(i) Males over 3 years.
	(२) तीन वर्षांवरील गार्द	7,110	86,031	8.3	Do.	(ii) Females over 3 years

*अस्थायी/Provisional.

भारताची तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
3.4	एकूण म्हशी-रेडे	हजारात ..	3,972	69,784	5.7	Thousand numbers	Total buffaloes
3.5	म्हशी-रेडे—						Buffaloes —
	(१) तीन वर्षांवरील रेडे	760	16,242	4.7	Thousand numbers.	(i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षांवरील म्हशी	3,212	53,442	5.8	Do. ..	(ii) Females over 3 years
3.6	एकूण मेंढरे व शेळ्या	10,376	1,04,017	10.1	Do. ..	Total Sheep and goats
3.7	एकूण घोडे, शिगरे वगैरे	49	899	5.5	Do. ..	Total horses and ponies.
3.8	इतर पशुधन	360	52,392	0.8	Do. ..	Other livestock
3.9	कोबड्या, बदके वगैरे	19,844	2,07,739	9.0	Do. ..	Total poultry
3.10	ट्रॅक्टर	22	519	4.2	Do. ..	Tractors
3.11	सिंचनाकरिता वापरलेली इंजिने व पंप	139	3,101	4.5	Do. ..	Oil engines with pumps for irrigation purposes.
3.12	सिंचनाकरिता वापरलेले विद्युत पंप	449	3,568	12.6	Do. ..	Electric pumps for irrigation.
4.	जंगले—						Forests—
4.1	एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्र (१९७९-८०) चौ. कि. मी.		64,078	7,36,685	8.7	Sq. Km. ..	Total forest area (1979-80)
5	*उद्योग आणि खानकाम कारखाने—						Industry and Mining* Factories—
5.1	(अ) चालू कारखाने (१९८७) .. संख्या	20,692	84,404	11.2	Number ..	(a) Working factories (1987).
	(ब) कामगारांची दैनिक सरासरी (१९८७) .. हजारात	1,199	875	15.2	Thousand numbers	(b) Average daily number of workers (1987).
5.2	*उद्योगाची वार्षिक पाहणी (प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिळून) (१९८७-८८) —						Annual Survey of Industries (Census plus Non-Census part) (1987-88).
	(अ) उत्पादक भांडवल कोटी रुपये	16,536	1,06,026	15.6	Crore Rs.	(a) Productive capital
	(ब) एकूण उत्पादन कोटी रुपये	33,068	1,53,973	21.5	Crore Rs.	(b) Gross output (ex-factory value).
	(क) उत्पादन मूल्यवृद्धी कोटी रुपये	6,298	28,334	22.2	Crore Rs.	(c) Value added by manufacture.
5.3	चानू असलेल्या सुती कापड गिरण्या संख्या (मार्च १९८९ अखेर)	107	909	11.8	Number ..	Working cotton textile mills (March 1989).
	(अ) या गिरण्यांतील कामगारांची सरासरी (मार्च १९८९ अखेर) .. हजारात	182	918	19.8	Thousand numbers	(a) Average number of workers employed in cotton textile mills (March 1989).
	(ब) कापडाचे सरासरी मासिक उत्पादन (मार्च १९८९ अखेर) .. हजार मीटर	902	2,340	38.5	Thousand metres	(b) Average monthly production of cloth (March 1989).
5.4	(अ) कोळसा (उत्पादन) १९८८. (मूल्य) .. कोटी रुपये	291	4,299	6.8	Crore Rs.	(a) Coal (Quantity) 1988. (Value)
	(ब) कच्चे लोखंड (उत्पादन) (मूल्य) .. कोटी रुपये	194	48,923	0.4	Thousand tonnes.	(b) Iron ore (Quantity) (Value)
	(क) कच्चे मँगनीज (उत्पादन) (मूल्य) .. कोटी रुपये	1	345	0.3	Crore Rs.	(c) Manganese Ore (Quantity) (Value)
	(ड) बॉक्साईट (उत्पादन) (मूल्य) .. कोटी रुपये	258	1,298	19.8	Thousand tonnes.	(d) Bauxite (Quantity) (Value)
	(ड) बॉक्साईट (उत्पादन) (मूल्य) .. कोटी रुपये	13	41	31.7	Crore Rs.	(d) Bauxite (Quantity) (Value)
	(ड) बॉक्साईट (उत्पादन) (मूल्य) .. कोटी रुपये	535	3,829	14.0	Thousand tonnes.	(d) Bauxite (Quantity) (Value)
	(ड) बॉक्साईट (उत्पादन) (मूल्य) .. कोटी रुपये	3	59	5.1	Crore Rs.	(d) Bauxite (Quantity) (Value)
०	वीज — @ १९८७-८८ .. दशलक्ष कि. वॅ. तास.						Electricity @
6.1	विजेचे उत्पादन १९८७-८८ .. दशलक्ष कि. वॅ. तास.		32,164	2,02,145	15.9	Million kwh.	Electricity generated
6.2	विजेचा वापर १९८७-८८ .. दशलक्ष कि. वॅ. तास.		24,082	1,46,206	16.5	Million kwh.	Electricity consumed

अस्थायी/Provisional.

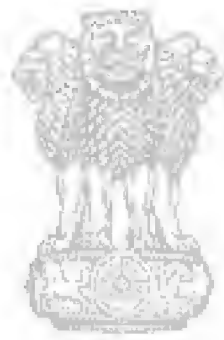
भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
6.3	(अ) उद्योगाकरिता वापरलेली वीज .. दशलक्ष कि.वॅ.ता.	12,079	71,371	16.9	Million kwh. Percentage	(a) Industrial consumption.	
	(ब) या औद्योगिक वापराचे एकूण विजेच्या वापराशी प्रमाण (१९८७-८८).	शेकडेवारी .. 50.2	48.2	..	Percentage	(b) Percentage of Industrial consumption to total consumption. (1987-88)	
7.	संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका :-					Joint Stock Companies and Banks—	
7.1	कंपन्यांची संख्या (३१ मार्च १९८८ रोजी).	.. 36,971	1,55,549	32.0	..	Number of companies (as on 31st March 1988)	
7.2	त्यांचे भरणा केलेले (३१ मार्च १९८८ रोजी) कोटी रुपये भांडवल 4,804	48,477	9.9	Crore Rs.	Their paid up (as on 31-3-1988) capital.	
7.3	बँक कार्यालये (वर्गीकृत व्यापारी) (३१ मार्च १९८८ रोजी) .. संख्या 5,057	54,870	9.2	Number	Banking offices (Scheduled commercial) (As on 31st Dec. 1988)	
7.4	दर लाख लोकसंख्येला बँक कार्यालयांचे प्रमाण .. संख्या 6.9	7.1	..	Number	Banking offices per lakh of population.	
7.5	बँक कार्यालय असलेल्या शहरांची व गावांची संख्या (जून, १९८२).	.. संख्या .. 1,613	21,858	7.4	Number ..	Places having banking offices (June 1982).	
8.	सहकार (१९८४-८५)					Co-operation (1984-85)—	
8.1	सहकारी संस्था संख्या 75,360	3,15,658	23.9	Number ..	Co-operative societies	
8.2	समासदांची संख्या हजाराने 19,000	1,41,100	23.5	Thousand number.	Membership	
8.3	सर्व संस्थांचे खेळते भांडवल .. कोटी रुपये 9,384	37,769	24.9	Crore Rs. ..	Working capital of all co-operative societies.	
8.4	कृषि पत संस्थांनी दिलेले कर्ज .. कोटी रुपये 250	1,742	14.0	Crore Rs. ..	Advances by agricultural credit societies.	
9.	परिवहन आणि दळणवळण—					Transport and Communications.—	
9.1	(अ) रेल्वे मार्गांची लांबी (३१ मार्च १९८४ रोजी) .. किलोमीटर 5,297	61,460	8.6	Kilometres	(a) Total Railway length (as on 31st March 1984.)	
	(ब) रेल्वे मार्गाच्या लांबीचे दर शहर चौ. कि. मी. क्षेत्रफळामागे प्रमाण (३१ मार्च १९८४ रोजी).	.. किलोमीटर .. 1.6	1.9	..	Kilometres	(b) Railway length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1984).	
9.2	१०० चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळामागे असणाऱ्या रस्त्यांची लांबी (३१ मार्च १९८८ रोजी).	.. किलोमीटर .. 67	56	..	Kilometres	Road length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1988).	
9.3	दर लाख लोकसंख्येमागे असणारी मोटर वाहने (३१ मार्च १९८९ रोजी).	.. संख्या .. 3,102	1,858	..	Number ..	Motor vehicles, per lakh of population (as on 31st March 1989)	
10.	राज्य उत्पन्न (१९८९-९०)					State Income (1989-90)	
10.1	(अ) नाटू किमतीनुसार उत्पन्न .. कोटी रुपये 45,613**	3,46,994***	31.1	Crore Rs.	(a) Income at current prices.	
	(ब) चालू किमतीनुसार दरडोई उत्पन्न .. रुपये 6,184	4,252	(b) Per capita income at current prices.	

*अस्थायी/Provisional.

**प्राथमिक अंदाज/Preliminary estimate.

***शीघ्र अंदाज/Quick estimates.

सत्यमेव जयते

निबडक बिषयावरील सारांशाचे तक्ते
SUMMARY TABLES ON SELECTED TOPICS 1988-89

1. शेती/AGRICULTURE

1.1 जमिनीचा वापर/LAND UTILIZATION

(आकडे शेर हेक्टरत/Figures in hundred hectares)

अनुक्रमिक Serial No.	वाव	1960-61	1970-71	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	एकूण भौमोलिक क्षेत्र (शाव स्विकृतानुसार)	..	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	Total Geographical area by village papers
2	जंगले	..	54,110	54,168	53,499	53,697	54,093	53,727	Forests.
3	कसेले क्षेत्र	..	1,78,783	1,76,682	1,82,986	1,79,232	1,78,808	1,80,186	Net area sown
4	सागवडीखालील एकूण क्षेत्र	1,88,229	1,87,369	2,01,330	2,02,614	1,99,200	2,01,310	1,96,192	Total gross cropped area

आधार — कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

80

1.2 पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/AREA IRRIGATED BY CROPS

(आकडे शेर हेक्टरत/Figures in hundred hectares)

अनुक्रमिक Serial No.	पिका	1960-61	1970-71	1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	Crop
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	तांदुळ	..	2,724	3,138	4,203	5,982	3,697	Rice
2	गहू	..	1,386	2,753	5,290	5,211	5,188	Wheat
3	ज्वारी	..	2,659	2,602	4,676	4,701	3,987	Jowar
4	बाजरी	..	327	594	541	533	497	Bajri
5	अन्नपिठे*	..	11,140	14,345	22,074	22,473	21,696	Food crops*
6	कापूस	..	360	726	1,182	1,102	887	Cotton
7	भुरग्या	..	130	312	558	768	792	Groundnut
8	तंबाखू	..	17	7	18	5	6	Tobacco
9	अन्नेतर पिके†	..	1,058	1,358	2,284	2,450	2,242	Non-food crops†
एकूण	..	12,198	15,703	24,358	24,923	23,938	23,868	Total

*इतर अन्नपिठे वस्त्र/Includes other food crops.

†इतर अन्नेतर पिके वस्त्र/Includes other non-food crops.

आधार — कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

1. शेती/AGRICULTURE

1.3 प्रमुख अन्नपिके व अन्नतर पिकांखालील क्षेत्र व उत्पादन/AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL FOOD AND NON-FOOD CROPS

(क्षेत्रफळ हजार हेक्टरात/Area in hundred hectares)
(उत्पादन हजार टॉन/Outturn in hundred tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	पिक	1960-61	1970-71	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	Crop
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	नांदुळ क्षेत्र	12,996	13,524	15,038	15,406	15,028	13,698	15,451	RICE— Area
2	गहू क्षेत्र	12,022	16,622	25,000	21,818	17,100	17,128	20,521	Outturn
3	ज्वारी क्षेत्र	9,067	8,120	10,701	8,815	7,355	7,327	8,790	WHEAT— Area
4	उत्पादन क्षेत्र	4,011	4,403	9,313	6,444	5,364	6,334	10,432	Outturn
5	उत्पादन क्षेत्र	62,842	57,030	64,379	66,256	63,348	66,628	61,851	JOVAR— Area
6	उत्पादन क्षेत्र	42,235	15,574	44,275	39,227	30,924	59,519	42,779	Outturn
7	बाजरी क्षेत्र	16,352	20,387	17,992	17,028	17,337	18,149	19,637	BAJRI— Area
8	उत्पादन क्षेत्र	4,886	8,241	7,599	4,198	4,652	9,096	9,005	Outturn
9	एकूण तृणधान्ये क्षेत्र	1,06,042	1,03,200	1,12,326	1,12,315	1,08,255	1,10,906	1,10,918	TOTAL CEREALS— Area
10	उत्पादन क्षेत्र	67,550	47,357	85,000	76,149	61,691	96,504	93,475	Outturn
11	एकूण कडधान्ये क्षेत्र	23,513	25,663	23,044	28,597	28,361	30,326	33,304	TOTAL PULSES— Area
12	उत्पादन क्षेत्र	9,889	6,770	8,312	11,641	9,750	14,140	17,297	Outturn
13	एकूण अन्नधान्ये क्षेत्र	1,29,555	1,28,863	1,40,372	1,40,912	1,36,616	1,41,232	1,44,222	TOTAL FOOD GRAIN— Area
14	उत्पादन क्षेत्र	77,439	54,134	97,312	87,790	71,441	1,10,644	1,10,772	Outturn
15	कापूस क्षेत्र	24,995	27,498	26,671	27,530	26,930	25,177	26,277	COTTON— Area
16	उत्पादन (रुई) क्षेत्र	2,842	824	2,157	3,384	4,318	2,519	2,335	Outturn (in lint)
17	तंबाखू क्षेत्र	253	116	119	99	84	112	99	TOBACCO— Area
18	उत्पादन क्षेत्र	123	52	68	77	79	103	85	Outturn
19	भुईमूग क्षेत्र	10,828	9,040	7,118	6,264	6,538	7,094	9,175	GROUNDNUT— Area
20	उत्पादन क्षेत्र	7,999	5,863	4,407	472	4,352	6,983	10,056	Outturn
21	उंस क्षेत्र	1,555	2,039	3,168	3,191	3,015	2,919	3,143	SUGARCANE— Area
22	उत्पादन (गुळात) क्षेत्र	11,562	16,408	28,939	25,450	22,654	27,208	26,151	Outturn (in tonnest of gur)

* इतर धान्ये वस्तु/Inclusive of other cereals.

आधार—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पशुधन / LIVESTOCK

अनुक्रमिक Serial No.	वाव	परिमाण	वर्ष/Year						Unit	Item
			1961	1965	1972	1978	1982	1987		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
1	गाई-बैल — तीन वर्षावरील चांदे ..	हजारात ..	4,514	4,534	4,587	6,781	5,247	5,735	Thousand No.	Cattle— Females over 3 years
2	म्हशी-रेडे — तीन वर्षावरील म्हशी ..	हजारात ..	1,639	1,735	1,871	2,148	2,307	2,808	Do.	Buffaloes— Females over 3 years
3	मेढरे आणि मोठ्या ..	हजारात ..	7,274	7,356	8,039	10,199	10,376	12,061	Do.	Sheep and Goats
4	इतर जनावरे ..	हजारात ..	12,491	11,854	11,864	12,514	12,989	13,597	Do.	Other Livestock
5	एकूण पशुधन ..	हजारात ..	26,948	25,449	26,361	29,642	30,919	34,203	Do.	Total Livestock
6	कोवड्या, बटके वगैरे ..	हजारात ..	10,578	9,902	12,217	18,751	19,844	24,577	Do.	Total poultry

आधार — पशुधन गणना.

Source — Livestock census.

3. सहकार/CO-OPERATION

अनुक्रमिक Serial No.	प्रकार	1960-61	1970-71	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	Type
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
I सहकारी संस्थांची संख्या—									
1	ग्रामर व मध्यवर्ती-कृषि व विपणन कृषि पत संस्था	39	29	30	33	33	34	34	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था *	21,400	20,426	18,577	18,453	18,454	18,444	18,509	Agricultural credit*
3	विपणन कृषि पत संस्था	1,630	2,964	5,474	7,112	7,647	8,435	9,485	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	344	410	423	655	699	782	827	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,306	6,810	14,327	21,140	22,479	23,833	26,002	Productive enterprises
6	इतर	3,846	11,964	21,915	31,876	34,143	36,147	38,650	Others
	एकूण	31,555	42,603	60,746	79,270	83,457	87,676	93,507	Total
II सभासदांची संख्या (हजारत) —									
1	ग्रामर व मध्यवर्ती-कृषि व विपणन कृषि पत संस्था	76	70	1,009	1,155	1,199	1,252	1,285	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था *	2,170	3,794	5,416	6,287	6,582	6,898	7,441	Agricultural credit*
3	विपणन कृषि पत संस्था	1,087	2,458	3,759	6,119	6,566	7,158	8,021	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	141	282	471	725	672	690	721	Marketing
5	उत्पादक संस्था	325	959	2,152	3,035	3,223	3,645	4,147	Productive enterprises
6	इतर	394	1,038	2,049	2,945	3,069	3,191	3,280	Others
	एकूण	4,191	8,581	14,669	20,266	21,331	22,834	24,895	Total
III वेळीत भांडवल (लाख रुपये) —									
1	ग्रामर व मध्यवर्ती कृषि व विपणन कृषि पत संस्था	11,907	61,317	1,83,052	3,98,260	4,60,851	5,42,937	6,34,517	Working capital (in lakh Rs.) Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था *	5,812	34,329	52,746	89,317	1,12,202	1,28,669	1,62,660	Agricultural credit*
3	विपणन कृषि पत संस्था	4,593	16,806	1,20,881	3,15,984	3,93,097	4,87,366	5,89,739	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	592	3,910	18,822	26,176	28,049	28,740	31,793	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,132	21,920	99,683	1,69,342	1,98,538	2,52,736	3,54,015	Productive enterprises
6	इतर	2,060	10,749	42,591	79,952	86,500	98,622	1,01,020	Others
	एकूण	29,096	1,49,031	5,17,775	10,79,041	12,78,437	15,39,070	18,82,744	Total

3. सहकार/CO-OPERATION—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
IV दिवले कजे (लाख रुपये) —									
1	गिखर व मध्यवर्ती कृषि व विगर कृषि पत संस्था.	17,538	75,102	3,20,060	6,27,475	6,54,296	8,10,119	10,69,626	Advances (in Lakh Rs.) Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था*	4,256	13,296	24,999	42,492	35,711	62,767	1,02,285	Agricultural credit*
3	विगर कृषि पत संस्था	4,703	20,443	1,12,948	3,47,417	3,94,693	5,06,567	6,66,020	Non-agricultural credit
4	पणत संस्था	347	327	345	585	768	764	651	Marketing
5	उत्पादक संस्था	71	328	1,101	1,062	1,176	1,631	1,605	Productive enterprises
6	इतर	84	375	1,218	5,288	7,212	9,258	4,146	Others
	एकूण	26,999	1,09,871	4,60,677	10,24,319	10,93,856	13,91,106	18,44,335	Total
V येणे कजे (लाख रुपये) —									
1	गिखर व मध्यवर्ती कृषि व विगर कृषि पत संस्था.	8,714	47,803	1,13,676	2,47,693	2,78,067	3,21,175	4,19,973	Outstanding loans (in Lakh Rs.) Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था*	4,788	28,410	38,369	64,417	82,020	95,536	1,21,843	Agricultural credit*
3	विगर कृषि पत संस्था	3,185	10,506	73,089	1,85,402	2,26,161	2,85,078	74,671	Non-agricultural credit
4	पणत संस्था	80	182	387	489	557	913	778	Marketing
5	उत्पादक संस्था	57	608	2,145	3,598	4,745	4,088	5,853	Productive enterprises
6	इतर	218	785	2,523	10,870	12,041	14,529	15,575	Others
	एकूण	17,042	88,294	2,30,189	5,12,469	6,03,591	7,21,319	9,38,693	Total

*यात प्राथमिक कृषि पत संस्था, प्राथमिक सहकारी कृषि पत संस्था आणि ग्राम्य बँका यांचा समावेश आहे.
* Includes primary agricultural credit societies, primary and development banks and grain banks.

आधार.—महकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

4. उद्योग/INDUSTRIES

कारखाने आणि कारखाना यांची संख्या/NUMBER OF FACTORIES AND WORKERS

वर्ष	1961	1970	1980	1985	1986	1987	1988	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(1)
चालू कारखान्यांची संख्या ..	8,233	9,803	15,170	18,922	17,359	18,007	22,126	Number of working factories
कारखान्यांची दैनिक सरासरी (हजारत)	787	952	1,177	1,129	1,098	1,137	1,142	Average daily attendance of workers (Thousand No.)

आधार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

13

5. वीज/ELECTRICITY

वर्ष	परिमाण	1960-61	1970-71	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	(1)
I विजेचे उत्पादन ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	3,268	9,135	18,750	27,647	30,131	32,962	32,836	Million Kwh.	Electricity generated
II विजेचा वापर—	दशलक्ष किलोवॅट तास.	2,720	7,650	14,034	20,979	22,325	23,848	26,262	Million Kwh.	Electricity consumed—
(i) घरगुती ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	260	732	1,779	2,975	3,334	3,821	4,148	Million Kwh.	Domestic
(ii) वाणिज्यिक ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	198	547	949	1,410	1,525	1,726	1,851	Million Kwh.	Commercial
(iii) औद्योगिक ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	1,853	5,312	8,130	11,124	11,556	12,075	12,755	Million Kwh.	Industrial
(iv) वाहने बालविद्या- साठी.	दशलक्ष किलोवॅट तास.	339	421	766	853	477	643	943	Million Kwh.	Traction
(v) इतर ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	70	638	2,310	4,617	5,133	5,583	6,565	Million Kwh.	Others

आधार.—केन्द्रीय विद्युत प्राधिकरण, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Central Electricity Authority, Commercial Directorate, Government of India, New Delhi.

6. चालू संयुक्त भांडवली संस्था/Joint-Stock Companies at Work

(रुपये कोटित / Rs. in crores)

विवरण	३१ मार्च १९६१ रोजी AS on 31st March 1961		३१ मार्च १९७२ रोजी AS on 31st March 1972		३१ मार्च १९८० रोजी AS on 31st March 1980		३१ मार्च १९८१ रोजी AS on 31st March 1981		३१ मार्च १९८२ रोजी AS on 31st March 1982		३१ मार्च १९८६ रोजी AS on 31st March 1986		Item
	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crores Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crores Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crores Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crores Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crores Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crores Rs.)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
कृषि आणि संलग्न ..	90	1.5	91	7.1	166	18.2	284	21.8	314	23.1	503	35.4	Agriculture and allied activities.
खानकाम आणि दगड खानकाम	77	3.3	95	7.4	112	29.6	100	33.0	113	33.0	155	90.9	Mining and quarrying.
प्रक्रिया आणि वस्तु निर्माण	2,228	238.6	3,721	651.6	7,702	1.2	9,049	1,607.0	10,295	1,683.0	17,279	3,113.9	Processing and manufacture.
बांधकाम आणि उपयोगिता	165	32.7	204	45.0	501	79.5	738	74.8	945	75.1	2,012	260.8	Construction and utilities.
वाणिज्य (ब्यांकर आणि वित्त)	1,781	90.3	2,100	126.8	4,072	220.1	2,653	127.1	5,959	285.0	9,748	504.7	Commerce (trade and finance).
परिवहन, दळणवटण आणि साठवण	109	22.7	164	49.5	454	63.1	568	80.0	651	99.9	885	169.5	Transport, Communication and Storage.
सामूहिक आणि व्यावसायिक सेवा	104	2.8	190	4.1	734	36.7	900	46.5	1,086	50.2	2,054	100.0	Community and business services.
व्यक्तिगत आणि इतर सेवा ..	274	5.0	343	8.6	651	20.4	765	29.3	860	30.2	1,396	33.8	Personal and other services.
एकूण ..	4,828	396.9	6,912	900.1	4,392	1,711.7	15,607	2,019.5	20,261	2,279.5	34,023	4,329.0	Total

आधार-कंपनी व्यवहार खाते, विधी, न्याय आणि कंपनी व्यवहार संसालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Government of India, New Delhi.

7. शिक्षण/EDUCATION

अनुक्रमिक Serial No.	प्रकार (1)	परिमाण (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1985-86 (6)	1986-87 (7)	1987-88 (8)	1988-89 (9)	Unit (10)	Type (11)
1	प्राथमिक	संस्था	..	527	704	654	760	776	809	No.	Pre-primary Institutions
	विद्यार्थी	हजारत	55	34	51	64	81	57	155	No. in thousand	Pupils
2	प्राथमिक	संस्था	..	24,554	42,143	51,043	54,406	54,386	55,533	No.	Primary Institutions
	विद्यार्थी	हजारत	..	4,178	6,229	8,392	9,418	6,579	9,771	No. in thousand	Pupils
3	माध्यमिक	संस्था	..	2,468	5,339	6,119	8,177	8,417	7,402	No.	*Secondary Institutions
	विद्यार्थी	हजारत	..	858	1,936	3,309	4,586	4,873	3,446	No. in thousand	Pupils
4	उच्च	संस्था	..	211	547	738	964	985	1,428	No.	Higher Institutions
	विद्यार्थी	हजारत	..	110	328	589	864	920	1,772	No. in thousand	Pupils

* हात उच्च माध्यमिक वर्गाचा समावेश आहे / This includes Higher Secondary classes.

आधार.-शिक्षण संश्लेषण, महाराष्ट्र शासन, पुणे./Source.-Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

8. महाराष्ट्रातील खनिज उत्पादन/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	खनिज (2)	उत्पादन/मूल्य (3)	1961 (4)	1970 (5)	1980 (6)
1	क्रोमाईट	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	1 108	3 313	3 640
2	दगडी कोळसा	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	856 18,643	1,771 62,637	5,300 6,05,360
3	करचे लोखंड	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	362 5,099	446 5,010	1,388 45,758
4	घुचखडी	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	55 230	377 2,924	665 13,170
5	करचे मँगनीज	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	179 20,625	216 13,924	223 49,778
6	चायनाकले	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	2 13	4 53	6 123
7	बाँक्साइट	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	27 199	123 1,058	349 8,841
8	मीठ	(i) उत्पादन ..	384	461	495
9	डोलोमाईट	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	6 38	5 67	27 692
10	सिलिका सॅंड	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	3 34	28 269	80 2,110
11	ग्रेट	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य	1 13	3 39
12	फोस्फेट	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य	* 8	1 678

*अस्थायी/

N. A.—उपलब्ध नाही/

@ आकडे ५०० टनांखालील आहेत/

1 आधार.—भारतीय खाने केन्द्र, नागपुर/

2 सहाय्यक मीठ आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई (मीठाकरिता)/

MINERAL PRODUCTION IN MAHARASHTRA

(उत्पादन हजार मे. टनात, मूल्य हजार रुपयात)
(Quantity in thousand tonnes, value in thousand Rs.)

1985	1986	1987	1988	Quantity/value	Mineral
(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
..	..	N. A.	N. A.	Quantity	Chromite
..	..	N. A.	N. A.	Value	
10,792	11,384	13,934	15,111	Quantity	Coal
19,00,975	20,93,329	23,84,798	37,31,139	Value	
1,077	1,285	913	599	Quantity	Iron ore
44,652	62,126	50,684	32,977	Value	
1,755	1,961	2,744	4,361	Quantity	Limestone
59,918	65,078	91,767	1,32,623	Value	
238	238	237	253	Quantity	Manganese ore
1,56,173	1,21,109	1,09,556	1,23,450	Value	
12	11	N. A.	..	Quantity	China clay
295	239	N. A.	..	Value	
384	413	3,68,541	5,40,962	Quantity	Bauxite
15,350	18,437	17,562	28,643	Value	
446	375	N. A.	N. A.	Quantity	Salt
23	26	29	22	Quantity	Dolomite
1,241	1,402	1,727	1,471	Value	
186	168	168	170	Quantity	Silica sand
6,610	5,912	8,208	7,674	Value	
2	3	N. A.	2	Quantity	Ochre
15	64	N. A.	70	Value	
(ii)	1	173	1	Quantity	Corundum
550	1,202	234	1,060	Value	

Provisional

Not available.

Less than 500 tonnes

Source.—Indian Bureau of Mines, Nagpur.

Assistant Salt Commissioner, Government of India, Bombay (for salt only).

९. वापरात असलेली मोटार वाहने

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वाहनांचा प्रकार (2)	1961 (3)	1970 (4)	1980** (5)
1. मोटार सायकली	12,523*	62,188*	1,40,526
2. स्कूटर्स	1,63,623
3. मोपेड
4. मोटार गाड्या	50,589	1,08,679	2,14,037
5. टॅक्सी कॅब्स	6,086	15,554	29,243
6. स्वयंचालित रिक्शा	379	2,238	23,047
7. स्टेज कॉरेजेस -				
(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या	3,345	7,604	12,212
(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या	790	197	..
8. कॉन्ट्रिबुट कॉरेजेस -				
(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या	1,259
(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या
9. माल मोटारी -				
A. खाजगी वाहने -				
(i) डिझेल इंजिनवर चालणारी	1,302	6,908	28,083
(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणारी	4,641	8,458	7,644
B. सार्वजनिक वाहने -				
(i) डिझेल इंजिनवर चालणारी	6,486	19,977	58,756
(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणारी	10,691	12,038	10,079
10. रुग्णवाहिका	119	400	839
11. शाळेच्या बसेस	269	412	574
12. वाजगी प्रवासी वाहने	177	697	2,059
13. अनुयाय (ट्रॅलर)	1,554	5,238	19,630
14. ट्रॅक्टर	899	6,163	20,691
15. इतर	285	758	1,298
एकूण		1,00,144	2,57,539	7,28,589

टीप .-(1) प्रत्येक वर्षाच्या १ जानेवारी रोजीचे आकडे.

*स्कूटर्स, मोपेड धरून.

(2)**माचें अखेरचे.

आधार.-परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

MOTOR VEHICLES IN OPERATION

1985**	1986**	1987**	1988**	1989**	Class of Vehicles
(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
2,21,062	2,55,569	10,36,200*	12,63,191	4,35,047	Motor Cycles
2,57,837	3,09,577	5,09,369	Scooters
2,66,294	3,29,569	4,90,819	Moped
2,90,386	3,15,911	3,30,884	67,567	3,23,031	Motor Cars
39,196	39,999	40,385	41,166	41,745	Taxi Cabs
69,048	77,488	84,442	94,947	1,07,114	Auto-rickshaw
15,677	15,580	N.A.	15,580	15,546	Stage carriages -
N.A.	N.A.	16,515	N.A.	N.A.	{ Diesel engined
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	{ Petrol engined
2,575	2,716	N.A.	3,060	3,387	Contract carriages—
N.A.	N.A.	2,860	N.A.	N.A.	{ Diesel engined
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	{ Petrol engined
N.A.	N.A.	N.A.	Lorries—
35,456	36,576	37,816	38,191	39,338	Private carriers—
N.A.	N.A.	31,416	N.A.	N.A.	{ Diesel engined
N.A.	N.A.	6,400	N.A.	N.A.	{ Petrol engined
1,09,689	1,16,830	1,22,947	1,29,208	1,39,025	Public-carriers—
N.A.	N.A.	1,16,227	N.A.	N.A.	{ Diesel engined
N.A.	N.A.	6,720	N.A.	N.A.	{ Petrol engined
1,446	1,543	1,615	1,895	2,039	Ambulances
772	802	828	881	947	School Buses
2,943	3,368	3,489	3,742	4,067	Private Services vehicles
38,109	41,083	43,354	46,777	51,939	Trailors
38,269	41,395	43,566	47,070	51,703	Tractors
2,882	2,945	1,663	4,172	73,464	Others
13,81,641	15,90,951	17,66,564	20,56,357	22,88,580	Total

Note.—(1) Figures are as on 1st January of each year.

*Includes scooters, Moped;

(2) ** As on 31st March.

Source.—Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Bombay

10. चालू किमतीनुसार व स्थिर किमतीनुसार (१९८०-८१) महाराष्ट्राचे राज्य उत्पन्न व दरहोई उत्पन्न
STATE INCOME AND PER CAPITA INCOME OF MAHARASHTRA AT CURRENT AND
AT CONSTANT (1980-81) PRICES

अनुक्रमिक Serial No. (1)	धावी (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1985-86 (6)	1986-87* (7)	1987-88* (8)	1988-89* (9)	Items (2)
1	निव्वळ राज्य उत्पन्न (कांटा रुपयात)								Net State Domestic product (Rs. in crore).
(a)	चालू किमतीनुसार	1,705	4,298	15,113	26,530	28,157	32,642	38,990	At current prices
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९८०-८१)	7,991	10,221	15,113	18,727	18,627	20,146	22,005	At constant (1980-81) prices.
2	दरहोई राज्य उत्पन्न (रुपये)								Per capita State Income (in Rs.).
(a)	चालू किमतीनुसार	436.74	868.55	2,427.34	3,834.93	3,997.12	4,557.90	5,362.60	At current prices.
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९८०-८१)	2046.31	2,065.45	2,427.34	2,709.82	2,644.17	2,813.13	3,026.48	At constant (1980-81) prices.
3	राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक (निव्वळ) (१९६०-६१=१००)								Index number of State Income (Net) (Base : 1960-61 — 100).
(a)	चालू किमतीनुसार	100.0	252.01	886.07	1,555.43	1,650.82	1,913.77	2,285.91	At current prices
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९८०-८१)	100.0	127.91	189.11	234.58	233.08	252.08	275.34	At constant (1980-81) prices.
4	दरहोई उत्पन्नाचे निर्देशांक (निव्वळ) (१९६०-६१=१००)								Index number of per capita Income (Net) (Base : 1960-61 — 100).
(a)	चालू किमतीनुसार	100.0	193.87	555.79	878.08	915.21	1,043.62	1,227.87	At current prices.
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९८०-८१)	100.0	100.93	118.62	132.42	129.21	137.47	147.90	At constant (1980-81) prices.

*अस्थायी. Provisional.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. कामगारशक्तिचा प्रादुर्भाव किमतीचा निदेशांक/CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS

(नवी मालिका/New Series)

अनुक्रमांक Serial No.	केन्द्र (2)	बाव (3)	1966 (4)	1971 (5)	1981 (6)	1985 (7)	1986 (8)	1987 (9)	1988 (10)	Item (3)	Centre (2)
1	मुंबई *	.. अन्न सर्व बाबी	150 143	202 188	492 447	700 640	776 701	864 771	961 852	Food All items	Bombay *
2	सोलापूर *	.. अन्न सर्व बाबी	155 145	211 195	522 481	643 632	743 688	795 736	861 801	Food All items	Solapur *
3	नागपूर	.. अन्न सर्व बाबी	155 144	208 190	489 454	667 625	700 663	747 710	839 799	Food All items	Nagpur *
4	जळगाव †	.. अन्न सर्व बाबी	173 155	202 187	515 459	653 602	709 656	760 703	839 760	Food All items	Jaigaon †
5	नांदेड †	.. अन्न सर्व बाबी	170 153	207 195	556 507	707 656	738 693	783 742	892 822	Food All items	Nanded †
6	औरंगाबाद †	.. अन्न सर्व बाबी	164 151	200 189	529 401	725 657	813 728	873 775	974 847	Food All items	Aurangabad †
7	पुणे †	.. अन्न सर्व बाबी	149 139	188 174	475 420	654 593	706 631	765 675	819 722	Food All items	Pune †

* कॅलेंडर वर्ष /Calendar year 1960=100.

† कॅलेंडर वर्ष /Calendar year 1961=100.

आधार.—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Bombay.

सत्यमेव जयते

जिल्हावार निवडक निर्देशांक
Districtwise Selected Indicators—1988-89.

जिल्हावार निवडक निर्देशांक

अनुक्रमांक	जिल्हा	दर चौरस कि. मी. भौगोलिक क्षेत्रामागे लोकसंख्येची घनता	स्त्री-पुरुष प्रमाण (हजार पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या)	नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	बौद्धधर्मीय लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	लोकसंख्येतील दशवर्षीय शेकडा वाढीची टक्केवारी
Serial No.		Density of population per sq. km. of Geographical area (1981)	Sex ratio (Number of females per thousand males) (1981)	Percentage of urban population to total population (1981)	Percentage of scheduled castes population to total population (1981)	Percentage of scheduled tribes population to total population (1981)	Percentage of buddhist population to total population (1981)	Decadal growth rate of population during 1971-81 (Percentage)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मंबई ..	13,644	772	100.00	4.84	1.02	5.7	38.07
2	ठाणे ..	349	883	44.34	2.50	21.76	3.7	46.89
3	रायगड ..	208	1,047	14.12	1.69	12.80	4.6	17.69
4	रत्नागिरी ..	167	1,258	8.73	1.09	1.94	6.0	6.06
5	सिंधुदुर्ग ..	148	1,204	6.54	4.04	0.86	*	*
6	नाशिक ..	192	938	31.02	6.21	23.45	3.4	26.28
7	पळे ..	156	966	19.52	4.18	40.53	1.7	23.35
8	जळगाव ..	223	950	25.14	5.89	8.25	4.1	23.32
9	अहमदनगर ..	159	959	12.97	10.62	6.93	2.3	19.36
10	पुणे ..	266	938	47.33	7.54	3.88	5.2	31.04
11	सातारा ..	195	1,061	13.04	6.21	0.64	5.1	18.02
12	सांगली ..	213	967	21.52	11.16	0.85	2.3	18.92
13	सोलापूर ..	174	942	29.62	14.31	1.96	1.8	15.81
14	कोल्हापूर ..	323	963	25.22	12.23	1.04	1.0	22.38
15	औरंगाबाद ..	173	936	24.83	5.95	3.68	7.9	23.46
16	जालना ..	119	970	15.46	6.55	1.96	*	*
17	परभणी ..	149	967	19.87	5.77	4.60	11.9	21.41
18	बीड ..	133	965	16.28	11.17	0.87	3.7	15.54
19	नांदेड ..	166	960	18.74	11.30	10.19	9.8	25.15
20	उस्मानाबाद ..	137	958	12.64	14.07	1.88	4.3	17.61
21	लातूर ..	175	959	16.47	16.43	2.68	*	*
22	मुलबाणा ..	156	957	18.49	6.18	4.40	12.4	19.46
23	अकोला ..	173	949	24.89	5.51	6.28	16.2	21.68
24	अमरावती ..	152	937	29.25	6.06	12.98	11.8	20.78
25	यवतमाळ ..	128	959	15.04	4.95	21.30	8.5	22.04
26	वर्धा ..	147	948	24.98	3.93	15.35	13.9	18.86
27	नागपूर ..	260	925	56.75	7.05	13.65	13.3	33.26
28	भंडारा ..	199	997	13.10	9.75	16.22	9.0	15.89
29	खंडापुर ..	135	959	17.36	6.39	21.07	9.8	25.33
30	गदचिरोली ..	41	981	2.43	6.86	39.32	*	*
महाराष्ट्र राज्य ..		204	937	35.03	7.14	9.19	6.3	24.54

*पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.

Districtwise Selected Indicators

गावाची सरासरी लोकसंख्या (दर गावामध्ये ग्रामीण लोकसंख्या). Average village size (rural population per village) (1981)	तालुक्यातील गावांची सरासरी संख्या Average number of villages per tahsil (1981)	तालुक्यातील सरासरी लोकसंख्या (हजारत) Average population per tahsil (Thousand) (1981)	मुख्यतः काम करणाऱ्यांची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Percentage of main workers to total population (1981)	कृषि कामाव्यतिरिक्त इतर काम करणाऱ्यांची एकूण काम करणाऱ्यांची टक्केवारी Percentage of other than agriculture workers to total workers (1981)	मुख्यतः व सीमांतीक काम करणाऱ्या सहभागाचा दर Participation rate of main and marginal female workers (1981)	साक्षरतेची टक्केवारी Percentage of literacy 1981			District
						पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
..	..	2,748	34.70	99.8	8.97	73.91	60.75	68.18	Greater Bombay
1,068	134	258	37.83	58.9	23.23	59.64	40.15	50.50	Thane
669	131	106	37.63	33.8	33.30	57.42	34.27	45.59	Raigad
907	154	153	34.06	26.3	36.35	59.62	38.15	47.75	Ratnagiri
1,053	98	111	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
1,185	134	230	40.77	31.2	34.65	56.09	31.85	44.36	Nashik
1,088	152	203	38.01	22.0	33.52	48.61	26.01	37.51	Dhule
1,329	113	201	39.57	24.2	31.92	61.19	34.39	48.14	Jalgaon
1,568	116	203	41.55	24.2	37.69	56.51	29.24	48.16	Ahmadnagar
1,251	125	291	34.95	52.3	25.24	65.16	42.14	54.03	Pune
1,251	129	183	33.56	28.7	34.68	61.39	35.67	48.15	Satara
2,030	89	220	34.16	29.8	24.36	59.70	33.60	46.87	Sangli
1,664	100	230	37.66	36.0	29.02	53.61	26.96	40.68	Solapur
1,584	97	201	36.76	32.4	28.83	59.45	30.79	45.36	Kolhapur
953	157	199	41.22	22.9	35.98	50.80	19.96	35.80	Aurangabad
968	180	201	*	*	*	*	*	*	Jalna
926	203	235	44.32	20.3	39.91	44.67	15.53	30.33	Parbhani
975	173	202	40.36	21.1	36.26	45.82	17.27	31.79	Beed
998	178	219	40.60	22.9	41.26	43.32	15.67	29.78	Nanded
1,278	117	172	38.87	19.7	34.39	48.73	21.40	35.36	Osmanabad
12,36	175	259	*	*	*	*	*	*	Latur
866	98	116	46.97	16.2	43.92	58.68	29.97	44.64	Buldhana
888	119	141	42.38	20.5	34.80	59.54	35.45	47.82	Akola
776	131	143	40.46	23.0	30.83	61.50	42.55	51.82	Amravati
843	125	124	46.04	16.3	41.76	51.21	26.86	39.29	Yavatmal
685	145	132	42.87	23.1	35.31	61.01	40.53	51.05	Wardha
675	118	185	35.59	52.9	25.07	63.74	44.62	54.56	Nagpur
983	125	141	49.93	27.6	46.39	58.31	29.49	43.92	Bhandara
800	147	141	49.13	23.0	43.22	46.73	22.22	34.69	Chandrapur
411	189	80	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
1,037	132	209	38.71	38.2	30.63	58.79	34.79	47.18	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not separately available.

अनुक्रमिक	जिल्हा	साक्षरतेची टक्केवारी Percentage of literacy 1981		अपंग व्यक्तींची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	नेहमीचा पाऊस (मिलीमीटरमध्ये)	दर लाख लोकसंख्येमागे हस्पतालाची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे सार्वजनिक सहाय्यित वैद्य- कीय संस्थांमधील आटांची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे सर्व प्रकारच्या रोगांमुळे नोंदलेल्या मृतांची संख्या†	दर लाख लोकसंख्येमागे शैक्षणिक संस्थांची संख्या
		अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती						
Serial No.		Scheduled castes	Scheduled tribes	Percentage of disabled persons to total population (1981)	Normal rainfall (in mm.)	Number of hospitals per lakh of population	Number of beds in public aided medical institutions per lakh of population	Number of registered deaths by all diseases per lakh of population†	Number of educational institutions per lakh of population (1987-88)
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	बुलढुर्ग	50.56	49.07	0.04	1,805	3	349	37
2	ठाणे	43.70	14.41	0.07	2,259	3	184	88
3	रायगड	46.42	16.46	0.13	2,966	2	113	152
4	रत्नागिरी	38.65	10.20	0.12	3,306	2	115	163
5	सिंधुदुर्ग	1	79	625	171
6	नाशिक	41.86	16.74	0.14	1,022	4	140	99
7	धुळे	37.15	15.26	0.14	674	3	98	102
8	जळगाव	34.58	19.94	0.13	741	3	98	78
9	अहमदनगर	35.43	16.87	0.13	579	3	137	98
10	पुणे	41.71	27.80	0.11	1,150	3	345	89
11	सातारा	39.61	29.66	0.13	803	3	129	118
12	सांगली	37.52	40.19	0.14	625	5	219	90
13	सोलापूर	29.75	31.64	0.15	584	3	180	92
14	कोल्हापूर	35.01	34.36	0.11	1,932	5	148	94
15	औरंगाबाद	23.90	16.86	0.17	726	3	131	103
16	आकना	3	111	104
17	परभणी	18.99	16.78	0.19	821	2	60	97
18	बीड	21.19	17.69	0.20	668	1	91	116
19	नांदेड	20.00	20.53	0.18	901	2	94	109
20	उस्मानाबाद	24.13	23.21	0.20	810	1	68	87
21	लातूर	2	96	96
22	बुलढाणा	31.65	27.15	0.17	803	2	84	96
23	अकोला	34.37	33.56	0.17	847	2	126	103
24	अमरावती	41.45	25.68	0.13	877	3	212	106
25	यवतमाळ	33.75	24.35	0.18	992	2	87	114
26	वर्धा	42.69	34.77	0.15	1,090	2	204	116
27	नागपूर	46.28	42.63	0.10	1,175	2	250	97
28	भंडारा	48.32	33.13	0.18	1,446	1	82	100
29	चंद्रपूर	33.24	22.27	0.21	1,398	3	141	110
30	यवचिरोली	1	79	508	141
महाराष्ट्र राज्य		..	35.55	22.29	0.13	..	3	178	94

* पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.
† मृत्युची संपूर्ण नोंद न झाल्यामुळे नोंदलेल्या मृत्युची संख्या कमी आहे.

Districtwise Selected Indicators — 1986-87

दर लाख लोकसंख्येमागे पढावरील विद्यार्थ्यांची संख्या	दर हजार लोकसंख्येमागे प्राथमिक व माध्यमिक विद्यार्थ्यांची पढावरील संख्या	पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक शाळांतील एकूण शिक्षकांशी प्रशिक्षित शिक्षकांची टक्केवारी	प्राथमिक शाळांतील शिक्षक-विद्यार्थी प्रमाण	माध्यमिक शाळांतील शिक्षक-विद्यार्थी प्रमाण	दर लाख लोकसंख्येमागे छापखान्यांची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे नियतकालिकांची संख्या	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेल्या क्षेत्राची कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राशी टक्केवारी	District
Number of students enrolment per lakh of population (1987-88)	Number of primary and secondary school students enrolment per 1000 population	Percentage of trained teachers to total No. of teachers (pre-primary, primary and secondary)	Teacher-pupil ratio (Primary)	Teacher-pupil ratio (Secondary)	Number of printing presses per lakh of population	Number of periodicals per lakh of population	Percentage of net area sown to geographical area	Percentage of area sown more than once to net area sown	(2)
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	
21,580	184	97.4	37	32	29.9	12.4	9.2	..	Greater Bombay
23,844	229	87.5	42	33	7.3	3.9	30.1	3.7	Thane
23,003	227	90.7	37	30	5.9	4.2	27.0	12.9	Raigad
18,993	175	93.4	29	28	2.8	1.2	29.9	3.1	Ratnagiri
20,288	187	98.3	26	27	*	2.6	23.9	3.3	Sindhudurg
23,410	219	92.3	40	32	9.7	4.9	57.7	7.9	Nashik
21,288	194	95.0	37	31	5.6	3.2	48.9	11.4	Dhule
22,879	208	94.8	37	33	7.6	4.1	68.6	8.0	Jalgaon
22,376	209	95.2	38	33	11.3	1.8	69.8	9.9	Ahmadnagar
24,512	223	92.3	39	33	13.3	8.5	64.1	12.3	Pune
24,263	218	96.6	32	27	11.3	2.1	56.4	14.3	Satara
22,693	208	96.6	35	30	13.8	3.5	66.5	8.0	Sangli
20,876	196	96.7	39	31	10.0	2.5	79.7	4.2	Solapur
22,573	203	96.7	37	30	19.7	3.3	48.7	5.3	Kolhapur
22,969	213	95.3	44	33	13.6	5.9	73.4	4.6	Aurangabad
17,934	178	87.6	50	31	1.3	2.3	79.0	10.0	Jalna
18,154	178	87.4	44	33	2.1	2.6	77.4	14.9	Parbhani
21,021	202	91.2	42	30	2.2	3.5	63.2	9.5	Beed
21,414	210	92.1	44	33	2.1	4.7	71.0	5.7	Nanded
21,054	197	95.1	38	30	5.7	1.7	80.8	7.5	Osmanabad
24,446	230	93.9	40	31	0.1	3.0	82.5	15.8	Latur
22,172	200	97.7	40	32	4.9	3.0	70.2	11.9	Buldhana
21,031	208	95.0	40	32	6.5	5.2	75.2	6.4	Akola
23,912	217	95.4	40	33	3.5	5.5	58.5	4.9	Amravati
21,485	199	94.8	39	32	3.2	3.1	63.3	3.6	Yavatmal
24,831	226	94.5	38	34	3.8	6.1	66.2	6.9	Wardha
27,306	242	94.3	41	32	12.8	6.2	53.3	9.4	Nagpur
22,272	212	90.2	38	32	1.8	2.8	45.1	26.0	Bhandara
22,569	219	92.1	40	34	5.6	2.8	45.1	7.0	Chandrapur
18,840	174	70.1	39	30	1.8	1.0	13.1	10.1	Gadchiroli
22,453	207	93.9	38	32	10.8	5.0	58.6	8.9	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not separately available.

†The number of Registered deaths are low due to under registration of death.

अनुक्रमांक	जिल्हा	अन्नधान्य पिकांखालील निव्वळ क्षेत्राची एकूण लागवडी- खालील क्षेत्राशी	प्रमुख पिकांचे दर हेक्टरावर Average yield per hectare of							
			तांदूळ	गहू	ज्वारी	बाजरी	एकूण तृणधान्ये	तूर	हरभरा	एकूण कडधान्ये
Serial No.		Percentage of net area under food- grains to total gross cropped area (1985-86)	Rice	Wheat	Jowar	Bajri	All cereals	Tur	Gram	All pulses
(1)	(2)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)
1	बुलढाणा	..	1,667	1,667
2	ठाणे	..	1,989	1,000	1,822	659	552	547
3	रायगड	..	2,267	2,029	684	565	321
4	रत्नागिरी	..	2,107	1,588	667	..	481
5	सिंधुदुर्ग	..	1,848	1,694	441
6	नाशिक	..	1,257	1,207	889	574	777	757	681	526
7	धुळे	..	1,025	1,177	1,117	704	971	706	675	650
8	जळगाव	..	929	1,565	1,354	738	1,181	788	782	676
9	बहुमदनगर	..	1,397	1,337	512	333	520	353	678	465
10	पुणे	..	1,512	1,311	513	521	650	786	720	510
11	सातारा	..	2,100	1,685	1,091	310	1,000	671	701	479
12	सांगली	..	2,278	1,459	977	191	873	667	659	512
13	सोलापूर	..	1,488	1,310	457	291	533	369	569	427
14	कोल्हापूर	..	2,547	1,969	1,910	1,000	2,004	673	731	553
15	औरंगाबाद	..	680	1,319	634	417	596	390	575	492
16	जालगा	..	533	1,014	537	413	561	522	598	461
17	परभणी	..	938	1,006	455	293	536	587	504	404
18	बीड	..	592	1,072	518	321	434	502	495	386
19	नांदेड	..	612	1,080	337	272	402	610	340	313
20	उस्मानाबाद	..	639	913	545	297	556	239	528	326
21	लातूर	..	540	1,340	461	264	524	324	493	302
22	बुलढाणा	..	1,152	1,274	1,047	350	1,024	1,080	626	602
23	अकोला	..	439	1,082	888	386	887	945	533	607
24	अमरावती	..	397	1,301	861	319	871	1,167	737	807
25	यवतमाळ	..	600	1,005	928	383	899	932	604	587
26	अहमदनगर	..	1,393	1,018	1,017	300	1,028	1,041	690	859
27	नागपूर	..	1,625	995	872	500	1,025	525	649	649
28	भंडारा	..	1,636	677	270	..	1,493	506	532	486
29	चंद्रपूर	..	1,478	814	490	..	980	432	432	474
30	गडचिरोली	..	1,601	909	330	..	1,186	500	349	445
महाराष्ट्र राज्य		..	69.5	1,707	1,187	692	843	666	611	519

*पुनर्वित्त जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.

Districtwise Selected Indicators—1986-87

उत्पादन (किलोग्रॅम) principal crops (kg.)					अन्नधान्याचे वरडोई उत्पादन (किलोग्रॅम)	वहित धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टरात)	वहित धारण जमिनीच्या आकार वर्गप्रमाणे (हेक्टरात) धारण जमिनीची टक्केवारी Percentage distribution of holdings by size class (in hectare) of operational holdings (1985-86)				District
एकूण तृणधान्ये आणि कडधान्ये All cereals and pulses	कापूस Cotton	भूईमूग Ground-nut	ऊस (गुळात) Sugar-cane (Gur)	तंबाखू Tobacco	Foodgrains Production per Capita (in kg.)	Average size of operational holdings in hectares (1985-86)	सीमांतिक Marginal	अल्पभूधारक Small	जिन्न मध्यम Semi medium	मध्यम Medium	
(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	१ पर्यंत Upto 1	१—२	२—४	४—१०	(2)
1,667	0.1	0.71	81.75	11.23	5.72	0.97	Greater Bombay
1,690	..	1,667	83.9	1.94	49.81	21.35	15.66	10.64	Thane
1,925	..	1,400	212.7	1.62	58.28	19.44	13.20	7.42	Raigad
1,527	..	2,333	124.0	2.52	47.56	17.11	16.45	14.71	Ratnagiri
1,620	..	1,974	164.6	2.06	60.79	14.33	12.08	9.60	Sindhudurg
738	77	871	10,794	..	163.6	2.98	24.18	24.44	27.67	19.88	Nashik
888	128	967	7,289	..	224.1	2.71	19.92	32.61	28.75	16.71	Dhule
1,033	134	961	7,093	..	223.4	2.58	23.61	32.60	26.14	15.74	Jalgaon
515	118	1,805	9,609	500	182.7	2.78	26.90	27.89	28.08	14.66	Ahmadnagar
637	..	1,344	9,285	..	129.1	2.68	34.04	23.06	22.97	16.10	Pune
324	208	1,391	9,241	1,000	202.7	1.60	52.99	23.52	15.76	6.80	Satara
818	300	1,111	10,726	914	187.6	2.11	44.48	22.33	19.55	11.15	Sangli
520	276	1,635	8,792	500	148.0	3.70	16.81	22.96	28.84	24.55	Solapur
1,831	..	1,459	9,580	909	167.1	1.27	63.21	19.10	12.04	4.95	Kolhapur
573	194	676	8,896	1,000	219.2	2.73	19.95	29.05	30.76	17.88	Aurangabad
529	82	805	9,440	..	215.6	3.09	17.22	28.24	29.74	21.83	Jalna
487	70	1,282	4,435	..	193.4	3.01	16.58	27.81	30.77	22.28	Parbhani
473	104	862	9,913	500	193.2	2.96	23.90	26.29	26.86	19.90	Beed
377	63	1,100	4,192	1,000	89.5	3.02	20.99	25.26	30.90	20.85	Nanded
481	..	570	5,898	667	194.2	3.83	14.63	21.15	30.22	28.03	Osmanabad
433	63	413	6,982	..	131.0	3.56	13.20	25.22	30.64	25.97	Latur
844	81	657	7,500	..	213.2	2.96	19.35	29.88	27.29	19.70	Buldana
763	78	678	7,667	..	208.4	3.31	15.20	30.39	28.18	21.55	Akola
845	84	858	6,111	1,000	166.3	2.77	21.63	32.44	25.97	16.80	Amravati
773	56	830	7,545	..	170.8	3.84	3.45	29.09	35.08	26.93	Yavatmal
925	158	779	7,000	..	167.3	3.15	11.14	33.43	29.30	22.45	Wardha
913	175	785	6,000	1,000	114.7	3.15	16.22	30.04	28.68	21.58	Nagpur
1,362	..	1,000	6,500	..	269.8	1.49	52.39	25.45	14.92	6.50	Bhandara
881	118	1,000	..	750	214.1	2.85	26.20	24.34	26.60	19.46	Chandrapur
1,233	..	3,000	341.7	2.33	29.75	29.21	25.73	13.30	Gadchiroli
768	89	1,096	8,957	859	302.6	2.65	30.65	25.55	24.34	16.46	Maharashtra State

* The information of the reorganised district is not separately available.

वहित धारण जमिनीच्या विकास वर्गाप्रमाणे (हेक्टरांत) धारण जमिनीच्या क्षेत्राची
Percentage distribution of by size class (in hectare) in operational holdings (1985-86)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मोठे Large 10 आणि अधिक and above	एकूण Total	सीमांतिक Marginal Upto 1 पर्यंत	अल्पभूधारक Small 1—2	निम्न मध्यम Semi medium 2—4	मध्यम Medium 4—10	मोठे Large 10 आणि अधिक and above
(1)	(2)	(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)
1	कृष्णमंडई	0.33	100.00	40.03	26.94	19.48	6.39	7.16
2	ठाणे	2.54	100.00	12.25	13.77	20.60	32.15	21.23
3	रायगड	1.66	100.00	15.17	17.08	22.59	27.44	17.72
4	रत्नागिरी	4.17	100.00	7.24	9.90	19.62	35.77	27.47
5	सिंधुदुर्ग	3.20	100.00	9.63	10.20	17.30	28.43	34.44
6	नाशिक	3.83	100.00	4.17	12.01	25.51	39.11	19.20
7	धुळे	2.01	100.00	4.58	17.64	28.83	35.75	13.20
8	जळगाव	1.91	100.00	5.34	18.32	28.60	35.20	12.54
9	अहमदनगर	2.47	100.00	6.38	17.61	30.37	30.65	14.99
10	पुणे	3.83	100.00	6.08	12.50	23.15	36.36	21.91
11	सातारा	0.93	100.00	14.34	21.70	27.86	24.71	11.39
12	सांगली	2.49	100.00	10.40	15.86	25.65	30.98	17.11
13	सोलापूर	6.84	100.00	2.52	9.30	20.95	39.84	27.39
14	कोल्हापूर	0.70	100.00	19.56	21.35	25.69	21.99	11.41
15	औरंगाबाद	2.36	100.00	4.27	15.45	30.58	38.00	11.70
16	जालना	2.97	100.00	3.51	13.66	26.74	41.50	14.59
17	परभणी	2.56	100.00	3.39	13.72	28.49	43.20	11.20
18	धीड	3.05	100.00	4.53	13.20	25.82	39.09	17.36
19	नांदेड	2.00	100.00	5.01	16.10	30.95	39.29	8.65
20	उस्मानाबाद	5.97	100.00	2.21	9.80	21.97	44.34	21.68
21	लातूर	4.97	100.00	2.37	10.38	24.26	44.00	18.99
22	बुलडाणा	3.78	100.00	4.08	14.55	25.11	38.93	17.33
23	अकोला	4.68	100.00	3.67	13.65	23.95	36.38	20.05
24	अमरावती	3.16	100.00	4.94	16.11	24.44	38.68	18.13
25	यवतमाळ	5.45	100.00	0.62	11.29	25.05	41.50	21.54
26	वाश्री	3.68	100.00	2.74	12.30	26.08	42.41	16.47
27	नागपूर	3.48	100.00	3.37	14.03	25.52	39.99	17.09
28	भंडारा	0.74	100.00	16.63	23.93	27.39	24.93	7.12
29	चंद्रपूर	3.40	100.00	5.20	12.32	25.47	40.15	15.86
30	गडचिरोली	2.01	100.00	6.75	18.05	29.72	33.09	12.39
महाराष्ट्र राज्य	..	3.00	100.00	5.86	14.40	25.67	36.63	17.44

Districtwise Selected Indicators—1986-87

टक्केवारी विहित धारण जमिनीच्या आकार वर्गप्रमाणे (हेक्टरात) धारण जमिनीची टक्केवारी (अनुसूचित जाती)
 (1985-86) Percentage distribution of holdings by size class (in hectare) of operational holdings (Scheduled Castes) (1985-86)

एकूण Total	विहित धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टरात) Average size of operational holdings in hectares (1985-86)	सीमांतिक Marginal Upto 1 पर्यंत	अल्पभूधारक Small 1—2	निम्न मध्यम Semi Medium 2—4	मध्यम Medium 4—10	मोठे Large 10 आणि अधिक and above	एकूण Total	District
(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(70)	(2)
100.00	0.75	75.00	25.00	100.00	Greater Bombay
100.00	1.45	57.83	22.04	11.96	6.97	1.20	100.00	Thane
100.00	1.25	62.54	19.86	11.99	5.55	0.06	100.00	Raigad
100.00	1.72	53.48	19.14	15.76	10.04	1.58	100.00	Ratnagiri
100.00	0.97	74.15	12.48	8.69	3.82	0.86	100.00	Sindhudurg
100.00	2.33	34.78	25.01	23.73	14.32	2.16	100.00	Nashik
100.00	2.89	28.69	20.61	29.03	19.58	2.09	100.00	Dhule
100.00	1.61	42.96	30.20	19.27	7.15	0.42	100.00	Jalgaon
100.00	1.85	39.98	27.35	22.09	9.67	0.91	100.00	Ahmadnagar
100.00	1.82	46.92	23.38	18.95	9.36	1.39	100.00	Pune
100.00	0.88	72.65	16.20	8.56	2.35	0.24	100.00	Satara
100.00	1.66	50.94	25.35	16.11	6.50	1.10	100.00	Sangli
100.00	2.84	25.17	28.99	27.12	14.99	3.73	100.00	Solapur
100.00	0.59	84.04	9.61	4.59	1.52	0.24	100.00	Kolhapur
100.00	2.15	27.97	33.23	26.75	10.81	1.24	100.00	Aurangabad
100.00	2.12	22.76	39.47	26.83	10.92	0.02	100.00	Jalna
100.00	2.10	24.59	36.48	27.84	10.28	0.81	100.00	Parbhani
100.00	1.72	34.91	35.10	27.67	6.79	0.53	100.00	Beed
100.00	2.75	35.41	13.67	30.46	18.93	1.53	100.00	Nanded
100.00	2.21	26.19	35.55	25.03	11.83	1.40	100.00	Osmanabad
100.00	2.10	23.58	35.73	29.38	9.96	0.85	100.00	Latur
100.00	2.20	24.60	35.65	26.54	12.10	1.11	100.00	Buldana
100.00	2.30	25.17	35.19	25.47	12.76	1.41	100.00	Akola
100.00	2.12	26.57	39.28	22.39	10.74	1.02	100.00	Amravati
100.00	3.04	4.84	36.79	34.86	21.06	2.45	100.00	Yavatmal
100.00	2.57	16.82	35.22	30.33	16.36	1.27	100.00	Wardha
100.00	2.73	17.79	32.59	29.49	18.31	2.00	100.00	Nagpur
100.00	1.98	61.02	25.41	10.56	2.78	0.16	100.00	Bhandara
100.00	2.31	29.99	26.68	27.33	14.32	1.61	100.00	Chandrapur
100.00	1.80	38.17	30.35	21.81	8.85	0.79	100.00	Gadchiroli
100.00	1.95	76.76	10.26	8.38	4.14	0.46	100.00	Maharashtra State

वहित धारण जमिनीच्या वर्गाप्रमाणे (हेक्टरात) धारण जमिनीच्या क्षेत्राची टक्केवारी
(अनुसूचित जाती)
Percentage distribution of operated area by size class (In hectare.) of operational holdings
(Scheduled Castes) (1985-86)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	सीमांतिक Marginal Up to 1 पर्यंत	अल्पभूधारक Small 1—2	निम्न मध्यम Semi Medium 2—4	मध्यम Medium 4—10	मोठे Large 10 आणि अधिक and above	एकूण Total
(1)	(2)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)
1	बृहन्मंबई	33.33	66.67	100.00
2	ठाणे	18.74	21.02	22.06	27.54	10.64	100.00
3	रायगड	21.43	22.24	26.28	28.62	1.43	100.00
4	रत्नागिरी	11.52	15.65	25.21	34.06	13.56	100.00
5	सिंधुदुर्ग	21.31	18.72	25.03	23.44	11.50	100.00
6	नाशिक	7.67	15.47	28.05	35.60	13.21	100.00
7	पुणे	6.16	12.86	31.14	39.86	9.98	100.00
8	जळगाव	13.13	27.42	31.87	23.95	3.63	100.00
9	अहमदनगर	11.24	21.55	32.09	27.31	7.81	100.00
10	पुणे	11.57	18.49	28.33	30.25	11.36	100.00
11	सातारा	27.92	25.57	26.25	16.19	4.07	100.00
12	सांगली	19.24	21.31	26.38	23.42	9.65	100.00
13	सोलापूर	4.94	14.53	25.01	33.18	22.34	100.00
14	कोल्हापूर	37.31	22.12	20.03	14.51	6.03	100.00
15	औरंगाबाद	8.10	23.49	33.38	27.59	7.44	100.00
16	जालना	6.80	27.56	34.93	30.38	0.33	100.00
17	परभणी	7.78	24.40	34.64	28.29	4.89	100.00
18	बीड	10.67	28.22	35.32	21.08	4.71	100.00
19	नांदेड	7.63	18.46	30.01	36.87	7.03	100.00
20	उस्मानाबाद	5.40	24.13	30.54	30.64	9.29	100.00
21	लातूर	7.63	24.20	36.88	25.56	5.73	100.00
22	बुलडाणा	7.45	23.54	31.54	30.59	6.88	100.00
23	अकोला	7.78	22.78	31.29	30.25	7.90	100.00
24	अमरावती	9.18	26.27	28.65	29.40	6.50	100.00
25	यवतमाळ	1.11	18.20	31.02	39.06	10.61	100.00
26	वर्धा	4.94	19.74	32.43	36.60	6.29	100.00
27	नागपूर	4.36	17.39	30.44	38.33	9.48	100.00
28	मंडारा	26.83	31.85	25.75	13.70	1.87	100.00
29	चंद्रपूर	8.01	16.42	31.34	35.43	8.80	100.00
30	गडचिरोली	11.04	23.59	32.42	27.18	5.77	100.00
महाराष्ट्र राज्य		10.21	20.87	29.77	30.63	8.52	100.00

Districtwise Selected Indicators—

वहित धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टरात) Average size of operational holdings in hectares (1985-86)	वहित धारण जमिनीच्या आकार वर्गाप्रमाणे (हेक्टरात) (अनुसूचित जमाती) Percentage distribution of holdings by size class (in hectare) of operational holdings (Scheduled Tribes) (1985-86)						वहित धारण जमिनीच्या वर्गाप्रमाणे Percentage distribution of operated area by size class		District
	सीमांतिक Marginal Upto 1 पर्यंत	अल्पसूधारक Small 1-2	निम्न मध्यम Semi-medium 2-4	मध्यम Medium 4-10	मोठे Large 10 आणि अधिक/ and above	एकूण Total	सीमांतिक Marginal Upto 1	अल्पसूधारक Small 1-2	
(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(2)
0.80	100.00					100.00	100.00		Greater Bombay
2.46	40.72	24.91	16.95	13.48	3.94	100.00	8.14	14.43	Thane
1.90	55.80	19.11	13.47	8.77	2.85	100.00	13.08	14.85	Raigad
1.60	57.99	17.20	13.02	9.83	1.96	100.00	11.50	16.11	Ratnagiri
0.86	75.42	11.78	9.09	3.37	0.34	100.00	25.20	20.47	Sindhudurg
2.52	23.76	23.95	28.15	20.62	3.52	100.00	4.19	11.79	Nashik
2.34	17.96	38.81	29.42	12.74	1.07	100.00	5.25	24.16	Dhule
2.08	23.71	38.43	25.70	11.43	0.73	100.00	7.58	25.73	Jalgaon
2.87	29.20	22.57	25.36	19.00	3.87	100.00	4.96	11.47	Ahmadnagar
2.92	33.03	21.43	22.43	17.50	5.56	100.00	5.12	10.91	Pune
1.14	63.11	20.98	11.03	4.52	0.36	100.00	23.26	26.90	Satara
2.04	33.33	23.53	33.34	9.80		100.00	11.54	17.31	Sangli
3.34	15.03	29.77	30.87	19.80	4.53	100.00	2.78	12.84	Solapur
0.50	80.59	13.53	5.19	0.59		100.00	46.19	25.72	Kolhapur
2.24	24.09	34.88	25.95	13.37	1.71	100.00	6.82	22.65	Aurangabad
2.30	23.01	35.20	27.88	12.36	1.55	100.00	6.64	22.29	Jalna
2.74	17.77	30.89	30.32	18.57	2.45	100.00	3.97	16.40	Parbhani
2.45	27.33	30.58	26.57	13.08	2.44	100.00	6.12	17.66	Beed
2.78	11.70	30.03	38.04	18.62	1.61	100.00	2.86	15.90	Nanded
2.33	22.77	40.26	23.98	10.10	2.89	100.00	6.72	25.59	Osmanabad
1.72	55.03	14.35	18.24	11.08	1.25	100.00	10.65	12.63	Latur
2.83	13.52	28.55	35.63	19.69	2.61	100.00	3.44	14.30	Buldhana
2.88	13.12	31.41	32.30	20.55	2.62	100.00	3.39	12.77	Akola
3.56	11.72	23.65	31.55	29.27	3.81	100.00	2.27	9.79	Amravati
3.57	2.57	34.31	32.00	26.05	5.07	100.00	0.50	13.85	Yavatmal
2.68	18.59	31.75	30.63	17.68	1.35	100.00	8.37	17.12	Wardha
2.82	15.77	31.72	30.34	19.99	2.13	100.00	3.13	15.56	Nagpur
1.55	47.56	28.90	6.48	6.24	0.82	100.00	14.94	25.92	Bhandara
2.44	26.43	26.03	31.38	13.97	2.14	100.00	5.88	15.30	Chandrapur
2.79	23.57	26.49	28.70	18.21	3.03	100.00	4.54	13.77	Gadchiroli
2.62	24.80	28.95	26.62	16.79	2.84	100.00	5.12	15.72	Maharashtra State

क्रमांक	जिल्हा	(हेक्टरात) धारण जमिनीच्या क्षेत्राची टक्केवारी (अनुसूचित जमाती) (in hectare) of operational hold- ings (Scheduled Tribes) (1985-86)				शेतीविषयक काम करणाऱ्या दर व्यक्तीमागे कसलेले निव्वळ क्षेत्र (हेक्टरांत) Net area sown per agricultural worker (hectare) (1981-82)	सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्राची कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राशी टक्केवारी Percentage of net area irrigated to net area sown (1981-82)	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्राची लागवडीखालील एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी Percentage of gross irrigated area to gross cropped area (1981-82)	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्राची निमित्त सिंचन क्षमतेची टक्केवारी Percentage of actual irrigated area to irrigated potential created (1980-81)
		निम्न मध्यम Semi- medium 2—4	मध्यम Medium 4—10	मोठे Large आणि अधिक 10 and above	एकूण Total				
(1)	(2)	(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)
1	बृहन्मुंबई	100.00	2.5	13.6	13.1	..
2	ठाणे ..	19.22	33.42	24.79	100.00	1.6	1.2	1.6	17.16
3	रायगड ..	19.01	28.65	24.41	100.00	2.3	5.0	5.2	33.13
4	रत्नागिरी ..	22.70	33.74	15.95	100.00	5.7	4.3	1.9	16.58
5	सिंधुदुर्ग ..	25.98	23.62	4.73	100.00	*	*	10.0	*
6	नाशिक ..	25.95	39.66	18.41	100.00	2.8	11.9	16.0	48.07
7	धुळे ..	33.22	31.05	6.32	100.00	2.3	8.8	11.8	20.01
8	अळगाव ..	32.61	29.71	4.37	100.00	1.9	12.7	15.7	7.42
9	अहमदनगर ..	24.90	39.44	19.23	100.00	3.6	17.4	20.6	52.95
10	पुणे ..	21.23	36.35	26.39	100.00	5.0	16.3	16.7	41.78
11	सातारा ..	21.04	24.68	4.12	100.00	4.6	22.5	20.9	46.35
12	सांगली ..	45.19	25.96	..	100.00	4.1	12.2	15.1	32.88
13	सोलापूर ..	24.77	35.19	24.72	100.00	3.9	15.8	15.0	44.92
14	कोल्हापूर ..	21.26	6.83	..	100.00	2.9	15.5	17.6	69.92
15	औरंगाबाद ..	29.93	32.96	7.64	100.00	4.1	10.1	14.7	24.17
16	जालना ..	31.45	30.73	8.89	100.00	*	*	11.2	*
17	परभणी ..	29.98	38.08	11.57	100.00	2.6	5.6	7.7	11.48
18	बीड ..	28.92	31.28	16.02	100.00	4.4	13.6	13.8	20.93
19	नांदेड ..	34.77	39.11	7.36	100.00	2.8	5.0	5.9	9.33
20	उस्मानाबाद ..	27.12	25.19	15.38	100.00	3.3	9.3	14.1	16.88
21	लातूर ..	28.16	38.50	10.06	100.00	*	*	6.7	*
22	बुलढाणा ..	33.42	37.08	11.76	100.00	2.2	4.4	5.2	9.09
23	अकोला ..	31.43	40.94	11.47	100.00	2.1	2.3	3.0	19.50
24	अमरावती ..	24.93	48.96	14.05	100.00	1.8	4.6	6.2	7.40
25	यवतमाळ ..	23.90	43.53	18.22	100.00	2.0	2.3	3.3	18.52
26	वर्धा ..	31.31	36.73	6.47	100.00	2.3	4.3	5.7	15.53
27	नागपूर ..	30.10	40.01	10.20	109.00	2.3	8.7	10.7	34.86
28	भंडारा ..	28.68	23.02	7.44	100.00	1.5	38.3	33.5	73.47
29	चंद्रपूर ..	34.16	33.16	11.50	100.00	2.5	16.8	15.9	58.91
30	गडचिरोली ..	28.17	37.99	15.53	100.00	*	*	19.6	*
महाराष्ट्र राज्य ..		27.13	36.80	15.23	100.00	2.7	10.8	12.5	35.03

* पुनर्रचित जिल्ह्याची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.

Districtwise Selected Indicators—

दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे लाकटी नागरांची संख्या Number of wooden ploughs per 100 hectares of net area sown (1987)	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे लोखंडी नागरांची संख्या Number of iron ploughs per 100 hectares of net area sown (1987)	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे ट्रॅक्टरांची संख्या Number of tractors per 100 hectares of net area sown (1987)	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे कापासाठी वापरलेल्या गार्ड-बेलांची संख्या Number of working cattle per hundred hectares of net area sown (1987)	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे कामासाठी वापरलेल्या म्हशी-रेड्यांची संख्या Number of working buffaloes per 100 hectares of net area sown (1987)	दर १,००० लोकसंस्थेमागे दुभत्या गाई-म्हशींची संख्या Number of cows and buffaloes in milk per 1,000 human population (1987)	दर १०० लोकसंस्थेमागे पशुधनाची संख्या Strength of livestock per 100 human popula- tion (1987)	दर चौरस किलो- मीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे पशुधनाची (गो-जातीय) संख्या Livestock (bovine) per sq. km. of total geogra- phical area (1987)	वनक्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी Percentage of forest area to total geographical area	District
(94)	(95)	(96)	(97)	(98)	(99)	(100)	(101)	(102)	(2)
2.2	1.3	0.29	17	0.5	9	2	119	6.3	Greater Bombay
43.0	0.2	0.07	86	1.0	16	24	76	36.9	Thane
47.3	0.1	0.02	106	3.0	21	50	95	22.5	Raigad
66.4	0.1	N.S.	106	1.5	15	44	76	1.0	Ratnagiri
113.4	0.1	0.01	133	4.7	25	55	78	7.8	Sindhudurg
17.1	7.7	0.43	42	0.2	16	58	68	20.2	Nashik
15.5	3.8	0.35	42	0.1	21	63	66	29.8	Dhule
7.8	6.0	0.31	34	0.1	38	51	83	15.8	Jalgaon
3.2	7.6	0.27	26	0.1	31	70	60	11.1	Ahmadnagar
8.7	6.1	0.27	26	0.1	29	39	62	12.8	Pune
8.1	7.3	0.44	27	0.1	63	65	72	15.1	Satara
3.9	6.5	0.37	19	0.2	72	57	70	5.7	Sangli
2.3	4.5	0.01	15	0.1	30	57	48	2.4	Solapur
23.5	6.2	0.77	37	0.9	84	41	98	22.0	Kolhapur
3.5	5.7	0.11	33	0.1	130	62	59	8.8	Aurangabad
2.0	4.8	0.01	35	0.1	17	73	67	1.2	Jalna
7.8	4.4	0.06	32	0.1	26	75	79	3.4	Parbhani
0.5	3.9	0.05	30	0.1	33	87	73	2.0	Beed
14.2	2.0	0.02	31	..	37	71	86	11.2	Nanded
1.5	4.9	0.15	23	0.1	41	65	60	0.7	Osmanabad
7.3	4.7	0.11	29	0.1	39	57	77	0.2	Latur
1.4	6.0	0.14	34	0.1	23	67	72	16.1	Buldhana
3.4	4.0	0.11	28	..	18	53	66	8.2	Akola
6.3	4.0	0.11	29	..	17	51	57	29.3	Amravati
11.5	3.3	0.03	32	0.1	18	73	68	27.3	Yavatmal
7.3	3.7	0.04	29	..	16	65	75	13.9	Wardha
16.4	2.1	0.07	39	0.1	11	39	79	27.8	Nagpur
51.5	4.1	0.25	91	0.3	19	59	97	47.1	Bhandara
26.8	2.1	0.06	59	0.2	14	74	78	44.3	Chandrapur
52.3	2.1	0.09	112	0.9	11	127	41	85.8	Gadchiroli
11.6	4.7	0.19	36	0.2	26	49	70	19.8	Maharashtra State

* The information of the reorganised districts is not separately available.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	दर हेक्टर	ग्रामर व मध्यवर्ती-कृषि व विंगर कृषि पत संस्था				कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्था			
		वनक्षेत्रामागे	Agricultural and non-agricultural credit-apex				Agricultural credit and multipurpose society			
		वनोत्पादनाचे	and central institutions							
		मूल्य (रुपयात)	प्रति संस्था सभासद संस्था	प्रति संस्था मालकीचे भांडवल (कोटी रुपये)	प्रति संस्था ठेवी (कोटी रुपये)	प्रति संस्था कर्ज (कोटी रुपये)	प्रति संस्था सभासद संस्था	प्रति संस्था मालकीचे भांडवल (कोटी रुपये)	प्रति संस्था ठेवी (कोटी रुपये)	प्रति संस्था कर्ज (कोटी रुपये)
		Value of forest produce per hectare of forest area (Rs.)	Number of members per institution (00)	Owned capital per institution (In crore Rs.)	Deposits per institution (In crore Rs.)	Borrowings per institution (In crore Rs.)	Number of members per society	Owned capital per society (In '000' Rs.)	Deposits per society (In '000' Rs.)	Borrowings per society (In '000' Rs.)
(1)	(2)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(108)	(109)	(110)	(111)
1	बृहन्मवई	..	2,360	96.4	478.0	210.9	333	66.7	16.7	..
2	ठाणे	28.0	249	10.7	129.8	2.8	573	801.1	13.8	177.2
3	रायगड	22.1	338	3.9	43.7	0.7	295	41.6	0.2	97.7
4	रत्नागिरी	45.5	482	4.6	44.2	0.2	488	75.1	6.1	126.5
5	सिंधुदुर्ग	63.5	232	4.0	28.6	0.2	500	104.9	4.0	242.9
6	नाशिक	47.1	239	12.6	122.9	48.6	455	346.7	3.8	1,129.0
7	धुळे	27.9	38	11.9	60.1	50.4	502	236.4	2.3	981.0
8	जळगाव	28.7	117	25.6	140.6	90.5	372	369.1	1.6	1,654.1
9	अहमदनगर	4.0	41	43.5	165.9	67.4	490	344.8	22.6	1,110.4
10	पुणे	11.4	71	18.4	220.6	0.5	406	234.4	4.5	667.3
11	सातारा	2.8	569	10.4	137.6	4.6	436	183.1	0.9	539.8
12	सांगली	1.3	83	11.5	136.6	12.0	635	283.6	9.6	828.1
13	शालापूर	0.9	158	7.3	47.1	11.5	360	191.5	5.8	700.1
14	बोल्हापूर	2.6	71	18.9	163.3	7.6	469	406.2	68.4	586.4
15	औरंगाबाद	20.0	13	10.5	40.0	65.1	342	125.9	3.8	741.4
16	जालना	..	8	4.2	17.9	26.9	343	86.5	4.5	573.1
17	परभणी	30.3	17	11.2	35.8	47.1	324	86.7	10.9	478.6
18	बीड	34.3	16	8.6	28.5	42.8	319	84.5	7.6	488.3
19	नांदेड	47.1	16	8.8	49.4	42.0	312	89.4	12.8	610.9
20	वसनावाड	59.1	22	6.6	29.3	21.2	430	114.9	4.2	746.6
21	छानूर	..	59	7.5	34.1	33.5	375	102.1	0.9	686.3
22	बुलढागा	11.9	89	6.8	33.5	11.9	490	111.7	3.3	583.8
23	अकोला	171.4	52	5.4	35.7	12.8	339	74.3	5.1	427.9
24	अमरावती	497.8	25	5.6	35.7	11.8	396	102.3	11.3	443.0
25	यवतपाळ	227.1	182	11.4	46.4	23.3	557	204.9	13.3	1,142.0
26	वर्धा	653.2	7	4.3	24.1	1.9	300	65.3	1.0	331.3
27	नागपूर	270.4	22	6.8	42.5	2.7	320	59.8	3.6	324.9
28	भंडारा	157.0	14	3.7	25.1	1.1	315	64.7	6.4	189.8
29	चंद्रपूर	92.7	14	3.8	28.9	1.3	275	103.1	9.4	222.0
30	गवचिरोली	202.5	3	0.8	12.6	0.7	550	106.6	6.0	227.0
महाराष्ट्र राज्य		129.5	378	20.1	115.3	14.1	402	172.4	9.9	647.8

*पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.

Districtwise Selected Indicators—1986-87

विपणन-कृषिपत संस्था Non-agricultural Credit Society				सहकारी पणन संस्था Co-operative Marketing Societies			सहकारी उत्पादक संस्था Co-operative productive enterprises			दर चाळ कारखान्यांमार्फत कामगारांची संख्या		
प्रति संस्था समासद संस्था	प्रति संस्था मालकीचे भांडवल	प्रति संस्था देणे (In '000' Rs.)	प्रति संस्था कर्ज (In '000' Rs.)	प्रति संस्था समासद संस्था	प्रति संस्था मालकीचे भांडवल	प्रति संस्था कर्ज	प्रति संस्था समासद संस्था	प्रति संस्था मालकीचे भांडवल (हजार रुपये)	प्रति संस्था कर्ज (In '000' Rs.)	प्रति संस्था कर्ज (In '000' Rs.)	Number of factory workers per working factory	District
(112)	(113)	(114)	(115)	(116)	(117)	(118)	(119)	(120)	(121)	(122)	(123)	(2)
1,307	1,349.6	7,648.9	581.6	1,500	1,66,850.0	2,07,800.0	106	571.0	520.8	60	Greater Bombay	
753	741.3	4,443.8	214.2	353	303.3	140.0	150	221.3	140.5	79	Thane	
773	704.4	2,474.1	453.8	647	411.8	447.1	185	159.2	112.9	120	Raigad	
1,274	937.1	1,127.4	403.1	452	561.5	146.2	297	180.7	264.1	39	Ratnagiri	
522	406.5	1,221.7	191.3	583	825.0	41.7	184	81.1	71.4	23	Sindhudurg	
914	1,172.3	3,294.7	754.9	682	512.8	410.3	171	561.6	368.7	47	Nashik	
629	737.1	2,482.2	690.6	462	263.7	14.3	121	479.0	720.1	35	Dhule	
1,184	968.2	4,403.0	490.6	571	350.5	92.4	139	339.8	470.4	44	Jalgaon	
919	1,221.3	3,565.5	1,150.8	515	365.2	495.5	179	893.6	1,011.1	51	Ahmadnagar	
934	1,109.2	7,503.0	387.2	703	697.3	217.3	81	198.2	199.6	60	Pune	
823	901.2	2,915.3	320.1	1,536	1,690.9	490.9	131	386.5	318.9	63	Satara	
726	559.7	4,243.5	607.0	800	1,073.3	686.7	203	832.4	699.3	38	Sangli	
460	596.4	2,943.5	169.0	409	427.3	150.0	93	525.5	502.6	16	Solapur	
902	506.1	2,944.9	387.7	4,473	3,239.1	339.1	241	952.0	693.6	41	Kolhapur	
248	282.9	387.1	522.4	1,563	912.5	1,300.0	157	378.6	864.2	61	Aurangabad	
351	577.2	1,735.1	1,064.9	3,143	771.4	557.1	194	775.0	866.7	40	Jalna	
411	450.0	1,167.9	1,340.2	1,000	750.0	480.0	166	712.3	500.8	48	Parbhani	
583	587.4	992.2	654.8	529	270.6	52.9	84	337.1	57.0	53	Beed	
273	147.7	254.0	241.4	1,632	784.2	542.1	98	293.2	345.8	62	Nanded	
449	644.9	1,301.0	1,016.3	300	160.0	100.0	126	367.4	281.0	51	Osmanabad	
262	373.3	449.4	568.6	273	290.9	136.4	114	489.6	503.1	70	Latur	
292	355.1	1,661.6	402.3	1,261	900.0	513.0	136	246.8	406.8	38	Buldhana	
375	236.3	1,283.7	646.5	1,550	1,255.0	470.0	169	375.1	307.8	42	Akola	
337	298.3	841.6	270.0	1,941	1,129.4	223.5	124	360.7	221.0	29	Amravati	
243	214.8	387.8	264.4	2,571	1,221.4	100.0	221	370.5	267.5	54	Yavatmal	
337	301.1	877.2	320.2	750	1,475.0	316.7	101	659.8	362.6	80	Wardha	
714	374.7	1,253.7	125.7	895	6,831.6	4,473.7	93	293.1	221.0	44	Nagpur	
449	593.2	1,346.6	442.4	679	761.5	323.1	115	152.3	159.0	12	Bhandara	
256	385.3	301.8	504.7	500	825.0	383.3	126	44.5	31.9	57	Chandrapur	
83	179.2	166.7	225.0	690	410.0	160.0	113	35.6	15.5	13	Gadchiroli	
846	832.3	4,174.9	433.2	872	1,170.9	858.0	166	463.8	450.8	52	Maharashtra State	

*The information of the reorganised districts is not separately available.

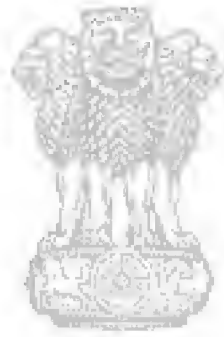
अनुक्रमिक	जिल्हा	दर लाख लोकसंख्येमागे कारखान्या-तील कामगारांची संख्या	कारखान्या-तील कामगारांची टक्केवारी	वस्तुनिर्माण उद्योगातील कर्मचाऱ्यांचे प्रति कर्मचाऱी वार्षिक उत्पन्न (रुपयांत)	विद्युतीकरण झालेल्या शहरे व गावांची एकूण शहरे व गावांशी टक्केवारी	घरगुती विजेचा दरडोई वापर (किलोवॅट तास)	उद्योग-घंटासाठी विजेचा दरडोई वापर (किलोवॅट तास)	दर लाख लोकसंख्येमागे मोटार वाहनांची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे रस्त्यांची लांबी (कि. मी.)	दर १०० चौरस किलोमीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे रस्त्यांची लांबी (कि. मी.)
Serial No.		Number of factory workers per lakh of population	Percentage of factory workers	Per employee Annual earnings of employees in manufacturing industries (in Rs.)	Percentage of towns and villages electrified to total number of towns and villages (1987-88)	Domestic consumption of electricity per capita (kwh) (1987-88)	Industrial consumption of electricity per capita (kwh) (1987-88)	Motor vehicle per lakh of population	Road length per lakh of population (km.)	Road length per 100 sq. km. of geographical area (km.)
(1)	(2)	(123)	(124)	(125)	(126)	(127)	(128)	(129)	(130)	(131)
1	बृहन्मंबई ..	4,677	41.81	39,980	100.0	198.82	419.73	5,799	0.5	8.1
2	ठाणे ..	2,862	10.35	45,974	100.0	73.83	557.46	2,860	127.4	54.4
3	रायगड ..	813	1.27	41,984	100.0	38.52	557.26	1,358	219.5	54.7
4	रत्नागिरी ..	323	0.50	19,851	100.0	23.54	34.02	1,037	267.9	57.3
5	सिंधुदुर्ग ..	280	0.24	6,534	100.0	23.26	27.88	835	330.6	42.5
6	नाशिक ..	1,380	4.18	27,293	100.0	29.21	104.61	4,874	346.7	62.5
7	धुळे ..	471	0.98	14,346	100.0	18.28	23.82	1,766	391.8	76.8
8	जळगाव ..	859	2.29	17,688	100.0	27.10	60.39	2,398	312.2	79.9
9	अहमदनगर ..	747	2.07	16,532	100.0	21.53	68.86	2,884	378.7	70.1
10	पुणे ..	2,877	12.32	39,559	100.0	56.36	218.38	8,118	196.2	61.1
11	सातारा ..	742	1.57	21,813	100.0	23.82	35.71	2,262	362.5	83.1
12	सांगली ..	816	1.53	21,016	100.0	23.83	61.62	2,742	368.9	91.3
13	सोलापूर ..	971	2.61	12,051	100.0	18.28	68.02	2,198	323.7	66.3
14	कोल्हापूर ..	1,311	3.28	19,437	100.0	32.55	123.81	3,662	263.4	75.9
15	औरंगाबाद ..	1,446	2.33	22,528	100.0	27.55	134.89	4,097	243.4	43.6
16	जालना ..	475	0.50	8,496	100.0	15.08	30.30	1,087	249.4	38.9
17	परभणी ..	286	0.48	9,202	100.0	12.21	19.43	728	296.7	51.4
18	बीड ..	315	0.46	16,398	100.0	12.49	10.97	830	326.5	51.1
19	नांदेड ..	418	0.74	15,024	100.0	16.92	23.20	1,056	376.8	72.1
20	उस्मानाबाद ..	127	0.13	9,831	100.0	12.44	15.81	493	335.7	53.8
21	लातूर ..	149	0.20	10,812	100.0	14.57	19.95	775	272.7	55.7
22	बुलढाणा ..	352	0.55	9,251	100.0	24.59	23.29	1,042	203.7	37.2
23	अकोला ..	608	1.13	11,071	100.0	23.42	31.65	1,880	193.9	39.7
24	अमरावती ..	354	0.68	10,054	100.0	26.42	19.14	2,151	202.2	35.9
25	यवतमाळ ..	378	0.76	9,863	100.0	18.70	24.58	1,014	258.8	38.0
26	बार्शी ..	881	0.85	14,524	100.0	29.30	46.10	1,576	225.9	39.2
27	नागपूर ..	1,692	4.54	15,643	100.0	45.16	161.91	5,928	182.7	56.2
28	महारा ..	258	0.50	10,099	100.0	44.58	110.09	1,129	292.4	69.2
29	चंद्रपूर ..	817	1.17	23,548	100.0	19.06	451.57	1,568	306.8	47.5
30	गडचिरोली ..	104	0.07	21,653	100.0	22.90	18.37	313	456.1	21.6
महाराष्ट्र राज्य		1,533	100.00	32,808	100.0	53.36	167.75	3,092	237.4	57.1

* पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.

Districtwise Selected indicators--

दर १०० चौरस किलोमीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे लोहमार्गाची लांबी (कि.मी.)	दर लाख लोकसंख्येमागे लोहमार्गाची लांबी (कि.मी.)	दर लाख लोकसंख्ये- मागे टपाल व तार कार्यालयांची संख्या	दर लाख लोकसंख्ये- मागे टपाल पेटघांची संख्या	दर लाख लोकसंख्ये- मागे टेलिफोनची संख्या	दर लाख लोकसंख्ये- मागे व्यापारी बँकांची संख्या	दर लाख लोकसंख्ये- मागे सहकारी बँकांची संख्या	दर लाख लोकसंख्ये- मागे नगरपालिका क्षेत्रातील लोकसंख्ये- मागे जिल्हा परिषदांचे खर्च (लाख रुपयात)	दर लाख लोकसंख्ये- मागे नगरपालिका क्षेत्रातील लोकसंख्ये- मागे जिल्हा परिषदांचे उपन्न (लाख रुपयात)	प्रति आस्थापना रोजगार (आर्थिक गणना)	दर लाख लोकसंख्ये- मागे आस्थापनाची संख्या (आर्थिक गणना)	District
Railway kilo- meterage per 100 sq. km. of geo- graphical area(km) (1987-88)	Railway kilo- meterage of population (km.) (1987-88)	Number of post and tele- graph offices per popu- lation lakh of popu- lation	Number of letter boxes per lakh of popu- lation	Number of tele- phones per lakh of popu- lation (Mar. 1989)	Number of commer- cial banks per lakh of popu- lation (1987)	Number of Co-opera- tive banks per lakh of popu- lation (1987)	Expendi- ture of Zilla Parishads per lakh non- municipal popu- lation (Lakh Rs.) (1989)	Receipts of Zilla Parishads per lakh non- municipal popu- lation (Lakh Rs.) (1989)	Employ- ment per establi- ment (Economic census 1980).	Number of establi- ments per lakh of population (Economic census 1980)	(2)
(132)	(133)	(134)	(135)	(136)	(137)	(138)	(139)	(140)	(141)	(142)	
16.5	1.0	5	24	5 629	11.0	1.2	23	1,817	Greater Bombay
3.0	7.1	10	52	960	7.0	2.0	361	365	20	1,111	Thane
2.7	11.0	30	115	85	7.4	3.0	403	415	12	858	Raigad
..	..	43	123	00	6.9	3.6	469	493	8	911	Ratnagiri
..	..	47	135	53	7.7	4.4	590	584	*	*	Sindhudurg
1.7	7.9	19	66	691	6.1	6.3	414	422	16	773	Nashik
0.2	1.3	24	58	329	5.1	5.6	345	359	11	592	Dhule
4.4	17.3	15	33	373	5.9	10.2	401	313	13	617	Jalgaon
1.2	6.4	13	32	435	6.0	7.5	584	596	14	617	Ahmadnagar
2.0	6.6	19	61	1,576	8.9	4.8	466	460	19	905	Pune
1.3	5.7	32	103	312	5.9	6.9	434	428	12	672	Satara
2.0	8.1	24	56	410	8.0	7.4	399	393	13	723	Sangli
3.0	15.0	20	46	373	6.7	4.0	385	382	13	281	Solapur
0.5	1.3	20	53	612	7.4	5.9	639	643	14	963	Kolhapur
1.7	9.6	20	63	497	7.0	6.1	440	433	14	453	Aurangabad
1.2	7.8	15	57	213	5.9	4.3	348	357	*	*	Jalna
2.6	15.5	16	50	171	5.6	6.2	359	357	9	659	Parbhani
0.4	2.9	20	56	165	5.6	4.2	409	408	10	507	Beed
2.2	11.5	22	58	191	5.6	6.1	424	425	10	576	Nanded
0.9	5.9	30	60	121	5.7	6.3	421	419	9	550	Osmanabad
0.8	3.9	24	54	211	5.9	5.5	410	399	*	*	Ahmednagar
0.9	5.0	20	81	238	5.6	6.7	866	687	9	632	Buldhara
3.4	17.1	20	72	316	6.9	5.0	409	407	11	616	Akola
1.2	7.0	23	64	382	6.5	5.4	438	429	11	678	Amravati
1.0	7.0	18	61	183	5.8	4.7	500	485	10	549	Yavatmal
2.4	14.0	18	82	286	6.6	4.5	393	396	13	695	Wardha
3.8	12.6	12	38	758	7.7	3.3	503	502	17	905	Nagpur
3.2	13.7	14	49	179	5.7	2.5	360	360	15	503	Bhandara
3.2	21.0	19	76	221	8.0	2.9	411	429	12	488	Chandrapur
0.1	1.4	21	79	123	5.1	3.3	421	443	*	*	Gadchiroli
1.8	7.5	18	57	1,194	7.2	4.7	444	446	16	877	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not separately available.

सत्यमेव जयते

१. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या :

१.१. ह्या विभागात १९८१ च्या जनगणनेवर आधारित अंतिम माहितीचे तक्ते दिले आहेत. यामध्ये लोकसंख्या, दशवर्षीय चढ-उतार, शहरे व गावे, साक्षरता, अनुसूचित जाती व जमाती, काम करणारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण इत्यादी विषयी माहिती दिली आहे.

१.२. १९८१ च्या जनगणनेमध्ये व परलेल्या संकल्पना व व्याख्यानुसार 'गाव' हे ठराविक सीमा असलेले व जमिनीचे स्वतंत्रपणे अभिलेख उपलब्ध असलेले महसुली गाव होय. वाड्या किंवा पाडे यांस गावे मानण्यात आलेले नाही. फक्त ह्याम बतव्याप्त गावांचा अपवाद आहे. ही ठिकाणे म्हणजे राष्ट्रीय जंगलातील लोकसंख्या असलेली ठिकाणे होत. त्यात मुख्यतः जंगल कामगार व त्यांच्या कुटुंबातील व्यक्तींचा समावेश आहे व त्यास गावे असे संबोधण्यात आले आहे. 'वस्ती असलेल्या गावात', 'वस्ती असलेल्या महसुली' व 'वस्ती असलेल्या बतव्याप्त' गावांचा समावेश आहे. "वस्ती नसलेल्या" गावात कोणत्याही प्रकारची वस्ती नसलेल्या महसुली गावांचा समावेश आहे. १९८१ च्या जनगणनेनुसार शहर किंवा नागर विभागाची व्याख्या खालीलप्रमाणे करण्यात आली आहे :—

(१) ज्या ठिकाणी नगरपालिका, फटक मंडळ किंवा मुलकी वस्ती आहे असे किंवा.

(२) ५,००० किंवा त्याहून अधिक लोकवस्ती असलेले व ज्यातील कमीतकमी तीन-चतुर्थांश पुरुष कामगार श्रमर श्रेणी व्यवसायात गुंतले आहेत असे ठिकाण.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लोकसंख्याविषयक तक्ते भारत सरकारने प्रसिद्ध केलेल्या "भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र पुरवणी प्रबंध १" मध्ये उपलब्ध आहेत.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार खालीलप्रमाणे व्याख्या करण्यात आल्या आहेत :—

(१) काम.—"काम" ह्या शब्दाची व्याख्या कोणत्याही आर्थिक उत्पादक कार्यात सहभाग, अशी असून त्याचे स्वरूप बौद्धिक किंवा शारीरिक श्रम असे आहे. "काम" ह्यात पात प्रत्यक्ष केलेल्या कामाचा अंतर्भाव नसून प्रभावी देखरेख व कामाचे मार्गदर्शन याचाही समावेश आहे.

(२) काम करणारे.—संदर्भ वर्षात अगदी काहीवेळ काम केले असले तरी त्या व्यक्तीस काम करणारे असे मानण्यात आले :—

(अ) मुख्यतः काम करणारे.—एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात ६ महिने किंवा जास्त किंवा १८३ दिवस किंवा त्याहून जास्त दिवस काम केले असल्यास त्या व्यक्तीस मुख्यतः काम करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले.

(ब) सीमांतिक कामगार.—एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात सहा महिन्यांपेक्षा किंवा १८३ दिवसांपेक्षा कमी दिवस काम केले असले तर त्या व्यक्तीस सीमांतिक कामगार म्हणून संबोधण्यात आले.

(३) काम न करणारे.—जनगणनेच्या संदर्भ दिवसाचे आधी एक वर्षाच्या संदर्भकालात एखाद्या व्यक्तीने आदिवात काम केले नसेल अशा व्यक्तीस काम न करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले. जी व्यक्ती मुख्यत्वे स्वतःच्या कुटुंबासाठी कामे करणे वगैरे घरातून कामांमध्ये गुंतलेली असेल किंवा एखादा मुलगा किंवा मुलगी जी प्रामुख्याने एखाद्या संस्थेत शिकत असल्यास कुटुंबाच्या आर्थिक मदत करत परंतु जी पूर्वीच काम करीत नव्हती अशा व्यक्तीस "काम करणारी व्यक्ती" असे संबोधण्यात आले नाही. तसेच एखाद्या व्यक्तीस घरभाडे किंवा निवृत्ती वेतन अशा स्वरूपात उत्पन्न मिळते व ज्यासाठी त्या व्यक्तीस कोणतेही काम करावे लागत नाही अशा व्यक्तीस "काम करणारी व्यक्ती" असे संबोधण्यात येत नाही.

Area and Population :

1.1. Final figures of 1981 Population Census are presented in this section. Data on population decadal variation, towns and villages, literacy, scheduled castes and tribes, classification of workers as per occupational classification etc. are given in various tables.

1.2. According to the definitions and concepts used for the 1981 census, a 'village' is a revenue village having a defined boundary and separate land records. Hamlets, wadies or padas have not been treated as separate villages. Forest villages make an exception. They are population centres situated within reserved forest areas. Their population mainly consists of forest labourers and their families. Such population centres within reserved forest areas are also treated as villages. Number of 'inhabited villages' denote number of 'inhabited revenue villages' and 'inhabited forest villages'. The 'uninhabited villages' are the revenue villages but did not have any residential population. For the purpose of 1981 Census a town or an urban area was defined as a place which has :—

(i) a municipal body, a cantonment or civil lines; or

(ii) a population of 5,000 or over and at least three-fourth or more of male workers engaged in non-agricultural pursuits.

The general population, 1981 tables concerning Maharashtra, are published by the Government of India, in "Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper I Supplement."

Definitions as adopted in the 1981 census are reproduced below :—

(1) Work—was defined as participation in economically productive activity, such participation may be mental or physical in nature. Work involves not only actual work but also effective supervision and direction of work.

(2) Worker—in 1981 Census a worker was one who had engaged himself in work for at least sometime during the reference year :—

(a) Main worker—is a person who during last year put in work for six months or more or for 183 days or more.

(b) Marginal worker—is a person who did work during last year for less than six months (183 days).

(3) Non-worker—was one who did not engage himself at all in work throughout the whole reference period of one year preceding the date of enumeration. A person who is engaged primarily in household duties such as working for one's own household or a boy or a girl who is primarily a student attending an institution, even if such a person helps the family's economic activity but not as full-time worker was not treated as worker. A person who merely receives income such as rent or pension and who does not have to work for receiving that income has not been treated as worker.

(४) घरगुती उद्योग.—कुटुंब प्रमुख किंवा प्रामुख्याने कुटुंबातील व्यक्तींनी शहरी भागात स्वतःच्या घराच्या परिसरात व ग्रामीण भागात खेड्यात चालविलेला उद्योग म्हणजे "घरगुती उद्योग" होय. घरगुती उद्योग हा नोंदणी झालेल्या कारखान्याप्रमाणे चालविण्यात येत नाही व त्यात उत्पादन, प्रक्रिया, सेवा, दुरुस्ती व विक्री यांचा संबंध असतो.

(५) शेतकरी.—यात स्वतःची जमीन कमणारे व दुगण्यांची जमीन कसणारे अशा दोन्हीचा अंतर्भाव होतो.

(६) शेतमजूर.—यात शेतावर मजुरीवर/वितनावर काम करणारे परंतु ज्यांचा जमिनीवर कोणत्याही प्रकारचा मालकी हक्क नाही अशांचा समावेश होतो.

(७) व्यवसाय.—ज्यास उद्योग म्हणता येईल अशा आर्थिक उत्पादनाच्या कोणत्याही शाखेत जेव्हा एखादी व्यक्ती स्वतः काम करते त्यास तिचा व्यवसाय समजण्यात येतो.

(८) उद्योग.—म्हणजे आर्थिक उत्पादन कार्यातील एखादी शाखा ज्यात कामगार काम करतो.

(९) मालक.—मोबदला देऊन एक किंवा जास्त व्यक्तींकडून काम करवून घेणाऱ्या व्यक्तीस मालक असे समजण्यात येते.

(१०) कामगार.—जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपात मोबदला घेऊन दुसऱ्यासाठी वेतनावर किंवा मजुरीवर काम करते ती कामगार व्यक्ती होय.

(११) एकटा कामगार.—जी व्यक्ती काही नैमित्तिक कारणां-व्यतिरिक्त मोबदला देऊन इतरांकडून काम करवून घेत नाही किंवा कुटुंबातील इतर व्यक्तींच्या मदतीने काम करत नाही किंवा कोणत्याही सहकारी संस्थेची सभासद म्हणून काम करीत नाही अशा व्यक्तीस 'एकटा कामगार' असे संबोधण्यात येते.

(१२) कौटुंबिक कामगार.—कुटुंबाच्या उद्योगात जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपात वेतन किंवा मजुरी न घेता कुटुंबातील इतर व्यक्तींमार्फत काम करते ती "कौटुंबिक कामगार" म्हणून समजण्यात येते.

(4) *Household Industry*— is defined as an industry conducted by the head of the household himself or mainly by members of households at home or within the village in rural areas and only within the premises of the house where the household lives in urban areas. It should not be run on the scale of registered factory and relates to production, processing, servicing, repairing or making and selling of goods.

(5) *Cultivator*—includes both owner cultivators and tenant cultivators.

(6) *Agricultural labourer*— covers all other persons working on land as labourers on wages without holding any right upon the land.

(7) *Occupation*— of a worker is the function which he personally performs by engaging himself in work in any branch of economic activity which is called his industry.

(8) *Industry*—is defined as a sector of economic activity on which a worker is engaged.

(9) *Employer*—is a person who hires one or more persons in his work.

(10) *Employee*—is a person who works for others for wages or salary in cash or kind.

(11) *A single worker*—is a person who is doing his work without employing others except casually and without the help of other members of his family except casually or a participation in work as a member of a co-operative.

(12) *A family worker*—is a person who is doing his work in a family enterprise along with other members of the family without wages or salary in cash or kind.

I. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक/TABLE No. I.1

१९८१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफल व लोकसंख्या

Area and population according to 1981 Population Census

अनुक्रमिक क्रमांक Serial No.	जिल्हा District	ग्रामीण Rural	क्षेत्रफल चौ. कि. मी. Area in Sq. Km.	लोकसंख्या प्रति चौ. कि. मी. Population per Sq. Km.	तालुकांची संख्या No. of talukas	बसवयाची संख्या Number of villages			शहरांची संख्या No. of towns	कुटुंब House holds	लोकसंख्या Population			जिल्हा District
						वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Uninhabited	वस्ती नसलेली Uninhabited			पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	बुलढाई	...	6,22.0	15,071	3	1	16,24,535	82,43,405	46,52,646	35,90,759	T	Greater Bombay
		ग्राम	R	
		नगर	603.6	13,671	1	16,24,535	82,43,405	46,52,646	35,90,759	U	
2	ठाणे	...	9,558.6	351	13	1,746	27	34	6,55,516	33,51,562	17,79,645	15,71,917	T	Thane
		ग्राम	9,225.6	200	..	1,746	27	..	3,50,289	18,65,342	9,65,472	8,99,870	R	
		नगर	532.4	6,395	34	3,05,227	14,86,220	8,14,173	6,72,047	U	
3	रायगड	...	7,148.0	208	14	1,827	53	16	2,93,146	14,86,452	7,26,512	7,59,940	T	Raigad
		ग्राम	7,914.7	182	..	1,827	53	..	2,50,736	12,76,576	6,16,281	6,60,295	R	
		नगर	133.3	1,574	16	1,42,410	2,09,876	1,10,231	99,645	U	
4	रत्नागिरी	...	13,054.0	162	15	2,038	5	13	4,31,386	21,11,311	9,43,395	11,67,916	T	Ratnagiri
		ग्राम	12,840.1	150	..	2,038	5	..	3,97,540	19,40,394	8,57,891	10,82,503	R	
		नगर	113.9	1,501	13	33,846	1,70,917	85,504	85,413	U	
5	नाशिक	...	15,530.0	193	13	1,742	4	19	5,09,654	29,91,739	15,44,532	14,47,207	T	Nashik
		ग्राम	15,185.6	136	..	1,742	4	..	3,50,622	20,63,594	10,53,194	10,10,400	R	
		नगर	344.4	2,695	19	4,59,032	9,28,145	4,91,338	4,36,807	U	
6	डुळे	...	13,150.0	156	10	1,516	16	7	3,56,833	20,50,294	10,43,140	10,07,154	T	Dhule
		ग्राम	13,043.1	125	..	1,516	16	..	2,89,542	16,50,113	8,34,193	8,15,920	R	
		नगर	101.9	3,927	7	67,291	4,00,181	2,08,947	1,91,234	U	
7	जळगाव	...	11,765.0	223	13	1,475	27	15	4,78,415	26,18,274	13,42,963	12,75,311	T	Jalgaon
		ग्राम	11,494.7	171	..	1,475	27	..	3,64,170	19,60,017	10,01,694	9,58,323	R	
		नगर	270.3	2,435	15	1,14,245	6,58,257	3,41,269	3,16,988	U	
8	अहमदनगर	...	17,048.0	159	13	1,503	2	8	4,77,357	27,08,309	13,82,632	13,25,677	T	Ahmednagar
		ग्राम	16,870.5	140	..	1,503	2	..	4,13,799	23,56,941	11,96,669	11,60,272	R	
		नगर	177.2	1,983	8	63,558	3,51,368	1,85,963	1,65,405	U	
9	पुणे	...	15,642.0	266	14	1,755	15	26	7,67,495	41,64,470	21,50,088	20,14,382	T	Pune
		ग्राम	15,211.3	146	..	1,755	15	..	3,89,007	21,93,388	11,03,277	10,90,111	R	
		नगर	62.7	3,176	26	3,78,488	19,71,082	10,46,311	9,24,771	U	

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-ब.
Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्र./TABLE No. 1.2

अनुसूचित जातींची लोकसंख्या/Scheduled Caste Population

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural		नगरी Urban		एकूण Total		अनुसूचित जातींची एकूण लोकसंख्या प्रति Scheduled Castes as percentage total of population						District
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1 मुहमबाई	3,99,076	2,16,081	1,82,995	3,99,076	2,16,081	1,82,995	4,84	4,64	5,10	Greater Bombay
2 ठाणे	29,539	15,321	14,218	54,286	29,177	25,109	83,825	44,498	39,327	2,50	2,50	2,50	Thane
3 रायगड	...	17,560	8,824	8,736	7,622	3,970	3,652	25,182	12,794	12,388	1,69	1,76	1,63	Raigad
4 रत्नागिरी	...	41,388	19,659	21,729	3,744	1,913	1,831	45,132	21,552	23,580	2,14	2,28	2,02	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	*	*	*	Sindhudurg
6 नाशिक	...	1,17,090	59,523	57,567	68,769	35,845	32,924	1,85,859	95,368	90,491	6,21	6,17	6,25	Nashik
7 मुळे	64,201	32,373	31,828	21,534	11,207	10,327	85,735	43,580	42,155	4,18	4,18	4,19	Dhule
8 जळगाव	...	1,17,700	59,734	57,966	36,527	18,832	17,695	1,54,227	78,565	75,661	5,89	5,85	5,93	Jalgaon
9 अहमदनगर	...	2,53,821	1,29,423	1,24,393	33,886	17,383	16,503	2,87,707	1,46,911	1,40,796	10,62	10,62	10,63	Ahmadnagar
10 पुणे	1,23,814	63,365	60,448	1,89,983	98,376	91,607	3,13,757	1,61,742	1,52,035	7,54	7,52	7,55	Pune
11 सातारा	...	1,04,598	51,929	52,669	22,032	11,306	10,720	1,26,650	63,245	63,405	6,21	6,39	6,04	Satara
12 सांगली	...	1,59,664	81,015	78,649	44,688	23,176	21,562	2,04,352	1,04,111	1,00,241	11,16	11,18	11,13	Sangli
13 सोलापूर	...	2,87,330	1,47,096	1,40,234	85,753	44,491	41,262	3,73,085	1,91,537	1,81,496	14,29	14,25	14,34	Solapur
14 कोल्हापूर	...	2,37,328	1,20,975	1,16,353	65,321	34,085	31,236	3,02,649	1,55,060	1,47,589	12,08	12,17	11,92	Kolhapur
15 औरंगाबाद	...	1,21,636	61,769	59,867	28,800	15,523	13,467	1,50,435	77,102	73,334	6,18	6,17	6,19	Aurangabad
16 जालना	...	87,416	44,052	43,364	19,050	9,758	9,292	1,05,466	53,810	52,636	5,82	5,79	5,85	Jalna
17 परभणी	...	1,53,730	77,838	75,892	16,752	8,583	8,169	1,70,482	86,421	84,061	11,47	11,43	11,51	Parbhani
18 धोड	...	1,77,364	89,737	87,627	20,345	10,696	9,649	1,97,709	1,00,453	97,276	11,30	11,25	11,35	Beed
19 नांदेड	...	3,04,350	1,54,524	1,49,826	38,111	91,951	18,160	3,42,461	1,74,475	1,67,985	15,35	15,32	15,39	Nanded
20 उस्मानाबाद	*	*	*	Osmanabad
21 लातूर	...	76,772	38,953	37,819	16,455	8,576	7,879	93,227	47,529	45,698	6,18	6,17	6,19	Latur
22 बुलढाणा	...	75,920	38,438	37,482	24,696	12,633	12,063	1,03,616	51,071	49,545	5,51	5,45	5,57	Buldhana
23 अकोला	...	75,776	38,977	36,799	36,978	19,103	17,875	1,12,754	58,080	54,674	6,06	6,04	6,08	Akola
24 अमरावती	...	69,064	34,921	34,143	16,921	8,736	8,185	85,985	43,657	42,328	4,95	4,92	4,98	Amravati
25 यवतमाळ	...	23,974	12,396	11,578	12,438	6,387	6,051	36,412	18,783	17,629	5,93	5,95	5,91	Yavatmal
26 वर्धा	84,191	43,537	40,654	98,204	50,957	47,247	1,82,395	94,454	87,941	7,05	7,02	7,07	Wardha
27 नागपूर	...	1,49,181	74,439	74,742	36,063	15,108	14,955	1,79,244	89,547	89,697	9,75	9,73	9,78	Nagpur
28 चंद्रपूर	...	1,12,531	57,325	55,206	21,791	11,356	10,435	1,34,322	68,681	65,641	6,53	6,57	6,50	Chandrapur
29 गडचिरोली	*	*	*	Gadchiroli
30 महाराष्ट्र राज्य	...	30,65,938	15,56,129	15,09,809	14,13,825	7,42,969	6,70,856	44,79,763	22,92,058	21,89,555	7,14	7,99	7,18	Maharashtra State

* वेगळी उपलब्ध नाही / Not available separately.

आधार—भारताची जनगणना १९८१, माहिती १२, महाराष्ट्र, भाग दोन ब

Source: Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.4

नव बौद्धोंची लोकसंख्या/Neo-Buddhist Population

जनगणना/Population Census, 1981

अ. क्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural		नगरी Urban		एकूण Total		एकूण Total	नव बौद्धांची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Neo-buddhists to total population	District		
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
1	बुलढाणा	336	2,339	1,997	4,336	2,339	1,997	0.05	Greater Bombay
2	ठाणे ..	3,452	1,766	1,686	1,195	640	555	4,647	2,406	2,241	0.14	Thane
3	रायगड	7,516	3,389	4,127	156	81	75	7,672	3,470	4,202	0.52	Raigad
4	रत्नागिरी	16,061	6,955	9,106	1,116	536	580	17,177	7,491	9,686	0.82	{ Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग }	{ Sindhudurg
6	नाशिक	6,945	3,516	3,429	3,093	1,583	1,510	10,038	5,099	4,939	0.34	Nashik
7	मुंबई ..	1,522	767	755	800	411	389	2,322	1,178	1,144	0.11	Dhule
8	अहमदनगर	2,519	1,281	1,238	201	93	108	2,720	1,374	1,346	0.10	ahmadnagar
9	पुणे ..	6,321	3,131	3,190	100	52	48	6,421	3,183	3,238	0.24	Pune
10	सातारा	12,641	6,264	6,377	8,233	4,192	4,041	20,874	10,456	10,418	0.50	Satara
11	सोलापूर	22,067	10,267	11,800	2,215	1,137	1,078	24,282	11,404	12,878	1.19	Solapur
12	संगली	3,522	1,652	1,870	828	445	383	4,350	2,097	2,253	0.24	Sangli
13	कोल्हापूर	3,491	1,776	1,715	1,558	809	749	5,049	2,585	2,464	0.19	Kolhapur
14	कोल्हापूर	3,022	1,365	1,657	101	54	47	3,123	1,419	1,704	0.12	{ Aurangabad
15	जालना	14,406	7,227	7,179	890	445	445	15,296	7,672	7,624	0.63	{ Jalna
16	जालना	{ Parbhani
17	परभणी	6,076	3,022	3,054	304	148	156	6,380	3,170	3,210	0.35	Beed
18	बीड ..	4,320	2,185	2,135	1,668	840	828	5,988	3,025	2,963	0.40	Nanded
19	नांदेड	4,231	2,102	2,129	654	327	327	4,885	2,429	2,456	0.28	{ Osmanabad
20	जालना	4,229	2,175	2,054	305	154	151	4,534	2,329	2,205	0.20	{ Latur
21	लातूर	Buldhana
22	बुलढाणा	1,026	516	510	362	185	177	1,388	701	687	0.09	Akoia
23	अकोला	2,648	1,296	1,352	585	314	271	3,233	1,610	1,623	0.18	Amravati
24	अमरावती	19,329	9,828	9,501	1,334	689	645	20,663	10,517	10,146	5.89	Yavatmal
25	यवतमाळ	4,691	2,348	2,343	113	54	59	4,804	2,402	2,402	0.28	Wardha
26	वर्धा ..	9,887	5,062	4,825	22	12	10	9,909	5,074	4,835	1.07	Nagpur
27	नागपूर	3,067	1,541	1,526	378	191	187	3,445	1,732	1,713	0.13	Bhandara
28	नागपूर	6,918	3,433	3,485	511	271	240	7,429	3,704	3,725	0.40	{ Chandrapur
29	चंद्रपूर	1,383	686	697	727	333	394	2,110	1,019	1,091	0.05	{ Gadchiroli
30	गडचिरोली }	
महाराष्ट्र राज्य		1,71,290	83,550	87,740	31,785	16,335	15,450	2,03,075	99,885	1,03,190	0.32	Maharashtra State

*वेगळे उपलब्ध नाही. / Not available separately.

आधार:—भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८४ वा प्रबंध १. Source:—Census of India 1981, Series-12, Maharashtra, Paper 1 of 1984.

क्षेत्रफल व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.5

१९०१ पासूनच्या लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार

Decadal variation in population since 1901

(जनगणना/Population census)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	एकूण व्यक्ती Persons	दशवर्षीय चढउतार Decadal variation	दशवर्षीय चढउतार (शेकडा प्रमाण) Percentage decadal variation	पुरुष Males	स्त्रिया Females	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1901	927,994	561,825	366,169	Greater Bombay
		1911	1,148,757	+220,763	+23.79	731,634	417,123	
		1921	1,380,448	+231,691	+20.17	884,301	496,147	
		1931	1,397,812	+17,364	+1.26	878,102	519,710	
		1941	1,801,356	+403,544	+24.87	1,114,983	686,373	
		1951	2,994,444	+1,193,088	+66.23	1,868,335	1,125,109	
		1961	4,152,056	+1,157,612	+38.66	2,496,176	1,655,880	
		1971	5,970,575	+1,818,519	+43.80	3,478,378	2,492,197	
		1981	8,243,405	+2,272,830	+38.07	4,652,646	3,590,759	
2	ठाणे	1901	665,326	343,216	322,110	Thane
		1911	721,323	+55,997	+8.42	370,437	350,886	
		1921	713,228	-8,095	-1.12	368,305	344,923	
		1931	787,664	+74,436	+10.44	407,045	380,619	
		1941	882,321	+94,657	+12.02	454,693	427,628	
		1951	1,282,572	+400,251	+45.36	668,138	614,434	
		1961	1,652,678	+370,106	+28.86	861,117	791,561	
		1971	2,281,664	+628,986	+38.06	1,204,855	1,076,809	
		1981	3,351,562	+1,069,898	+46.89	1,779,645	1,571,917	
3	रायगड	1901	721,083	360,493	360,590	Raigad
		1911	714,371	-6,712	-0.93	353,180	361,191	
		1921	677,586	-36,785	-5.15	334,184	343,402	
		1931	756,315	+78,729	+11.62	376,398	379,917	
		1941	805,157	+48,842	+6.46	395,368	409,789	
		1951	909,083	+103,926	+12.91	445,580	463,503	
		1961	1,088,855	+179,772	+16.48	514,534	544,321	
		1971	1,263,003	+174,148	+19.28	614,278	648,725	
		1981	1,486,452	+223,449	+17.69	726,512	759,940	
4	रत्नागिरी	1901	1,387,074	654,497	732,577	Ratnagiri
		1911	1,422,199	+35,125	+2.53	657,120	765,079	
		1921	1,361,884	-60,315	-4.24	622,786	739,098	
		1931	1,534,540	+172,656	+12.68	720,873	813,667	
		1941	1,627,225	+92,685	+6.04	753,908	873,317	
		1951	1,711,964	+84,739	+5.21	769,635	942,329	
		1961	1,827,203	+115,239	+6.73	816,804	1,010,399	
		1971	1,990,583	+163,380	+8.94	886,995	1,103,588	
		1981	2,111,311	+120,728	+6.06	943,395	1,167,916	
5	नाशिक	1901	823,080	417,000	406,080	Nashik
		1911	915,698	+92,618	+11.25	461,573	454,125	
		1921	845,783	-69,915	-7.67	431,568	414,215	
		1931	1,009,583	+163,800	+19.37	514,322	495,261	
		1941	1,127,597	+118,014	+11.69	577,293	550,304	
		1951	1,429,916	+3,023,319	+26.81	730,927	698,989	
		1961	1,855,246	+425,330	+29.75	953,531	901,715	
		1971	2,369,221	+513,975	+27.70	1,221,419	1,147,802	
		1981	2,991,739	+622,518	+26.28	1,544,532	1,447,207	

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.5—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
6	धुळे	1901 ..	448,432	226,497	221,935	Dhule
		1911 ..	559,519	+111,087	+24.77	282,839	276,680	
		1921 ..	594,191	+34,672	+6.20	300,717	293,474	
		1931 ..	714,998	+120,807	+20.33	363,073	351,925	
		1941 ..	845,766	+130,768	+18.29	429,560	416,206	
		1951 ..	1,060,278	+214,512	+25.36	538,226	522,052	
		1961 ..	1,351,236	+290,958	+27.44	686,942	664,294	
		1971 ..	1,662,181	+310,945	+23.01	849,601	812,580	
		1981 ..	2,050,294	+388,113	+23.35	1,043,140	1,007,154	
7	जळगाव	1901 ..	954,077	483,030	471,047	Jalgaon
		1911 ..	1,028,126	+74,049	+7.76	518,558	509,568	
		1921 ..	1,069,656	+41,530	+4.04	542,676	526,980	
		1931 ..	1,198,260	+128,604	+12.02	608,733	589,527	
		1941 ..	1,320,074	+121,814	+10.17	669,953	650,121	
		1951 ..	1,471,351	+151,277	+11.46	746,452	724,899	
		1961 ..	1,765,047	+293,696	+19.06	902,001	863,046	
		1971 ..	2,123,121	+358,074	+20.28	1,089,840	1,033,281	
		1981 ..	2,618,274	+495,153	+23.32	1,342,963	1,275,311	
8	अहमदनगर ..	1901 ..	820,346	409,125	411,221	Ahmadnagar
		1911 ..	925,876	+105,530	+12.86	466,812	459,064	
		1921 ..	719,137	-206,739	-22.33	363,494	355,643	
		1931 ..	969,209	+250,072	+34.77	491,683	477,526	
		1941 ..	1,123,040	+153,831	+15.87	570,300	552,740	
		1951 ..	1,410,873	+287,833	+25.63	716,763	695,110	
		1961 ..	1,775,969	+365,096	+25.88	905,313	870,656	
		1971 ..	2,269,117	+493,142	+27.77	1,160,205	1,108,912	
		1981 ..	2,708,309	+439,192	+19.36	1,382,632	1,325,677	
9	पुणे	1901 ..	1,095,858	553,661	542,197	Pune
		1911 ..	1,177,238	+81,380	+7.43	595,481	581,757	
		1921 ..	1,105,014	-72,224	-6.14	564,751	540,263	
		1931 ..	1,275,882	+170,868	+15.46	653,480	622,402	
		1941 ..	1,472,972	+197,090	+15.45	755,979	716,993	
		1951 ..	1,950,976	+478,004	+32.45	1,006,201	944,775	
		1961 ..	2,466,880	+515,904	+26.44	1,268,710	1,198,170	
		1971 ..	3,178,029	+711,149	+28.83	1,643,864	1,534,165	
		1981 ..	4,164,470	+986,441	+31.04	2,150,088	2,014,382	
10	सातारा	1901 ..	849,672	418,418	431,254	Satara
		1911 ..	835,337	-14,335	-1.69	412,412	422,925	
		1921 ..	786,436	-48,901	-5.85	387,434	399,002	
		1931 ..	895,014	+108,578	+13.81	446,189	448,825	
		1941 ..	1,013,212	+118,198	+13.21	497,993	515,219	
		1951 ..	1,177,016	+163,804	+16.17	573,800	603,216	
		1961 ..	1,430,105	+253,089	+21.50	698,555	731,550	
		1971 ..	1,727,376	+297,271	+20.79	848,092	879,284	
		1981 ..	2,038,677	+311,301	+18.02	989,122	1,049,555	
11	सांगली	1901 ..	644,556	324,900	319,656	Sangli
		1911 ..	612,518	-32,038	-4.97	313,874	298,644	
		1921 ..	596,199	-16,319	-2.66	307,061	289,138	
		1931 ..	707,479	+111,280	+18.66	362,861	344,618	
		1941 ..	812,865	+105,386	+14.90	416,007	396,858	
		1951 ..	998,434	+185,569	+22.83	507,407	491,027	
		1961 ..	1,230,716	+232,282	+23.26	628,754	601,962	
		1971 ..	1,539,820	+309,104	+25.12	790,165	749,655	
		1981 ..	1,831,212	+291,392	+18.92	931,187	900,025	

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.5- contd

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
12	सोलापूर	1901 ..	884,101	445,384	438,717	Solapur
		1911 ..	956,207	+72,106	+ 8.16	486,125	470,082	
		1921 ..	909,248	-46,959	-4.91	467,971	441,277	
		1931 ..	1,069,524	+160,276	+17.63	552,909	516,615	
		1941 ..	1,228,085	+158,561	+14.83	263,393	595,692	
		1951 ..	1,505,316	+227,231	+22.57	773,809	731,507	
		1961 ..	1,860,119	+354,803	+23.57	960,655	899,464	
		1971 ..	2,253,840	+393,840	+21.17	1,165,927	1,087,913	
		1981 ..	2,610,144	+356,304	+15.81	1,344,147	1,265,997	
13	कोल्हापूर	1901 ..	900,570	456,057	444,513	Kolhapur
		1911 ..	817,976	-82,594	- 9.17	415,871	402,105	
		1921 ..	820,032	+2,056	+0.25	421,482	398,550	
		1931 ..	937,303	+117,271	+14.30	480,272	457,031	
		1941 ..	1,072,444	+135,141	+14.42	544,862	527,582	
		1951 ..	1,308,060	+235,616	+21.97	663,937	644,123	
		1961 ..	1,596,493	+288,433	+22.05	811,693	784,800	
		1971 ..	2,048,049	+451,556	+28.28	1,045,474	1,002,575	
		1981 ..	2,506,330	+458,281	+22.38	1,273,881	1,232,449	
14	औरंगाबाद ..	1901 ..	733,291	366,951	366,340	Aurangabad
		1911 ..	879,847	+146,556	+19.99	442,487	437,360	
		1921 ..	720,699	-159,148	-18.09	361,938	358,761	
		1931 ..	956,598	+235,898	+32.73	486,339	470,259	
		1941 ..	1,082,729	+126,131	+13.19	553,401	529,328	
		1951 ..	1,179,404	+96,675	+8.93	597,406	581,998	
		1961 ..	1,532,341	+352,937	+29.93	781,635	750,706	
		1971 ..	1,971,006	+438,665	+28.63	1,014,481	956,525	
		1981 ..	2,433,420	+462,414	+23.46	1,249,632	1,183,788	
15	परभणी	1901 ..	648,546	324,977	323,569	Parbhani
		1911 ..	781,754	+132,929	+20.50	392,208	389,267	
		1921 ..	767,741	-13,734	-1.76	388,167	379,574	
		1931 ..	856,023	+788,282	+11.50	435,986	420,037	
		1941 ..	914,447	+58,424	+6.83	466,581	447,866	
		1951 ..	1,010,864	+96,417	+10.54	510,567	500,297	
		1961 ..	1,206,236	+195,372	+19.33	611,787	594,449	
		1971 ..	1,506,771	+300,585	+24.92	768,662	738,109	
		1981 ..	1,829,378	+322,607	+21.41	929,638	899,740	
16	बीड	1901 ..	506,349	255,135	251,214	Beed
		1911 ..	637,861	+131,512	+25.97	322,137	315,724	
		1921 ..	477,623	-160,238	-25.12	243,362	234,261	
		1931 ..	648,986	+171,363	+35.88	332,966	316,020	
		1941 ..	728,201	+79,215	+12.21	375,187	353,014	
		1951 ..	826,046	+97,845	+13.44	422,069	403,977	
		1961 ..	1,001,466	+175,420	+21.24	508,827	492,639	
		1971 ..	1,286,121	+284,655	+28.42	658,204	627,917	
		1981 ..	1,486,030	+199,909	+15.54	755,971	730,059	
17	नांदेड	1901 ..	550,261	274,628	275,633	Nanded
		1911 ..	671,066	+120,805	+21.95	336,431	334,635	
		1921 ..	649,825	-21,241	-3.17	328,083	321,742	
		1931 ..	706,773	+56,948	+8.76	359,522	347,251	
		1941 ..	784,289	+77,516	+10.97	399,103	385,186	
		1951 ..	883,531	+99,242	+12.65	445,558	437,973	
		1961 ..	1,079,674	+196,143	+22.20	547,974	531,700	
		1971 ..	1,398,762	+317,088	+29.46	714,820	682,942	
		1981 ..	1,749,334	+351,572	+25.15	892,417	856,917	

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.5—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
18	उस्मानाबाद	1901	..	777,929	392,889	385,040	Osmanabad
		1911	..	927,095	+149,166	+19.17	471,947	455,148	
		1921	..	890,291	-36,804	-3.97	459,238	431,053	
		1931	..	991,367	+101,076	+11.35	510,440	480,927	
		1941	..	1,101,515	+110,148	+11.11	567,353	534,162	
		1951	..	1,210,041	+108,526	+9.85	621,541	588,500	
		1961	..	1,477,656	+267,615	+22.12	758,235	719,421	
		1971	..	1,896,687	+419,031	+28.36	975,484	921,203	
		1981	..	2,230,620	+333,933	+17.61	1,139,197	1,091,423	
19	बुलढाणा	1901	..	617,990	310,300	307,690	Buldhana
		1911	..	673,698	+55,708	+9.01	339,459	334,239	
		1921	..	703,643	+29,945	+4.44	355,604	348,039	
		1931	..	766,584	+62,941	+8.95	388,966	377,618	
		1941	..	820,862	+54,278	+7.08	416,314	404,548	
		1951	..	870,168	+49,306	+6.01	439,270	430,898	
		1961	..	1,059,698	+189,530	+21.78	541,026	518,672	
		1971	..	1,262,978	+203,280	+19.18	646,303	616,675	
		1981	..	1,508,777	+245,799	+19.46	770,833	737,944	
20	अकोला	1901	..	752,066	382,070	369,996	Akola
		1911	..	786,042	+33,976	+4.52	399,504	386,538	
		1921	..	794,847	+8,805	+1.12	405,923	388,924	
		1931	..	876,362	+81,515	+10.26	448,896	427,466	
		1941	..	907,742	+31,380	+3.58	463,948	443,794	
		1951	..	950,994	+43,252	+4.76	485,119	465,875	
		1961	..	1,189,354	+238,360	+25.06	613,832	575,522	
		1971	..	1,501,478	+312,124	+26.24	773,569	727,909	
		1981	..	1,826,952	+325,474	+21.68	937,824	889,128	
21	अमरावती	1901	..	806,859	411,663	395,196	Amravati
		1911	..	873,012	+66,153	+8.20	445,739	427,273	
		1921	..	827,867	-45,145	-5.17	423,802	404,065	
		1931	..	941,604	+113,737	+13.74	485,593	456,011	
		1941	..	988,524	+46,920	+4.98	507,920	480,604	
		1951	..	1,031,160	+42,636	+4.31	526,593	504,567	
		1961	..	1,232,780	+201,620	+19.55	637,861	594,919	
		1971	..	1,541,209	+308,429	+25.02	798,073	743,136	
		1981	..	1,861,410	+320,201	+20.78	961,564	899,846	
22	यवतमाळ	1901	..	577,101	290,267	286,834	Yavatmal
		1911	..	724,410	+147,309	+25.53	365,912	358,498	
		1921	..	748,959	+24,549	+3.39	380,545	368,414	
		1931	..	857,288	+108,329	+14.46	436,124	421,164	
		1941	..	887,738	+30,450	+3.55	448,724	439,014	
		1951	..	931,982	+44,244	+4.98	468,522	463,460	
		1961	..	1,098,470	+166,488	+17.86	557,010	541,460	
		1971	..	1,423,677	+325,207	+29.61	726,072	697,605	
		1981	..	1,737,423	+313,746	+22.04	887,236	850,187	
23	वार्धा	1901	..	386,012	194,258	191,754	Wardha
		1911	..	460,775	+74,763	+19.37	232,351	228,424	
		1921	..	463,696	+2,921	+0.63	235,074	228,622	
		1931	..	516,266	+52,570	+11.34	261,394	254,872	
		1941	..	519,330	+3,064	+0.59	262,617	256,713	
		1951	..	538,903	+19,573	+3.77	271,751	267,152	
		1961	..	634,277	+95,374	+17.70	322,894	311,383	
		1971	..	779,562	+145,285	+22.91	400,040	379,522	
		1981	..	926,618	+147,056	+18.86	475,696	450,922	

तक्ता क्रमांक/TABLE No, 1,5—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
24	नागपूर	1901 ..	748,489	375,940	372,549	NagPur
		1911 ..	806,287	+57,798	+7.72	497,033	399,254	
		1921 ..	789,940	-16,347	-2.03	401,557	388,383	
		1931 ..	936,987	+147,047	+18.61	479,678	457,309	
		1941 ..	1,056,537	+119,550	+12.76	540,366	516,171	
		1951 ..	1,230,535	+173,998	+16.47	629,185	601,350	
		1961 ..	1,508,455	+277,920	+22.59	781,969	726,486	
		1971 ..	1,942,688	+434,233	+28.79	1,010,911	931,777	
		1981 ..	2,588,811	+646,123	+33.26	1,345,377	1,243,434	
25	भंडारा	1901 ..	590,258	285,052	305,206	Bhandara
		1911 ..	688,463	+98,205	+16.64	337,754	350,709	
		1921 ..	720,328	+31,865	+4.63	355,821	364,507	
		1931 ..	827,558	+107,230	+14.89	413,367	417,191	
		1941 ..	966,677	+139,119	+16.81	480,982	485,695	
		1951 ..	1,075,678	+109,091	+11.28	536,603	539,075	
		1961 ..	1,272,638	+196,960	+18.31	637,366	635,272	
		1971 ..	1,585,580	+312,942	+24.59	798,072	787,508	
		1981 ..	1,837,577	+251,997	+15.89	930,159	917,418	
26	चंद्रपूर	1901 ..	574,323	283,896	290,427	Chandrapur
		1911 ..	729,347	+155,024	+26.99	363,793	365,554	
		1921 ..	715,365	-13,982	-1.92	357,021	358,344	
		1931 ..	823,321	+107,956	+15.09	413,747	409,574	
		1941 ..	942,053	+118,732	+14.42	473,672	468,381	
		1951 ..	1,052,975	+110,922	+11.77	527,645	525,330	
		1961 ..	1,233,070	+180,095	+17.58	623,681	614,389	
		1971 ..	1,543,137	+309,067	+25.48	832,567	807,570	
		1981 ..	2,055,642	+512,505	+33.33	1,015,692	1,009,950	
	महाराष्ट्र राज्य ..	1901 ..	19,391,643	9,802,129	9,589,514	Maharashtra State
		1911 ..	21,474,523	+2,082,880	+10.74	10,922,671	10,551,852	
		1921 ..	20,869,666	-604,857	-2.91	10,692,865	10,156,801	
		1931 ..	23,959,300	+3,109,634	+14.91	12,305,958	11,653,342	
		1941 ..	26,832,758	+2,873,458	+11.99	13,769,460	13,063,298	
		1951 ..	32,092,564	+5,169,806	+19.27	16,490,039	15,512,525	
		1961 ..	39,553,718	+7,551,154	+23.60	20,428,882	19,124,836	
		1971 ..	50,412,235	+10,858,517	+27.45	26,116,351	24,295,884	
		1981 ..	62,784,171	+12,371,936	+24.54	32,415,126	30,369,045	

आधार—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र भाग दोन-ब

Source—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Part, II-B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.6

गावे व शहरांची संख्या / Number of Villages and Towns

जनगणना / Population Census

अन- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	गावे/Villages						शहरे/Towns		District
		1971			1981			1971	1981	
		वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Un- inhabited	एकूण Total	वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Un- inhabited	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1	1	Greater Bombay
2	ठाणे	1,588	34	1,622	1,746	27	1,773	24	Thane
3	रायगड	1,699	67	1,766	1,827	53	1,885	14	Raigad
4	रत्नागिरी	1,514	5	1,519	2,038	5	2,043	15	Ratnagiri
5	नाशिक	1,628	4	1,632	1,742	4	1,746	20	Nashik
6	धुळे	1,379	23	1,402	1,516	16	1,532	7	Dhule
7	जळगाव	1,423	28	1,451	1,475	27	1,502	15	Jalgaon
8	अहमदनगर	1,312	5	1,317	1,503	2	1,505	6	Ahmadnagar
9	पुणे	1,481	17	1,498	1,753	15	1,768	22	Pune
10	सातारा	1,142	25	1,167	1,417	20	1,437	14	Satara
11	सांगली	539	4	543	708	2	710	7	Sangli
12	सोलापूर	948	5	953	1,101	6	1,110	10	Solapur
13	कोल्हापूर	1,083	10	1,093	1,209	8	1,208	11	Kolhapur
14	औरंगाबाद	1,866	109	1,975	1,959	80	2,039	10	Aurangabad
15	परभणी	1,505	72	1,577	1,615	37	1,652	12	Parbhani
16	बीड	1,028	14	1,042	1,256	12	1,268	7	Beed
17	नांदेड	1,324	64	1,388	1,425	56	1,481	11	Nanded
18	उस्मानाबाद	1,387	24	1,411	1,527	27	1,554	13	Osmanabad
19	बुलढाना	1,232	165	1,397	1,273	127	1,400	9	Buldhana
20	अकोला	1,489	219	1,708	1,546	197	1,743	9	Akola
21	अमरावती	1,637	341	1,978	1,698	301	1,999	13	Amravati
22	यवतमाळ	1,647	284	1,931	1,751	254	2,005	8	Yavatmal
23	वार्धा	962	414	1,376	1,015	356	1,371	6	Wardha
24	नागपूर	1,625	258	1,883	1,658	216	1,874	13	Nagpur
25	भंडारा	1,500	159	1,659	1,624	150	1,774	5	Bhandara
26	चंद्रपूर	2,840	533	3,373	2,978	476	3,454	7	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		..	35,778	2,883	38,661	39,354	2,479	41,833	289	Maharashtra State

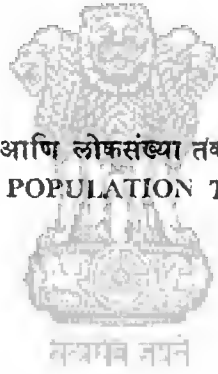
आधार -- (१) भारताची जनगणना, १९८१, माहिती १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

(२) भारताची जनगणना, १९७१, माहिती ११, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Sources -- (1) Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

(2) Population Census of India, 1971, Series 11, Maharashtra, Part II-A.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या तक्ता क्रमांक १.७
AREA AND POPULATION TABLE No. 1.7

१. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण/

जनगणना/

लोकसंख्येचा गट/Population range										
अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	वस्ती असलेल्या एकूण खेड्यांची संख्या Total No. of inhabited villages	लोकसंख्येचा गट/Population range							
			एकूण ग्रामीण लोकसंख्या Total rural population	२०० पेक्षा कमी/Less than 200	200-499	500-999				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मुंबई	..	1,746	18,65,342	142	17,690	434	1,52,522	607	4,31,944
2	ठाणे	..	1,827	12,76,576	236	29,735	634	2,23,032	641	4,48,292
3	रायगड	..	2,038	19,40,394	85	10,108	465	1,69,040	788	5,72,154
4	रत्नागिरी	..	1,742	20,63,594	87	11,782	346	1,21,626	581	4,19,151
6	धळे	..	1,516	16,50,113	151	18,412	341	1,19,052	490	3,40,566
7	अळगाव	..	1,475	19,60,017	91	10,729	314	1,11,536	463	3,41,306
8	अहमदनगर	..	1,503	23,56,941	26	2,908	196	73,659	494	3,58,050
9	पुणे	..	1,753	21,93,388	138	17,541	379	1,33,456	528	3,89,860
10	सातारा	..	1,417	17,72,885	116	13,400	294	1,05,534	387	2,77,940
11	सांगली	..	708	14,37,123	13	1,579	71	26,772	176	1,31,406
12	मोलापूर	..	1,104	18,42,678	16	1,612	116	43,651	305	2,27,857
13	कोल्हापूर	..	1,200	18,84,308	35	4,384	201	73,346	337	2,64,837
14	ओरंगाबाद	..	1,959	18,95,885	133	20,745	428	1,54,447	724	5,27,943
15	परभणी	..	1,615	14,86,556	132	13,332	409	1,48,217	566	4,11,185
16	यवत	..	1,256	12,55,259	44	5,971	328	1,21,713	444	3,19,810
17	नांदेड	..	1,425	14,21,485	94	10,696	320	1,17,363	502	3,64,785
18	हिंगणजोडा	..	1,527	18,87,383	52	6,510	274	1,01,563	501	3,65,955
19	बुलढाणा	..	1,273	12,29,791	194	17,405	268	95,018	419	3,00,693
20	अकोला	..	1,546	13,72,290	236	21,297	399	1,37,912	507	3,64,372
21	अमरावती	..	1,698	13,16,911	427	39,359	498	1,70,455	402	2,83,754
22	अजिंठा	..	1,751	14,75,288	233	21,097	466	1,64,436	573	4,09,312
23	वार्धा	..	1,015	6,95,108	250	15,764	293	1,09,357	256	1,76,665
24	नागपूर	..	1,658	11,19,532	384	35,439	556	1,89,731	457	3,15,871
25	भंडारा	..	1,624	15,96,823	191	20,204	321	1,16,042	545	3,96,605
26	चंद्रपूर	..	2,978	17,93,907	967	91,925	897	2,97,513	657	4,74,167
महाराष्ट्र राज्य		..	39,354	4,07,90,577	4,523	4,60,124	9,248	32,68,093	12,330	88,91,308

आधार—भारताची जनगणना, १९८१, मासिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-२.

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.7

Villages Classified by Population

Population Census, 1981

लोकसंख्या गट/Population range								District
1,000--1,999		2,000 4,999		5,000--9,999		१०,००० आणि त्याहून अधिक 10,000 and above		
गेडी Villages	लोकसंख्या Persons	गेडी Villages	लोकसंख्या Persons	गेडी Villages	लोकसंख्या Persons	गेडी Villages	लोकसंख्या Persons	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
375	5,11,792	151	4,50,089	31	2,05,591	6	95,714	Greater Bombay
230	3,04,604	79	2,22,036	7	48,877	Thane
560	7,79,480	134	3,66,414	6	48,198	Raigad
497	6,82,901	196	5,66,695	30	1,96,475	5	64,964	Ratnagiri
355	4,93,299	158	4,53,844	29	1,97,067	2	27,873	Nashik
361	5,00,835	193	5,75,182	41	2,52,901	12	1,67,428	Dhule
456	6,38,317	274	8,04,711	42	2,79,718	15	1,99,578	Jalgaon
429	6,04,150	227	6,54,738	43	2,79,939	9	1,13,704	Ahmadnagar
371	5,16,852	217	6,31,098	29	1,90,426	3	37,635	Pune
231	3,36,665	159	4,90,007	46	3,06,770	12	1,43,924	Satara
383	5,37,734	241	6,92,532	37	2,50,658	6	88,624	Sangli
352	4,93,745	222	6,59,970	44	2,88,338	9	1,17,688	Solapur
460	6,29,123	141	4,09,446	22	1,38,034	1	16,147	Kolhapur
396	5,36,453	99	2,92,194	13	85,674	Aurangabad
334	4,59,577	93	2,56,136	11	69,980	2	23,072	Parbhani
383	5,16,266	116	3,32,442	8	56,143	2	23,790	Beed
484	6,77,580	195	5,71,467	18	1,19,251	4	45,057	Nanded
281	3,88,634	101	2,91,077	18	1,25,568	1	11,486	Osmanabad
280	3,82,330	105	3,06,734	12	76,196	7	87,449	Buldhana
264	3,62,745	78	2,33,739	24	1,70,618	5	56,341	Akola
367	4,98,179	97	2,67,942	12	78,320	3	36,002	Amravati
160	2,08,383	47	1,33,034	9	60,905	Yavatmal
189	2,56,757	50	1,57,009	18	1,16,474	4	48,194	Wardha
409	5,76,570	144	3,94,802	14	92,600	Nagpur
347	4,64,026	87	2,57,822	15	1,07,335	8	1,01,119	Bhandara
8,954	1,23,57,047	3,604	1,04,71,160	579	38,37,056	116	15,05,789	Chandrapur
								Maharashtra State

Source: Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13

शहरे/शहर में कुल नि. लोकसंख्या/शहर/शहर में कुल नि. लोकसंख्या

Towns/Urban Agglomerations classified by population

जनगणना/Population Census, 1981

अनुक्रमिक Serial	जिल्हा District	वर्ग/Class I (लोकसंख्या/ Population अधिक 1,00,000 and above)		वर्ग/Class II (लोकसंख्या/ Population 50,000 to 99,999)		वर्ग/Class III (लोकसंख्या/ Population 20,000 to 49,999)		वर्ग/Class IV (लोकसंख्या/ Population 10,000 to 19,999)		वर्ग/Class V (लोकसंख्या/ Population 5,000 to 9,999)		वर्ग/Class VI (लोकसंख्या/ Population हून कमी Less than 5,000)		जिल्हा District		
		शहरे/ No. of Towns/UA	लोकसंख्या Population	शहरे/ No. of Towns/UA	लोकसंख्या Population	शहरे/ No. of Towns/UA	लोकसंख्या Population	शहरे/ No. of Towns/UA	लोकसंख्या Population	शहरे/ No. of Towns/UA	लोकसंख्या Population	शहरे/ No. of Towns/UA	लोकसंख्या Population			
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)		(15)	(16)
1	वृहन्मई	1	82,43,405	1	82,43,405	1	52,398	5	1,26,907	6	84,423	7	60,764	2	7,953	Greater Bombay
2	होम	24	14,86,320	3	11,53,776	1	7,953	Thane
3	रायगड	16	2,02,876	2	69,175	7	95,963	5	37,187	2	7,571	Raigad
4	रत्नागिरी	13	1,70,917	2	71,736	4	59,541	3	23,079	4	15,011	Ratnagiri
5	नासिक	15	9,28,145	2	6,74,917	1	51,439	5	1,31,456	3	41,349	3	25,343	1	3,651	Nashik
6	धुळे	7	4,00,181	1	2,10,759	1	65,394	4	1,04,913	1	49,115	Dhule
7	जळगाव	14	6,58,257	2	2,77,477	2	1,26,853	3	2,20,503	2	33,671	Jalgaon
8	अहमदनगर	7	3,51,368	1	1,81,210	1	55,491	3	1,35,695	1	10,289	1	3,713	Ahmadnagar
9	पुणे	17	19,71,082	1	16,86,109	5	1,61,923	7	91,929	4	29,121	Pune
10	सातारा	10	2,65,792	2	1,37,709	2	55,553	4	51,876	2	17,696	Satara
11	सांगली	6	3,94,089	1	2,68,988	3	1,25,101	Sangli
12	सेलूपूर	10	7,67,466	1	5,14,860	2	1,36,717	1	20,371	5	65,948	1	8,900	Solepur
13	कोल्हापूर	11	6,22,022	2	4,85,143	2	54,581	..	66,554	1	8,513	2	7,385	Kolhapur
14	औरंगाबाद	9	5,37,535	2	4,36,697	2	47,783	3	39,639	2	17,996	Aurangabad
15	परभणी	12	3,42,822	1	1,02,564	6	1,61,013	4	64,443	1	7,917	Parbhani
16	बीड	7	2,29,771	1	56,137	3	1,15,382	2	28,331	1	7,590	Beel
17	नांदेड	11	3,27,849	1	1,91,269	1	37,677	6	81,629	3	24,266	Nanded
18	उस्मानाबाद	13	3,43,237	1	1,11,986	1	50,564	1	39,063	9	1,31,951	1	9,665	Osmanabad
19	बुलढाना	9	2,78,986	1	69,992	5	1,53,915	2	31,984	Buldhan
20	अकोला	9	4,54,662	1	2,25,412	1	51,935	4	1,33,965	3	43,313	Akola

21	अमरावती	12	5,44,499	1	2,61,404	1	81,186	5	1,38,123	4	61,166	1	2,620	Amravati
22	यवतमाळ	8	2,62,135	1	89,071	4	1,23,076	3	49,988	Yavatmal
23	वर्धा	6	2,31,510	2	1,47,570	2	62,477	1	11,566	1	9,897	Wardha
24	नागपूर	14	14,69,279	1	13,02,055	2	57,945	5	72,935	4	31,381	2	4,954	Nagpur
25	भंडारा	7	2,40,754	1	1,00,423	1	56,025	1	34,540	2	37,151	2	12,515	Bhandara
26	चंद्रपूर	8	2,61,735	1	1,15,777	1	61,298	1	34,187	3	41,286	1	7,193	1	1,854	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		276	2,19,53,594	25	1,63,53,035	29	13,95,226	82	24,10,917	91	12,31,079	42	3,38,925	16	54,752	Maharashtra State		

U.A.—शहर संकुल/Urban Agglomeration.

आधार.—भारतीय जनगणना, १९८१, सारिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ

Source :—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part-II.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.9

शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या

Population of towns, urban areas and rural areas

जनगणना/Population Census, 1981

जिल्हा/शहर/ग्राम संकुले				एकूण Total (2)	पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	District/Town/U.A.* (1)	
(1)								
महाराष्ट्र राज्य				एकूण/Total	6,27,84,171	3,24,15,126	3,03,69,045	Maharashtra State
				ग्रामीण/Rural	4,07,90,577	2,05,27,456	2,02,63,121	
				नगरी/Urban	2,19,93,594	1,18,87,670	1,01,05,924	
1.	ब्रह्मपूर			एकूण/Total	82,43,405	46,52,646	35,90,759	Gr. Bombay
				ग्रामीण/Rural				
				नगरी/Urban	82,43,405	46,52,646	35,90,759	
2.	ठाणे			एकूण/Total	33,51,562	17,79,645	15,71,917	Thane
				ग्रामीण/Rural	18,65,342	9,65,472	8,99,870	
				नगरी/Urban	14,86,220	8,14,173	6,72,047	
I.	उल्हासनगर शहर संकुल				6,48,671	3,45,657	3,03,014	Ulhasnagar Urban Agglo.
II.	ठाणे शहर संकुल				3,89,801	2,15,703	1,74,098	Thane Urban Agglo.
III.	भाईंदर				25,646	13,777	11,869	Bhayandar
IV.	मुंब्रा				22,657	12,050	10,607	Mumbra
V.	बालमुम				9,919	5,116	3,903	Balkum
VI.	कोळशेत				10,190	6,008	4,182	Koishet
VII.	घनसोली				8,062	4,480	3,582	Ghansoli
VIII.	वसई शहर संकुल				52,398	27,062	25,336	Vasai Urban Agglo.
IX.	विरार				23,303	12,605	10,698	Virar
X.	सोपारा				4,337	2,250	2,087	Sopara
XI.	शिरगाव				3,616	1,836	1,780	Shirgaon
XII.	पालघर				12,481	6,526	5,955	Palghar
XIII.	दाहाणू शहर संकुल				15,666	8,361	7,305	Dahanu Urban Agglo.
XIV.	जवहार				7,055	3,674	3,381	Jawhar
XV.	वडा				9,384	4,928	4,456	Vada
XVI.	भिवंडी (न.प.)				1,15,298	69,350	45,948	Bhiwandi City (M)
XVII.	नारपोली				25,788	16,927	8,861	Narpoli
XVIII.	नागाव				29,513	18,303	11,210	Nagaon
XIX.	शहापूर				8,824	4,581	4,243	Shahapur
XX.	चिकंगार				9,976	5,428	4,548	Chikanghar
XXI.	चोले				8,444	4,642	3,802	Chole
XXII.	गजबघन पाचली				13,474	7,405	6,069	Gajabandhan Pacharli
XXIII.	आयरे				19,320	10,414	8,906	Ayare
XXIV.	कुळगाव				13,297	7,090	6,207	Kulgaon
3.	रायगड			एकूण/Total	14,86,452	7,26,512	7,59,940	Raigad
				ग्रामीण/Rural	12,76,576	6,16,281	6,60,295	
				नगरी/Urban	2,09,876	1,10,231	99,645	
I	अलिबाग (न.प.)				14,051	7,258	6,793	Alibag (M)
II.	रेवदंडा				7,246	3,638	3,608	Revadanda
III.	उरण (न.प.)				15,168	7,951	7,217	Uran (M)
IV.	केगाव				6,635	3,784	2,851	Kegaon
V	पनवेल (न.प.)				37,073	19,550	17,523	Panvel (M)
VI.	रासायनी				3,651	1,978	1,673	Rasayani
VII.	नेरळ				9,523	5,012	4,511	Neral
VIII.	कर्जत				7,970	4,238	3,732	Karjat
IX.	माथेरान (न.प.)				3,920	2,255	1,665	Matheran (M)
X.	खोपोली (न.प.)				32,102	17,523	14,579	Khopoli (M)
XI.	पेण (न.प.)				14,772	7,606	7,166	Pen (M)
XII.	रोहा अष्टमी (न.प.)				11,781	6,393	5,388	Roha Ashtami (M)
XIII.	गोरगाव				5,813	2,882	2,931	Goregaon
XIV.	महाड (न.प.)				15,196	7,919	7,277	Mahad (M)
XV.	श्रीवर्धन (न.प.)				13,740	6,840	6,900	Shrivardhan (M)
XVI.	मुरुड (न.प.)				11,235	5,404	5,831	Murud (M)

*UA—Urban Agglomeration.

तबला क्रमांक / TABLE No. 1.9—contd.

(1)		(2)		(3)	(4)	(5)
रत्नागिरी		एकूण/Total	ग्रामीण/Rural	नगरी/Urban		Ratnagiri
		21,11,311	19,40,394	1,70,917	9,43,395	11,67,916
					8,57,891	10,82,503
					85,504	85,413
I.	रत्नागिरी (न.प.)	47,036			24,374	22,662
II.	हर्णै	4,703			3,303	2,400
III.	दापोली कॅम्प	7,832			4,146	3,686
IV.	दाभोळ	6,363			2,952	3,411
V.	खेड (न.प.)	10,203			5,165	5,038
VI.	चिपळूण (न.प.)	27,250			13,437	13,813
VII.	पोफळी	4,817			2,425	2,392
VIII.	अलोरे	3,288			1,654	1,634
IX.	राजापूर (न.प.)	8,804			4,363	4,521
X.	कानकवली	5,203			1,050	1,153
XI.	सावंतवाडी (न.प.)	18,671			9,397	9,274
XII.	वंगुली (न.प.)	12,539			6,089	6,250
XIII.	मालवण (न.प.)	17,338			8,149	9,179
5.	नाशिक	29,91,739	20,63,594	9,28,145	15,44,532	14,47,267
					10,53,194	10,10,400
					4,91,338	4,36,807
I.	नाशिक शहर संकुल	4,29,054			2,33,508	1,95,526
II.	वडनेर	3,651			1,897	1,754
III.	त्रिंबक (न.प.)	6,759			3,388	3,171
IV.	एकलहारे	10,318			5,703	4,615
V.	सटाणा (न.प.)	20,821			11,003	9,818
VI.	मालेगाव (न.प.)	2,45,883			1,26,326	1,19,557
VII.	रावळगाव	13,253			6,768	6,487
VIII.	चान्दवड	9,946			5,435	4,511
IX.	मनमाड (न.प.)	51,438			26,424	25,015
X.	नांदगाव (न.प.)	17,761			9,240	8,528
XI.	येवला (न.प.)	28,343			14,561	13,782
XII.	ओजर	39,505			20,495	19,400
XIII.	लासगाव	8,638			4,514	4,124
XIV.	शिंदूर (न.प.)	21,926			11,137	10,789
XV.	इगगापुरी (न.प.)	10,461			11,741	9,720
6.	धुळे	20,50,294	16,50,113	4,00,181	10,43,140	10,07,154
					8,74,193	8,15,920
					2,08,947	1,91,234
I.	धुळे (न.प.)	2,10,759			1,10,869	93,890
II.	नवापूर	19,115			9,918	9,197
III.	नंदुरवार (न.प.)	65,394			34,612	31,382
IV.	तळीदे (न.प.)	20,655			10,281	9,771
V.	शहादे (न.प.)	24,955			12,899	12,056
VI.	शिरपूर (न.प.)	34,013			17,547	16,166
VII.	दोंडाईचा (न.प.)	25,890			13,421	12,469
7.	जळगाव	26,18,274	19,60,017	6,58,257	13,42,963	12,75,311
					10,01,694	9,58,323
					3,41,269	3,16,988
I.	जळगाव (न.प.)	1,43,335			76,258	62,677
II.	चोपडा (न.प.)	49,931			23,741	21,190
III.	यावल (न.प.)	25,049			12,949	12,100
IV.	फैजपूर (न.प.)	17,559			9,067	8,562
V.	रावेर (न.प.)	20,346			10,491	9,855
VI.	सावदा (न.प.)	15,989			8,105	7,824
VII.	भुसावळ शहर संकुल	1,32,142			68,934	63,208
VIII.	वरणगाव	26,553			13,832	12,721
IX.	पाचोरा (न.प.)	31,534			15,301	15,263
X.	चाळीसगाव (न.प.)	59,342			27,981	23,361
XI.	पारोळा (न.प.)	24,328			12,480	11,848
XII.	धरणगाव (न.प.)	28,756			14,416	14,320
XIII.	परंडोल (न.प.)	22,797			11,684	11,113
XIV.	अमळनेर (न.प.)	67,516			34,970	32,546
						Amner (M)

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.9—contd.

	(1)		(2)	(3)	(4)	(1)
8.	अहमदनगर	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	27,08,309 23,56,941 3,51,368	13,82,632 11,96,669 1,85,963	13,25,677 11,60,272 1,65,405	Ahmadnagar
I.	अहमदनगर शहर संकुल		1,81,210	98,105	83,105	Ahmadnagar Urban Agglo.
II.	राहुरी (न.प.)		23,781	12,152	11,569	Rahuri (M)
III.	वरवंडी		3,713	1,859	1,854	Warwandi
IV.	श्रीरामपूर (न.प.)		55,491	28,511	26,980	Shrirampur (M)
V.	संगमनेर (न.प.)		40,088	20,753	19,335	Sangamner (M)
VI.	कोपरगाव (न.प.)		36,886	19,176	17,710	Kopergaon (M)
VII.	वारी		10,259	5,407	4,852	Wari.
9.	पुणे	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	41,64,470 21,93,388 19,71,082	42,50,088 11,03,277 10,46,811	20,14,382 10,90,111 9,24,271	Pune
i.	पुणे शहर संकुल		16,86,109	8,96,875	7,89,234	Pune Urban Agglo.
II.	सांगवी हवेली		11,969	6,316	5,653	Sangvi Haveli
III.	वडगाव शेरी		13,050	7,037	6,013	Vadgaon Sheri
IV.	कळस		11,058	5,901	5,157	Kalas
V.	आळंदी (न.प.)		7,523	4,158	3,365	Alandi (M)
VI.	जुन्नर (न.प.)		18,311	9,620	8,691	Junnar (M)
VII.	शिरपूर (न.प.)		12,181	6,206	5,975	Shirpur (M)
VIII.	दांड शहर संकुल		44,893	23,542	21,351	Daund Urban Agglo.
IX.	कळंब		23,129	12,001	11,128	Kalamb
X.	इंदापूर (न.प.)		9,418	4,882	4,536	Indapur (M)
XI.	बारामती (न.प.)		37,121	19,244	17,877	Baramati (M)
XII.	सासवड (न.प.)		12,526	6,555	5,971	Sasvad (M)
XIII.	शिवतकार (नीरा)		7,054	3,648	3,406	Shivatkar (Nira)
XIV.	जेजुरी (न.प.)		5,126	2,613	2,513	Jejuri (M)
XV.	भोर (न.प.)		12,834	6,642	6,192	Bhor (M)
XVI.	लोणावळा (न.प.)		36,260	19,628	16,632	Lonavala (M)
XVII.	तळेगाव दाभाडे (न.प.)		22,520	11,943	10,577	Talegaon Dabhade (M)
10.	सातारा	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	20,38,677 17,72,885 2,65,792	9,89,122 8,50,402 1,38,720	10,49,555 9,22,483 1,27,072	Satara
I.	सातारा (न.प.)		83,336	43,972	39,364	Satara (M)
II.	वाई (न.प.)		24,661	12,470	12,191	Wai (M)
III.	कोरेगाव		14,594	7,491	7,103	Koregaon
IV.	सातारा रोड		10,867	5,530	5,337	Satara Road
V.	रहिमतपूर (न.प.)		11,666	5,674	5,992	Rahimatpur (M)
VI.	फलटण (न.प.)		33,859	17,685	16,174	Phaltan (M)
VII.	म्हसवड (न.प.)		14,749	7,330	7,419	Mhasvad (M)
VIII.	कराड (न.प.)		54,364	29,040	25,324	Karad (M)
IX.	महाबलेश्वर (न.प.)		9,061	4,981	4,080	Mahabaleshwar (M)
X.	पंचगणी (न.प.)		8,635	4,547	4,088	Panchgani (M)
11.	सांगली	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	18,31,212 14,37,123 3,94,089	9,31,187 7,25,872 2,05,315	9,00,025 7,11,251 1,88,774	Sangli
I.	सांगली शहर संकुल		2,68,988	1,40,496	1,28,492	Sangli Urban Agglo.
II.	तासगाव (न.प.)		26,159	13,550	12,609	Tasgaon (M)
III.	किर्लोस्करवाडी		20,512	10,733	9,779	Kirloskarwadi
IV.	विटा (न.प.)		24,081	12,521	11,560	Vita (M)
V.	उरण इस्लामपूर (न.प.)		33,016	17,101	15,915	Uran Islampur (M)
VI.	आष्टा (न.प.)		21,333	10,914	10,419	Astha (M)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1-9—contd.

(1)					(2)	(3)	(4)	(1)
12.	सोलापूर	एकूण/Total	**		26,10,144	13,44,147	12,65,997	Solapur
		ग्रामीण/Rural	**		18,42,678	9,46,725	8,95,953	
		नगरी/Urban	**		7,67,466	3,97,422	3,70,044	
I.	सोलापूर शहर संकुल	**	**	**	5,14,860	2,66,344	2,48,516	Solapur Urban Agglo.
II.	बारशी (न.प.)	**	**	**	72,537	38,099	34,438	Barshi (M)
III.	अक्कलकोट (न.प.)	**	**	**	28,371	14,570	13,801	Akkalkot (M)
IV.	मैदगी (न.प.)	**	**	**	11,079	5,485	5,594	Maindargi (M)
V.	दुधनी (न.प.)	**	**	**	8,300	4,217	4,083	Dudhani (M)
VI.	मंगळवेढे (न.प.)	**	**	**	16,802	8,710	8,092	Mangalvedhe (M)
VII.	पंढरपूर (न.प.)	**	**	**	64,380	33,427	30,953	Pandharpur (M)
VIII.	सांगोला (न.प.)	**	**	**	14,854	7,667	7,187	Sangola (M)
IX.	करमाळा (न.प.)	**	**	**	16,729	8,802	7,927	Karmala (M)
X.	कुर्डुवाडी (न.प.)	**	**	**	19,554	10,101	9,453	Kurduwadi (M)
13.	कोल्हापूर	एकूण/Total	**		25,06,330	12,73,881	12,32,449	Kolhapur
		ग्रामीण/Rural	**		18,84,308	9,45,621	9,38,687	
		नगरी/Urban	**		6,22,022	3,28,260	2,93,762	
I.	कोल्हापूर शहर संकुल	**	**	**	3,51,392	1,84,874	1,66,518	Kolhapur Urban Agglo.
II.	पन्हाळा (न.प.)	**	**	**	2,540	1,373	1,167	Panhala (M)
III.	इचलकरंजी (न.प.)	**	**	**	1,33,751	72,250	61,501	Ichalkaranji City (M)
IV.	कावतूर	**	**	**	30,275	16,230	14,045	Kavnur
V.	वडगाव कसबा (न.प.)	**	**	**	14,430	7,471	6,959	Vadgaon Kasba (M)
VI.	जयसिंगपूर (न.प.)	**	**	**	24,012	12,383	11,629	Jaysingpur (M)
VII.	कुरुंदवाड (न.प.)	**	**	**	17,084	8,686	8,398	Kurundwad (M)
VIII.	कागल (न.प.)	**	**	**	16,545	8,554	7,991	Kagal (M)
IX.	मुरुगड (न.प.)	**	**	**	8,613	4,415	4,198	Murgud (M)
X.	गढहिंग्लज (न.प.)	**	**	**	18,535	9,555	8,980	Gadhinglaj (M)
XI.	मलकापूर (न.प.)	**	**	**	4,845	2,469	2,376	Malkapur (M)
14.	औरंगाबाद	एकूण/Total	**		24,33,420	12,49,632	11,83,788	Aurangabad
		ग्रामीण/Rural	**		18,95,885	9,65,377	9,30,508	
		नगरी/Urban	**		5,37,535	2,84,255	2,53,280	
I.	औरंगाबाद शहर संकुल	**	**	**	3,16,421	1,70,347	1,46,074	Aurangabad Urban Agglo.
II.	खुलदाबाद (न.प.)	**	**	**	8,315	4,272	4,043	Khuldaabad (M)
III.	कन्नड (न.प.)	**	**	**	16,391	8,572	7,819	Kannad (M)
IV.	भोकरदन (न.प.)	**	**	**	9,681	4,949	4,732	Bhokardan (M)
V.	जालना (न.प.)	**	**	**	1,22,276	62,828	59,448	Jalna City (M)
VI.	अंबड (न.प.)	**	**	**	11,200	5,793	5,407	Ambad (M)
VII.	पैठण (न.प.)	**	**	**	21,126	10,740	10,386	Pathan (M)
VIII.	गंगापूर (न.प.)	**	**	**	11,468	6,032	5,436	Gangapur (M)
IX.	वैजापूर (न.प.)	**	**	**	20,657	10,722	9,935	Vaijapur (M)
15.	परभणी	एकूण/Total	**		18,29,378	9,29,638	8,99,740	Parbhani
		ग्रामीण/Rural	**		14,86,556	7,52,408	7,34,148	
		नगरी/Urban	**		3,42,822	1,77,230	1,65,592	
I.	परभणी (न.प.)	**	**	**	1,09,364	57,326	52,038	Parbhani City (M)
II.	पुर्णा (न.प.)	**	**	**	22,697	11,762	10,935	Purna (M)
III.	जिंतूर (न.प.)	**	**	**	20,251	10,378	9,873	Jintur (M)
IV.	हिंगोली (न.प.)	**	**	**	41,568	21,492	20,076	Hingoli (M)
V.	कळमनुरी (न.प.)	**	**	**	11,845	6,123	5,722	Kalamnuri (M)
VI.	बसमत (न.प.)	**	**	**	29,918	15,402	14,516	Basmath (M)
VII.	गंगखेड (न.प.)	**	**	**	19,739	10,101	9,638	Gangakhed (M)
VIII.	सोनपेठ (न.प.)	**	**	**	7,917	4,004	3,913	Sonpeth (M)
IX.	सैलू (न.प.)	**	**	**	24,779	12,723	12,056	Sailu (M)
X.	मानवत (न.प.)	**	**	**	21,830	11,101	10,729	Manwath (M)
XI.	पाथरी (न.प.)	**	**	**	16,480	8,439	8,041	Pathari (M)
XII.	पारतूर (न.प.)	**	**	**	16,434	8,379	8,505	Partur (M)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1-9—contd.

(1)		(2)		(3)	(4)	(5)	
16.	बीड	एकूण/Total	**	14,86,030	7,55,971	7,30,059	Beed
		ग्रामीण/Rural	**	12,56,259	6,36,075	6,20,184	
		नगरी/Urban	**	2,29,771	1,19,896	1,09,875	
I.	बीड (न.प.)	**	**	80,287	42,064	38,223	Beed (M)
II.	गेवराई (न.प.)	**	**	15,495	8,037	7,458	Georai (M)
III.	मांजलेगाव (न.प.)	**	**	22,555	11,499	11,056	Manjlegaon (M)
IV.	परळी (न.प.)	**	**	48,946	25,582	23,364	Parli (M)
V.	अंबेजोगाई (न.प.)	**	**	42,362	22,434	19,928	Ambajogai (M)
VI.	धारुर (न.प.)	**	**	12,836	6,522	6,314	Dharur (M)
VII.	आष्टी	**	**	7,290	3,758	3,532	Asthi.
17.	नांदेड	एकूण/Total	**	17,49,334	8,92,417	8,56,917	Nanded
		ग्रामीण/Rural	**	14,21,485	7,21,514	6,99,971	
		नगरी/Urban	**	3,27,849	1,70,903	1,56,946	
I.	नांदेड (न.प.)	**	**	1,91,269	1,02,333	90,936	Nanded City (M)
II.	मुदखेड (न.प.)	**	**	9,865	5,023	4,842	Mudkhed (M)
III.	हादगाव (न.प.)	**	**	11,127	5,812	5,315	Hadgaon (M)
IV.	किनवट (न.प.)	**	**	16,476	8,516	7,960	Kinwat (M)
V.	पेठ उमरी (न.प.)	**	**	6,515	3,577	3,048	Peth Umri (M)
VI.	धर्माबाद (न.प.)	**	**	12,146	9,895	9,251	Dharmabad (M)
VII.	कुंडलवाडी (न.प.)	**	**	11,617	5,834	5,733	Kundalvadi (M)
VIII.	बिलोली (न.प.)	**	**	7,776	3,947	3,829	Biloli (M)
IX.	देगडूर (न.प.)	**	**	27,625	14,290	13,335	Deghur (M)
X.	मुखेड (न.प.)	**	**	14,006	7,236	6,770	Mukhed (M)
XI.	कंधार (न.प.)	**	**	12,317	6,440	5,877	Kandhar (M)
18.	उस्मानाबाद	एकूण/Total	**	22,30,620	11,39,197	10,91,423	Osmanabad
		ग्रामीण/Rural	**	18,87,383	9,59,644	9,27,739	
		नगरी/Urban	**	3,43,237	1,79,553	1,63,684	
I.	नळदुर्ग (न.प.)	**	**	9,665	4,932	4,733	Naldurg (M)
II.	उस्मानाबाद (न.प.)	**	**	39,068	20,391	18,677	Osmanabad (M)
III.	कळंब (न.प.)	**	**	13,788	7,153	6,635	Kalamb (M)
IV.	लातूर (न.प.)	**	**	1,11,986	59,279	52,707	Latur City (M)
V.	अहमदपूर (न.प.)	**	**	16,537	8,599	7,938	Ahmadpur (M)
VI.	उदगीर (न.प.)	**	**	50,564	26,845	23,719	Udgir (M)
VII.	निलंगा (न.प.)	**	**	17,201	8,807	8,394	Nilanga (M)
VIII.	औसा (न.प.)	**	**	16,761	8,676	8,085	Ausa (M)
IX.	मुखम (न.प.)	**	**	13,451	6,803	6,648	Murum (M)
X.	उमरगा (न.प.)	**	**	16,987	8,368	7,719	Umarga (M)
XI.	तुळजापूर (न.प.)	**	**	16,941	8,736	8,205	Tuljapur (M)
XII.	परांडा (न.प.)	**	**	10,894	5,623	5,271	Paranda (M)
XIII.	भूम (न.प.)	**	**	10,294	5,341	4,953	Bhum (M)
19.	बुलढाणा	एकूण/Total	**	15,08,777	7,70,833	7,37,944	Buldhana
		ग्रामीण/Rural	**	12,29,791	6,25,988	6,03,803	
		नगरी/Urban	**	2,78,986	1,44,845	1,34,141	
I.	बुलढाणा (न.प.)	**	**	35,914	19,024	16,890	Buldana (M)
II.	चिखली (न.प.)	**	**	27,606	14,413	13,193	Chikhli (M)
III.	देऊलगाव राजा (न.प.)	**	**	14,088	7,286	6,802	Deulgaon Raja (M)
IV.	मलकापूर (न.प.)	**	**	41,121	22,220	20,901	Malakapur (M)
V.	नांदुरा (न.प.)	**	**	24,432	12,577	11,825	Nandura (M)
VI.	जळगाव (न.प.)	**	**	17,901	9,152	8,749	Jalgaon (M)
VII.	खामगाव (न.प.)	**	**	61,992	32,399	29,593	Khamgaon (M)
VIII.	शेगाव (न.प.)	**	**	31,580	16,193	15,387	Shegaon (M)
IX.	मेहकर (न.प.)	**	**	22,382	11,581	10,801	Mehkar (M)

संख्या क्रमांक/TABLE No. 1-9—contd.

(1)		(2)		(3)	(4)	(5)
20.	अकोला	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	18,26,952 13,72,290 4,54,662	9,37,824 7,01,592 2,36,232	8,89,128 6,70,698 2,18,430	Akola
I.	अकोला (न.प.)	2,25,412	1,17,945	1,07,467	Akola City (M)
II.	अकोट (न.प.)	51,936	26,694	25,242	Akot (M)
III.	तेल्हारा (न.प.)	11,204	5,821	5,383	Telhara (M)
IV.	कारंजा (न.प.)	39,749	26,361	19,388	Karanja (M)
V.	मुक्तिनगर (न.प.)	28,591	14,873	14,113	Muktinagar (M)
VI.	मंगसगाव (न.प.)	17,275	9,345	8,390	Mangalpur (M)
VII.	वाशिम (न.प.)	39,804	29,504	19,300	Washim (M)
VIII.	बालापुर (न.प.)	25,442	13,223	12,159	Balapur (M)
IX.	पतुर (न.प.)	15,269	7,661	6,698	Patur (M)
21.	अमरावती	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	18,61,410 13,16,911 5,44,499	9,61,545 6,78,517 2,83,028	8,99,886 6,38,294 2,61,592	Amravati
I.	अमरावती (न.प.)	2,61,404	1,36,314	1,24,890	Amravati City (M)
II.	बडनेरा (न.प.)	32,351	16,673	15,678	Badnera (M)
III.	अचलपूर (न.प.)	31,186	41,358	39,318	Achalpur (M)
IV.	चांदूरबाजार (न.प.)	11,923	6,163	5,760	Chandurbazar (M)
V.	नरह (न.प.)	25,761	13,307	12,254	Narhat (M)
VI.	मोर्शी (न.प.)	26,524	19,520	9,904	Morshi (M)
VII.	संजयगढ (न.प.)	17,332	8,999	8,383	Sanjaynagar (M)
VIII.	सोलापूर धम्मनाथ (न.प.)	12,349	9,438	4,911	Solapur Dhammanath (M)
IX.	चांदूर (न.प.)	13,612	6,963	6,641	Chandur (M)
X.	अंजनागढ (न.प.)	33,533	17,416	16,167	Anjanagar (M)
XI.	दर्यापूर-बनोडा (न.प.)	25,994	13,405	12,499	Daryapur-Banosa (M)
XII.	चिक्कालदारा (न.प.)	3,620	1,476	1,144	Chikkaldara (M)
22.	यवतमाळ	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	17,37,423 14,75,288 2,62,135	8,87,236 7,50,301 1,36,935	8,50,187 7,24,987 1,25,200	Yavatmal
I.	यवतमाळ (न.प.)	89,071	46,472	42,599	Yavatmal (M)
II.	पांढरकुवडा (न.प.)	17,588	9,159	8,429	Pandharkuoda (M)
III.	घाटंजी (न.प.)	12,628	6,808	5,820	Ghatunji (M)
IV.	वणी (न.प.)	31,773	16,580	15,193	Wani (M)
V.	पुसद (न.प.)	41,484	21,832	19,652	Pusad (M)
VI.	उमरखेड (न.प.)	23,316	12,160	11,156	Umarkhed (M)
VII.	दिग्रस (न.प.)	26,503	13,757	12,746	Digras (M)
VIII.	दरव्हा (न.प.)	19,772	10,167	9,605	Darvha (M)
23.	वर्धा	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	9,26,618 6,95,108 2,31,510	4,75,696 3,55,774 1,19,922	4,50,922 3,39,334 1,11,588	Wardha
I.	वर्धा (न.प.)	88,495	46,056	42,439	Wardha (M)
II.	पुल्गाव (न.प.)	31,358	16,208	15,150	Pulgaon (M)
III.	देवली (न.प.)	11,566	5,946	5,620	Deoli (M)
IV.	सिंदी (न.प.)	9,897	5,142	4,755	Sindi (M)
V.	अरवी (न.प.)	31,119	15,951	15,168	Arvi (M)
VI.	हिंगणघाट (न.प.)	59,075	30,619	28,456	Hinganghat (M)

तबला क्रमिक/TABLE No. 19- *contd.*

(1)		(2)		(3)	(4)	(5)
24.	नागपूर	एकूण/Total	**	25,39,842	13,45,377	11,93,465
		ग्रामीण/Rural	**	11,19,552	5,77,022	5,42,530
		नगरी/Urban	**	14,20,290	7,68,355	6,50,935
I.	नागपूर शहर संकुल	**	**	13,45,377	6,81,671	6,63,706
II.	उधळामंडी	**	**	1,771	917	854
III.	कांदोळ (न.प.)	**	**	24,953	12,863	11,530
IV.	भरखेड (न.प.)	**	**	18,378	8,211	7,667
V.	मीनाठ (न.प.)	**	**	8,714	3,661	3,407
VI.	काजनेर (न.प.)	**	**	13,561	8,677	7,668
VII.	कळवणूर (न.प.)	**	**	9,439	4,227	4,512
VIII.	बाणा (न.प.)	**	**	12,732	6,145	6,277
IX.	मोठ्या (न.प.)	**	**	6,139	3,371	3,059
X.	विचोली	**	**	8,111	4,407	4,034
XI.	वीना	**	**	1,135	1,371	1,512
XII.	रानडेव (न.प.)	**	**	16,711	8,662	8,072
XIII.	कण्हास-गिपरी	**	**	12,501	6,317	5,743
XIV.	बभल (न.प.)	**	**	33,949	17,452	16,418
25.	मंडारा	एकूण/Total	**	10,97,577	9,13,159	9,17,413
		ग्रामीण/Rural	**	13,01,821	7,97,596	7,89,427
		नगरी/Urban	**	2,40,756	1,22,763	1,17,991
I.	मंडारा (न.प.)	**	**	55,925	27,832	27,204
II.	तुमथर (न.प.)	**	**	33,111	17,985	17,191
III.	पवना (न.प.)	**	**	1,11,493	9,452	9,147
IV.	भोडारी	**	**	2,946	3,547	3,478
V.	दखी	**	**	5,269	2,670	2,619
VI.	गोंगना (न.प.)	**	**	1,11,415	51,395	47,628
VII.	जिरीरा (न.प.)	**	**	1,11,415	51,395	47,628
26.	चंद्रपूर	एकूण/Total	**	29,55,642	16,45,692	10,00,950
		ग्रामीण/Rural	**	17,98,997	9,03,497	8,85,410
		नगरी/Urban	**	2,66,725	1,37,195	1,24,540
I.	चंद्रपूर (न.प.)	**	**	1,15,777	61,749	55,028
II.	बल्लारपूर (न.प.)	**	**	61,398	32,408	28,990
III.	बुधुग	**	**	15,214	7,974	7,249
IV.	वरोडा (न.प.)	**	**	34,157	18,149	16,038
V.	माजरी	**	**	1,394	1,009	885
VI.	देसाईगंड (न.प.)	**	**	15,563	7,691	7,812
VII.	राजुरा (न.प.)	**	**	10,569	5,564	5,005
VIII.	सावली	**	**	7,123	3,651	3,542

टीप/Note.—न. प.—नगरपरिषद./M—Municipality. U. A.—शहर संकुल / Urban Agglomeration.

आधार—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Source:—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

तस्मिन् त्रिकोण/TABLE 1.10

1. क्षेत्रक आणि लोकसंख्या (AREA AND POPULATION)

संख्या तालिका/LABEL No 110

ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्यतः काम करणारे, अर्धवर्गिक कामगार व नागरी क्षेत्राचे लोकसंख्या
Main Workers, marginal workers and non-workers in rural and urban areas by sex.

(जनगणना/Population Census, 1981)

मुख्य कामगार व अर्धवर्गिक कामगार
Main workers

एकूण लोकसंख्या (संस्थानातील व वैयक्तिक, घरेलू)
Total population (including institutional and house hold population)

मुख्य कामगार व अर्धवर्गिक कामगार
Total Main workers

क्रमांक Serial No.	जिल्हा District	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	एकूण (4)		एकूण (5)		एकूण (6)		एकूण (7)		एकूण (8)		एकूण ग्रामीण नागरी (9)	जिल्हा District
			व्यक्ती Persons	पुरुष Males	महिला Females	व्यक्ती Persons	पुरुष Males	महिला Females	व्यक्ती Persons	पुरुष Males	महिला Females	व्यक्ती Persons	पुरुष Males	महिला Females
1	बुलढाई	..	82,43,405	46,52,646	35,90,759	28,60,054	25,52,548	3,07,506	3,07,506	3,07,506	3,07,506	3,07,506	T	Greater Bombay
	82,43,405	46,52,646	35,90,759	28,60,054	25,52,548	3,07,506	3,07,506	3,07,506	3,07,506	3,07,506	T	Greater Bombay
2	ठाणे	..	33,51,562	17,79,645	15,71,917	12,07,728	11,67,916	1,11,729	1,11,729	1,11,729	1,11,729	1,11,729	T	Thane
	18,65,342	9,85,472	8,79,870	4,06,491	3,67,782	408,690	408,690	408,690	408,690	408,690	T	Thane
	14,86,220	8,14,173	6,92,047	4,01,231	3,67,782	408,690	408,690	408,690	408,690	408,690	T	Thane
3	रायगड	..	14,86,452	7,26,512	7,59,940	5,35,728	4,85,491	504,249	504,249	504,249	504,249	504,249	T	Raigad
	12,76,576	6,16,281	6,60,295	4,85,491	4,85,491	504,249	504,249	504,249	504,249	504,249	T	Raigad
	2,09,876	1,10,231	99,645	57,231	57,231	504,249	504,249	504,249	504,249	504,249	T	Raigad
4	रत्नागिरी	..	21,11,311	9,43,395	11,67,916	7,19,150	6,73,455	45,715	45,715	45,715	45,715	45,715	T	Ratnagiri
	19,40,394	8,57,891	10,82,503	6,73,455	6,73,455	45,715	45,715	45,715	45,715	45,715	T	Ratnagiri
	1,70,917	85,504	85,413	45,715	45,715	45,715	45,715	45,715	45,715	45,715	T	Ratnagiri
5	नाशिक	..	29,91,739	15,44,522	14,47,217	12,17,368	12,17,368	2,30,149	2,30,149	2,30,149	2,30,149	2,30,149	T	Nashik
	20,63,594	10,53,194	10,10,400	9,42,072	9,42,072	2,30,149	2,30,149	2,30,149	2,30,149	2,30,149	T	Nashik
	9,28,145	4,91,328	4,36,817	2,75,096	2,75,096	2,30,149	2,30,149	2,30,149	2,30,149	2,30,149	T	Nashik
6	डुळे	..	20,50,294	10,43,140	10,07,154	7,79,526	7,79,526	3,27,628	3,27,628	3,27,628	3,27,628	3,27,628	T	Dhule
	16,50,113	8,34,193	8,15,920	6,73,310	6,73,310	3,27,628	3,27,628	3,27,628	3,27,628	3,27,628	T	Dhule
	4,00,181	2,08,947	1,91,234	1,07,016	1,07,016	3,27,628	3,27,628	3,27,628	3,27,628	3,27,628	T	Dhule
7	जळगाव	..	26,18,274	13,42,963	12,75,311	10,55,988	9,86,828	6,98,443	6,98,443	6,98,443	6,98,443	6,98,443	T	Jalgaon
	19,60,017	10,01,694	9,58,323	8,55,151	8,55,151	6,98,443	6,98,443	6,98,443	6,98,443	6,98,443	T	Jalgaon
	6,58,257	3,41,269	3,16,988	1,80,837	1,80,837	6,98,443	6,98,443	6,98,443	6,98,443	6,98,443	T	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	27,08,309	13,82,632	13,25,677	11,25,477	11,25,477	2,03,200	2,03,200	2,03,200	2,03,200	2,03,200	T	Ahmednagar
	23,56,941	11,96,669	11,60,272	10,16,276	10,16,276	2,03,200	2,03,200	2,03,200	2,03,200	2,03,200	T	Ahmednagar
	3,51,368	1,85,963	1,65,405	1,09,101	1,09,101	2,03,200	2,03,200	2,03,200	2,03,200	2,03,200	T	Ahmednagar

A-134—18.

संसाधन संसाधन/TABLE No. 1.10 -contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
21	अमरावती
	
	
22	यवनामाल
	
	
23	वर्धा
	
	
24	नागपूर
	
	
25	महाराष्ट्र
	
	
26	चंद्रपूर
	
	
	महाराष्ट्र राज्य
	
	

संसाधन/TABLE No. 1-10—Contd.

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	सीमांतिक कामगार/Marginal workers			काम न करणारे/Non-workers			Total Rural Urban		District
			व्यक्ति Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ति Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	(3)	(3)	
(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(3)	(2)
1	बुलढुर्बई	ए. गा. ना	42,145	27,430	14,715	53,41,206	20,72,668	32,68,538	T	R	Greater Bombay
			42,145	27,430	14,715	53,41,206	20,72,668	32,68,538			
2	ठाणे	ए. गा. ना	81,979	17,252	64,727	20,01,812	7,95,013	12,06,799	T	R	Thane
			70,534	13,079	57,455	10,16,913	4,22,870	5,94,043			
			11,445	4,173	7,272	9,84,899	3,72,143	6,12,756			
3	रायगड	ए. गा. ना	64,888	12,229	52,659	8,65,836	3,58,921	5,06,915	T	R	Raigad
			61,689	11,301	50,388	7,26,390	3,06,043	4,20,347			
			3,199	928	2,271	1,39,446	52,878	86,568			
4	रत्नागिरी	ए. गा. ना	1,36,928	25,790	1,11,138	12,55,233	5,11,860	7,43,373	T	R	Ratnagiri
			1,33,973	24,605	1,09,368	11,32,986	4,65,504	6,67,482			
			2,955	1,185	1,770	1,22,247	46,356	75,891			
5	नाशिक	ए. गा. ना	94,440	13,139	81,301	16,77,431	7,31,723	9,45,708	T	R	Nashik
			87,518	10,930	76,588	10,34,004	4,78,060	5,55,944			
			6,922	2,209	4,713	6,43,427	2,53,663	3,89,764			
6	धुळे	ए. गा. ना	1,15,201	14,233	1,00,968	11,55,767	4,86,158	6,69,609	T	R	Dhule
			1,10,286	12,303	97,983	8,67,517	3,69,854	4,97,663			
			4,915	1,930	2,985	2,88,250	1,16,304	1,71,946			
7	जालगाव	ए. गा. ना	71,068	13,222	57,846	15,11,218	6,42,913	8,68,305	T	R	Jalgaon
			64,998	11,265	53,733	10,39,868	4,57,709	5,82,159			
			6,070	1,957	4,113	4,71,350	1,85,204	2,86,146			
8	अहमदनगर	ए. गा. ना	1,11,767	15,739	96,028	14,71,165	6,45,220	8,25,945	T	R	Ahmednagar
			1,08,870	14,657	94,213	12,31,795	5,51,153	6,80,642			
			2,897	1,082	1,815	2,39,370	94,067	1,45,303			
9	पुणे	ए. गा. ना	1,48,705	25,226	1,23,479	25,60,305	10,54,346	15,05,959	T	R	Pune
			1,31,311	17,214	1,14,107	12,00,192	5,22,309	6,77,883			
			17,384	8,012	9,372	13,60,113	5,32,037	8,28,076			

21	अमरावती	• •	ए	47,174	14,292	32,882	10,60,955	4,38,543	6,22,412	T	Amravati
			ग्र	39,738	11,316	28,422	6,80,628	2,89,003	3,91,625	R	
			न	7,436	2,976	4,460	3,80,327	1,49,540	2,30,787	U	
22	यवतमाळ	• •	ए	50,220	7,201	43,019	8,87,289	3,92,172	4,95,117	T	Yavatmai
			ग्र	47,446	6,166	41,280	7,01,014	3,16,887	3,84,127	R	
			न	2,774	1,035	1,739	1,86,275	75,285	1,10,990	U	
23	वर्धा	• •	ए	21,732	5,494	16,238	5,07,604	2,15,923	2,91,681	T	Wardha
			ग्र	18,859	4,240	14,619	3,40,863	1,49,383	1,91,480	R	
			न	2,873	1,254	1,619	1,66,741	66,540	1,00,201	U	
24	नागपूर	• •	ए	66,731	15,459	51,272	16,00,764	6,69,086	9,31,678	T	Nagpur
			ग्र	49,529	8,423	41,106	5,51,251	2,48,695	3,02,556	R	
			न	17,202	7,036	10,166	10,49,513	4,20,391	6,29,122	U	
25	भंडारा	• •	ए	88,515	19,457	69,058	9,09,573	4,17,715	4,91,858	T	Bhandara
			ग्र	84,603	18,116	66,487	7,45,377	3,50,068	3,95,309	R	
			न	3,912	1,341	2,571	1,64,196	67,647	96,549	U	
26	चंद्रपूर	• •	ए	1,48,672	21,100	1,27,572	10,27,221	4,53,737	5,73,484	T	Chandrapur
			ग्र	1,45,089	19,501	1,25,588	8,40,080	3,80,235	4,59,845	R	
			न	3,583	1,599	1,984	1,87,141	73,502	1,13,639	U	
सहाराष्ट्र राज्य	• •	ए	24,16,437	3,95,747	20,20,690	3,60,65,941	1,49,99,781	2,10,66,160	2,10,66,160	T	Maharashtra State
		ग्र	22,30,000	3,13,433	19,16,567	2,11,44,040	91,58,913	1,19,85,127	1,19,85,127	R	
		न	1,86,437	82,314	1,04,123	1,49,21,901	58,40,868	90,81,033	90,81,033	U	

Note : T—Total
R—Rural
U—Urban

टोप : ए—एकूण
ग्र—ग्रामीण
न—नगरी

आधार :—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-ब.
Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-B.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.11

मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार बांवारि
Classification of main workers by industrial categoriesपशुपक्षी, जंगल काम, पच्छीमारी, शिकार, मछ, फळसाल्या
आणि अनुसंगिक व्यवसाय

अ. क्रमांक Serial No.	जिल्हा	शेतकरी Cultivators			शेतमजूर Agricultural labourers			पशुपक्षी, जंगल काम, पच्छीमारी, शिकार, मछ, फळसाल्या आणि अनुसंगिक व्यवसाय			District
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बुलढाई	3,177	2,777	400	2,467	1,984	483	30,601	27,913	2,688	Greater Bombay
2	ठाणे ..	3,57,689	2,15,372	1,42,317	1,63,985	88,792	75,193	32,980	28,093	4,887	Thane
3	रायगड	2,88,853	1,55,531	1,33,322	78,943	41,237	37,706	19,788	16,659	3,129	Raigad
4	रत्नागिरी	4,71,298	2,21,199	2,56,039	58,836	27,924	30,912	30,807	24,457	6,350	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	5,14,625	3,28,158	1,86,467	3,24,439	1,41,652	1,82,787	15,716	13,577	2,139	Nashik
7	धुळे ..	2,86,293	2,32,595	53,698	3,21,761	1,59,116	1,62,645	14,353	12,177	2,176	Dhule
8	जळगाव	3,51,817	2,42,033	1,09,724	4,33,627	2,16,656	2,16,971	16,369	14,426	1,943	Jalgaon
9	अहमदनगर	5,33,712	3,37,639	1,96,073	3,18,837	1,54,626	1,64,201	19,970	17,146	2,824	Ahmadnagar
10	पुणे ..	4,96,165	3,20,375	1,75,790	1,98,095	91,655	1,06,440	29,828	25,133	4,695	Pune
11	सातारा	3,61,934	2,38,043	1,23,891	1,25,866	58,499	67,367	12,184	10,260	1,924	Satara
12	सांगली	2,99,316	2,36,083	63,233	1,39,913	80,050	59,863	12,005	10,378	1,627	Sangli
13	सोलापूर	3,38,787	2,67,375	71,412	2,90,375	1,48,805	1,41,570	29,317	25,069	4,248	Solapur
14	कोल्हापूर	4,84,894	3,20,939	1,63,955	1,37,857	75,983	61,874	11,301	10,121	1,180	Kolhapur
15	औरंगाबाद	4,58,927	3,14,557	1,44,370	3,14,604	1,46,326	1,68,278	14,944	13,324	1,620	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	3,20,972	2,27,029	93,943	3,24,997	1,59,414	1,65,583	26,710	24,704	2,006	Parbhani
18	बीड ..	2,85,996	2,06,638	79,358	1,87,127	89,996	97,131	18,859	16,595	2,264	Beed
19	नांदेड	2,85,029	2,12,979	72,050	2,62,245	1,29,157	1,33,088	22,299	21,332	967	Nanded
20	उस्मानाबाद	3,65,684	2,83,736	79,948	3,30,558	1,70,384	1,60,174	22,741	21,095	1,646	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	2,82,653	1,74,299	1,08,354	3,11,146	1,46,582	1,64,564	7,586	6,690	896	Buldhana
23	अकोला	2,23,522	1,59,672	63,850	3,95,731	1,95,215	2,00,516	7,166	6,444	722	Akola
24	अमरावती	1,83,931	1,47,904	36,027	3,96,270	2,05,053	1,91,271	13,556	11,599	1,955	Amravati
25	यवतमाळ	2,42,114	1,72,225	69,889	4,27,742	2,00,472	2,27,270	9,192	8,108	1,084	Yavatmal
26	वर्धा ..	1,15,011	83,988	31,023	1,90,643	88,461	1,02,182	6,479	6,041	438	Wardha
27	नागपूर	1,91,699	1,35,431	56,268	2,41,801	1,07,195	1,34,606	20,543	18,250	2,293	Nagpur
28	भंडारा	3,80,499	2,17,406	1,63,093	2,27,220	1,06,311	1,20,909	15,813	14,327	1,486	Bhandara
29	चंद्रपूर	4,11,313	2,77,622	1,33,691	2,65,726	1,18,243	1,47,483	27,553	24,074	3,479	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		85,35,910	57,33,565	28,02,345	64,70,855	31,49,788	33,21,067	4,88,658	4,27,992	60,666	Maharashtra

* वेगळी उपलब्ध नाही/Not available separately.

समा क्रमांक/TABLE No. 1.11-Contd.

सं. क्रमांक Serial No.	जिल्हा	खानकाम व दगडकाम Mining and Quarrying				घरगुती उद्योग Household Industry				इतर घरगुती उद्योग Other than Household Industry				जिल्हा District
		पुरुष Males		स्त्रिया Females		एकूण Total		पुरुष Males		स्त्रिया Females		एकूण Total		
		(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)			
1	वडगाव	3,095	2,706	389	71,245	61,840	9,405	11,12,902	10,49,424	63,478	Greater Bombay			
2	ठाणे ..	2,689	2,274	415	34,309	25,296	9,013	3,12,212	2,92,846	19,366	Thane			
3	रायगड ..	5,910	4,416	1,494	10,771	6,343	3,828	42,453	38,358	4,095	Ratnagiri			
4	रत्नागिरी ..	4,796	4,534	262	12,258	8,683	3,575	23,900	21,612	2,288	{ Sindhadurg			
5	सिंधुदुर्ग ..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Nashik			
6	नाशिक ..	199	155	44	23,599	17,347	6,252	1,33,270	1,14,559	18,711	Dhule			
7	धुळे ..	201	170	31	17,326	13,409	3,917	33,063	29,504	3,559	Jalgaon			
8	जळगाव ..	282	277	5	21,557	16,694	4,863	50,788	47,856	2,927	Ahmadnagar			
9	अहमदनगर ..	775	664	111	22,762	16,166	6,596	79,625	64,086	15,539	Pune			
10	पुणे ..	1,135	917	218	31,764	23,387	8,377	2,43,702	2,26,814	16,888	Satara			
11	सातारा ..	1,766	1,365	401	18,714	14,225	4,489	36,013	33,163	2,850	Sangli			
12	सांगली ..	512	456	56	16,363	12,405	3,958	45,449	42,797	2,652	Solapur			
13	सोलापूर ..	1,263	1,061	204	30,292	19,257	11,035	1,17,661	93,223	24,438	Kolhapur			
14	कोल्हापूर ..	2,096	1,618	478	25,923	20,844	5,079	1,04,012	99,402	4,610	{ Aurangabad			
15	औरंगाबाद ..	300	255	45	17,237	13,258	3,979	54,810	49,906	4,904	{ Jalna			
16	जालना ..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Parbhani			
17	परभणी ..	349	292	57	13,167	10,069	3,098	22,839	29,385	2,454	Beed			
18	बीड ..	647	430	217	10,504	8,210	2,294	18,267	16,702	1,565	Nanded			
19	नांदेड ..	131	109	22	14,822	10,967	3,855	29,392	26,297	3,095	{ Osmanabad			
20	उस्मानाबाद ..	1,016	989	27	14,661	11,880	2,781	28,550	25,854	2,696	Latur			
21	लातूर ..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Buldhana			
22	बुलढाणा ..	26	26	..	10,900	8,264	2,636	19,238	17,640	1,598	Akole			
23	अकोला ..	737	438	299	9,587	7,695	1,892	30,752	28,219	2,533	Amravati			
24	अमरावती ..	40	40	..	11,699	9,279	2,420	30,265	28,073	2,192	Yavatmal			
25	यवतमाळ ..	2,209	1,508	701	11,237	9,457	1,780	22,568	20,250	2,318	Wardha			
26	वर्धा ..	209	128	81	7,677	6,257	1,420	19,703	17,620	2,083	Nagpur			
27	नागपूर ..	19,125	17,358	1,767	49,942	36,999	12,943	1,00,876	89,876	11,000	Bhandara			
28	भंडारा ..	2,540	1,683	857	89,607	39,334	50,333	31,888	24,478	7,410	{ Chandrapur			
29	चंद्रपूर ..	13,022	12,452	570	22,523	17,185	5,334	32,636	29,607	3,029	Gadchiroli			
30	गडचिरोली ..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Maharashtra State			
सहाराष्ट्र राज्य		65,072	56,321	8,751	6,20,504	4,45,354	1,75,150	27,76,829	25,48,537	2,28,278				

* वेगळी उपलब्ध नाही. / Not available separately.

तस्मात् क्रमांक/TABLE No. 1.11—Contd.

अ.सं. क्रमांक Serial No.	जिल्हा	बांधकाम Construction			वाणिज्य व व्यापार Trade and Commerce			परिवहन, साठवण व दळणवळण Transport, Storage and Communications			District
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	बहुमूर्ति	95,763	85,131	10,637	6,23,615	5,75,318	48,297	2,87,274	2,72,016	15,258	Greater Bombay
2	ठाणे ..	22,842	19,619	3,223	1,02,313	93,291	9,022	68,346	64,087	4,259	Thane
3	रायगड ..	19,657	15,179	4,478	28,116	23,813	4,303	15,337	14,709	628	Raigad
4	रत्नागिरी }	16,047	12,302	3,745	32,219	26,578	5,641	14,971	14,334	637	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग }	Sindhudurg
6	नाशिक ..	21,472	17,785	3,687	66,716	60,783	5,933	32,602	31,716	886	Nashik
7	छत्रपती ..	11,032	8,822	2,210	38,477	35,579	2,898	12,973	12,581	392	Dhule
8	जळगाव ..	11,726	10,881	845	54,254	50,826	3,428	28,605	28,164	441	Jaigaon
9	अहमदनगर ..	16,858	13,286	3,572	43,908	45,135	3,773	16,473	16,091	382	Ahmadnagar
10	पुणे ..	43,635	39,669	8,966	1,20,676	1,08,176	12,500	71,082	68,290	2,792	Pune
11	सातारा ..	20,708	15,639	5,069	34,319	30,860	3,459	15,832	15,503	329	Satara
12	सोलापूर ..	10,653	9,916	737	3,542	3,169	3,550	16,189	15,921	268	Sangli
13	कोल्हापूर ..	25,994	18,474	7,520	60,638	55,721	4,917	24,125	23,497	628	Solapur
14	कोल्हापूर ..	14,590	13,053	1,537	50,546	46,983	3,563	18,652	18,249	403	Kolhapur
15	औरंगाबाद }	14,130	15,189	3,941	43,083	40,860	2,223	15,062	14,749	313	Aurangabad
16	जालना	Jalna
17	परभणी ..	16,818	12,678	4,140	33,968	31,947	2,021	8,585	8,441	144	Parbhani
18	बीड ..	14,009	11,133	2,876	21,938	20,641	1,297	6,280	6,169	111	Beed
19	नांदेड ..	10,985	8,597	2,388	34,764	32,989	1,775	8,716	8,632	84	Nanded
20	उस्मानाबाद }	8,222	7,326	896	37,442	35,314	2,128	9,522	9,401	121	Osmanabad
21	लातूर	Latur
22	बुलढाणा ..	6,717	5,376	1,341	27,964	26,742	1,222	7,612	7,519	93	Buldhana
23	अकोला ..	8,450	7,243	1,207	36,839	35,584	1,255	18,721	18,504	217	Akola
24	अमरावती ..	9,507	8,126	1,381	37,081	35,769	1,312	15,533	15,344	189	Amravati
25	यवतमाळ ..	11,173	8,862	2,311	26,791	25,593	1,198	7,455	7,312	121	Yavatmal
26	वर्धा ..	4,816	3,741	1,075	16,677	15,800	877	7,002	6,911	91	Wardha
27	नागपूर ..	34,909	26,257	8,652	82,597	75,958	6,639	52,940	50,815	2,125	Nagpur
28	भंडारा ..	13,204	8,923	4,281	25,687	23,345	2,342	10,203	9,819	384	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	15,255	10,795	4,460	24,376	22,419	1,957	11,534	10,390	644	Chandrapur
30	गडचिरोली	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,09,177	4,14,002	95,175	17,45,245	16,07,715	1,37,530	8,01,604	7,69,664	31,940	Maharashtra State

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.11—contd.

क्रमांक Serial No.	जिल्हा	हतर सेवा Other Services			मुख्यतः काम करणारे Total Main Workers			District
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(2)
1	बहुमंजूर	6,29,912	4,73,440	1,56,472	28,60,054	25,52,548	3,07,506	Greater Bombay
2	ठाणे ..	1,70,406	1,37,709	32,697	12,67,771	9,67,380	3,00,391	Thane
3	रायगड ..	45,899	38,516	7,383	5,55,728	3,55,362	2,00,366	Raigad
4	रत्नागिरी }	54,019	44,123	9,896	7,19,150	4,05,745	3,13,405	{ Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग }	•	•	•	•	•	•	{ Sindhudurg
6	नाशिक	87,261	73,969	13,292	12,19,868	7,99,670	4,20,198	Nashik
7	डुळे ..	43,847	38,796	5,051	7,79,326	5,42,749	2,36,577	Dhule
8	जळगाव	66,968	58,954	8,014	10,35,988	6,86,828	3,49,160	Jalgaon
9	अहमदनगर	67,469	56,836	10,633	11,25,377	7,21,673	4,03,704	Ahmadnagar
10	पुणे ..	2,14,377	1,66,100	48,277	14,55,460	10,70,516	3,84,944	Pune
11	सातारा	56,836	48,227	8,609	6,84,172	4,65,784	2,18,388	Satara
12	संगली	50,839	42,769	8,070	6,25,479	4,82,465	1,43,014	Sangli
12	सोलापूर	64,557	53,421	11,136	9,83,022	7,05,804	2,77,218	Solapur
14	कोल्हापूर	71,431	61,657	9,774	9,21,304	6,68,850	2,52,454	Kolhapur
15	औरंगाबाद }	65,063	55,707	9,356	10,03,159	6,64,130	3,39,029	{ Aurangabad
16	जालना }	•	•	•	•	•	•	{ Jalna
17	परभणी	42,424	37,254	5,170	8,10,830	5,32,213	2,78,617	Parbhani
18	बीड ..	36,137	32,034	4,103	5,99,764	4,08,548	1,91,216	Beed
19	नांदेड	41,791	36,780	5,011	7,10,174	4,87,839	2,22,335	Nanded
20	असमानाबाद }	48,584	43,526	5,058	8,66,981	6,11,505	2,55,476	{ Osmanabad
21	लातूर	•	•	•	•	•	•	{ Latur
22	बुलढाणा	34,812	31,414	3,398	7,08,653	4,24,551	2,84,102	Buldhana
23	अकोला	46,996	40,878	6,118	7,78,502	4,99,893	2,78,609	Akola
24	अमरावती	55,347	47,542	7,805	7,53,281	5,08,729	2,44,552	Amravati
25	यवतमाळ	39,456	34,076	5,380	7,99,914	4,87,863	3,12,051	Yavatmal
26	वर्धा ..	29,065	25,332	3,733	3,97,282	2,54,279	1,43,003	Wardha
27	नागपूर	1,26,883	1,02,692	24,191	9,21,316	6,60,832	2,60,484	Nagpur
28	भंडारा	42,768	37,362	5,406	8,39,489	4,82,987	3,56,502	Bhandara
29	चंद्रपूर	54,809	46,564	8,245	8,79,749	5,70,855	3,08,894	Chandrapur
30	गडचिरोली }	•	•	•	•	•	•	{ Gadchiroli
अहमदनगर राज्य		22,87,956	18,65,678	4,22,278	2,43,01,793	1,70,19,598	72,82,195	Maharashtra State

आधार —भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन, ग व बी (एक)

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Part III, A & B (i).

टीप :—*वेगळी उपलब्ध नाही. / Not available separately.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.12

लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यांनुसार वर्गीकरण

Distribution of Population and Workers by age groups and sex

जनगणना/Population Census, 1981

(हजारत/In thousand)

एकूण/ग्रामीण/ नागरी Total/Rural/ Urban	वय-गट Age-group	एकूण लोकसंख्या Total Population			काम करणारे (एकूण + भोमांतिक) Workers (Main + Marginal)		
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
एकूण Total	0-14	12,320	11,747	24,067	765	793	1,558
	15-19	3,166	2,699	5,865	1,624	1,064	2,688
	20-24	2,860	2,652	5,512	2,291	1,191	3,482
	25-29	2,524	2,414	4,938	2,369	1,149	3,518
	30-34	2,110	2,013	4,123	2,048	1,070	3,118
	35-39	1,975	1,883	3,858	1,932	1,051	2,983
	40-49	3,273	2,959	6,232	3,188	1,669	4,857
	50-59	2,172	1,918	4,090	2,003	889	2,892
	60 and above ..	1,967	2,042	4,009	1,174	418	1,592
	*एकूण/Total	32,415	30,369	62,784	17,415	9,303	26,718
ग्रामीण Rural	0-14	8,316	7,974	16,290	689	759	1,448
	15-19	1,951	1,696	3,647	1,250	984	2,234
	20-24	1,549	1,629	3,178	1,390	1,051	2,441
	25-29	1,395	480	2,875	1,351	990	2,341
	30-34	1,197	1,306	2,503	1,177	929	2,106
	35-39	1,182	1,258	2,440	1,166	917	2,083
	40-49	2,062	2,052	4,114	2,029	1,473	3,502
	50-59	1,444	1,360	2,804	1,373	792	2,165
	60 and above ..	1,406	1,484	2,890	928	374	1,302
	*एकूण/Total	20,527	20,263	40,790	11,369	8,278	19,647
नागरी Urban	0-14	4,005	3,773	7,778	76	34	110
	15-19	1,215	1,003	2,218	374	80	454
	20-24	1,312	1,024	2,336	900	141	1,041
	25-29	1,129	934	2,063	1,018	159	1,177
	30-34	913	707	1,620	871	141	1,012
	35-39	794	625	1,419	766	133	899
	40-49	1,211	907	2,118	1,159	196	1,355
	50-59	728	558	1,286	630	97	727
	60 and above ..	561	558	1,119	247	93	340
	*एकूण/Total	11,888	10,106	21,994	6,047	1,025	7,072

टीप.- *वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या, आकड्यांचा 'एकूण' मध्ये समावेश आहे.

Figures of 'Age not stated' are included in Total.

आधार-भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन, ए आणि बी (एक).

Source.-Population Census of India, 1981, Series 12, Part III, A and B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.13

धर्मानुसार लोकसंख्या/Population by Religion

जनगणना/Population Census, 1981

अ.क्र. Sl. No.	जिल्हा	बौद्ध Buddhists	ख्रिस्ती Christians	हिंदू Hindus	जैन Jains	मुस्लिम Muslims	सिख Sikhs	इतर धर्म व धर्म नसे Other Religions and persuasions	धर्म न संमिलित Religion not stated	एकूण Total	जिल्हा District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बुलढाई	4,67,716	3,94,687	57,12,443	3,41,980	12,19,930	51,808	54,017	824	82,43,405	Greater Bombay
2	ठाणे	1,22,743	1,10,070	27,82,926	45,603	2,80,701	7,379	1,799	335	33,51,562	Thane
3	रायगड	67,787	4,957	12,91,930	9,514	1,10,949	545	621	149	14,86,452	Raigad
4	रत्नागिरी	1,26,895	18,098	18,06,687	7,027	1,52,290	73	119	212	21,11,311	Ratnagiri
5	सिंधुदूर्ग	Sindhudurg
6	नाशिक	1,09,670	16,182	25,51,027	28,792	2,89,339	4,507	923	299	29,91,739	Nashik
7	होळे	35,702	10,255	18,45,543	17,073	1,40,389	415	712	205	20,50,294	Dhule
8	जळगाव	1,07,854	6,149	21,93,537	24,589	2,83,632	1,281	920	262	26,18,274	Jalgaon
9	अहमदनगर	61,493	37,584	23,98,841	33,565	1,73,810	2,321	423	272	27,08,309	Ahmadnagar
10	पुणे	2,15,132	75,824	35,41,145	65,907	2,49,914	11,863	4,269	416	41,64,470	Pune
11	सातारा	1,02,969	2,951	18,34,321	11,293	86,496	204	239	204	20,38,677	Satara
12	सांगली	41,350	8,765	15,78,146	67,304	1,35,046	272	145	184	18,31,212	Sangli
13	सेलूपूर	46,808	7,757	22,83,412	24,141	2,47,371	163	230	262	26,10,144	Solapur
14	कोल्हापूर	25,408	15,338	21,87,752	1,21,722	1,55,244	536	79	251	25,06,330	Kolhapur
15	अ. रत्नागिरी	1,92,049	23,972	18,02,001	23,323	3,88,646	2,640	543	243	24,33,420	Aurangabad
16	जालना	Jalna
17	प. अ. अ. अ.	2,17,688	2,157	13,80,396	11,109	2,16,649	751	163	183	18,29,378	Parbhani
18	बीड	54,482	2,310	12,56,095	9,753	1,62,401	230	195	149	14,86,930	Beed
19	न. देह	1,72,111	2,443	13,55,509	4,942	2,28,283	5,764	107	175	17,49,334	Nanded
20	उ. अ. अ. अ.	94,736	2,219	18,74,288	11,113	2,47,779	136	124	223	22,30,620	Osmanabad
21	ल. तूर	Latur
22	बुलढाणा	1,86,752	1,710	11,42,343	11,168	1,65,926	533	195	150	15,08,777	Buldhana
23	अकोला	2,96,116	2,876	12,69,970	16,720	2,39,765	1,013	309	183	18,26,952	Akola
24	अमरावती	2,19,123	4,824	14,22,423	10,447	2,03,024	873	510	186	18,61,410	Amravati
25	यवतमाळ	1,49,939	3,040	14,41,251	11,124	1,30,550	643	702	174	17,37,423	Yavatmal
26	वार्धा	1,29,921	1,368	7,52,392	5,482	37,368	563	331	93	9,26,618	Wardha
27	न. गुर	3,43,113	28,319	20,13,397	16,853	1,76,384	9,085	1,301	259	25,88,811	Nagpur
28	भंडारा	1,65,473	3,120	16,17,649	3,919	43,839	1,310	2,083	184	18,37,577	Bhandara
29	छत्रपूर	2,02,207	8,489	17,44,070	4,927	60,069	2,347	3,327	206	20,55,642	Chandrapur
30	गडचिरोली	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		39,46,149	7,95,464	5,11,09,457	9,39,392	58,05,785	1,07,255	74,386	6,283	6,27,94,171	Maharashtra State

टिप :- * वेगळी उपलब्ध नाही/Not available separately.

आधार :- भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८४ वा प्रश्न-१.

Source :- Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper 1 of 1984.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.14

राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये/Salient features of Population by States

जनगणना/Population Census, 1981

क्रमांक Serial No.	राज्य/किंवा संघ प्रदेश	क्षेत्रफळ क्षेत्रफळ (Sq. Kms.)	लोकसंख्या Population	लोकसंख्येतील बदल Variation Population 1971-1981	शेकडा बदल Percentage Variation 1971-1981	दर हजार पुरुषांमार्फत स्त्रिया Female per 1,000 males 1981	नगरी लोकसंख्येचे शेकडा प्रमाण Percentage of Urban population 1981	साक्षरतेचे शेकडा प्रमाण Literacy percentage 1981	अभिवृत्ति जाती/जमातीचे एकूण लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण Percentage SC/ST to Total population (12)	राज्य/संघ प्रदेश State/Union Territories		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
1	आंध्र प्रदेश	2,75,068	5,35,49,673	4,35,02,708	1,00,46,965	+23.10	975	195	23.32	29.94	20.80	Andhra Pradesh
2	आसाम	N.A.	1,98,96,843	1,46,25,152	52,71,691	+36.05	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	83,743	6,31,839	4,67,511	1,64,328	+35.15	862	8	6.56	20.79	70.28	Arunachal Pradesh
4	बिहार	1,73,877	6,99,14,734	5,63,53,369	1,35,61,365	+24.06	946	402	12.47	26.20	22.82	Bihar
5	गुजरात	1,96,024	3,40,85,799	2,66,97,475	73,28,324	+27.67	942	174	31.10	43.70	21.38	Gujarat
6	कर्णाटका	3,814	10,86,730	8,57,771	2,28,959	+26.69	981	285	32.37	56.66	3.14	Karnataka
7	कोलकाता	44,212	1,29,22,618	1,00,36,808	28,85,810	+28.75	870	292	21.88	36.14	19.07	Goa, Daman and Diu
8	हिमाचल प्रदेश	55,673	42,80,818	34,60,434	8,20,384	+23.71	973	77	7.61	42.48	19.07	Haryana
9	जम्मू व काश्मीर	2,22,236	59,87,389	46,16,632	13,70,757	+29.69	892	59	21.05	26.67	29.23	Himachal Pradesh
10	केरळ	1,91,791	3,71,35,714	2,92,99,014	78,36,700	+26.75	963	194	28.89	38.46	8.31	Jammu & Kashmir
11	केरळ	38,863	2,54,53,680	2,13,47,375	41,06,305	+19.24	1,032	655	18.74	70.42	19.98	Kerala
12	मध्य प्रदेश	4,43,446	5,21,78,844	4,16,54,119	1,05,24,725	+25.27	941	118	20.29	27.87	11.04	Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र	3,07,690	6,27,84,171	5,04,12,235	1,23,71,936	+24.54	937	204	35.03	47.18	16.33	Maharashtra
14	मणिपुर	22,327	14,20,953	10,72,753	3,48,200	+32.46	971	64	26.42	41.35	28.55	Manipur
15	मेघालय	22,429	13,35,819	10,11,699	3,24,120	+37.04	954	60	18.07	34.08	86.99	Meghalaya
16	मिझोरम	21,081	4,93,757	3,32,390	1,61,367	+48.55	919	23	24.67	59.88	93.58	Mizoram
17	नागालँड	16,579	7,74,930	5,16,449	2,58,481	+50.05	863	47	15.52	42.57	83.99	Nagaland
18	ओरिसा	1,55,707	2,63,70,271	2,19,44,615	44,25,656	+20.17	981	169	11.79	34.23	37.09	Orissa
19	पंजाब	50,362	1,67,88,915	1,35,51,060	32,37,855	+23.89	879	333	26.87	40.86	26.87	Punjab
20	राजस्थान	3,42,239	3,42,61,862	2,57,65,806	84,96,056	+32.97	919	100	21.05	24.38	29.25	Rajasthan
21	सिक्कीम	7,096	3,16,385	2,09,843	1,06,542	+50.77	835	45	16.15	34.05	29.05	Sikkim
22	तामिळनाडू	1,30,058	4,84,08,077	4,11,99,168	72,08,909	+17.50	977	372	32.95	46.76	19.42	Tamil Nadu
23	त्रिपुरा	10,486	2,05,53,058	1,56,342	4,96,716	+31.92	946	196	10.99	42.12	43.56	Tripura
24	उत्तर प्रदेश	2,94,411	11,08,62,013	8,83,41,144	2,25,208,69	+25.49	885	377	17.95	27.16	21.37	Uttar Pradesh
25	पश्चिम बंगाल	88,752	5,45,80,647	4,43,12,011	1,02,68,636	+23.17	911	655	26.47	40.94	27.61	West Bengal
26	अरुणाचल प्रदेश	8,249	1,88,741	1,15,133	73,608	+63.93	760	23	26.30	51.56	11.85	Andaman & Nicobar Island.
27	चंडीगढ़	114	4,51,610	2,57,251	1,94,359	+75.53	769	3,961	93.63	64.79	14.09	Chandigarh
28	दादरा व नगर हवेली	491	1,03,676	74,170	29,506	+39.78	974	211	6.67	26.67	80.79	Dadra & Nagar Haveli
29	दिल्ली	1,483	62,20,406	40,65,698	21,54,708	+53.00	808	4,194	92.73	61.54	18.03	Delhi
30	लक्षद्वीप	32	40,249	31,810	8,439	+26.53	975	1,258	46.28	55.07	93.82	Lakshadweep
31	पुडुचेरी	492	6,04,471	4,71,707	1,32,764	+28.15	985	1,229	52.28	55.85	15.99	Pondicherry
	भारत	32,08,825	68,51,84,692	54,81,59,652	13,70,25,040	+25.00	934	216	23.70	36.23	22.82	India

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

संसार—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका देन ब, भाग (एक).

Source.—Population Census of India, 1981, Series II B, Part (C).

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. I.15

जिल्ह्यावार अंदाजित लोकसंख्या
Districtwise projected population

1982-1991

(आकडे हजाराने)
(Figures in thousand)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	लोकसंख्या Popula- tion 1981 जनगणना/Census	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	बृहन्मंबई	8,243	8,478	8,725	8,966	9,212	9,473	9,733	10,008	10,275	10,556	10,853	Gr. Bombay
2	ठाणे	3,352	3,446	3,543	3,634	3,736	3,840	3,939	4,049	4,153	4,261	4,379	Thane
3	रायगड	1,487	1,521	1,555	1,596	1,631	1,667	1,712	1,750	1,789	1,828	1,877	Raigad
4	रत्नागिरी	2,111	2,182	2,250	2,327	2,399	2,480	2,557	2,643	2,731	2,815	2,901	Ratnagiri
5	सांगिक	2,992	3,042	3,096	3,158	3,222	3,279	3,345	3,404	3,465	3,542	3,605	Nashik
6	धुळे	2,050	2,092	2,125	2,173	2,214	2,256	2,299	2,343	2,387	2,433	2,486	Dhule
7	जळगाव	2,618	2,663	2,723	2,769	2,817	2,880	2,929	2,994	3,046	3,106	3,167	Jalgaon
8	अहमदनगर	2,708	2,760	2,814	2,877	2,934	2,985	3,051	3,111	3,180	3,243	3,307	Ahmadnagar
9	पुणे	4,165	4,255	4,343	4,426	4,524	4,617	4,713	4,810	4,909	5,010	5,114	Pune
10	सातारा	2,039	2,086	2,125	2,179	2,228	2,270	2,320	2,379	2,432	2,486	2,533	Satara
11	सांगली	1,831	1,868	1,909	1,945	1,981	2,025	2,070	2,108	2,155	2,195	2,244	Sangli
12	सोलापूर	2,610	2,676	2,729	2,790	2,845	2,915	2,979	3,038	3,113	3,175	3,245	Solapur
13	कोल्हापूर	2,506	2,548	2,604	2,649	2,701	2,754	2,800	2,855	2,911	2,966	3,026	Kolhapur
14	औरंगाबाद	2,433	2,484	2,526	2,568	2,618	2,669	2,722	2,775	2,821	2,876	2,924	Aurangabad
15	परभणी	1,829	1,861	1,903	1,938	1,974	2,018	2,056	2,101	2,140	2,188	2,236	Parbhani
16	बीड	1,486	1,521	1,555	1,583	1,618	1,653	1,690	1,728	1,766	1,805	1,845	Beed
17	नांदेड	1,749	1,784	1,817	1,851	1,892	1,920	1,955	1,991	2,028	2,065	2,103	Nanded
18	उस्मानाबाद	2,231	2,279	2,322	2,374	2,420	2,473	2,528	2,577	2,634	2,693	2,737	Osmanabad
19	बुलढाना	1,509	1,540	1,574	1,609	1,645	1,682	1,719	1,750	1,789	1,828	1,827	Buldhana
20	अकोला	1,827	1,861	1,903	1,931	1,974	2,011	2,056	2,094	2,140	2,180	2,221	Akola
21	अमरावती	1,861	1,900	1,935	1,978	2,015	2,060	2,098	2,145	2,193	2,234	2,283	Amravati
22	यवतमाळ	1,737	1,771	1,804	1,844	1,878	1,906	1,948	1,977	2,021	2,058	2,096	Yavatmal
23	वर्धा	927	943	971	992	1,014	1,037	1,053	1,034	1,100	1,132	1,149	Wardha
24	नागपूर	2,589	2,644	2,703	2,763	2,824	2,887	2,951	3,009	3,076	3,144	3,214	Nagpur
25	भंडारा	1,838	1,880	1,922	1,971	2,015	2,053	2,106	2,152	2,200	2,249	2,291	Bhandara
26	चंद्रपूर	2,056	2,092	2,125	2,166	2,214	2,256	2,292	2,335	2,380	2,425	2,479	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		62,784	64,177	65,601	67,057	68,545	70,066	71,621	73,210	74,834	76,495	78,192	Maharashtra State

आधार:-अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:-Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.16

एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे दर/Literacy rate of total population

जनगणना/Population Census, 1981

अ.क्र. क्रमिक Serial No.	जिल्हा	साक्षर लोकसंख्या Literate Population										साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Literate population as percentage to total				District
		ग्रामीण/Rural					नगरी/Urban					एकूण/Total				
		एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)		
1	बुलढाणाई	56,20,316	34,38,967	21,81,349	56,20,316	34,38,967	21,81,349	68.18	73.19	60.75	Greater Bombay		
2	ठाणे ..	7,19,629	4,76,548	2,43,081	9,72,831	5,84,843	3,87,988	16,92,460	10,61,391	6,31,069	50.50	59.64	40.15	Thane		
3	रायगड	5,39,093	3,36,626	2,02,467	1,38,531	80,540	57,991	6,77,624	4,17,166	2,60,458	45.59	57.42	34.27	Raigad		
4	रत्नागिरी	8,89,314	4,96,462	3,92,852	1,18,758	65,997	52,761	10,08,072	5,62,459	4,45,613	47.75	59.62	38.15	{ Ratnagiri		
5	सिंधुदुर्ग	{ Sindhudurg		
6	नाशिक	7,56,102	5,18,623	2,37,479	5,71,073	3,47,639	2,23,434	13,27,175	8,66,262	4,60,913	44.36	56.09	31.85	Nashik		
7	धुळे	5,34,316	3,64,646	1,69,670	2,34,726	1,42,470	92,256	7,69,042	5,07,116	2,61,926	37.51	48.61	26.01	Dhule		
8	जळगाव	8,69,618	5,83,473	2,86,145	3,90,780	2,38,309	1,52,471	12,60,398	8,21,782	4,38,616	48.14	61.19	34.39	Jalgaon		
9	अहमदनगर	9,45,638	6,45,043	3,00,595	2,23,288	1,36,270	87,018	11,63,926	7,81,313	3,87,613	43.16	56.51	29.24	Ahmadnagar		
10	पुणे ..	9,36,759	6,21,634	3,15,125	13,13,155	7,79,419	5,33,736	22,49,914	14,01,053	8,48,861	54.03	65.16	42.14	Pune		
11	सातारा	8,05,087	5,02,793	3,02,294	1,76,513	1,04,422	72,091	9,81,600	6,07,215	3,74,385	48.15	61.39	35.67	Satara		
12	सोलापूर	6,19,822	4,16,618	2,03,204	2,38,536	1,45,299	93,237	8,58,358	5,55,917	3,02,441	46.87	59.70	33.60	Sangli		
13	कोल्हापूर	6,43,306	4,54,914	1,88,392	4,18,628	2,65,658	1,52,970	10,61,934	7,20,572	3,41,362	40.68	53.61	26.96	Solapur		
14	कोल्हापूर	7,49,599	5,21,433	2,28,166	3,87,271	2,35,942	1,51,329	11,36,870	7,57,375	3,79,495	45.36	59.45	30.79	Kolhapur		
15	औरंगाबाद	5,72,848	4,46,090	1,26,758	2,98,235	1,88,711	1,09,524	8,71,083	6,34,801	2,36,282	35.80	50.80	19.96	{ Aurangabad		
16	जालना	{ Jalna		
17	परभणी	3,89,966	3,08,706	81,260	1,64,956	1,06,530	58,426	5,54,922	4,15,236	1,39,686	30.33	44.67	15.53	Parbhani		
18	बीड ..	3,54,102	2,69,561	84,541	1,18,340	76,796	41,544	4,72,442	3,46,357	1,26,085	31.79	45.82	17.27	Beed		
19	नांदेड ..	3,60,578	2,82,514	78,064	1,60,304	1,04,110	56,194	5,20,882	3,86,624	1,34,258	29.78	43.32	15.67	Nanded		
20	उस्मानाबाद	6,10,908	4,39,508	1,71,400	1,77,797	1,15,592	62,205	7,88,705	5,55,100	2,33,605	35.36	48.73	21.40	{ Osmanabad		
21	लातूर	{ Latur		
22	बुलढाणा	5,05,128	3,49,510	1,55,618	1,68,357	1,02,804	65,553	6,73,485	4,52,314	2,21,171	44.64	58.68	29.97	Buldhana		
23	अकोला	6,06,890	4,01,877	2,05,013	2,66,697	1,56,535	1,10,162	8,73,587	5,58,412	3,15,175	47.82	59.54	35.45	Akola		
24	अमरावती	6,28,268	3,86,925	2,41,343	3,36,400	1,94,847	1,41,553	9,64,668	5,81,772	3,82,896	51.82	60.50	42.55	Amravati		
25	यवतमाळ	5,23,927	3,58,502	1,65,425	1,58,776	95,814	62,962	6,82,703	4,54,316	2,28,387	39.29	51.21	26.86	Yavatmal		
26	वार्धा	3,21,594	2,01,910	1,19,684	1,51,405	88,315	63,091	4,73,090	2,90,225	1,82,775	51.05	61.01	40.53	Wardha		
27	नागपूर	4,63,211	3,01,120	1,62,091	9,49,177	5,56,429	3,92,748	14,12,388	8,57,549	5,54,839	54.56	63.74	44.62	Nagpur		
28	भंडारा	6,55,884	4,46,022	2,09,862	1,51,262	90,532	60,730	8,07,146	5,36,554	2,70,592	43.92	58.31	29.49	Bhandara		
29	चंद्रपूर	5,61,134	3,95,840	1,65,294	1,51,972	92,815	59,157	7,13,106	4,88,655	2,24,451	34.69	46.73	22.22	{ Chandrapur		
30	गडचिरोली	{ Gadchiroli		

महाराष्ट्र राज्य .. 1,55,62,721 1,05,20,898 50,41,823 1,40,58,085 85,35,605 55,22,480 2,96,20,806 1,90,56,503 1,05,64,303 47.18 58.74 34.79 Maharashtra State

• वेगळी उपलब्ध नाही./Not available separately. आधार :- भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका-१२, भाग २ (ब). Source :- Population Census of India, 1981, Series 12, Part II (B).

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.17

अनुसूचित जातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण/Literacy rate of Scheduled Castes

जनगणना/Population Census, 1981

अ. क्र. / Serial No.	जिल्हा / District	साक्षर लोकसंख्या / Literate Population						साक्षर लोकसंख्याचे एकूण क्षेत्रावरील प्रमाण / Literate population as percentage of total population						
		ग्रामीण / Rural			नगरी / Urban			एकूण / Total			एकूण / Total			
		पुरुष / Males (3)	स्त्रिया / Females (4)	एकूण / Persons (5)	पुरुष / Males (6)	स्त्रिया / Females (7)	एकूण / Persons (8)	पुरुष / Males (9)	स्त्रिया / Females (10)	एकूण / Total (11)	पुरुष / Males (12)	स्त्रिया / Females (13)	एकूण / Total (14)	
1	बुलढाई	2,01,787	1,31,485	70,302	2,01,787	1,31,485	70,302	50.56	37.01	43.70	Greater Bombay
2	ठाणे	13,493	8,916	4,577	23,142	15,148	7,994	36,635	24,064	12,571	43.70	37.01	40.35	Thane
3	रायगड	7,603	4,855	2,751	4,081	2,538	1,543	11,690	7,396	4,294	46.42	38.65	42.53	Raigad
4	रत्नागिरी	15,356	9,758	5,598	2,088	1,323	765	17,444	11,081	6,363	38.65	31.71	35.18	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	Sindhudurg
6	नाशिक	42,267	30,482	11,785	35,533	22,971	12,562	77,803	53,453	24,347	41.86	37.15	39.50	Nashik
7	धुळे	21,835	16,459	5,376	10,014	6,713	3,301	31,849	23,172	8,677	37.15	34.58	35.83	Dhule
8	जळगाव	37,300	28,769	8,531	16,025	10,931	5,094	53,325	39,700	13,625	34.58	35.43	35.00	Jalgaon
9	अहमदनगर	87,341	63,724	23,617	14,593	9,585	5,008	1,01,934	73,309	28,625	35.43	41.71	38.57	Ahmadnagar
10	पुणे	44,318	31,764	12,554	86,553	56,564	29,994	1,30,876	88,328	42,543	41.71	39.61	40.66	Pune
11	सांगली	38,481	26,915	11,566	11,682	7,501	4,181	50,163	34,416	15,747	39.61	37.52	38.56	Satara
12	सांगली	55,704	40,090	15,614	20,962	14,017	6,945	76,666	54,107	22,559	37.52	29.75	33.63	Sangli
13	सांगली	74,261	58,063	16,198	36,746	25,430	11,316	1,11,007	83,493	27,514	29.75	35.01	32.38	Solapur
14	कोल्हापूर	76,783	58,354	18,429	29,186	19,797	9,389	1,05,969	78,151	27,818	35.01	23.90	29.45	Kolhapur
15	औरंगाबाद	25,153	21,197	3,956	10,807	8,091	2,716	35,960	29,288	6,672	23.90	18.99	21.44	Aurangabad
16	जालना	Jalna
17	परभणी	13,958	11,815	2,143	6,258	4,568	1,690	20,216	16,383	3,833	18.99	21.19	20.09	Parbhani
18	बीड	30,246	24,723	5,523	5,882	4,257	1,625	36,128	28,980	7,148	21.19	20.03	20.61	Beed
19	नांदेड	31,907	26,408	5,499	7,630	5,568	2,062	39,537	31,976	7,561	20.03	24.13	22.08	Nanded
20	उस्मानाबाद	66,861	52,334	14,527	15,762	11,052	4,710	82,623	63,386	19,237	24.13	31.65	34.37	Osmanabad
21	लातूर	Latur
22	बुलढाणा	22,022	17,142	4,880	7,487	5,234	2,253	29,509	22,376	7,133	31.65	41.45	43.75	Buldhana
23	अकोला	24,858	18,173	6,685	9,721	6,516	3,205	34,579	24,689	9,890	34.37	42.69	46.28	Akola
24	अमरावती	29,810	20,301	9,509	16,923	10,964	5,959	46,733	31,265	15,468	41.45	48.32	43.24	Amravati
25	यवतमाळ	21,249	15,414	5,835	7,769	5,090	2,679	29,018	20,504	8,514	33.75	46.28	48.32	Yavatmal
26	वर्धा	9,227	6,251	2,975	6,316	3,972	2,344	15,543	10,223	5,320	42.69	48.32	43.24	Wardha
27	नागपूर	31,615	21,225	10,390	52,797	32,531	20,266	84,412	53,756	30,656	46.28	48.32	43.24	Nagpur
28	भंडारा	69,339	46,154	23,185	17,274	10,568	6,706	86,613	56,722	29,891	48.32	33.24	35.55	Bhandara
29	चंद्रपूर	35,322	25,369	9,953	9,222	6,119	3,203	41,644	31,488	13,156	33.24	Chandrapur
30	गडचिरोली	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		9,26,315	6,84,658	2,41,657	6,66,345	4,38,533	2,27,812	15,92,660	11,23,191	4,69,469	35.55	Maharashtra State

*बऱ्याच उपलब्ध नाही./Not available separately.

स्रोत:-साक्षरता/Source:-Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper-2 of 1982.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

संख्या क्रमांक/TABLE No. 1.18

अनुसूचित जमातींच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण Literacy rate of Scheduled Tribes

जनगणना/Population Census, 1981.

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural		नगरी Urban		एकूण Total		साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी	District		
		एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females			एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बहुमंडई	41,258	27,317	13,941	41,258	27,317	13,941	49.07
2	ठाणे	..	73,409	18,357	13,328	9,007	4,321	1,05,094	82,416	22,678	14.40
3	रायगड	..	19,092	7,235	4,979	3,436	1,543	31,306	22,528	8,778	16.46
4	रत्नागिरी	..	2,108	1,028	122	84	38	3,258	2,192	1,066	10.26
5	सिंधुदुर्ग	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*
6	नाशिक	..	79,644	23,527	14,264	9,847	4,417	1,17,435	89,491	27,944	16.74
7	धुळे	..	91,470	24,640	10,699	7,493	3,206	1,26,809	98,963	27,846	15.26
8	जळगाव	..	28,275	6,898	7,912	5,264	2,648	43,085	33,539	9,546	19.95
9	अहमदनगर	..	23,515	5,933	2,205	1,507	698	31,653	25,022	6,631	16.87
10	पुणे	..	26,071	7,854	10,199	6,601	3,598	44,124	32,672	11,452	27.80
11	सातारा	..	2,306	1,101	466	321	145	3,873	2,627	1,246	29.66
12	सांगली	..	3,553	1,486	1,205	803	402	6,244	4,356	1,888	40.19
13	सोलापूर	..	7,646	2,370	6,305	4,276	2,029	16,321	11,922	4,399	31.64
14	कोल्हापूर	..	5,866	2,244	1,275	842	433	9,385	6,708	2,677	34.36
15	औरंगाबाद	..	9,083	1,426	2,252	1,502	750	12,761	10,585	2,176	16.87
16	जालना	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*
17	परभणी	..	10,151	1,467	1,565	1,072	493	13,183	11,223	1,960	16.78
18	बीड	..	1,493	413	465	330	135	2,371	1,823	548	17.69
19	नांदेड	..	26,219	5,124	5,249	3,850	1,399	36,592	30,069	6,523	20.53
20	उस्मानाबाद	..	8,024	2,177	1,873	1,323	550	12,074	9,347	2,727	23.21
21	लातूर	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*
22	बुलढाणा	..	12,406	3,588	2,050	1,334	716	18,044	13,740	4,304	27.15
23	अकोला	..	23,333	9,093	6,093	3,740	2,353	38,519	27,073	11,446	33.57
24	अमरावती	..	34,242	14,377	13,464	8,258	5,206	62,083	42,500	19,583	25.69
25	यवतमाळ	..	60,210	20,436	9,494	6,213	3,281	90,140	66,423	23,717	24.35
26	वर्धा	..	38,268	12,405	11,189	6,921	4,268	49,457	32,784	16,673	34.77
27	नागपूर	..	39,827	17,214	93,563	58,283	35,280	1,50,604	98,110	52,494	42.63
28	महारा	..	63,851	22,304	12,582	7,898	4,684	98,737	71,749	26,988	33.13
29	चंद्रपूर	..	83,765	26,425	12,165	7,803	4,362	1,22,355	91,568	30,787	22.27
30	गडचिरोली	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*
महाराष्ट्र राज्य		10,00,544	7,61,422	2,39,122	2,86,221	1,85,325	1,00,896	12,86,765	9,46,747	3,40,018	22.29
		Maharashtra State									

* वेगळी उपलब्ध नाही/Not available separately.

आधार:- भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८२ प्रबंध -२/Source:- Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper-2 of 1982.

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.19

सत्यमेव जयते

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.19

विगारशेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसायाप्रमाणे विभाग
Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions

व्रतणवत्ता/Population Census, 1981

सुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण राश्वरी एकूण	धंदेवाईक तेल विगारद आणि तत्सम लोक.	प्रशासकीय, कार्यकारी आणि व्यवसायकीय काम करणारे	विक्रेते Sales workers	सेवा क्षेत्रातील Service workers	शेतकरी, मत्स्य- व्यवसाय करणारे, उत्पादन व कले पारखी, तत्सम क्षेत्रा- लाकडतोडे तेल, परिवहन आणि तत्सम साधुग्री चालक काम करणारे आणि मजूर	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	धुलगाव	R	Greater Bombay
		U	
		T	
2	ठाणे	R	Thane
		U	
		T	
3	रायगड	R	Raigad
		U	
		T	
4	रत्नागिरी	R	Ratnagiri
		U	
		T	
5	नाशिक	R	Nashik
		U	
		T	
6	धुळे	R	Dhule
		U	
		T	

7	जळगाव	15,863	2,364	11,579	15,950	8,330	11,836	46,387	5,904	1,18,212	R	Jaigaon
				11,110	4,666	15,989	23,668	12,141	2,382	57,473	4,905	1,32,332	U	
				26,973	7,030	27,568	39,618	20,471	14,218	1,03,860	10,809	2,50,544	T	
8	हमदनगर	20,349	3,408	16,101	17,793	13,378	14,765	82,048	8,345	1,76,187	R	Ahmadnagar
				10,335	8,302	12,879	12,776	10,196	1,402	37,864	2,895	96,651	U	
				30,684	11,710	28,980	30,569	23,574	16,167	1,19,912	11,240	2,72,838	T	
9	पुणे	18,620	3,681	17,185	15,875	13,595	18,220	90,312	11,301	1,88,790	R	Pune
				57,997	37,097	79,390	54,753	56,225	7,839	2,61,449	17,659	5,72,409	U	
				76,617	40,778	96,575	70,628	69,820	26,059	3,51,761	28,960	7,61,199	T	
10	सतारा	18,779	2,882	14,968	12,766	8,718	9,746	59,234	6,601	1,33,691	R	Satara
				8,611	3,185	9,286	10,161	6,848	1,313	22,404	873	62,681	U	
				27,390	6,067	24,254	22,927	15,566	11,059	81,638	7,474	1,96,372	T	
11	संगली	15,201	2,590	11,993	8,988	5,840	9,613	41,910	3,803	99,938	R	Sangli
				9,770	2,752	11,695	13,004	7,588	1,252	37,965	2,285	86,312	U	
				24,971	5,342	23,688	21,992	13,428	10,865	79,875	6,088	1,86,250	T	
12	सोलापूर	12,885	2,800	9,709	13,784	9,424	25,767	62,676	4,978	1,42,022	R	Solapur
				15,717	5,496	19,417	28,892	16,174	2,409	1,19,311	4,421	2,11,838	U	
				28,602	8,296	29,126	42,676	25,598	28,176	1,81,987	9,399	3,53,860	T	
13	कोल्हापूर	14,790	3,236	15,868	10,706	8,336	7,791	69,880	6,684	1,37,290	R	Kolhapur
				13,144	7,922	20,097	21,851	13,273	1,808	79,943	3,225	1,61,263	U	
				27,934	11,158	35,965	32,557	21,609	9,599	1,49,823	9,909	2,98,553	T	
14	औरंगाबाद	11,048	1,932	8,979	12,623	8,154	9,925	42,256	4,309	99,227	R	Aurangabad
				14,271	7,272	19,675	14,327	13,321	2,424	55,709	3,400	1,30,401	U	
				25,319	9,204	28,654	26,950	21,475	12,349	97,965	7,709	2,29,628	T	
15	परभणी	7,457	1,091	5,135	9,768	6,438	21,275	37,128	2,018	90,309	R	Parbhani
				7,802	3,972	10,370	13,515	8,247	2,370	26,724	1,553	74,555	U	
				15,259	5,063	15,505	23,283	14,685	23,645	63,852	3,571	1,64,864	T	
16	बीड	7,757	1,249	6,055	7,952	5,840	16,465	30,749	2,322	78,388	R	Beed
				6,424	3,712	7,211	5,596	5,381	1,016	18,210	705	48,253	U	
				14,181	4,961	13,266	13,548	11,221	17,481	48,959	3,027	1,26,641	T	
17	नांदेड	8,285	2,512	7,424	10,431	7,540	19,613	35,673	2,689	94,167	R	Nanded
				7,638	4,216	9,826	10,377	7,326	1,618	26,145	1,584	68,733	U	
				15,923	6,728	17,250	20,808	14,866	21,231	61,818	4,273	1,62,900	T	
18	उस्मानाबाद	13,419	2,529	8,753	12,524	7,935	19,934	36,644	3,360	1,05,101	R	Osmanabad
				8,597	2,541	9,371	11,118	8,463	1,528	22,937	1,082	65,638	U	
				22,016	5,070	18,124	23,642	16,398	21,462	59,581	4,442	1,70,739	T	
19	बुलढाना	8,527	1,176	5,546	9,536	4,163	4,731	25,895	1,216	60,788	R	Buldana
				6,150	3,278	8,318	9,899	6,678	1,208	17,876	658	54,066	U	
				14,677	4,454	13,864	19,435	10,841	5,939	43,771	1,874	1,14,854	T	

तबला शमाक, TABLE No. 1.19—cont'd

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
20	अकोला	1,096	7,352	9,158	5,947	4,229	29,677	1,682	69,685	R	Akola
		..	ना	3,982	11,750	16,154	11,334	1,625	35,844	928	89,564	U	
		..	ए	5,078	19,102	25,312	17,281	5,854	65,521	2,610	1,59,249	T	
21	अमरावती	1,438	7,339	7,594	4,564	9,294	23,108	2,226	65,703	R	Amravati
		..	ना	3,785	14,046	18,552	11,683	2,923	42,789	2,258	1,07,322	U	
		..	ए	5,223	21,385	26,146	16,247	12,217	65,897	4,484	1,73,025	T	
22	यवतमाळ	371	7,228	10,488	5,453	6,630	33,614	3,218	76,440	R	Yavatmal
		..	ना	934	8,187	10,143	6,036	1,107	19,364	1,508	53,618	U	
		..	ए	1,305	15,415	20,631	11,489	7,737	52,978	4,726	1,30,058	T	
23	वर्धा	725	4,328	4,300	2,738	4,903	18,730	2,686	44,213	R	Wardha
		..	ना	2,044	7,195	7,507	4,362	607	19,920	904	47,415	U	
		..	ए	2,769	11,523	11,787	7,100	5,510	38,650	3,590	91,628	T	
24	नागपूर	1,256	7,020	6,181	6,610	12,894	72,140	3,403	1,17,332	R	Nagpur
		..	ना	10,593	51,378	51,493	32,587	5,874	1,74,865	9,127	3,70,484	U	
		..	ए	11,849	58,398	57,674	39,197	18,768	2,47,005	12,530	4,87,816	T	
25	भंडारा	2,074	9,301	10,131	7,672	12,761	1,12,164	5,595	1,70,720	R	Bhandara
		..	ना	891	7,606	9,434	4,906	908	36,777	916	61,050	U	
		..	ए	2,965	16,907	19,565	12,578	13,669	1,42,941	6,511	2,31,770	T	
26	चंद्रपूर	4,373	11,137	10,714	10,040	23,247	62,337	4,629	1,38,833	R	Chandrapur
		..	ना	859	8,269	7,380	5,500	1,649	33,122	1,079	63,875	U	
		..	ए	5,232	19,406	18,094	15,540	24,896	95,459	5,708	2,02,708	T	
	महाराष्ट्र राज्य	56,529	2,55,923	2,85,154	1,96,572	3,57,839	13,72,024	1,25,608	29,60,007	R	Maharashtra State
		..	ना	2,88,630	8,61,944	8,65,636	6,05,899	87,312	28,61,111	2,09,810	63,35,020	U	
		..	ए	3,45,159	11,17,868	11,50,790	8,02,470	4,45,151	42,33,134	3,35,418	92,95,027	T	

साधर : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग दोन-ब (दोन).

Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Part-II-B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.20

राज्यातील विगरोती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे)
Occupational classification of persons at work other than cultivation in the state (according to divisions, groups etc.)
जनगणना/Population Census 1981

विभाग, गट (राष्ट्रीय उद्योग वर्गीकरण)	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	Division, group (National Classification of Occupation)
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-0-1-व्यावसायिक तांत्रिक व संबंधी कामगार	8,65,936	3,10,358	5,54,678	Professional, technical and related workers
00-भौतिक शास्त्रज्ञ	10,451	1,176	9,275	Physical Scientists
01-भौतिक शास्त्र तंत्रज्ञ	3,137	652	2,485	Physical Science technicians
02-वास्तु शास्त्रज्ञ, अभियंता, तंत्रशास्त्रज्ञ व सर्वेक्षक	66,654	9,102	57,556	Architects, engineers, technologists and surveyors.
03-अभियांत्रिकी तंत्रज्ञ	47,030	7,823	39,207	Engineering technicians
04-विमान व जहाजावरील अधिकारी	3,295	57	3,238	Air crafts and ships officers
05-जीव शास्त्रज्ञ	6,809	2,073	4,736	Life scientists
06-जीवशास्त्र तंत्रज्ञ	7,905	3,727	4,178	Life science technicians
07-भिक्षक व शल्य चिकित्सक (संत वैद्यकीय व पशुवैद्यकीय शल्य चिकित्सक धरून)	61,932	19,078	42,854	Physicians and surgeons (including dental and veterinary surgeons).
08-पुशुषा व इतर वैद्यकीय तंत्रज्ञ	75,327	25,304	50,023	Nursing and other medical health technicians.
09-शास्त्रीय, वैद्यकीय व तांत्रिक व्यक्ति	7,023	635	6,388	Scientific, medical and technical persons
10-गणितज्ञ, आकडे शास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	1,709	103	1,606	Mathematicians, statisticians and related workers.
11-अर्थशास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	193	15	178	Economists and related workers
12-लेखापाल, लेखापरिक्षक व संबंधी कामगार	62,105	3,099	59,006	Accountants, auditors and related workers
13-समाज शास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	17,236	8,914	8,322	Social scientists and related workers
14-कायदा शास्त्रज्ञ	17,341	1,692	15,649	Jurists
15-शिक्षक	4,05,997	2,08,097	1,97,900	Teachers
16-कवि, लेखक, पत्रकार व संबंधी कामगार	4,692	211	4,481	Poets, authors, journalists and related workers.
17-शिल्पकार, रंगारी, छायाचित्रकर्ता व संबंधी निमिती कलाकार.	16,854	1,456	15,398	Sculptors, painters, photographers and related creative artists.
18-स्वरशिल्पी व प्रयोग करणारे कलावंत	20,552	6,006	14,546	Composers and performing artists
19-जवर्गीकृत व्यावसायिक कामगार	28,767	11,136	17,631	Professional workers n. e. c.
D-2-प्रशासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय कामगार	3,45,159	56,529	2,88,630	Administrative, executive and managerial workers.
20-निवडून आलेले व विधिमंडळीय पदाधिकारी	5,554	3,860	1,694	Elected and legislative officials
21-शासकीय व स्थानिक संस्थांचे प्रशासनिक व कार्यकारी पदाधिकारी.	52,463	17,905	34,558	Administrative and executive officials Government and local bodies.
22-संचालक व व्यवस्थापक, धाऊक व किरकोळ व्यापार	88,423	14,791	73,632	Working proprietors, directors and managers, wholesale and retail trade
23-संचालक व व्यवस्थापक, आर्थिक संस्था	18,145	2,746	15,399	Directors and managers, financial institutions.
24-मालक, संचालक व व्यवस्थापक, खानकाम, बांधकाम व स्तुनिर्माण व तत्सम उद्योग.	1,15,278	8,110	1,07,168	Working proprietors, directors and managers, mining, construction, manufacturing and related concerns.
25-मालक, संचालक, व्यवस्थापक व संबंधित कार्यकारी अधिकारी, परिवहन, माठवण व दळणवळण	16,255	1,625	14,630	Working proprietors, directors, managers and related executives, transport, storage and communications.
26-मालक, संचालक व व्यवस्थापक-इतर सेवा	39,649	6,316	33,333	Working proprietors, directors and managers, other services.
29-इतर न उल्लेखिलेले प्रशासकीय कार्यकारी व इतर व्यवस्थापकीय कामगार.	9,389	1,173	8,216	Administrative, executive and managerial workers n. e. c.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-3-लिपिक व संबंधी कामगार	11,17,867	2,55,923	8,61,944	Clerical and related workers
30-लिपिक व इतर पर्यवेक्षक	1,23,683	18,132	1,05,556	Clerical and other supervisors,
31-ग्राम अधिकारी	53,292	44,849	8,443	Village officers.
32-कंप्यूलेखक टंकलिखक, छिद्रांक टंकक	63,311	3,381	59,930	Stenographers, typists and cord and types
				punching operators,
33-लेखाकार, कोषपाल व संबंधी कामगार	1,19,215	15,606	1,03,609	Book keepers, cashiers and related workers
34-गणक यंत्रचालक	2,754	351	2,393	Computing machine operators.
35-लिपिक व संबंधी कामगार	6,48,423	1,39,226	5,09,197	Clerical and related workers.
36-परिवहन व संचार-संचालन पर्यवेक्षक	22,653	6,934	15,729	Transport and communication supervisors
37-परिवहन, वाहक व पर्यवेक्षक	34,926	11,713	23,213	Transport, conductors and guards
38-डाक वितरक व संबंधी कामगार	26,421	12,914	13,507	Mail distributors and related workers
39-दूरध्वनी व तार चालक	23,173	2,807	20,366	Telephone and telegraph operators
D-4-विक्रेते	11,50,790	2,85,154	8,65,636	Sales workers
40-वाऊन व किरकोळ व्यापारी व दूकानदार	6,15,260	1,98,328	4,16,932	Merchants and shopkeepers, wholesale and
				retail trade.
41-उत्पत्तिनिर्माण प्रतिनिधी	17,895	3,526	14,369	Manufacture agents
42-तंत्रिक विक्रेते व वाणिज्यिक प्रवासो	4,636	286	4,400	Technical salesmen and commercial
				travellers.
43-विक्रेते मदतनीस व संबंधी कामगार	4,48,739	76,436	3,72,303	Salesmen, shop assistants and related
				workers.
44-विमा, स्थावर मालमत्ता ठेकी व व्यवसाय	47,682	2,789	44,793	Insurance, real estate, securities and
सेवा-विक्रेते व लिखावदार				business service salesmen and auctioneers
45-सावकार व तारण व्यवसायी	3,172	361	2,811	Money-lenders and pawn brokers
49-इतर व अवर्गीकृत विक्री कामगार	13,457	8,430	10,027	Sales workers n. e. c.
D-5-सेवा कामगार	8,02,471	1,96,572	6,05,899	Service workers
50-उपहार गृह व खानावळ चालक	57,952	23,703	34,249	Hotel and restaurant keepers
51-गृहचालक, अधिका व उ. वापक (घरगुती	2,641	461	2,180	House keepers, matrons and stewards
व संस्थांचे)				(Domestic and institutional).
52-हव्यायी, वाहणी, कलाल व इतर तत्संबंधी कामगार	1,43,319	23,352	1,24,967	Cooks, waiters, bartenders, and related
(घरगुती व संस्थांचे)				workers (domestic and institutional).
53-इतर व उद्देशाने केले, घरकाम करणारे व घर व्यवस्था	1,26,579	11,982	1,14,697	Majds and other house keeping service
पहाणारे				workers n. e. c.
54-इमारत राखणदार, सफाईगार, स्वच्छक आणि तत्सम	1,16,019	19,439	96,580	Building care takers, sweepers, cleaners
कामगार				and related workers
55-धुलाई कामगार इस्त्री करणारे	40,450	11,582	28,868	Laundries, dry cleaners and pressers
56-केशसाधनकार, व्हावी, प्रसाधनकार व इतर	77,884	47,923	29,956	Hair dressers, barbers, beauticians and
				related workers
57-रक्षा सेवा कामगार	2,14,844	54,277	1,60,567	Protective service workers
59-इतर अवर्गीकृत सेवा कामगार	17,681	3,847	13,836	Service workers n. e. c.
D-6-शेतकरी, मच्छिमार, फासेपारधी, लाकूडतोडे आणि	4,45,151	3,57,839	87,312	Farmers, fishermen, hunters, loggers
तत्सम कामगार.				and related workers
60-शेतमळे दुग्ध व्यवसाय व इतर व्यवस्थापक आणि	9,472	5,390	4,082	Farm plantation, dairy and other managers
पर्यवेक्षक				and supervisors.
61-शेतकरी	1,575	1,143	432	Cultivators
62-शेतकऱ्याव्यतिरिक्त इतर शेती कामगार	61,214	49,331	11,883	Farmers other than cultivators
63-शेतमजूर	Agricultural labourers
64-मळे मजूर आणि तत्सम कामगार	7,595	6,84	911	Plantation labourers and related worker
65-इतर शेती कामगार	2,26,216	1,85,836	40,380	Other farm workers
66-जंगल कामगार	59,386	489,26	10,460	Forestry workers
67-शिकारी आणि तत्सम कामगार	3,035	2,815	220	Hunters and related workers
68-मच्छिमार आणि तत्सम कामगार	76,660	57,714	18,946	Fishermen and related workers
D-7-8-9-उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील आणि परिवहन	42,33,135	13,72,024	28,61,111	Production related workers, transport
सामग्री चालक आणि मजूर.				equipment operators and labourers
71-खान कामगार, दगड खान कामगार, विहिरी खोदणारे	35,215	26,076	10,139	Miners, quarrymen well drillers and related
आणि तत्सम कामगार				workers,
72-धातु वर प्रक्रिया करणारे	63,041	18,861	44,180	Metal processors
73-लाकूड काम करणारे	14,967	4,489	10,478	Wood preparation workers
74-रासायनिक प्रक्रिया करणारे व इतर	84,207	16,092	68,115	Chemical processors and related workers

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
75-कताईकार, विणकर, रंगारी आणि तत्सम कामगार ..	6,11,144	1,04,261	5,06,883	Spinners, weavers, knitters, dyers and related workers.
76-कातडी कमावणारे, डोंगर खरेदी करणारे, केसाळ कातडी कमावणारे.	3,883	1,597	2,286	Tanners, fellmongers and pelt dressers
77-अन्न व पेये करणारे कामगार ..	1,66,914	84,572	82,342	Food and beverage processors
78-तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ करणारे ..	1,38,693	77,920	60,773	Tobacco preparers and tobacco product makers.
79-शिपी, पोशाख शिवणारे शिलाई कामगार व सज्जक ..	2,67,533	1,02,314	1,65,219	Tailors, dress makers, sewers, uphoisterers
80 पादत्राण कारागिर आणि चामड्याच्या वस्तू बनविणारे ..	74,616	36,486	38,130	Shoemakers and leather goods makers
81-सुतार, लाकडाची कपाटे व लाकडाचे तत्सम काम करणारे	2,07,621	95,385	1,12,236	Carpenters, cabinet and related wood workers.
82-शगडफोडे व कारागिर ..	47,049	33,796	13,253	Stone cutters and carvers
83-लोहार, अवजारे बनविणारे व यांत्रिक अवजारे चालक ..	2,16,316	57,600	1,58,716	Blacksmiths, tool makers and machine tool operators.
84-यंत्र जोडारी, यंत्रे उभारणारे आणि अचूक अवजारे तयार करणारे.	3,27,860	56,327	2,71,533	Machinery fitters, machine assemblers and precision instrument makers (except electrical).
85-वीज जोडारी व संबंधीत वीज व इलेक्ट्रॉनिक कामगार ..	1,86,614	55,774	1,30,840	Electrical fitters and related electrical and electronic workers.
86-प्रक्षेपण केंद्र व ध्वनी उपकरणे चालक आणि चळवित्त प्रक्षेपक.	4,101	843	3,258	Broadcasting station and sound equipment operators and cinema projectionists.
87-नळ कारागिर, संधाता, धातुचे पत्रे व बांधकामासाठी पत्रे तयार करणारे व उभारणारे.	63,213	11,734	51,479	Plumbers, welders, sheet metal and structural metal preparers and erectors.
88-जवाहीर व मौल्यवान धातुचे काम करणारे धातु कोरक (छपाई व्यतिरिक्त).	60,335	16,665	43,670	Jewellery and precious metal workers and metal engravers (except printing).
89-कांच कारागिर, कुंभार व तत्सम कामगार ..	1,05,736	68,447	37,289	Glass formers, potters and related workers
90-रबर, प्लॅस्टिकच्या वस्तू करणारे ..	41,409	6,620	34,789	Rubber and plastic product makers
91-कागद व पुढ्याच्या वस्तू बनविणारे ..	11,369	2,853	8,516	Paper and paper board product makers
92-मुद्रण व तत्सम व्यवसायातील कामगार ..	65,178	6,466	58,712	Printing and related workers
93-रंगारी ..	41,438	4,788	36,650	Painters
94-उत्पादन उद्योगातील तत्सम इतर न उल्लेखिलेले कामगार	1,04,071	59,521	44,550	Production and related workers n. e. c.
95-विटा रचणारे व इतर बांधकाम कामगार ..	3,05,655	1,63,062	1,42,593	Brick layers and other construction workers
96-स्थिर इंजिने व तत्सम उपकरण चालक व बंगणकार ..	39,670	13,164	26,506	Stationary engines and related equipment operators, oilers and greasers.
97-अवजड सामान हाताळणारे व तत्सम यंत्रांचे चालक, माल चढविणारे व उतरविणारे.	2,37,864	48,368	1,89,496	Material handling and related equipment operators, loaders and unloaders
98-परिवहन उपकरण चालक ..	3,72,771	84,762	2,88,009	Transport equipment operators
99-इतर अवर्गीकृत कामगार ..	3,33,652	1,13,181	2,20,471	Labourers n. e. c.
D-X-व्यावसायिक वर्गीकरण न केलेले कामगार ..	3,35,418	1,25,608	2,09,810	Workers not classified by occupations
X-0-काम शोधणारे नवीन कामगार	New workers seeking employment
XI-वर्गीकृत करता न येण्यासारखे किंवा अपुऱ्या वर्णनाचे व्यवसाय सांगणारे.	2,08,042	81,193	1,26,849	Workers reporting occupations unidentifiable or inadequately described.
X9-कोणताही अधिमूर्चित व्यवसाय न करणारे कामगार ..	1,27,375	44,415	82,960	Workers not reporting any occupations.

आधार : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन अ-आणि ब (दोन).
Source.—Census of India 1981, Series 12, Part-III A & B(ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे

Industrial classification of persons at work other than cultivation

जनगणना/

शेती, शिकार, जंगलउद्योग आणि मत्स्यव्यवसाय Agriculture, hunting, forestry and fishing									
अनुक्रमांक Serial No.	कृषी उत्पादन Agricultural production	मृच्छे Plantations	पशुधन उत्पादन Live-stock production	कृषी सेवा Agricultural services	शिकार, सांपळ्यात पकडणे, सेळांवा प्रसार Hunting, trapping and game propagation	जंगल संवर्धन आणि लाकडतोड Forestry and logging	मत्स्यव्यवसाय Fishing	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मंडई	294	344	19,440	598	51	401	9,471	30,599
2	ठाणे	399	6,073	4,639	2,117	21	2,951	16,782	32,982
3	रायगड	612	1,353	1,971	972	21	3,791	11,068	19,788
4	रत्नागिरी	275	2,095	2,047	1,268	16	13,676	11,432	30,809
5	नाशिक	533	644	5,634	4,533	61	3,121	1,189	15,715
6	मुळे	367	616	7,002	3,451	..	2,340	577	14,353
7	जळगाव	971	1,139	5,563	4,136	476	1,874	2,209	16,368
8	अहमदनगर	1,450	552	7,838	8,277	20	824	1,008	19,969
9	पुणे	686	450	14,929	8,752	81	2,241	2,690	29,829
10	सातारा	590	266	4,931	3,133	30	1,950	1,284	12,184
11	सांगली	197	624	6,659	3,965	48	302	210	12,005
12	सोलापूर	891	350	21,513	4,718	45	614	1,187	29,318
13	कोल्हापूर	428	213	6,581	2,908	36	547	590	11,303
14	औरंगाबाद	754	375	5,684	6,052	29	1,395	654	14,943
15	परभणी	442	243	13,474	10,645	135	795	976	26,710
16	बीड	166	125	9,471	8,232	176	275	413	18,858
17	नांदेड	741	1,071	13,056	6,039	138	543	713	22,301
18	उस्मानाबाद	595	201	15,941	5,562	15	340	88	22,742
19	बुलढाणा	166	112	2,977	2,667	169	744	751	7,586
20	अकोला	238	444	2,133	2,743	220	520	868	7,166
21	अमरावती	129	821	3,832	5,874	326	1,894	679	13,555
22	यवसमाळ	67	98	2,077	3,219	537	1,113	2,080	9,191
23	वर्धा	99	107	1,935	3,040	207	459	632	6,479
24	नागपूर	253	3,340	3,589	6,947	249	2,853	3,306	20,542
25	भंडारा	179	108	1,742	4,758	11	4,485	4,530	15,813
26	चंद्रपूर	305	677	3,373	8,023	5	9,369	5,802	27,554
महाराष्ट्र एकूण		11,825	22,437	1,88,029	1,22,629	3,123	59,426	81,189	4,88,657

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.21

(शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण

by divisions and major groups

Population census 1981

खानकाम व दगडकाम Mining and quarrying					वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs		District
कोळसा खान Coal mining	द्रुढ पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक गॅस Crude, petroleum and natural gas	कच्चा धातु खानकाम Metal ore mining	इतर खानकाम Other mining	एकूण Total	अन्न पदार्थांचे उत्पादन Manufacture of food products	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन Manufacture of beverages, tobacco and tobacco products	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
46	1,442	66	1,540	3,095	44,080	10,684	Greater Bombay
35	67	20	2,567	2,689	14,549	1,465	Thane
5	26	5	5,874	5,910	5,790	868	Raigad
59	48	3,657	1,034	4,796	4,898	877	Ratnagiri
..	..	6	193	199	13,693	8,680	Nashik
10	..	5	186	201	7,127	504	Dhule
11	5	..	266	282	9,784	691	Jalgaon
..	775	775	24,656	16,158	Ahmednagar
27	22	..	1,086	1,135	16,476	3,283	Pune
47	5	..	1,714	1,766	8,893	426	Satara
26	6	10	470	512	9,556	974	Sangli
5	5	..	1,255	1,265	13,021	22,149	Solapur
10	10	92	1,983	2,096	18,671	1,015	Kolhapur
..	5	..	295	300	13,807	2,351	Aurangabad
5	344	349	5,219	165	Parbhani
..	647	647	5,172	147	Beed
26	5	..	100	131	5,831	1,070	Nanded
..	..	5	1,011	1,016	7,617	95	Osmanabad
..	5	..	21	26	4,452	171	Buldhana
10	5	56	666	737	4,739	98	Akola
5	35	40	5,181	236	Amravati
24	..	10	1,474	2,209	3,742	225	Yavatmal
5	10	..	194	209	1,740	88	Wardha
14,059	57	2,482	2,529	19,125	7,686	4,003	Nagpur
120	6	1,277	1,138	2,540	5,414	75,650	Bhandara
12,122	11	56	834	13,022	2,941	418	Chandrapur
27,356	1,738	7,748	28,230	65,075	2,64,718	1,52,491	Maharashtra State

वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती
Manufacturing and repairs

अनु- क्रमांक	जिल्हा	मुती कापडाचे उत्पादन	लोकर, रेगीम व कृत्रिम तंतूच्या काप- डाचे उत्पादन	कापडाच्या, तागाच्या व अंबाडीच्या वस्तूचे उत्पादन	कापडाच्या वस्तूचे उत्पादन (पादवाणे सोडून सर्व वापरा- वयाच्या वस्तू)	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर, वगरे यांचे उत्पादन	कागद, कागदाच्या वस्तू मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग	कातडी कामा- च्या आणि केसाळ कात- ड्याच्या वस्तूचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून)	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रो- लियम व दगडी कोळसा यांच्या पदा- यांचे उत्पादन
Serial No		Manufacture of cotton textiles	Manufacture of wool, silk and synthetic fibre textiles	Manufacture of jute, hemp and waste textiles	Manufacture of textile products (including wearing apparel other than footwear)	Manufacture of wood and wood products, furniture and fixtures	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries	Manufacture of leather, leather and fur products (except repairs)	Manufacture of rubber, plastic, petroleum and coal products
(1)	(2)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1	बुध्दमंडई	2,74,921	21,167	504	86,747	49,596	50,245	19,377	54,807
2	ठाणे	89,941	14,120	100	19,795	10,933	7,732	1,296	9,987
3	रायगड	963	182	5	3,914	4,246	2,256	185	986
4	रत्नागिरी	1,513	122	37	3,913	11,383	911	575	255
5	नाशिक	43,178	926	66	12,747	10,088	13,560	1,175	2,691
6	धुळे	8,894	606	33	7,577	6,237	526	868	176
7	जळगाव	10,352	364	25	9,258	9,135	809	1,023	226
8	अहमदनगर	3,996	985	27	10,801	7,151	1,185	1,973	221
9	पुणे	7,469	1,928	31	21,883	16,092	9,585	2,763	5,012
10	सातारा	2,569	333	35	9,865	5,954	1,204	1,342	332
11	सांगली	10,180	174	64	7,840	5,967	849	3,269	246
12	सोलापूर	46,689	1,249	44	26,632	8,039	1,168	1,453	265
13	कोल्हापूर	41,665	743	71	10,842	11,137	1,649	4,054	471
14	औरंगाबाद	5,153	551	175	7,891	8,228	3,648	2,298	601
15	परभणी	1,917	47	52	5,826	7,916	268	1,529	47
16	बीड	1,297	197	59	5,109	6,113	166	2,060	40
17	नांदेड	6,709	252	34	6,369	7,015	567	1,536	72
18	उस्मानाबाद	2,047	117	39	7,530	8,299	353	2,821	71
19	बुलढाणा	1,411	21	705	6,418	6,055	390	1,261	20
20	अकोला	7,148	21	29	6,939	5,883	561	677	45
21	अमरावती	7,523	25	229	7,429	5,361	693	210	93
22	धवतमाळ	4,051	40	22	6,843	986	276	841	35
23	वर्धा	8,140	41	20	4,655	3,733	305	520	..
24	नागपूर	48,059	422	207	13,914	15,410	5,400	2,107	1,439
25	भंडारा	4,328	77	50	5,247	10,088	776	1,027	142
26	चंद्रपूर	927	666	21	6,856	11,130	8,198	2,512	50
महाराष्ट्र राज्य		6,41,033	45,374	2,638	3,22,839	2,57,176	1,13,283	59,653	78,332

TABLE No 1.21—*contd.*

वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs							
रासायनिक, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून)	अयानुखनिज पदार्थांचे उत्पादन	मूलभूत धातू व मिश्रण यांचे उत्पादन	धातूंच्या वस्तु व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून)	यंत्रसामुग्री, यांत्रिक हत्यारे आणि भाग उत्पादन (विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून)	विद्युत यंत्र, सामुग्री भाषणे, उपकरणे व पुरवठा व सुटे भाग	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन	District
Manufacture of chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal)	Manufacture of non-metallic mineral products	Basic metal and alloys industries	Manufacture of metal products and parts (except machinery and transport equipments)	Manufacture of machinery, machine tools and parts (except electrical machinery)	Manufacture of electrical machinery apparatus appliances and supplies and parts	Manufacture of transport equipments and parts	(2)
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	
95,242	20,783	30,429	68,241	81,119	62,365	55,567	Greater Bombay
42,765	20,284	12,611	16,054	21,373	14,173	11,559	Thane
8,646	6,620	5,194	2,645	2,198	801	1,168	Raigad
531	1,982	385	1,906	928	218	339	Ratnagiri
1,974	5,750	381	4,001	5,755	2,058	13,070	Nashik
371	4,492	57	2,075	472	129	470	Dhule
6,247	4,418	182	3,272	575	296	3,935	Jalgaon
1,220	6,652	731	3,070	4,845	523	1,121	Ahmednagar
23,836	15,873	4,893	14,635	45,800	14,012	32,510	Pune
551	4,343	723	2,343	4,021	278	649	Satara
428	2,859	985	2,546	4,462	327	285	Sangli
624	4,084	752	4,110	1,353	140	1,097	Solapur
846	6,263	1,865	3,821	6,483	457	1,136	Kolhapur
1,473	3,903	670	3,499	5,252	655	1,616	Aurangabad
50	5,372	46	2,547	163	5	15	Parbhani
45	2,798	49	1,388	381	95	5	Beed
166	7,263	91	1,778	254	10	11	Nanded
168	4,616	56	2,148	298	43	54	Osmanabad
78	2,208	94	1,764	231	31	10	Buldhana
840	4,709	55	1,974	308	88	20	Akola
489	2,834	105	2,069	264	25	25	Amravati
63	4,479	47	1,884	183	20	21	Yavatmal
102	2,811	10	1,192	168	39	35	Wardha
2,662	13,294	3,591	6,869	2,162	868	1,114	Nagpur
288	3,387	2,030	3,846	274	26	80	Bhandara
362	7,714	2,166	3,335	258	39	121	Chandrapur
1,90,057	1,59,790	63,197	1,63,054	1,89,580	97,721	1,26,030	Maharashtra State

वस्तु निर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs				वीज, गॅस आणि पाणी Electricity, gas and water			बांधकाम/ Construction		
क्रमक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	इतर उत्पादक कारखाने Other manufacturing industries	दुरुस्ती Repairs	एकूण Total	वीज Electricity	गॅस आणि वायु Gas and steam	जल स्रोत वाणि पुरवठा Water works and supply	एकूण Total	बांधकाम Construction
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)
1	बुध्दमंडई	75,618	82,657	11,84,147	8,709	1,967	2,840	13,516	83,274
2	ठाणे	10,920	26,862	3,46,521	6,513	341	2,253	9,108	21,062
3	रायगड	2,051	4,507	53,224	5,070	353	748	6,171	19,360
4	रत्नागिरी	1,672	3,711	36,158	3,545	57	379	3,982	15,593
5	नाशिक	3,463	13,281	1,56,839	7,338	43	1,188	8,570	20,857
6	धुळे	1,694	8,081	50,389	2,396	..	382	2,778	10,879
7	जळगाव	1,720	10,021	7,340	7,261	42	968	8,273	11,536
8	अहमदनगर	2,272	14,804	1,02,387	3,471	50	49	4,015	16,501
9	पुणे	8,954	30,383	2,75,466	8,068	435	2,624	11,128	46,808
10	सातारा	1,682	9,184	54,727	4,296	35	903	5,234	20,424
11	सांगली	2,560	8,239	61,812	2,843	31	647	3,520	10,303
12	सोलापूर	2,485	12,601	1,47,953	2,943	45	781	3,769	25,575
13	कोल्हापूर	8,328	10,409	1,29,935	4,337	15	1,559	5,912	14,207
14	औरंगाबाद	2,008	8,268	72,047	3,853	37	397	4,287	18,756
15	परभणी	1,090	3,732	36,006	2,390	..	538	2,928	16,758
16	बीड	671	2,978	28,771	5,188	5	204	4,397	13,907
17	नांदेड	1,349	3,837	44,214	2,160	5	456	2,621	10,842
18	उस्मानाबाद	1,304	5,546	43,211	2,858	10	447	3,313	8,102
19	बुलढाणा	928	3,889	30,138	2,000	..	267	2,267	6,659
20	अकोला	1,318	4,887	40,339	3,359	..	599	3,967	8,254
21	अमरावती	1,650	6,923	41,964	3,785	20	477	4,283	9,208
22	यवतमाळ	842	4,207	33,805	2,229	26	292	2,547	11,001
23	दर्गा	693	3,089	27,380	2,195	10	118	2,223	4,721
24	नागपूर	6,323	15,287	1,50,818	10,472	509	651	11,632	33,722
25	भंडारा	1,779	7,055	1,21,555	1,600	11	221	1,832	13,004
26	चंद्रपूर	1,409	6,095	55,159	2,964	16	240	3,221	15,102
महाराष्ट्र राज्य		1,44,782	3,10,483	33,97,307	1,11,756	4,064	20,674	1,36,493	4,86,412

TABLE No. 1.21—contd.

Construction		घाऊक व किरकोळ व्यापार, खानावळ आणि उपहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants and hotels					
बांधकामाशी संलग्न कामे	एकूण Total	अन्न, कापड, पाळीव प्राणी, पेये आणि मादक पेये. यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in food, textiles, live animals, beverages, and intoxicants	इंधन व दिवा- बत्ती, रसायने, अत्तरे, चिनी माती व काच यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in fuel, lights, chemicals, perfumery, ceramics, glass	लाकूड, कागद, इतर कापड, कातडी व अखंड तेलाचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in wood, paper, other fabrics, hide and skin and inedible oils	सर्व प्रकारची यंत्रे, उपकरणे, दळणवळण व विद्युत् उप- करणे यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in all types of machinery, equipment, including transport and electrical equipment	अन्न आणि संकीर्ण उत्पादन यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in food and miscellaneous manufacturing	District
(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(2)
12,494	95,768	22,764	4,114	3,217	2,507	18,556	Greater Bombay
1,718	22,842	2,723	317	1,051	214	2,941	Thane
296	19,657	768	252	219	57	550	Raigad
454	16,047	1,03	370	744	33	389	Ratnagiri
615	21,472	3,472	414	345	208	1,200	Nashik
153	11,032	1,912	119	126	87	427	Dhule
190	11,726	2,269	192	369	139	780	Jalgaon
356	16,858	1,527	116	344	143	470	Ahmadnagar
1,827	48,635	4,155	424	906	568	2,593	Pune
284	20,708	1,169	183	266	66	453	Satara
350	10,653	1,510	99	391	72	548	Sangli
418	25,994	3,184	139	641	130	811	Solapur
383	14,590	3,897	249	620	263	1,212	Kolhapur
374	19,130	1,861	74	300	128	827	Aurangabad
61	16,818	949	39	462	56	378	Parbhani
103	14,009	951	20	123	20	114	Beed
143	10,985	703	66	104	46	272	Nanded
120	8,222	1,001	65	206	65	348	Osmanabad
59	6,717	916	35	103	25	529	Buldhana
196	8,450	1,475	60	210	70	365	Akola
299	9,507	1,478	154	259	184	527	Amravati
173	11,173	733	51	156	21	194	Yavatmal
94	4,816	408	29	50	25	88	Wardha
1,188	34,909	3,660	383	626	184	1,338	Nagpur
200	13,204	1,227	51	307	65	114	Bhandara
153	15,255	751	173	417	22	221	Chandrapur
22,763	5,09,195	66,665	3,190	12,564	5,450	36,248	Maharashtra State

		पाऊक, किरकोळ व्यापार, खानावळ आणि उपहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants, hotels					परिवहन Transport		
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अन्न आणि अन्न पदार्थ, पेये, तंबाखू आणि मादक पेये यांचा किरकोळ व्यापार Retail trade in food and food articles, beverages, tobacco and intoxicants	कपड्यांचा किरकोळ व्यापार Retail trade in textiles	इंधन व इतर घरगुती वापराच्या वस्तू व टिकाऊ वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade in fuel and other household utilities and durables	इतर वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade in others	खानावळ आणि उपहारगृहे Restaurants and hotels	एकूण Total	जमिनीवरील वाहतूक Land transport	जलापनयन Water transport
(1)	(2)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)
1	बुलढुंबई	1,34,632	58,148	39,820	1,22,932	78,316	4,85,007	1,65,190	50,754
2	ठाणे	35,155	9,229	6,575	13,377	11,788	83,370	53,286	3,413
3	रायगड	12,586	1,139	3,198	3,026	3,935	25,730	12,256	1,338
4	रत्नागिरी	14,646	1,222	2,789	3,438	4,586	29,471	8,827	3,126
5	नाशिक	25,619	5,481	5,471	8,186	7,926	58,322	27,749	17
6	घुळे	18,076	2,609	2,636	4,719	4,173	34,883	11,507	15
7	जळगाव	24,089	4,716	4,188	6,837	6,317	49,894	25,357	20
8	अहमदनगर	18,373	3,436	3,256	6,646	6,619	40,930	13,718	40
9	पुणे	36,588	7,617	8,333	20,759	16,032	97,976	59,840	367
10	सातारा	12,343	2,715	2,912	3,302	5,191	28,599	12,769	391
11	सांगली	11,675	2,416	2,766	4,682	3,973	28,133	13,878	122
12	सोलापूर	22,717	7,623	4,964	7,142	7,600	54,951	21,019	150
13	कोल्हापूर	16,176	4,081	3,554	6,513	6,354	42,921	15,552	82
14	औरंगाबाद	16,563	3,238	2,482	5,277	5,878	36,630	12,762	..
15	परभणी	16,522	2,867	2,257	3,633	3,587	30,749	7,436	10
16	बीड	8,955	1,620	1,697	2,294	3,083	18,877	5,261	35
17	नांदेड	14,860	3,411	2,634	3,686	4,904	30,686	7,659	5
18	उस्मानाबाद	15,567	3,221	2,648	3,364	4,923	31,409	7,823	16
19	बुलढाणा	11,852	2,291	2,269	3,688	3,282	24,989	6,495	5
20	अकोला	15,723	3,085	2,923	4,295	4,073	32,278	16,719	15
21	अमरावती	14,875	2,860	3,199	4,438	4,480	32,453	13,512	44
22	यवतमाळ	12,431	2,019	2,030	2,621	3,458	23,714	6,236	..
23	बर्घा	7,419	1,395	1,339	2,004	1,891	14,648	5,953	..
24	नागपूर	29,109	6,375	6,081	11,576	8,950	68,285	45,599	36
25	भंडारा	11,677	1,803	2,050	2,685	3,219	23,197	9,162	11
26	चंद्रपूर	10,976	1,867	1,703	2,413	3,000	21,548	9,788	64
महाराष्ट्र राज्य		5,69,281	1,96,485	1,23,777	2,62,523	3,17,539	14,49,652	5,95,357	60,077

TABLE No. 1.21 — contd.

साठवण व दळणवळण Storage and communications					वित्त विमा, स्थावर मालमत्ता आणि व्यावसायिक सेवा Financing insurance, real estate and business services		
हवाई वाहतूक Air transport	वाहतुकीस संलग्न सेवा Services incidental to transport	वसठार व साठवण गृहे Storage and warehousing	दळणवळण Communica- tions	एकूण Total	बँक आणि तत्सम वित्त संस्था Banking and similar type of financial institutions	प्रविण्य निर्वाह आणि विमा Providents and insurance	District
(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(2)
20,529	9,499	5,276	36,026	2,87,274	72,436	16,678	Greater Bombay
1,178	691	1,174	8,603	68,346	13,119	1,468	Thane
36	67	78	1,531	15,337	1,734	130	Raigad
21	63	86	2,816	14,971	2,002	230	Ratnagiri
242	196	854	3,545	32,602	5,081	1,132	Nashik
..	42	67	1,342	12,973	2,416	182	Dhule
22	62	86	3,060	28,605	3,044	206	Jalgaon
10	113	191	2,399	16,473	4,240	298	Ahmednagar
644	604	726	8,842	71,082	13,579	2,052	Pune
30	61	132	2,449	15,832	3,657	629	Satara
16	84	87	2,002	16,189	4,201	263	Sangli
25	130	191	2,610	24,125	3,598	285	Solapur
30	158	102	2,728	18,652	5,417	426	Kolhapur
96	196	105	1,904	15,062	3,351	242	Aurangabad
5	35	52	1,047	8,585	1,546	95	Parbhani
5	15	60	899	6,280	1,259	42	Beed
..	20	11	1,021	8,716	2,040	145	Nanded
..	20	83	1,576	9,522	2,494	99	Osmanabad
..	15	85	1,060	7,612	1,718	68	Buldhana
..	55	166	1,767	18,721	2,051	114	Akola
5	124	95	1,754	15,533	2,413	195	Amravati
16	..	117	1,064	7,433	1,787	56	Yavatmal
..	10	45	995	7,002	1,278	44	Wardha
951	164	498	5,692	52,940	7,494	1,492	Nagpur
6	16	106	904	10,203	1,371	124	Bhandara
6	11	51	1,616	11,534	1,711	96	Chandrapur
23,874	12,510	10,470	99,318	8,01,606	1,65,203	26,793	Maharashtra State

वित्त, विमा, स्थावर मालमत्ता व व्यावसायिक सेवा Financing, insurance, real estate and business services					सामूहिक, सामाजिक Community, social and			
श्रुक्रमांक जिल्हा Serial No.	स्वावर मालमत्ता आणि व्यावसायिक सेवा Real estate and business services	कायदेविषयक सेवा Legal services	एकूण Total	सार्वजनिक प्रशासन आणि संरक्षण सेवा Public administration and defence services	सफाई सेवा Sanitary services	शिक्षण, शास्त्र आणि संशोधन सेवा Education, scientific and research services	वैद्यकीय आणि आरोग्य सेवा Medical and health services	
(1)	(2)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)
1	बुध्मबई	44,115	5,379	1,38,608	1,50,316	22,605	90,141	54,700
2	ठाणे	3,443	912	18,942	40,167	2,730	28,104	9,228
3	रायगड	296	178	2,387	13,174	485	11,480	2,437
4	रत्नागिरी	235	201	2,747	13,431	380	18,910	4,002
5	नाशिक	1,472	708	8,394	23,838	1,254	24,630	5,805
6	धुळे	602	395	3,593	13,592	914	13,678	3,247
7	जळगाव	584	525	4,358	16,106	1,096	19,270	4,664
8	बहुमदनगर	2,716	724	7,978	20,128	304	21,852	4,614
9	पुणे	5,317	1,751	22,701	74,866	1,930	44,630	15,112
10	सातारा	803	621	5,719	14,098	624	20,966	4,100
11	सांगली	1,299	346	6,109	12,731	341	18,665	5,142
12	सोलापूर	1,158	646	5,688	15,650	2,259	18,552	6,078
13	कोल्हापूर	1,274	503	7,625	18,813	1,621	18,499	5,378
14	औरंगाबाद	2,178	681	6,453	21,747	290	16,881	4,884
15	परभणी	1,145	433	3,219	13,966	152	9,820	2,197
16	बीड	1,443	316	3,061	9,011	104	9,097	2,106
17	नांदेड	1,484	408	4,078	14,095	158	10,366	2,587
18	उस्मानाबाद	2,556	885	6,033	13,932	222	16,674	2,760
19	वुलढाणा	790	398	2,974	10,762	580	10,169	2,840
20	अकोला	1,882	514	4,561	14,420	66	13,980	4,017
21	अमरावती	1,498	503	4,628	14,335	303	15,791	4,837
22	यवतमाळ	956	277	3,077	12,188	72	10,780	2,907
23	वर्धा	514	185	2,030	10,024	20	7,542	2,578
24	नागपूर	4,161	1,164	14,312	45,102	240	26,730	9,082
25	भंडारा	826	168	2,489	15,906	47	11,680	3,289
26	चंद्रपूर	778	223	2,329	20,685	54	12,364	3,572
महाराष्ट्र राज्य		83,536	19,060	2,94,592	6,43,110	38,864	5,21,246	1,72,165

आधार:—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२
Source.—Population Census of India, 1981, Series 12

TABLE No. 1.21—contd.

भाषा व्यक्तिगत सेवा
personal services

सामूहिक सेवा Community services	मनोरंजनाच्या व सांस्कृतिक सेवा Recreational and cultural services	व्यक्तिगत सेवा Personal services	आंतरराष्ट्रीय व इतर अतिरिक्त प्रादेशिक संस्थांच्या सेवा International and other extra territorial bodies services	इतर अवगणित सेवा Services not elsewhere classified	एकूण Total	एकूण Total	District
(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(2)
18,585	24,838	1,32,007	445	1,22,759	6,16,396	28,54,410	Greater Bombay
3,840	2,505	14,398	31	60,298	1,61,299	7,46,099	Thane
1,246	701	5,005	..	5,199	39,728	1,87,932	Raigad
1,651	517	6,285	5	4,777	50,037	1,89,018	Ratnagiri
3,877	1,245	7,967	6	10,021	78,698	3,80,806	Nashik
2,092	864	4,636	5	2,031	41,069	1,71,271	Dhule
2,647	1,555	6,635	..	6,724	58,694	2,50,540	Jalgaon
1,697	1,323	7,727	5	5,803	63,154	2,77,839	Ahmadnagar
5,420	4,551	31,041	17	25,633	2,03,249	7,61,201	Pune
2,069	1,115	6,066	..	2,624	51,602	1,96,371	Satara
1,349	1,170	5,230	..	2,692	47,319	1,86,252	Sangli
2,899	1,748	9,851	..	4,051	60,798	3,53,861	Solapur
2,856	1,373	7,724	..	9,256	65,520	2,98,554	Kolhapur
1,459	1,031	7,370	4	7,114	69,776	2,29,628	Aurangabad
1,914	1,251	7,753	..	2,442	39,495	1,64,859	Parbhani
745	1,120	5,778	..	2,881	30,741	1,26,641	Beed
1,368	570	7,208	5	2,810	39,170	1,57,902	Nanded
1,550	1,359	7,176	..	1,599	45,271	1,70,739	Osmanabad
1,128	1,012	4,595	..	1,459	32,544	1,14,853	Buldhana
1,162	1,281	6,824	..	1,280	43,028	1,59,247	Akola
2,970	1,597	8,713	15	3,375	51,065	1,73,028	Amravati
1,343	1,126	4,982	5	3,536	36,909	1,30,058	Yavatmal
700	416	3,243	..	2,314	26,841	91,628	Wardha
2,819	3,112	16,377	21	11,569	1,15,251	4,87,814	Nagpur
817	1,211	5,624	..	2,352	40,936	2,31,769	Bhandara
1,030	564	7,835	..	6,482	52,587	2,02,709	Chandrapur
68,000	59,181	3,38,141	565	3,11,130	21,52,473	92,95,027	Maharashtra State

सामान्य आर्थिक तक्ते, भाग तीन ए व बी (दोन).

General Economic Tables, Part III A & B (ii).

क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.22

वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या उद्योगधंद्यात काम करणाऱ्यांची घरगुती उद्योगधंदे व विंगर घरगुती उद्योगधंदे यांनुसार वरीकरण
Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry

जनगणना/Population Census, 1981

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणाऱ्यांची एकूण संख्या Total number of workers at work			घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in household industry			विंगर घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in non-household industry			Rural Urban Total	Division
			एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	अन्न पदार्थांचे उत्पादन.	..	ग्रा 1,41,619 ना 1,23,099 ए 2,64,718	1,28,684 1,12,187 2,40,871	12,935 10,912 23,847	18,200 11,157 29,357	13,838 8,723 22,561	4,362 2,434 6,796	1,23,419 1,11,942 2,35,361	1,14,846 1,03,464 2,18,310	8,573 8,478 17,051	R U T	Manufacture of food products.
2	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन.	..	ग्रा 81,597 ना 70,894 ए 1,52,491	30,939 23,147 54,086	50,658 47,747 98,405	54,643 22,522 77,165	18,321 4,542 22,863	36,322 17,980 54,302	26,954 48,372 75,326	12,617 18,605 31,222	14,337 29,767 44,104	R U T	Manufacture of beverages, tobacco and tobacco products.
3	गुती कापडाचे उत्पादन.	..	ग्रा 81,039 ना 5,59,999 ए 6,41,038	74,247 5,17,124 5,91,371	6,792 42,875 49,667	12,447 30,510 42,957	8,420 21,556 29,976	4,027 8,054 12,981	68,591 5,29,490 5,98,081	65,826 4,95,569 5,61,395	2,765 33,921 36,686	R U T	Manufacture of cotton textiles.
4	लोकर, रेवमी व कृत्रिम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन.	..	ग्रा 8,388 ना 36,986 ए 45,374	6,212 35,018 41,230	2,176 1,968 4,144	4,143 380 4,523	2,293 293 2,586	1,850 87 1,937	4,244 36,606 40,850	3,918 34,725 38,643	326 1,881 2,207	R U T	Manufacture of wool, silk and synthetic fibre textiles.
5	अंबाढीच्या, ताराच्या व तंतूच्या कापडाचे उत्पादन.	..	ग्रा 1,403 ना 1,285 ए 2,688	1,015 1,039 2,054	388 246 634	654 273 927	502 157 659	152 116 268	749 1,012 1,761	513 882 1,395	236 130 366	R U T	Manufacture of Jute, hemp and mesta textiles.
6	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन (पादत्राण सोडून सर्व बायल्या वस्तू.)	..	ग्रा 1,29,605 ना 1,93,234 ए 3,22,839	1,03,895 1,71,298 2,75,193	25,710 21,936 47,646	54,611 30,892 85,503	38,776 23,186 61,962	15,835 7,706 23,541	74,994 1,62,343 2,37,337	65,120 1,48,112 2,13,232	9,874 14,231 24,105	R U T	Manufacture of textiles products (Including wearing apparel other than footwear).
7	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन.	..	ग्रा 1,40,536 ना 4,16,640 ए 2,57,176	1,17,550 1,09,508 2,27,038	22,986 7,132 30,118	86,397 22,067 1,08,464	67,043 17,179 84,222	19,354 4,888 24,242	54,139 94,573 1,48,712	50,507 92,329 1,42,836	3,632 2,244 5,876	R U T	Manufacture of wood and wood products, furniture and fixtures.

8	कागड, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग.	श्री ना ए	15,096 98,187 1,13,283	14,760 93,242 1,08,002	336 4,945 5,281	201 2,377 2,578	178 2,015 2,193	25 362 385	14,895 95,812 1,10,707	14,582 91,228 1,05,810	313 4,584 4,897	R U T	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
9	कातडी, कातडीच्या आणि केसाळ कातडीच्या वस्तूंचे उत्पादन (डुस्ती सोडून).	श्री ना ए	26,072 33,581 59,653	24,861 31,382 56,243	1,211 2,199 3,410	16,598 9,990 26,588	15,681 8,997 24,678	917 993 1,910	9,473 23,591 33,064	9,179 22,385 31,564	294 1,206 1,500	R U T	Manufacture of leather and fur products (except repair).
10	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगड कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन.	श्री ना ए	8,622 69,710 78,332	6,719 63,568 70,287	1,903 6,142 8,045	147 1,363 1,510	136 1,187 1,323	11 176 187	8,474 68,348 76,822	6,582 62,382 68,964	1,892 5,966 7,858	R U T	Manufacture of rubber, plastic, petroleum and coal products.
11	रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगड कोळसा यांचे उत्पादन सोडून).	श्री ना ए	27,462 1,62,605 1,90,067	26,703 1,46,694 1,73,397	759 15,911 16,670	231 1,841 2,072	189 1,302 1,491	42 539 581	27,232 1,60,763 1,87,995	26,514 1,45,392 1,71,906	718 15,371 16,089	R U T	Manufacture of chemicals and chemical products (except petroleum and coal).
12	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन.	श्री ना ए	1,02,639 67,151 1,69,790	70,235 53,113 1,23,348	32,404 14,038 46,442	37,491 6,140 43,631	24,234 4,202 28,436	13,257 1,638 15,195	65,149 61,011 1,26,160	46,002 48,911 94,913	19,147 12,100 31,247	R U T	Manufacture of non-metallic mineral products.
13	सुलभूत धातू व मिश्रधातू यांचे उत्पादन.	श्री ना ए	17,073 51,124 68,197	15,688 49,597 65,285	1,385 1,527 2,912	219 321 540	195 309 504	24 12 36	16,854 50,804 67,658	15,493 49,288 64,781	1,361 1,516 2,877	R U T	Basic metal and alloy industries.
14	धातूंच्या वस्तू व मुठे भाग यांचे उत्पादन (यंत्र व परिवहन सामग्री सोडून).	श्री ना ए	48,493 1,14,571 1,63,064	45,056 1,10,640 1,55,696	3,437 3,931 7,368	20,815 6,859 27,674	18,822 6,213 25,035	1,993 646 2,639	27,677 1,07,712 1,35,389	26,234 1,04,427 1,30,661	1,443 3,285 4,728	R U T	Manufacture of metal products and parts (except machinery and transport equipment).
15	यंत्र सामग्री, यांत्रिक अवजारे आणि मुठे भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्र सामग्री व मुठे भाग सोडून).	श्री ना ए	26,400 1,63,180 1,89,580	25,959 1,57,306 1,83,265	441 5,874 6,315	1,880 904 2,784	1,751 869 2,620	129 35 164	24,521 1,62,275 1,86,797	24,209 1,56,436 1,80,645	312 5,839 6,151	R U T	Manufacture of machinery, machine-tools and parts (except electrical machinery).
16	विद्युत यंत्र सामग्री, साधने, उपकरणे, पुखटा व मुठे भाग.	श्री ना ए	7,876 89,845 97,721	7,457 80,496 87,953	419 9,349 9,768	93 343 436	93 320 413	.. 23 23	7,784 89,502 97,286	7,364 80,176 87,540	420 9,326 9,746	R U T	Manufacture of electrical machinery, apparatus, appliances and supplies and parts.
17	परिवहन सामग्री व मुठे भाग यांचे उत्पादन.	श्री ना ए	12,525 1,13,505 1,26,030	12,461 1,11,272 1,23,733	64 2,233 2,297	448 308 756	248 294 742	.. 14 14	12,077 1,13,197 1,25,274	12,013 1,10,978 1,22,991	64 2,219 2,283	R U T	Manufacture of transport equipment and parts.

तबला क्रमिक/TABLE No. 1.22 - contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
18	द्वार उद्योगिक कारखाने.	भा ना ए	27,296 1,17,486 1,44,782	24,523 1,08,710 1,33,233	2,773 8,776 11,549	9,615 12,356 21,971	7,816 10,839 18,655	1,799 1,517 3,316	17,679 1,05,131 1,22,810	16,706 97,872 1,14,578	973. 7,259 8,232	R U T	Other manufacturing industries.
19	दुकानें.	भा ना ए	1,00,699 2,09,784 3,10,483	84,430 1,97,141 2,81,571	16,269 12,643 28,912	67,079 73,992 1,41,071	51,397 63,035 1,14,435	15,682 10,954 26,636	33,620 1,35,792 1,69,412	33,033 1,34,103 1,67,136	587 1,689 2,276	R U T	Repairs.
एकूण		भा ना ए	10,04,440 23,92,867 33,97,307	8,21,393 21,72,483 29,93,876	1,83,047 2,20,384 4,03,431	3,85,912 2,34,595 6,20,507	2,70,134 1,75,220 4,45,354	1,15,779 59,374 1,75,153	6,18,525 21,58,276 27,76,801	5,51,258 19,97,264 25,48,522	67,267 1,61,012 2,28,279	R U T	Total

आधार : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन ए आणि बी (दोन).

Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Part III-A & B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1-23

श्रमिक वर्गानुसार लिंग व कामाच्या प्रकारानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण (१९८१)
Industrial classification by sex and class of workers at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity (1981)

काम करणाऱ्यांचा वर्ग/Class of workers

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	ग्रामीण नगरी एकूण (3)	एकूण Total		भाटक Employer		कामगार Employee		एकटा काम करणारा Single worker		कुटुंबीय कामगार Family worker		ग्रामीण Rural		नगरी Urban		जिल्हा District
			पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Male	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(3)	(3)	(3)	(2)
1	बुलढुर्ग	ग्र	24,85,947	2,97,218	1,37,060	4,739	19,52,940	2,56,799	2,98,465	28,443	97,482	7,237	R	U	T		Greater Bombay
		न	24,85,947	2,97,218	1,37,060	4,739	19,52,940	2,56,799	2,98,465	28,443	97,482	7,237					
		ए	24,85,947	2,97,218	1,37,060	4,739	19,52,940	2,56,799	2,98,465	28,443	97,482	7,237					
2	ठाणे	ग्र	2,18,937	27,838	7,525	324	1,84,268	21,796	19,218	3,455	7,926	2,262	R	U	T		Thane
		न	4,18,983	46,030	26,678	683	3,41,587	40,273	39,397	4,115	11,321	959					
		ए	6,37,920	73,868	34,203	1,007	5,25,855	62,069	58,615	7,570	19,247	3,221					
3	रायगड	ग्र	1,00,364	17,184	4,127	251	78,030	11,276	14,123	4,167	4,084	1,490	R	U	T		Raigad
		न	51,287	8,326	4,115	188	37,073	5,559	7,305	1,914	2,794	665					
		ए	1,51,651	25,510	8,242	439	1,15,103	16,835	21,428	6,081	6,878	2,155					
4	रत्नागिरी	ग्र	1,13,713	23,049	6,757	271	79,853	15,809	19,487	3,952	7,617	3,017	R	U	T		Ratnagiri
		न	34,226	5,770	2,766	103	22,772	4,160	6,744	1,221	1,943	286					
		ए	1,47,939	28,819	9,523	374	1,02,625	19,969	26,231	5,173	9,560	3,303					
5	नाशिक	ग्र	99,391	15,267	4,872	365	68,436	10,197	18,582	2,780	7,502	1,926	R	U	T		Nashik
		न	2,13,122	29,425	16,572	739	1,53,818	23,127	34,701	4,108	8,026	1,451					
		ए	3,12,513	44,692	21,444	1,104	2,22,254	33,324	53,287	6,888	15,528	3,377					
6	डुळे	ग्र	62,744	7,972	2,647	144	33,915	3,421	19,520	2,647	6,662	1,762	R	U	T		Dhule
		न	74,885	8,345	6,647	229	43,323	4,544	19,709	2,306	5,206	1,265					
		ए	1,37,629	16,317	9,294	373	77,238	7,965	39,229	4,953	11,868	3,027					
7	जळगाव	ग्र	94,025	9,159	5,980	162	54,300	4,281	26,430	3,146	7,316	1,572	R	U	T		Jalgaon
		न	1,17,360	8,443	9,059	202	75,520	5,763	26,868	1,783	5,912	694					
		ए	2,11,385	17,602	15,039	364	1,29,820	10,044	53,298	4,929	13,228	2,266					
8	अहमदनगर	ग्र	1,33,956	23,918	6,531	533	86,639	13,995	37,455	8,658	3,331	733	R	U	T		Ahmadnagar
		न	79,286	12,916	8,078	331	53,592	9,719	16,144	2,640	1,472	225					
		ए	2,13,242	36,834	14,609	864	1,40,231	23,714	53,599	11,298	4,803	958					

संसाधन/TABLE No. 123—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
9	पुणे	आ ना ए	1,53,383 4,82,716 6,35,099	19,166 75,371 94,337	5,275 29,090 34,275	290 1,677 1,967	1,10,819 3,76,350 4,87,169	11,951 59,195 71,146	32,235 72,750 1,04,985	5,808 13,701 19,509	4,055 4,616 8,671	1,117 598 1,715	R U T	Pune
10	सातारा	आ ना ए	1,03,134 51,883 1,55,017	15,021 7,620 22,641	4,460 3,742 8,202	395 130 525	69,329 31,734 1,01,063	9,007 4,907 13,914	21,725 12,619 34,344	3,502 1,993 5,495	7,627 3,780 11,407	2,117 590 2,707	R U T	Satara
11	सांगली	आ ना ए	79,943 73,984 1,53,927	8,108 7,852 15,960	4,103 6,360 10,463	215 262 477	52,702 48,369 1,01,071	4,520 5,287 9,807	16,619 15,732 32,351	1,557 1,899 3,456	6,518 3,524 10,142	1,816 404 2,220	R U T	Sangli
12	सोलापूर	आ ना ए	1,09,836 1,60,631 2,70,467	16,901 36,200 53,101	3,407 12,793 16,200	270 636 906	63,520 1,15,431 1,78,951	9,655 28,231 37,886	30,305 26,097 56,402	3,980 6,100 10,080	12,604 6,310 18,914	2,995 1,233 4,428	R U T	Solapur
13	कोल्हापूर	आ ना ए	1,09,618 1,41,466 2,51,084	8,639 2,907 21,546	6,176 14,665 20,841	327 392 719	78,539 97,218 1,75,757	4,963 5,301 14,264	19,442 24,535 43,977	2,110 2,714 4,824	5,461 5,048 10,509	1,239 500 1,739	R U T	Kolhapur
14	औरंगाबाद	आ ना ए	78,379 1,11,610 1,89,989	7,836 14,566 22,402	3,612 6,470 10,082	188 190 378	44,109 77,614 1,21,723	4,142 10,113 14,255	24,799 24,169 48,968	2,442 3,710 6,152	5,859 3,357 9,216	1,065 552 1,617	R U T	Aurangabad
15	परभणी	आ ना ए	70,834 64,867 1,35,701	8,747 7,246 15,993	2,526 4,793 7,319	189 147 336	31,051 35,503 66,554	4,484 4,254 8,738	29,303 19,249 48,552	2,952 2,095 5,047	7,955 5,322 13,277	1,122 750 1,872	R U T	Parbhani
16	बीड	आ ना ए	61,475 42,229 1,03,704	7,956 4,477 12,433	2,022 3,965 5,987	132 167 299	29,336 23,394 52,730	3,710 1,959 5,669	27,508 14,197 41,705	3,393 2,294 5,687	2,609 673 3,282	722 57 779	R U T	Beed
17	नांदेड	आ ना ए	74,286 60,450 1,34,736	7,968 5,374 13,342	2,962 5,532 8,494	143 134 277	34,357 38,343 72,700	3,128 3,300 6,428	28,894 12,898 41,792	3,050 1,295 4,345	8,073 3,677 11,750	1,647 645 2,292	R U T	Nanded
18	अहमदाबाद	आ ना ए	85,293 58,212 1,43,505	5,499 7,074 12,573	3,369 3,709 7,078	94 90 184	40,342 34,035 74,377	1,671 3,273 4,944	33,395 15,904 49,299	3,314 1,387 4,701	8,187 4,563 12,750	1,996 749 2,745	R U T	Osmanabad
19	बुलढाणा	आ ना ए	47,048 48,358 95,406	4,620 3,928 8,548	1,134 2,998 4,132	39 40 79	22,285 25,797 48,082	2,180 2,354 4,534	19,350 16,176 35,526	1,117 1,192 2,309	4,279 3,387 7,666	1,284 342 1,626	R U T	Buldana

20	अकोला	ग्राम	56,544	5,766	2,190	86	32,489	3,694	19,073	1,389	2,791	597	R	Akola
		नगर	80,767	6,585	5,174	126	43,501	4,458	28,848	1,697	3,245	304	U	
		ए	1,37,311	12,315	7,364	212	75,990	8,152	47,921	3,086	6,036	901	T	
21	अमरावती	ग्राम	52,176	5,359	2,096	60	30,042	3,894	16,763	1,402	3,275	503	R	Amravati
		नगर	94,317	8,975	5,359	113	50,377	5,986	33,975	2,636	4,606	240	U	
		ए	1,46,493	14,334	7,455	173	80,419	9,880	50,738	4,038	7,881	743	T	
22	यवतमाळ	ग्राम	58,998	8,104	2,230	71	32,451	5,161	20,099	1,833	4,218	1,038	R	Yavatmal
		नगर	46,711	5,008	3,021	60	26,857	2,916	14,054	1,559	2,779	474	U	
		ए	1,05,709	13,112	5,251	131	59,308	8,077	34,153	3,392	6,997	1,512	T	
23	वदर्भा	ग्राम	34,129	4,349	1,137	16	19,982	2,457	11,380	1,419	1,631	457	R	Wardha
		नगर	41,444	4,029	2,100	47	26,524	2,193	10,992	1,604	1,827	184	U	
		ए	75,573	8,378	3,237	63	46,506	4,650	22,372	3,023	3,458	641	T	
24	नागपूर	ग्राम	85,880	16,923	1,925	152	61,644	13,516	17,686	2,253	4,624	1,003	R	Nagpur
		नगर	2,95,327	39,744	18,888	712	1,88,271	25,368	77,601	12,086	11,167	1,578	U	
		ए	3,81,207	56,667	20,813	864	2,49,915	38,884	94,687	14,339	15,791	2,591	T	
25	भंडारा	ग्राम	78,676	16,699	2,195	112	43,350	7,304	26,184	6,072	6,949	3,211	R	Bhandara
		नगर	41,260	5,468	3,277	269	24,535	3,082	10,545	1,872	2,902	245	U	
		ए	1,19,936	22,167	5,470	381	67,885	10,386	36,729	7,944	9,851	3,456	T	
26	चंद्रपूर	ग्राम	1,01,773	16,436	2,463	78	63,539	11,447	28,085	3,098	7,686	1,813	R	Chandrapur
		नगर	56,028	5,950	2,477	57	39,638	3,481	11,643	2,115	2,270	297	U	
		ए	1,57,801	22,386	4,940	135	1,03,177	14,928	39,728	5,213	9,950	2,110	T	
	महाराष्ट्र राज्य	ग्राम	22,63,534	3,11,599	91,717	4,903	14,45,326	1,87,661	5,77,663	79,495	1,48,838	38,500	R	Maharashtra State
		नगर	54,27,356	6,73,032	3,45,299	12,466	39,84,118	5,29,601	8,90,720	1,08,480	2,07,209	22,525	U	
		ए	76,90,890	9,84,631	4,37,016	17,369	54,29,444	7,17,262	14,68,383	1,87,975	3,56,047	61,025	T	

संस्करण : भारतीय जनगणना १९८१, मासिका १२, भाग दोन-बी (होल)

Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Part II-B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/

तप्ता क्रमांक/

काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण/

जनगणना/

				काम करणाऱ्यांचा वय						
				एकूण लोकसंख्या Total population	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers	शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural labourers	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळबागा आणि अनुषंगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunt- ing and plantations, orchards and related activities	खानकाम आणि वगळखानकाम Mining and quarrying	
वयोगट Age-group	प्राचीन नागरी एकूण			(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
0—14	ग्रा 79,73,716 ना 37,73,308 ए 1,17,47,024	5,47,000 28,692 5,75,693	1,70,193 834 1,71,026	3,41,029 9,458 3,50,487	13,986 483 14,470	473 51 524	
15—19	ग्रा 16,95,667 ना 10,03,215 ए 26,98,882	7,53,737 68,419 8,22,156	3,04,846 2,047 3,06,894	4,03,072 16,310 4,19,382	5,621 796 6,418	730 146 877	
20—24	ग्रा 16,28,510 ना 10,23,968 ए 26,52,478	8,06,058 1,26,315 9,32,373	3,49,561 2,916 3,52,477	4,00,155 16,413 4,16,568	5,481 1,025 6,506	974 278 1,252	
25—29	ग्रा 14,80,136 ना 9,34,172 ए 24,14,309	7,65,042 1,44,585 9,09,627	3,33,032 3,204 3,36,236	3,72,121 16,929 3,89,050	4,871 1,113 5,984	1,128 311 1,439	
30—34	ग्रा 13,06,181 ना 7,06,962 ए 20,13,144	7,23,968 1,27,921 8,51,888	3,17,201 3,284 3,20,485	3,50,575 17,317 3,67,892	5,402 1,133 6,535	1,061 234 1,294	
35—39	ग्रा 12,57,760 ना 6,25,260 ए 18,83,020	7,17,918 1,20,631 8,38,549	3,26,573 4,268 3,30,841	3,41,167 18,925 3,60,092	4,639 1,120 5,759	907 263 1,169	
40—49	ग्रा 20,51,499 ना 9,07,212 ए 29,58,711	11,54,861 1,76,663 13,31,524	5,43,274 7,843 5,51,117	5,39,927 32,520 5,72,447	6,976 1,746 8,722	1,293 333 1,624	
50—59	ग्रा 13,60,437 ना 5,57,566 ए 19,18,003	6,09,141 87,696 6,96,837	2,94,232 5,213 2,99,445	2,81,092 18,303 2,99,395	3,386 811 4,197	322 93 416	
60 and above	ग्रा 14,84,496 ना 5,57,599 ए 20,42,094	2,76,763 38,684 3,15,447	1,27,716 3,436 1,31,152	1,33,190 8,907 1,42,097	1,509 446 1,955	93 48 141	
एकूण/Total	ग्रा 2,02,63,121 ना 1,01,05,924 ए 3,03,69,045	63,61,427 9,20,768 72,82,195	27,69,274 33,071 28,02,345	31,65,815 1,55,252 33,21,067	51,980 8,685 60,665	6,995 1,757 8,751	

टीप.—वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या बाबतच्या एकूणमध्ये समावेश आहे./
 आधार.—भारतीय जनगणना, १९८१, भागिका १२, भाग तीन-ए व बी (दोन)./

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1-24

Female workers and non-workers according to main activity classified by age-groups

Population Census, 1981

Class of workers								
घरगुती उद्योगधंदे Household industry	घरगुती उद्योगधंद्या- व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे Other than household industry	बांधकाम Construction	व्यापार व वाणिज्य Trade and commerce	वाहतूक, साठवण वाणि दळणवळण Transport, storage and communications	इतर कामे Other services	सीमांतिक कामगार Marginal workers	काम न करणारे Non-workers	Rural Urban Total
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
6,582	4,769	6,023	932	149	2,865	2,11,619	72,15,097	R
2,033	4,807	1,652	1,199	167	8,009	5,187	37,39,429	U
8,615	9,576	7,675	2,131	315	10,874	2,16,805	1,09,54,526	T
12,759	9,116	9,839	2,508	379	4,865	2,30,482	7,11,448	R
5,717	16,926	3,893	3,840	764	17,978	11,117	9,23,679	U
18,476	26,041	13,733	6,348	1,144	22,843	2,41,599	16,35,127	T
15,474	10,364	9,598	3,699	724	10,028	2,44,744	5,77,708	R
7,231	29,361	5,287	14,804	5,418	43,585	13,922	8,83,731	U
22,704	39,725	14,884	18,503	6,142	53,613	2,58,666	14,61,439	T
15,352	10,424	8,621	4,470	618	14,403	2,25,033	4,90,061	R
8,067	27,098	5,445	17,806	6,432	58,182	14,458	7,75,129	U
23,419	37,522	14,066	22,276	7,059	72,585	2,39,491	12,65,190	T
13,829	8,915	7,498	4,524	448	14,516	2,05,022	3,77,191	R
7,554	21,989	4,937	14,282	4,391	52,800	12,905	5,66,136	U
21,382	30,904	12,435	18,805	4,839	67,317	2,17,928	9,43,327	T
13,208	7,675	6,345	5,124	418	11,862	1,99,362	3,40,480	R
7,908	19,316	4,306	12,578	4,195	47,752	13,027	4,91,604	U
21,117	26,991	10,651	17,702	4,613	59,614	2,12,387	8,32,084	T
21,564	10,212	8,446	8,042	454	14,672	3,17,936	5,78,702	R
11,471	25,645	5,663	18,708	4,926	67,807	19,199	7,11,350	U
33,036	35,857	14,109	26,750	5,381	82,479	3,37,135	12,90,052	T
11,181	3,978	3,334	4,594	223	6,799	1,83,025	5,68,276	R
5,971	11,544	2,227	10,090	1,670	31,774	9,374	4,60,436	U
17,152	15,522	5,560	14,684	1,893	38,573	1,92,394	10,28,771	T
5,641	1,670	1,134	2,955	62	2,794	97,261	11,10,472	R
3,328	4,145	803	6,169	442	10,960	4,840	5,14,075	U
8,969	5,815	1,937	9,124	504	13,754	1,02,102	16,24,545	T
1,15,779	67,267	60,926	36,906	3,485	82,999	19,16,567	1,19,85,127	R
59,373	1,61,011	34,250	99,625	28,455	3,39,288	1,04,123	90,81,033	U
1,75,152	2,28,279	95,176	1,36,531	31,941	4,22,287	20,20,690	2,10,66,160	T

Note—Figures of age not stated are included in total.

Source: Population Census of India, 1981, Series 12, Part III-A and B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या

तक्ता क्रमांक/

मुख्यतः काम करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण/

जनगणना/

काम करणाऱ्यांचा वर्ष/

वैवाहिक स्थिती	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total population	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total main workers	शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural labourers	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छिमारी, शिकार, मळे, फळवागा वगैरे Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations orchards etc.	खानकाम आणि दगड खानकाम Mining and quarrying	वस्तू निर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्तीचे उद्योगधंदे Manufacturing, processing, servicing and repairs	
								(a) घरगुती उद्योगधंदे Household industry	(b) घरगुती उद्योगधंद्या-व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे Other than household industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1. अविवाहित	ग्र	89,21,244	9,04,768	3,14,601	5,18,607	17,759	896	14,444	4,186
	ना	48,95,500	1,80,808	2,201	19,095	1,614	229	7,781	41,058
	ए	1,38,16,744	10,85,576	3,16,622	5,37,300	19,374	1,125	2,22,251	25,064
2. विवाहित	ग्र	93,42,901	47,77,122	1,293,570	12,79,154	30,159	5,582	88,032	49,677
	ना	44,08,777	5,84,436	23,918	1,05,916	5,539	1,305	41,728	97,418
	ए	1,37,51,678	53,61,558	22,17,488	23,85,070	35,747	6,883	1,29,760	1,47,095
3. विवा	ग्र	18,79,172	6,05,258	2,43,785	3,17,671	3,505	460	11,725	5,464
	ना	7,63,517	1,41,111	6,838	26,807	1,362	206	9,100	20,048
	ए	26,42,689	7,46,369	2,50,673	3,44,478	4,868	666	20,825	25,513
4. घटस्फोटित किंवा अलग रहाणाऱ्या	ग्र	1,16,860	73,398	16,936	50,019	526	56	1,572	1,113
	ना	36,053	14,156	289	3,414	115	16	754	2,432
	ए	1,52,913	87,554	17,225	53,433	641	72	2,336	3,545
एकूण ..	ग्र	2,02,63,121	63,61,427	27,69,274	31,65,815	51,980	6,995	1,15,779	67,267
	ना	1,01,05,924	9,20,768	33,071	1,55,252	8,685	1,757	59,373	1,61,011
	ए	3,03,69,045	72,82,195	28,02,345	33,21,067	60,665	8,751	1,75,152	2,28,279

टीप.— वर्गीकरण न झालेल्या वैवाहिक दर्जाच्या आकडेवारीचा एकूण मध्ये समावेश नाही/

आधार—राष्ट्रीय जनगणना, १९८१, मासिका १२, भाग-तीन-ए व बी (दोन)/

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1-25

Classification of Female main workers according to main activity marital status

Population Census, 1981

Class of workers

बांधकाम Construction	व्यापार आणि वाणिज्य Trade and commerce	वाहतूक, साठवण आणि दळणवळण Transport, storage and communications	इतर कामे Other services	Rural Urban Total	Marital status
(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
10,812	3,347	592	12,706	Rural	Unmarried
3,799	19,845	6,910	78,454	Urban	
14,611	23,192	7,502	91,160	Total	
44,887	25,227	2,486	58,347	Rural	Married
25,924	51,953	17,902	2,04,782	Urban	
70,811	85,180	20,388	2,63,129	Total	
4,253	7,554	364	10,525	Rural	Widowed
4,011	18,414	3,494	70,831	Urban	
8,264	25,968	3,858	61,356	Total	
949	773	44	1,412	Rural	Divorced or separated
506	1,388	140	3,121	Urban	
1,406	2,161	183	6,533	Total	
60,926	36,906	34,851	82,999	Rural	Total
34,250	99,625	28,455	3,39,288	Urban	
95,176	1,36,531	31,941	4,22,287	Total	

Note.—Figures of unclassified marital status are included in total.

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Part III-A and B (ii).

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.26

काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण
Classification of persons not at work by type of activity and sex

1981 गणना/Census

(हजारान/ in thousand)

व्यवसाय प्रकार (१)	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity (1)
	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	
१. पूर्णवेळ विद्यार्थी	4,103	2,308	6,411	3,012	2,267	5,279	7,116	4,575	11,691	Full time Students
२. घरकाम करणारे ..	131	4,196	4,327	252	4,500	4,567	209	8,695	8,904	Household duties
३. अश्वलंबून असणारे व बालके ..	4,738	5,423	10,161	2,189	2,216	4,405	6,926	7,638	14,564	Dependents and infant
४. सेवानिवृत्ती व्याजावर भाड्या- वर, उपजिविका करणारे व स्वतंत्र उत्पन्न असणारे.	54	20	74	235	28	263	290	49	339	Retired, rentiers and persons of independent means.
५. भिकारी	19	10	29	24	14	38	44	24	68	Beggars, Vagrants etc.
६. शिक्षा भोगणारे मानसिक आभाराच्या व धर्मार्थ संस्था- मध्ये राहणाऱ्या व्यक्ती.	5	3	8	20	6	26	24	9	33	Inmates of penal, mental and charitable institutions.
७. इतर	109	25	134	283	51	334	391	76	467	Others
एकूण ..	9,159	11,985	21,144	5,841	9,081	14,922	15,000	21,066	36,066	Total

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, भाग ३-अ आणि ब (४)

Source.—Population Census of India, 1981, Part III-A and B (IV).

तबता क्रमांक TABLE 1.27

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/

तबक्का क्रमांक/

प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची जिल्हावार संख्या
१९८९/

		भाषा/ Languages								
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	आसामी Assamee		बंगाली Bengali		गुजराती Gujarati		हिंदी Hindi		
		कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहस्पति	..	69	294	7,152	29,091	2,21,085	11,89,507	2,29,849	10,03,672
2	ठाणे	..	11	46	1,992	8,125	30,718	1,44,779	45,565	1,97,628
3	रायगड	150	494	3,674	17,865	5,315	4,150
4	रत्नागिरी	..	1	3	18	57	506	2,633	2,260	10,822
5	सिंधुदुर्ग
6	नाशिक	..	17	65	419	1,864	2,327	19,441	16,785	92,710
7	धुळे	10	34	16,193	91,255	12,227	77,308
8	अळगाव	160	592	6,045	36,156	27,561	1,60,019
9	अहमदनगर	..	5	11	57	210	1,347	8,347	16,272	93,729
10	पुणे	..	31	116	1,296	4,910	8,762	47,306	36,809	2,16,141
11	सातारा	11	46	1,725	8,958	6,065	34,318
12	सांगली	..	1	5	21	72	1,317	7,553	3,616	20,461
13	सोलापूर	19	45	1,804	10,701	11,193	67,383
14	कोल्हापूर	16	49	1,496	8,704	5,275	30,548
15	औरंगाबाद	99	322	1,288	7,989	41,244	2,22,918
16	जालना
17	परभणी	14	37	530	3,227	18,326	1,02,011
18	बीड	13	25	341	1,942	9,695	54,684
19	नांदेड	5	26	625	3,736	21,346	1,24,860
20	उस्मानाबाद	..	1	1	5	11	597	3,798	12,886	79,817
21	लातूर
22	बुलढाणा	..	1	4	110	587	986	6,187	19,077	1,11,843
23	अकोला	23	91	1,860	12,440	33,722	1,88,415
24	अमरावती	38	120	1,210	8,175	28,161	1,53,598
25	यवतमाळ	..	1	3	22	70	1,645	10,058	50,239	2,76,604
26	वर्धा	..	2	9	46	145	529	3,743	11,450	60,299
27	नागपूर	..	12	32	2,203	9,255	3,203	18,728	72,297	3,62,576
28	भंडारा	..	2	3	1,295	5,609	1,027	5,905	50,255	2,69,392
29	चंद्रपूर	..	1	1	5,094	22,653	914	5,190	23,686	1,11,293
30	गडचिरोली
महाराष्ट्र राज्य ..		155	593	20,288	88,040	3,11,754	16,84,323	8,11,176	41,47,199	

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.27

Districtwise classification of Households And Household population by languages mainly spoken

1981

(सं-४१/Number)

भाषा/ Languages								Districts
कन्नड Kannada		काश्मिरी Kashmiri		मलयाळम Malayalam		मराठी Marathi		
कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
27,547	1,36,882	191	793	32,368	1,35,129	7,49,266	37,89,698	Greater Bombay
8,868	38,032	13	50	9,231	37,986	4,59,119	24,01,534	Thane
3,584	12,530	5	17	953	3,098	2,61,859	13,25,683	Raigad
3,566	13,630	1	1	296	1,005	4,03,461	19,59,756	Ratnagiri
..	Sindhudurg
796	3,668	3	13	1,503	5,284	4,46,396	25,53,876	Nashik
82	350	95	349	85,308	4,70,577	Dhule
142	629	265	916	3,17,166	16,39,642	Jalgaon
630	2,384	311	1,046	4,27,814	23,99,741	Ahmadnagar
9,319	41,136	32	135	5,673	21,831	6,46,039	34,56,437	Pune
4,175	16,901	1	5	160	607	3,58,364	18,98,902	Satara
22,910	1,34,298	223	988	2,82,146	15,39,558	Sangli
49,047	2,83,078	125	460	3,37,034	18,52,633	Solapur
23,430	1,27,624	1	4	249	892	3,91,583	21,77,501	Kolhapur
937	4,659	343	1,150	3,30,921	17,90,688	Aurangabad
..	Jalna
191	855	83	277	2,80,824	14,95,219	Parbhani
242	1,073	95	284	2,34,488	12,62,436	Beed
4,519	24,956	95	311	2,30,726	12,77,492	Nanded
11,282	65,707	45	151	3,22,858	18,43,255	Osmanabad
..	Latur
92	433	1	3	27	83	2,36,308	12,17,972	Buldhana
177	840	1	4	72	277	2,65,390	13,72,162	Akola
47	172	1	8	89	261	2,66,792	13,43,895	Amravati
39	170	79	238	2,25,319	11,62,964	Yavatmal
52	197	1	4	81	249	1,59,204	7,98,147	Wardha
411	1,704	12	45	1,497	5,410	3,54,985	18,31,980	Nagpur
607	2,819	1	4	269	888	2,77,731	14,28,534	Bhandara
1,096	5,481	3	11	493	1,701	2,99,147	15,26,471	Chandrapur
..	Gadchiroli
1,73,783	9,20,108	267	1,097	54,720	2,20,871	86,50,248	4,58,16,753	Maharashtra State

भाषा/Languages											
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	ओरिया Oriya		पंजाबी Punjabi		संस्कृत Sanskrit		सिंधी Sindhi			
		कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons		
		(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)		
(1)	(2)										
1	दुर्गमुंबई	1,735	7,366	20,472	1,05,382	1	7	44,319	1,95,080
2	ठाणे	219	752	2,819	13,229	1	9	29,496	1,39,954
3	रायगड	50	230	211	807	1	7	310	1,674
4	रत्नागिरी	2	3	19	60	99	562
5	सिंधुदुर्ग
6	आशिक	63	208	1,334	6,607	7	23	1,238	7,511
7	पुळे	121	659	1	4	1,560	10,557
8	जळगाव	6	21	314	1,580	3	15	2,422	18,410
9	अहमदनगर	20	115	977	5,730	3	16	878	5,452
10	पुणे	89	339	3,620	17,771	11	56	5,060	29,218
11	सादारा	40	180	46	244	1	3	121	785
12	सांगली	6	51	33	176	2	13	420	2,856
13	सोलापूर	7	43	108	511	3	19	327	1,973
14	भोवदापूर	6	20	35	146	1	9	1,396	9,861
15	औरंगाबाद	11	28	444	2,365	4	24	524	3,789
16	जालना
17	परभणी	84	289	88	456
18	बीड	45	197	2	13	62	418
19	नांदेड	549	3,248	3	23	242	1,138
20	उस्मानाबाद	10	53	24	83	2	18	78	520
21	लातूर
22	बुलढाणा	4	26	70	423	2	22	627	5,000
23	अकोला	17	83	145	942	1,641	12,973
24	अमरावती	27	114	166	900	2,295	16,524
25	यवतमाळ	34	101	111	585	655	4,719
26	धर्मा	44	171	208	1,183	798	5,846
27	नागपूर	681	2,873	2,671	15,229	4,122	27,227
28	भंडारा	285	1,243	343	2,183	1,618	11,487
29	चंद्रपूर	308	1,272	693	3,345	483	3,349
30	गडचिरोली
महाराष्ट्र राज्य	3,748	15,581	35,666	1,84,053	48	281	1,00,920	5,17,874	

आधारे.—भारताची जनगणना १९८१, महाराष्ट्र मालिका १२, १९८७ चा पेपर एक.

TABLE No. 1-27—contd.

(संख्या/Number)

भाषा/Languages						
तामिल Tamil		तेलुगु Telgu		उर्दू Urdu		Districts
कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(2)
46,344	2,11,584	34,070	1,56,227	1,29,272	7,78,504	Greater Bombay
5,494	23,665	11,230	52,714	34,362	1,91,277	Thane
403	1,313	1,591	6,230	12,950	78,965	Raigad
108	402	1,048	4,391	16,474	96,718	Ratnagiri
..	Sindhudurg
679	2,819	2,125	11,202	33,549	2,45,308	Nashik
38	157	1,076	4,367	21,919	1,42,191	Dhule
216	944	1,196	6,299	28,186	1,93,292	Jalgaon
479	2,339	7,939	43,816	18,334	1,12,069	Ahmednagar
5,933	29,336	14,421	75,842	20,844	1,29,706	Pune
229	1,067	2,352	16,481	7,649	45,378	Satara
356	1,624	2,768	14,801	15,606	98,316	Sangli
661	3,610	24,060	1,43,068	35,450	2,13,496	Solapur
359	1,841	3,340	17,181	18,081	1,11,267	Kolhapur
394	1,889	3,737	20,024	54,580	3,46,057	Aurangabad
..	Jalna
180	816	3,329	17,496	32,969	1,97,807	Parbhani
410	2,033	1,818	10,034	22,875	1,43,350	Beed
245	1,273	16,818	93,042	28,978	1,89,000	Nanded
347	1,928	3,741	21,649	32,998	2,03,157	Osmanabad
..	Latur
149	710	1,547	8,346	22,405	1,44,789	Buldhana
112	534	1,435	8,345	30,575	2,11,467	Akola
68	282	727	3,526	26,506	1,79,005	Amravati
61	226	9,168	47,436	13,733	91,101	Yavatmal
86	350	666	2,770	3,147	19,063	Wardha
1,626	7,407	4,304	22,585	17,458	1,23,427	Nagpur
165	666	657	2,964	1,853	11,453	Bhandara
396	1,533	26,089	1,26,092	3,974	22,904	Chandrapur
..	Gadchiroli
65,538	3,00,348	1,81,252	9,36,928	6,84,727	43,19,067	Maharashtra State

Source.—Population Census of India 1981, Maharashtra, Series 12, Paper 1 of 1987.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.28

महाराष्ट्रात व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणीचे ठिकाण यांनुसार स्थलांतरीतांची लोकसंख्या
Migrants Population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Bombay

(संख्या हजारत)
(Figures in '000')

गणनास्थान/Place of enumeration									
अनुक्रमिक Serial No.	जन्मस्थान	महाराष्ट्र/Maharashtra			बृहन्मुंबई/Greater Bombay			Birth Place	
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1.	गणना राज्यात	..	29,800	28,307	58,107	3,161	2,639	5,800	Within the State of enumeration.
	(i) गणनेच्या ठिकाणी जन्म झालेले.	..	21,947	14,693	36,640	2,119	1,895	4,014	Born in place of enumeration.
	(ii) गणना जिल्ह्यात इतरत्र जन्म झालेले	..	4,445	9,376	13,821	1	..	1	Born elsewhere in district of enumeration.
	(iii) राज्यातील इतर जिल्ह्यात जन्म झालेले	..	3,409	4,238	7,647	1,042	744	1,786	Born in other district of the State.
2.	गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य	..	2,470	1,934	4,404	1,426	893	2,319	State in India beyond State of Maharashtra.
1	उत्तर प्रदेश	..	680	249	929	500	172	672	Uttar Pradesh
2	कर्नाटक	..	445	480	925	168	136	304	Karnataka
3	गुजरात	..	398	379	777	299	270	569	Gujrat
4	मध्यप्रदेश	..	211	273	484	21	19	40	Madhya Pradesh
5	आंध्र प्रदेश	..	167	166	333	65	49	114	Andhra Pradesh
6	केरळ	..	137	79	216	89	52	141	Kerala
7	राजस्थान	..	124	77	201	73	41	114	Rajasthan
8	तामिळनाडू	..	109	76	185	84	58	142	Tamil Nadu
9	बिहार	..	43	18	61	25	9	34	Biħar
10	पंजाब	..	34	26	60	21	16	37	Punjab
11	पश्चिम बंगाल	..	30	24	54	19	15	34	West Bengal
12	गोवा, दमण व दिव	..	39	28	67	31	34	65	Goa, Daman & Div
13	इतर राज्य व केंद्रशासित प्रदेश	..	53	59	112	31	22	53	Other State and Union Territories.
(1+2) एकूण			32,270	30,241	62,511	4,587	3,532	8,119	(1+2) Total

आधार:—भारताची जनगणना, १९८१, महाराष्ट्र, भाग-५ अ व ब.

Source:—Population Census of India, 1991, Maharashtra, Part-V-A and B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

संज्ञा क्रमांक/TABLE NO. 1.29

महाराष्ट्रात स्थलांतराचे कारण व येवढेचे निवासस्थान

Migrants by place of last residence and reason for migration in Maharashtra

(संख्या हजाराने/Figures in '000')

स्थलांतराचे कारण/Reason for Migration													
पूवीचे निवासस्थान (1)	एकूण स्थलांतरित Total Migrants		रोजगार Employment		शिक्षण Education		कुटुंब स्थानांतरित Family moved		विवाह Marriage		इतर Others		Last residence
	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
A. भारतात अन्यत्र पूर्व निवास	10,581	15,362	3,175	280	624	187	2,454	2,907	132	9,558	4,196	3,030	Last Residence elsewhere in India.
A.I. गणना राज्यात	8,187	14,774	1,936	205	517	147	1,990	2,292	116	8,753	3,628	3,676	Within the State of emigration.
A.II. गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य	2,395	1,388	1,239	75	107	40	465	614	16	805	568	354	State in India beyond State of Maharashtra.
1. आंध्रप्रदेश	160	159	74	6	6	2	38	52	2	72	41	27	Andhra Pradesh
2. बिहार	41	17	27	1	2	1	5	18	•	5	7	3	Bihar
3. गुजरात	392	375	167	9	27	10	95	121	3	165	99	70	Gujarat
4. गोवा, दमण व दिवू	40	47	20	3	4	2	7	13	•	20	8	9	Goa, Daman & Div
5. कर्नाटक	412	457	176	22	17	7	88	118	3	215	128	94	Karnataka
6. केरळ	124	71	86	10	4	3	13	20	•	25	20	13	Kerala
7. मध्यप्रदेश	210	273	47	6	6	3	69	80	3	132	85	53	Madhya Pradesh
8. ओरिसा	11	6	6	•	1	•	2	3	•	2	2	1	Orissa
9. पंजाब	33	24	16	1	1	1	7	10	•	8	8	5	Punjab
10. राजस्थान	119	74	51	1	7	2	24	25	1	31	36	14	Rajasthan
11. तामिळनाडू	104	73	67	4	3	2	17	29	1	25	17	13	Tamil Nadu
12. उत्तरप्रदेश	666	246	460	9	25	6	79	106	3	85	99	41	Uttar Pradesh
13. पश्चिम बंगाल	33	26	18	1	1	1	7	11	•	8	6	4	West Bengal
14. इतर व केंद्रशासित प्रदेश	50	40	24	2	3	•	14	18	•	12	•	7	Other & Union Territories.
B. भारताबाहेरील आशियाई देश	109	94	23	2	4	2	37	41	•	13	45	35	Countries in Asia beyond India.
C. अन्य देश	8	8	2	•	1	1	2	3	•	2	3	2	Other Countries.
एकूण—अ+ब+क	10,698	16,064	3,200	282	629	191	2,493	2,951	132	9,573	4,244	3,067	Total— A+B+C

* 100 पेक्षा कमी/Less than 500.

आकडे संक्षिप्ततात असल्याने बेरखा जुळणार नाहीत./Total do not tally due to rounding.

आधाराः—भारताची जनगणना, १९८१, महाराष्ट्र, भाग-५ अ व ब.

Source:—Population Census of India, 1981, Maharashtra, Part V-A & B.

सत्यमेव जयते

२. पर्यावरण सांख्यिकी

२.१ निरनिराळ्या केंद्रांतील तपमान, सापेक्ष आर्द्रता आणि सरासरी पावसाचे दिवस व पाऊस आणि विविध केंद्रांत प्रत्यक्ष पडलेला पाऊस याबाबत माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

२.२ ज्या केंद्रांकरिता माहिती देण्यात आली आहे ती केंद्रे सर्वसाधारण जिल्ह्यातील तालुक्यांची किंवा जिल्हा मुख्यालयाची ठिकाणे आहेत. सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाची आकडेवारी ही कमीतकमी पाच वर्ष किंवा जास्तीत जास्त ऐंशी वर्षांच्या प्रत्यक्ष पडलेल्या पावसाच्या आकडेवारीवरून काढली आहे. जेव्हा एखाद्या दिवसाच्या चोवीस तासात पर्जन्यमापक यंत्रावर पडलेल्या पावसाची नोंद कमीत कमी २.५ मि.मी. झाली असेल तर तो दिवस पावसाचा दिवस समजण्यात येतो.

2. ENVIRONMENT STATISTICS

2.1 Data on temperature and relative humidity at various centres and normal number of rainy days and rainfall and actual rainfall in different centres are presented in the following tables.

2.2 The Centres for which data is presented are generally the tahsil or district headquarters in the districts. The figures of average rainfall are worked out on the basis of actual figures for the periods ranging from a minimum of five years to a maximum of eighty years. A day was treated as a rainy day if during the twenty-four hours, the raingauge recorded a minimum of 2.5 mm. of rainfall.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.1

महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रातील तपमान
Temperature at different centres in Maharashtra State

(1988)

(सेल्सिअस डिग्रीमध्ये/In degree celcius)

अनुक्रमिक Serial No.	केंद्र	कमाल तपमान Maximum temperature	महिना Month	किमान तपमान Minimum temperature	महिना Month	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	कुलाबा (बृहन्मुंबई)	37.3	एप्रिल/April	17.6	डिसेंबर/December	Colaba (Greater Bombay)
2	सांता क्रुझ (बृहन्मुंबई)	39.2	एप्रिल/April	15.4	डिसेंबर/December	Santacruz (Greater Bombay)
3	डहाणू (ठाणे)	37.7	फेब्रुवारी/February	12.8	नोव्हेंबर/November	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड)	36.5	एप्रिल/April	16.2	जानेवारी/January	Alibag (Raigad)
5	भोरा (रायगड)	41.6	एप्रिल/April	14.4	जानेवारी/January	Bhira (Raigad)
6	वेंगुर्ला (सिंधुदुर्ग)	36.7	ऑक्टोबर/October	14.7	जानेवारी/January	Vengurla (Sindhudurg)
7	हर्णाई (रत्नागिरी)	33.8	एप्रिल/April	19.9	फेब्रुवारी/February	Harnai (Ratnagiri)
8	रत्नागिरी	36.9	एप्रिल/April	17.4	डिसेंबर/December	Ratnagiri
9	देवगड (रत्नागिरी)	34.9	ऑक्टोबर/October	14.1	नोव्हेंबर/November	Devgad (Ratnagiri)
10	मालेगांव (नाशिक)	44.2	मे/May	8.5	नोव्हेंबर/November	Malegaon (Nashik)
11	ओझर (नाशिक)	42.6	एप्रिल/April	7.3	नोव्हेंबर/November	Ozar (Nashik)
12	नंदुरबार (धुळे)	N.A.	...	N.A.	...	Nandurbar (Dhule)
13	जळगाव	47.0	एप्रिल/April	8.1	नोव्हेंबर/November	Jaigaon
14	अहमदनगर	41.6	मे/May	9.2	डिसेंबर/December	Ahmednagar
15	पुणे	37.7	जून/June	8.2	नोव्हेंबर/November	Pune
16	लोहगाव (पुणे)	N.A.	...	N.A.	...	Lohgaon (Pune)
17	वानोरी (अफएमसी, पुणे)	41.6	मार्च/March	10.2	फेब्रुवारी/February	Wanori (AFMC, Pune)
18	बारामती (पुणे)	43.8	मे/May	10.4	डिसेंबर/December	Baramati (Pune)
19	महाबलेश्वर (सातारा)	35.5	मे/May	9.4	नोव्हेंबर/November	Mahabaleshwar (Satara)
20	सांगली	37.5	जून/June	9.9	डिसेंबर/December	Sangli
21	जेजुरी (सोलापूर)	45.2	मे/May	7.8	डिसेंबर/December	Jeur (Solapur)
22	सातारा	40.4	मे/May	10.2	डिसेंबर/December	Satara
23	सोलापूर	46.0	मे/May	12.5	डिसेंबर/December	Solapur
24	कोल्हापूर	42.3	मे/May	12.4	नोव्हेंबर/November	Kolhapur
25	औरंगाबाद	43.6	मे/May	8.2	जानेवारी/January	Aurangabad
26	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	43.4	मे/May	6.6	नोव्हेंबर/November	Chikhalthana (Aurangabad)
27	उस्मानाबाद	43.4	मे/May	11.4	डिसेंबर/December	Osmanabad
28	परभणी	46.5	मे/May	10.3	डिसेंबर/December	Parbhani
29	बीड	44.3	मे/May	8.8	डिसेंबर/December	Beed
30	नांदेड	46.0	मे/May	8.5	डिसेंबर/December	Nanded
31	बुलढाणा	42.1	मे/May	11.6	डिसेंबर/December	Buldhana
32	अकोला (विमानतळ)	46.8	मे/May	8.3	डिसेंबर/December	Akola (Airport)
33	अकोला (शहर)	46.4	मे/May	9.0	डिसेंबर/December	Akola (City)
34	अमरावती	48.3	मे/May	13.0	डिसेंबर/December	Amravati
35	यवतमाळ	47.0	मे/May	12.1	जानेवारी/January	Yavatmal
36	पुसाद (यवतमाळ)	47.0	मे/May	8.5	डिसेंबर/December	Pusad (Yavatmal)
37	वर्धा	47.0	मे/May	10.2	डिसेंबर/December	Wardha
38	नागपूर (विमानतळ)	47.3	मे/May	9.3	डिसेंबर/December	Nagpur (Airport)
39	नागपूर (शहर)	47.3	मे/May	11.0	जानेवारी/January	Nagpur (City)
40	गोंदिया (भंडारा)	47.3	मे/May	N.A.	...	Gondia (Bhandara)
41	चंद्रपूर	48.0	मे/May	9.2	नोव्हेंबर/November	Chandrapur
42	ब्रह्मपुरी (चंद्रपूर)	47.1	मे/May	8.3	फेब्रुवारी/February	Brahmapuri (Chandrapur)
43	सिरोंचा (चंद्रपूर)	46.3	मे/May	12.7	फेब्रुवारी/February	Sironcha (Chandrapur)

N. A. उपलब्ध नाही/Not available.

टीप.—कंसातील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहेत त्या जिल्ह्याची आहेत.

Note.—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located.

आधार.—विभागीय हवामान शास्त्र केंद्र, नागपूर आणि मुंबई.

Source.—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.2

निरनिराळ्या केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता

Relative humidity of different centres

(1988)

(टक्केवारी/Percentage)

अनुक्रमिक Serial No.	केंद्र (1)	सापेक्ष आर्द्रता/Relative humidity				केंद्र (1)
		कमाल Highest (3)	महिना Month (4)	किमान Lowest (5)	महिना Month (6)	
1.	सांताक्रुझ (बृहन्मुंबई)	98	जुलै, सप्टेंबर July, September	15	फेब्रुवारी/February	Santacruz (Gr. Bombay)
2.	कुलाबा (बृहन्मुंबई)	100	सप्टेंबर/September	16	नोव्हेंबर/November	Colaba (Gr. Bombay)
3.	डहानू (ठाणे)	100	एप्रिल, जून/April, June	5	डिसेंबर/December	Dahanu (Thane)
4.	अलिबाग (रायगड)	97	जुलै/July	32	ऑक्टोबर/October	Alibag (Raigad)
5.	रत्नागिरी	100	फेब्रुवारी, जुलै, ऑगस्ट, सप्टेंबर/ Feb. July, Aug. Sept.	12	नोव्हेंबर, डिसेंबर/ November, December	Ratnagiri
6.	ओझर (नाशिक)	100	एप्रिल/April	3	फेब्रुवारी/February	Ozar (Nashik)
7.	पुणे	99	सप्टेंबर/September	6	मार्च/March	Pune
8.	महाबळेश्वर (सातारा)	100	जून, जुलै, ऑगस्ट, सप्टेंबर, नोव्हेंबर, डिसेंबर June, July, Aug. Sept., Nov., Dec.	8	एप्रिल/April	Mahabaleshwar (Satara)
9.	सोलापूर	100	एप्रिल, मे, जून, ऑगस्ट/April, May, June, August	2	मार्च, ऑक्टोबर, डिसेंबर/ March, October, December	Solapur
10.	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	100	जाने. एप्रिल, जून, ऑक्टो. डिसे./ Jan. April, June, Oct. Dec.	8	मे/May	Chikalthana (Aurangabad)
11.	बुलढाणा	100	सप्टें. ऑक्टो./Sept. October	4	मार्च/March	Buldhana
12.	अकोला (विमानतळ)	98	मे सप्टें. ते नोव्हें. /May, Sept. to Nov.	7	एप्रिल/April	Akola (Airport)
13.	अकोला (शहर)	100	जून, जुलै, ऑगस्ट, सप्टें. ऑक्टोबर/ June, July, August, Sept. Oct.	6	फेब्रुवारी, मे/February, May	Akola (City)
14.	अमरावती	100	ऑगस्ट, सप्टेंबर/Aug. Sept.	12	फेब्रुवारी/February	Amravati
15.	यवतमाळ	89	जानेवारी/January	16	जानेवारी/January	Yavatmal
16.	पुसद (यवतमाळ)	100	ऑक्टोबर/October	6	मार्च/March	Pusad (Yavatmal)
17.	वर्धा	98	मार्च/March	6	मे/May	Wardha
18.	नागपूर (विमानतळ)	100	ऑगस्ट/August	6	मार्च, मे/March, May	Nagpur (Airport)
19.	गोंदिया (भंडारा)	95	जुलै/July	4	मे/May	Gondia (Bhandara)
20.	चंद्रपूर	100	जून, जुलै/June, July	7	मे/May	Chandrapur
21.	ब्राम्हपुरी (चंद्रपूर)	100	जुलै/July	8	एप्रिल/April	Brahmapuri (Chandrapur)
22.	सिरोंचा (चंद्रपूर)	100	जुलै, ऑगस्ट/July, August	6	मार्च/March	Sironcha (Chandrapur)

आधार.—विभागीय हवामान शास्त्रकेंद्र, नागपूर व मुंबई.

Source.—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी

तक्ता क्रमांक/

सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिक आकडेवारी/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		
		पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	
		Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rain fall	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
1	बृहन्मुंबई —													
	(i) मुंबई	..	0.3	4.1	0.1	2.0	0.1	1.5	0.1	1.5	0.8	18.3	14.2	464.8
	(ii) मुंबई उपनगर	..	0.2	3.1	0.2	1.3	Nil	0.8	0.1	2.5	0.8	17.3	14.7	476.6
2	ठाणे	..	0.2	3.1	0.1	1.0	0.1	0.9	0.2	3.9	0.7	15.6	13.5	413.3
3	रायगड	..	0.3	2.1	0.1	0.9	0.1	1.1	0.3	3.3	1.1	19.1	16.8	579.9
4	रत्नागिरी	..	0.2	3.0	Nil	0.5	0.1	2.1	0.5	8.5	2.3	43.7	20.4	778.1
5	नाशिक	..	0.3	4.1	0.2	1.9	0.1	1.6	0.5	5.5	1.2	19.2	8.0	154.1
6	पुणे	..	0.4	6.1	0.2	2.0	0.2	1.9	0.2	2.2	0.7	8.5	6.3	120.4
7	जळगाव	..	0.6	7.6	0.4	3.5	0.4	3.7	0.3	0.2	0.9	2.1	7.2	132.1
8	अहमदनगर	..	0.4	6.0	0.2	2.0	0.3	2.8	0.7	8.0	1.3	17.0	6.4	111.6
9	पुणे	..	0.3	2.9	0.1	1.3	0.2	2.1	0.8	10.3	1.6	22.7	8.4	117.0
10	सातारा	..	0.3	4.9	0.1	1.0	0.4	4.2	1.2	16.4	2.3	32.5	7.2	116.3
11	सांगली	..	0.2	4.1	0.1	0.8	0.5	4.6	1.7	22.3	2.9	43.3	6.5	83.9
12	सोलापूर	..	0.4	6.4	0.3	2.8	0.4	4.0	1.1	12.3	1.7	19.6	6.3	97.7
13	कोल्हापूर	..	0.3	3.3	0.1	0.8	0.6	8.3	2.0	27.8	3.4	51.8	11.9	316.3
14	औरंगाबाद	..	0.6	7.4	0.5	4.3	0.5	4.1	0.6	5.8	1.2	16.8	7.7	134.1
15	परभणी	..	0.5	5.7	0.7	7.3	0.5	8.7	0.9	9.8	1.1	16.7	8.0	154.4
16	बीड	..	0.4	3.9	0.3	3.2	0.7	6.6	0.5	4.2	1.3	13.6	7.7	111.5
17	नांदेड	..	0.7	8.9	0.9	12.7	0.7	8.4	0.9	7.6	1.4	12.9	8.2	153.7
18	उस्मानाबाद	..	0.3	5.3	0.3	3.6	0.7	7.4	1.6	16.8	1.8	21.6	8.6	148.1
19	मुलदाणा	..	0.8	9.7	0.7	9.3	0.6	6.6	0.6	6.8	1.0	11.6	7.7	150.0
20	अकोला	..	0.8	10.8	0.9	12.0	0.7	8.4	0.7	7.4	1.0	11.2	8.0	147.9
21	अमरावती	..	1.0	12.6	1.1	15.9	0.9	8.6	0.6	6.5	1.2	12.2	8.1	150.1
22	यवतमाळ	..	0.7	10.5	1.2	16.7	1.0	11.8	1.1	13.1	1.4	15.1	8.8	168.3
23	वर्धा	..	0.9	12.5	1.3	18.5	1.1	11.0	1.1	12.0	1.4	14.6	9.0	187.6
24	नागपूर	..	1.1	15.5	1.7	24.0	1.6	16.3	1.1	13.5	1.4	15.0	9.1	189.3
25	भंडारा	..	1.4	17.7	2.0	28.5	1.3	13.5	1.0	13.6	1.0	8.9	9.3	203.0
26	चंद्रपूर	..	0.7	10.6	1.4	22.9	1.2	14.2	1.4	15.8	1.2	13.0	9.2	200.8

टीप.— जिल्ह्यातील सर्व पर्जन्यमापक केंद्रात नोंदलेल्या पावसाची १९०१ ते १९५० ची सरासरी काढून ती प्रत्येक जिल्ह्यासमोर दर्शविली आहे/

आधार—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे./

ENVIRONMENT STATISTICS

TABLE No. 2.3

Monthwise normal number of rainy days and rainfall

(पाऊस मिलीमिटर मध्ये)
(Rainfall in millimetres)

जुलै July		ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण वार्षिक Total for year		District
पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
Greater Bombay—														
22.2	613.4	18.2	328.9	12.6	286.0	3.0	64.5	0.8	17.5	0.3	2.3	72.7	1,804.8	(i) Bombay
25.4	725.9	21.5	414.8	14.4	295.7	3.0	75.7	0.7	15.7	0.2	0.8	80.3	2,029.6	(ii) Bombay Suburban
25.4	903.1	22.7	512.3	14.6	303.0	3.3	78.9	0.8	21.7	0.2	1.8	81.8	2,258.6	Thane
26.9	1,113.9	24.7	706.7	16.6	396.2	4.6	107.1	1.2	23.5	0.3	2.5	92.9	2,966.3	Raigad
27.8	1,205.6	24.8	687.9	17.3	412.9	6.1	119.8	1.9	38.1	0.3	3.2	107.7	3,305.7	Ratnagiri
14.5	339.9	11.5	221.4	9.4	180.0	3.4	60.9	1.4	28.8	0.4	4.6	50.9	1,022.0	Nashik
13.3	211.2	10.1	133.3	7.3	131.1	2.0	34.7	1.0	17.3	0.4	5.5	42.1	674.0	Dhule
12.8	209.9	10.0	149.4	8.0	151.3	12.1	38.9	1.3	23.0	0.5	7.0	44.5	740.7	Jalgaon
7.2	98.3	5.4	72.7	7.9	161.3	3.4	58.8	1.7	34.0	0.5	6.3	35.5	578.8	Ahmednagar
14.3	390.3	11.5	240.9	9.1	188.5	4.5	77.6	1.7	31.7	0.4	5.0	53.3	1,150.3	Pune
2.6	243.3	9.5	133.4	7.5	126.4	4.9	79.4	2.1	39.0	0.5	6.4	48.6	803.2	Satara
10.6	129.9	8.2	90.4	7.0	114.9	5.5	88.5	2.1	35.3	0.5	6.7	45.6	624.8	Sangli
6.4	81.9	5.5	83.0	8.4	168.5	4.1	76.1	1.9	33.4	0.5	7.6	37.0	584.3	Solapur
20.8	731.2	17.5	427.5	10.9	198.2	6.9	119.1	2.5	40.3	0.5	6.9	77.3	1,931.5	Kolhapur
11.7	173.5	8.9	122.7	8.9	170.2	3.0	47.0	1.6	31.0	0.5	8.9	45.9	725.8	Aurangabad
11.7	208.3	8.9	152.9	8.1	173.5	2.7	44.5	1.4	30.5	0.4	8.7	44.9	821.0	Parbhani
7.9	113.5	6.5	103.7	9.5	214.5	3.2	52.7	2.0	33.0	0.4	8.0	40.5	668.4	Beed
12.7	215.4	11.0	195.3	9.6	215.1	2.8	42.9	1.4	21.6	0.5	6.6	50.8	901.1	Nanded
11.3	160.8	10.2	149.3	10.7	210.8	3.7	54.4	1.3	23.9	0.6	8.4	51.1	809.9	Osmanabad
13.0	219.1	9.7	147.6	7.0	157.1	2.5	44.3	1.5	27.8	0.8	11.7	46.8	802.8	Buldhana
13.3	247.5	10.1	169.1	8.2	157.7	2.4	39.0	1.4	26.1	0.7	9.6	48.2	846.5	Akola
13.3	258.3	10.2	182.0	8.5	157.0	2.4	43.1	1.2	22.6	0.8	8.4	49.3	877.3	Amravati
4.8	295.7	11.5	206.7	8.9	179.6	2.6	45.0	1.3	21.7	0.6	7.4	53.9	991.6	Yavatmal
15.1	341.2	11.7	227.9	9.7	186.7	2.6	49.5	1.1	19.9	0.7	8.9	55.6	1,090.3	Wardha
16.1	362.0	13.2	276.9	9.8	186.9	2.8	52.0	1.0	18.1	0.5	6.5	59.4	1,175.0	Nagpur
18.1	477.7	15.7	399.4	10.7	209.1	2.7	49.9	1.4	18.8	0.6	5.5	65.2	1,446.4	Bhandara
18.0	470.4	15.4	366.0	10.5	205.7	2.9	58.2	1.0	16.2	0.3	4.6	63.2	1,397.6	Chandrapur

Note.— The figures shown against each district are simple averages of the rainfall recorded from all the rain-gauge stations of the district and are based on 50 years data of 1901 to 1950.

Source.— Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4

विविध केंद्रांचे ठिकाणी पडलेला पाऊस/Rainfall at different Centres
(1988)

(पाऊस मिलीमीटरमध्ये/Rainfall in Millimetres)

अनुक्रमिक Serial No.	केंद्र (2)	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		जुलै July		Centre
		पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
I. बृहस्पति जिल्हा—																
I. Gr. Bombay District.																
1	मुंबई (कुलाबा) वे.	366.4	15	733.5	25	Bombay Colaba(O)
2	सातारा (वे.)	434.9	17	1226.1	25	Santacruz (O)
3	अहमदनगर (वे.)	136.0	14	677.0	20	Andheri (T)
4	बोरीवली (वे.)	316.4	14	1370.4	25	Borivali (T)
II. ठाणे जिल्हा—																
II. Thane District																
1	ठाणे	413.9	18	1410.2	27	Thane
2	कल्याण	290.0	18	1840.0	26	Kalyan
3	मुंबई	184.0	14	1586.0	31	Mumbai
4	मिरा	58.0	1	301.0	15	1740.2	24	Bhiwandi
5	वसई	228.1	15	646.3	25	Bassein
6	वाडा	340.6	17	1540.2	26	Wada
7	शहापूर	329.9	17	1848.0	26	Shahapur
8	दहाणू	Dahanu
9	माहिम (पालघर)	208.0	11	1157.1	27	Mahim(Palghar)
10	जवहार	172.2	15	1451.0	29	Jawhar
11	मोखाडा	294.4	13	1343.6	27	Mokhada
12	दहाणू (वे.)	295.2	11	1125.9	20	Dahanu (O)
13	उल्हासनगर	427.0	12	1422.0	25	Ulhasnagar
14	तालासा	313.0	13	1553.3	23	Talasa
III. रायगड जिल्हा—																
III. Raigad District																
1	अलिबाग	356.6	17	848.8	24	Alibag
2	पनवेल	372.0	14	1408.4	27	Parvel
3	खालापूर	453.0	18	1732.0	28	Khalapur
4	माथेरान	439.5	17	2189.0	28	Matheran
5	उरण	198.0	12	989.0	29	Uran

6 रोहा (हे)	29.0	2	..	2803.0	29	143.2	14 Roha (O)
7 पेण	513.2	16	1634.1	26 Pen
8 महाड	459.7	17	1494.7	29 Mahad
9 माणगाव	666.0	19	1800.0	30 Mangaon
10 रोहा	795.0	16	1535.0	30 Roha
11 पोलासपूर	554.0	17	1,668.0	28 Poladpur
12 गुरड	464.7	16	1144.0	26 Murud
13 श्रीवर्धन	510.0	19	1166.0	28 Shrivardhan
14 म्हासाळा	664.0	18	1,593.0	28 Mhasala
15 कांजत	649.1	19	1809.0	29 Kanjat
16 मुधागड-पाली	7.0	1	..	854.0	20	1777.0	31 Sudhagad-Pali
IV. रत्नागिरी जिल्हा—							
1 रत्नागिरी (त)	9.8	1	..	574.6	22	1371.7	28 Ratnagiri (T)
2 मंडणगड	689.0	19	1,749.0	30 Mandangad
3 दापोली	824.0	20	1,497.0	31 Dapoli
4 हर्णे (वे)	3.0	471.6	19	957.0	29 Harne (O)
5 वेड	494.0	18	1,827.0	29 Khed
6 निगळूण	488.0	17	1,565.0	28 Chiplun
7 मुहागर	22.0	1	..	490.0	16	1,031.0	31 Guhagar
8 रत्नागिरी (वे.)	9.8	1	..	574.8	22	1,371.7	28 Ratnagiri (O)
9 राजापूर	1301.0	20	1,828.0	31 Rajapur
10 संगमेश्वर	730.0	17	2,019.0	29 Sangameshwar
11 लांला	3.0	1	..	572.0	21	1,537.0	28 Lanja
12 मालवण Malwan
13 सावंतवाडी Sawantwadi
14 वेगुली Vengurla
15 कुडाळ Kudal
16 वेगुली (वे) Vengurla (O)
17 देवस्थ Devrukh
18 कणकवली Kankavali
19 देवगड (बी. डी. ओ.) Deogad (B. D. O.)
V. सिंधुदुर्ग जिल्हा—							
1 देवगड (वे)	902.5	26 Deogad (O)
2 देवगड (बी. डी. ओ.)	19	864.0	27 Deogad (B.D.O.)
3 हर्णे	20.0	413.0 Harne
4 कणकवली Kankavali
5 कुडाळ	531.0	19	1,545.0	30 Kankavali
6 मालवण	897.0	21	1417.0	30 Kudal
7 वेगुली (त)	406.8	19	713.6	21 Malwan
8 वेगुली (वे)	649.0	21	1,239.0	28 Vengurla (T)
9 सावंतवाडी	649.0	21	1,144.0	27 Vengurla (O)
VI. नाशिक जिल्हा—							
1 नाशिक (वे) Nashik District
2 निगाड	104.8	.. Nashik (O)
3 पिंपळगांव वासंत	4.0	12 Niphad
4 नाशिक (त.) Pimpalgaon
5 येवले	41.0	5	248.2	.. Baswant,
	115.0	6	134.0	17 Nashik (T)
	9	..	9 Yeole

VI. Nashik District—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
6	सोमनाथ	30.0	1	49.0	3	129.0	6	Somnath
7	चंद्रवड	29.0	4	92.2	14	Chandwad
8	कोल्हापूर	21.0	2	10.0	1	32.0	5	112.5	9	Kolgaonmal
9	नांदगाव	50.0	1	63.0	5	89.0	10	Nandgaon
10	मालगाव (वे.)	34.4	2	2.0	..	99.1	5	184.3	9	Malegaon (O)
11	दिंडोरी	4.4	1	71.5	4	223.9	18	Dindori
12	सुरगाणा	27.0	2	194.4	7	76.2	23	Surgana
13	पेठ	6.4	1	274.5	11	1177.1	28	Peth
14	बोल्याल	43.6	5	172.2	12	Bolhan
15	कळवण	89.0	5	148.0	13	Kalvan
16	सटाणा (बागलण)	N.A.	59.0	4	93.4	8	Satana (Baglan)
17	ओझर (वे.)	Ozar (O)
18	इगतपुरी	\$2.3	2	228.3	17	1457.0	29	Igatpuri
19	सिन्नर	32.4	4	111.3	13	Sinnar

VII. Dhule District

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1	धुळे (त.)	57.0	6	162.0	16	Dhule (T)
2	साक्री	151.4	5	176.4	14	Sakri
3	पिंपळनेर	Pimpalner
4	नंदुरबार (व.)	43.0	1	142.3	5	453.8	19	Nandurbar (T)
5	नवापूर	124.8	7	658.2	22	Nawapur
6	तळोदा	75.3	5	482.7	22	Taloda
7	शहादा	19.0	1	48.0	1	351.0	19	Shahada
8	शिरपुर	99.0	7	273.0	15	Shirpur
9	सिंदखेडा	97.5	6	251.7	16	Sindkheda
10	अक्कलकुवा	9.0	2	72.0	7	343.0	21	Akkalkuwa
11	नंदुरबार (वे.)	N.A.	Nandurbar (O)
12	विसरवाडी	N.A.	Visarwadi

VIII. Jalgaon District

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1	जळगाव (वे.)	3.0	274.5	21	Jalgaon (O)
2	चाळीसगाव	5.0	1	6.0	1	07.0	5	215.0	14	Chalisgaon
3	पाचोरा	0.3	38.4	6	239.9	16	Pachora
4	भडगाव	18.0	1	46.4	6	205.5	16	Bhadgaon
5	चोपडा	41.0	5	285.0	16	Chopda
6	अमळनेर	77.0	7	291.8	18	Amalner
7	पारोला	5.0	1	120.0	5	235.0	17	Parola
8	जामनेर	90.0	6	387.7	16	Jamner
9	भुसावळ	44.0	3	392.2	16	Bhusawa
10	एदलाबाद	4.1	1	31.2	3	370.3	16	Edlabad

A-134--33.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XI. सातारा जिल्हा—वाळू																
5	मेडा (भाबडी)	59.6	2	190.9	14	713.9	22	Medha (Jaoli)
6	महाबलेश्वर	78.3	5	571.0	20	2,562.1	31	Mahabaleshwar
7	पाटण	35.5	2	7.4	1	287.3	15	804.7	22	Patun
8	कराड	83.5	4	45.1	3	119.5	7	200.2	15	Karad
9	दहिवाडी (नाण)	15.0	2	21.0	2	107.0	3	51.0	7	Dahiwadi (Naan)
10	वडुज (वडाव)	0.5	..	42.4	5	97.6	13	Vaduj
11	खंडाळा	12.6	1	30.4	2	34.0	5	152.1	13	Khandala
12	फळटण	47.3	1	6.6	2	61.2	6	61.2	8	Phaltan
13	ओठ	70.0	7	95.0	11	Aundh
14	मातारा (त.)	168.4	3	58.3	4	67.1	8	Satara (T)
15	म्हामवड	8.0	1	2.0	..	48.2	5	Mhaswad
XII. सांगली जिल्हा—																
1	मोरज	31.0	2	112.0	7	78.7	12	Miraj
2	जत	42.0	5	75.1	2	45.2	3	44.3	5	Jath
3	इस्लामपूर	56.0	3	7.0	1	61.0	4	259.0	14	Islampur
4	कवठे मट्टाकळ	6.0	..	6.8	1	16.8	2	19.2	3	33.8	5	Kavathe
5	वीटा (कातार)	71.7	3	390.0	2	88.4	9	111.5	12	Vita (Khanapur)
6	तेसराव	62.0	4	42.0	1	86.0	7	119.0	13	Tasgaon
7	मिराळा	67.0	5	25.0	1	109.0	14	484.0	23	Mirala
8	आटगाडी	22.0	2	8.0	1	5.0	1	31.5	5	Atgadi
9	सांगली	4.8	1	127.1	14	Sangli
XIII. सोलापूर जिल्हा—																
1	सोलापूर (वे)	2.8	1	3.8	..	17.0	3	9.4	5	216.0	16	Solapur (O)
2	बाशी	9.1	1	14.2	3	67.4	5	86.7	11	Barshi
3	अक्कलकोट	33.0	2	40.0	2	95.0	5	198.0	18	Akkalkot
4	वेकर (वे.)	8.4	2	4.3	1	80.4	9	193.2	13	Jeur (O)
5	मोहोळ	21.4	3	40.8	6	77.3	8	Mohol
6	माढा	9.0	2	133.0	5	119.0	10	Madha
7	करमाळा	24.0	4	46.5	6	78.8	8	Karmala
8	पंढरपूर	61.5	4	112.0	4	174.0	13	Pandharpur
9	सांगली	17.4	2	106.4	4	54.6	5	Sangola
10	साळगिरस	6.0	1	4.0	1	85.4	8	116.0	13	Salgiras
11	मंगलवेड	9.6	1	43.8	4	25.8	2	Mangalwedha
12	अक्कल	Akluj
XIV. कोल्हापूर जिल्हा—																
1	कोल्हापूर (वे.)	33.3	3	26.3	3	125.5	13	429.4	18	Kolhapur (O)
2	हानकणगे	58.0	4	12.0	1	82.3	8	205.0	17	Hankangale
3	शिरोळ	23.0	2	48.0	1	121.0	6	158.0	14	Shirool
4	गगनबावड	19.0	1	637.0	22	2,465.0	31	Gaganbavada

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XIX. नांदेड जिल्हा—																
1	भोकर	N. A.	371.0	13	579.0	22	Bhokar
2	हजाराव	N. A.	22	Hadgaon
3	नंदेड (वे.)	0.3	N. A.	129.1	9	338.0	14	Mukhed
4	मुसह	191.2	7	739.6	19	Billoli
5	विलोरी	186.0	13	933.0	22	Kinwat
6	किनवट	142.5	8	414.1	19	Kandhar
7	कपार	130.0	7	429.0	19	Deghar
8	देगलूर	161.8	10	637.2	17	Nanded (T)
9	नांदेड (नं)
XX. उस्मानाबाद जिल्हा—																
1	औसा	11	Ausa
2	भन	118.1	7	105.4	11	Bhoom
3	उस्मानाबाद (वे)	N. A.	6	Osmanabad (O)
4	परोडा	2	170.6	5	105.6	6	Paranda
5	फडव	1	18.4	4	185.6	8	173.0	11	Kalam
6	तुळजापूर	22.6	2	101.6	7	196.6	19	Tulapur
7	उमर्या	64.0	6	181.1	14	Omerga
8	उस्मानाबाद (त.)	1	139.6	10	331.8	18	Osmanabad (T)
XXI. लातूर जिल्हा—																
1	औसा	202.6	6	186.4	13	Ausa
2	अहमदनगर	263.9	8	430.8	16	Ahmedpur
3	उदगीर	124.1	11	256.7	16	Udgir
4	लातूर (त)	11.0	1	180.5	8	170.5	11	Latur (T)
5	निलगा	162.5	9	179.0	17	Nilanga
XXII. बुलढाना जिल्हा—																
1	बुलढाना (वे.)	1.6	..	2.0	..	246.8	6	301.7	22	Buldana (O)
2	मलकापूर	64.0	4	231.0	13	Malakapur
3	मंगामपूर	2.0	..	163.0	9	297.0	12	Sangrampur
4	नांदुरा	17.0	1	130.6	7	355.0	16	Nandura
5	निलवेडराजा	216.0	6	165.0	12	Sindhkhedraja
6	जळगाव	132.0	9	226.0	11	Jalgaon
7	बामगाव	78.0	4	315.0	17	Khamgaon
8	बोगाव	4.6	1	6.4	1	174.4	8	290.0	17	Shegaon
9	चिखली	230.8	7	428.4	17	Chikhali
10	देऊगावराजा	251.0	8	252.0	15	Deulgaonraja
11	लोणार	126.0	8	438.2	20	Lonar
12	मोताला	121.6	8	280.4	16	Motala

XXIII. अकोला जिल्हा—

1 अकोला सिटी (व.)	1.2	..	2.0	..	11.8	1	149.2	6	363.0	15 Akola City (O)
2 बाळापूर	167.2	8	486.8	17 Balapur
3 अकोट	4.0	1	6.0	1	134.8	9	337.1	17 Akot
4 वाशिम	189.0	7	452.0	19 Washim
5 मंगरुळवीर	135.2	7	429.0	22 Mangrulpir
6 मुक्तिजपूर	73.0	4	680.0	16 Murizapur
7 हार्शी टाकळी	20.0	1	126.0	3	609.5	17 Barshi Takali
8 तलहारा	187.8	7	415.4	14 Telhara
9 पातुर	121.0	7	576.0	19 Patur
10 मालगाव	151.4	6	627.8	20 Malegaon
11 मनोरा	3.6	1	114.1	7	421.7	21 Manora

XXIV. अमरावती जिल्हा—

1 अमरावती (व.)	19.2	3	22.8	2	61.8	7	319.2	16 Amravati (O)
2 बडनेरा	138.4	7	323.9	16 Badnera
3 मोशी	307.4	11	339.0	14 Moshi
4 चांदूर रोड	130.6	7	297.7	14 Chandur Railway
5 फाल्गुनूर	119.5	9	398.8	19 Kholapur
6 वा.पे.	Warud
7 तळेगाव	Talegaon
8 अचलपूर	40.8	5	34.3	3	934.0	11	237.0	14 Achalpur
9 दयापूर	79.8	9	284.7	18 Daryapur
10 अजयगव सुरज	60.2	8	266.5	12 Anjangaon Surji
11 चांदूर बाजार	113.3	7	367.1	17 Chandur Bazar
12 चिखलदा	584.0	15	540.2	20 Chikhaldada
13 तिरसा	124.5	7	367.0	17 Tiwasa

XXV. यवतमाळ जिल्हा—

1 राजेगाव	5.0	..	20.5	4	119.0	6	362.1	19 Ralegaon
2 वडी	116.7	7	434.6	21 Wani
3 दारव्हा	94.0	9	294.8	14 Darvha
4 घाटजी	128.0	10	338.0	22 Ghatnaji
5 वावुलगाव	123.0	6	437.4	16 Babelgaon
6 मावगाव	31.8	194.5	9	163.3	10 Malegaon
7 पुसद	7.5	1	126.0	7	527.7	18 Pusad
8 कळव	7.0	..	11.0	1	126.2	8	336.0	17 Kalam
9 पाठरकवडा	146.0	8	524.0	Pandharkawda
10 दिहम	104.0	10	388.5	22 Digras
11 नेर	229.9	10	696.6	16 Ner
12 उमरखेड	19 Umerkhed

XXVI. वर्धा जिल्हा—

1 देवळी (व.)	24.4	1	199.2	9	478.8	18 Deoli (O)
2 हिंगणघाट	1.0	..	43.2	4	5.8	1	99.2	8	489.0	21 Hinganghat
3 आर्वी	4.5	0.8	..	4.0	1	13.8	1	181.9	7	423.4	14 Arvi

संख्या १३४ TABLE No. 2.4—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XXVII. नागपुर जिल्हा—																
1	नागपुर विमानतळ (वे.)	9.0	1	24.3	2	0.1	..	191.6	9	208.5	16	Nagpur Airport (O.)
2	नागपुर कार्म	7.8	1	188.4	7	224.0	17	Nagpur Farm
3	नागपुर (न.)	0.5	..	9.2	1	8.5	2	0.1	..	220.2	8	326.6	18	Nagpur (T.)
4	उमरेड	22.6	3	31.0	4	5.4	1	119.5	11	322.9	14	Umre
5	काटोल	38.8	1	1.5	1	198.6	10	258.3	15	Katol
6	सावनेर	24.6	1	33.8	3	2.4	..	210.2	9	382.2	14	Saoner
7	खिडशी	22.0	3	293.4	7	258.4	19	Khindsi
8	थारसा	8.4	1	4.2	..	49.3	4	158.7	9	286.3	17	Tharsa
9	रामटेक	4.5	1	17.2	3	233.5	9	321.6	17	Ramtek
10	पारसोनी	34.3	2	26.4	1	185.1	8	302.7	16	Parsoni
11	देवलापुर	4.5	1	15.9	3	290.6	7	260.8	19	Deolapur
XXVIII. भंडारा जिल्हा—																
1	भंडारा (ए एम ओ.)	29.0	3	265.9	9	384.4	17	Bhandara (AMO)
2	साकोली	20.2	3	3.4	1	28.4	2	11.2	1	450.8	15	755.4	21	Sakoli
3	गोदिया (वे.)	25.7	2	15.2	1	1.2	..	268.2	13	562.2	23	Gondia (O.)
4	खारबुंद	10.0	1	11.0	1	177.0	9	354.0	20	Kharbund
5	तुमसर	6.0	1	192.5	10	143.7	14	Tumsar
6	बोदलकसा	10.0	1	10.0	1	204.0	8	512.0	22	Bodalkasa
7	चोखामग्रा	231.8	8	374.0	17	Chorkhamgra
8	पांसे	170.0	7	745.0	25	Pangree
9	पवती	4.4	1	29.1	3	230.0	11	428.6	14	Paoni
10	देवरी	16.2	2	2.4	..	8.6	1	254.2	10	510.4	18	Deori
11	गोदिया (न.)	19.5	1	267.9	14	562.2	24	Gondia (T.)
XXIX. चंद्रपूर जिल्हा—																
1	चंद्रपूर (वे.)	Chandrapur (O.)
2	बरोरा	31.2	1	2.4	165.8	7	346.0	18	Warora
3	आरकोरी	Arkori
4	गोंडपिंपरी	71.8	4	3.1	1	20.1	1	2.2	..	192.0	10	289.4	20	Gondpimpri
5	भद्रावती	146.0	8	498.6	21	Bhadravati
6	असोला	10.0	1	224.1	7	465.6	20	Asola
7	घोराघेरी	7.0	1	232.4	9	799.4	19	Ghoragheri
8	क्षैरी	181.0	5	369.8	21	Khairi
9	राजुरा	60.0	2	32.0	2	20.0	1	270.0	9	605.0	19	Rajura
10	नेलसर	14.2	1	148.6	6	540.0	22	Nelsar

11 मुल	31.2	4	21.4	2	167.0	9	555.4	20 Mul
12 निवेवाही	Sindhewahi
13 नागलीड	21.2	2	165.7	10	557.2	20 Nagbhi
14 सिरोंचा (त.) Sironcha (T.)
15 सिरोंचा (वे.) Sironcha (O.)
16 ब्रह्मपुरी (न)	44.4	2	11.4	1	24.5	1	3.0	149.3	8	485.8	13 Brahmapuri (T)
17 गडमोशी	21.6	2	59.7	3	0.8	..	235.9	9	488.7	20 Gadmaushi
XXX. गडचिरोली जिल्हा—														
1 चामोर्शी	198.0	14	555.0	25 Chamorshi
2 कुरुखेडा	17.8	3	5.0	1	43.1	2	1.9	..	135.3	6	493.6	24 Kurkheda
3 धानोरा	3.8	1	198.5	8	676.1	17 Dhanora
4 गडचिरोली	34.4	2	96.0	2	419.9	14	926.9	23 Gadchiroli
XXX. Gadchiroli District.														

त—तहसिल. T—Tahsil. वे—वेद्यबाळ. O—Observatory.

टीप :— (१) स्तंभ (३१) मधील आकडे हे प्रत्येक केंद्राचे सरासरी किंवा सर्वसाधारण गवसाचे आहेत. (२) N. A. म्हणजे माहिती उपलब्ध नाही.

Note :— (1) Figures shown in col. (31) are of average of normal rainfall at each centre. (2) N. A. means information is not available.

आधार :— कृषि विभागालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :— Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.4—contd.

क्र.सं. Serial No.	वर्ष Year	ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण Total for 1984		पत्रिका Centre
		पावसाचे दिवस Rainfall days		पावसाचे दिवस Rainfall days		पावसाचे दिवस Rainfall days		पावसाचे दिवस Rainfall days		पावसाचे दिवस Rainfall days		पावसाचे दिवस Rainfall days		
		(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	
(1)	(2)													

I. वृहत्संख्ये जिल्हा—

1	मुंबई (कुल्याबा) (वे.)	312.5	17	831.8	23	239.5	3	2,483.9	83	1,805	Bombay(Colaba)(O)
2	मुंबई (वे.)	291.7	24	618.2	25	251.4	3	2,832.3	94	2,812	Santacruz (O)
3	अंधेरी (वे.)	144.0	13	362.0	18	253.0	2	1,592.0	67	N. A.	Andheri (T)
4	बोरिवली (वे.)	325.8	21	526.0	21	84.7	3	2,623.3	84	..	Borivali (T)

II. ठाणे जिल्हा—

1	ठाणे	463.3	24	540.5	22	46.8	2	2,875.7	93	2,478	Thane
2	कराबाण	452.0	29	290.0	19	33.0	2	2,905.0	94	2,355	Kalyan
3	मुरबाड	494.0	27	420.0	26	46.0	2	2,730.0	100	2,534	Murbad
4	भिवंडी	375.0	23	441.0	21	36.0	3	2,951.2	87	2,578	Biwandi
5	बसई	365.9	18	1,002.3	29	183.0	2	2,425.6	89	1,912	Bassein
6	वाडा	443.0	20	429.5	18	42.3	3	2,804.6	84	2,535	Wada
7	शहापुर	594.1	27	342.0	22	32.4	2	3,146.4	94	2,589	Shahapur
8	दाहनु	1,759	Dahanu
9	माहिम (पालघर)	410.0	21	402.0	23	30.5	2	2,207.6	84	1,731	Matim (Palghar)
10	जवहार	488.0	28	335.2	20	28.2	2	2,474.6	94	3,597	Jawhar
11	मोखाडा	470.4	25	403.8	21	37.5	2	2,569.7	88	2,467	Mokhada
12	दाहनु (वे.)	318.9	16	423.3	19	22.7	2	2,185.0	68	1,909	Dahanu (O)
13	उल्हासनगर	346.0	21	322.0	20	17.0	1	2,534.0	79	..	Ulhasnagar
14	तालासा	317.0	22	456.0	19	7.0	1	2,646.3	78	..	Talasari

III. रायगड जिल्हा—

1	अलिबाग	221.8	21	636.4	21	129.5	3	2,193.1	86	1,960	Alibag
2	पनवेल	634.8	26	707.8	27	46.0	2	3,169.0	96	2,741	Panvel
3	खालापूर	617.0	28	820.0	25	47.0	1	3,619.0	100	3,812	Khalapur
4	माथेरान	860.7	31	922.6	28	10.6	1	4,422.4	105	5,168	Matheran
5	उरण	280.0	20	551.0	18	61.0	2	2,079.0	81	2,072	Uran
6	कोहा (वे.)	760.0	26	35.0	2	3,770.2	73	..	Koha (O)

A-134-35.

7	पेण	535-6	27	762.0	25	88-3	2	3,533-2	96	2,866	Pen
8	महाड	958-4	26	696-9	21	71-0	4	3,680-7	97	3,190	Mahad
9	माणगाव	580-5	26	806-0	27	17-0	2	3,869-5	104	3,088	Mangaon
10	रोहा	591-0	28	451-0	23	27-0	2	3,449-0	99	3,118	Roha
11	पोलादपूर	867-0	30	826-0	29	36-0	2	3,951-0	106	4,032	Poladpur
12	मुरुड	495-0	27	545-4	21	54-0	4	2,703-1	94	2,784	Murud
13	श्रीवर्धन	499-2	27	772-9	22	66-0	3	3,016-2	99	3,255	Shrivardhan
14	महाडा	636-6	26	795-0	19	77-0	4	3,765-6	95	3,756	Mhasala
15	कर्जत	629-9	30	853-9	25	7-0	1	3,948-9	104	3,279	Karjat
16	मुधगाडपली	1111-0	31	880-0	30	70-0	3	4,699-0	116	4,152	Sudhagad-Pali
IV. रातनागरी जिल्हा--																
1	रत्नागरी (व)	751-3	30	627-2	21	65-7	3	3,400-3	105	3,306	Ratnagiri (T)
2	गंडपगड	769-0	29	939-0	24	77-0	3	4,223-0	105	3,848	Mandangad
3	दापोली	647-3	29	1,112-7	21	19-0	1	4,100-0	102	3,287	Dapoli
4	हर्णे (व)	559-1	29	855-7	23	11-3	2	1-4	2,859-1	102	2,472	Harnai (v)
5	खेड	804-0	28	702-0	25	71-0	3	3,898-0	103	3,372	Khed
6	चिपळूण	762-0	29	727-0	28	69-0	2	3,633-0	105	3,497	Chiplun
7	गुहागर	613-0	26	671-0	26	15-0	2	2,820-0	101	2,557	Guhagar
8	रत्नागरी (वे.)	751-3	30	629-0	21	65-7	3	3,402-3	105	..	Ratnagiri (O)
9	राजापूर	1,048-0	30	694-0	25	334-0	6	5,205-0	112	3,213	Rajapur
10	संगमेश्वर	908-0	31	675-0	28	103-0	4	4,528-0	110	..	Sangameshwar
11	लान्जा	1,021-0	30	627-0	25	94-0	4	3,945-0	108	3,754	Lanja
V. सिंधुदुर्ग जिल्हा--																
1	देवगड (वे)	726-4	27	434-5	22	56-5	4	2,119-9	79	2,246	Deogad (O)
2	देवगड (वी.डी.ओ.)	696-0	30	417-0	23	55-0	3	2,465-0	103	..	Deogad (B.D.O)
3	हर्णे	Harnai
4	कणकवली	945-0	30	649-0	25	119-0	25	3,809-0	108	3,616	Kankawali
5	कुडाळ	1,024-0	29	874-0	24	83-0	3	4,325-0	107	3,082	Kudal
6	मालवण	553-4	24	525-4	17	72-0	1	2,271-2	82	2,761	Malwan
7	वेंगुर्ला (वे.)	630-0	28	497-0	19	25-0	3	3,040-0	99	..	Vengurla (T)
8	वेंगुर्ला (वे.)	629-0	28	522-0	20	25-0	3	2,969-0	99	..	Vengurla (O)
9	सावंतवाडी	953-0	27	928-8	21	44-0	4	4,405-0	106	3,758	Sawantwadi
VI. नाशिक जिल्हा--																
1	नाशिक (वे.)	62-0	5	223-7	17	उपलब्ध नाही/Not Available	3	422-5	37	549	Nashik (O)
2	निफाड	28-0	N.A.	N.A.	630	Niphad
3	पिंपळगाव बसवंत	Pimpalgaon Baswani

वे.—वेधशाळा, O—Observatory

र—सहरील, T—Tahsil

तस्मिन् क्रमांक/TABLE No. 2.4—contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
VI. नाशिक जिल्हा—बाळू.															
4	नाशिक (न.)	97.8	10	284.5	16	23.0	2	694.5	50	..	Nashik (T.)
5	येवले	82.0	4	206.0	17	578.0	38	555	Yeole
6	मांमपाना	80.0	5	246.0	17	95.0	2	629.0	34	486	Somthana
7	चांदवड	46.0	8	377.0	21	28.0	2	7.0	1	579.2	50	..	Chandwad
8	कोल्हापूर माल	77.7	3	302.3	18	555.5	38	645	Kolegaonmal
9	नांदगाव	64.0	7	269.0	17	78.0	3	613.0	43	585	Nandgaon
10	मल्लानाव (वे.)	47.2	4	386.1	19	60.0	3	813.1	42	..	Malegaon (O.)
11	दिंडोरी	95.8	13	270.8	22	19.9	2	686.3	60	753	Dindori
12	सुराणा	293.0	25	607.0	26	137.0	3	1,334.6	86	1,862	Surgana
13	तेळ	465.7	29	335.0	19	80.3	2	14.0	2	2,353.0	92	..	Peth
14	बोलभान	120.6	5	299.2	13	39.6	1	10.8	1	686.0	37	686	Bolhan
15	कळवण	50.7	3	302.0	13	35.0	2	624.7	36	692	Kalvan
16	मटाणा (वांगनाग)	17.2	1	372.3	19	105.2	2	647.1	34	477	Satana (Baglan)
17	ओझर (वे.)	N. A.	633	Ozar (O.)
18	हातपुरी	744.1	29	503.0	24	62.4	3	3,047.1	104	..	Jatpuri
19	सिन्नर	119.2	8	448.0	16	12.0	2	20.0	1	743.9	44	..	Sinnar
VII. धुळे जिल्हा—															
1	धुळे (न.)	87.0	7	237.0	15	38.0	2	581.0	46	..	Dhule (T.)
2	याको	50.0	1	210.0	13	50.0	2	637.8	35	693	Sakri
3	पिंपळनेर	586	Pimpalner
4	नंदुरबार (न.)	144.4	10	217.8	10	58.5	1	1,059.8	46	643	Nandurbar (T.)
5	नवपूर	89.5	14	236.4	17	20.0	1	1,128.9	61	1,097	Nawapur
6	तळोदा	235.7	17	338.1	14	66.5	2	1,198.3	60	790	Taloda
7	शहादा	152.0	9	278.0	13	68.7	1	930.7	46	659	Shahada
8	शिरूर	59.0	6	214.0	13	31.0	2	676.0	43	616	Shirpur
9	मिर्जोबा	29.4	5	271.2	13	84.8	2	734.6	42	573	Sinkheda
10	अकलकुवा	299.6	18	364.0	15	33.0	3	1,120.6	66	1,179	Akkalkuwa
11	नंदुरबार (वे.)	N. A.	Nandurbar (O.)
12	विमरवाडी	N. A.	Visarwadi
VIII. जालगाव जिल्हा—															
1	जालगाव (न.)	Jalgaon District
2	चाळीसगाव	150.0	9	435.5	..	45.0	3	322.5	24	787	Jalgaon (T.)
3	पाचोरा	161.3	10	456.9	19	25.1	1	1,014.5	52	712	Chalisgaon
4	भदागाव	172.2	10	375.0	17	38.1	3	1,021.9	52	793	Pachora
5	चोपडा	74.0	6	180.0	11	70.0	2	958.2	53	720	Bhadgaon
6	अमळनेर	47.0	5	292.4	15	46.6	3	650.0	40	732	Chopda
7	पारोळा	103.0	7	253.0	11	9.0	1	755.4	48	675	Amalner
8	जामनेर	126.3	11	223.9	12	33.7	2	707.5	42	687	Parola
9	भुसावळ	78.2	10	205.2	15	59.0	4	761.6	47	502	Jamner
												778.6	48	788	Bhusawal

[illegible]

X. पुणं जिह्या--

X. पुणे जिल्हा—													X. Pune District																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									</

वे-वेचमण. ०-०बेवमण.

त-तहसील, त-तहसील.

XIV. कोल्हापूर जिल्हा—

XIV. Kolhapur District

1	कोल्हापूर (वे.)	254.1	16	265.5	14	18.4	2	19.1	1	1,171.6	70	..	Kolhapur (O)
2	हानकणगळे	214.7	12	161.6	12	6.0	1	14.3	2	748.9	57	734	Haikanangle
3	किरोळ	216.0	11	214.0	14	14.0	1	1.0	1	795.0	47	555	Shinol
4	गान्धवावडा	1459.0	30	1045.0	25	98.0	6	5,723.0	115	6,212	Gaganavada
5	गाहूवाडी	N. A.	1,961	Shahuwadi
6	गारोटी	314.0	20	147.0	11	17.0	3	1.0	..	1,353.5	72	1,542	Gargoti
7	पन्हुळा	463.9	21	210.6	14	5.8	1	1,511.8	74	865	Panhala
8	कागल	138.1	13	148.0	11	12.0	1	735.4	57	952	Kagal
9	गडहिंगलज	167.0	16	128.0	11	8.0	1	8.0	1	882.0	61	965	Gadhinglaj
10	राधानगरी	781.0	23	318.0	16	30.0	2	3,440.0	90	3,818	Radhanagari
11	आजरा	387.0	20	200.0	15	1,794.0	76	2,250	Ajara
12	चोंदगड	732.8	21	477.2	16	23.6	2	12.6	1	3,391.1	89	2,696	Chandgad
13	कोल्हापूर (T)	254.1	16	263.4	14	18.4	2	1,090.8	62	1,070	Kolhapur (T)

XV. औरंगाबाद जिल्हा—

XV. Aurangabad District.

1	औरंगाबाद (न.)	231.4	11	418.0	19	992.3	57	726	Aurangabad (T)
2	खुलदाबाद	150.6	11	494.0	19	27.8	2	22.0	2	1,057.8	56	982	Khuldabad
3	वाजापूर	68.4	7	322.4	16	32.0	3	8.6	1	642.8	40	542	Vaijapur
4	सोयागाव	56.0	9	430.0	18	69.0	3	1,113.2	59	860	Soegaon
5	चिखलठागा	692	Chikhalthana
6	तिल्लोड	64.4	6	185.4	14	39.1	3	60.0	2	680.6	46	768	Silled
7	गंगापूर	94.6	7	383.0	16	38.3	3	4.0	1	804.0	47	682	Gangapur
8	कन्नड	126.2	8	276.3	16	28.6	2	6.0	1	665.9	47	808	Kannad
9	पैठण	144.6	11	451.1	17	30.0	1	960.6	55	..	Patthan

XVI. जालना जिल्हा—

XVI. Jalna District

1	जालना	234.0	9	382.0	18	13.0	1	36.0	2	2.0	..	1,047.0	49	688	Jalna
2	जाफराबाद	122.4	7	387.1	16	29.0	2	15.0	1	1,060.8	50	818	Jaferabad
3	भोकरदन	80.0	9	307.0	17	35.0	3	19.0	2	968.0	59	708	Bhokardan
4	अंबड	161.8	8	521.6	20	6.0	1	7.0	1	1,179.8	50	769	Ambad
5	परतुर	322.0	12	410.1	19	7.0	1	1,151.3	59	784	Partur

XVII. पारभणी जिल्हा—

XVII. Parbhani District.

1	परभणी (वे.)	402.7	14	401.4	16	1,563.6	67	854	Parbhani (O)
2	कळमनुरी	N. A.	1,025	Kalamnuri
3	हिंगोली	193.3	11	502.9	20	57.2	2	54.8	3	1,580.0	65	788	Hingoli
4	जिजूर	241.1	12	316.0	16	16.0	2	1,113.5	58	N. A.	Jintur
5	पाथरी	289.7	12	380.6	16	12.0	1	4.2	1	1,157.5	58	850	Pathri
6	सिद्धेश्वर कॅंप	236.5	13	282.8	16	22.0	3	12.5	1	1,313.4	63	..	Siddheshwar camp
7	गंगालेड	440.2	17	410.0	11	51.6	2	14.0	1	1,408.2	55	N. A.	Gangakhed
8	बसमथ	N. A.	Basmath

XVIII. बीड जिल्हा—

XVIII. Beed District

1	अंबेजोगाई	301.2	20	408.3	15	2.0	..	14.1	1	1.6	..	1,068.4	62	..	Ambajogai
2	बीड कलेक्शन	267.6	11	517.4	21	11.8	2	2.8	1	1,174.4	59	N. A.	Beed collection
3	बीड (वे.)	410.5	20	508.4	19	1,536.3	70	786	Beed(O)

6	अठगाव	107.4	9	151.7	13	76.0	2	693.1	44	755	Jalgaon
7	बामगाव	363.0	12	359.0	17	162.0	4	1277.0	54	765	Khangaon
8	भगाव	380.8	15	294.6	18	107.2	4	1208.0	64	789	Shagaon
9	चिखली	182.0	12	319.0	12	53.0	3	1213.2	51	808	Chikhali
10	देऊगांवराजा	189.0	12	359.0	18	15.0	2	1066.0	55	..	Deolgaon Raja
11	लोणार	149.8	12	463.0	18	16.0	1	90.5	1	..	1283.5	60	..	Lonar
12	मोडाल	193.5	11	372.5	18	73.5	2	1.5	1043.0	55	..	Modala

XXIII. अकोला जिल्हा--

1	अकोला सिटी (वे)	270.2	12	449.0	16	1246.4	50	810	Akola City (O)
2	वाळापूर	194.9	8	486.3	16	75.1	3	1410.3	52	773	Balapur
3	आकोट	139.8	12	293.3	16	133.3	5	20.2	1	..	1068.5	62	794	Akot
4	वाभिम	345.5	14	329.5	12	44.0	3	1360.0	55	927	Washim
5	मंगरूपीर	197.0	12	317.5	11	93.0	4	4.0	1	..	1175.7	57	861	Mangrupir
6	मुंजिगाव	201.0	10	268.0	15	153.0	3	5.0	1	..	1380.0	49	819	Murizapur
7	बाजी टाकली	263.5	10	350.5	14	93.0	1	26.5	2	1.5	1490.5	48	N. A.	Barshi Takoli
8	तेहारा	294.8	11	343.1	15	120.6	1	29.8	1	..	1391.5	49	N. A.	Telhara
9	परतुर	202.0	12	387.0	15	79.0	2	1365.0	55	N. A.	Partur
10	मालगांव	317.2	13	425.4	17	74.2	2	1596.0	58	..	Malegaon
11	मनोरा	200.7	12	336.0	12	58.9	3	6.0	1	..	1141.0	57	..	Manora
12	रिसोड	Rissod

XXIV. अमरावती जिल्हा--

1	अमरावती (शे)	183.7	12	201.8	13	279.6	5	21.0	1	..	1109.1	59	876	Amravati (O)
2	बस्नेरा	359.0	12	190.7	9	214.8	2	1226.8	46	..	Badnera
3	मोशी	181.0	11	372.4	16	48.4	3	1248.2	55	849	Morshi
4	चांदूर रेल्वे	170.8	9	242.9	13	186.4	3	1028.4	46	551	Chandur Railway
5	खोलापूर	206.9	10	334.9	13	168.6	2	1228.7	53	816	Kholapur
6	वरुड	N. A.	1007	Warud
7	तळेगाव	N. A.	927	Talegaon
8	अचलपूर	296.3	14	399.7	12	175.0	3	1517.1	62	832	Achalpur
9	दयारपूर	101.4	6	173.0	10	103.2	4	742.1	47	768	Daryapur
10	अजंगाव सुरजी	70.8	9	97.3	10	83.2	4	578.0	43	788	Anjangaon Surji
11	चांदूर बाजार	178.9	8	405.9	14	80.0	2	1145.2	48	832	Chandur Bazar
12	चिखलदरा	347.5	20	331.6	18	173.2	5	1976.4	78	1708	Chikhaldara
13	तिवसा	208.1	13	147.0	10	75.2	5	921.8	52	..	Tiwasa

XXV. यावतमाळ जिल्हा--

1	राडेगाव	228.7	14	197.6	15	103.6	2	1036.5	61	..	Ralegaon
2	वणी	148.0	15	147.0	10	65.2	2	911.5	55	1118	Wani
3	दारवा	220.9	13	203.1	13	79.8	4	2.5	1	..	895.1	54	925	Darwa
4	घाटजी	288.0	16	248.0	14	63.0	3	40.0	1	..	1105.0	66	..	Ghatnaji
5	बाबुलगाव	183.9	12	250.6	14	122.2	3	1117.1	51	..	Babulgaon
6	मालगांव	198.2	10	88.0	5	675.8	37	..	Malegaon
7	पुसाद	294.0	10	343.9	16	43.3	5	83.0	2	..	1425.4	59	975	Pusad
8	कडवा	218.7	13	370.9	17	135.1	3	1204.9	60	..	Kalamb
9	पान्हाकवाडा	N. A.	Pandharkawada
10	दिग्रस	295.0	16	377.0	16	100.0	3	1442.0	65	..	Digras
11	नेर	436.5	15	290.0	15	181.0	4	1400.0	60	..	Ner
12	उमरुखेड	372.3	18	388.7	15	57.5	2	1738.0	64	931	Umrkhed

तबता करमांक/TABLE No. 2.4 — contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
XXVI. वर्धा विस्था—															
1	देवडो	298.6	12	15	133.4	3	1,403.0	58	N. A.	Deoli
2	हिंगणघाट	414.4	13	10	106.6	3	1,348.4	60	1,142	Hinganghat
3	भासी	247.1	13	10	105.0	5	8.5	1	..	1,085.4	53	994	Atvi
XXVII. नागपुर विस्था—															
1	नागपुर विमानतळ (वे.)	165.3	12	13	47.5	2	26.9	1	4.7	944.0	57	..	Nagpur Air- Port (O)
2	नागपुर फार्म	212.4	15	15	55.2	3	8.8	1	..	1056.5	59	..	Nagpur Farm
3	नागपुर	291.7	13	12	1127.8	54	..	Nagpur (T)
4	उमरेड	163.2	12	13	78.6	2	912.2	60	1,279	Umier
5	कादोल	194.0	14	11	45.8	4	14.2	1	..	975.6	56	1,011	Katol
6	सावनेर	321.7	10	14	53.0	2	10.4	1	..	1,367.9	54	1,075	Saoner
7	खिबशी	382.0	18	14	36.0	2	10.0	2	..	1,224.7	65	1,193	Khindsi
8	भारसा	343.8	18	12	4.6	1	..	1,032.0	62	1,283	Tharsa
9	रामटेक	364.4	15	12	52.4	2	1,173.3	59	1,210	Ramtek
10	पारशिवनी	359.3	13	13	31.8	2	2.0	1,261.6	55	1,105	Parseoni
11	देवलापार	363.7	15	12	52.4	2	1,167.6	59	1,183	Deulapar
XXVIII. भंडारा विस्था—															
1	भंडारा (ए. एम. ओ.)	328.4	15	11	66.0	4	1,246.9	59	1,388	Bhandara (A.M.O.)
2	साकोली	204.8	14	11	38.7	4	5.0	1	..	1,779.1	73	1,572	Sakoli
3	गोंदिया (वे.)	235.3	12	8	67.3	4	6.8	1	..	1,316.8	64	1,471	Gondia (O.)
4	खारबुंद	413.0	15	12	56.0	4	1,227.0	62	1,475	Kharbund
5	तुमसर	233.2	15	11	52.9	4	1.4	817.4	55	..	Tumsar
6	बोदलकसा	321.0	15	8	52.0	4	1,300.0	59	1,379	Bodalkasa
7	चोरसाभा	219.0	11	8	33.2	2	992.8	46	1,466	Chorkhamgra
8	पांशी	545.0	14	7	43.0	3	5.0	1	..	1,663.0	57	1,555	Pangree
9	पवनी	229.5	17	12	72.4	3	1,302.3	61	..	Paoni
10	देवरी	470.0	15	8	45.6	3	1,520.4	57	1,445	Deori
11	गोंदिया (न.)	541.5	18	8	67.3	4	1,623.3	69	1,579	Gondia (T.)
XXIX. चंद्रपूर विस्था—															
1	चंद्रपूर (वे.)	N.A.	1,267	Chandrapur (O.)
2	बरोरा	251.1	14	8	112.2	3	983.0	51	1,185	Warora
3	आरमोरी	N.A.	Armoori
4	गोंडपिपरी	269.8	15	15	12.6	3	1,114.2	69	..	Godpimpri
5	भद्रावती	305.2	17	9	130.0	2	1,246.0	57	..	Bhadravati
6	अगोला	399.7	19	14	81.5	3	1,466.9	64	..	Asola
7	घोराघेरी	406.0	18	8	77.6	3	1,685.8	58	1,359	Ghoragheri

8	सैरी	240-0	12	118-0	7	85-0	4	
---	------	----	----	----	-------	----	-------	---	------	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	--

A-134-37.

त-तहसील, T- Tahsil, वे-वेधसाळा, O—Observatory.

टीप.- (१) स्तंभ (२९) मधील आकडे हे प्रत्येक फंद्याचे सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाने आहेत.

(२) N. A. म्हणजे माहिती उपलब्ध नाही.

Note.—(1) The figures shown in column (29) are of average of normal rainfall at each centre.

(2) N. A. means information is not available.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.5

पावसाची कक्षा व पसरलेला पाऊस
Spread and range of Rainfall

(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पसरलेला पाऊस/Spread of Rainfall		पावसाची कक्षा (मि. मी.)/Range of Rainfall (M.M.)		Districts
		पाऊस सुरू झाल्याची तारीख Date of onset of Monsoon	पाऊस संपल्याची तारीख Date of closure of Monsoon	किमान Minimum	कमाल Maximum	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	बृहन्मवई	8th June 1988	8th October 1988	1,592.0	2,832.3	Greater Bombay
2	ठाणे			2,186.0	3,146.4	Thane
3	रायगड			2,079.0	4,699.0	Raigad
4	रत्नागिरी			2,820.0	5,205.0	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग			2,119.9	4,405.0	Sindhudurg
6	नाशिक			422.5	3,047.1	Nashik
7	धुळे			581.0	1,198.3	Dhule
8	जळगाव			322.5	1,021.9	Jalgaon
9	अहमदनगर			351.5	1,086.6	Ahmednagar
10	पुणे			92.3	4,471.5	Pune
11	सातारा			272.1	5,247.4	Satara
12	सांगली			312.0	1,081.0	Sangli
13	सोलापूर			546.6	1,127.0	Solapur
14	कोल्हापूर			735.4	5,723.0	Kolhapur
15	औरंगाबाद			642.8	1,113.2	Aurangabad
16	जालना			968.0	1,179.8	Jalna
17	परभणी			1,157.5	1,580.0	Parbhani
18	बीड			747.0	1,536.3	Beed
19	नांदेड			1,380.6	2,296.4	Nanded
20	उस्मानाबाद			650.1	1,386.7	Osmanabad
21	लातूर			1,093.0	1,510.1	Latur
22	बुलढाणा			693.1	1,324.8	Buldhana
23	अकोला			1,068.5	1,596.0	Akola
24	अमरावती			578.0	1,976.4	Amravati
25	यवतमाळ			675.8	1,921.4	Yavatmal
26	वर्धा			995.8	1,403.0	Wardha
27	नागपूर			912.2	1,367.9	Nagpur
28	भंडारा			817.4	1,779.1	Bhandara
29	चंद्रपूर			983.0	1,688.0	Chandrapur
30	गडचिरोली			1,321.7	2,331.0	Gadchiroli

महाराष्ट्र राज्य

Maharashtra state

आधार:— कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती

३.१ महाराष्ट्र राज्यातील जन्म दर, मृत्यु दर, बालमृत्यु दर, प्रमुख कारणांनुसार मृत्युंची संख्या वगैरे माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

३.२ या विभागात दिलेल्या माहितीसाठी खालीलप्रमाणे व्याख्यांचा वापर करण्यात आला होता :—

$$(१) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे जन्म दर} = \frac{ज}{न} \times १०००$$

$$(२) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे मृत्यु दर} = \frac{म}{न} \times १०००$$

ज्यांत ज = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येन झालेल्या जिवंत जन्मांची संख्या.

म = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येन झालेल्या मृत्युंची संख्या.

न = त्याच क्षेत्राची मध्यावधि वर्षाची अंदाजित लोकसंख्या.

दिलेल्या भौगोलिक विभागातील
एक वर्षाखालील बालकांच्या
मृत्युंची संख्या.

$$(३) \text{ बालमृत्यु दर} = \frac{\text{त्याच क्षेत्रातील लोकसंख्येमध्ये जिवंत जन्मलेल्या बालकांची संख्या.}}{\text{दिलेल्या भौगोलिक विभागातील एक वर्षाखालील बालकांच्या मृत्युंची संख्या.}} \times १०००$$

बालमृत्यु दर हा सामाजिक आरोग्याचा एक उत्तम निर्देशक आहे.

३.३ ग्रामीण विभागात जीवनविषयक आकडेवारी महसूल खात्याकडून गोळा करण्यात येते तर नागरी भागात ते महानगरपालिका व नगरपालिकांचे सांख्यिकीय कार्य आहे.

तक्ता क्र. ३.१ ते ३.३ मध्ये जन्मदर व मृत्युदर या संबंधांची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ३.४ मध्ये प्रमुख कारणांनुसार नोंद केलेल्या मृत्युंची संख्या दिली आहे.

तक्ता क्र. ३.५ मध्ये लिंग व वयोगटानुसार नोंद केलेले मृत्यु दिले आहेत.

तक्ता क्र. ३.६ मध्ये नोंद केलेले बालमृत्यु दर व माताविषयक मृत्युदर दिले आहेत.

VITAL STATISTICS

3.1 The following tables give data on birth rate, death rate, infant mortality rate, number of deaths according to principal causes in Maharashtra.

3.2 While presenting tables in this section the following definitions were adopted :—

1. Birth rate per thousand estimated

$$\text{population} = \frac{B}{N} \times 1000$$

2. Death rate per thousand estimated

$$\text{population} = \frac{D}{N} \times 1000$$

Where, B = No. of live births which occurred among the population of the given geographical area during the year under reference, D = No. of deaths which occurred among the population of given geographical area during the year under reference and N = estimated Mid-year population.

No. of deaths under
one year of age which
occurred in the given
geographical Area

3. Infant Mortality rate = ————— × 1000

No. of live births
which occurred
among the popula-
tion in the same
geographical area.

Infant mortality rate is a good indicator of social health.

3.3 The data on vital statistics was collected through revenue agency in rural area and for urban area, it is a statutory function of Municipalities and Municipal Corporations.

Table 3.1 to 3.3 give the information regarding birth rates and death rates.

Table 3.4 gives number of registered deaths by principal causes.

Table 3.5 gives number of registered deaths by age and sex.

Table 3.6 gives registered infant mortality rate and registered maternal mortality rate.

३. जीवनविवेक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.1

नोंदणी झालेल्या जन्मांची लिंगानुसार संख्या व जन्मसमयी स्त्री, पुरुष प्रमाण
No. of Registered Births classified by sex & sex Ratio of Births
(1988-89)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	नोंदणी झालेल्या जन्मांची संख्या Total No. of Regis- tered Births	नोंदणी झालेले जन्म/Registered Births					जन्म समयी स्त्री-पुरुष प्रमाण Sex Ratio at Birth १०० स्त्रीयांमार्गे पुरुषांची संख्या (Male per 100 females)					District
			ग्रामीण/Rural		नगरी/Urban		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	
			पुरुष Males	स्त्री Females	पुरुष Males	स्त्री Females							
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)	
1	बुलढुंबई	2,18,300	1,13,727	1,04,573	2,18,300	..	109	109	Greater Bombay	
2	ठाणे	84,440	11,815	10,227	22,042	32,856	29,542	62,398	116	111	114	Thane	
3	रायगड	25,849	7,695	6,557	14,252	6,056	5,541	11,597	117	109	114	Raigad	
4	रत्नागिरी	35,368	14,611	12,836	27,447	4,195	3,726	7,921	114	113	114	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	15,485	5,793	5,193	10,986	2,339	2,154	4,493	111	109	111	Sindhudurg	
6	नाशिक	88,259	25,084	21,125	46,209	22,111	19,939	42,050	119	111	115	Nashik	
7	धुळे	50,827	19,484	16,608	36,092	7,988	6,747	14,735	117	118	118	Dhule	
8	जळगाव	79,126	26,860	22,082	48,942	16,335	13,849	30,184	122	118	111	Jalgaon	
9	अहमदनगर	1,17,754	50,294	42,655	92,949	13,213	11,592	24,805	118	114	117	Ahmednagar	
10	पुणे	1,09,533	22,812	18,980	41,792	35,464	32,277	67,741	120	110	114	Pune	
11	सातारा	53,936	19,995	17,002	36,997	9,013	7,926	16,939	118	114	116	Satara	
12	सांगली	46,170	16,076	13,431	29,507	8,962	7,701	16,663	120	116	118	Sangli	
13	सोलापूर	73,812	21,935	17,948	39,883	17,892	16,037	33,929	122	112	117	Solapur	
14	कोल्हापूर	60,390	17,828	15,003	32,831	14,753	12,806	27,559	119	115	117	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	42,745	11,811	9,667	21,478	11,250	10,017	21,267	122	112	117	Aurangabad	
16	जालना	18,576	7,697	6,450	14,147	2,361	2,068	4,429	119	114	118	Jalna	
17	परभणी	26,017	8,556	7,367	15,923	5,321	4,773	10,094	116	111	114	Parbhani	
18	बीड	27,504	8,882	7,408	16,290	6,042	5,172	11,214	120	117	119	Beed	
19	नांदेड	32,097	10,447	8,948	19,395	6,877	5,825	12,702	117	118	117	Nanded	
20	उस्मानाबाद	21,911	9,340	7,824	17,164	2,548	2,199	4,747	119	116	119	Osmanabad	
21	लातूर	26,069	8,690	7,512	16,202	5,326	4,541	9,867	116	117	116	Latur	
22	बुलढाणा	43,886	15,618	13,891	29,509	7,700	6,677	14,377	112	115	113	Buldhana	
23	अकोला	42,140	10,842	9,264	20,106	11,574	10,460	22,034	117	111	114	Akola	
24	अमरावती	50,820	12,057	10,790	22,757	15,703	12,360	28,063	113	127	120	Amravati	
25	यवतमाळ	33,055	10,790	9,587	20,377	6,630	6,048	12,678	112	110	111	Yavatmal	

26	बर्धा	20,092	6,158	5,604	11,762	4,282	4,048	8,330	110	106	108	Wardha
27	नागपूर	56,409	8,739	7,493	16,232	21,525	18,652	40,117	117	115	116	Nagpur
28	भंडारा	40,346	16,450	15,064	31,514	4,751	4,081	8,832	109	116	111	Bhandara
29	चंद्रपूर	31,143	10,636	9,324	19,960	5,973	5,210	11,183	114	115	114	Chandrapur
30	गडचिरोली	12,902	6,234	5,655	11,889	524	489	1,013	110	107	110	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		15,84,961	4,23,229	3,61,411	7,84,640	4,23,291	3,77,030	8,00,321	117	112	115	..
महाराष्ट्र राज्य		15,84,961	4,23,229	3,61,411	7,84,640	4,23,291	3,77,030	8,00,321	117	112	115	..

आधार:— आरोग्य सेवा संवाचनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:—Director of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2

ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूंचे लिंगानुसार वर्गीकरण
No. of Registered Deaths classified by sex in Rural & Urban Area
1988-89

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची संख्या Total No. of Registered Deaths	नोंदणी झालेले मृत्यू/Number of Registered Deaths						District	
			ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban				
			पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	
1	बृहन्मंबई	74,209	44,185	30,024	74,209	Greater Bombay	
2	ठाणे	16,951	4,311	2,710	7,021	6,036	3,894	9,930	Thane	
3	रायगड	6,604	2,945	2,124	5,069	977	558	1,535	Raigad	
4	रत्नागिरी	9,293	4,830	3,288	8,118	738	437	1,175	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	6,148	2,954	2,376	5,330	484	334	818	Sindhudurg	
6	नाशिक	21,670	7,207	5,796	13,003	4,950	3,717	8,667	Nashik	
7	धुळे	16,582	7,180	6,126	13,306	1,912	1,364	3,276	Dhule	
8	जळगाव	21,619	9,034	7,384	16,418	3,108	2,093	5,201	Jalgaon	
9	अहमदनगर	15,099	6,286	4,777	11,063	2,441	1,595	4,036	Ahmednagar	
10	पुणे	29,072	5,624	4,346	9,970	11,373	7,729	19,102	Pune	
11	सातारा	13,213	5,901	4,693	10,594	1,520	1,099	2,619	Satara	
12	सांगली	11,898	4,063	3,083	7,146	2,999	1,753	4,752	Sangli	
13	सोलापूर	17,297	5,250	4,369	9,619	4,401	3,277	7,678	Solapur	
14	कोल्हापूर	16,358	5,882	4,570	10,452	3,573	2,333	5,906	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	9,934	3,785	3,068	8,853	2,143	938	3,081	Aurangabad	
16	जालना	4,675	2,274	1,793	4,067	372	236	608	Jalna	
17	परभणी	8,127	3,253	2,619	5,872	1,347	908	2,255	Parbhani	
18	बीड	7,015	2,881	2,286	5,167	1,185	663	1,848	Beed	
19	नांदेड	9,166	3,827	3,287	7,114	1,184	868	2,052	Nanded	
20	उस्मानाबाद	5,455	2,476	2,273	4,749	434	272	706	Osmanabad	
21	लातूर	5,632	2,612	2,093	4,705	628	299	927	Latur	
22	बुलढाणा	11,482	4,665	4,142	8,807	1,596	1,079	2,675	Buldhana	
23	अकोला	11,209	3,903	3,189	7,092	2,549	1,568	4,117	Akola	
24	अमरावती	13,387	4,433	3,478	7,911	3,352	2,124	5,476	Amravati	
25	यवतमाळ	10,875	4,234	3,834	8,068	1,617	1,190	2,807	Yavatmal	
26	वर्धा	7,487	2,892	2,601	5,493	1,175	819	1,994	Wardha	
27	नागपूर	18,588	3,450	2,917	6,367	7,717	4,504	12,221	Nagpur	
28	भंडारा	13,899	6,238	5,156	11,394	1,489	1,016	2,505	Bhandara	
29	चंद्रपूर	8,834	3,642	2,933	6,580	1,405	849	2,254	Chandrapur	
30	गडचिरोली	3,711	1,912	1,612	3,524	122	65	187	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य			4,25,489	1,27,944	1,02,928	2,30,872	1,17,012	77,605	1,94,617	Maharashtra State

आधार:-आरोग्य सेवा, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :-Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविवेक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3

प्रमुख कारणांनुसार नोंदली झालेल्या मृत्यूंची संख्या
Number of Registered Deaths by Principal Causes
1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	प्रमुख कारणे/Principal Causes									District
		चटकी Cholera	देवी Smallpox	प्लेग Plague	ताप Fever	अमांश व अतिसार Dysen- tery & Diarrhoea	श्वसनरोग Respi- ratory diseases	दुखापती Injuries	इतर कारणे Other Causes	एकूण सर्व कारणे All Causes Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्महोदय	1,099	2,465	17,784	7,265	45,596	74,209	Greater Bombay
2	ठाणे	..	1	..	397	159	1,853	1,057	13,474	16,951	Thane
3	रायगड	..	18	..	149	71	233	336	5,797	6,604	Raigad
4	रत्नागिरी	..	5	..	385	102	732	256	7,813	9,293	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	1	..	212	45	782	194	4,914	6,148	Sindhudurg
6	नाशिक	..	4	..	1,121	226	1,669	815	17,835	21,670	Nashik
7	धुळे	1,495	305	1,734	526	12,522	16,582	Dhule
8	जळगाव	1,516	160	2,003	567	17,373	21,619	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	2	..	285	94	1,398	902	12,418	15,099	Ahmednagar
10	पुणे	..	16	..	251	1,013	1,691	1,877	24,224	29,072	Pune
11	सातारा	..	2	..	301	129	1,132	775	10,874	13,213	Satara
12	सांगली	..	3	..	258	69	1,193	441	9,934	11,898	Sangli
13	सोलापूर	..	8	..	336	146	1,814	611	14,352	17,297	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1	..	373	160	2,374	573	12,877	16,358	Kolhapur
15	औरंगाबाद	301	83	754	345	8,451	9,934	Aurangabad
16	जालना	111	17	248	178	4,121	4,675	Jalna
17	परभणी	..	3	..	319	48	589	267	6,871	8,127	Parbhani
18	बीड	..	2	..	157	33	461	336	6,026	7,015	Beed
19	नांदेड	..	5	..	331	69	673	472	7,616	9,166	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	1	..	104	40	279	256	4,775	5,455	Osmanabad
21	लातूर	..	1	..	115	29	338	217	4,902	5,632	Latur
22	बुलढाणा	..	6	..	933	261	1,323	383	8,576	11,482	Buldhana
23	अकोला	..	22	..	456	166	980	513	9,072	11,209	Akola
24	अमरावती	..	2	..	811	388	1,343	700	10,143	13,387	Amravati
25	यवतमाळ	..	10	..	1,437	225	878	434	7,891	10,875	Yavatmat
26	वर्धा	..	6	..	541	99	643	399	5,799	7,487	Wardha
27	नागपूर	..	10	..	805	197	1,739	1,456	14,381	18,588	Nagpur
28	भंडारा	..	4	..	1,155	94	1,312	400	10,934	13,899	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	24	..	759	156	807	443	6,640	8,834	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	7	..	408	64	211	161	2,860	3,711	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		164	16,951	7,113	48,970	23,230	3,29,061	4,25,489	Maharashtra State

आधार:-आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :-Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविवरण माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No 3.4

लिमानुसार व वयोगटानुसार नोंदणी झालेले मृत्यु
Number of Registered Deaths by age and sex
1988-89

वयोगट Age Group	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total		
	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
१ वर्षाखालील Below 1 Years	11,298	9,665	20,963	14,373	11,473	25,846	25,671	21,138	46,809
1 to 4 Years	5,918	7,386	13,304	4,972	5,314	10,286	10,890	12,700	23,590
5 to 14 Years	3,816	3,863	7,679	3,308	2,915	6,223	7,124	6,778	13,902
15 to 24 Years	4,050	4,021	8,071	5,482	5,441	10,923	9,532	9,462	18,994
25 to 34 Years	4,763	4,251	9,014	8,661	5,759	14,420	13,424	10,010	23,434
35 to 44 Years	6,925	4,276	11,201	10,998	4,608	15,606	17,923	8,884	26,807
45 to 54 Years	10,045	5,861	15,906	14,207	5,390	19,597	24,252	11,251	35,503
55 to 64 Years	17,070	10,566	27,636	17,793	7,497	25,290	34,863	18,063	52,926
65 to 69 Years	12,731	9,064	21,795	8,666	4,713	13,379	21,397	13,777	35,174
७० वर्षांवरील above 70 Years	50,204	43,242	93,446	26,745	23,549	50,294	76,949	66,791	1,43,740
वय माहित नसलेले/ Age not Stated	1,124	733	1,857	1,807	946	2,753	2,931	1,679	4,610
एकूण/Total	1,27,944	1,02,928	2,30,872	1,17,012	77,605	1,94,617	2,44,956	1,80,533	4,25,489

आधार.-आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source :—Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तबला क्रमांक/TABLE No. 3.5

बालमृत्यु दर व माताविषयक मृत्युचे दर.
Infant Mortality and Maternal Mortality Rate (1988-89)

अनुक्र.सं. Sr. No.	जिल्हे (2)	बालमृत्यु दर Infant Mortality Rate			माताविषयक मृत्यु दर Maternal Mortality Rate			Districts (2)
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	53	53	..	0.5	0.5	Greater Bombay
2	ठाणे	..	16	17	1.0	0.1	0.3	Thane
3	रायगड	..	8	16	0.6	0.3	0.5	Raigad
4	रत्नागिरी	..	6	10	0.4	0.6	0.4	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	27	22	0.7	1.1	0.8	Sindhudurg
6	नाशिक	..	35	29	1.1	0.4	0.7	Nashik
7	धुळे	..	14	29	1.4	2.0	1.6	Dhule
8	जळगाव	..	6	27	1.2	0.5	0.9	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	22	12	0.4	0.7	0.5	Ahmednagar
10	पुणे	..	40	31	0.6	0.4	0.5	Pune
11	सातारा	..	18	18	0.8	1.1	0.9	Satara
12	सांगली	..	41	24	1.0	0.9	1.0	Sangli
13	सोलापूर	..	27	23	1.4	1.4	1.4	Solapur
14	कोल्हापूर	..	37	26	0.6	0.9	0.7	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	18	25	2.2	1.3	1.8	Aurangabad
16	जालना	..	14	27	0.9	2.0	1.2	Jalna
17	परभणी	..	22	31	1.8	2.5	2.0	Parbhani
18	बीड	..	14	20	2.3	1.9	2.1	Beed
19	नांदेड	..	12	24	2.5	5.4	3.7	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	7	23	1.8	0.8	1.6	Osmanabad
21	लातूर	..	15	20	1.0	0.9	1.0	Latour
22	बुलढाणा	..	24	33	0.9	2.7	1.5	Buldhana
23	अकोला	..	27	29	0.9	0.5	0.7	Akola
24	अमरावती	..	22	27	1.2	1.0	1.1	Amravati
25	यवतमाल	..	33	40	1.4	1.4	1.4	Yavatmal
26	वार्धा	..	27	40	2.2	1.4	1.9	Wardha
27	नागपूर	..	24	30	1.4	1.9	1.7	Nagpur
28	भंडारा	..	53	51	1.3	7.6	2.7	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	18	30	1.0	2.8	1.6	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	7	48	1.8	..	1.6	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		27	32	30	1.1	1.0	1.0	Maharashtra State

टिप:- (1) वरील मृत्युदर नोंदणी आलेल्या मृत्यूवर आधारित आहे.

Note: - Above Death rates are based on registered deaths.

(2) बालमृत्यु दर हजार जिवित जन्मा मागे आहेत.

Infant mortality rates are per 1000 live births.

आधार:- आरोग्यसेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Directorate of Health services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.6

महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्वाचे दर
Important vital rates in respect of Maharashtra State
1988

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	1988 (3)	Item (2)
1	जन्म समयी स्त्री पुरुष प्रमाण	115	Sex Ratio at Birth
2	मृत्यु समयी स्त्री पुरुष प्रमाण	136	Sex Ratio at death
3	जीवनविषयक निर्देशांक	372	Vital index
4	प्रमुख कारणांमुळे झालेल्या मृत्युंचे दरलाख लोकसंख्येमध्ये प्रमाण—		Death rate per lakh population by principal causes—
4.1	पेटकी	0.2	Cholera
4.2	देवी	..	Small-pox
4.3	प्लेग	..	Plague
4.4	ताप	25	Fevers
4.5	श्वसनाचे रोग	72	Respiratory diseases
4.6	अर्माण व अतिसार	10	Dysentery and diarrhoea
4.7	दुखापती	34	Injuries
4.8	इतर सर्व कारणे	480	All other causes

माहिती मोंद केलेल्या आकडेवारीवर आधारित आहे.

$$\begin{aligned} \text{टीप—(१) जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण} &= \frac{\text{जिवंत जन्मलेले मुलगे}}{\text{जिवंत जन्मलेल्या मुली}} \times 100 \\ \text{(२) मृत्युसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण} &= \frac{\text{मृत पुरुष}}{\text{मृत स्त्रिया}} \times 100 \\ \text{(३) जीवनविषयक निर्देशांक} &= \frac{\text{एकूण जिवंत जन्म}}{\text{एकूण मृत्यू}} \times 100 \end{aligned}$$

Data is based on registration records.—

$$\begin{aligned} \text{Notes—(1) Sex Ratio at birth} &= \frac{\text{Male live births}}{\text{Female live births}} \times 100 \\ \text{(2) Sex Ratio at death} &= \frac{\text{Male deaths}}{\text{Female deaths}} \times 100 \\ \text{(3) Vital index} &= \frac{\text{Total live births}}{\text{Total deaths}} \times 100 \end{aligned}$$

आधार.—आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविवरणक माहिती / VITAL STATISTICS
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.7

जन्म दर, मृत्यू दर व बालमृत्यू दर / Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate 1988

क्र. क्र. / Sr. No.	(1)	(2)	जन्म दर / Birth Rate			मृत्यू दर / death rate			बालमृत्यू दर / Infant Mortality rate			District
			ग्रामीण / Rural	नगरी / Urban	एकूण / Total	ग्रामीण / Rural	नगरी / Urban	एकूण / Total	ग्रामीण / Rural	नगरी / Urban	एकूण / Total	
			(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बुधसर्व	22.0	22.0	..	7.5	7.5	..	53	53	Greater Bombay
2	ठाणे	17.6	23.3	21.5	5.6	3.7	4.3	22	16	17	Thane
3	रायगड	12.0	46.0	18.0	4.3	6.1	4.6	22	8	16	Raigad
4	रत्नागिरी	22.2	68.3	26.1	6.6	10.1	6.9	11	6	10	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	15.3	70.2	19.8	7.4	12.8	7.9	19	27	22	Sindhudurg
6	सांगली	22.8	32.2	26.5	6.4	6.6	6.5	24	35	29	Nasik
7	मुंबई	21.2	30.6	23.3	7.8	6.8	7.6	35	14	29	Dhule
8	जळगाव	23.5	39.1	27.7	7.9	6.7	7.6	40	6	27	Jalgaon
9	अहमदनगर	38.4	58.5	41.4	4.6	9.5	5.3	9	22	12	Ahmednagar
10	पुणे	18.3	27.0	22.9	4.4	7.6	6.1	18	40	31	Pune
11	सातारा	19.5	57.4	24.6	5.6	8.9	6.0	18	18	18	Satara
12	सांगली	20.8	35.3	24.4	5.0	10.1	6.3	15	41	24	Sangli
13	कोल्हापूर	21.5	38.9	27.1	5.2	8.8	6.4	19	27	23	Solapur
14	कोल्हापूर	16.7	37.1	22.3	5.3	8.0	6.1	18	37	26	Kolhapur
15	औरंगाबाद	16.7	43.0	24.0	5.3	6.2	5.6	31	18	25	Aurangabad
16	जालना	19.2	15.6	18.2	5.5	2.1	4.6	31	14	27	Jalna
17	परभणी	12.1	26.9	15.3	4.5	6.0	4.8	36	22	31	Parbhani
18	बीड	13.5	40.6	18.5	4.3	6.7	4.7	25	14	20	Beed
19	नांदेड	13.7	31.7	17.7	5.0	5.1	5.1	32	12	24	Nanded
20	उस्मानाबाद	19.1	24.9	20.1	5.3	3.7	5.0	27	7	23	Osmanabad
21	लातूर	14.7	39.8	19.3	4.3	3.7	4.2	23	15	20	Latur
22	बुलढाणा	21.9	44.8	26.3	6.5	8.3	6.9	37	24	33	Buldhana
23	अकोला	14.4	41.6	21.9	5.1	7.8	5.8	33	27	29	Akola
24	अमरावती	18.0	44.5	26.9	6.3	8.7	7.1	33	22	27	Amravati
25	यवतमाळ	14.0	40.6	18.7	5.6	9.0	6.2	45	33	40	Yavatmal
26	वार्धा	15.7	32.0	19.9	7.3	7.7	7.4	49	27	40	Wardha
27	नागपूर	13.5	22.7	18.9	5.3	6.9	6.2	46	24	33	Nagpur
28	भंडारा	19.0	30.9	20.8	6.9	8.8	7.2	53	44	51	Bhandara
29	चंद्रपूर	16.2	48.6	21.3	5.3	9.8	6.0	36	18	30	Chandrapur
30	गडचिरोली	22.2	9.9	20.2	6.6	1.8	5.8	52	7	48	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य			19.2	29.0	23.2	5.7	7.1	6.2	27	32	39	Maharashtra State

टीप :- (१) जन्म व मृत्यू दर एक हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे आहेत. बालमृत्यू दर एक हजार जिवंत जन्मांमागे आहेत.
(२) जन्म व मृत्यू नोंदी कमी असल्याने दर कमी आहेत.

Notes :- (1) The birth and death rates are per 1,000 estimated population. Infant mortality rates are per 1,000 live births.
(2) The rates are low due to under registration of births and deaths

स्रोत :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे. Source :- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवन विषयक माहिती | VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3-8

प्रमुख कारणानुसार मृत्युची संख्या/Number of deaths by principal causes

(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	विषमज्वर Typhoid			मोवर Measles			श्वेतज्वर Influenza			इतर ताप Other fevers			जिल्हा (2)
		ग्रामीण Rural (3)	नगरी Urban (4)	एकूण Total (5)	ग्रामीण Rural (6)	नगरी Urban (7)	एकूण Total (8)	ग्रामीण Rural (9)	नगरी Urban (10)	एकूण Total (11)	ग्रामीण Rural (12)	नगरी Urban (13)	एकूण Total (14)	
1	बुधमर्च	..	37	37	..	97	97	Greater Bombay
2	ठाणे	..	11	13	8	4	12	170	175	345	Thane
3	रायगड	..	5	7	2	..	2	119	9	128	Raigad
4	रत्नागिरी	..	3	10	6	..	6	353	9	362	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	1	6	1	..	1	196	4	200	Sindhudurg
6	नाशिक	..	8	17	9	5	14	458	589	1,047	Nashik
7	डुळे	..	9	21	7	3	10	..	1	1	1,369	70	1,439	Dhule
8	जळगाव	..	2	32	20	1	21	1,335	120	1,455	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	3	15	7	1	8	197	30	227	Ahmednagar
10	पुणे	..	4	10	8	4	12	112	33	145	Pune
11	सातारा	6	13	3	16	239	15	254	Satara
12	सांगली	..	4	7	6	1	7	187	8	195	Sangli
13	सोलापूर	..	5	19	17	7	24	136	61	197	Solapur
14	कोल्हापूर	..	2	9	13	1	14	..	1	1	253	41	294	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	4	19	3	8	11	169	7	176	Aurangabad
16	जालना	16	5	..	5	87	3	90	Jalna
17	परभणी	..	41	64	10	4	14	210	29	239	Parbhani
18	बीड	..	1	6	10	1	11	129	9	138	Beed
19	नांदेड	..	9	36	21	4	25	232	14	246	Nanded
20	उस्मानाबाद	2	10	..	10	1	..	1	81	5	86	Osmanabad
21	लातूर	..	2	16	15	1	16	74	3	77	Latur
22	बुलढाणा	..	7	28	23	2	25	622	213	835	Buldhana
23	अकोला	..	3	12	9	1	10	383	51	434	Akola
24	अमरावती	..	20	40	12	1	13	623	86	709	Amravati
25	यवतमाळ	..	18	64	8	1	9	1,307	47	1,354	Yavatmal
26	वर्धा	..	3	48	1	..	1	488	2	490	Wardha
27	नागपूर	..	23	48	2	8	10	436	82	518	Nagpur
28	भंडारा	..	7	87	..	1	1	995	44	1,039	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	8	53	4	..	4	626	69	695	Chandrapur
30	गडचिरोली	8	4	..	4	5	..	5	385	2	397	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	240	756	254	159	413	6	2	8	11,971	1,830	13,801	Maharashtra State

तत्वा क्रमांक/TABLE No. 3-8—contd.

क्रमिक Serial No.	जिल्हा	फुफुस वाह Pneumonia			क्षय Tuberculosis			हॉप्पा होकला Whooping-cough			हृमवण Gastro			चढेको Cholera		
		ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total
		(15)	(16)		(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)
(1)	(2)															(30)
1 बुध्मबुई	7,135	7,135	..	7,174	7,174	..	6	6
2 ठाणे	25	210	235	244	724	1	..	1	8	89	97	1
3 रायगड	4	18	22	80	117	2	3	5	18	..	18
4 रत्नागिरी	7	12	19	285	339	1	1	1	2	5	..	5
5 सिंधुदूर्ग	13	32	45	192	232	1	..	1	..	1	1	1	..	1
6 नाशिक	38	94	132	296	585	4	22	26	2	2	4
7 धुळे	59	27	86	496	156	652	3	15	18
8 जळगाव	55	14	69	419	583	5	3	8
9 अहमदनगर	35	130	165	300	454	7	33	40	2	..	2
10 पुणे	23	601	624	147	610	3	172	175	13	3	16
11 सातारा	30	50	80	298	378	4	20	24	1	1	2
12 सांगली	12	191	203	219	400	43	43	3	..	3
13 सोलापूर	18	154	172	238	645	..	2	2	10	64	74	8	..	8
14 कोल्हापूर	15	139	154	229	519	1	..	1	2	24	26	1	..	1
15 औरंगाबाद	40	92	132	149	261	..	1	1	3	29	32
16 जालना	13	2	15	69	82	1	..	1
17 परभणी	6	83	89	126	212	10	5	15	3	..	3
18 बीड	7	14	21	74	131	5	2	7	2	..	2
19 नांदेड	3	52	55	240	330	27	7	34	5	..	5
20 उस्मानाबाद	7	13	20	66	101	3	3	6	1	..	1
21 लातूर	8	17	25	97	144	3	2	5	..	1	1
22 बुलढाणा	48	95	143	219	414	1	..	1	6	..	6
23 अकोला	25	25	50	216	414	11	29	40	20	2	22
24 अमरावती	30	110	140	178	300	3	12	15	2	..	2
25 यवतमाळ	30	69	99	172	266	17	36	53	8	2	10
26 वर्धा	17	16	33	64	94	14	7	21	5	1	6
27 नागपूर	23	458	481	76	550	17	8	25	10	..	10
28 भंडारा	107	49	156	336	498	13	19	32	4	..	4
29 चंद्रपूर	48	27	75	160	255	24	12	36	17	7	24
30 गडचिरोली	32	1	33	95	100	1	..	1	7	..	7
महाराष्ट्र राज्य	..	778	9,930	10,708	5,780	12,038	17,818	5	9	14	210	674	884	145	19	164

तबला क्रमांक/TABLE No. 3-3 — contd.

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	आयस Dysentery			अतिसार Diarrhoea			हृदय विकार Heart attack			घटसर्प Diphtheria			जिल्हा Total	District
		ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total		
		(20)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)		
(1)	(2)	(20)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(2)	(2)
1	बृहन्मई	2,465	2,465	..	17,403	17,403	..	25	25	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	19	33	64	62	126	344	1,231	1,575	3	..	3	Thane	
3	रायगड	..	3	5	57	9	66	126	161	287	Raigad	
4	रत्नागिरी	12	82	8	90	308	94	402	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	10	28	7	35	345	128	473	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	17	19	133	74	207	375	570	945	3	38	41	Nashik	
7	पुणे	..	31	31	245	29	274	263	218	481	4	2	6	Dhule	
8	जळगाव	..	26	29	104	27	131	352	277	629	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	7	9	55	30	85	343	279	622	..	1	1	Ahmadnagar	
10	पुणे	..	9	19	75	919	994	286	2,453	2,739	..	1	1	Pune	
11	सातारा	..	20	24	90	15	105	578	212	790	1	1	2	Satara	
12	सांगली	..	4	9	51	9	60	286	488	874	3	..	3	Sangli	
13	सोलापूर	..	11	15	55	76	131	204	442	646	7	16	23	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	17	36	85	39	124	555	605	1,160	1	5	6	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	5	13	55	15	70	114	288	402	..	2	2	Aurangabad	
16	जालना	17	..	17	43	24	67	Jalna	
17	परभणी	..	2	7	33	8	41	73	118	191	6	..	6	Parbhani	
18	बीड	..	1	2	30	1	31	53	117	170	2	..	2	Beed	
19	नांदेड	..	1	3	58	8	66	71	150	221	4	..	4	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	2	2	38	..	38	32	40	72	Osmanabad	
21	लातूर	..	2	3	20	6	26	38	66	104	1	1	2	Latur	
22	बुलढाना	..	10	16	160	85	245	122	125	247	1	2	3	Buldana	
23	अकोला	..	3	3	141	22	163	140	551	691	Akola	
24	अमरावती	..	16	17	243	128	371	181	185	366	3	..	3	Amravati	
25	यवतमाळ	..	6	14	174	37	211	77	116	187	1	..	1	Yavatmal	
26	वाश	..	17	18	69	12	81	69	126	195	1	..	1	Washa	
27	नागपूर	..	1	25	74	98	172	92	1,235	1,327	..	3	3	Nagpur	
28	भंडारा	..	11	11	73	10	83	268	138	406	3	1	4	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	5	7	128	21	149	116	344	460	1	1	12	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	2	2	62	..	62	24	11	35	4	..	4	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		..	265	394	2,499	4,220	6,719	5,978	28,189	34,167	59	99	158	Maharashtra State	

अ.सं. Serial No.	जिल्हा	पोलिओ Polio		कुष्ठरोग Leprosy		कर्करोग Cancer		श्वेतज्वर Typhoid		काबीज Jaundice		जिल्हा District					
		ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total							
(1)	(2)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(2)
1	बुधमूर्खी	..	70	70	..	30	30	..	3,432	3,432	..	210	210	..	187	187	Greater Bombay
2	ठाणे	..	1	2	9	2	11	121	240	361	8	8	16	48	54	102	Thane
3	रायगड	..	2	4	3	..	3	46	27	73	15	5	20	11	9	20	Raigad
4	रत्नागिरी	..	4	4	6	..	6	129	20	149	14	4	18	53	6	59	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	2	..	2	127	22	149	4	3	7	36	3	39	Sindhudurg
6	नाशिक	..	4	11	15	5	20	199	176	375	22	14	36	56	60	116	Nashik
7	धुळे	..	3	5	17	2	19	204	87	291	16	27	43	39	30	69	Dhule
8	जालगाव	..	3	8	30	3	33	286	89	375	24	11	35	46	35	81	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	5	7	15	2	17	254	91	345	20	23	43	60	5	75	Ahmadnagar
10	पुणे	..	3	6	14	3	17	209	387	596	8	37	45	30	32	62	Pune
11	सातारा	..	1	2	12	2	14	294	164	458	17	4	21	57	13	70	Satara
12	सांगली	..	5	5	6	3	9	274	134	408	7	15	22	41	42	83	Sangli
13	सोलापूर	10	12	4	16	225	204	429	14	36	50	85	63	148	Solapur
14	महाराष्ट्र	..	7	8	16	1	17	339	162	501	8	11	19	39	44	83	Kolhapur
15	औरंगाबाद	3	6	..	6	82	103	187	9	31	40	23	14	37	Aurangabad
16	जालना	..	5	5	10	..	10	27	12	39	6	1	7	7	1	8	Jalna
17	परभणी	..	3	4	6	1	7	56	45	101	12	27	39	13	11	24	Parbhani
18	बीड	..	2	2	17	1	18	80	39	119	5	7	12	6	8	14	Beed
19	नांदेड	..	1	1	18	1	19	73	50	123	26	6	42	38	6	44	Nanded
20	अहमदनगर	..	8	8	19	2	21	87	18	105	8	5	13	20	8	28	Osmanabad
21	लातूर	..	2	3	13	2	15	58	19	77	20	4	24	15	7	22	Latur
22	बुलढाना	..	7	9	14	1	15	165	57	222	10	17	27	18	13	31	Buldhana
23	अकोला	..	5	5	17	2	19	205	98	303	24	30	54	29	6	35	Akola
24	अमरावती	..	5	10	23	1	24	86	107	293	18	29	47	19	10	29	Amravati
25	यवतमल	..	1	1	11	2	13	84	56	140	20	12	32	37	13	50	Yavatmal
26	वर्धा	..	1	1	8	1	9	37	20	57	21	1	22	7	1	8	Wardha
27	नागपूर	..	3	7	7	2	9	67	316	383	21	49	70	2	59	61	Nagpur
28	भंडारा	..	5	5	17	..	17	148	31	179	25	17	42	9	3	12	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	3	5	33	..	33	79	53	132	28	17	45	6	10	16	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	2	2	5	..	5	23	2	25	5	..	5	6	..	6	Gadchiroli
म्हाराष्ट्र राज्य		..	90	123	213	391	77	454	4,155	6,163	10,318	661	1,106	856	763	1,619	Maharashtra State

तस्मात् क्रमांक/TABLE No. 3-8 —contd.

दुष्प्रसूतीचा संपत्तील/Details of Injuries

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	आलकें		आत्महत्या		आजणे		वुडणे		असामर्थील विषबाधेव्यतिरिक्त इतर विषबाधा		District						
		Rabies		Suicide		Accidental Burns		Drowning		Other than food poisoning								
		ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban		एकूण Total					
(1)	(2)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(2)	
1	हनुमंती	..	60	60	..	204	204	..	1,849	1,849	..	495	495	..	41	41	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	15	16	34	29	63	36	236	272	47	58	105	10	2	12	Thane	
3	रायगड	..	2	4	9	5	14	10	28	38	38	14	52	5	2	7	Raigad	
4	स्वागिरी	1	15	3	18	11	18	29	64	12	76	1	..	1	Ratnagiri	
5	सिंधुदूर्ग	..	1	2	13	2	15	8	27	35	57	9	66	6	6	12	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	5	7	15	9	24	47	233	280	85	18	103	8	7	15	Nashik	
7	हिंग्ले	..	11	18	19	7	26	18	169	187	51	7	58	5	14	19	Dhule	
8	जळगाव	..	13	14	24	9	33	39	147	186	61	21	82	7	1	8	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	8	15	23	55	63	112	189	301	225	17	242	6	13	19	Ahmednagar	
10	पुणे	..	5	33	27	42	69	45	725	770	134	101	235	5	9	14	Pune	
11	सातारा	..	6	11	73	19	92	62	108	170	168	18	186	20	10	30	Satara	
12	सांगली	8	35	7	42	21	120	141	78	3	81	2	23	25	Sangli	
13	सोलापूर	..	10	20	38	8	46	44	56	100	185	18	203	6	5	11	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	10	11	24	32	56	17	92	109	83	43	126	2	12	14	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	9	10	12	4	16	28	16	44	57	19	76	13	7	20	Aurangabad	
16	जालना	..	3	4	15	..	15	13	16	29	55	..	55	8	1	9	Jalna	
17	परभणी	..	10	10	14	2	16	12	67	79	48	9	57	8	4	12	Parbhani	
18	बीड	..	3	4	24	6	30	35	43	79	76	6	82	9	6	15	Beed	
19	नांदेड	..	7	8	45	3	48	60	82	142	78	6	84	12	3	15	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	8	9	31	6	37	14	17	31	79	6	85	9	..	9	Osmanabad	
21	लातूर	..	12	12	33	5	38	6	13	19	64	3	67	13	2	15	Latur	
22	बुलढाणा	..	6	10	38	5	43	15	66	81	59	9	108	6	12	18	Buldhana	
23	अकोला	..	5	6	16	4	20	28	224	252	68	10	78	10	5	15	Akola	
24	अमरावती	..	7	27	76	9	85	48	228	276	69	7	76	11	45	56	Amravati	
25	यवतमाळ	..	6	7	49	8	57	35	65	100	97	13	110	15	6	21	Yavatmal	
26	वर्धा	..	6	7	50	22	72	21	43	64	77	14	91	9	7	16	Wardha	
27	नागपूर	..	7	20	22	57	79	28	542	570	84	68	152	6	34	40	Nagpur	
28	भंडारा	..	10	22	23	1	24	28	52	80	142	7	149	1	2	3	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	8	13	11	21	32	36	126	162	71	11	82	1	2	3	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	5	5	13	..	13	14	3	17	45	1	46	1	1	2	Gadchiroli	
..	महाराष्ट्र राज्य	..	190	212	402	853	537	1,390	892	5,600	6,492	2,485	1,023	3,508	215	282	497	Maharashtra State

तपसा क्रमांक/TABLE No. 3.8—contd.

दुष्प्रसूतीचा तपशील
Details of injuries

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	वाहतुकीचे अपघात Traffic Accidents				इतर वर्गीकरण न केलेले अपघात Other Accidents elsewhere not classified				मृत्युवध Homicide				सर्प दंश Snake bite				District
		ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total					
(1)	(2)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(2)				
1	बुधनूर	..	2,132	2,132	..	2,533	2,533	..	7	7	..	4	4	Greater Bombay				
2	ठाणे	..	45	25	70	126	294	15	4	19	81	8	89	Thane				
3	रायगड	..	20	14	34	64	60	6	..	6	31	6	37	Raigad				
4	रत्नागिरी	..	12	5	17	22	23	3	2	5	34	7	41	Ratnagiri				
5	सिंधुदुर्ग	..	7	1	8	26	12	6	..	6	10	4	14	Sindhudurg				
6	नाशिक	..	75	47	122	113	79	8	1	9	62	6	68	Nashik				
7	धुळे	..	15	23	38	62	75	8	4	12	45	1	46	Dhule				
8	जळगाव	..	19	26	45	73	75	4	4	8	52	4	56	Jalgaon				
9	अहमदनगर	..	31	14	45	95	86	10	2	12	35	2	37	Ahmednagar				
10	पुणे	..	85	31	116	146	477	8	5	13	32	4	36	Pune				
11	सातारा	..	64	2	66	139	46	3	2	5	34	7	41	Satara				
12	सांगली	..	19	5	24	46	92	16	2	18	13	5	18	Sangli				
13	सोलापूर	..	48	9	57	112	63	7	2	9	28	8	36	Solapur				
14	कोल्हापूर	..	16	5	21	73	122	12	6	18	29	3	32	Kolhapur				
15	औरंगाबाद	..	19	2	21	85	55	2	1	3	25	..	25	Aurangabad				
16	जालना	..	2	3	5	48	5	4	..	4	8	..	8	Jalna				
17	परभणी	..	6	6	12	53	22	1	..	1	14	1	15	Parbhani				
18	बीड	..	8	1	9	57	28	5	..	5	18	12	30	Beed				
19	नांदेड	..	23	6	29	67	39	4	6	10	34	3	37	Nanded				
20	उस्मानाबाद	..	4	4	8	49	13	6	2	8	15	1	16	Osmanabad				
21	लातूर	..	5	..	5	48	13	7	2	9	28	5	33	Latur				
22	दुधनागा	..	13	7	20	60	26	3	1	4	21	2	23	Buldhana				
23	अकोला	..	12	8	20	50	44	5	4	9	22	6	28	Akola				
24	अमरावती	..	15	5	20	78	74	6	1	7	20	7	27	Amravati				
25	यवतमाळ	..	9	1	10	61	30	3	..	3	32	7	30	Yavatmal				
26	वर्धा	..	25	5	30	38	43	10	7	17	25	3	28	Wardha				
27	नागपूर	..	30	116	146	96	284	15	33	48	30	11	41	Nagpur				
28	भंडारा	..	16	5	21	61	22	8	2	10	23	2	25	Bhandara				
29	चंद्रपूर	..	11	20	31	44	61	3	5	8	21	4	25	Chandrapur				
30	गडचिरोली	..	4	..	4	37	2	5	..	4	35	..	35	Gadchiroli				
..	महाराष्ट्र राज्य	..	658	2,528	3,186	2,030	4,752	193	105	298	857	133	990	Maharashtra				

तबला क्रमांक/TABLE No. 3.8—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	रानटी जनावरे Wild beasts		सापाव्यतिरिक्त इतर विषाचे प्राणी दंश O ther than snake bites			एकूण दुखापती Total Injuries			मधुमेह Diabetes			District	
		ग्रामीण Rural (84)	नगरी Urban (85)	एकूण Total (86)	ग्रामीण Rural (87)	नगरी Urban (88)	एकूण Total (89)	ग्रामीण Rural (90)	नगरी Urban (91)	एकूण Total (92)	ग्रामीण Rural (93)	नगरी Urban (94)		एकूण Total (95)
1	बहुमंडल	7,265	7,265	..	712	712	Greater Bombay
2	ठाणे	17	..	17	411	656	1,067	15	146	161	Thane
3	रायगड	14	10	24	197	139	336	9	12	21	Raigad
4	रत्नागिरी	9	16	25	170	86	256	10	12	22	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	133	61	194	14	10	24	Sindhudurg
6	नासिक	1	..	1	1	..	1	415	400	815	22	33	55	Nashik
7	धुळे	1	..	1	1	1	2	225	301	526	10	20	30	Dhule
8	जळगाव	2	..	2	1	..	1	280	287	567	13	19	32	Jalgaon
9	अहमदनगर	2	..	2	571	331	902	32	29	61	Ahmednagar
10	पुणे	1	1	2	483	1,394	1,877	19	157	176	Pune
11	सातारा	563	212	755	56	15	71	Satara
12	सांगली	1	1	229	212	441	27	54	81	Sangli
13	सोलापूर	2	..	2	1	1	2	471	170	641	23	52	75	Solapur
14	कोल्हापूर	1	1	2	257	316	573	43	49	92	Kolhapur
15	औरंगाबाद	241	104	345	4	55	59	Aurangabad
16	जालना	153	25	178	4	1	5	Jalna
17	परभणी	1	1	156	111	267	3	7	10	Parbhani
18	बीड	1	1	223	103	336	4	9	13	Beed
19	नांदेड	1	1	323	149	472	4	5	9	Nanded
20	उस्मानाबाद	207	49	256	5	2	7	Osmanabad
21	लातूर	204	43	247	3	6	9	Latur
22	बुलढाणा	255	128	383	4	6	10	Buldhana
23	अकोला	208	305	513	12	5	17	Akola
24	अमरावती	..	1	1	323	377	700	6	14	20	Amravati
25	यवतमाळ	2	..	2	1	..	1	304	130	434	14	12	26	Yavatmal
26	वर्धा	255	144	399	1	5	6	Wardha
27	नागपूर	311	1145	1,456	5	232	237	Nagpur
28	भंडारा	1	..	1	4	..	4	307	93	400	12	9	21	Bhandara
29	चंद्रपूर	198	250	448	42	5	47	Chandrapur
30	गडचिरोली	154	7	161	12	1	13	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		9	1	10	53	34	87	8,237	14,993	23,230	428	1,694	2,122	Maharashtra State

तबला कर्मांक/TABLE No. 3-8

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	रक्त शून्य Anaemia		मेंदूचा ज्वर Meningitis		पक्षाघात Paralysis		दमा Asthama		District (2)				
		ग्रामीण Rural (96)	नगरी Urban (97)	एकूण Total (98)	ग्रामीण Rural (99)	नगरी Urban (100)	एकूण Total (101)	ग्रामीण Rural (102)	नगरी Urban (103)		एकूण Total (104)	ग्रामीण Rural (105)	नगरी Urban (106)	एकूण Total (107)
(1)	(2)													
1	बुधमसुई	..	961	961	..	965	965	..	2,432	2,432	..	3,469	3,469	Greater Bombay
2	ठाणे	..	114	119	2	25	27	98	134	232	285	608	893	Thane
3	रायगड	..	8	8	1	11	12	39	46	85	57	37	94	Raigad
4	रत्नागिरी	..	3	9	..	7	7	236	43	279	339	34	373	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	12	18	6	4	5	223	69	292	445	59	504	Sindhudurg
6	नाशिक	..	32	34	2	17	43	148	91	239	721	231	952	Nashik
7	धुळे	..	15	30	15	2	24	144	57	201	866	130	996	Dhule
8	जळगाव	..	6	28	4	4	8	122	59	181	1,143	208	1,351	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	48	59	11	6	35	109	46	155	681	98	779	Ahmednagar
10	पुणे	..	201	207	6	1	84	94	144	238	313	144	457	Pune
11	सतारा	..	17	25	8	8	25	159	69	223	624	50	674	Satara
12	संगली	..	31	34	3	..	49	141	127	268	488	102	590	Sangli
13	सोलापूर	..	88	89	1	2	96	70	143	218	496	499	995	Solapur
14	कोल्हापूर	..	48	56	8	3	55	354	199	553	1,493	207	1,700	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	57	60	3	3	95	54	76	130	273	87	360	Aurangabad
16	जालना	..	1	4	3	23	3	26	140	11	151	Jalna
17	परभणी	..	13	13	32	23	47	70	175	113	288	Parbhani
18	बीड	..	8	10	2	..	2	28	29	57	260	49	309	Beed
19	नांदेड	..	11	23	12	..	23	17	47	64	164	124	288	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	8	8	6	25	11	36	137	21	158	Osmanabad
21	लातूर	..	9	10	1	..	6	16	19	35	139	30	169	Latur
22	बुलढाणा	..	31	42	11	7	45	68	41	109	647	118	765	Buldhana
23	अकोला	..	40	41	1	57	98	155	357	159	516	Akola
24	अमरावती	..	45	52	7	5	49	82	99	181	510	215	725	Amravati
25	यवतमाळ	..	13	22	9	3	10	30	49	79	377	136	513	Yavatmal
26	वर्धा	..	1	3	2	1	2	29	10	39	451	65	516	Wardha
27	नागपूर	..	188	188	..	229	229	74	160	234	258	374	632	Nagpur
28	भंडारा	..	29	30	1	2	28	531	84	615	587	71	658	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	22	23	1	..	7	126	83	209	405	72	477	Chandrapur
30	गडचिरोली	6	6	4	4	33	6	39	74	4	78	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		149	2,063	2,212	72	1,901	1,973	3,153	4,526	7,679	12,905	7,525	20,430	Maharashtra: State

संज्ञा संकेत/TABLE No. 3.8 — contd.

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	पौष्टिक रोग Liver diseases			बाधक Sterility			गर्भवस्थातील रोग Complaints relating to pregnancy			अपरिपक्वता Pre-maturity			District
		ग्रामीण Rural (108)	नगरी Urban (109)	एकूण Total (110)	ग्रामीण Rural (111)	नगरी Urban (112)	एकूण Total (113)	ग्रामीण Rural (114)	नगरी Urban (115)	एकूण Total (116)	ग्रामीण Rural (117)	नगरी Urban (118)	एकूण Total (119)	
(1)	(2)													(2)
1	वृद्धमंडई	..	1,225	1,225	..	2,218	2,218	..	98	98	..	3,877	3,877	Greater Bombay
2	ठाणे	..	161	219	1,955	819	2,774	22	6	28	42	285	327	Thane
3	रायगड	..	9	18	2,039	362	2,401	9	3	12	6	23	29	Raigad
4	रत्नागिरी	..	29	19	43	3,878	4,118	10	5	15	8	16	24	Ratnagiri
5	निवुडुंग	..	50	24	74	2,446	2,488	8	5	13	8	48	56	Sindhudurg
6	नाशिक	..	15	88	103	5,592	7,337	49	15	64	61	249	305	Nashik
7	छोळे	..	27	35	62	4,786	5,727	52	29	81	67	56	123	Dhule
8	जळगाव	..	25	30	55	6,887	9,124	59	15	74	166	13	179	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	40	56	96	5,383	6,212	56	17	53	55	195	250	Ahmednagar
10	पुणे	..	42	240	282	5,157	8,983	26	29	55	87	762	849	Pune
11	सातारा	..	87	40	127	4,882	5,480	29	18	47	86	99	185	Satara
12	सांगली	..	30	120	150	3,420	4,092	30	15	45	32	196	228	Sangli
13	सोलापूर	..	38	172	210	4,255	5,796	55	47	102	53	339	392	Solapur
14	कोल्हापूर	..	39	103	142	4,580	5,860	19	24	43	24	446	470	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	6	92	98	2,693	2,960	47	28	75	39	155	194	Aurangabad
16	जालना	..	2	2	2	1,327	1,399	13	9	22	12	7	19	Jalna
17	परभणी	..	13	29	42	1,927	2,174	28	25	53	26	28	54	Parbhani
18	बीड	..	6	12	18	2,235	2,539	37	21	58	23	43	66	Beed
19	नांदेड	..	18	21	39	2,258	2,489	49	69	118	32	29	61	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	9	4	13	1,852	2,004	30	4	34	21	..	21	Osmanabad
21	लातूर	..	4	11	15	1,798	1,871	16	9	25	12	32	44	Latur
22	बुधगावा	..	20	29	49	2,733	3,208	26	39	65	72	103	175	Budhvana
23	अकोला	..	10	24	34	2,129	2,914	19	12	31	38	267	305	Akola
24	अमरावती	..	21	47	68	2,348	2,698	28	29	57	59	144	203	Amravati
25	यवतमाळ	..	11	19	30	1,857	2,288	28	18	46	35	41	76	Yavatmal
26	वर्धा	..	7	7	14	1,290	1,750	26	12	38	31	7	38	Wardha
27	नागपूर	..	8	101	109	1,656	4,484	23	75	98	44	303	347	Nagpur
28	भंडारा	..	23	35	58	3,605	4,019	40	67	107	36	122	158	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	7	26	33	1,630	1,998	20	31	51	22	63	85	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	2	3	5	838	884	21	..	21	77	..	77	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		654	2,784	3,438	87,436	24,853	1,12,289	855	774	1,629	1,274	7,943	9,217	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8—Contd

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	सर्व इतर कारणे All other causes			कारणे न सांगितले Causes not stated			एकूण मूळ Grand Total			District (2)
		ग्रामीण Rural (120)	नगरी Urban (121)	एकूण Total (122)	ग्रामीण Rural (123)	नगरी Urban (124)	एकूण Total (125)	ग्रामीण Rural (126)	नगरी Urban (127)	एकूण Total (128)	
1	बुलढाई	..	10,589	10,589	..	2,067	2,067	..	74,209	74,209	Greater Bombay
2	ठाणे	..	3,074	5,900	216	1,313	1,531	7,021	9,930	16,951	Thane
3	रायगड	..	560	2,549	222	36	258	5,069	1,535	6,604	Raigad
4	रत्नागिरी	..	430	2,436	104	66	170	8,118	1,175	9,293	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	212	1,188	58	30	88	5,330	818	6,148	Sindhudurg
6	नाशिक	..	2,980	6,981	315	825	1,140	13,003	8,667	21,670	Nashik
7	धुळे	..	856	4,720	470	128	598	13,306	3,276	16,582	Dhule
8	जळगाव	..	1,302	5,610	637	268	905	16,418	5,201	21,619	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1,139	3,604	346	408	754	11,063	4,036	15,099	Ahmednagar
10	पुणे	..	6,413	8,736	477	555	1,032	9,970	19,102	29,072	Pune
11	सातारा	..	887	3,171	141	107	248	10,594	2,619	13,213	Satara
12	संगली	..	1,634	3,069	103	408	511	7,146	4,752	11,898	Sangli
13	सोलापूर	..	2,177	5,097	171	786	957	9,619	7,678	17,297	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1,540	3,381	202	247	449	10,452	5,906	16,358	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	962	3,277	493	386	879	6,853	3,081	9,934	Aurangabad
16	जालना	..	1,33	1,977	239	287	526	4,067	608	4,675	Jalna
17	परभणी	..	730	3,136	513	408	921	5,872	2,255	8,127	Parbhani
18	बीड	..	930	2,585	253	79	332	5,167	1,848	7,015	Beed
19	नांदेड	..	726	3,691	409	217	626	7,114	2,052	9,166	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	295	2,174	192	24	216	4,749	706	5,455	Osmanabad
21	लातूर	..	423	2,339	204	86	290	4,705	927	5,632	Latur
22	बुलढाणा	..	613	3,613	487	218	705	8,807	2,675	11,482	Buldhana
23	अकोला	..	1,340	3,936	420	63	483	7,092	4,117	11,209	Akola
24	अमरावती	..	2,905	5,517	341	192	533	7,911	5,476	13,387	Amravati
25	यवतमाळ	..	565	3,515	445	880	1,325	8,068	2,807	10,875	Yavatmal
26	वर्धा	..	984	3,235	279	76	355	5,493	1,994	7,487	Wardha
27	नागपूर	..	3,238	6,068	295	416	711	6,367	12,221	18,588	Nagpur
28	भंडारा	..	922	4,483	587	137	724	11,394	2,505	13,899	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	579	2,983	399	74	473	6,580	2,254	8,834	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	97	1,438	287	2	289	3,524	187	3,711	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	49,235	12,10,48	9,305	10,791	20,096	2,30,872	1,94,617	4,25,489	Maharashtra State

आधार—संचालनालय, आरोग्य सेवा, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source—Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

4. गृहनिर्माण HOUSING

४. घरबांधणी :

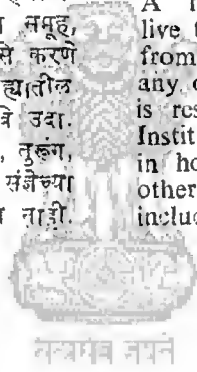
४.१ या विभागात १९८१ च्या जनगणनेनुसार घरबांधणीविषयी गोळा करण्यात आलेली माहिती देण्यात आली आहे.

४.२ "घर" म्हणजे वस्ती असलेले किंवा वस्ती नमलेले निवास-गृह, दुकान, दुकान व निवासी (संमिश्र) उद्योगधंद्याचे ठिकाण व कार्यशाळा इत्यादीसाठी असलेले एखादे बांधकाम किंवा त्याचा भाग ज्याला रस्त्यावरून, सार्वजनिक जिन्यावरून, शिवारातून किंवा मुख्य दरवाजातून प्रवेश करता येण्यासारखे प्रवेशद्वार आहे, असे ठिकाण होय. तक्ता क्रमांक ४.२ मध्ये घराच्या वापरानुसार जनगणना झालेल्या एक हजार कुटुंबांचे वापरात असलेल्या खोल्यांचे स्थितेनुसार वर्गीकरण दिले आहे व ते २० टक्के नमुन्यावर आधारित आहे. चार भिंती व डोक्यावर छप्पर असून प्रवेशद्वार आहे आणि ज्याचा आकार कमीतकमी ६' ६" फूट असलेल्या जागेस "खोली" म्हणतात. बंद न केलेली छपरी, स्वयंपाकाची खोली, भांडार, गॅरेज, गुरांचा गोठा किंवा ज्या खोलीचा आकार ६' ६" फूटपेक्षा कमी आहे अशी जागा खोली म्हणून गणली जात नाही. कुटुंबातील व्यक्ती अशा प्रकारच्या कोणत्याही जागी राहत असल्यास ती नियमानुसार "खोली" रद्दाते असे समजले जात नाही. "कुटुंब" म्हणजे एकाच घरात एकत्र राहणाऱ्या आणि त्याच ठिकाणी शिजवलेले भोजन घेणाऱ्या व्यक्तींचा समूह, कुटुंबातील कोणत्याही व्यक्तीस कामकाजाच्या निकडीमुळे असे करणे शक्य नसले तरी, त्या व्यक्तीस त्या कुटुंबातील गणले जाते. त्यातील माहिती फक्त कुटुंबसंस्थेपुरतीच मर्यादित आहे. संस्थांतील कुटुंब उदा. वसतीगृहे, राहण्याची व जेवणाची सोय असलेल्या खागावळी, तुळंग, दवाखाने इ. ठिकाणी राहणाऱ्या व्यक्तींचा समूह जरी "कुटुंब" संज्ञेच्या व्याख्येत वसत असला तरी त्याचा त्यात समावेश करण्यात येत नाही.

4. Housing :

4.1 This section gives data on housing collected through 1981 population Census.

4.2 In the 1981 Census "House" was defined as a structure or part of a structure (inhabited or vacant) or a dwelling, a shop, a shop-cum-dwelling or a place of business, workschool, etc. with a separate entrance whether that separate entrance led directly to the street or to a common staircase, court-yard or a gate. The classification of houses according to the purpose for which they were used and the distribution of 1,000 census households by the number of rooms occupied is given in Table No. 4.2 which is based on 20 per cent sample. A room has four walls with a door way and a roof overhead and of at least 6' x 6' dimensions. Unenclosed verandah, kitchen, store, garage and cattle-shed or places of sizes smaller than 6' x 6' are not treated as rooms. Households residing in any one of such places are treated as having no regular room. A 'household' is a group of persons who commonly live together in the same house and take their meals from a common mess unless exigencies of work prevent any of them from doing so. Material presented here is restricted only to the family type of households. Institutional households, i. e. groups of persons residing in hostels, boardings, prisons, hospitals, etc. who otherwise satisfy the definition of household are not included here.

सत्यमेव जयते

4. घरबांधणी/
तक्ता क्रमांक/
वापरानुसार केलेली घरांची वर्गवारी/
जनगणना

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण मागरी	जनगणनेनुसार घरांची संख्या Total Number of census houses	घरांची यादी करतेवेळी रिकामी बाबडलेली घरे Census houses vacant at the time of house listing	निवासी Residence	दुकाने व निवासी Shop-cum- residence	घरगुती धंदे घरून वर्कशॉप व निवासी Workshop- cum-residence including household industry	हॉटेल, सराई धर्मशाळा, प्रवासी घरे आणि तपासणी घरे, Hotels, sarais, dharma-shalas, tourist homes and inspec- tion houses
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बुलढुंबई	ए भा ना	20,61,310 .. 20,61,310	1,22,865 .. 1,22,865	15,84,745 .. 15,84,745	19,755 .. 19,755	11,665 .. 11,665	1,100 .. 1,100
2	ठाणे	ए भा ना	7,88,630 4,14,330 3,74,300	60,905 31,440 29,465	6,05,550 3,20,085 2,85,465	8,390 4,785 3,605	7,795 3,940 3,855	615 180 435
3	रायगड	ए भा ना	3,72,455 3,19,575 52,880	23,135 19,235 3,900	2,59,230 2,22,670 36,560	4,190 3,175 1,015	3,810 2,915 895	320 160 160
4	रत्नागिरी	ए भा ना	5,88,635 5,43,775 44,860	31,150 27,165 3,985	3,71,370 3,42,405 28,965	3,210 2,765 445	7,840 6,910 930	515 390 125
5	नाशिक	ए भा ना	6,44,345 4,42,540 2,01,805	57,075 40,815 16,260	4,67,630 3,21,035 1,46,595	7,060 5,040 2,020	9,545 7,035 2,510	785 345 410
6	धुळे	ए भा ना	4,61,870 3,73,690 88,180	29,975 22,785 7,190	3,17,195 2,55,890 61,305	6,665 5,470 1,195	12,385 10,590 1,795	445 230 215
7	जळगांव	ए भा ना	6,39,905 4,93,810 1,46,095	46,045 35,890 10,155	4,48,480 3,41,275 1,07,205	5,650 4,260 1,390	13,120 11,130 1,990	340 165 173
8	भह्मदनगर	ए भा ना	6,30,850 5,46,810 84,040	74,970 66,190 8,780	4,37,685 3,80,910 56,775	4,820 3,985 835	7,645 6,200 1,445	505 420 85
9	पुणे	ए भा ना	9,70,290 5,09,325 4,60,965	85,745 51,095 34,650	7,00,170 3,55,005 3,45,165	9,640 4,345 5,295	14,195 8,410 5,785	1,145 350 795
10	सातारा	ए भा ना	5,09,640 4,42,375 67,265	46,150 39,795 6,355	3,50,400 3,05,516 44,785	4,280 3,290 990	8,965 7,595 1,370	210 135 145
11	सांगली	ए भा ना	4,11,890 3,19,540 92,350	34,065 27,645 6,420	2,90,900 2,27,655 63,245	3,285 2,425 860	11,890 8,975 2,915	110 60 50
12	श्रीगंगूर	ए भा ना	5,82,905 4,13,405 1,69,500	44,590 33,310 11,280	4,17,405 3,02,775 1,14,630	5,930 4,175 1,755	25,975 12,350 13,625	495 320 175

HOUSING

TABLE No. 4-1

Classification of houses according to use

Population Census (1981)

घरे census houses used as								
दुकाने (खानावळी सोडून) Shops (excluding eating houses)	व्यापार केंद्रे व कचेऱ्या Business houses and offices	कारखाने, यंत्र- शाळा व तात्पुरत्या जागा Factories, workshops and work sheds	उपहार गृहे, मिठाईची दुकाने व खानावळी Restaurants, sweetmeat shops and eating places	मनोरंजन व सामूहिक सम्मेलनासाठी जागा असलेली घरे आणि पंचायत घरे Places of entertainment and community gathering (Panchayat- ghar)	प्राधान्यालये (उदा. मंदिरे, चर्च, मस्जिद, गुरुद्वारा इत्यादी) Places of worship (e.g., temple, church, mosque, gurudwara, etc.)	इतर Others	Total Rural Urban	District
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
1,00,815	39,350	54,125	10,110	2,275	4,090	1,10,415	T	Greater Bombay
..	R	
1,00,815	39,350	54,125	10,110	2,275	4,090	1,10,415	U	
20,465	5,115	20,685	2,790	470	3,850	52,000	T	Thane
4,515	2,115	6,995	850	130	2,690	36,605	R	
15,950	3,000	13,690	1,940	340	1,160	15,395	U	
5,130	2,065	5,055	845	285	5,515	62,875	T	Raigad
2,720	1,230	3,275	370	180	5,050	58,595	R	
2,410	835	1,780	475	105	465	4,280	U	
7,460	3,515	6,560	1,510	400	9,945	1,45,160	T	Ratnagiri
5,280	2,545	4,955	1,220	355	9,365	1,40,420	R	
2,180	970	1,605	290	45	580	4,740	U	
13,875	4,465	11,690	1,845	645	6,310	63,420	T	Nashik
3,740	2,475	4,125	600	350	5,195	51,785	R	
10,135	1,990	7,565	1,245	295	1,115	11,635	U	
8,490	3,035	5,565	1,235	245	05	73,930	T	Dhule
3,405	1,935	3,055	630	130	2,240	67,330	R	
5,085	1,100	2,510	605	115	465	6,600	U	
14,290	4,450	9,075	2,585	335	4,475	91,060	T	Jalgaon
6,650	2,875	5,560	1,490	185	3,665	80,665	R	
7,640	1,575	3,515	1,095	150	810	10,395	U	
12,015	4,590	12,065	2,410	1,410	9,290	63,445	T	Ahmadnagar
7,030	3,590	8,505	1,765	1,310	8,610	58,295	R	
4,985	1,000	3,560	6,545	100	680	5,150	U	
25,150	7,880	21,600	3,235	1,720	11,945	87,865	T	Pune
5,225	2,720	7,585	1,105	1,005	9,635	62,845	R	
19,925	5,160	14,015	2,130	715	2,310	25,020	U	
8,130	3,315	8,745	1,245	770	8,170	69,190	T	Satara
4,830	2,395	5,990	825	645	7,430	63,830	R	
3,300	920	2,755	420	125	740	5,360	U	
9,190	2,860	11,520	1,700	710	4,845	40,815	T	Sangli
4,410	1,730	6,935	895	600	4,265	33,945	R	
4,780	1,130	4,585	805	110	580	6,870	U	
16,345	4,255	12,090	2,435	1,160	7,550	44,375	T	Solapur
6,360	2,335	6,210	1,325	1,180	6,515	36,550	R	
9,985	1,920	5,880	1,110	280	1,035	7,825	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
13	कोल्हापूर	ए	5,45,605	34,005	3,76,515	4,945	15,705	310
		आ	3,96,595	24,755	2,73,415	3,510	12,820	115
		ना	1,49,010	9,250	1,031	1,435	2,885	195
14	औरंगाबाद	ए	5,59,020	47,560	4,10,365	5,190	9,445	390
		आ	4,42,885	36,300	3,25,805	3,915	7,770	250
		ना	1,16,135	11,260	84,560	1,275	1,675	140
15	परभणी	ए	4,22,720	22,105	3,17,155	3,895	6,585	390
		आ	3,45,690	15,830	2,60,900	3,255	5,530	195
		ना	77,030	6,275	56,255	640	1,055	195
16	बीड	ए	3,69,800	29,005	2,61,005	2,175	4,740	325
		आ	3,20,720	24,875	2,25,070	1,800	4,210	205
		ना	49,080	4,130	35,935	375	530	120
17	नांदेड	ए	4,01,085	19,435	2,88,185	3,565	6,715	300
		आ	3,35,440	14,955	2,40,255	2,720	5,260	200
		ना	65,645	4,880	47,930	845	1,455	130
18	उस्मानाबाद	ए	4,64,245	23,845	3,55,315	3,740	7,545	685
		आ	3,94,660	19,300	3,04,005	3,310	6,680	525
		ना	69,585	4,545	51,310	430	865	160
19	बुलढाणा	ए	3,95,500	23,450	2,67,940	3,180	7,180	265
		आ	3,30,000	17,815	2,21,590	2,595	6,155	160
		ना	65,500	5,635	46,350	585	1,025	105
20	अकाला	ए	4,34,935	23,095	3,15,820	3,900	6,360	405
		आ	3,35,395	14,320	3,43,630	3,055	4,910	145
		ना	99,540	8,775	72,190	845	1,450	260
21	अमरावती	ए	4,24,045	24,180	3,13,020	4,145	6,945	425
		आ	3,09,035	16,325	2,28,575	2,755	4,705	170
		ना	1,15,010	7,845	84,445	1,390	2,240	255
22	यवतमाळ	ए	4,39,080	16,040	3,07,690	4,165	6,265	440
		आ	3,78,655	11,605	2,64,590	3,375	5,545	250
		ना	60,425	4,435	43,100	790	720	190
23	वर्धा	ए	2,34,495	11,460	1,64,945	2,455	5,175	130
		आ	1,80,890	7,555	1,25,465	1,605	4,340	65
		ना	53,605	3,905	39,480	850	835	65
24	नागपूर	ए	6,01,355	34,980	4,31,535	5,825	22,770	380
		आ	2,85,010	15,475	1,97,985	2,315	9,170	130
		ना	3,16,345	19,505	2,33,550	3,510	13,600	250
25	महारा	ए	4,43,515	19,450	2,89,560	5,045	39,340	260
		आ	3,87,705	14,580	2,54,795	4,210	32,825	195
		ना	55,810	4,870	34,765	835	6,515	65
26	चंद्रपूर	ए	5,36,400	19,085	3,61,255	3,315	10,555	480
		आ	4,77,190	15,270	3,14,975	2,940	9,855	415
		ना	59,210	3,815	46,280	375	700	65
महाराष्ट्र राज्य			1,19,34,525	10,04,365	1,07,11,065	1,38,415	2,90,155	11,870
			97,39,045	6,44,335	68,56,375	85,075	2,05,825	5,775
			51,95,480	3,60,030	38,54,690	53,340	84,330	6,095

TABLE No. 4.1—*contd.*

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
12,360	5,225	17,772	2,095	1,130	6,040	69,500	T	Kolhapur
5,105	2,735	8,770	1,645	905	5,175	58,245	R	
7,255	2,490	9,005	1,050	225	865	11,255	U	
10,865	3,390	7,580	1,730	850	6,264	55,340	T	Aurangabad
5,500	2,190	4,120	1,005	695	5,290	50,045	R	
5,365	1,200	3,460	775	155	975	5,295	U	
8,355	2,105	5,095	1,055	355	4,240	51,585	T	Parbhani
4,175	1,310	3,030	475	125	3,540	47,325	R	
4,180	795	2,005	580	30	700	4,200	U	
7,480	1,995	5,910	1,200	1,190	4,055	50,630	T	Beed
4,675	1,440	4,645	765	1,105	3,730	48,200	R	
2,805	555	1,265	525	85	325	2,430	U	
9,010	2,220	4,630	1,425	140	3,895	61,535	T	Nanded
5,400	1,465	2,930	870	85	3,450	57,850	R	
3,610	755	1,700	555	55	445	3,685	U	
13,225	2,630	6,735	1,370	1,075	5,115	42,465	T	Osmanabad
8,350	1,895	4,675	1,175	940	4,645	39,160	R	
4,875	735	2,060	625	135	470	3,305	U	
7,045	1,795	5,045	1,095	755	3,555	74,195	T	Buldhana
3,775	1,060	3,175	500	670	2,145	49,360	R	
3,270	735	1,870	575	85	410	4,835	U	
9,030	2,155	5,760	1,230	580	4,185	62,315	T	Akola
3,920	1,130	3,320	555	445	3,490	46,475	R	
5,110	1,025	2,440	775	135	695	3,840	U	
8,870	2,625	5,895	1,115	335	4,555	51,935	T	Amravati
3,335	1,405	2,805	430	220	3,690	44,610	R	
5,535	1,220	3,090	685	115	865	7,325	U	
8,095	2,095	5,165	925	405	4,930	82,795	T	Yavatmal
4,555	1,375	3,515	495	310	4,435	78,605	R	
3,540	720	1,050	500	95	495	4,190	U	
4,175	1,760	3,605	595	185	2,580	37,340	T	Wardha
1,545	1,030	2,305	255	135	2,195	34,395	R	
2,630	730	1,300	340	50	385	3,035	U	
18,590	4,210	11,835	2,105	480	5,715	62,930	T	Nagpur
2,825	1,330	3,215	515	115	3,455	48,460	R	
15,775	2,880	8,880	1,570	365	2,260	14,470	U	
5,925	1,845	5,050	1,170	205	3,685	72,630	T	Bhandara
3,310	1,200	3,470	790	140	3,265	68,925	R	
2,615	645	1,500	320	65	420	3,105	U	
5,965	2,315	6,200	1,380	575	4,420	1,20,895	T	Chandrapur
3,920	1,780	4,705	935	465	3,995	1,17,845	R	
2,045	535	1,405	445	70	425	3,050	U	
3,70,345	1,21,260	2,75,065	51,185	18,745	1,41,925	18,00,130	T	Maharashtra
1,14,555	47,290	1,17,960	20,995	12,425	1,18,160	15,10,365	R	State
2,55,790	73,970	1,57,105	30,280	6,320	23,765	2,89,765	U	

Source.—Census of India, 1981, Series-12, Part VII.

तवता क्रमांक/TABLE No 4.2

खोल्यांच्या संख्येनुसार फटंबांची संख्या

Households by number of rooms occupied

जनगणना/Population Census, 1981

खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे
Households occupying

[illegible]

तबला क्रमांक/TABLE No. 4.2—चाहू

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
21	अमरावती	ए	3,41,845	23,330	2,22,160	61,350	12,695	4,175	1,500	1,385	15,250	3,590	T	Amravati
		रा	2,47,240	19,470	1,65,310	39,020	6,905	2,005	685	515	13,330	2,705	R	
		ना	94,605	3,860	56,850	22,330	5,790	2,170	815	870	1,920	885	U	
22	यवतमाळ	ए	3,23,990	20,355	1,94,215	52,305	12,535	3,840	1,450	1,405	37,885	3,960	T	Yavatmal
		रा	2,76,925	18,135	1,67,410	42,020	9,010	2,575	865	760	36,150	3,395	R	
		ना	47,065	2,220	26,805	10,285	3,525	1,265	585	645	1,735	565	U	
23	वर्धा	ए	1,78,870	9,680	1,02,450	37,020	8,205	2,305	635	665	17,910	2,365	T	Wardha
		रा	1,36,550	8,520	77,645	26,885	5,210	1,370	375	270	16,275	2,000	R	
		ना	42,320	1,160	24,805	10,435	2,995	935	260	395	1,635	365	U	
24	नागपूर	ए	4,83,400	22,745	2,51,180	1,19,225	34,090	13,110	4,745	4,505	29,800	4,765	T	Nagpur
		रा	2,18,345	16,915	1,26,765	43,535	9,185	1,775	420	305	19,445	3,205	R	
		ना	2,65,055	5,830	1,24,415	74,690	29,905	11,335	4,325	4,200	10,355	1,560	U	
25	भंडारा	ए	3,49,695	18,125	1,63,415	96,760	34,985	9,220	2,735	2,245	22,210	2,340	T	Bhandara
		रा	3,05,130	17,110	1,48,300	82,095	26,375	6,885	1,990	1,265	21,140	1,925	R	
		ना	44,565	1,015	15,115	14,695	8,610	2,335	745	980	1,070	415	U	
26	चंद्रपूर	ए	3,95,265	16,185	2,21,635	1,00,625	24,500	6,215	1,895	1,875	22,315	4,300	T	Chandrapur
		रा	3,43,235	14,915	1,95,440	85,230	19,175	4,800	1,315	1,325	21,035	3,890	R	
		ना	52,030	1,270	26,215	15,395	5,325	1,415	580	550	1,280	310	U	
महाराष्ट्र राज्य			1,14,58,145	5,59,885	70,67,435	21,10,645	5,65,995	1,88,060	59,885	57,020	8,46,220	1,54,425	T	Maharashtra
			73,75,695	4,54,205	45,30,595	12,92,105	2,85,495	88,200	25,945	21,930	6,77,550	1,08,630	R	State
			40,82,450	1,06,010	25,39,840	8,18,540	2,80,500	99,860	33,940	35,090	1,68,670	45,795	U	

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, कुटुंबावरील तक्ते भाग आठ [ए व बी (एक)]

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Household tables, Part VIII. A & B (i)

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3

वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या १९८१

Occupied Residential Houses and No. of Persons per House in 1981

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण कुटुंबे Total households	संस्थातील कुटुंबे Institu- tional households	वापरातील निवासी घरे Occupied Residential Houses			वापरातील निवासी घरामागे व्यक्तींची संख्या Persons per occupied Census House			District
				ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	गृहामुंबई ..	16,24,535	12,415	..	15,90,575	15,90,575	..	5.18	5.18	Greater Bombay
2	ठाणे ..	6,55,516	4,221	3,40,561	2,99,632	6,40,193	5.48	4.96	5.24	Thane
3	रायगड ..	2,93,146	812	2,32,508	40,279	2,72,587	5.50	6.89	5.45	Raigad
4	रत्नागिरी ..	4,31,386	764	3,47,225	30,446	3,77,671	5.59	5.61	4.59	Ratnagiri
5	नाशिक ..	5,09,654	1,060	3,41,226	1,53,077	4,94,303	6.05	6.06	6.05	Nashik
6	धुळे ..	3,56,833	726	2,83,517	66,043	3,49,560	5.82	6.06	5.87	Dhule
7	जळगाव ..	4,78,415	785	3,59,238	1,13,151	4,72,389	5.46	5.82	5.54	Jalgaon
8	अहमदनगर ..	4,77,357	988	4,00,119	62,546	4,62,665	5.89	5.62	5.85	Ahmadnagar
9	पुणे ..	7,67,495	2,381	3,77,444	3,63,376	7,40,820	5.81	5.42	5.62	Pune
10	सातारा ..	3,82,516	1,152	3,21,875	49,829	3,71,704	5.51	5.33	5.48	Satara
11	सांगली ..	3,30,677	890	2,45,460	70,919	3,16,379	5.85	5.56	5.78	Sangli
12	सोलापूर ..	4,62,910	622	3,22,749	1,33,529	4,56,278	5.71	5.75	5.72	Solapur
13	कोल्हापूर ..	4,47,786	1,199	3,21,222	1,13,629	4,34,851	5.87	5.47	5.76	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	4,39,124	843	3,39,629	93,089	4,32,718	5.58	5.77	5.62	Aurangabad
15	परभणी ..	3,37,854	507	2,71,670	60,397	3,32,067	5.47	5.68	5.51	Parbhani
16	बीड ..	2,70,999	461	2,27,167	39,235	2,66,402	5.53	5.86	5.58	Beed
17	नांदेड ..	3,08,296	423	2,50,253	54,957	3,05,210	5.68	5.97	5.73	Nanded
18	उस्मानाबाद ..	3,85,912	489	3,22,967	59,087	3,82,054	5.84	5.81	5.84	Osmanabad
19	बुलढाणा ..	2,83,353	277	2,30,523	49,464	2,79,987	5.33	5.64	5.39	Buldhana
20	अकोला ..	3,37,724	297	2,56,113	76,666	3,32,779	5.36	5.93	5.49	Akola
21	अमरावती ..	3,50,796	821	2,49,781	94,451	3,44,232	5.27	5.76	5.41	Amravati
22	यवतमाळ ..	3,30,557	365	2,77,022	46,949	3,23,971	5.33	5.58	5.36	Yavatmal
23	वर्धा ..	1,82,710	185	1,35,500	42,505	1,78,005	5.13	5.45	5.21	Wardha
24	नागपूर ..	4,90,793	854	2,14,132	2,57,378	4,71,510	5.23	5.71	5.49	Nagpur
25	भंडारा ..	3,53,719	211	2,98,090	44,359	3,42,449	5.36	5.43	5.37	Bhandara
26	चंद्रपूर ..	4,00,892	549	3,31,258	50,789	3,82,047	5.42	5.15	5.38	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		1,16,90,955	34,297	72,97,049	40,56,357	1,13,53,406	5.59	5.42	5.53	Maharashtra State

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग दोन (ए).

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part II-(A).

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.4

रहात्या घराचे छप्पर व भिती यासाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण/Distribution of households by predominant material of roof and wall of house occupied by them,

जनगणना/Population Census, 1981

छप्परसाठी वापरलेले सामान
Material of Roof

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
गृहनिर्माण सामान	ग्रामीण नामगरी एकूण	एकूण कुटुंबे	गवत, पाने, बोक, पाने छप्पर, लाकूड, चिलख, न भाजलेल्या विटा किंवा बांबू	करणी, पाटां Files, Slate, Shingle	पन्थळीदार लोखंड, जस्त किंवा इतर धातूचे पत्रे	असेल्टोस, सिमेंटचे पत्रे	विटा, दगड बाणि चुना	दगड	कांक्रीट आरबीसी/ बारसीपी	इतर सर्व प्रकारचे व न उल्लेख केलेले सामान	Rural Urban Total	All Materials Material not stated
भितीसाठी वापरलेले सामान								Stone	Concrete RBC/RCC			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
एकूण सामान	..	ग्रा 73,75,695 ना 40,82,450 ए 1,14,58,145	23,39,055 3,73,600 27,62,655	30,38,090 14,99,150 44,47,240	12,72,295 7,58,945 20,31,240	66,555 2,49,155 3,15,710	43,045 96,900 1,39,945	11,050 13,935 24,985	83,130 9,47,735 10,30,865	4,72,475 2,33,030 7,05,505	R U T	All Materials
गवत, पाने, बोक किंवा बांबू	..	ग्रा 12,80,310 ना 3,51,965 ए 16,32,275	7,54,840 1,58,375 9,13,215	1,23,675 58,985 1,82,660	3,835 7,475 11,310	3,97,960 1,27,130 5,25,090	R U T	Grass, Leaves, Reeds or Bamboo.
लाकूड	..	ग्रा 28,35,415 ना 4,42,790 ए 32,78,205	8,51,510 62,685 9,14,195	14,96,845 2,49,745 17,46,590	4,64,335 1,15,830 5,80,165	3,245 4,205 7,450	19,480 10,325 29,805	R U T	Mud
न भाजलेल्या विटा	..	ग्रा 6,97,190 ना 3,29,395 ए 10,26,585	1,86,350 29,095 2,15,445	3,69,240 1,50,615 5,19,855	1,30,570 1,20,630 2,51,200	7,360 10,700 14,060	2,130 5,550 7,680	465 715 1,180	1,000 7,425 8,425	4,075 4,665 8,740	R U T	Unburnt Bricks
लाकूड	..	ग्रा 33,565 ना 1,90,980 ए 2,24,545	8,050 25,595 33,645	17,680 77,190 94,870	5,600 61,205 66,805	1,080 15,955 17,035	1,155 11,035 12,190	R U T	Wood

बाणलिंगा विरा	बा	7,62,755	96,880	3,91,020	1,68,380	32,510	27,265	1,380	39,320	6,000	R	Burnt Bricks
	ना	ना	ना	15,48,815	53,395	5,65,070	2,38,820	1,20,665	62,345	5,820	4,77,120	25,580	U	
	ए	ए	ए	23,11,570	1,50,275	9,56,090	4,07,200	1,53,175	89,610	7,200	5,16,440	31,580	T	
बीनाथ किवा इतर बाहुये पळे	बा	25,425	2,915	3,595	14,135	2,215	360	415	720	1,070	R	GI Sheets or other Metal Sheets.
	ना	ना	ना	3,34,085	15,355	1,68,620	89,435	38,215	6,170	1,625	5,050	9,615	U	
	ए	ए	ए	3,59,510	18,270	1,72,215	1,03,570	40,430	6,530	2,040	5,770	10,685	T	
दरद	बा	16,23,665	4,80,620	7,31,450	3,56,060	12,770	9,285	8,310	10,170	15,000	R	Stone
	ना	ना	ना	2,02,250	14,285	1,02,945	53,610	6,580	3,280	1,945	16,845	2,760	U	
	ए	ए	ए	18,25,915	4,94,905	8,34,395	4,09,670	19,350	12,565	10,255	27,015	17,760	T	
सिमेंट काँक्रीट	बा	70,090	1,995	18,115	6,270	6,895	3,925	315	31,560	1,015	R	Cement Concrete
	ना	ना	ना	6,28,135	12,425	84,435	15,490	42,115	19,135	3,195	4,40,380	10,960	U	
	ए	ए	ए	6,98,225	14,420	1,02,550	21,760	49,010	23,060	3,510	4,71,940	11,975	T	
इतर सर्व व न उल्लेखिलेले सामान	बा	बा	बा	47,280	5,895	10,145	3,270	645	80	165	360	26,720	R	All other Materials and Materials not stated.
	ना	ना	ना	54,035	2,390	10,530	4,940	3,245	420	635	915	30,960	U	
	ए	ए	ए	1,01,315	8,285	20,675	8,210	3,890	500	800	1,275	59,680	T	

आधार.—भारत की जनगणना, १९८१, मालिका १२, कुटुंबावली तक्ते बाण बाठ (ए व बी) (एक) / Source.—Census of India, 1981, Series 12, Household Tables Part VIII (A & B) (I).

4. गृहनिर्माण/ HOUSING

तबला क्रमांक/ TABLE No. 4.5

बेघर व संस्थाल राहणारी लोकसंख्या
Houseless and Institutional Population

जनगणना

Population Census, 1981

अनु- क्रमिक Serial No.	जिल्हा	व्यक्तीची संख्या Number of persons			एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage to total population	District
		बेघर Houseless	संस्थाली Institutional	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	बृहन्मुंबई	44,289	1,58,312	2,02,601	2.46	Greater Bombay
2	ठाणे	25,149	46,490	71,639	2.14	Thane
3	रायगड	30,147	7,488	37,635	2.53	Raigad
4	रत्नागिरी	41,792	8,744	50,536	2.39	Ratnagiri
5	नाशिक	29,684	34,477	64,161	2.14	Nashik
6	धुळे	25,544	23,456	49,000	2.39	Dhule
7	जळगाव	19,152	9,079	28,231	1.08	Jalgaon
8	अहमदनगर	47,524	26,718	74,242	2.74	Ahmadnagar
9	पुणे	25,963	64,755	90,718	2.18	Pune
10	सातारा	29,368	13,024	42,392	2.08	Satara
11	सांगली	34,097	8,665	42,762	2.34	Sangli
12	सोलपूर	10,930	13,198	24,128	0.92	Solapur
13	कोल्हापूर	17,888	14,070	31,958	1.28	Kolhapur
14	औरंगाबाद	17,693	13,729	31,422	1.29	Aurangabad
15	परभणी	20,786	6,447	27,233	1.49	Purbhoni
16	बीड	10,244	6,318	16,562	1.11	Beed
17	नांदेड	7,853	10,405	18,258	1.04	Nanded
18	उस्मानाबाद	10,553	7,202	17,755	0.80	Osmanabad
19	बुलढाणा	11,114	4,097	5,211	1.01	Buldhana
20	अकोला	12,020	7,033	9,053	1.04	Akola
21	अमरावती	12,080	13,763	25,843	1.39	Amravati
22	यवतमाळ	13,906	12,730	26,636	1.53	Yavatmal
23	वर्धा	8,867	5,436	14,303	1.54	Wardha
24	नागपूर	14,144	21,509	35,653	1.38	Nagpur
25	भंडारा	6,810	4,713	11,523	0.63	Bhandara
26	चंद्रपूर	14,860	12,030	26,890	1.31	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		5,42,457	5,53,889	10,96,346	1.75	Maharashtra State

मासुर:—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग २-अ

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part II-A

5. शिक्षण

५.१. शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था यांतील विद्यार्थी, शिक्षक आणि प्रमुख परिक्षांचे निकाल इत्यादी बाबींची माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

५.२. शैक्षणिक संस्थांचे शिक्षणाच्या प्रकारानुसार केलेले वर्गीकरण हे शिक्षणाच्या टप्प्यानुसार केलेल्या वर्गीकरणापेक्षा थोडे वेगळे आहे. बऱ्याचशा माध्यमिक शिक्षण संस्था प्राथमिक स्तरावरील शिक्षणही देतात. तरीही सर्व विद्यार्थ्यांची संख्या माध्यमिक शिक्षण संस्थांतच दर्शविण्यात येते. पूर्वप्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तांनुसार केलेली वर्गवारी कदाचित खरे चित्र उभे करू शकेल. तीन ते पाच हा वयोगटातील मुले पूर्वप्राथमिक संस्थात शिकतात. ह्या संस्था किंडरगार्टन किंवा मॉटेसरी म्हणून ओळखल्या जातात. प्राथमिक संस्थात पूर्वप्राथमिक व इयत्ता पहिली ते चौथी किंवा इयत्ता पहिली ते सातवी किंवा आठवी किंवा त्याहून कमी इयत्तांचा अभ्यासक्रम व शिक्षण विभागाने मंजूर केलेला अभ्यासक्रम शिकविला जातो. माध्यमिक संस्थेत इयत्ता आठवी ते दहावी किंवा अकरावी/बारावी फक्त किंवा खालच्या इयत्तांतील विद्यार्थ्यांसह विद्यार्थी शिक्षण घेतात. उच्च शिक्षण म्हणजे माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा पास झाल्यानंतरचा पदवी किंवा पदविका अभ्यासक्रम होय. ह्या विभागात परिक्षांच्या निकालाविषयी आकडेवारीही देण्यात येते.

EDUCATION

5.1 Data on institutions according to type of education, students, teachers, and results of major examinations are presented in the following tables.

5.2 The classification of institutions according to type is slightly different from stages of education. There are many secondary schools which also impart education in 'primary' courses. Nevertheless, the entire enrolment of students is included under secondary education. The break up of the total enrolment of students in pre-primary, primary and secondary schools according to standards may perhaps give the realistic picture. Children between ages three and five attend pre-primary institutions. These are generally known as kindergarten, montessory etc. Primary institutions provide education for pre-primary and standards I—IV or standards I—VII/VIII or less and teaches the curriculum approved by the Education Department; whereas secondary institutions teach students for standard VIII to X or XI/XII with or without lower standard. Higher education is education after passing secondary school certificate examination which leads to a degree/diploma examination. The statistic about examination results is also presented.

5. शिक्षण/EDUCATION

संस्था क्रमांक/TABLE No. 5.1

शिक्षणानुसार मान्यताप्राप्त संस्था

Number of Recognised Institutions by Type of education (1988-89)

अनु. क्र. Serial No.	संस्थांचे प्रकार	संस्थांची संख्या Number of Institutions	Type of Institutions
(1)	(2)	(3)	(2)
1	विद्यापीठे	11	Universities
2	दर दहा लाख लोकसंख्येमागे कला आणि विज्ञान महाविद्यालये	7	Arts and Science Colleges per 10,00,000 population
3	वाणिज्य महाविद्यालये	63	Colleges for Commerce
4	शारीरिक शिक्षणाची महाविद्यालये	17	Colleges for Physical Education
5	शिक्षकांची प्रशिक्षण महाविद्यालये (बी. एड.)	70	Teachers Training Colleges (B. Ed.).
6	दर एक लाख लोकसंख्येमागे उच्चतर माध्यमिक शाळा	2	Higher Secondary Schools "per 1,00,000 population"
7	दर एक लाख लोकसंख्येमागे उच्च / मुलौखीय शाळा.	11	High/post-Basic Schools "per 1,00,000 population"
8	दर हजार लोकसंख्येमागे प्राथमिक / पूर्व-प्राथमिक/मुलौखीय-शाळा.	1	Primary/Pre-primary/Junior Basic Schools "per 1,000 population."
9	शिक्षकांच्या प्रशिक्षण शाळा (जे. बी. टी.)	6	Teacher Training Schools (J. B. T.)
10	अपयांकृता शाळा	28	Schools for Handicapped
11	दर एक लाख लोकसंख्येमागे माध्यमिक शाळा/वरिष्ठ प्राथमिक शाळा	24	Middle Schools/Senior Basic Schools "per 1,00,000 population."

*टिपणी—यात चार कृषिविद्यापीठे समाविष्ट आहेत.

*Note—This Includes four Agricultural universities.

आवृत्त :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No 5-2

फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची प्रकारानुसार संख्या

Number of Educational Institutions exclusively for girls by type of education
1988-89

अनुक्रमांक	जिल्हा	कला/विज्ञान महाविद्यालये Arts/Science Colleges	शिक्षक प्रशिक्षण महाविद्यालये Teacher Train- ing College	उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools	माध्यमिक शाळा/ मूलोद्योग शाळा High School/ Basic School	पूर्व माध्यमिक शाळा/ वरिष्ठ मूलोद्योग शाळा Middle Schools/ Senior Basic Schools	प्राथमिक/ पूर्व प्राथमिक/ वरिष्ठ मूलोद्योग शाळा Primary Schools/ Pre-Primary/ Senior Basic Schools	District	
Serial No.			बी.एड. B. Ed.	डी.एड. D. Ed.					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्महर्षी 4	2	8	6	94	..	79	Greater Bomba
2	ठाणे	1	4	10	20	11	Thane
3	रायगड	1	1	3	15	13	Raigad
4	रत्नागिरी	4	14	14	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3	7	2	Sindhudurg
6	नाशिक 1	..	2	4	17	95	54	Nashik
7	धुळे	4	21	28	70	Dhule
8	जळगाव	4	14	102	83	Jalgaon
9	अहमदनगर 1	..	1	2	12	12	25	Ahmednagar
10	पुणे 3	1	5	9	31	129	66	Pune
11	सातारा	4	3	18	16	28	Satara
12	सांगली 1	1	1	2	26	87	85	Sangli
13	सोलापूर 3	..	2	1	15	55	47	Solapur
14	कोल्हापूर	2	4	21	85	81	Kolhapur
15	औरंगाबाद 1	..	1	1	15	12	30	Aurangabad
16	जालना	1	3	5	12	Jalna
17	परभणी	2	8	18	26	Parbham
18	बीड	1	1	16	15	26	Beed
19	नांदेड	22	23	17	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	12	18	7	Osmanabad
21	लातूर	1	20	20	6	Latur
22	बुलढाणा	1	14	6	51	Buldana
23	अकोला 1	..	1	4	23	10	62	Akola
24	अमरावती	1	4	38	9	86	Amravati
25	यवतमाळ	3	19	13	37	Yavatmal
26	वर्धा 1	..	1	4	15	1	65	Wardha
27	नागपूर 1	..	5	12	51	16	122	Nagpur
28	भंडारा 1	3	23	12	47	Bhandara
29	चंद्रपूर	3	10	..	46	Chandrapur
30	गडचिरोली	7	4	14	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		18	4	37	85	585	849	1,302	Maharashtra State

आधार—शिक्षण मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5-3

वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या

Number of Schools according to classification (1988-89)

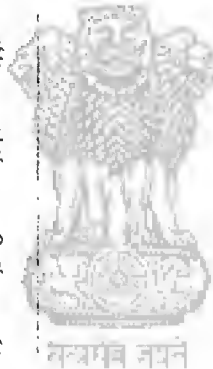
(संख्या/Number)

अनुक्रमांक S.rial No.	जिल्हा	उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools					पूर्व माध्यमिक/वरिष्ठ मूलोद्योग शाळा Middle/Senior Basic Schools					पूर्व-प्राथमिक/प्राथमिक/कनिष्ठ प्राथमिक शाळा Pre-primary/Primary/Junior Basic Schools					District
		शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विना अनुदानित Aided/ Unaided		एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विना अनुदानित Aided/ Unaided		एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विना अनुदानित Aided/ Unaided		एकूण Total	
				(3)	(4)				(5)	(6)				(7)	(8)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)			
1	दहशुंभई	..	51	900	952	..	819	..	819	2	503	924	1,429	Greater Bombay			
2	ठाणे	..	7	385	410	49	723	198	970	13	1,899	278	2,190	Thane			
3	रायगड	..	1	201	205	11	807	9	827	2	1,527	35	1,564	Raigad			
4	रत्नागिरी	..	1	215	216	4	1,060	7	1,071	..	1,438	24	1,462	Ratnagiri			
5	सिंधुदुर्ग	155	155	2	617	5	624	1	831	25	857	Sindhudurg			
6	नाशिक	..	6	355	384	41	687	48	776	16	2,068	79	2,163	Nashik			
7	धुळे	..	4	275	294	48	258	30	336	17	1,584	119	1,720	Dhule			
8	जळगाव	..	9	303	318	8	622	28	658	7	1,156	103	1,266	Jaigaon			
9	अहमदनगर	..	1	365	374	8	580	27	615	..	1,927	58	1,985	Ahmednagar			
10	पुणे	..	31	478	522	10	1,177	74	1,261	6	2,123	198	2,327	Pune			
11	सातारा	..	2	345	349	2	788	25	815	1	1,489	57	1,547	Satara			
12	सांगली	..	1	312	313	2	571	22	595	2	866	66	934	Sangli			
13	सोलापूर	..	6	340	348	..	758	70	828	2	1,339	153	1,494	Solapur			
14	कोल्हापूर	..	8	370	379	3	846	45	894	..	1,020	168	1,188	Kolhapur			
15	औरंगाबाद	..	55	159	217	5	417	46	468	4	961	117	1,082	Aurangabad			
16	जालना	..	33	75	108	1	267	11	279	1	780	26	807	Jalna			
17	परभणी	..	78	94	176	1	381	43	425	1	1,137	37	1,175	Parbhani			
18	बीड	..	60	178	238	2	403	32	437	3	1,176	34	1,213	Beed			
19	नांदेड	..	71	183	258	11	475	73	559	2	1,181	148	1,331	Nanded			
20	उस्मानाबाद	..	51	119	171	..	355	9	364	..	452	19	471	Osmanabad			
21	लातूर	..	50	208	258	..	441	19	460	..	600	70	670	Latur			
22	बुलढाणा	..	38	165	203	..	387	16	403	5	986	27	1,018	Buldhana			
23	अकोला	..	21	309	332	1	500	25	526	2	1,190	46	1,238	Akola			
24	अमरावती	..	33	333	373	16	417	20	453	8	1,193	113	1,314	Amravati			
25	यवतमाळ	..	39	206	258	10	604	34	648	10	1,232	46	1,288	Yavatmal			

26	बर्धा	4	9	166	179	4	194	17	215	2	744	36	782	Wardha
27	नागपूर	8	33	480	521	3	439	84	526	6	1,294	313	1,613	Nagpur
28	भंडारा	5	66	275	346	6	454	35	495	5	1,105	157	1,267	Bhandara
29	चंद्रपूर	4	17	173	194	6	323	17	346	3	1,112	53	1,168	Chandrapur
30	गडचिरोली	10	8	65	83	25	138	8	171	..	759	17	776	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		167	790	8,187	9,144	279	16,508	1,077	17,864	121	35,672	3,546	39,339	Maharashtra State

आधार.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No 5.4

विभागवार शिक्षकांची संख्या

Number of School Teachers classified by Categories

(1988-89)

अ.क्र.सं. Serial No.	जिल्हे (2)	माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहु उद्देशीय वरिष्ठ मुल्लोच प्राथमिक विभाग High/Higer Secondary Multipurpose/Basic Deptt.			माध्यमिक/वरिष्ठ मुल्लोच विभाग Middle/Senior Basic Deptt.			प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक कनिष्ठ मुल्लोच विभाग Primary/Pre-Primary Junior Basic Deptt.			अध्ययन महाविद्यालये Teachers Training Colleges (B. Ed.)			Districts
		पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1 बृहन्मंदी	..	8,686	15,822	24,508	4,380	7,582	12,962	4,991	12,322	17,313	28	83	111	Greater Bombay
2 ठाणे	..	4,482	4,725	9,207	3,376	5,359	8,735	2,872	3,760	6,632	21	3	24	Thane
3 रायगड	..	2,722	1,150	3,872	2,725	1,857	4,582	2,037	1,236	3,273	3	..	5	Raigad
4 रत्नागिरी	..	2,401	638	3,039	3,322	2,608	5,930	1,703	768	2,471	16	1	17	Ratnagiri
5 सिवुर्ग	..	1,847	540	2,387	2,003	1,393	3,396	853	443	1,296	8	2	10	Sindhudurg
6 नाशिक	..	5,990	2,119	8,109	3,835	2,188	6,023	3,981	2,293	6,274	17	12	29	Nashik
7 धुळे	..	4,842	880	5,722	1,897	667	2,564	3,620	1,418	5,038	20	7	27	Dhule
8 जळगाव	..	5,637	1,023	6,663	4,220	1,967	6,187	3,567	1,361	4,928	18	5	23	Jalgaon
9 अहमदनगर	..	5,887	1,412	7,299	3,615	1,520	5,135	4,121	1,898	6,019	28	4	32	Ahmednagar
10 पुणे	..	7,107	5,156	12,263	5,410	5,493	10,903	3,230	3,450	6,680	27	36	63	Pune
11 सातारा	..	6,088	1,317	7,405	4,437	2,284	6,721	2,345	1,261	3,606	25	2	27	Satara
12 सांगली	..	4,055	923	4,978	3,673	2,018	5,691	1,832	1,072	2,904	18	8	26	Sangli
13 सोलापूर	..	4,715	1,101	5,816	4,642	2,013	6,655	2,779	1,455	4,234	30	9	39	Solapur
14 कोल्हापूर	..	4,998	1,163	6,161	5,521	2,055	7,576	2,079	1,251	3,330	33	10	43	Kolhapur
15 औरंगाबाद	..	2,362	953	3,321	2,314	1,201	3,515	1,829	1,047	2,876	21	3	24	Aurangabad
16 जालना	..	1,274	246	1,520	1,395	345	1,740	1,270	313	1,583	Jalna
17 परभणी	..	2,629	501	3,130	2,506	597	3,103	1,963	412	2,375	10	1	11	Parbhani
18 बीड	..	2,779	457	3,236	2,424	691	3,115	2,217	384	2,601	11	4	15	Beed
19 नांदेड	..	3,128	512	3,640	2,935	877	3,812	2,527	553	3,080	9	..	9	Nanded
20 उस्मानाबाद	..	2,417	384	2,801	2,336	350	2,686	1,067	208	1,275	7	2	9	Osmanabad
21 लातूर	..	3,429	562	3,991	3,060	518	3,578	1,579	438	2,017	Latour
22 बुलढाणा	..	2,959	381	3,340	2,805	368	3,173	2,354	575	2,929	19	1	20	Buldhana
23 अकोला	..	3,896	894	4,790	2,784	908	3,692	2,425	1,062	3,487	6	3	9	Akola
24 अमरावती	..	4,102	1,318	5,420	2,672	940	3,612	2,476	1,419	3,895	11	..	11	Amravati
25 यवतमाळ	..	3,085	676	3,761	3,249	1,223	4,472	2,183	588	2,771	6	1	7	Yavatmal

26	वर्धा	2,400	694	3,094	1,139	445	1,584	1,452	783	2,235	2	2	4	Wardha
27	नागपूर	6,328	3,906	10,234	2,029	2,175	4,204	2,482	3,565	6,047	18	10	28	Nagpur
28	भंडारा	4,345	874	5,219	3,133	799	3,932	2,917	990	3,907	13	4	17	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,888	804	3,692	1,958	421	2,379	2,375	1,010	3,385	13	3	16	Chandrapur
30	गडचिरोली	938	168	1,106	1,002	149	1,151	1,089	189	1,278	3	2	5	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,18,422	51,299	1,69,721	90,797	52,011	1,42,808	72,215	47,524	1,19,739	443	218	661	Maharashtra State

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

तबता क्रमांक/

विभागवार विद्यार्थ्यांची संख्या.

क्र.सं. Sr. No.	जिल्हा	प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक/मूलोद्योग विभाग Primary/Pre-Primary/Basic Deptt.			पूर्व-माध्यमिक/वरिष्ठ मूलोद्योग विभाग Middle/Senior Basic Department		
		मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मंबई	2,89,706	2,60,937	5,50,643	2,94,053	2,66,166	5,60,219
2	ठाणे	1,47,130	1,24,183	2,71,313	2,07,747	1,70,786	3,80,533
3	रायगड	54,584	51,341	1,05,925	98,421	88,253	1,86,674
4	रत्नागिरी	34,509	32,559	67,068	83,616	74,110	1,57,726
5	सिंधुदुर्ग	16,325	16,202	32,527	48,882	43,039	87,921
6	नाशिक	1,41,931	1,21,049	2,62,980	1,27,506	1,08,873	2,36,379
7	धुळे	1,08,790	89,486	1,98,276	49,466	40,635	90,101
8	जळगांव	1,07,912	88,507	1,96,419	1,21,298	98,733	2,20,031
9	अहमदनगर	1,26,508	1,07,761	2,34,269	1,04,434	81,359	1,85,793
10	पुणे	1,41,631	1,30,383	2,72,014	2,21,310	1,93,373	4,14,683
11	सातारा	68,410	62,373	1,30,783	1,05,044	92,693	1,97,737
12	सांगली	56,917	53,902	1,10,819	1,04,056	84,880	1,88,936
13	सोलापूर	96,116	78,510	1,74,626	1,41,976	1,06,752	2,48,728
14	कोल्हापूर	65,356	60,467	1,25,823	1,47,032	1,26,812	2,73,844
15	औरंगाबाद	77,761	57,913	1,34,774	87,590	62,687	1,50,277
16	जालना	53,514	35,434	83,948	48,741	28,323	76,664
17	परभणी	62,883	46,820	1,09,703	77,992	52,673	1,30,665
18	बीड	62,763	47,199	1,09,962	77,079	53,740	1,30,819
19	नांदेड	77,013	58,628	1,35,641	99,281	71,278	1,70,559
20	उस्मानाबाद	30,110	23,838	53,948	53,837	45,917	99,754
21	लातूर	47,485	40,104	87,589	70,324	65,030	1,35,354
22	बुलढाणा	72,097	59,868	1,31,965	66,405	46,917	1,13,322
23	अकोला	88,376	68,925	1,52,301	76,411	61,589	1,38,000
24	अमरावती	91,622	79,672	1,71,294	68,212	58,912	1,27,124
25	यवतमाळ	64,546	53,981	1,18,527	91,058	70,305	1,61,363
26	बार्शी	46,611	44,594	91,207	30,679	26,260	56,939
27	नागपूर	1,29,034	1,20,429	2,49,463	92,474	81,108	1,73,582
28	भंडारा	74,809	70,073	1,44,882	82,059	71,814	1,53,873
29	चंद्रपूर	73,142	61,778	1,37,920	52,659	43,443	96,102
30	गडचिरोली	27,270	23,172	50,442	26,936	16,843	43,839
महाराष्ट्र राज्य		25,29,861	21,72,190	47,02,051	29,54,238	24,33,303	53,87,541

टिप—रतंभ १२, १३ आणि १४ मधील माहिती अस्थायी आहे.

माहिती—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन पुणे

EDUCATION

TABLE No. 5.5

Number of Students by Department

1988-89

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/ बहुउद्देशीय/वरिष्ठ मल्लोद्योग विभाग High/Higer Secondary/Multipurpose/ Post Basic Dept.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			Districts
मुल्ले Boys	मुल्ले Girls	एकूण Total	मुल्ले Boys	मुल्ले Girls	एकूण Total	मुल्ले Boys	मुल्ले Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
4,44,970	3,30,645	7,75,615	32,985	33,411	66,394	1,229	1,551	2,780	Gr. Bombay
1,76,767	1,29,863	3,06,630	8,114	7,702	15,816	426	321	747	Thane
71,028	43,291	1,14,319	2,454	1,263	3,722	95	28	123	Raigad
54,719	28,818	85,537	1,002	761	1,763	83	81	164	Ratnagiri
34,353	25,521	64,874	1,499	926	2,416	Sindhudurg
1,60,642	97,595	2,58,237	7,967	3,446	11,413	2,765	895	3,660	Nasik
1,11,795	64,806	1,76,601	6,723	1,823	8,551	1,988	355	2,443	Dhule
1,42,707	76,900	2,19,607	8,876	3,383	12,259	3,370	701	4,071	Jalgaon
1,60,788	79,958	2,40,746	9,255	2,483	11,738	2,697	610	3,307	Ahmednagar
2,49,204	1,58,338	4,07,542	16,792	9,432	26,224	2,747	1,155	3,902	Pune
1,25,611	72,504	1,98,115	6,534	2,475	9,009	1,087	410	1,497	Satara
92,997	54,231	1,47,228	5,342	2,404	7,752	931	435	1,366	Sangli
1,23,012	56,322	1,79,334	5,888	2,010	7,928	1,651	285	1,336	Solapur
1,20,910	63,240	1,84,150	7,396	2,762	10,158	850	137	987	Kolhapur
76,563	34,203	1,10,766	4,824	1,303	6,127	1,223	176	1,399	Aurangabad
36,039	11,749	47,788	755	257	1,012	207	35	242	Jalna
76,072	27,063	1,03,135	1,761	517	2,278	163	25	188	Parbhani
68,990	29,486	98,476	2,669	559	3,228	960	129	1,089	Beed
87,148	34,239	1,21,387	3,395	718	4,113	1,097	186	1,283	Nanded
55,599	29,438	85,037	1,820	419	2,230	214	26	240	Osmanabad
83,165	42,073	1,25,238	2,796	600	3,396	1,266	190	1,456	Latur
73,826	34,009	1,08,435	2,636	733	3,363	162	33	195	Buldhana
95,802	57,846	1,53,648	3,643	1,641	5,289	1,360	330	1,690	Akola
97,839	79,173	1,77,012	5,117	2,895	8,012	1,470	598	2,068	Amravati
76,698	43,925	1,20,623	2,934	1,230	4,164	226	58	284	Yavatmal
56,222	47,674	1,03,896	1,893	1,111	3,010	615	223	838	Wardha
1,76,861	1,45,895	3,22,756	8,111	6,302	14,413	2,470	1,510	3,980	Nagpur
97,114	68,956	1,66,070	2,743	1,249	3,992	456	135	591	Bhandara
73,857	52,516	1,26,433	3,224	1,158	4,382	611	174	785	Chandrapur
22,170	11,489	33,659	412	65	477	30	6	36	Gadchiroli
33,28,448	21,32,426	53,60,874	1,62,565	95,964	2,64,629	31,849	10,798	42,647	Maharashtra State

Note.—Information in Col. Nos. 12, 13 and 14 is provisional.

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

संख्या क्रमांक/

अनुसूचित जातीच्या व तनबौध्द विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या/

अनुक्रमांक	जिल्हा	प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक/मूलोद्योग विभाग Primary/Pre-primary Basic Deptt.			माध्यमिक/वॉरिष्ठ मूलोद्योग विभाग Middle/Senior Basic Department		
		मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मंबई	14,797	10,602	25,399	70,845	62,481	1,33,326
2	ठाणे	11,281	9,482	20,763	22,428	18,105	40,533
3	रायगड	4,760	4,209	8,969	8,405	7,080	15,485
4	रत्नागिरी	3,217	2,720	5,937	8,382	7,681	16,063
5	सिंधुदुर्ग	1,056	1,031	2,087	3,595	3,563	7,158
6	नाशिक	13,474	11,625	25,099	13,127	10,312	23,489
7	धुळे	5,865	4,639	10,504	3,991	3,056	7,047
8	जळगाव	11,338	7,543	18,881	13,623	10,230	23,853
9	अहमदनगर	15,248	12,322	27,570	15,526	10,046	25,572
10	पुणे	19,594	16,242	35,836	36,781	30,938	67,719
11	भातारा	7,247	6,138	13,385	12,967	10,765	23,732
12	सांगली	8,068	7,851	15,919	16,112	11,250	27,362
13	सांगली	18,772	12,912	31,684	22,309	14,063	36,372
14	कोल्हापूर	7,958	6,692	14,650	17,919	15,551	33,470
15	औरंगाबाद	11,646	8,835	20,481	14,795	10,184	24,979
16	जांजगा	8,693	5,524	14,217	7,932	4,210	12,142
17	परभणी	11,167	8,189	19,356	13,837	8,944	22,781
18	बीड	7,688	5,085	12,773	12,506	8,333	20,839
19	नांदेड	15,427	11,535	26,962	21,225	14,695	35,920
20	उस्मानाबाद	4,536	3,540	8,076	9,972	7,580	17,552
21	लातूर	9,250	7,342	16,592	14,950	12,678	27,628
22	बुलडाणा	14,860	10,832	25,692	15,030	9,746	24,776
23	अहमदनगर	18,232	11,735	32,967	18,182	13,959	32,141
24	अमरावती	16,601	15,508	32,109	15,436	13,305	28,741
25	यवतमाळ	9,566	7,975	17,541	11,166	9,382	20,548
26	वर्धा	8,776	8,619	17,395	5,599	5,048	10,647
27	नागपूर	28,960	25,584	54,544	21,677	17,848	39,525
28	महाराष्ट्र	12,912	12,749	25,661	12,508	11,974	24,482
29	बेळगाव	14,491	13,064	27,555	8,971	7,945	16,916
30	महाराष्ट्र	4,405	3,638	8,043	3,506	2,778	6,284
महाराष्ट्र राज्य		3,39,385	2,76,812	6,16,697	4,75,152	3,73,780	8,48,932

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.6

Number of Scheduled Caste Students and Nav Buddhist by Department

1988-89.

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/ बहुउद्देशीय उच्च मूलोद्योग विभाग High/Higher Secondary /Multi- Purpose Post Basic Department			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post Graduation			Districts
मुल्ले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुल्ले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुल्ले Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
25,522	31,072	59,594	3,049	1,587	4,636	98	83	138	Greater Bombay
11,373	6,685	18,260	717	376	1,093	31	10	41	Thane
4,827	2,765	7,592	153	58	216	2	..	2	Raigad
5,334	2,542	7,876	86	44	130	Ratnagiri
2,420	1,248	3,668	82	28	110	Sindhudurg
15,099	8,043	23,142	1,113	422	1,535	264	83	347	Nashik
8,571	3,769	12,340	878	223	1,101	185	32	217	Dhule
13,366	4,706	18,072	1,137	231	1,368	263	50	313	Jalgaon
18,437	7,690	26,127	1,221	265	1,486	237	56	293	Ahmednagar
27,333	15,184	42,517	2,524	1,015	3,539	275	90	365	Pune
13,997	7,375	21,372	1,031	254	1,285	161	35	196	Satara
11,653	5,304	16,957	890	245	1,135	129	48	177	Sangli
18,400	5,968	24,368	1,296	201	1,497	169	22	191	Solapur
13,653	5,544	19,197	1,156	278	1,434	109	10	110	Kolhapur
11,139	4,241	15,380	2,478	309	2,787	427	39	466	Aurangabad
5,075	1,173	6,248	134	16	150	18	..	18	Jalna
13,237	4,053	17,290	515	52	567	12	..	12	Parbhani
10,158	3,324	13,482	692	105	797	135	12	147	Beed
18,638	6,169	24,807	1,266	146	1,412	296	28	324	Nanded
8,847	3,814	12,661	495	67	562	26	..	26	Osmanabad
14,893	5,605	20,498	1,017	97	1,114	301	10	311	Latur
13,708	4,940	18,648	616	81	697	40	4	44	Buldhana
20,185	9,515	29,700	1,095	274	1,369	263	34	297	Akola
18,964	13,037	32,001	1,539	499	2,038	285	58	343	Amravati
12,312	6,818	19,130	928	264	1,192	58	9	67	Yavatmal
11,658	9,547	21,205	765	422	1,187	160	43	203	Wardha
41,085	32,998	74,083	3,933	2,238	6,171	823	449	1,272	Nagpur
21,735	16,705	38,440	1,451	519	1,970	134	41	175	Bhandara
16,724	11,883	28,609	1,981	595	2,576	166	49	215	Chandrapur
3,817	2,287	6,104	190	26	216	1	..	1	Gadchiroli
4,32,362	2,47,006	6,79,368	34,433	10,937	45,370	5,059	1,252	6,311	Maharashtra State

Source. —Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

विभागवार अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची संख्या

अनु. क्र. मांक Serial No.	जिल्हा	पूर्व-प्राथमिक/प्राथमिक/मुलोलोप विभाग Pre-Primary/Primary/Basic Deptt.			पूर्व-माध्यमिक/वरिष्ठ मुलोलोप विभाग Middle/Senior Basic Department		
		मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बुलढाणा	2,125	6,414	8,539	7,826	2,040	9,866
2	ठाणे	34,791	23,353	58,154	29,508	15,848	45,356
3	रायगड	4,610	3,792	8,402	6,979	4,629	11,608
4	रत्नागिरी	149	143	292	572	296	868
5	सिंधुदुर्ग	59	59	118	124	49	173
6	नाशिक	35,377	26,865	62,243	25,281	15,272	40,553
7	पुणे	37,644	28,207	65,851	20,057	11,640	31,697
8	अळगांव	11,921	6,778	18,699	10,110	5,489	15,599
9	अहमदनगर	9,253	6,110	15,363	6,862	3,392	10,254
10	पुणे	6,888	5,673	12,561	9,775	7,167	16,942
11	सातारा	331	300	631	449	288	737
12	सांगली	654	568	1,222	723	644	1,367
13	सोलापूर	2,567	1,633	4,200	2,619	1,433	4,087
14	कोल्हापूर	563	503	1,066	1,055	649	1,704
15	औरंगाबाद	3,171	1,813	4,984	3,616	1,728	5,344
16	जालना	2,060	1,120	3,180	1,059	466	1,525
17	परभणी	4,144	2,553	6,697	3,798	1,654	5,452
18	बीड	1,110	688	1,798	1,169	666	1,835
19	नांदेड	9,941	6,962	16,903	11,395	6,745	18,140
20	उस्मानाबाद	2,467	1,576	4,043	1,546	745	2,291
21	लातूर	2,102	1,511	3,613	1,554	887	2,441
22	बुलढाणा	3,422	2,152	5,574	3,159	1,672	4,831
23	अकोला	5,814	4,353	10,167	4,813	3,140	7,953
24	अमरावती	13,537	10,549	24,086	12,918	8,555	21,473
25	पलतोल	15,269	11,613	26,882	18,267	13,502	31,769
26	वर्धा	7,751	7,525	15,276	5,503	4,680	10,183
27	नागपूर	22,206	19,941	42,147	14,585	11,865	26,450
28	भंडारा	13,579	12,403	25,982	13,467	10,907	24,374
29	चंद्रपूर	14,031	12,695	26,726	10,835	8,529	19,364
30	गडचिरोली	10,060	7,692	17,752	9,427	4,479	13,906
महाराष्ट्र राज्य		2,77,625	2,15,591	4,93,217	2,39,081	1,48,961	3,88,042

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.7

Number of Scheduled Tribes Students by Department

1988-89

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक हुउद्देशीय शाळा High/Higer Secondary Schools			पदवी Graduation			पश्च्युत्तर Post-Graduates			Districts
मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
3,388	1,852	5,240	152	119	271	2	1	3	Greater Bombay
12,752	4,708	17,460	365	92	457	..	1	1	Thane
2,335	1,091	3,426	59	18	77	Raigad
226	82	308	1	1	2	1	1	2	Ratnagiri
44	21	65	Sindhudurg
15,484	6,041	21,525	521	81	602	69	10	79	Nashik
18,244	7,344	25,588	1,232	216	1,448	128	13	141	Dhule
5,343	1,597	6,940	235	42	277	37	5	42	Jalgaon
6,239	2,023	8,262	179	7	186	12	3	15	Ahmednagar
7,172	2,469	9,641	240	71	311	36	9	45	Pune
833	369	1,202	17	9	26	1	..	1	Satara
574	259	833	33	23	56	2	..	2	Sangli
2,793	638	3,431	34	6	40	3	1	4	Solapur
721	399	1,120	24	2	26	Kolhapur
1,474	417	1,891	129	9	138	14	..	14	Aurangabad
544	108	652	7	1	8	Jalna
3,330	777	4,107	32	1	33	Parbhani
629	215	844	9	3	12	2	..	2	Beed
6,053	1,710	7,763	249	24	273	28	..	28	Nanded
1,301	403	1,704	9	1	10	1	..	1	Osmanabad
1,190	465	1,655	13	2	15	1	..	1	Latur
1,791	568	2,359	20	5	25	1	1	2	Buldhana
4,732	2,313	7,045	113	52	165	26	6	32	Akola
7,655	4,879	12,534	215	92	307	66	9	75	Amravati
11,300	4,953	16,253	285	61	346	18	2	20	Yavatmal
6,439	5,113	11,552	170	74	244	29	7	36	Wardha
21,395	15,780	37,175	1,059	484	1,543	151	52	203	Nagpur
11,107	6,433	17,540	357	98	455	41	3	44	Bhandara
10,455	5,993	16,448	481	100	581	64	9	73	Chandrapur
6,207	2,427	8,634	154	17	171	..	2	2	Gadchiroli
1,71,750	81,447	2,53,197	6,394	1,711	8,105	733	135	868	Maharashtra State

टिप/Note—माहिती अस्थायी/Information Provisional.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.8

अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची विभागवार संख्या

Intake in Degree Courses in Engineering by Department

(1988-89)

वर्ष Year	स्थापत्य Civil	यांत्रिकी Mechanical	विद्युत Electrical	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1960-61	240	240	240	720
1970-71	530	520	460	1,510
1975-76	530	520	460	1,510
1980-81	550	540	480	1,570
1984-85	1,076	954	626	2,656
1985-86	1,106	984	657	2,747
1986-87	1,347	1,107	717	3,171
1987-88	2,277	2,157	717	5,151
1988-89*	2,845	2,697	807	6,349

टिप— *अस्थायी/Provisional.

आधार.—तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :—Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.9

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी/

अनुक्रमांक	जिल्हा	पूर्व प्राथमिक शाळा		प्राथमिक शाळा		माध्यमिक शाळा		उच्च माध्यमिक वगैरे असलेल्या माध्यमिक शाळा		विद्यापीठ शिक्षण विभाग (१) राष्ट्रीय महत्त्वाच्या संस्था (२) विद्यापीठ समान संस्था University teaching departments (1) Insti- tutions of national importance, (2) Institu- tions deemed as University	
		Pre-primary School	Primary School	Secondary School	Secondary Schools having Higher Secondary classes	Secondary Schools having Higher Secondary classes	Secondary Schools having Higher Secondary classes	Secondary Schools having Higher Secondary classes	Secondary Schools having Higher Secondary classes	Secondary Schools having Higher Secondary classes	Secondary Schools having Higher Secondary classes
Sr. No.		संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	मुहम्मदई	88	20,262	2,160	10,90,600	830	59,459	132	1,80,756	34	9,107
2	ठाणे	45	20,034	3,115	6,31,762	339	2,07,172	71	99,458
3	रायगड	10	4,478	2,381	2,88,121	164	69,082	41	45,237
4	रत्नागिरी	8	736	2,525	2,24,058	193	61,570	23	21,967
5	सिंधुदुर्ग	46	1,059	1,435	1,19,389	122	37,185	33	27,689
6	नाशिक	11	4,379	2,928	4,94,980	320	1,73,717	64	84,520
7	धुळे	35	5,365	2,021	2,83,012	230	94,807	64	81,794
8	जळगांव	47	7,322	1,877	4,09,128	253	1,35,110	65	84,497
9	अहमदनगर	2	1,964	2,598	4,18,098	315	1,61,424	59	79,322
10	पुणे	32	8,804	3,556	6,77,893	395	2,18,877	127	1,88,665	28	4,052
11	सातारा	18	2,568	2,344	3,25,952	296	1,34,188	53	63,927
12	सांगली	22	4,116	1,507	2,95,639	263	99,072	50	48,156
13	सोलापूर	24	4,081	2,298	4,19,273	306	1,26,576	42	52,758
14	कोल्हापूर	101	8,819	1,981	3,90,848	341	1,41,394	38	42,756	16	1,255
15	औरंगाबाद	48	6,150	1,502	2,78,901	206	1,00,988	11	9,778	19	2,712
16	जालना	6	1,541	1,080	1,64,071	100	39,308	8	8,460
17	परभणी	16	3,661	1,584	2,36,707	162	84,976	14	18,159
18	बीड	9	4,194	1,641	2,36,587	222	85,718	16	12,758
19	नांदेड	29	6,331	1,861	2,99,869	224	87,632	34	33,755
20	उस्मानाबाद	2	2,085	833	1,61,617	157	68,925	14	16,112
21	लातूर	2	448	1,148	2,22,495	238	1,06,087	20	19,151
22	बुलढाणा	7	567	1,414	2,44,720	164	62,829	39	45,606
23	अकोला	15	3,865	1,749	2,86,436	272	94,596	60	59,052
24	अमरावती	70	4,773	1,697	2,93,645	298	1,02,350	75	74,662	6	178
25	यवतमाळ	25	3,400	1,911	2,76,490	213	72,091	45	48,532
26	वर्धा	8	4,889	989	1,43,257	131	51,163	48	52,733
27	नागपूर	64	9,392	2,075	4,13,653	409	1,93,523	112	1,29,233	31	3,087
28	भंडारा	5	3,596	1,757	2,95,159	255	88,131	91	77,939
29	चंद्रपूर	14	4,235	1,500	2,29,787	157	78,392	37	48,041
30	गडचिरोली	N.A.	434	947	93,847	65	16,811	18	16,848
महाराष्ट्र राज्य		809	1,53,598	56,394	99,35,994	7,640	35,88,553	1,504	17,72,321	134	20,391

EDUCATION

TABLE No. 5.9

Institutions and enrolment by type of education

(1988-89)

महाविद्यालये (सर्वसाधारण) शिक्षण (कला व शास्त्र) Colleges of general education (Arts and Science)				वाणिज्य महाविद्यालये/ Commerce Colleges		शिक्षकांना प्रशिक्षण/Training of Teachers								Districts
				पदवी पूर्वस्तर Under-graduate level		पदवीस्तर/Degree level								
						शिक्षणशास्त्र पदवी बी. एड. B. Ed.		शारीरिक शिक्षण Physical education		शिक्षणशास्त्र पदविका D. Ed.		चित्रकला शिक्षण प्रमाणपत्र Drawing teachers certificate		
संस्था Insti- tutions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tutions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tutions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tutions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tutions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tutions	विद्यार्थी Enrol- ment	(2)		
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)			
77	2,01,728	32	2,890	11	1,325	1	117	12	1,967	2	588	Greater Bombay		
21	46,042	3	217	1	252	12	1,573	Thane		
6	9,135	1	60	6	753	Raigad		
4	5,849	3	160	6	552	Ratnagiri		
6	5,792	1	100	5	469	Sindhudurg		
23	41,090	1	4,35	2	444	7	618	1	102	Nashik		
17	25,738	6	260	5	675	1	185	Dhule		
24	41,185	2	272	4	480	1	162	Jalgaon		
19	36,902	3	402	7	585	1	70	Ahmednagar		
44	74,503	2	452	4	758	1	129	8	903	1	508	Pune		
20	30,225	2	247	1	31	9	798	Satara		
23	25,529	1	97	3	292	1	50	7	635	1	185	Sangli		
18	27,267	3	568	1	59	9	1,021	1	111	Solapur		
30	33,965	2	168	5	528	8	691	1	173	K. Bhapur		
20	28,999	1	277	2	270	2	529	4	444	1	67	Aurangabad		
5	4,296	1	300	Jalna		
11	11,652	1	204	4	378	Parbhani		
12	16,836	1	120	1	143	7	660	1	69	Beed		
13	19,923	1	100	1	132	5	743	1	62	Nanded		
8	9,988	1	358	2	158	4	461	Osmanabad		
12	19,186	1	68	4	495	1	85	Latur		
12	10,464	1	202	5	518	Buldhana		
16	24,204	2	150	5	629	Akola		
24	29,689	1	21	1	235	1	1,088	6	640	1	101	Amravati		
15	15,819	2	70	2	365	6	682	Yavatmal		
9	13,014	2	80	4	302	Wardha		
36	53,813	2	99	3	360	2	684	10	1,119	Nagpur		
11	15,126	2	220	4	440	Bhandara		
15	17,906	3	161	2	235	Chandrapur		
8	1,995	1	78	1	80	Gadchiroli		
559	8,97,860	45	4,656	70	8,276	17	3,553	177	19,846	15	2,468	Maharashtra State		

		शिक्षकांना प्रशिक्षण/Training of teachers						अभियांत्रिकी, वास्तुशास्त्र Engineering, Architecture			
अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	पदवीपूर्व स्तर Undergraduate level				शालेय स्तर School level					
		पूर्व-प्राथमिक शिक्षक प्रशिक्षण Pre-Primary teachers training		इतर प्रकारच्या आंग्ल- भारतीय शाळा Other types Anglo- Indian Schools		हस्तकर्मवसाय शिक्षक प्रशिक्षण Handicraft teachers training		पदवीस्तर Degree level		पदवी-पूर्व स्तर (पदविका) Under-graduate level (Diploma)	
		संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)
1	बृहन्मंदई	1	119	13	5,975	31	7,405
2	छाण	3	1,424	17	1,873
3	रायगड	1	686	3	440
4	रत्नागिरी	3	979
5	सिंधुदुर्ग	2	205
6	नाशिक	2	605	6	1,047
7	धुळे	3	1,035	5	1,577
8	जळगांव	2	1,007	8	2,172
9	अहमदनगर	4	2,472	7	1,906
10	पुणे	1	177	11	6,898	19	5,326
11	सातारा	3	1,451	5	1,786
12	सांगली	3	3,327	6	1,763
13	सोलापूर	1	1,009	4	1,675
14	कोल्हापूर	5	3,042	7	2,257
15	औरंगाबाद	3	2,658	6	699
16	जालना	1	209
17	परभणी	1	191
18	बीड	3	526
19	नांदेड	2	997	2	536
20	उस्मानाबाद	2	1,083	1	446
21	लातूर	4	1,071	6	1,420
22	बुलढाणा	1	894	1	554
23	अकोला	1	756	5	592
24	अमरावती	2	2,169	9	1,256
25	यवतमाळ	2	1,362	4	728
26	वर्धा	1	748	3	331
27	नागपूर	6	4,431	20	3,069
28	भंडारा	1	803	3	74
29	चंद्रपूर	1	700	3	593
30	गडचिरोली	1	200
महाराष्ट्र राज्य		2	296	27	46,663	192	41,835

TABLE No. 5.9

य तंत्रशास्त्र and technology		कायदा Law		कृषि, पशुवैद्यक शास्त्र व कुक्कुटपालन प्रशिक्षण Agriculture, Veterinary Science and Poultry training				संगित, ललितकला Music, fine arts		
शालेयस्तर School level		पदवीस्तर Degree level		पदवीस्तर Degree level		शालेयस्तर School level		पदवीस्तर Degree level		Districts
संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	
(35)	*(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(2)
24	2,630	8	7,754	2	511	4	1,720	Greater Bombay
18	1,625	1	1,198	1	100	Thane
7	830	1	93	Raigad
7	500	1	36	1	560	1	93	Ratnagiri
5	920	Sindhudurg
15	1,565	2	2,001	1	141	Nashik
11	1,445	1	440	1	393	1	131	Dhule
18	2,460	1	728	1	108	1	81	Jalgaon
21	1,675	1	610	1	314	1	105	Ahmednagar
35	3,135	4	5,214	1	744	2	748	Pune
10	1,095	1	378	1	100	Satara
20	1,645	1	546	1	114	Sangli
28	2,055	2	550	1	119	Solapur
28	2,265	2	724	1	782	1	118	Kolhapur
12	1,150	2	1,586	2	739	1	386	Aurangabad
2	220	1	72	Jalna
6	800	1	615	2	1,735	1	125	Parbhani
6	755	1	299	1	235	Beed
7	675	1	2,380	1	120	Nanded
6	615	1	87	Osmanabad
8	430	1	60	1	122	Latur
9	760	1	120	Buldhana
10	795	2	807	1	118	Akola
9	790	1	343	1	517	1	121	Amravati
8	845	1	119	Yavatmal
5	590	1	120	Wardha
8	840	1	2,787	2	1,026	1	116	2	593	Nagpur
4	560	1	116	Bhandara
4	530	1	257	1	120	Chandrapur
1	80	Gadchiroli
352	34,280	35	28,408	15	7,646	27	4,261	8	2,780	Maharashtra State

*प्रवेश क्षमता/Intake Capacity.

संगीत, कलितकला व उपबोधित कला Music, Fine arts and Applied arts								वैद्यकीय, नर्सिंग, प्रसूतिशास्त्र Medical, Nursing, Midwifery					
पदवी स्तर/Degree level													
		पदवीपूर्व स्तर Under-graduate level		शालेय स्तर School level		विषम चिकित्सा Allopathy		समवाचिकित्सा Homeopathy		आयुर्वेद Ayurved		औषध शास्त्र Pharmacy	
अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment
(1)	(2)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)
1	बुलढाणा ..	2	166	6	887	4	4,762	1	389	3	1,082	3	654
2	ठाणे ..	2	91	1	74
3	रायगड
4	रत्नागिरी	2	108
5	सिंधुदुर्ग	1	245
6	नाशिक	1	268	1	270
7	धुळे	1	194
8	जळगाव	2	143
9	अहमदनगर	1	126	1	350	1	59	1	218	1	117
10	पुणे ..	1	203	7	813	2	2,495	1	572	2	706	1	266
11	सातारा	1	465	1	321	1	113
12	सांगली	1	25	1	703	1	293
13	सोलापूर	2	184	1	643	1	308
14	कोल्हापूर ..	2	105	1	165	2	396
15	औरंगाबाद	1	569
16	जालना
17	परभणी
18	बीड	1	266	1	62
19	नांदेड	2	210	1	303
20	उस्मानाबाद	1	37
21	लातूर	1	79
22	बुलढाणा ..	1	52	1	129
23	अकोला ..	1	66	1	240
24	अमरावती	4	181	1	448	2	700
25	शिवतमाळ ..	1	47	2	95	1	219	1	163
26	वर्धा	1	204	1	394
27	नागपूर	5	610	2	1,515	1	219	2	535	1	123
28	भंडारा
29	चंद्रपूर
30	गडचिरोली
महाराष्ट्र राज्य ..		10	730	38	3,954	16	12,610	7	1,697	20	5,669	10	1,785

TABLE No. 5.9 —contd.

ब औषधशास्त्र and Pharmacy								इतर प्रकारच्या संस्था Other types of Institutions				
पदवीस्तर/Degree level		पदवीपूर्व स्तर/Under-graduate level				पदविका/Diploma level		पदवीस्तर Degree level		पदवीपूर्व स्तर Under-graduate level		Districts
इतर Others		समष्टिकिता Homoeopathy		सुश्रूषा प्रवृत्तिशास्त्र Nursing and Midwifery		औषध शास्त्र Pharmacy						
संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	
(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(2)
5	1,412	1	379	13	2,313	1	75	9	3,875	5	1,219	Greater Bombay
..	1	57	2	262	Thane
..	1	20	Raigad
..	1	94	2	191	Ratnagiri
..	Sindhudurg
1	406	1	137	3	333	Nashik
..	1	163	2	233	Dhule
..	1	175	2	297	Jalgaon
..	3	168	1	133	Ahmadnagar
1	169	1	150	3	513	1	262	8	3,120	1	96	Pune
..	2	138	1	132	Satara
1	279	1	114	2	292	2	214	1	379	Sangli
..	3	235	1	132	1	167	Solapur
..	1	110	1	123	1	1,389	1	118	Kolhapur
1	125	1	113	2	295	1	135	2	352	Aurangabad
..	1	66	2	179	Jalna
..	1	66	1	86	Parbhani
..	..	1	53	1	77	Beed
..	1	93	1	135	1	25	Nanded
..	1	278	1	136	Osmanabad
..	2	265	Latur
..	..	1	98	1	110	1	66	Buldhana
..	..	2	258	2	162	1	131	Akola
..	..	2	162	2	193	1	267	1	409	1	71	Amravati
..	1	162	2	263	Yavatmal
..	2	92	1	132	1	556	Wardha
1	145	1	97	6	683	3	392	6	901	Nagpur
..	1	66	Bhandara
..	..	1	38	1	134	Chandrapur
..	Gadchiroli
10	2,536	12	1,462	52	6,617	37	4,584	34	11,428	8	1,504	Maharashtra State.

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	इतर प्रकारच्या संस्था Other types of Institutions				संशोधन संस्था Research Institutions		District
		शाळेय स्तर/School level						
		इतर Others		पदवी स्तर Degree level				
(1)	(2)	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	(2)
1	बुध्दगंज	5	277	12	1,023	10	190	Greater Bombay
2	ठाणे	1	96	4	106	Thane
3	रायगड	Raigad
4	रायगिरी	1	61	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	Sindhudurg
6	नाशिक	7	951	Nasik
7	धुळे	1	20	Dhule
8	जळगाव	1	28	2	20	Jalgaon
9	अहमदनगर	Ahmednagar
10	पुणे	3	863	9	591	7	260	Pune
11	सातारा	Satara
12	सांगली	1	90	2	118	Sangli
13	सोलापूर	5	400	4	40	Solapur
14	कोल्हापूर	3	14	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2	477	1	194	Aurangabad
16	जालना	7	635	1	85	Jalna
17	परभणी	2	85	Parbhani
18	बीड	1	79	Beed
19	नांदेड	4	344	Nanded
20	उस्मानाबाद	Osmanabad
21	लातूर	2	239	3	30	Latur
22	बुलडाणा	1	247	1	Buldhana
23	अकोला	1	21	Akola
24	अमरावती	2	176	1	30	Amravati
25	यवतमाळ	1	144	Yavatmal
26	वर्धा	Wardha
27	नागपूर	5	238	6	220	2	350	Nagpur
28	भंडारा	Bhandara
29	चंद्रपूर	2	75	Chandrapur
30	गडचिरोली	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		53	5,429	50	2,685	20	861	Maharashtra State

टोप. - N. A. - उपलब्ध नाही/Not available अस्थायी/Provisional

(1) स्तंभ क्रमांक (Column Nos. 65 and 66) यात श्रमशास्त्र, वृत्तांत व्यवसाय, श्रम, योग, समाजसेवाकाम, व्यवसाय व्यवस्थापन, प्राथमिक शिक्षण, गृहशास्त्र यांचा समावेश आहे./Include Lib. Science, Journalism, Labour, Yoga Social work, Business management, Oriental, Home Science and catering.

(2) स्तंभ क्रमांक (Column Nos. 67 and 68) यात योग, नौकानयन, अभियांत्रिकी, गृहशास्त्र व विविध संस्था यांचा समावेश आहे./Include Yoga, Marine Engineering, Home Science, Film Institute. (Under Graduate level)

(3) स्तंभ क्रमांक (57) व (58) यात दंत, श्रुश्रुषा आणि युनानी यांचा समावेश आहे./Column No. (57) and (58) Includes Dental, Nursing and Unani.

(4) स्तंभ क्रमांक (71) व (72) यात पंगू अंध मुक बहीरे, यांच्या प्रमाणित शाळा, मनोविकृती, गृहशास्त्र, किरात, कला व कार्यानुभव./Column Nos. (71) and (72) includes crippled, Blind, Deaf and dumb, certified schools, Mentally Handicapped, Home Science, Kirtan, Arts, and Crafts.

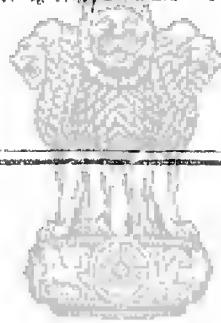
आधार. - (1) शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source. - Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

(2) तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.10

सत्यमेव जयते

सर्वता क्रमांक/TABLE No. 5.10—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
21	लातूर	1	1	..	7	7	307	.. Latur
			4,415	854	5,269	4,639	949	5,588	2,22,495	P
			3,220	515	3,735	3,429	562	3,991	1,25,238	S
22	बुलढाणा	10	10	..	14	14	567	.. Buldana
			5,071	875	5,946	5,159	929	6,088	2,44,720	P
			2,898	369	3,267	2,959	381	3,340	1,08,435	S
23	अकोला	21	24	..	33	33	1,282	.. Akola
			5,123	1,771	6,894	5,209	1,937	7,146	2,86,436	P
			3,612	845	4,457	3,896	894	4,790	1,53,648	S
24	अमरावती	93	93	..	99	99	4,042	.. Amravati
			4,947	2,187	7,134	5,148	2,250	7,408	2,93,645	P
			3,850	1,255	5,105	4,102	1,318	5,420	1,77,012	S
25	यवतमाळ	..	1	42	43	1	54	55	2,662	.. Yavatmal
			5,150	1,685	6,835	5,431	1,757	7,188	2,76,490	P
			2,905	1,447	3,552	3,085	76	3,761	1,20,623	S
26	वार्धा	31	31	..	39	39	1,348	.. Wardha
			2,513	1,099	3,612	2,591	1,189	3,780	1,43,257	P
			2,245	1,446	2,891	2,400	694	3,094	1,03,896	S
27	नागपूर	..	14	84	98	16	121	137	5,244	.. Nagpur
			4,409	5,221	9,630	4,495	5,619	10,114	4,13,653	P
			5,852	3,746	9,598	6,328	3,906	10,234	3,22,756	S
28	भंडारा	8	8	..	8	8	581	.. Bhandara
			5,689	1,604	7,293	6,050	1,781	7,831	2,95,159	P
			3,665	809	4,474	4,345	874	5,219	1,66,070	S
29	चंद्रपूर	19	19	..	26	26	1,295	.. Chandrapur
			4,076	1,261	5,336	4,333	1,405	5,738	2,29,787	P
			2,616	742	3,358	2,888	804	3,692	1,26,433	S
30	गडचिरोली Gadchiroli
			1,364	237	1,601	2,091	338	2,429	93,847	P
			734	142	876	938	168	1,106	33,659	S
	महाराष्ट्र राज्य	..	49	1,648	1,697	58	2,130	2,188	89,330	.. Maharashtra State
			1,51,651	91,592	2,43,243	1,62,954	97,405	2,60,359	99,35,994	P
			1,12,274	48,767	1,61,041	1,18,422	51,299	1,69,721	53,60,874	S

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

आधार.—जिल्हा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे/Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.11

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांमधील
Number of pupils in pre-primary

(३० सप्टेंबर १९८८ रोजी/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पूर्व-प्राथमिक Pre-primary	इयत्ता १ री Std. I	इयत्ता २ री Std. II	इयत्ता ३ री Std. III	इयत्ता ४ थी Std. IV	इयत्ता ५ थी Std. V
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	19,462	2,55,732	2,23,404	2,15,343	1,93,121	2,00,799
2	ठाणे	7,192	1,67,973	1,31,026	1,16,846	98,849	95,119
3	रायगड	1,192	76,941	62,734	49,897	41,123	38,660
4	रत्नागिरी	602	37,316	34,769	44,872	39,534	35,611
5	सिंधुदुर्ग	1,059	17,965	17,385	24,614	21,541	20,620
6	नवशिक	1,640	1,34,347	1,11,395	97,264	81,424	72,979
7	धुळे	3,316	78,278	65,519	57,667	52,798	38,417
8	जळगाव	4,207	1,02,532	86,865	83,218	69,307	62,234
9	अहमदनगर	375	1,12,352	96,548	85,188	70,518	65,187
10	पुणे	4,292	1,66,522	1,39,523	1,28,790	1,12,113	1,10,514
11	शांतारा	2,263	64,623	59,387	74,915	57,108	53,643
12	सांगली	2,625	74,737	60,538	57,747	48,085	41,720
13	सोलापूर	3,607	1,01,654	84,911	92,876	64,368	59,896
14	कोल्हापूर	8,456	78,849	70,312	84,159	66,328	60,932
15	औरंगाबाद	4,208	78,628	59,672	50,660	40,440	35,396
16	जालना	713	50,140	37,437	31,052	21,413	17,521
17	परभणी	2,086	75,155	57,633	47,549	36,489	28,381
18	बीड	1,242	70,103	51,916	43,576	34,584	29,750
19	नांदेड	2,560	92,183	69,674	58,007	43,488	34,486
20	सस्मानाबाद	335	44,092	35,019	31,130	25,703	21,836
21	लातूर	307	63,038	50,507	47,013	37,255	32,030
22	बुलढाणा	567	61,534	52,890	53,975	40,353	32,287
23	अकोला	1,282	70,057	59,011	60,803	49,745	41,747
24	अमरावती	4,642	69,859	59,706	61,893	54,773	44,523
25	यवतमाळ	2,662	71,935	56,087	53,353	41,223	37,440
26	वर्धा	1,348	35,100	30,847	29,415	24,548	23,513
27	नागपूर	5,244	97,638	91,611	85,825	75,483	75,056
28	भंडारा	551	65,716	60,496	59,334	47,766	46,748
29	चंद्रपूर	1,295	60,012	53,423	45,057	38,125	35,352
30	गडचिरोली	..	28,511	21,741	16,324	12,902	11,573
महाराष्ट्र राज्य		89,330	25,07,532	20,91,986	19,88,362	16,40,507	15,03,970

* ह्यात पूर्व-प्राथमिक विद्यार्थी ससेच प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील पूर्व-प्राथमिक तुकड्यातील विद्यार्थ्यांचा समावेश आहे.

@ कला, शास्त्र, वाणिज्य महाविद्यालये आणि गृहशास्त्र व समाजशास्त्र महाविद्यालयांतील व माध्यमिक शाळांतील उच्च माध्यमिक तुकड्यातील विद्यार्थी सस्यचा समावेश आहे.

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.11

विद्याभ्याची इयत्तावार संख्या
primary and secondary schools by standards

As on 30th September 1988

इयत्ता ६ वी Std. VI	इयत्ता ७ वी Std. VII	इयत्ता ८ वी Std. VIII	इयत्ता ९ वी Std. IX	इयत्ता १० वी Std. X	इयत्ता ११ वी Std. XI @	इयत्ता १२ वी Std. XII @	एकूण Grand Total	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1,78,792	1,62,977	1,62,322	1,34,635	98,783	72,302	59,373	19,77,045	Greater Bombay
78,368	69,270	62,458	51,615	36,868	20,104	16,042	9,51,730	Thane
33,253	28,944	25,504	21,486	13,408	5,744	4,248	4,03,170	Raigad
31,139	27,254	22,041	19,376	12,677	3,176	2,464	3,10,831	Ratnagiri
18,757	16,986	15,782	14,585	10,823	3,810	3,284	1,87,211	Sindhudurg
63,706	56,728	49,735	42,846	28,993	15,180	13,768	7,70,095	Nashik
36,681	35,022	29,723	25,318	20,748	13,329	11,357	4,69,090	Dhule
54,585	49,652	41,240	35,016	27,301	16,985	14,334	6,46,480	Jalgaon
55,643	49,812	43,548	38,894	27,960	13,842	12,543	6,72,420	Ahmednagar
97,806	89,756	84,898	72,341	50,974	29,888	25,991	11,13,408	Pune
50,857	45,481	42,410	37,874	26,852	12,580	11,523	5,39,516	Satara
38,567	36,999	28,804	25,585	20,348	9,677	9,842	4,55,274	Sangli
49,593	43,284	38,231	33,073	22,160	10,948	9,945	6,14,546	Solapur
53,860	48,090	41,205	36,461	25,778	12,732	11,342	5,98,504	Kolhapur
31,120	28,599	24,244	20,965	16,470	9,762	8,259	4,08,423	Aurangabad
14,790	12,721	9,719	8,252	6,219	2,358	1,630	2,13,965	Jalna
25,116	22,525	17,056	14,446	11,021	4,799	4,234	3,47,490	Parbhani
26,203	23,868	19,495	17,326	13,027	6,309	5,834	3,43,233	Beed
30,119	26,569	22,176	19,480	15,384	9,330	7,466	4,30,922	Nanded
19,204	19,047	12,993	12,593	10,148	4,377	4,469	2,40,946	Osmanabad
29,151	26,350	21,996	19,491	16,951	8,273	7,128	3,59,490	Latur
27,392	24,272	20,625	16,554	13,409	5,872	5,716	3,58,416	Buldhana
35,401	33,516	29,090	25,747	23,356	9,659	11,424	4,50,838	Akola
41,014	37,701	34,314	30,611	24,065	12,778	12,281	4,88,160	Amravati
34,072	29,853	25,585	21,823	17,673	8,463	6,817	4,06,956	Yavatmal
22,223	20,286	18,366	16,444	13,634	8,263	6,893	2,50,880	Wardha
69,148	63,909	57,584	52,806	42,853	23,335	20,194	7,60,986	Nagpur
42,165	37,510	31,516	27,627	23,910	11,564	10,790	4,64,793	Bhandara
29,372	26,776	22,743	19,537	15,537	7,903	7,537	3,62,669	Chandrapur
9,253	8,399	6,123	5,382	4,110	1,974	1,656	1,27,948	Gadchiroli
13,27,358	12,02,056	10,61,526	9,18,189	6,90,543	3,75,316	3,28,730	1,57,25,405	Maharashtra State

*This includes enrolment in Pre-primary schools as well as enrolment in attached Classes in Primary and Secondary Schools.

@Include Enrolment in higher secondary classes attached to Secondary Schools as well as enrolment in Arts/Science/Commerce college and also in Home Science and Social Work.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

संख्या क्रमांक/TABLE No. 5.12

प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थांतील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या
Number of pupils in Primary and Secondary Institutions according to medium of instruction

(1987-88)

(३१ मार्च १९८८ रोजी/As on 31st March 1988)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (1)	(2)	प्राथमिक/ माध्यमिक (3)	मराठी Marathi (4)	गुजराथी Gujarathi (5)	उर्दू Urdu (6)	हिंदी Hindi (7)	सिंधी Sindhi (8)	इंग्रजी English (9)	हतर Others (10)	एकूण Grand Total (11)	Primary/ Secondary (3)	District (2)
1	बृहन्मंदई	..	प्रा. मा.	4,75,559 3,13,578	1,11,665 86,724	1,24,806 40,196	1,32,815 56,332	83 826	2,00,943 2,65,173	44,729 12,786	10,90,600 77,56,615	P S	Greater Bombay
2	ठाणे	..	प्रा. मा.	4,55,669 2,08,144	18,733 10,596	33,128 10,881	26,833 13,314	9,429 14,097	81,751 49,330	6,219 268	6,31,762 3,06,630	P S	Thane
3	रायगड	..	प्रा. मा.	2,68,243 1,03,451	490 145	14,579 6,537	301 683	4,508 3,503	2,88,121 1,14,319	P S	Raigad
4	रत्नागिरी	..	प्रा. मा.	2,06,982 77,614	14,908 4,846	2,168 1,077	2,24,058 83,537	P S	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	प्रा. मा.	1,17,856 63,962	1,067 388	466 524	1,19,389 64,874	P S	Sindhudurg
6	नाशिक	..	प्रा. मा.	4,63,768 2,30,948	.. 916	31,212 9,655	.. 1,313	.. 419	.. 15,256	4,94,980 2,58,237	P S	Nashik
7	धुळे	..	प्रा. मा.	2,62,848 1,69,129	1,732 1,444	15,018 3,650	208 466	781 374	2,425 1,538	2,83,012 1,76,601	P S	Dhule
8	जळगाव	..	प्रा. मा.	3,66,228 2,07,469	160 ..	36,279 5,999	2,178 2,368	2,077 1,193	2,206 2,578	4,09,128 2,19,607	P S	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	प्रा. मा.	4,04,810 2,32,457	34 ..	8,348 2,037	636 494	54 494	4,216 5,264	4,18,098 2,40,746	P S	Ahmednagar
10	पुणे	..	प्रा. मा.	6,19,066 3,41,849	1,730 1,551	13,122 3,498	5,587 8,470	1,216 997	36,342 51,177	830 ..	6,77,893 4,87,542	P S	Pune
11	सातारा	..	प्रा. मा.	3,22,199 1,92,234	1,504 874	2,449 5,007	3,25,952 1,98,115	P S	Satara

12	शलिही	प्रा. मा	2,75,868 1,39,109	290 383	6,932 1,488	4,310 3,934	8,239 2,314	2,95,639 1,47,220	P S	Sangli
13	सोलापूर	प्रा. मा.	3,79,377 1,67,471	43 ..	20,029 4,769	191 115	4,202 4,743	15,431 2,236	4,19,273 1,79,334	P S	Solapur
14	कोल्हापूर	प्रा. मा.	3,76,492 1,78,286	685 230	6,655 879	1,490 253	5,496 4,502	30 ..	3,90,848 1,84,150	P S	Kolhapur
15	औरंगाबाद	प्रा. मा.	2,54,129 95,516	17,766 8,171	.. 1,016	7,006 6,063	2,78,901 1,10,766	P S	Aurangabad
16	जालना	प्रा. मा.	1,56,307 41,923	234 ..	2,646 1,800	2,620 2,816	2,211 1,149	53 ..	1,64,071 47,768	P S	Jalna
17	परभणी	प्रा. मा	2,19,989 97,126	14,929 4,305	330 388	1,429 1,256	30 61	2,36,707 1,03,135	P S	Parbhani
18	बीड	प्रा. मा.	2,25,021 93,715	9,402 4,187	2,164 574	2,36,587 98,476	P S	Beed
19	नांदेड	प्रा. मा.	2,77,964 1,12,754	17,657 5,188	1,505 874	2,516 2,571	227 ..	2,99,869 1,21,387	P S	Nanded
20	उस्मानाबाद	प्रा. मा.	1,47,850 83,386	3,767 1,239 412	1,51,617 85,037	P S	Osmanabad
21	लातूर	प्रा. मा.	2,13,292 1,21,236	20 ..	8,202 2,780	.. 106	981 1,116	2,22,495 1,25,238	P S	Latur
22	बुलढाणा	प्रा. मा.	2,20,280 1,02,684	22,171 4,295	901 858	1,368 598	2,44,720 1,08,435	P S	Buldhana
23	अकोला	प्रा. मा.	2,40,658 1,30,987	305 210	31,931 11,767	4,386 4,996	927 1,156	8,229 4,532	2,86,436 1,53,648	P S	Akola
24	अमरावती	प्रा. मा.	2,51,989 1,55,322	382 656	29,151 9,396	9,848 5,359	2,275 6,279	2,93,645 1,77,012	P S	Amravati
25	यवतमाळ	प्रा. मा	2,56,695 1,12,601	13,595 4,579	2,974 2,294	3,226 1,149	2,76,490 1,20,623	P S	Yavatmal
26	वर्धा	प्रा. मा.	1,34,312 96,697	112 43	2,742 1,408	3,207 4,217	.. 101	2,884 1,430	1,43,257 1,03,896	P S	Wardha
27	नागपूर	प्रा. मा.	3,38,481 2,54,235	924 527	15,996 12,592	35,691 33,485	.. 2,552	22,316 18,920	245 445	4,13,653 3,22,756	P S	Nagpur
28	भंडारा	प्रा. मा.	2,66,538 1,47,079	136 140	951 402	24,885 15,446	624 ..	1,079 3,003	896 ..	2,95,159 1,66,070	P S	Bhandara

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5:12—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
29	चंद्रपूर	प्र. 2,13,002 म. 1,12,971	2,144 977	5,041 5,988	5,685 5,745	3,915 752	2,29,787 1,26,433	P S	Chandrapur
30	गडचिरोली	प्र. 83,940 म. 31,834	459 209	650 615 278	8,798 723	93,847 33,659	P S	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	प्र. 84,95,462 म. 44,15,766	1,37,675 1,03,565	5,21,096 1,69,072	2,60,787 1,61,743	16,681 22,462	4,14,657 4,68,681	89,642 19,585	99,35,994 53,60,874	P S	Maharashtra State

प्र. — प्राथमिक, मा. — माध्यमिक/P. Primary, S — Secondary.

टोप — माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळातील कनिष्ठ इयत्ता १ वी ते १० वी या विद्यार्थ्यांचा ह्या तक्त्यात समावेश आहे.

Note. — The Enrolment in Standards V—X in Secondary and Higher Secondary Schools has only been included in this table

आधार. — शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source. — Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION

तथता क्रमांक/TABLE No. 5.13

प्रमुख परिक्षांचे निकाल

**Examination Results (Major Examinations) March 1988
(1988-89)**

[illegible]

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.13—चालू

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
8 वास्तुशास्त्र :—								Architecture:
बैचलर ऑफ आर्किटेक्चर	83	47	130	65	42	107		Bachelor of Architecture
डिग्री इन फाईन आर्ट	192	91	283	175	84	259		Degree in F.A.
9 कायदा :—								Law:
बैचलर ऑफ लॉ	2,833	236	3,069	1,204	114	1,318		Bachelor of Law
मास्टर ऑफ लॉ	468	117	585	74	27	101		Master of Law
पी.एच.डी.	1	..	1	2	1	3		Ph. D.
10 शिक्षण :—								Education :
बी. एड.	5,615	3,514	9,129	4,728	3,184	7,912		B. Ed.
एम. एड.	211	256	467	179	147	326		M. Ed.
डी. एड.	26,216	14,683		D. Ed.
बी. पी. एड.	2,932	223	3,155	2,602	178	2,780		B. P. Ed.
एम. पी. एड.	314	42	356	296	40	336		M. P. Ed.
एस. एस. सी. (१० वी)	6,53,449	2,89,854	9,43,303	2,53,952	1,32,717	3,86,669		S. S. S. (Xth)
एच. एस. सी. (१२ वी)	2,45,193	1,05,957	3,52,150	1,15,347	66,991	1,82,338		H. S. C. (XIIth)
जी सी. सी.	1,67,019	99,709		G. C. C.
जी. सी. डी.	1,079	124		G. C. D.
बी. आर. एस.	54	3	57	38	3	41		B. R. S.
11 शेतकी :—								Agriculture :
बी. एससी.	989	57	1,046	929	56	985		B. Sc.
एम. एससी.	393	..	393	343	..	343		M. Sc.
डॉक्टरेट/पीएच. डी.	10	..	10	5	..	5		Doctorate/Ph. D.
12 औषधशास्त्र :—								Medicine:
बैचलर ऑफ फार्मसी	173	72	245	157	72	229		Bachelor of Pharmacy
मास्टर ऑफ फार्मसी	19	2	21	19	2	21		Master of Pharmacy
13 तंत्रशास्त्र :—								Technology:
बैचलर ऑफ टेक्नॉलॉजी	N. A.							Bachelor of Technology
मास्टर ऑफ टेक्नॉलॉजी								Master of Technology
एम. एससी. (टेक्नॉलॉजी)								M. Sc. Tech.
बी. एससी. (टेक्नॉलॉजी)								B. Sc. Tech.
14 आयुर्वेद :—								Ayurved :
बी. ए. एम. एस./	317	204	521	251	181	432		B. A. M. S./
बीएसएम								B.S.A.M.
15 गृहशास्त्र :—								Home Science:
बी. एससी. (गृहशास्त्र)	803	803	..	662	662		B. Sc. (Home Science)
एम. एससी. (गृहशास्त्र)	171	171	..	142	142		M. Sc. (Home Science)
पी. एच. डी.	6	6	..	6	6		Ph. D.
16 वस्त्रनिर्माण :—								Textile :
बैचलर ऑफ टेक्स्टाइल्स		Bachelor of Textiles

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.13—चालू

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
17 ग्रंथपाल शास्त्र :—								Library Science.
बैचलर ऑफ लायब्ररी	803	803	..	662	662			Bachelor of Library
मास्टर ऑफ लायब्ररी	33	22	55	16	17	33		Master of Library.
18 समाज सेवा :—								Social Work;
बैचलर ऑफ सोशल वर्क	109	42	151	90	38	128		Bachelor of Social Work.
मास्टर ऑफ सोशल वर्क	373	112	485	328	111	439		Master of Social Work.
19 वृत्तपत्र व्यवसाय :—								Journalism :
बैचलर ऑफ जर्नालिज्म	112	32	144	97	28	125		Bachelor of Journalism.
20 पशुवैद्यक शास्त्र :—								Veterinary Science
बी. व्ही. एससी.	239	4	243	223	4	227		B. V. Sc.
एम. व्ही. एससी.	57	5	62	57	5	62		M. V. Sc.

नोट.—N. A. उपलब्ध नाही./Not available.

आधारः—(1) शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source 1—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

(2) तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

5. शिक्षण / EDUCATION

तबता कर्मांक/TABLE No. 5-14

संरचना अकरानुसार तबताक शिक्षण संस्था/Technical Institutions by type of Institutions

1988-89

अनुकर्मांक Serial N.	जिल्हा	अभियांत्रिकी आणि तंत्र- शास्त्रीय सहायिका Engineering and techno- logical colleges	तंत्रनिकेतन Polytec- chnic	इतर पदविका संस्था Other diploma institu- tions	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था Industrial training institu- tions	उच्च तबताक विद्यालये/ केंद्रे Technical high- schools/ centres	मुख्यतः प्रशि- क्षण आणि संशोधन मुख्या केंद्रे Basic training and related instruction centres	+ २ स्तरा- वरील व्यव- सायिक शिक्षण योजना Vocational centres at 2 stage	औद्योगिक कामगारांचे अधिवेळ वगैरे Part-time classes for in- dustrial workers	शिक्षण कारा- गिर आणि इतर तबताक प्रमाणपत्र देणाऱ्या संस्था Crafts and other technical institution certificate level	एकूण Grand total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बुधबर्डी	..	13	11	12	17	39	45	1	105	267	Greater Bombay
2	ठाणे	..	3	9	2	8	8	12	1	110	171	Thane
3	रायगड	..	1	2	..	5	1	10	..	38	64	Raigad
4	रत्नागिरी	3	2	7	2	8	..	24	53	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1	..	5	1	8	..	23	40	Sindhudurg
6	नाशिक	..	2	4	3	9	4	27	1	44	109	Nashik
7	धुळे	..	3	5	2	4	1	8	..	39	73	Dhule
8	जळगांव	..	2	7	2	11	2	14	..	44	100	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	4	6	1	13	1	12	1	40	99	Ahmadnagar
10	पुणे	..	11	6	4	16	13	35	1	80	201	Pune
11	सातारा	..	3	6	1	6	3	16	..	62	107	Satara
12	सोपली	..	3	4	3	7	2	15	..	65	119	Sangli
13	कोल्हापूर	..	1	4	1	5	2	16	1	84	142	Solapur
14	कोल्हापूर	..	5	7	1	7	2	17	1	61	129	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	3	3	2	8	2	17	1	40	88	Aurangabad
16	जालना	1	1	2	..	1	..	7	14	Jalna
17	परभणी	1	1	3	1	8	..	3	23	Parbhani
18	बीड	3	3	3	1	5	..	12	31	Beed
19	नांदेड	..	2	3	1	8	1	11	..	42	75	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	2	2	1	4	..	5	..	10	30	Osmanabad
21	लातूर	..	4	6	3	4	1	9	..	16	51	Latour
22	बुलढाणा	..	1	1	1	3	1	10	..	21	47	Buldhana
23	अकोला	..	1	4	1	3	1	14	..	22	56	Akola
24	अमरावती	..	2	7	..	7	1	24	1	6	57	Amravati
25	यवतमाळ	..	2	2	..	5	1	10	..	12	40	Yavatmal

26	बर्धा	..	1	2	2	2	5	2	12	40	66	Wardha
27	नागपूर	..	6	12	3	8	8	2	26	103	169	Nagpur
28	भंडारा	..	1	3	..	3	4	3	8	65	87	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	1	2	..	4	4	1	9	39	60	Chandrapur
30	गडचिरोली	1	..	3	1	..	2	26	33	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		77	128	51	187	352	99	414	10	1,283	2,601	Maharashtra State

टीप—(१) काही खाजगी विना सहायित संशोधन केंद्र करण्यात आले आहे.

(२) सन १९८७-८८ च्या तुलनेने एकूण तांत्रिक संस्था कमी आहेत कारण अनुसंधान व दूरध्वनीयार्षिक अभ्यासक्रम संबंधी विभागातील कुवि विद्यापीठाकडे हस्तांतरित करण्यात आले आहे.

Note—(1) Some private un-aided polytechnics have been closed.

(2) Total No. of Technical Institution decreased as compared to the year 1987-88 because the Animal Husbandary and Dairy Supervisors Course have been transferred to the Agriculture Universities of the concerned region.

आधार—(१) तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

(२) व्यवसाय शिक्षण प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—(1) Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

(2) Directorate of Vocational Guidance & Training, Government of Maharashtra, Bombay.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5-15

तंत्रनिकेतन संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेशक्षमता, भाव नोंदविलेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या
Number of Technical Institutions Intake Capacity, Enrolment, Outturn and number of Teachers by Category of Institution

(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्गवारी	संस्था No. of Institutions	एकूण प्रवेश क्षमता Total intake capacity	एकूण नोंदणी केलेले Total enrolment	एकूण उत्तीर्ण Total outturn	शिक्षकांची संख्या Number of teachers	Category
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पदवी पातळीवरील (अभियांत्रिकी आणि तंत्रशास्त्रिकी) महाविद्यालये	77	16,480	40,360	6,530	2,857	Degree level (Engineering and Technological) Colleges.
2	पदविका पातळीवरील (तंत्रनिकेतन आणि इतर पदविका) संस्था	179	30,784	60,045	11,307	3,182	Diploma level (Polytechnic and other diploma) Institutions.
3	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था						Industrial Training Institutes.
	शासकीय	103	34,928	N.A.	13,803	N.A.	Government
	अशासकीय	84	4,236	N.A.	2,435	N.A.	Non-Government
4	तंत्र माध्यमिक विद्यालये/केंद्रे						Technical High Schools/Centres
	शासकीय	110	16,405	12,267	N.A.	663	Government
	अशासकीय	241	18,030	17,260	N.A.	785	Non-Government

N. A. = उपलब्ध नाही/Not available.

आधार:—(१) तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

(२) व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(1) Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

(2) Directorate of Vocational Guidance & Training, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

5. शिक्षण/EDUCATION

तबता क्रमांक/TABLE 5-16

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था(मधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता आणि उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या,
Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government Industrial Training Institute
1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	व्यवसायाचे नाव (2)	मंजूर जागा Sanctioned seats (3)	प्रवेश क्षमता Intake capacity (4)	उत्तीर्ण झालेले Outturn (5)	Name of the Trade (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
एक वर्ष कालावधीचे— <i>One year duration—</i>					
1	लोहार	112	112	68	Black smith
2	सुतार	1,344	1,344	874	Carpenter
3	यांत्रिक (डिझेल)	1,088	1,088	454	Mechanic (Diesel)
4	यांत्रिक (कृषि)	608	608	197	Mechanic (Tractor)
5	साचेकार	848	848	498	Moulder
6	रंगारी	352	176	162	Painter
7	नळ कारागीर	320	320	208	Plumber
8	पत्रे कारागीर	688	688	583	Sheet-metal worker
9	सधाता (जि. आणि ई.)	2,028	2,028	1,622	Welder (G and E)
10	बिनतारी यंत्रचालक	32	16	14	Wireless Operator
11	मुद्रण यंत्रचालक	400	400	281	Printing Machine (Operator)
12	चामड्याच्या वस्तू बनविणे	16	16	14	Manufacturing of leather goods works
13	पुस्तक बांधणी	80	80	36	Book-binding
14	हस्तजुळाई व कच्चे मुद्रित वाचन	464	464	207	Hand composing and Proof reading
15	लघुलेखन (मराठी/इंग्रजी)	832	832	379	Stenography (Marathi/English)
16	कपडे व शिवाणवाद्य	480	480	118	Cutting and tailoring
17	पादत्राण कारागीर	16	16	8	Manufacturing of footwear
18	ऑटोइलेक्ट्रीशियन	Auto Electrician
दोन वर्ष कालावधीचे— <i>Two years duration -</i>					
19	यांत्रिकी (प्रशिक्षण व वातानुकूल-करण)	496	248	163	Mechanic (Ref. and Air-conditioning)
20	यांत्रिक (मोटर गाड्या)	2,112	1,056	1,100	Mechanic (Motor Vehicle)
21	आरेखक (स्थापत्य)	848	424	270	Draftsman (Civil)
22	आरेखक (यांत्रिक)	1,136	576	572	Draftsman (Mech.)
23	विजतंत्री	3,216	1,608	1,532	Electrician
24	विज विलेपक	46	48	17	Electroplator
25	जोडारी	4,656	2,328	2,193	Fitter
26	तारतंत्री	2,528	1,264	830	Wireman
27	यंत्र कारागीर	2,088	1,044	856	Machinist
28	धन कारागीर (घर्षक)	720	360	272	Mechanic (Grinder)
29	बांधकाम जोडारी	Structural Fitter
30	यांत्रिक मिलराईट मेन्टेनन्स	368	184	111	Mechanic (Millwright maintenance)
31	यांत्रिक (उपकरण)	272	136	108	Mechanic (Instrument)
32	यांत्रिक (रेडिओ आणि दूरदर्शन)	832	416	219	Mechanic (Radio and T. V.)
33	बंधकार	464	232	121	Pattern maker
34	सर्वेक्षक	432	265	253	Surveyor
35	हत्यारे व साचे करणारे	208	104	60	Tool and die maker
36	कातारी	2,652	1,326	1,132	Turner
37	घड्याळजी	160	80	47	Watch and clock maker
38	बांधकाम कारागीर	736	736	431	Building construction
39	इलेक्ट्रॉनिक्स	541	272	131	Electronics
40	फार्म मेकॅनिक	112	56	29	Farm mechanic
41	विद्युत परिरक्षण यांत्रिक	Electric mechanical maintenance
42	रबर तंत्रज्ञ	16	8	17	Rubber technician
43	प्लॅस्टिकचे साचे करणारे	16 + 64	8 + 64	7 + 17	Plastic moulder maker
एकूण		34,480	22,359	16,211	Total

टीप.—यात प्लास्टिक संस्करण यंत्रचालकाचा समावेश आहे.

Note.—Includes Plastic Processing Operators.

आधार.—(1) तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—(1) Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

(2) व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

(2) Directorate of Vocational Guidance and Training, Government of Maharashtra, Bombay.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.17

अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनियंत्रण अभियांत्रिकी महाविद्यालयांच्या अंतिम वर्षाच्या परिक्षेस बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या
 Number of students appeared and passed in final year examination of engineering, technological and
 polytechnic colleges

1988

अनुक्रमांक Serial No.	अभ्यासक्रमाचा प्रकार	1988		Type of Course
		परिक्षेस बसलेले appeared	उत्तीर्ण झालेले passed	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
पदवी अभ्यासक्रम—				I. Degree Course—
1	स्थापत्य	9,255	6,112	Civil
2	यांत्रिकी	82	61	Mechanical
3	विद्युत	396	357	{ Electrical
4	इतर			{ Others
	एकूण	9,733	6,530	Total
पदविका अभ्यासक्रम—				II. Diploma Course
1	स्थापत्य	5,380	1,199	Civil
2	यांत्रिकी	2,684	1,356	Mechanical
3	विद्युत	1,853	1,031	Electrical
4	इतर	16,764	6,221	Others
	एकूण	26,681	9,807	Total

टीप.—* अस्थायी/Provisional.

आधार.—(१) तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(1) Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क

MASS COMMUNICATION

६.१ छापखाने व नियतकालिके, प्रकाशित झालेली पुस्तके व नियतकालिके, त्यांचे भाषावार व विषयवार वर्गीकरण यासंबंधी माहिती या विभागातील तक्त्यांमध्ये दिलेली आहे.

6.1 Data on printing presses, Books and periodical published and their classification according to languages and subjects are presented in the tables in this section.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6-1

मुख्य भाषांमधून प्रसिद्ध झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या
 Number of News Papers, Periodicals published by Major Languages in 1988-89

भाषा	दैनिके	साप्ताहिके (बिद अर्गि त्रैसाप्ताहिके धरून)	पाक्षिक	मासिके (इ मासिकेधरून)	त्रैमासिक	वार्षिक	एकूण	Language
	Dalies	Weeklies (including bi and tri weeklies	Fortnightlies	Monthly & Bimonthlies	Quarterlies (Including 4 m & 6 m)	Annual	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(1)
मराठी	232	888	142	445	113	110	1930	Marath
इंग्रजी	20	53	47	331	203	26	680	English
हिंदी	55	283	39	138	62	21	598	Hindi
गुजराथी	8	15	14	102	15	6	160	Gujrathi
उर्दू	18	124	40	39	6	7	234	Urdu
सिंधी	6	28	7	31	3	25	100	Sindhi
एकूण	330	1391	289	1086	402	195	3,702	Total

आधार:—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.2

जिल्हावार छापखान्यांची संख्या

Number of Printing Presses by district in 1988-89

वर्ष/जिल्हा Year/District	सार्वजनिक Public	खाजगी Private	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
1980-81	N. A.	N. A.	6,940	
1984-85	N. A.	N. A.	7,519	
1985-86	N. A.	N. A.	7,670	
1986-87	8	7,835	7,843	
1987-88	8	7,933	7,941	
1988-89	8	7,993	8,001	
1 मुंबई	1	3,030	3,031	Greater Bombay
2 ठाणे	..	300	300	Thane
3 रायगड	..	104	104	Raigad
4 रत्नागिरी	..	49	49	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	Sindhudurg
6 नाशिक	..	333	333	Nashik
7 धुळे	..	132	132	Dhule
8 जळगाव	..	228	228	Jalgaon
9 अहमदनगर	..	357	357	Ahmednagar
10 पुणे	2	645	647	Pune
11 सातारा	1	271	272	Satara
12 सांगली	..	294	294	Sangli
13 सोलापूर	..	306	306	Solapur
14 कोल्हापूर	1	557	558	Kolhapur
15 औरंगाबाद	1	247	248	Aurangabad
16 जालना	..	16	16	Jalna
17 परभणी	..	40	40	Parbhani
18 बीड	..	37	37	Beed
19 नंदेड	..	42	42	Nanded
20 उस्मानाबाद	..	69	69	Osmanabad
21 लातूर	..	1	1	Latur
22 बुलढाणा	..	86	86	Buldhana
23 अकोला	..	138	138	Akola
24 अमरावती	..	76	76	Amravati
25 यवतमाळ	..	63	63	Yavatmal
26 वर्धा	..	42	42	Wardha
27 नागपूर	2	387	389	Nagpur
28 भंडारा	..	39	39	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	91	91	Chandrapur
30 गडचिरोली	..	13	13	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	8	7,993	8,001	Maharashtra State

टीप.—शासकीय मुद्रणालयाचा समावेश आहे.

Note—Includes Govt. Printing Press.

आधार.—अधिपरिक्षक, पुस्तक व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/

तबता क्रमांक/

छापखाने व निरनिराळ्या भाषातील नियतकालिके/

दैनिके/Dailies											
अनुक्रममांक Serial No.	जिल्हा (2)	छापखान्यांची संख्या No. of Presses (3)	इंग्लीश English (4)	मराठी Marathi (5)	गुजराती Gujarati (6)	कोंकणी Konkani (7)	हिन्दी Hindi (8)	उर्दू Urdu (9)	सिंधी Sindhi (10)	इतर Others (11)	एकूण Total (12)
1	बुलढाई ..	3,031	13	10	8	..	6	6	1	..	44
2	ठाणे ..	300	..	3	5	..	5	..	13
3	पुणे ..	104	..	4	4
4	रस्तागिरी ..	49	..	3	3
5	सिंधुदुर्ग	2	2
6	नाशिक ..	333	1	11	1	2	15
7	वृत्ते ..	132	..	6	6
8	जळगांव ..	228	..	12	1	13
9	अहमदनगर ..	357	..	9	9
10	पुणे ..	647	2	14	1	17
11	सातारा ..	272	..	7	7
12	सांगली ..	294	..	11	1	12
13	सांगलीपूर ..	306	..	9	1	10
14	कोल्हापूर ..	558	..	15	15
15	औरंगाबाद ..	248	1	8	1	5	15
16	जालना ..	16	..	4	1	5
17	परभणी ..	40	..	10	1	11
18	बीड ..	37	..	12	12
19	नांदेड ..	42	..	13	3	16
20	उमतावाड ..	69	..	4	4
21	लातूर ..	1	..	20	20
22	बुलढाणा ..	86	..	4	4
23	अकोला ..	138	..	5	5	10
24	अमरावती ..	76	..	9	2	11
25	धवतमाळ ..	63	..	9	1	10
26	वर्धा ..	42	..	2	5	7
27	नागपूर ..	389	3	7	11	21
28	भंडारा ..	39	10	10
29	सांगली ..	91	..	7	3	10
30	गडचिरोली ..	13	..	2	1	3
महाराष्ट्र राज्य ..		8,001	20	232	8	..	55	18	6	..	339

MASS COMMUNICATION

TABLE No. 6-3

Number of Printing Presses and number of periodicals in different languages—
(1988-89)

साप्ताहिके (द्वि आणि त्रै साप्ताहिके धरून) / Weeklies (Including bi and tri-weeklies)									
इंग्लीश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिन्दी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
49	23	15	..	26	23	4	..	140	Greater Bombay
..	23	15	..	20	..	58	Thane
..	24	24	Raigad
..	5	1	6	Ratnagiri
..	17	17	Sindhudurg
..	47	2	42	91	Nashik
..	44	1	45	Dhule
..	82	3	85	Jalgaon
..	31	3	..	34	Ahmednagar
3	37	2	3	45	Pune
..	13	13	Satara
..	46	3	49	Sangli
..	42	3	45	Solapur
..	32	1	33	Kolhapur
..	38	4	16	58	Aurangabad
..	16	3	19	Jalna
..	25	7	33	Parbhani
..	39	39	Beed
..	47	5	13	65	Nanded
..	15	1	16	Osmanabad
..	14	7	21	Latur
..	28	8	2	38	Buldhana
..	43	31	8	82	Akola
..	42	42	2	85	Amravati
..	37	7	44	Yavatmal
..	10	35	45	Wardha
1	24	39	5	1	..	70	Nagpur
..	13	38	51	Bhandara
..	27	7	1	35	Chandrapur
..	4	4	Gadchiroli
53	888	15	..	283	124	28	..	1,391	Maharashtra State

		पासिके/Fortnightlies								
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	इंग्लीश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	ईतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	बृहन्मंबई ..	39	21	13	..	20	12	2	..	107
2	ठाणे	12	1	..	3	..	5	..	21
3	रायगड	5	5
4	रत्नागिरी	3	3
5	सिंधुदुर्ग	1	1
6	नाशिक ..	1	12	16	29
7	धुळे	8	1	1	10
8	जळगाव	10	3	13
9	अहमदनगर
10	पुणे ..	2	21	2	25
11	सातारा	5	5
12	सांगली	4	4
13	सोलापूर	6	6
14	कोल्हापूर	6	6
15	औरंगाबाद ..	2	4	1	7
16	जालना
17	परभणी	1	1
18	बीड	1	1
19	नांदेड	1	1	2	4
20	उस्मानाबाद	1	1
21	लातूर
22	बुलढाणा	2	2	3	7
23	अकोला	5	1	6
24	अमरावती ..	1	1	2
25	यवतमाळ	3	3
26	वर्धा	2	2	4
27	नागपूर ..	2	7	3	4	16
28	भंडारा	1	1
29	चंद्रपूर	1	1
30	गडचिरोली
महाराष्ट्र राज्य ..		47	142	14	..	39	40	7	..	289

TABLE No. 6.3 —*contd.*

मासिके (द्वैमासिके वकन)/Monthlies (Including Bi-monthlies)									District
इंग्लीश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिन्दी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
283	87	89	..	71	23	12	..	565	Greater Bombay
5	21	5	..	5	..	13	..	49	Thane
1	19	1	..	2	23	Raigad
..	6	6	Ratnagiri
..	3	3	Sindhudurg
2	11	5	6	24	Nashik
..	9	2	11	Dhule
..	6	2	8	Jalgaon
1	7	4	12	Ahmednagar
26	137	7	..	12	2	5	..	189	Pune
..	24	1	25	Satara
..	3	1	4	Sangli
..	8	1	9	Solapur
1	22	2	25	Kolhapur
..	12	2	3	17	Aurangabad
..	3	3	Jalna
1	1	1	3	Parbhani
..	4	4	Beed
..	4	4	Nanded
..	Osmanabad
..	2	1	3	Latur
1	1	2	Buldhana
1	8	1	10	Akola
..	14	4	18	Amravati
..	2	1	3	Yavatmal
..	1	7	8	Wardha
9	32	11	4	1	..	57	Nagpur
..	1	Bhandara
..	1	1	Chandrapur
..	Gadchiroli
331	445	102	..	138	39	31	..	1,086	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	त्रैमासिक/Quarterlies								
		इंग्लीश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)
1	बृहन्मंढई	..	167	18	13	..	29	4	..	231
2	ठाणे	6	1	1	..	8
3	रायगड	..	1	8	..	2	11
4	रत्नागिरी	1	..	1	2
5	सिंधुदुर्ग	3	3
6	नाशिक	..	2	4	..	1	7
7	धुळे	2	2
8	जळगाव	2	..	1	3
9	अहमदनगर	1	..	1	2
10	पुणे	..	24	37	1	13	..	1	..	76
11	सातारा
12	सांगली	..	1	1	2
13	सोलापूर	3	3
14	कोल्हापूर	10	10
15	औरंगाबाद	..	1	3	1	5
16	जालना
17	परभणी	1	1
18	बीड	1	1
19	नांदेड	4	4
20	उस्मानाबाद
21	लातूर
22	बुलढाणा
23	अकोला	..	1	2	3
24	अमरावती	3	3
25	यवतमाळ	2	2
26	वर्धा	..	1	2	3
27	नागपूर	..	5	4	1	8	..	1	..	19
28	भंडारा
29	चंद्रपूर	1	1
30	गडचिरोली
महाराष्ट्र राज्य		..	203	113	15	..	62	6	3	402

आधार.—अधिलेखक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE 6.3—~~continued~~.

वार्षिक (वर्षमासिके धरून)/Annual (including six monthlies)									District
इंग्लीश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	
(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(2)
19	26	6	..	15	6	9	..	81	Greater Bombay
..	2	11	..	13	Thane
..	7	7	Raigad
..	1	1	Ratnagiri
..	Sindhudurg
..	1	1	Nashik
..	1	1	Dhule
..	2	2	Jalgaon
..	1	1	Ahmednagar
5	51	3	..	4	..	63	Pune
..	1	1	Satara
..	2	1	3	Sangli
..	2	2	Solapur
1	3	4	Kolhapur
..	4	1	5	Aurangabad
..	Jalna
..	Parbhani
..	1	1	Beed
..	1	1	Nanded
..	Osmanabad
..	1	1	Latur
..	2	2	Buldhana
..	Akola
..	Amravati
..	Yavatmal
..	Wardha
1	3	1	..	5	Nagpur
..	Bhandara
..	Chandrapur
..	Gadchiroli
26	110	6	..	21	7	25	..	195	Maharashtra Stat

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6-4

प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके याविषयी सांख्यिकी
Statistics of books and periodicals published,
1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकाशनाचा प्रकार	इंग्रजी व इतर युरोपियन भाषा English and other European languages	प्रादेशिक भाषा Regional languages	भारतीय प्राचीन भाषा Indian classical languages	एकापेक्षा अधिक भाषा more than one language	एकूण Total	Type of publication
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पुस्तके (अ) मूळ लेखन	142	667	..	13	822	Books (a) Original works
	(ब) अनुवादित	3	38	41	(b) Translations
	(क) एकूण	145	705	..	13	863	(c) Total
2	नियतकालिके (मासिक ते वार्षिक कालावधीची).	537	1,108	..	38	1,683	Periodicals (of periodicity from monthly to yearly).
	एकूण प्रकाशने	682	1,813	..	51	2,546	Total number of publications.

भाषा.—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6-5

पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण
Classification of books and periodicals according to languages
1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	भाषा	पुस्तके Books	नियतकालिके Periodicals	एकूण Total	Language
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	इंग्रजी	145	537	682	English
2	मराठी	611	668	1,279	Marathi
3	गुजराती	23	123	146	Gujarati
4	हिन्दी	51	221	272	Hindi
5	सिंधी	11	44	55	Sindhi
6	उर्दू	20	52	72	Urdu
7	प्राचीन भाषा	1	..	1	Classical languages
8	बोली भाषा	Dialects
9	एकापेक्षा अधिक भाषा	1	38	39	In more than one language
10	इतर भाषा	Other languages
	एकूण	863	1,683	2,546	Total

टोप.—नियतकालिकात मासिक, द्वैमासिक व वार्षिक प्रकाशनांचाच समावेश आहे.

Note.—Periodicals include monthly, quarterly and annual publications only.

भाषा.—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तबला क्रमांक/TABLE No. 6-6

प्रसिद्ध झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी
Distribution of books and periodicals published according to subjects
 1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	विषय (2)	पुस्तके/Books			नियतकालिके Periodicals	Subject (2)
		शैक्षणिक Educational	अशैक्षणिक Non-Educational	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	कृषि ..	1	4	5	41	Agriculture
2	मानवशास्त्र	Anthropology
3	पुराणवस्तु अभ्यास	1	1	..	Archaeology
4	शिवण व कर्तनकला ..	2	4	6	2	Arts and crafts
5	खगोलशास्त्र व फलज्योतिष्य ..	4	..	4	22	Astronomy and astrology.
6	चरित्र (आठवणी धरून) ..	4	68	72	..	Biography (including Memories).
7	नागरिकशास्त्र	2	2	11	Civics
8	वाणिज्य व उद्योगधंदे	3	3	96	Commerce and Industry.
9	नाटक	12	12	..	Drama
10	अर्थशास्त्र ..	9	5	14	18	Economics
11	शिक्षण ..	68	11	79	79	Education
12	तांत्रिक ..	1	6	7	25	Engineering
13	मनोरंजन ..	6	245	251	209	Fiction
14	खेळ ..	1	2	3	12	Games and Sports
15	भूगोल ..	1	2	3	..	Geography
16	आरोग्य ..	7	18	25	39	Health and hygiene.
17	इतिहास ..	5	5	10	..	History
18	उद्योगधंदे ..	4	10	14	..	Industry
19	भाषा ..	4	7	11	2	Languages
20	कृषी (कायदा) ..	9	2	11	24	Law
21	गणित	Mathematics
22	औषध ..	8	5	13	30	Medicine
23	संकीर्ण ..	19	72	91	879	Miscellaneous
24	संगीत (नृत्य धरून)	4	4	1	Music (including dancing).
25	निसर्ग शिक्षण	8	8	..	Nature study
26	तत्त्वज्ञान (मानसिक व नैतिकशास्त्र) ..	2	22	24	37	Philosophy (including Mental and Moral Science)
27	काव्य ..	3	57	60	1	Poetry
28	राज्यशास्त्र	14	14	..	Political Science.
29	धर्म ..	12	89	101	133	Religion
30	शास्त्र (भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, भूगर्भशास्त्र, प्राणिशास्त्र व वनस्पतिशास्त्र धरून)	12	Science (including Physics, Chemistry, Geology, Zoology, Botany, etc.).
31	समाजशास्त्र ..	3	11	14	6	Sociology
32	प्रवास	1	1	4	Travel
33	युद्ध	War
एकूण		173	690	863	1,683	Total

आधार—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

७. आरोग्य

७.१. राज्य व केन्द्र शासनाची, तसेच नगरपालिका, स्थानिक संस्था व खाजगी संस्था यांनी शासकीय सहाय्याने चालविलेली रुग्णालये व दवाखाने यांची माहिती देण्यात आली आहे. राज्याच्या आरोग्य सेवा संचालनालय आणि जिल्हा परिषदांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या प्राथमिक आरोग्य केंद्रांची माहिती यात समाविष्ट आहे.

7. HEALTH

7.1. Information is given in the tables on number of hospitals and dispensaries of State and Central Government Institutions, institutions run by Municipalities and Local Bodies and also private aided institutions. The Primary Health Centres under control of the State's Directorate of Public Health Services and under Zilla Parishads are also included in the data.

7. आरोग्य/

तक्ता क्रमांक/

वैद्यकीय (विषम चिकित्सकीय) संस्थांची संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	हॉस्पिटल/Hospitals					दवाखाने/Dispensaries				
		एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	खाजगी व इतर Pvt. & Other	इतर Other	एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	खाजगी व इतर Pvt. & Other	इतर Other
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बहुमंडई ..	235	18	21	184	12	1,436	29	168	1,205	34
2	ठाणे ..	113	21	4	86	2	793	7	29	751	6
3	रायगड ..	32	11	2	19	..	125	12	19	104	..
4	रत्नागिरी ..	34	13	1	20	..	55	2	7	46	..
5	सिंधुदुर्ग ..	13	8	..	5	..	31	..	7	24	..
6	नाशिक ..	120	20	6	90	4	411	5	17	387	2
7	धुळे ..	63	16	2	46	..	182	2	16	163	1
8	जळगांव ..	75	14	5	53	3	177	6	12	152	7
9	अहमदनगर ..	82	16	4	61	1	187	..	5	180	2
10	पुणे ..	158	25	15	107	11	375	11	63	283	18
11	सातारा ..	71	14	1	55	1	186	1	19	163	3
12	सांगली ..	100	11	2	87	..	142	3	13	125	1
13	सोलापूर ..	91	12	4	72	3	379	4	19	354	2
14	कोल्हापूर ..	131	17	4	110	..	345	7	45	293	..
15	औरंगाबाद ..	42	12	1	28	1	206	14	18	174	..
16	जालना ..	31	6	..	25	..	55	1	7	46	1
17	परभणी ..	29	10	..	18	1	127	..	4	122	1
18	बीड ..	22	11	..	11	..	41	..	4	36	1
19	नांदेड ..	31	11	1	19	..	179	4	36	139	..
20	उस्मानाबाद ..	13	9	..	4	..	32	..	4	28	..
21	लातूर ..	26	10	1	15	..	83	..	7	76	..
22	बुलढाणा ..	26	12	2	12	..	127	..	18	113	1
23	अकोला ..	43	13	3	27	..	106	5	24	74	3
24	अमरावती ..	58	13	4	41	..	369	5	53	310	1
25	यवतमाळ ..	36	14	2	20	..	133	3	13	117	..
26	वर्धा ..	19	7	3	8	1	107	2	24	80	1
27	नागपूर ..	62	17	2	40	3	445	22	50	358	15
28	भंडारा ..	26	17	..	8	1	99	3	12	82	2
29	चंद्रपूर ..	39	11	1	26	1	60	2	10	45	3
30	गडचिरोली ..	8	7	..	1	..	29	5	17	7	..
महाराष्ट्र राज्य		1,829	397	91	1,297	45	7,022	145	735	6,037	105

आधार:—आरोग्य सेवा, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

HEALTH

TABLE No. 7.1

Number of Medical (Allopathic) Institutions,
1987-88

ग्रामीण/Rural				नगरी/Urban				दर वैद्यकीय (रुग्णालये व दवाखाने) संस्थेमागे लोकसंख्या	Districts
रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केन्द्रे Primary health centres	दवाखाने Dispensaries	एकूण Total	रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केन्द्र Primary Health centre	दवाखाने Dispensaries	एकूण Total	Population served per Medical insti- tution (Hospital and Dispensaries)	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
..	235	..	1,436	1,671	5,825	Greater Bombay
7	72	8	87	106	..	785	891	4,348	Thane
6	49	13	68	26	..	112	138	10,904	Raigad
11	64	6	81	23	..	49	72	18,775	Ratnagiri
5	36	6	47	8	..	25	33	21,273	Sindhudurg
13	85	4	102	107	..	407	514	6,299	Nashik
11	68	26	105	52	..	156	208	9,384	Dhule
10	70	..	80	65	..	177	242	11,623	Jalgaon
17	84	3	104	65	..	184	249	11,342	Ahmadnagar
12	78	9	99	146	..	366	512	8,842	Pune
10	63	7	80	61	..	179	240	9,027	Satara
7	53	..	60	93	..	142	235	8,554	Sangli
22	58	5	85	69	..	374	443	6,294	Solapur
13	65	8	86	118	..	337	455	5,788	Kolhapur
5	40	7	52	37	..	199	236	7,165	Aurangabad
3	30	1	34	28	..	54	82	13,430	Jalna
1	44	..	45	28	..	127	155	11,833	Parbhani
7	41	5	53	15	..	36	51	25,492	Beed
4	50	33	87	27	..	146	173	9,310	Nanded
1	36	1	38	12	..	31	43	25,933	Osmanabad
4	39	1	44	22	..	82	104	13,450	Latur
4	42	9	55	22	..	118	140	14,090	Buldana
4	48	24	76	39	..	82	121	13,799	Akola
3	50	43	96	55	..	326	381	4,913	Amaravati
7	53	12	72	29	..	121	150	11,527	Yavatmal
6	24	22	52	13	..	85	98	8,357	Wardha
4	39	34	77	58	..	411	469	5,821	Nagpur
7	61	13	81	19	..	86	105	20,057	Bhandara
8	58	11	77	31	..	49	80	15,970	Chandrapur
7	34	22	63	1	..	7	8	19,189	Gadchiroli
219	1,534	333	2,086	1,510	..	6,689	8,299	8,091	Maharashtra State

Source... Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra Pune.

7. आयुर्वेद/HEALTH

तबता क्रमांक/TABLE No 72

आयुर्वेदिक, युनानी व होमियोपैथिक संस्थांची संख्या,

Number of Ayurvedic, Unani and Homeopathic institutions,
(1987)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	आयुर्वेदिक/Ayurvedic			युनानी/Unani			होमियोपैथिक/Homeopathic			एकूण बेरीज		District		
		शासकीय State Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	शासकीय State Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	शासकीय State Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other		एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
1	वृहन्समुद्र ठाणे	1	2	62	65	..	2	1	3	1	..	71	72	140	Greater Bombay
2	रायगड	..	7	112	119	8	8	57	57	184	Thane
3	रत्नागिरी	14	14	2	2	16	Raigad
4	मिथुनग	..	2	9	11	1	1	12	Ratnagiri
5	नासिक	..	5	8	13	1	1	3	3	17	Sindhudurg
6	धुळे	..	15	68	83	20	20	86	86	189	Nashik
7	जळगाव	..	23	16	39	2	2	3	3	44	Dhule
8	अहमदनगर	..	23	16	39	3	3	23	23	65	Jalgaon
9	पुणे	..	2	66	68	4	4	18	18	90	Ahmadnagar
10	सातारा	1	6	10	17	1	1	6	6	24	Pune
11	सांगली	..	8	9	17	1	1	7	7	25	Satara
12	सोलापूर	..	55	21	76	4	4	13	13	93	Sangli
13	कोल्हापूर	..	8	12	20	1	1	6	6	27	Solapur
14	औरंगाबाद	..	38	40	78	2	2	..	2	17	19	99	Kolhapur
15	जालना	..	3	8	11	..	6	3	9	8	8	28	Aurangabad
16	परभणी	2	2	14	14	16	Jalna
17	बीड	..	4	12	16	2	2	7	7	25	Parbhani
18	नांदेड	5	5	6	6	11	Beed
19	उस्मानाबाद	1	5	60	66	..	4	7	11	7	7	84	Nanded
20	लातूर	11	11	1	1	8	8	20	Osmanabad
21	बुलढाणा	..	7	25	32	..	1	3	4	2	2	38	Latur
22	अकोला	..	62	14	76	2	2	32	32	110	Buldhana
23	अमरावती	..	33	5	38	3	3	2	2	43	Akola
24	यवतमाळ	..	69	82	151	..	1	1	2	..	3	133	136	289	Amravati
25	वर्धा	..	20	13	33	2	2	52	52	87	Yavatmal
26	नागपूर	..	13	13	26	2	2	24	24	52	Wardha
27	भंडारा	1	47	101	149	..	3	14	17	..	5	79	84	250	Nagpur
28	चंद्रपूर	..	70	7	77	17	7	84	Bhandara
29	गडचिरोली	..	12	2	14	1	1	15	Chandrapur
30	4	1	5	1	1	6	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ...		4	543	824	1,371	..	17	88	105	1	10	696	707	2,183	Maharashtra State

आधार: —आरोग्य सेवां संचालनालय, महाराष्ट्र सरकार, पुणे.

Source—Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

7. आरोग्य/HEALTH

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 73

वैद्यकीय संस्थांमधील खाटांची संख्या
Number of beds in medical institutions
(1987-88)

अनुक्रमांक Serial [No.]	जिल्हे	Beds installed in				Beds in		Beds for		Districts
		एकूण Total	रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary health centres	दवाखाने Dispensaries	ग्रामीण Rural area	नगरी Urban area	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मंबई	29,513	29,490	..	23	..	29,513	N. A.	N. A.	Greater Bombay
2	ठाणे	6,294	5,716	432	146	722	5,572	Thane
3	रायगड	1,697	1,245	294	158	813	884	Raigad
4	रत्नागिरी	1,695	1,277	384	34	709	986	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	620	402	216	2	366	254	Sindhudurg
6	नाशिक	3,861	3,146	510	205	884	2,977	Nashik
7	धुळे	1,917	1,451	408	58	782	1,135	Dhule
8	जळगाव	2,481	1,869	420	192	726	1,755	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,525	2,982	504	39	1,622	1,903	Ahmednagar
10	पुणे	13,720	13,108	468	144	1,105	12,615	Pune
11	सातारा	2,790	2,307	378	103	641	2,149	Satara
12	सांगली	3,891	3,500	318	73	528	3,363	Sangli
13	सोलापूर	4,667	4,224	348	95	680	3,987	Solapur
14	कोल्हापूर	3,202	2,712	390	100	830	2,372	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2,013	1,690	240	83	403	1,610	Aurangabad
16	जालना	924	685	180	59	258	666	Jalna
17	परभणी	992	720	264	8	294	698	Parbhani
18	बीड	1,373	1,065	246	62	949	424	Beed
19	नांदेड	1,543	1,224	300	24	420	1,128	Nanded
20	उस्मानाबाद	727	455	216	56	246	481	Osmanabad
21	लातूर	1,079	794	234	51	354	725	Latur
22	बुलढाणा	1,253	849	252	152	372	881	Buldhana
23	अकोला	2,169	1,797	288	84	454	1,715	Akola
24	अमरावती	3,751	3,349	300	102	897	2,854	Amravati
25	यवतमाळ	1,469	1,052	318	99	545	924	Yavatmal
26	वर्धा	1,795	1,644	144	7	1,300	495	Wardha
27	नागपूर	6,530	6,178	234	118	356	6,174	Nagpur
28	भंडारा	1,423	1,039	366	18	584	839	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,006	1,626	348	32	602	1,404	Chandrapur
30	गडचिरोली	551	325	204	22	436	115	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,09,476	97,921	9,204	2,351	18,878	90,598	N. A.	N. A.	Maharashtra State

N. A.—उपलब्ध नाही / Not Available.

टोप.—(१) रुग्णालयातील खाटांमध्ये राज्य व केंद्र सरकार, स्थानिक संस्था, जि. प. व साजगी रुग्णालये आणि स्वायत्त संघटनांच्या रुग्णालयातील खाटांचा समावेश आहे.
(२) दवाखान्यातील खाटांमध्ये राज्य व केंद्र सरकार, स्थानिक संस्था, जि. प., कॉजपे व स्वायत्त संघटनांच्या दवाखान्यातील खाटांचा समावेश आहे.

Note.—(1) Hospitals beds includes beds of State Govt., Central Govt., Local bodies, Z. P. and Private Hospitals and organizations.
(2) Dispensaries beds includes beds of State Govt., Central Govt., Local bodies, Z. P., Private Hospitals and voluntary organization's hospitals.

बांधार—आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source—Directorate of Health Services, Govt., of Maharashtra, Pune.

आरोग्य/HEALTH

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 74

सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा
 Medical facilities available through Public and Public aided Institutions
 1983 89

अ.सं. क्र. Serial No.	जिल्हे	हॉस्पिटल Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispensaries	प्राथमिक आरोग्य युनिट Primary Health units	अथवा रोग आणि हॉस्पिटल TB Hospitals and Clinics	सर्व संस्थांतील संख्या No. of beds in all institutions	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई	243	..	1,568	..	24	34,435	Greater Bombay
2	ठाणे	131	72	803	..	2	7,504	Thane
3	रायगड	42	49	53	5	1	2,208	Raigad
4	रत्नागिरी	44	64	69	..	2	2,131	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	20	36	48	..	2	929	Sindhudurg
6	नाशिक	139	85	578	..	5	5,003	Nashik
7	धुळे	78	69	224	2	1	2,532	Dhule
8	जळगाव	91	69	240	2	7	3,126	Jaigaon
9	अहमदनगर	97	84	273	1	4	4,586	Ahmednagar
10	पुणे	169	78	393	14	14	15,916	Pune
11	सातारा	84	63	210	5	3	3,266	Satara
12	सांगली	111	53	233	2	3	4,721	Sangli
13	सोलापूर	103	60	406	1	5	5,595	Solapur
14	कोल्हापूर	114	65	443	7	3	4,222	Kolhapur
15	औरंगाबाद	53	40	205	..	2	2,421	Aurangabad
16	जालना	39	30	68	3	2	1,334	Jalna
17	परभणी	37	44	152	8	1	1,322	Parbhani
18	बीड	31	41	50	1	2	1,689	Beed
19	नांदेड	42	52	262	7	2	2,068	Nanded
20	उस्मानाबाद	21	36	50	..	1	905	Osmanabad
21	लातूर	36	39	119	1	1	1,602	Latur
22	बुलढाणा	40	42	173	1	2	1,385	Buldhana
23	अकोला	55	48	149	3	1	2,770	Akola
24	अमरावती	76	50	611	7	2	4,587	Amravati
25	यवतमाळ	52	54	218	3	1	1,999	Yavatmal
26	वर्धा	27	24	157	..	1	2,241	Wardha
27	नागपूर	76	39	670	1	4	7,301	Nagpur
28	भंडारा	37	61	183	..	3	1,956	Bhandara
29	चंद्रपूर	46	58	70	4	3	2,415	Chandrapur
30	गडचिरोली	16	34	35	3	..	713	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,150	1,539	8,713	81	104	1,32,933	Maharashtra State

आधार.-आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे
 Source.- Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune.

८. कुटुंब कल्याण

८.१. कुटुंब कल्याण केंद्रांच्या आकडेवारीत फिरत्या कुटुंब कल्याण केंद्रांचाही समावेश आहे. ह्या केंद्रांमध्ये नसबंदी शस्त्रक्रिया, लूप बसविणे व कुटुंब कल्याण साधनांचे वाटप करणे इत्यादी कामे नियमित चालतात. पुरुष नसबंदीस ईप्रजीत व्हॅनेक्टोमी म्हणतात तर स्त्री नसबंदीस ट्युबेक्टोमी म्हणतात. “लूप बसविणे” हे साधन स्त्रियांसाठी असून त्याचा उपयोग पाळणा कांबविण्याकरिता किंवा थांबविण्याकरिता होतो.

8. FAMILY WELFARE

8.1. The number of family welfare centres include Mobile Family Welfare Centres also. In these centres the Sterilisation, I. U. D. insertions and distribution of conventional contraceptives are done regularly. The sterilisation operation performed on male is called vasectomy and that on female is called tubectomy. I. U. D. device is meant for women and is used for spacing as well as for stopping of births.

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.1

कुटुंब कल्याण रुग्ण चिकित्सालये/केंद्रांची संख्या
Number of family welfare clinics/centres

1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे		एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	शासकीय केंद्रे Govt. Centres	साजगी संस्था Local bodies	Districts
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	87	..	87	10	77	Gearator Bombay
2	ठाणे	..	61	24	37	33	28	Thane
3	रायगड	..	19	17	2	18	1	Raigad
4	रत्नागिरी	..	20	19	1	20	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	11	9	2	9	2	Sindhudurg
6	नाशिक	..	43	22	21	23	20	Nashik
7	धुळे	..	32	21	11	23	9	Dhule
8	जळगाव	..	41	19	22	22	19	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	28	19	9	20	8	Ahmadnagar
10	पुणे	..	56	25	31	26	30	Pune
11	सातारा	..	22	17	5	20	2	Satara
12	सांगली	..	32	12	20	13	19	Sangli
13	सोलापूर	..	33	16	17	17	16	Solapur
14	कोल्हापूर	..	34	15	19	16	18	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	20	10	10	14	6	Aurangabad
16	जालना	..	16	9	7	11	5	Jalna
17	परभणी	..	29	14	15	21	8	Parbhani
18	बीद	..	19	13	6	19	..	Beed
19	नांदेड	..	22	13	9	18	4	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	9	7	2	9	..	Osmanabad
21	लातूर	..	27	8	19	13	14	Latur
22	बुलढाणा	..	25	13	12	21	4	Buldhana
23	अकोला	..	24	13	11	16	8	Akola
24	अमरावती	..	25	15	10	17	8	Amravati
25	यवतमाळ	..	24	17	7	21	3	Yavatmal
26	वर्धा	..	13	8	5	9	4	Wardha
27	नागपूर	..	41	13	28	18	23	Nagpur
28	भंडारा	..	25	17	8	21	4	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	19	11	8	12	7	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	18	17	1	17	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	875	433	442	527	348	Maharashtra State

माध्यम—आरोग्य सेवा संचालनालय (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health Services (Family Welfare, MCH and SH), Government of Maharashtra, Pune.

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8-2

महाराष्ट्रातील कुटुंब कल्याण कार्यक्रम १९८८-८९

Family Welfare Programme in Maharashtra during 1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ऐच्छिक नसवंदी शस्त्रविश्रंखी संख्या No. of Voluntary Sterilisation Operations			वसविलेल्या कुणांची संख्या No. of I. U. D.		Districts
		ध्येय Targets	साध्य Achievements		ध्येय Targets	साध्य Achievements	
(1)	(2)	(3)	(4)		(5)	(6)	(7)
1	बृहन्मुंबई	66,400	48,800		63,800	40,229	Greater Bombay
2	ठाणे	37,200	38,188		31,500	16,035	Thane
3	रायगड	11,700	8,893		12,000	5,208	Raigad
4	रत्नागिरी	12,000	9,886		9,600	5,927	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6,800	4,043		5,300	5,058	Sindhudurg
6	नाशिक	27,600	27,094		25,000	12,383	Nashik
7	धुळे	14,900	17,453		15,700	6,028	Dhule
8	जळगाव	21,300	22,321		19,700	14,410	Jalgaon
9	अहमदनगर	21,000	24,609		21,300	21,321	Ahmadnagar
10	पुणे	33,200	37,399		34,500	32,141	Pune
11	सातारा	16,100	17,461		15,600	15,785	Satara
12	सांगली	13,200	17,306		13,900	14,582	Sangli
13	सोलापूर	17,200	23,483		18,800	19,743	Solapur
14	कोल्हापूर	17,000	20,441		18,500	18,010	Kolhapur
15	औरंगाबाद	17,300	17,621		14,500	8,864	Aurangabad
16	जालना	10,900	8,017		9,500	7,477	Jalna
17	परभणी	15,900	10,818		14,400	11,402	Parbhani
18	बीड	10,800	11,939		11,400	10,703	Beed
19	नांदेड	19,300	13,834		16,400	10,494	Nanded
20	उस्मानाबाद	9,600	9,639		8,700	9,424	Osmanabad
21	लातूर	12,200	12,457		11,200	9,588	Latur
22	बुलढाणा	12,400	11,206		11,000	8,264	Buldhana
23	अकोला	12,300	13,059		13,000	13,093	Akola
24	अमरावती	11,700	12,136		12,600	12,578	Amravati
25	यवतमाळ	13,000	13,025		12,500	14,124	Yavatmal
26	वर्धा	6,000	6,985		6,800	7,563	Wardha
27	नागपूर	21,800	21,633		21,000	21,812	Nagpur
28	भंडारा	16,200	15,573		15,200	11,469	Bhandara
29	चंद्रपूर	10,800	10,369		11,400	7,687	Chandrapur
30	गडचिरोली	4,200	5,393		5,000	5,517	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,20,000	5,10,191		5,00,000	3,96,949	Maharashtra State

आधार.—आरोग्य सेवा संचालनालय (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व जनक आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH and SH), Government of Maharashtra, Pune.

४. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. ४.३

कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य
Number of family welfare centres operating and work done

1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	नसबंदी शस्त्रक्रियांची संख्या No. of sterilisation operations done				वसविलेल्या लुपांची संख्या No. of I.U.D. insertions performed	Districts (2)
		३१ मार्च १९८९ रोजी केंद्रांची संख्या No. of centres as on 31st March 1989	पुरुष नसबंदी Vasectomy	स्त्री नसबंदी Tubectomy	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई	87	6,387	41,701	48,088	40,229	Greater Bombay
2	ठाणे	61	3,963	34,225	38,188	16,035	Thane
3	रायगड	19	483	3,410	8,893	5,208	Raigad
4	रत्नागिरी	20	1,727	7,359	9,086	5,927	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	11	322	3,721	4,043	5,058	Sindhudurg
6	नाशिक	43	737	26,357	27,094	12,383	Nashik
7	धुळे	32	1,699	15,754	17,453	6,028	Dhule
8	जळगाव	41	1,127	21,194	22,321	14,410	Jalgaon
9	अहमदनगर	28	419	24,190	24,609	21,321	Ahmadnagar
10	पुणे	56	882	36,517	37,399	32,141	Pune
11	सातारा	22	77	17,384	17,461	15,785	Satara
12	संगली	32	145	17,261	17,406	14,582	Sangli
13	सोलापूर	33	272	23,211	23,483	19,743	Solapur
14	कोल्हापूर	34	112	20,329	20,441	18,010	Kolhapur
15	औरंगाबाद	20	159	17,462	17,621	8,864	Aurangabad
16	जालना	16	159	7,858	8,017	7,477	Jalna
17	परभणी	29	138	10,700	10,838	11,402	Parbhani
18	बीड	19	43	11,896	11,939	10,703	Beed
19	नांदेड	22	349	13,485	13,834	10,494	Nanded
20	उस्मानाबाद	9	124	9,515	9,639	9,424	Osmanabad
21	लातूर	27	41	12,416	12,457	9,588	Latur
22	बुलढाणा	25	1,717	9,489	11,206	8,264	Buldhana
23	अकोला	24	898	12,161	13,059	13,093	Akola
24	अमरावती	25	1,596	10,540	12,136	12,578	Amravati
25	यवतमाळ	24	884	12,141	13,025	14,124	Yavatmal
26	वर्धा	13	533	6,452	6,985	7,563	Wardha
27	नागपूर	41	2,471	19,164	21,635	21,812	Nagpur
28	भंडारा	25	4,998	10,575	15,573	11,469	Bhandara
29	चंद्रपूर	19	1,711	9,158	10,869	7,687	Chandrapur
30	गडचिरोली	18	1,747	3,646	5,393	5,547	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		875	35,929	4,74,271	5,10,191	3,96,949	Maharashtra State

आधार—आरोग्य सेवा संचालनालय (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health Services (Family Welfare, MCH and SH), Government of Maharashtra, Pune.

९. समाज कल्याण सेवा

९.१. उद्देश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुबळ्या जाती-
करिता कर्ज व अनुदान वाटपाची माहिती दिलेली आहे.

9. SOCIAL WELFARE SERVICES

9.1. Information of loans and grants disbursed to econo-
mically weaker sections by purpose and source are given.

सत्यमेव जयते

9. समाज कल्याण सेवा/SOCIAL WELFARE SERVICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No 9-1.

उद्देश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांकरीता कर्ज व अनुदानाचे वाटप
Loans and Grants disbursed to Economically Weaker Sections by purpose and Sources in
1988-89 (Latest year)

अनुक्रमांक Serial No.	साधन/उद्देश	शासकीय Government		बँका Banks		इतर Others		Source/Purpose
		लाभधारकांची संख्या No. of Beneficiaries	रक्कम रुपये Amount Rs.	लाभधारकांची संख्या No. of Beneficiaries	रक्कम रुपये Amount Rs.	लाभधारकांची संख्या No. of Beneficiaries	रक्कम रुपये Amount Rs.	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
	मीन खरेदी	Purchase of land
५	शेती अवजारे खरेदी	Purchase of Agricultural implements.
3	इतर शेती उद्योगांकरीता ..	1,970	48,13,000	1,970	48,13,000	Other Agricultural purposes
4	औद्योगिक उद्योगांकरीता	Industrial purposes
5	वाहने खरेदी ..	162	9,25,000	162	2,63,000	Purchase of Vehicles
6	इतर	Others
(1)	सिमानिक कर्ज ..	4,559	92,91,940	4,559	2,74,37,820	Margin money Schemes
(2)	५०% अनुदान योजना ..	24,942	4,97,00,875	24,942	4,97,00,875	50% Subsidy scheme
	एकूण ..	31,633	6,47,30,815	31,633	8,22,64,695	Total

(१) श्री. वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ, मर्या., मुंबई.

(२) लोकशाहीर श्री. अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ, मर्या., मुंबई.

(३) महात्मा फुले मागासवर्गीय विकास महामंडळ, मर्या., मुंबई.

Source.—(1) Shri Vasantrao Naik Vimukt Jati and Nomadic Tribe Development Corporation (Ltd.), Bombay.

(2) Lokshahir Shri Annabhau Sathe Development Corporation (Ltd.), Bombay.

(3) Mahatma Phule Backward Class Development Corporation (Ltd.), Bombay.

१०. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा

(पोलीस, गुन्हे व न्याय)

१०.१ या विभागातील तक्त्यामध्ये बृहत्मुंबई व महाराष्ट्र राज्यातील पोलिसांची संख्या व त्यांचेवरील खर्च, तिरतिराळ्या गुन्ह्यांचे वर्गीकरण, न्यायालये व त्यांचेकडील प्रकरणे, आणि तुरुंगातील कैद्या-संबंधी माहिती या विषयांवरील आढेवारी समाविष्ट आहे.

10. SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

10.1 Data in the tables in this section includes statistic regarding Police force in Greater Bombay and Maharashtra and cost of Police, classification of various crimes, court and cases with them and prisons.

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व न्याय/Police, Crimes and Judicial

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1

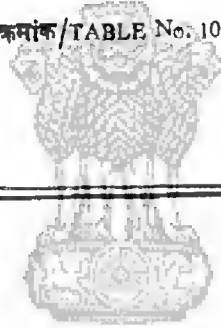
महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलीसांची संख्या (रेल्वे धळून परंतु बृहन्मंबई वगळून)
 Police Stations and police force in Maharashtra State (Including Railways but excluding Greater Bombay)
 1988-39

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पोलीस ठाणी Number of Police Stations (3)	आऊट पोस्ट Number of out posts (4)	हंगामी धळून एकूण पोलीसांची संख्या Strength of police including temporary force (5)	चौकशी झालेले एकूण दखलपात गुन्हे Total Number of cognizable crimes investigated (6)	Districsts (2)
1	ठाणे (शा.)	24	40	2,137	9,361	Thane (Rural)
2	रायगड	22	22	1,393	6,609	Raigad
3	रत्नागिरी	12	22	1,197	3,220	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	8	21	729	1,808	Sindhudurg
5	नाशिक	38	39	3,248	8,948	Nashik
6	धुळे	24	27	2,188	10,437	Dhule
7	जळगाव	29	32	2,609	9,477	Jalgaon
8	अहमदनगर	22	38	1,928	9,410	Ahmednagar
9	पुणे (शा.)	26	48	1,711	10,170	Pune (Rural)
10	सातारा	25	28	2,043	7,311	Satara
11	सांगली	19	25	1,644	7,536	Sangli
12	सोलापूर	24	33	3,220	29,018	Solapur
13	कोल्हापूर	25	20	1,995	11,385	Kolhapur
14	औरंगाबाद	24	13	2,011	7,784	Aurangabad
15	जालना	16	9	980	4,699	Jalna
16	परभणी	26	18	1,546	6,297	Parbhani
17	बीड	21	13	1,157	5,967	Beed
18	नांदेड	30	22	1,593	6,622	Nanded
19	उस्मानाबाद	14	14	1,030	3,264	Osmanabad
20	लातूर	18	16	1,030	3,504	Latur
21	बुलढाणा	25	12	1,530	10,216	Buldhana
22	अकोला	27	22	2,242	14,316	Akola
23	अमरावती	33	20	2,291	15,816	Amravati
24	यवतमाळ	27	14	1,518	15,724	Yavatmal
25	वर्धा	14	7	1,031	11,002	Wardha
26	नागपूर (शा.)	22	15	1,616	9,934	Nagpur (Rural)
27	भंडारा	23	12	1,583	15,056	Bhandara
28	चंद्रपूर	18	26	1,544	11,837	Chandrapur
29	गडचिरोली	16	23	913	2,790	Gadchiroli
30	मुंबई रेल्वे	7	3	2,969	10,370	Bombay Rlys.
31	पुणे रेल्वे	8	21	1,242	2,118	Pune Rlys.
32	नागपूर रेल्वे	14	21	1,046	2,135	Nagpur Rlys.
33	ठाणे शहर	27	72	5,478	25,631	Thane City.
34	पुणे शहर	15	68	4,635	19,242	Pune City
35	नागपूर शहर	14	47	3,805	20,363	Nagpur City
36	इतर	15,572	..	Other Units
	महाराष्ट्र राज्य	737	883	84,514	3,49,377	Maharashtra State

आधार.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra; Bombay.

तपता क्रमांक/TABLE No. 10-2

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व त्यांची संख्या/

क्रमांक Serial No	जिल्हा	पोलीस आयुक्त, अतिरिक्त पोलीस आयुक्त, उपआयुक्त व सहायक पोलीस आयुक्त Commissioner of Police and Additional Commissioner of Police, Deputy Commis- sioner of Police and Assistant Commissioner of Police			पोलीस निरीक्षक Police Inspectors			पोलीस अभियोक्ता Police Prosecutors			उप-निरीक्षक Sub-Inspectors		
		तात्पुरते Temporary	कायमचे Permanent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	बुलढा	58	43	101	446	181	627	24	27	61	2,748	1,130	3,878
2	ठाणे शहर	18	5	23	46	19	65	5	9	14	171	95	266
3	ठाणे ग्रामीण	3	1	5	11	1	15	1	8	9	67	14	81
4	रायगड	2	3	5	5	5	10	4	6	10	26	30	56
5	रत्नागिरी	2	2	4	6	3	9	3	3	6	15	19	34
6	सिंधुदुर्ग	3	1	4	2	2	4	3	4	7	10	8	18
7	नागिक	3	5	8	10	13	23	6	9	15	50	59	109
8	धुळे	2	3	5	6	3	11	6	7	13	38	35	73
9	जळगाव	3	3	6	7	9	16	5	9	14	37	44	81
10	अहमदनगर	2	4	6	4	6	10	3	6	14	26	35	61
11	पुणे ग्रामीण	11	7	18	21	16	37	8	11	19	156	73	234
12	पुणे शहर	3	3	6	5	5	10	5	5	10	18	44	62
13	सातारा	1	1	5	4	6	10	4	8	12	19	37	56
14	सांगली	2	3	5	4	3	9	3	7	10	24	29	53
15	सांगली	2	4	6	4	10	14	6	9	15	29	49	78
16	कोल्हापूर	3	3	6	8	7	15	3	7	10	21	39	60
17	कोल्हापूर	2	1	6	9	5	14	3	8	11	46	33	84
18	जालना	3	1	4	4	3	7	1	5	6	17	20	37
19	परभणी	2	3	5	4	3	9	3	4	7	26	31	57
20	बीड	1	3	4	4	3	7	5	7	12	14	30	44
21	नांदेड	3	3	6	10	5	15	8	4	12	33	40	71
22	उस्मानाबाद	2	2	4	5	3	8	2	5	7	14	21	35
23	लातूर	2	2	4	5	4	9	5	9	14	14	24	38
24	बुलढा	2	3	5	5	5	10	6	6	12	25	44	69
25	अकोला	2	4	6	7	8	15	5	9	14	33	54	87
26	अमर बती	2	4	6	7	10	17	6	9	15	25	34	89
27	प्रवरा	2	3	5	6	5	11	6	5	11	18	41	59
28	नांदेड	2	3	5	5	3	8	6	5	11	17	31	48
29	नांदेड	1	3	4	7	3	10	5	4	9	27	31	58
30	नांदेड	10	6	16	22	12	34	6	2	15	118	62	180
31	भंडारा	1	3	4	8	4	12	3	8	11	25	36	61
32	भंडारा	1	3	4	7	2	10	8	5	13	37	35	72
33	गडचिरोली	4	1	5	3	2	5	5	1	6	23	9	32
महाराष्ट्र राज्य		165	140	305	710	376	1,086	187	237	424	3,967	2,359	6,326

अथवा माहिती/

आधार-- (१) पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
(२) पोलीस महासंचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (Police, Crimes and Judicial)

Police

TABLE No. 10.2

Cost and Strength of Police in Maharashtra

1988-89

हवालदार Head Constables			पोलीस शिपाई Constables			एकूण Total			केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या-कडून येणे असलेली रक्कम (हजार रुपयात)	केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या-कडून येणे असलेली रक्कम (हजार रुपयात)	एकूण खर्च (हजार रुपयात)	Total cost payable from Central and State Revenue ('000 Rs.)	Total cost payable other than Central and State Revenue ('000 Rs.)	Total cost ('000 Rs.)	District
तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	(24)	(25)	(26)	(24)	(25)	(26)	(2)
4,401	1,535	5,936	9,821	10,107	19,928	17,508	13,023	30,531	7,87,400	..	7,87,400	7,87,400	..	7,87,400	Greater Bombay
396	596	992	2,119	1,774	3,893	2,755	2,493	5,253	85,830	882	86,712	85,830	882	86,712	Thane (City)
296	175	471	802	763	1,565	1,185	961	2,146	35,891	..	35,891	35,891	..	35,891	Thane (Rural)
131	194	325	457	660	1,117	625	898	1,523	35,830	..	35,830	35,830	..	35,830	Raigad
111	110	221	320	462	785	457	602	1,056	20,776	196	20,972	20,776	196	20,972	Ratnagiri
90	72	162	277	251	528	385	338	723	15,736	..	15,736	15,736	..	15,736	Sindhudurg
345	437	782	853	1,473	2,326	1,267	1,996	3,263	61,730	549	62,279	61,730	549	62,279	Nashik
229	194	423	667	900	1,567	948	1,147	2,095	45,581	..	45,581	45,581	..	45,581	Dhule
237	300	537	634	1,218	1,852	923	1,583	2,506	17,239	331	17,570	17,239	331	17,570	Jalgaon
115	256	371	423	972	1,395	578	1,279	1,857	35,536	..	35,536	35,536	..	35,536	Ahmednagar
237	128	365	511	745	1,256	944	985	1,929	35,776	804	35,580	35,776	804	35,580	Pune (Rural)
541	378	919	1,581	1,906	3,487	2,153	2,341	4,494	30,166	226	30,392	30,166	226	30,392	Pune (City)
237	177	414	505	1,031	1,536	773	1,260	2,033	51,221	574	51,795	51,221	574	51,795	Satara
195	126	321	489	699	1,188	717	869	1,586	14,089	..	14,089	14,089	..	14,089	Sangli
538	378	916	725	1,294	2,019	1,304	1,744	3,048	47,494	146	47,640	47,494	146	47,640	Solapur
227	268	495	522	897	1,419	784	1,221	2,005	44,703	726	45,429	44,703	726	45,429	Kolhapur
247	144	391	627	812	1,439	934	1,011	1,945	35,374	163	35,537	35,374	163	35,537	Aurangabad
90	89	179	361	345	706	476	463	939	21,626	..	21,626	21,626	..	21,626	Jelna
124	179	303	412	666	1,078	601	878	1,479	29,178	231	29,409	29,178	231	29,409	Parbhani
63	159	222	177	617	824	264	849	1,113	36,590	859	37,449	36,590	859	37,449	Beed
163	167	330	328	782	1,110	545	1,001	1,546	33,249	187	33,436	33,249	187	33,436	Nanded
115	88	203	296	438	734	434	557	991	20,666	..	20,666	20,666	..	20,666	Osmanabad
124	64	188	386	387	773	536	490	1,026	19,988	..	19,988	19,988	..	19,988	Latur
94	184	278	424	679	1,103	556	921	1,477	30,908	478	31,386	30,908	478	31,386	Buldhana
245	183	428	655	951	1,606	947	1,299	2,156	26,582	540	27,122	26,582	540	27,122	Akola
168	293	461	713	982	1,695	921	1,363	2,284	54,554	..	54,554	54,554	..	54,554	Amravati
143	178	321	430	652	1,132	685	824	1,509	30,909	..	30,909	30,909	..	30,909	Yavatmal
150	95	245	326	454	780	506	591	1,097	23,228	226	23,454	23,228	226	23,454	Wardha
359	127	477	491	488	987	889	656	1,545	29,030	401	29,431	29,030	401	29,431	Nagpur (Rural)
309	422	731	891	1,771	2,662	1,356	2,232	3,638	91,397	161	91,558	91,397	161	91,558	Nagpur (City)
173	156	329	543	570	1,113	753	777	1,530	30,861	255	31,116	30,861	255	31,116	Bhandara
203	129	323	504	561	1,065	760	727	1,487	27,279	195	27,474	27,279	195	27,474	Chandrapur
183	54	237	483	152	635	701	217	918	15,863	..	15,863	15,863	..	15,863	Gadchiroli
11,273	8,025	19,298	28,841	36,493	65,334	45,149	47,631	92,771	19,22,280	7,930	19,30,210	19,22,280	7,930	19,30,210	Maharashtra State

Provisional Information

Source — (1) Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

(2) Director General of Police, Govt of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा

(पोलीस, गुन्हे व न्याय)

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

इंडियन पिनल कोडव्हाली महाराष्ट्र राज्यात झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न घटक)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	तिमाही मध्ये During Quarter	तिमाही मध्ये During Quarter
		30-6-1988	30-9-1988
(1)	(2)	(3)	(4)
1	हंगल	1,112	837
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	22	11
3	बलून व बॅक नोटा संबंधीचे गुन्हे	24	53
4	खून	665	540
5	सदोष मनुष्यबध (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेले).	10	14
6	मादक पदार्थाचा व्यापार	137	139
7	पैशाभ्या हेतूने किंवा इतर कारणा- करिता माणसांना पळवून नेणे.	238	228
8	बरोडा किंवा त्याकरिता एकत्र होणे	191	156
9	थोरी, लूट	821	802
10	घरफोडी	3,640	4,708
11	फसवणूक	627	753
12	विश्वासघात	636	707
13	एकूण चोऱ्या.—		
	(अ) तांब्याची तार	119	97
	(ब) जनावरे	446	377
	(क) सायकली	1,075	1,243
	(ड) मोटारी व सुटे भाग	716	962
	(इ) पिस्तुले वगैरे
	(फ) स्फोटक पदार्थ	3	1
	(ग) इतर	11,275	11,842
14	इतर गुन्हे	24,765	20,764
	एकूण	46,522	44,234

आधार.— (१) पोलीस महासंचालकांच्या कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
(२) पोलीस आयुक्त यांच्या कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

(POLICE CRIMES JUDICIAL)

Police

TABLE No. 10,3

Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State

तिमाही मध्ये During Quarter	तिमाही मध्ये During Quarter	एकूण Total	Offences
31-12-1988	31-3-1989	1988-89	
(5)	(6)	(7)	(2)
895	941	3,785	Rioting
31	25	89	Offences relating to coins
36	34	147	Offences relating to currency and bank notes.
589	627	2,421	Murders
9	20	53	Culpable homicide not amounting to murder.
235	624	1,235	Adminstrating of stupefying drugs.
237	219	922	Kidnapping and abduction
197	207	751	Dacoity and preparation of assembly for dacoity.
936	947	3,506	Robbery
4,120	3,892	16,360	House breaking
592	779	2,751	Cheating
750	739	2,832	Breach of trust
63	98	382	Total thefts—
440	555	1,818	(a) Copper Wire
1,303	1,350	5,001	(b) Cattle
914	567	3,159	(c) Cycles
			(d) Motor vehicle and accessories.
7	6	17	(e) Fire arms
13,017	11,807	47,941	(f) Explosives
			(g) Other thefts.
21,417	24,394	91,340	Other crimes
45,893	47,861	1,84,510	Total

Sources.— (1) Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.
(2) Office of the Police Commissioner, Govt. of Maharashtra, Gr. Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा
(पोलीस, गुन्हे व न्याय)

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

बृहन्मुंबईतील बखलपात्र गुन्हे—भाग-२/
(१९८८-८९)

अनुक्रमिक Serial No.	गुन्हे	कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या कैदेतील व्यक्तीविषयी या वर्षाच्या सुरुवातीला क्रिमिनल प्रोसिजर कोडच्या १७० कलमानुसार पोलिसांकडे नोंदवलेली किंवा पोलिसांना शक्य घेतलेली प्रकरणे Persons in custody pending trial or investigation or on bail under section 170, Cr. P. C. at the beginning of the year as concerned in cases reported to or in cases taken by the Police	वर्षात पोलिसांनी अडवलेल्या व्यक्ती Persons arrested by the Police during the year	क्रिमिनल प्रोसिजर कोड च्या कलम १६९ खाली सुपत केलेल्या व्यक्ती Persons released under section 169, Cr. P. C.	दंडाधिकार्याच्या आदेशानुसार सुनावणीपूर्वी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released by Magistrate's order before trial	सुनावणी केलेल्या व्यक्ती No. of persons tried	गुन्हा शाबीत झालेल्या व्यक्ती No. of persons convicted
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
वर्ग एक—							
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे.	6,577	2,269	..	22	7,810	533
वर्ग दोन—							
2	व्यक्तीसंबंधी गंभीर गुन्हे ..	31,620	12,689	..	119	40,235	2,163
वर्ग तीन—							
3	व्यक्ती किंवा मालमत्तेसंबंधी किंवा फक्त मालमत्तेसंबंधी गंभीर गुन्हे.	5,863	2,324	..	91	7,227	749
वर्ग चार—							
4	व्यक्तीसंबंधी गौण गुन्हे ..	5,512	2,627	..	6	7,309	767
वर्ग पाच—							
5	मालमत्तेसंबंधी गौण गुन्हे ..	13,570	7,821	..	349	18,828	3,072
एकूण—वर्ग एक ते पाच ..		63,142	27,730	..	587	81,409	7,284
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	39,813	3,44,445	..	135	3,69,886	3,22,888
एकूण ..		1,02,955	3,72,175	..	722	4,51,295	3,30,172

आधार.—पोलीस मासिक यांचे कार्यालय,
Source.—Office of the Commissioner of Police.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

(POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

Police

TABLE No. 10.5

Cognizable Crimes in Greater Bombay—Part II
(1988-89)

निर्दोष ठरविलेल्या, मुक्त केलेल्या किंवा सासोपचाराने मिटविलेल्या प्रकरणातील व्यक्ती No. of persons acquitted or discharged or compounded	वर्षाखेर बटक टालणाऱ्या व्यक्ती No. of persons evading arrest at close of year	वर्षाखेर कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या व्यक्ती No. of persons in custody pending trial or investigation or on bail at the end of the year	दंडाधिकारी प्रकरणातील व्यक्ती Persons concerned in Magistrate's cases			Offences
			बटक केलेले Number arrested	गुन्हा शाबीत सालेले Number convicted	निर्दोष ठरविलेले किंवा मुक्त केलेले Number acquitted or discharged	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
812	1,113	7,178	90	1	44	<i>Class I—</i> Offences against the State, public tranquillity, safety and justice.
4,930	5,944	36,083	894	5	857	<i>Class II—</i> Serious offences against the persons.
498	695	6,652	108	2	70	<i>Class III—</i> Serious offences against the property and persons or against property only.
792	1,031	6,335	69	..	55	<i>Class IV—</i> Minor offence against the persons.
1,875	2,565	15,405	1,028	16	608	<i>Class V—</i> Minor offences against the property.
8,907	1,1348	71,653	2,189	24	1,634	Total for classes I to V
12,116	14,397	46,838	1,846	20	479	Other offences not specified above.
21,023	25,745	1,18,491	4,035	44	2,113	Grand Total

महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व न्याय/POLICE, CRIMES AND JUDICIAL

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10-6

बृहत्सुबईतील दखलपत्र नसलेले गुन्हे—भाग १
Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part I

(1988-89)

254

अनुक्रमिक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरुवातीची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the beginning of the year	वर्षभरात दखल केलेली प्रकरणे Cases reported during the year	निकालासाठी एकूण [स्तंभ (३)+(४)] Total for disposal columns (3) + (4)	मुनावणी न करता रद्दबातल केलेली प्रकरणे Number of cases dismissed without trial	मुनावणी संख्येच्या आल्यामुळे निकालात काढलेली प्रकरणे Number of cases tried to a conclusion and ended in — मुक्त नेलेली किंवा निर्दोषी ठरविलेली Convicted Discharged or acquitted charges were abandoned, compounded or withdrawn	(8)	(9)	(10)	(2)
वर्ग एक— 1	सामाजिक शांतता, सुरक्षितता इत्यादी बाबतीतील गुन्हे.	170	80	250	..	2	39	1	268	Class I— Offences against the State, public tranquility, etc.
वर्ग दोन— 2	व्यक्तीविरुद्ध गंभीर गुन्हे	Class II— Serious offences against the persons
वर्ग तीन— 3	मालमत्ताविरुद्ध गंभीर गुन्हे	3	5	8	4	..	4	Class III— Serious offences against property
वर्ग चार— 4	व्यक्तीविरुद्ध गोन गुन्हे	690	661	1,351	62	19	610	3	657	Class IV— Minor offences against the persons

वर्ग पाच—		Class V—									
5	माळमसाविषयक सीण गुट्टे ..	866	485	1,351	12	24	301	3	1,011	Minor offences against property.	
वर्ग सहा—		Class VI—									
6	वर व उल्लेखिलेले इतर गुट्टे ..	2,195	5,091	7,286	42	29	2,505	1,747	2,963	Other offences not specified above.	
7	पोलिसांनी दखल घेतलेले इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्या-बाबतचे गुट्टे.	24,223	87,374	1,11,603	3,817	76,595	31,191	Offences under other special local laws non-cognizable by the police.	
एकूण ..		28,153	93,696	1,21,849	116	74	7,276	78,349	36,034	Grand Total	

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
 Source.—Office of the Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE
पोलीस, गुन्हे व न्याय/POLICE, CRIMES AND JUDICIAL

पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.7

बृहत्सुबईतील वखलगाव तसलेले गुन्हे—(भाग २)

Non-recognizable crimes in Greater Bombay—(Part II)
(1988-89)

क्रमांक Serial No.	गुन्हे	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	सामाजिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय पातळीवरील गुन्हे.	177	73	250	..	42	1	206	1	Class I— Offences against the State, public tranquility, safety and justice.	
2	व्यक्तिविरुद्धी गुन्हे	Class II— Serious offences against the person.	

वर्ग तीन— 3 मिळकतीसंबंधी गंधार गुन्हे.	10	14	..	24	..	7	..	17	..	Class III— Serious offences against the property.
वर्ग चार— 4 भवितिसंबंधी गोण गुन्हे	441	932	..	1,373	82	895	5	365	26	Class IV— Minor offences against the person.
वर्ग पाच— 5 मिळकतीसंबंधी गोण गुन्हे.	743	598	..	1,341	17	399	5	881	39	Class V— Minor offences against the pro- perty.
वर्ग सहा— 6 वर न उल्लेखिलेले गुन्हे	2,296	5,714	..	8,010	57	3,240	1,450	3,180	53	Class VI— Offences not specified above.
वर्ग सात— 7 इतर स्वामिक नायकाबाबत वडिलेले किंवा वाडि- सानी दखल घेण्या- सारखे गुन्हे.	28,318	92,345	..	1,20,663	..	6,150	86,988	27,495	30	Class VII— Offences under other special or local laws and cognizable by police.
एकूण	31,985	99,676	..	1,31,661	156	10,733	88,479	32,144	149	Grand Total

आधार.—पोलीस बायुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण व सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE
पोलीस, गुन्हे व न्याय/POLICE, CRIMES AND JUDICIAL

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.8

महाराष्ट्र राज्यातील चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता
Property stolen and recovered in Maharashtra State 1988-89

क्र.सं. Serial No.	गुन्हे	मालमत्ता चोरीस गेलेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was stolen (No.)	चोरीची मालमत्ता परत मिळालेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was recovered (No.)	चोरीस गेलेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '०००) Amount of property stolen ('000 Rs.)	परत मिळालेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '०००) Amount of property recovered ('000 Rs.)	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
बृहत्संघई						Greater Bombay
दखलपत्र—						Cognizable—
1	चोरी	15,733	4,977	2,33,462	64,397	Theft
2	जबरी चोरी	647	304	28,811	7,948	Robbery
3	दंडनीय विश्वासघात	788	367	59,955	7,036	Criminal breach of trust
4	शासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात.	2,650	352	38,909	2,077	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchant or agent.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	706	706	1,286	1,286	Possession of stolen property
अदखली—						Non-cognizable -
6	बळजबरीने लुबाडणे	52	26	1,286	87	Extortion
7	दंडनीय अफरातफर	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Criminal misappropriation
	एकूण	20,576	6,732	3,63,709	82,801	Grand Total
महाराष्ट्र राज्य (बृहत्संघई वगळून)						Maharashtra State (excluding
दखलपत्र—						Greater Bombay)
						Cognizable -
1	चोरी	40,531	13,291	1,65,239	41,924	Theft
2	जबरी चोरी	2,584	1,054	13,749	5,612	Robbery
3	दंडनीय विश्वासघात	1,313	543	45,827	8,857	Criminal breach of trust
4	शासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल. यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात.	332	101	13,230	611	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchants or agents.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	5	3	12	12	Possession of stolen property
अदखली—						Non-cognizable -
6	बळजबरीने लुबाडणे	1	1	6	6	Extortion
7	दंडनीय अफरातफर	69	17	1,767	308	Criminal misappropriation
	एकूण	44,835	15,020	2,39,830	57,330	Grand Total

टीप—N. A. उपलब्ध नाही/Not available.

साधन.—(१) पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय व (२) पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(i) Office of the Commissioner of Police and (ii) Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

तथा क्रमांक/TABLE No. 10.9

१०. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व न्याय/Police, Crimes and Judicial

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10-9

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून)---भाग १
Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Greater Bombay)---Part I
(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)	(९)	(१०)
			तपासावर विलक असलेल्या आदल्या वर्षातल्या गुन्हाची संख्या Number of cases pending investigation from the previous year	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Number of cases reported during the year	नपसणी व झालेली क्रिमा तपासणीस भकार दिलेली प्रकरणे Number of cases not investigated or in which investigation was refused	वस्तुस्थितीतील किंवा भायदातील धर्मीयतेची प्रकरणे क्रिमा किंवा नसलेली घाबिना संख्या Number of cases declared false due to mistake of facts or law, or non-cogni- zable	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Cases in which charge-sheets were laid during the year	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Cases in which charge-sheets were not laid but investi- gation completed and final report submitted during the year	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Cases pending investigation at the end of the year	Offences
१ दखलपात्र गुन्हात मदत करणे.	१	१	५	१	५	५	१	१	३	३
२ दखलपात्र गुन्हावाबत काढ करणे.	२	३	६	३	६	६	३	३	६	६
३ सार्वजनिक शांतता, सुरक्षा व न्याय द्या- वावतीतील गुन्हे.	३	९,४२१	८४४	९,४२१	३	१२५	८,५९३	६३७	९०७	९०७
४ व्यक्तीविषयक गुन्हे.	४	४१,२२९	३,९६२	४१,२२९	६२	६५७	३७,४५०	२,८३७	४,१८५	४,१८५
५ व्यक्ती आणि मालमत्ता- विषयक किंवा फक्त माल- मत्ताविषयक गुन्हे.	५	२०,५८७	३,३८९	२०,५८७	११	४६५	८,६१०	११,३७३	३,५१७	३,५१७

वर्ग बार— 6 व्यक्तीविषयक किरकोळ गुन्हे.	829	9,744	2	118	8,713	852	888	Class IV— Minor offences against persons.
वर्ग पाच— 7 मालमत्ताविषयक किर- कोळ गुन्हे.	7,619	50,245	72	773	21,166	27,930	7,923	Class V— Minor offences against property.
वर्ग सहा— 8 वर न नोंदलेले इथियन पिनल कोडवरील इतर गुन्हे.	1,444	16,846	4	99	15,581	862	1,744	Class VI— Other offences under I.P.C. not mentioned above.
एकूण—(१ ते ८)	18,098	1,48,076	154	2,237	1,00,118	44,492	19,173	Sub-Total (1 to 8)
9 वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे— (१) विशेष किंवा स्थानिक कायद्यावरील दखलपात्र ठरवलेले गुन्हे. (२) सी. एच. ओ. आर. १९४७ या कायद्या- वरील गुन्हे.	87,553	2,02,389	8,523	248	1,92,484	19,765	68,922	Other offences not specified above— (i) Offences under special and local laws declared to be cognizable. (ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947.
एकूण ..	1,05,651	3,50,465	8,677	2,485	2,92,602	64,257	88,095	Grand Total

तबता क्रमिक/TABLE No. 10, 9—contd.

संक्रमांक Serial No.	गुन्हे	बाग केलेली प्रकरणे Transfer- red	आयालयात काम चालू असलेली येत्या वर्षातील प्रकरणे Cases pending trial at Court from the previous year	चाळू वर्षात आयालयात पाठविलेली प्रकरणे Cases sent to Court for trial during the year	साक्षीपचाराने मिटवलेली प्रकरणे Compounded	आयालयातून काढून घेतलेली किंवा अन्यथा पाठविलेली प्रकरणे Withdrawn or other- wise dropped	निर्दोष सुटलेली प्रकरणे Cases acquitted	युक्ता शाबित झालेली प्रकरणे Cases convicted	वर्ष अखेरीस आयालयात चाळू झालेली प्रकरणे Cases pending trial at Court at the end of the year	Offences
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13a)	(13b)	(14)	(15)	(16)	(2)
1	दखलपात गुन्हात मदत करणे.	..	54	2	..	4	14	1	37	Abetment of cognizable offences.
2	दखलपात गुन्हाबाबत कट करणे.	..	9	3	..	1	5	1	5	Cognizable criminal conspiracy.
3	बाग घेणे— सार्वजनिक शांतता, सुरक्षा किंवा व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे.	1	32,381	8,593	1,111	454	2,639	3,547	33,223	Class I— Offences against the State public tranquility, safety and justice.
4	बाग घेणे— व्यक्तीविषयक गंभीर गुन्हे.	11	1,27,014	37,450	9,297	573	11,710	5,343	1,37,541	Class II— Serious offences against persons.
5	बाग घेणे— व्यक्ती आणि मालमत्ता-विषयक किंवा धन मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	6	38,597	8,606	690	192	4,087	1,997	40,237	Class III— Serious offences against persons and property or against property only.
6	बाग घेणे— व्यक्तीविषयक किरकोळ गुन्हे.	..	31,123	8,713	1,272	103	2,723	2,250	33,488	Class IV— Minor offences against persons.
7	बाग घेणे— मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे.	19	97,818	21,166	1,761	1,081	7,955	6,422	1,01,765	Class V— Minor offences against property.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) /

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून) — भाग दोन/

(१९८८-८९)

क्रमांक Serial No.	गुन्हे	गेल्या वर्षीपासून प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail during the stage of investigation pending from previous year	वर्षभरात अटक केलेल्या व्यक्ती Number of persons arrested during the year	मुनावणीपूर्वी पोलिसांनी किंवा दंडाधिकाऱ्यांनी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons discharged by Police or by Magistrate before trial	वर्षभरात आरोपपत्र दाखल केले आहेत अशा व्यक्ती Number of persons in whose cases charge-sheets were called during the year	वर्ष अखेरीस प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail pending investigation at the end of the year	ज्यांच्यावरील प्रकरणांची कोर्टातील मुनावणी गेल्या वर्षीपासून चालू आहे अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons at trial in court pending from the previous year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	दखलपात्र गुन्ह्यात साप देणे ..	10	1	4	3	4	97
2	दखलपात्र गुन्हाविषयी कट करणे. . .	3	12	1	4	10	33
	वर्ग एक—						
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय याबाबतीतील गुन्हे.	4,973	54,772	521	54,794	4,430	2,29,030
	वर्ग दोन—						
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	4,602	72,880	611	71,314	5,557	2,32,281
	वर्ग तीन—						
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	2,001	21,418	2,246	19,377	1,796	86,945
	वर्ग चार—						
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे ..	635	14,062	77	14,096	524	53,147
	वर्ग पाच—						
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे ..	2,518	38,402	2,408	35,574	2,938	1,68,230
	वर्ग सहा—						
8	बर न नोंदलेले इंडियन पीनल कोड खालील इतर गुन्हे.	1,350	24,500	76	23,994	1,789	46,474
	एकूण—(१ ते ८)	16,092	2,26,056	5,944	2,19,156	17,048	8,16,237
9	बर न नमूद केलेले इतर गुन्हे—						
	(१) विशेष व स्थानिक कार्यावाली दखलपात्र ठरलेले गुन्हे.	1,81,428	2,50,774	10,647	2,60,057	1,61,498	5,73,059
	(२) १९४७ च्या नो. एच. ओ. आर. कार्यावालीतील गुन्हे.
	एकूण ..	1,97,520	4,76,830	16,591	4,79,213	1,78,546	13,89,296

आधार—पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

Police

TABLE No. 10-10

Cognizable Crimes in Maharashtra State (Including Railways but excluding Greater Bombay)- Part II

(1988-89)

ज्यांच्यावरील प्रकरणे कोर्टापुरे सुनावणीसाठी या दफात सादर केली अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons whose cases were put to court for trial during the year	ज्यांची प्रकरणे मासोपचाराने निटविली किंवा काढून घेतली किंवा मुद्द्यात माघ देणे वगैरे शरीर घटून जमविल्या प्रकरणांचा अन्य निकाल लावला आहे अशा व्यक्ती Number of persons against whom cases were compounded or withdrawn or whose cases were otherwise disposed of including abetting, etc.	विस्था झालेल्या व्यक्ती Number of persons convicted	निर्दोषी ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या व्यक्ती Number of persons acquitted or discharged	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुरे सुनावणी चालू असताना ज्या कैदत आहेत किंवा जामिनावर मुदल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरीची संख्या Number of persons in custody or on bail pending trial in courts at the end of the year	वर्ग केलेली प्रकरणे Transferred	Offences	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
4	..	6	17	13	65	..	Abetment of cognizable offences.
4	1	24	12	..	Cognizable criminal conspiracy.
54,809	9,933	2,857	14,686	20,414	2,35,919	..	Class I- Offences against the State public tranquility, safety and justice.
71,314	19,603	703	10,427	20,917	2,51,945	2	Class II - Serious offences against the persons
19,377	1,492	298	4,625	8,378	91,529	..	Class III- Serious offences against persons and property or against property only.
14,395	2,597	265	5,052	5,051	54,277	..	Class IV- Minor offences against the persons.
35,574	4,249	1,458	10,602	16,175	1,71,310	1	Class V Minor offences against the property.
24,170	1,174	238	6,328	5,716	56,888	2	Class VI- Other offences under I.P.C. not mentioned above.
2,19,347	39,018	5,835	52,038	76,718	8,61,945	5	Sub-Total (1 to 8)
2,60,194	476	5,075	1,23,402	62,808	6,41,492	3	Other offences not specified above- (i) Offences against special and local laws declar- ed to be cognizable.
..	(ii) Offences under B.H. O.R. Act, 1947
4,79,541	39,524	10,910	1,75,440	1,39,526	15,03,437	8	Grand Total

Source.—Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

A-134—67.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व न्याय/Police, Crimes and Judicial

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.11

अपील व मूळ अधिकारिता वापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकार्यांची संख्या
Number of Judicial Officers exercising Appellate and Original Jurisdiction in Maharashtra State
(1986)

अनुक्रमिक Serial No. (1)	हद्द (2)	संख्या/Number (3)	Designation (2)
दिवाणी/Civil			
1	मुख्य न्यायाधीश व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश	44	Chief Justice and High Court Judges
2	प्रमुख न्यायाधीश व नगर दिवाणी न्यायालयाचे इतर न्यायाधीश, मुंबई	34	Principal Judge and other Judges of the City Civil Court, Bombay.
3	जिल्हा न्यायाधीश	27	District Judges
4	सह-न्यायाधीश	16	Joint Judges
5	सहाय्यक न्यायाधीश (प्रशिक्षणार्थी धरून)	67	Assistant Judges (including under training)
6	लघुवाक न्यायालयाचे न्यायाधीश	39	Small-Cause Court Judges
7	दिवाणी न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)	56	Civil Judges (Senior Division)
8	दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर)	429	Civil Judges (Junior Division)
9	न्याय पंचायत	..	Nyaya Panchayat
फौजदारी/Criminal			
1	मुख्य न्यायाधीश व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश	44	Chief Justice and High Court Judges
2	सत्र न्यायाधीश	28	Sessions Judges
3	अपपर सत्र न्यायाधीश	107	Additional Sessions Judges
4	सहाय्यक सत्र न्यायाधीश	11	Assistant Sessions Judges
5	मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	1	Chief Metropolitan Magistrate, Bombay
6	अपपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	13	Additional Chief Metropolitan Magistrate, Bombay
7	जिल्हा दंडाधिकारी*	50*	District Magistrates*
8	न्याय दंडाधिकारी, प्रथम श्रेणी	19	Judicial Magistrates, First Class
9	न्याय दंडाधिकारी, द्वितीय श्रेणी	1	Judicial Magistrates, Second Class
10	न्याय दंडाधिकारी, तृतीय श्रेणी	..	Judicial Magistrates, Third Class
11	कार्यकारी दंडाधिकारी	473	Executive Magistrates
12	महानगर दंडाधिकारी	33	Metropolitan Magistrate

*ह्यात २३ अपपर जिल्हा दंडाधिकार्यांचा समावेश आहे.

These include, 23 Additional District Magistrates also.

आधार.—उच्च न्यायालय, मुंबई, ह्याची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

Source.—Annual Judicial statements of High Court, Bombay.

10 सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व न्याय/Police, Crimes and Judicial

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.12

महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप केले अशी प्रकरणे
(तुंबई उच्च न्यायालयातील)
Number of Cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra
(Territory Subject to the High Court of Bombay)
(1986)

दिवाणी/Civil				फौजदारी/Criminal			
मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate		मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate	
नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1,23,886	55,276*	11,430	7,552	15,05,633	41,802	4,315†	18,609**

* ह्यात हुकुमनाम्याच्या अंमलबजावणीसाठीचे अर्ज, नादारीसाठीचे अर्ज व इतर संकीर्ण प्रकरणांचा समावेश आहे.

Includes all applications for execution of decrees, insolvency applications and other miscellaneous cases.

** ह्यात आरोप सिद्ध झालेली प्रकरणे व फौजदारी अपीलांचा समावेश आहे.

Include confirmation cases and Criminal Appeals.

† ह्यात संकीर्ण बाबतीतील अर्जांसहिल फौजदारी प्रक्रिया संहितेवरील सुधारित प्रकरणांचा समावेश आहे.

These are all cases of revision under the Code of Criminal Procedure including miscellaneous applications.

आधार.—तुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

नवम्बर १९८६

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे)/

(2) न्यायालयीन/

तस्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य/
(१९८६)

क्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	हक्क व इतर बाबतीतील दावे			
		पैसे किंवा जंगम मालमतेसाठी केलेले दावे Suits for money or moveable property	स्थावर मालमते- साठी केलेले दावे Suits for immoveable property	विशिष्ट सूट मिळण्यासाठी केलेले दावे Suit for specific relief	गहाण खाता- बाबत दावे Mortgage suits
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	दिवाणी न्यायाद्वारांचे न्यायालये	46,853	23,536	11,751	2,204
2	लघुवाद न्यायालये	2,563	1,538
3	जिल्हा प्रमुख न्यायालयाव्यतिरिक्त जिल्हा न्यायालये.	1,518	261	44	6
	एकूण ..	50,934	25,335	11,801	2,210
4	राज्याच्या मुख्यालयाचे ठिकाण किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये, मुंबई.	7,229	6,875
5	नगर दिवाणी न्यायालये, मुंबई.	3,181	132	3,933	..
	एकूण ..	10,410	7,007	3,933	..
	एकूण सर्व ..	61,344	32,342	15,734	2,210

टीप.—आकडे पूर्णांकात लिहिल्यामुळे स्तंभ (१०) मधील बेरजा जुळणार नाहीत/
आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्यायभूविवरण पत्रे

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL, AND SUDHARGRAH)

JUDICIAL

TABLE No. 10.13

Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra (1986)

Title and other suits				
हजार (स्तंभ (४) ते (६) व्यक्ति- रिक्त) Other suits not falling under any of the preceding heads (4 to 7) (7)	एकूण Total (8)	एकूण सर्व Grand total (9)	दाव्यांचे एकूण मूल्य (हजार रुपयात) Total value of suits (000 Rs.) (10)	Class of Courts (2)
14,764	52,261	99,114	9,75,247	Courts of Civil Judges
..	1,538	4,191	9,379	Small-Cause Courts
369	680	2,198	1,92,619	District Courts other than Chief Courts of Districts
15,133	54,479	1,05,413	11,27,220	Total
1,004	7,879	15,108	1,29,148	Courts at the headquarters of the State or seat of Government Presidency Small-Cause Court, Bombay.
867	4,932	8,113	93,924	The City Civil Court, Bombay.
1,871	12,811	23,221	2,23,072	Total
17,004	67,290	1,28,634	13,50,293	Grand Total

Note.—In the case of Col. (10) Sub-totals may not add up to total due to rounding.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, GRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.14

महाराष्ट्रातील मुळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल
General results of the trial of Civil Cases of original jurisdiction in Maharashtra
(1986)

क्रमांक Serial No.	बाब Item	दिवाणी विभाग/Civil Units			संकीर्ण प्रकरणे /Miscellaneous Cases			
		दिवाणी न्यायालये	राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणी न्यायालये	एकूण	दिवाणी न्यायालये	राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणी न्यायालये	एकूण	
		Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	Total	Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	न्यायालयाप्रति दाखल झालेले दावे	4,06,831	1,36,652	5,43,483	90,688	8,614	99,302	Number of suits before the Courts.
2	निकालात काढलेले दावे—							Number of suits disposed of—
	(अ) चौकशीशिवाय—							(a) Without trial—
	(१) दिवाणी प्रक्रियासंहितेच्या आदेश नऊ च्या नियम ३ व ८ अन्वये.	7,722	3,029	10,751	2,232	158	2,390	(1) Under order IX, rules 3 and 8, Civil Procedure Code.
	(२) अन्यथा	15,866	3,362	19,230	7,486	656	8,142	(2) Otherwise
	(ब) एकपक्षी	15,569	9,938	25,507	2,967	379	3,346	(b) Ex-Parte
	(क) मागणीग्राह्य झाल्यामुळे	7,912	568	8,540	1,706	110	1,816	(c) On admission of claims
	(ड) समझोता झाल्यामुळे	15,271	1,695	16,966	1,921	409	2,330	(d) Compromised
	(इ) पूर्ण चौकशीअंती—							(e) After full trial—
	(१) फिर्यादीच्या बाजूने निकाल	19,909	1,351	21,260	5,247	124	5,371	(1) Judgment for plaintiff
	(२) प्रतिवादीच्या बाजूने निकाल	7,763	797	8,560	1,559	128	1,687	(2) Judgment for defendant
	(फ) लवादानुसार	8	..	8	(f) On reference to arbitration
	(ग) हस्तांतरित करून	12,980	84	13,064	1,600	..	1,600	(g) By transfer
3	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे	3,03,769	1,15,828	4,19,597	65,969	6,650	72,619	Pending at the close of the year.
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित प्रकरणे	2,04,066	94,806	2,98,872	42,316	5,156	47,472	Pending for more than a year

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10-15

सत्यमेव जयते

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

प्रशास्त्रीय विविध शाखा न्यायाधिकाराला जोरती जाऊ शकण्याची जबाबदारी प्रकरणाचे सर्वसाधारण निकाल/

क्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	नोंदलेले गुन्हे No. of offences reported	चौकशी वळू वळलेल्या व्यक्ती No. of persons under trial	न्यायाधीश प्रकरणांचे निकालात काढली जाणारी	
				निर्दोष सुटलेले किंवा सोडलेले Discharged or acquitted	परिक्षणाखालील गुन्हेगार कायद्या- खाली निकालात काढलेली Dealt with under the probation of offender's Act
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	परिष्कृत न्यायालये	4	8	3	..
2	सत्र न्यायालये (अपर सत्र न्यायाधीश घेऊन) ..	6,497	39,069	10,420	14
3	ज्यास न्यायाधीशांची न्यायालये	361	1,935	275	1
4	सहाय्यक सत्र न्यायाधीशांची न्यायालये ..	76	312	97	..
5	न्याय दंडाधिकारी	12,83,796	32,70,722	4,03,017	5,199
6	निर्देश न्याय दंडाधिकारी	2,58,125	2,97,782	16,961	319
7	न्याय दंडाधिकारी यांचे संबोध
8	कार्यकारी न्याय दंडाधिकारी (जिस्त दंडाधिकारी सकन).	72,884	2,09,553	1,11,298	2,530
	एकूण ..	16,21,923	38,19,381	5,42,071	8,063

साधार.-मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

JUDICIAL

TABLE No. 10.15

General results of trials of Criminal Cases in the tribunals of various classes in Maharashtra
(1986)

जशा व्यक्ती/Persons whose cases were disposed of

दोषी ठरलेले Convicted	शिधा झालेले किवा संदर्भित Committed or referred	मृत, फरारी किवा दुसऱ्या राज्यात रवाना Died, escaped or transferred to another State	वधं अखेरीस चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons remaining under trial at the end of the year	Class of Courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
4	1	Superior Courts
2,106	1	335	26,193	Courts of Sessions (including Additional Sessions Judges)
62	..	6	1,561	Courts of Special Judges
13	..	5	197	Courts of Assistant Sessions Judges
9,72,239	9,333	55,902	18,25,032	Judicial Magistrates
2,34,095	..	4,645	41,761	Special Judicial Magistrates
..	Benches of Judicial Magistrates
25,050	..	1,746	68,929	Executive Magistrates (including District Magistrates)
12,33,600	9,334	62,639	19,63,674	Total

Source.— Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)

(2) न्यायालयीन

तपता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायाधिकरणे	न्यायालयात अपिले व फेरतपासणीसाठी अर्ज करणारे Number of appellants and applicants for revision before the Courts	नाकारलेली अपिले विया अर्ज Appeals or applications rejected	शिक्शा किंवा दुकून कायम केलेला Sentence or order confirmed	शिक्शा बदल झालेला Sentence altered
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
अपिले					
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिकार्याच्या (जिल्हा दंडाधिकारी द्वारे).
2	सत्र न्यायालयात	11,880	298	1,063	1,153
3	वरिष्ठ न्यायालये—				
	(अ) दोषी ठरलेल्याकडून
	(ब) निवाड्यानुसार निर्दोषी ठरलेल्यांसाठी शासना- कडून.
	एकूण ..	11,880	298	1,063	1,153
फेरतपासणी					
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिकार्याकडून
2	सत्र न्यायालयाकडून	30,085	3,014	3,626	1,156
3	वरिष्ठ न्यायालयाकडून
	एकूण ..	30,085	3,014	3,626	1,156
	एकूण सर्व ..	*41,965	3,312	4,689	2,309

*ह्यात फिलिपिन्स फेरतपासणीसाठी केलेल्या १११ अर्जांचा समावेश आहे.
आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

JUDICIAL

TABLE No 10.16

General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State:

(1986)

Number of persons				
शिष्टेवाकत बिरुद्ध निर्णय झालेले Sentence reversed	इतर मागनि निकालात काढलेले Otherwise disposed of	मृत, फरारी किंवा दुसऱ्या राज्यात रवाना Died, escaped or transferred to another State	चौकशी प्रलंबित असलेले Pending trial	Tribunals
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
Appeals				
..	To Chief Magistrate of District (including Distr
1,305	465	166	7,430	To Court of Sessions
..	Superior Courts—
..	(a) By persons convicted
..	(b) By Government from judgment of acqui
1,305	465	166	7,430	Total
Revisions				
..	By Chief Magistrates of Districts
2,405	4,288	92	15,393	By Courts of Session
..	By Superior Courts
2,405	4,288	92	15,393	Total
3,710	4,753	258	22,823	Grand Total

* These figures include 111 applicants for revision made on behalf of complainants,

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधारण्हे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.17

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपील न्यायालयाची कारभार
Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State

(1986)

अनुक्रमिक Serial No.	नाव	हुकूमनाम्यावरील अपीले Appeals from decrees			संकीर्ण अपीले Miscellaneous appeals			Item
		दिवाणी न्याया- लयातील मूळ हुकूमनाम्या- वरील अपीले	राज्याच्या मुख्या- लयाच्या किंवा शासकीय मुख्या- लयाच्या ठिकाणची न्यायालये	एकूण	दिवाणी न्यायालयातील मूळ आदेशा- वरील अपीले	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची न्यायालये	एकूण	
		Appeals from original decrees Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	Total	Appeals from orders Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयावरील अपीले ..	47,271	17,815	65,086	14,860	6,857	21,717	Number of appeals before the Courts.
2	निकालात काढलेली अपीले—							Number of appeals disposed of—
	(अ) काढून टाकलेली किंवा खटला न चालविलेली ..	1,716	1,575	3,291	1,341	1,797	3,138	(a) Dismissed or not prosecuted.
	(ब) निकाल कायम केलेली ..	3,335	906	4,241	1,741	499	2,240	(b) Confirmed
	(क) निकालात बदल केलेली ..	980	190	1,179	690	162	852	(c) Modified
	(ड) उलट केलेली ..	897	176	1,073	670	185	855	(d) Reversed
	(ख) कैदसुनावणीकरिता पुन्हा बंदिस्त केलेले ..	360	20	380	177	10	187	(e) Remanded for retrial
	(ग) हस्तांतरित ..	1,263	3	1,266	280		280	(f) By transfer
3	वर्षाभर प्रलंबित ..	38,720	14,936	53,656	9,961	4,204	14,165	Pending at the close of the year.
4	एक वर्षांहून अधिक काळ प्रलंबित ..	25,227	10,231	35,458	5,261	2,938	8,999	Pending for more than a year.

आधार.—सुबई उच्च न्यायालयाचे वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.18

महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे
Number of offences reported in Maharashtra State

(1986)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हाचे वर्णन	नोंदलेले गुन्हे Number of offences reported	सरी ठरलेली प्रकरणे Number of cases returned as true	वर्षभरात मुनावणीसाठी आलेली प्रकरणे Number of cases brought to trial during the year	Description of offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(अ) सार्वजनिक/वैयक्तिक गुन्हे				(A) Public/Individual Offences
1	सार्वजनिक शांततेविषयक गुन्हे	10,492	10,492	24,039	Offences against the public tranquillity.
2	सार्वजनिक आरोग्य, सुरक्षितता, सोयी, सभ्यता व नैतिक आधार यांविषयक गुन्हे.	9,470	9,470	27,958	Offences affecting the public health, safety, convenience, decency and morals.
3	मानवी शरीरास दुखापत करणारे गुन्हे	7,074	7,073	19,521	Offences affecting the human body life.
4	दुखापत	50,383	50,287	1,51,162	Hurt.
5	अन्याय निर्बंध व अन्याय कैद	5,540	5,536	15,571	Wrongful restraint and wrongful confinement.
6	दंडनीय, जबरदस्ती व हल्ला	6,826	6,817	20,623	Criminal force and assault.
7	चोरी	41,290	41,287	1,28,264	Theft.
8	जबरी चोरी व दरोडेखोरी	3,437	3,431	11,723	Robbery and dacoity.
9	दंडनीय विश्वासघात	3,687	3,673	12,970	Criminal breach of trusts.
10	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	1,788	1,788	5,498	Receiving of stolen property.
11	फसवणूक	5,570	5,541	18,227	Cheating.
12	नैतिक अपाय	3,157	3,157	8,754	Mischief.
13	दंडनीय भतिक्रमण	20,383	20,375	42,228	Criminal trespass.
14	विवाह संबंधांतील गुन्हे	3,167	3,165	7,044	Offences relating to marriage.
15	आक्रमण, अपमान व क्षुब्धताविषयक दंडनीय	12,581	12,552	37,408	Criminal intimidation, insult and annoyance.
16	इतर गुन्हे	22,826	22,814	69,196	Other offences.
	एकूण (अ) ..	2,07,671	2,07,458	6,00,186	Total (A)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.18 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(ब) भारतीय कायदे, मुंबई कायदे, मध्यप्रान्त व बम्हाड कायदे व हुद्राबाद कायदे याखालील गुणहे.			(B) Offences under Indian Acts, Bombay Acts, C. P. and Berar Acts and Hyderabad Acts.		
17	लष्करी छावणी कायदा, दोन, १९२४	1,747	1,747	6,064	Cantonment Act, II of 1924.
18	फौजदारी प्रक्रिया संहिता, पांच, १८९८ ..	21,998	21,998	32,804	Criminal Procedure Code, V of 1898.
19	राज्य कर्मचारी विमा कायदा, चौतीस, १९४८ ..	386	386	903	Employees State Insurance Act, XXXIV of 1948.
20	कारखाने अधिनियम, त्रिसष्ट, १९४८	2,782	2,782	4,667	Factories Act, LXIII of 1948.
21	वन कायदा, सोळा, १९२७ ..	14,032	14,032	17,643	Forest Act, XVI of 1927.
22	मोटर वाहने कायदा, चार, १९३९	1,81,945	1,81,945	3,11,356	Motor Vehicles Act, IV of 1939.
23	प्राण्यांना निर्दयतेने वांगविण्यास प्रतिबंध करणारा अधिनियम, अकरा, १८९०.	5,627	5,627	6,472	Prevention of Cruelty to Animals Act, XI of 1890.
24	अन्न भेसळविरोधी कायदा, सदतीस, १९५४ ..	777	776	2,786	Prevention of Food Adulteration Act, XXXVII of 1954.
25	वेतन प्रदान कायदा, चार, १९३६	9	9	41	Payment of Wages Act, IV of 1936.
26	रेल्वे कायदा, नऊ, १८९०	88,834	88,834	98,843	Railways Act, IX of 1890.
27	कंपनी कायदा, एक, १९५६	1	Companies Act, I of 1956.
28	नगरपालिका कायदा, अकरा, १९६५	3,825	3,825	8,998	Municipalities Act, XI of 1965.
29	पोलीस कायदा, बावीस, १९५१	3,57,645	3,57,623	4,90,778	Police Act, XXII of 1951.
30	जुगार विरोधी कायदा, एकवेळाळीस, १८८७ ..	53,769	53,768	1,16,150	Prevention of Gambling Act, XLI of 1887.
31	दारुबंदी कायदा, पंचचीस, १९४९	1,36,100	1,36,100	3,35,877	Prohibition Act, XXV of 1949.
32	सार्वजनिक वाहन कायदा, सात, १९२० ..	8,232	8,232	15,239	Public Conveyance Act, VII of 1920.
33	दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, एकोणऐशी, १९४८.	21,748	21,478	37,351	Shops and Establishments Act, LXXIX of 1948.
34	आवश्यक वस्तू कायदा, दहा, १९५५ ..	535	535	2,217	Essential Commodities Act, X of 1955.
35	भोक मागण्याविरुद्ध कायदा, बहा, १९६० ..	973	973	973	Prevention of Begging Act, X of 1960.
36	मोटर वाहन कर कायदा, दहा, १९४७ ..	N.A.	N.A.	N.A.	Motor Vehicles Taxation Act, X of 1947.
37	महानगरपालिका कायदा, तीन, १८८८	45,135	44,815	69,445	Municipal Corporation Act, III of 1888.
38	मोटर वाहन कायदा, नऊ, १९४९	49,118	49,118	63,388	Motor Vehicles Act, IX of 1949.
39	इतर कायदे	6,26,702	6,26,085	14,31,433	Other Acts.
एकूण—(ब) ..		16,21,919	16,20,958	30,53,429	Total (B)
एकूण सर्व—(अ+ब) ..		18,29,590	18,28,416	36,53,615	Grand Total (A+B)

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधार गृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

तबता क्रमांक/TABLE No. 10.19

फौजदारी गुन्ह्यांचे बाबतीत दिलेल्या शिक्षा
Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra State
(1986)

अनुक्रमिक Serial No.	प्रकार	माहिती Particulars	Type
(1)	(2)	(3)	(2)
1	फाशी दिलेल्या व्यक्ती	Number of persons executed.
2	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती—		Number of persons sentenced to—
	(अ) मृत्युची	8	(a) Death.
	(ब) जन्मठेपेची	366	(b) Imprisonment for life.
	(क) कमी मुदतीच्या कैदेची	2,16,546	(c) Imprisonment for lesser term.
	(ड) दंड किंवा जप्तीची	9,68,523	(d) Fine or forfeiture.
3	ताकीद देऊन सुटका केलेल्या	24,607
4	तडीपार केलेले	18,799
5	परिक्षणाखालील गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेले.	8,063
6	दंडाची शिक्षा झालेले—		Number of persons sentenced to fine of—
	(अ) दहा रुपये किंवा कमी दंड	1,60,294	(a) Rs. 10 and under.
	(ब) दहा रुपयांपेक्षा जास्त दंड	8,08,229	(b) Over Rs. 10.
7	दंडाची एकूण रक्कम (हजार रुपयांत)—		Total amount of fines ('000 Rs.)—
	(अ) लादलेली	9,09,18,431	(a) Imposed.
	(ब) वसूल केलेली	7,19,95,020	(b) Realised.
	(क) भरपाई केलेली	18,45,418*	(c) Paid as compensation.
	कैदेची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती—		Number of persons sentenced to imprisonment of—
	(अ) १५ दिवस किंवा कमी	1,35,018	(a) 15 days and under.
	(ब) १५ दिवस ते सहा महिने	63,896	(b) Above 15 days to 6 months.
	(क) सहा महिने ते दोन वर्षे	16,105	(c) Above 6 months to 2 years.
	(ड) दोन वर्षांहून अधिक	1,527	(d) Above 2 years.

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements of High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.20

कारागृहातील व दुध्यम कारागृहातील कैदी
Prisoners confined in jails and subsidiary jails
(1988-89)

क्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item		
(1)	(2)	(3)	(2)		
1	कैदेची जागा—		Place of confinement—		
	(अ) मध्यवर्ती कारागृह	7	(a) Central Jails		
	(ब) जिल्हा कारागृह	33	(b) District Jails		
	(क) दुय्यम कारागृह	172	(c) Sub-Jails		
	(ड) मुक्त छावण्या	5	(d) Open Colonies		
	एकूण	217	Total		
		पुरुष Men	स्त्रिया Women		
2	कैदी—		Prisoners—		
2.1	वर्षाच्या सुरुवातीस असलेले	13,011	321	13,332	Remained at the commence- ment of the year.
2.2	वर्षात भरती झालेले	1,83,717	5,828	1,89,545	Received during the Year
2.3	एकूण	1,96,728	6,149	2,02,877	Total
2.4	कायद्याच्या सर्व कलमातून मुक्त झालेले.	1,83,712	5,861	1,89,573	Discharged from all clauses
2.5	वर्षाच्या शेवटी असलेले	13,016	283	13,304	Remaining at the end of the year.
2.6	सर्व वर्गांची एकूण दैनिक सरासरी संख्या.	14,179	332	14,511	Daily average number of each class.

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा व सुधारगृह (पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10-21

वर्षात कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षाअखेर राहिलेल्या कैद्यांची स्त्री/पुरुष यांनुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैदी फक्त) स्त्री/पुरुष, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायांनुसार संख्या
Number of convicts admitted during the year and remained at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)
(1988-89)

क्र.सं./Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars		Item (2)
		पुरुष Men (3)	स्त्रिया Women (4)	
1	आदल्या वर्षाच्या शेवटी राहिलेले कैदी	5,655	99	Remained at the close of the previous year
2	चालू वर्षात कैद केलेले	55,988	1,195	Imprisoned during the present year
3	बदलून आलेले	5,760	68	Received by transfer
	एकूण	67,413	1,362	Total
4	वर्षभरात मुक्त केलेले	62,053	1,271	Discharged during the year.
5	वर्षाअखेर शिल्लक संख्या	5,360	91	Closing balance at the end of the year.
	चालू वर्षात कैद केलेले—			Imprisoned during the present year—
1	वयानुसार/Age—			
1.1	Under 16 वर्षांखालील/years	
1.2	16—18 वर्षे/years	2,214	8	
1.3	19—21 वर्षे/years	6,802	175	
1.4	22—30 वर्षे/years	29,540	592	
1.5	31—40 वर्षे/years	11,417	294	
1.6	41—60 वर्षे/years	5,216	122	
1.7	Above 60 वर्षांवर/years	779	4	
	एकूण	55,998	1,195	Total
2	साक्षरतेनुसार—			Literacy—
2.1	साक्षर	26,828	752	Literate
2.2	निरक्षर	29,170	443	Illiterate
	एकूण	55,998	1,195	Total
3	पूर्वीच्या व्यवसायांनुसार—			Previous occupation —
3.1	शासकीय सेवेत, नगरपालिका किंवा इतर स्थानिक सस्थात काम करणारे.	1,496	33	Employed under Government or municipal or other local authorities.
3.2	व्यावसायिक व्यापार व वाणिज्य क्षेत्रातील.	4,138	74	Professional and engaged in commerce or trade
3.3	सेवा किंवा वैयक्तिक कार्यालये असलेल्या	8,645	216	In service or performing personal offices.
3.4	शेती व पशु क्षेत्रातील	17,005	335	Engaged in agriculture and with animals.
3.5	यांत्रिक, कला, वस्तुनिर्माण व अभियांत्रिकी क्षेत्रातील.			Employed in mechanical, arts, manufacture and engineering operation, etc.
3.6	इतरन्न वर्गीकरण न झालेल्या व्यक्ती	24,714	537	Miscellaneous, not classified otherwise.
	एकूण	55,998	1,195	Total
4	वैवाहिक स्थिती—			Marital Status
4.1	विवाहित	31,015	802	Married
4.2	अविवाहित	23,983	340	Unmarried
4.3	विधवा/विधूर	1,000	53	Widows/Widowers
	एकूण	55,998	1,195	Total

भाषांतर.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector-General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे, व न्याय सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND DEFENCE AND SUDHARGRAH (POLICE CRIMES, JUDICIAL)

तक्ता क्रमांक/TABLE N. 10.22

कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यांनुसार संख्या (न्यायिक कंडा फक्त)
Number of convicts admitted into jails by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who had been previously convicted (for Judicial convicts only)
(1988-89)

क्रमांक Serial No.	वाच	पुरुष Male	स्त्रिया Women	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
वर्षभरात कारागृहात दाखल केलेले कैदी— कारावासी—				Convicts admitted during the year — Imprisonment—
1	एक महिना किंवा कमी	40,119	921	Not exceeding one month
2	एक महिन्यांहून जास्त व तीन महिने किंवा कमी ..	8,024	128	Above one month and not exceeding three months.
3	तीन महिन्यांहून जास्त व सहा महिने किंवा कमी ..	3,974	62	Above three months and not exceeding six months.
4	सहा महिन्यांहून जास्त व एक वर्ष किंवा कमी ..	1,931	41	Above six months and not exceeding one year.
5	एक वर्षांहून जास्त व दोन वर्षे किंवा कमी ..	686	12	Above one year and not exceeding two years.
6	दोन वर्षांहून जास्त व पाच वर्षे किंवा कमी ..	487	8	Above two years and not exceeding five years.
7	पाच वर्षांहून जास्त व दहा वर्षे किंवा कमी ..	267	3	Above five years and not exceeding ten years.
8	दहा वर्षांहून जास्त	73	5	Exceeding ten years
9	हद्दपारीची शिक्षा—			Sentenced to transportation—
	(अ) जन्मठेप	134	15	(a) For life
	(ब) मुदतीची हद्दपारी	(b) For a term
10	मृत्युची शिक्षा	3	0	Sentences of death
एकूण ..		55,998	1,195	Total
पूर्वी शिक्षा झालेले व कारागृहात दाखल केलेले कैदी—				Convicts admitted who had been previously convicted—
1	जामोत न मिळाल्यामुळे किंवा चांगल्या वर्तणुकीअभावी कैद केलेले सगईत गुन्हेगार.	Number of habitual offenders imprisoned in default of finding security or good behaviour
2	पूर्वी शिक्षा झालेले व जामोत न मिळाल्यामुळे कैद केलेले—			Number of imprisoned in default of security with previous conviction.—
	(अ) पूर्वी एकदा शिक्षा झालेले	1,723	21	(a) Previously convicted once
	(ब) पूर्वी दोनदा शिक्षा झालेले	255	1	(b) Previously convicted twice
	(क) पूर्वी दोनपेक्षा जास्त वेळा शिक्षा झालेले ..	1,206	3	(c) Previously convicted more than twice
एकूण—(१+२)		2,684	25	Total (1+2)
3	११ वर्षांखालील गुन्हेगार	Offenders under 16 years of age

साधार.—कारागृह महानिरीक्षक, याचे कार्यालय महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10: सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, व सुधारगृहे)
SOCIAL, SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGRAH)

तबला क्रमांक/TABLE No. 10,23

तुरुंगातील कैद्यांवर पहरा करणे व त्यांची देखभाल करणे यांवरील खर्च

Expenditure on guarding and maintaining the prisoners in jails

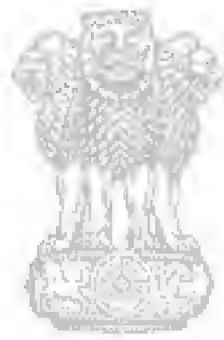
(1988-89)

(रुपये हजाराने)
(Rs. in thousands)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	खर्च (ह हजाराने) Expenditure (in 000 Rs)	Item
(1)	(2)	(2)	(2)
1	कैद्यांची रोजची सरासरी संख्या (साधे कैदी वगळून)	14,505	Daily average number of Prisoners (Excluding civil Prisoners)
2	वेतन	62,637	Salaries
3	प्रवास खर्च	1,517	Travel expenses
4	आहारविषयक आकार	19,090	Diet charges
5	इतर खर्च	16,004	Other charges
6	कार्यालयीन खर्च	2,158	Office expenses
7	अवजारे, यंत्रसंच व यंत्रसामग्री	112	Tools, Plants, Machinery and Equipment
8	भाडे, दर व कर	896	Rents, Rates and taxes
9	मजुरी	964	Wages
10	सहाय्यक अनुदान	170	Grant-in-aid contribution
11	तुरुंगातील वस्तुनिर्माण	43,155	Jail Industries
12	पशुधन	2,800	Live stock
	एकूण खर्च	1,49,503	Total expenditure
	योजनांतर्गत खर्च—		(C) Expenditure under scheme—
13	वेतन	..	Salaries
14	यंत्रसामग्री	..	Machinery
	एकूण खर्च	1,49,503	TOTAL
	कैद्यांचा दरडोई एहूग खर्च (रुपये)	28.24	Total cost per head of average strength (in Rs.)

आधार—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Sources—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

११. राज्य उत्पन्न

११.१. राज्य उत्पन्नाचे चालू किमतीनुसार व १९८०-८१ या वर्षातील स्थिर किमतीनुसार अंदाज, त्यांची टक्केवारीनुसार विभागणी, क्षेत्रानुसार विभागणी इत्यादि माहिती या विभागात दिली आहे. हे अंदाज (१) कार्यालयीन अभिलेखांमधून उपलब्ध झालेल्या व (२) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, केंद्रीय सांख्यिकी संघटना आणि इतर संस्थांनी मागील काही वर्षात घेतलेल्या नमुना पाहण्या व अभ्यास पाहण्या यातून गोळा केलेल्या, व्यापक सांख्यिकी माहितीवर आधारित आहेत.

तक्ता क्र. ११.१ मध्ये घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक यांची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ११.२ मध्ये घटक खर्चावर आधारित चालू किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ११.३ मध्ये घटक खर्चावर आधारित स्थिर किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. ११.४ मध्ये घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांकांची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. ११.५ मध्ये मागील वर्षापेक्षा निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर किमतीनुसार देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र. ११.६ मध्ये स्थिर किमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न दिले आहे.

11. STATE INCOME

11.1. In this section the estimates of State income at current and constant (1980-81) prices, its percentage distribution, sectoral distribution etc. are given. These estimates are prepared on the basis of comprehensive statistical material which has become available from official records and also collected through sample surveys and type studies conducted by this Directorate, Central Statistical Organisation and other agencies over the past few years.

Table No. 11.1 gives information regarding State and per capita domestic products at factor cost and their indices.

Table No. 11.2 gives information regarding net State domestic products at factor cost by sectors at current prices.

Table No. 11.3 gives information regarding net State domestic products at factor cost by sectors at constant prices.

Table No. 11.4 gives information regarding indices of net State domestic products at factor cost by major sectors.

Table No. 11.5 gives information regarding percentage in net State domestic products over the previous year at constant prices.

Table No. 11.6 gives information regarding per capita income in selected States, Union territories of India at constant prices.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11-1 (अ)

घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक
State and per Capita Domestic Product at factor cost and their Indices

वर्ष	Unit	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1984-85*	1985-86*	1986-87*	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(1)
समूह राज्य उत्पन्न										
चालू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	N. A.	{ (i) At current prices (ii) At 1970-71 prices
निव्वळ राज्य उत्पन्न										
चालू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	Net State Domestic Product
	{ (i) At current prices (ii) At 1970-71 prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न										
चालू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	Per Capita Net State Domestic Product
	{ (i) At current prices (ii) At 1970-71 prices
समूह राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक										
चालू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	N. A.	Index number of Gross State Domestic Product.
	{ (i) At current prices (ii) At 1970-71 prices
निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक										
चालू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	Index Number of Net State Domestic Product.
	{ (i) At current prices (ii) At 1970-71 prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक										
चालू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	Index number of per Capita Net State Domestic Product.
	{ (i) At current prices (ii) At 1970-71 prices

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

*अस्थायी/Provisional.

आधार—अर्थ व सांख्यिकी सचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबता क्रमांक/TABLE No. 11-1 (ब)

घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक
State and Capita Domestic product at factor cost and their Indices

वात्र	Unit	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1988-89*	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(1)
राज्य उत्पन्न—									
चालू किमतीनुसार	(Rs. in lakhs)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	16,61,272	29,68,412	43,85,260	Gross Domestic Product
स्थिर (१९८०-८१ व्या) किमतीनुसार		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	16,61,372	20,73,348	24,45,638	i) At Current Prices
निव्वळ राज्य उत्पन्न—									
चालू किमतीनुसार		N.A.	1,70,566	4,29,847	8,34,237	15,11,337	26,53,042	38,98,987	ii) At 1980-81 Prices
स्थिर (१९८०-८१ व्या) किमतीनुसार		N.A.	7,99,171	10,22,192	12,56,083	15,11,337	18,74,682	22,00,465	Net State Domestic Product
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न—									
चालू किमतीनुसार	(in Rs.)	N.A.	436.74	868.55	1,503.10	2,427.34	3,824.93	5,362.60	i) At Current Prices
स्थिर (१९८०-८१ व्या) किमतीनुसार		N.A.	2,046.32	2,065.45	2,270.70	2,427.34	2,709.82	3,026.48	ii) At 1980-81 Prices
यूँल राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक—									
चालू किमतीनुसार		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	100.00	178.67	263.95	Index Number of Gross State Domestic Product
स्थिर (१९८०-८१ व्या) किमतीनुसार		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	100.00	124.80	147.21	i) At Current Prices
निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक—									
चालू किमतीनुसार		N.A.	100.00	252.01	489.10	886.07	1,555.43	2,285.91	ii) At 1980-81 Prices
स्थिर (१९८०-८१ व्या) किमतीनुसार		..	100.00	127.91	157.17	189.11	234.58	275.34	Index Number of Net State Domestic Product
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक—									
चालू किमतीनुसार		N.A.	100.00	198.87	345.31	555.79	878.08	1,227.87	Index Number of per Capita Net State Domestic Product
स्थिर (१९८०-८१ व्या) किमतीनुसार		..	100.00	100.93	110.97	118.62	132.42	147.90	i) At Current Prices
									ii) At 1980-81 prices

N.A. : उपलब्ध नाही/Not Available

Source : Directorate of Economics & Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

आधार—अर्थ व सांख्यिकी सचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

*अस्थायी/Provisional

११. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11-2

घटक खर्चावर आधारित चालू किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न
Net State Domestic Product at Factor Cost by Sectors at current prices

(रु. लाखात/Rs. in lakhs.)

क्षेत्र	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86*	1988-89*	Sector
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(1)
प्राथमिक क्षेत्र	Primary Sector
१. इंधन	Agriculture and Livestock
२. पशुधन	Forestry and Logging
३. वन उद्योग	Fishing
४. मत्स्योद्योग	Mining and Quarrying
५. साणी	
द्वितीय क्षेत्र	Secondary Sector
१. कारखाने	Manufacturing
१.१ नौवनीकृत	Registered
१.२ इतर	Un-registered
२. बांधकाम	Construction
३. वीज, गॅस आणि पणोपुरवठा	Electricity, Gas and Water-supply
तृतीय क्षेत्र	Tertiary Sector
१. परिवहन, दळणवळण आणि वसाह	Transport, Storage and Communications
१.१ रेल्वे	Railways
१.२ इतर साधने परिवहन आणि वसाह	Transport by other means and storage
१.३ दळणवळण	Communications
२. व्यापार, बाणावळ आणि उपहारगृहे	Trade, hotels and restaurants
३. बँका आणि विमा उद्योग	Banking and Insurance
४. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि आवश्यक सेवा.	Real estate and ownership of dwellings and business services.
५. सार्वजनिक प्रशासन	Public Administration
६. इतर सेवा	Other Services
एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	Net State Domestic Product

N A. उपलब्ध नाही/Not Available

बाधक.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

* अस्थायी/Provisional.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक: TABLE No. 11:3

घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९८०-८१ च्या) किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न

Net State Domestic Product at factor cost by Sectors at constant (1980-81) prices

(₹ लाखाने/Rs. in lakhs)

क्षेत्र	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86*	1988-89*	Sector
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(1)
प्राथमिक क्षेत्र	..	3,41,938	3,09,809	4,06,721	4,25,349	4,34,913	4,82,408	Primary Sector
1. कृषि	..	2,99,980	2,60,755	3,62,952	3,74,903	3,76,291	4,37,636	{ Agriculture
2. पशुधन	..	36,593	42,094	30,770	36,721	41,534	23,736	{ Livestock
3. वन उद्योग	..	3,946	4,523	9,189	8,365	8,237	9,386	Forestry and Logging
4. मत्स्योद्योग	..	1,419	2,437	3,810	5,355	8,851	11,650	Fishing
5. खानो	Mining and Quarrying
द्वितीय क्षेत्र	..	2,18,773	3,42,257	4,00,352	5,28,869	6,55,321	7,72,532	Secondary Sector
1. कारखाने—	Manufacturing, —
(i) नोंदणीकृत	..	89,948	1,65,276	2,03,604	2,89,349	3,66,082	4,49,061	(i) Registered
(ii) इतर	..	63,528	80,555	92,331	1,24,931	1,46,622	1,62,050	(ii) Un-registered
2. वायूकाम	..	62,484	88,538	94,486	1,00,353	1,19,747	1,33,140	Construction
3. वीज, गैस आणि पाणीपुरवठा	..	2,818	7,888	9,931	14,236	22,870	28,281	Electricity, Gas and Water-supply
तृतीय क्षेत्र	..	2,38,455	3,70,126	4,49,010	5,57,119	7,84,448	9,45,525	Tertiary Sector
1. परिवहन, दळणवळण आणि वसाह	Transport, Storage and Communications.
(i) रेल्वे	..	3,409	4,753	5,348	6,487	8,597	9,427	(i) Railways
(ii) इतर साधनेने परिवहन आणि वसाह	..	14,193	31,826	38,397	46,502	72,861	92,772	(ii) Transport by other means and storage
(iii) दळणवळण	..	2,692	6,180	6,791	12,634	17,550	20,230	(iii) Communications
2. व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	..	94,512	1,14,496	1,42,949	1,87,070	2,32,013	2,70,828	Trade, hotels and restaurants
3. बँका आणि विना उद्योग	..	25,848	51,962	69,005	81,177	1,46,659	1,97,794	Banking and Insurance
4. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	..	32,812	52,443	61,424	72,526	85,563	94,194	Real estate and ownership of dwellings and business services.
5. सार्वजनिक प्रशासन	..	7,052	18,786	24,722	41,792	51,114	74,097	Public Administration
6. इतर सेवा	..	57,937	89,680	1,00,374	1,08,931	1,59,791	1,86,183	Other Services
एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	..	7,99,171	10,22,192	12,56,083	15,11,337	18,74,682	22,00,465	Net State Domestic Product

*अस्थायी/Provisional.

N. A. उपलब्ध नाही/Not Available

आधार.— अर्थ व माहिती संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 11-4

घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांक
Indices of Net State Domestic Product at Factor cost by Major Sectors

सपशील	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1988-89	Particulars
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(1)
निव्वळ राज्य उत्पन्न (निर्देशांक)	..	N.A.						Index-Net State Domestic Product
(i) चालू किमतीनुसार ..		100-00	252-01	489-10	886-07	1,555-43	2,285-91	(i) At current prices
(ii) स्थिर (१९८०-८१ च्या) किमतीनुसार ..		100-00	127-91	157-17	189-11	234-58	275-34	(ii) At 1980-81 prices
प्राथमिक क्षेत्र	..	N.A.						Primary Sector
(i) चालू किमतीनुसार ..		100-00	175-36	376-26	630-31	942-44	1,365-99	(i) At current prices
(ii) स्थिर (१९८०-८१ च्या) किमतीनुसार ..		100-00	90-60	118-95	124-39	127-19	141-08	(ii) At 1980-81 prices
द्वितीय क्षेत्र	..	N.A.						Secondary Sector
(i) चालू किमतीनुसार ..		100-00	313-94	579-52	1,119-32	1,980-59	2,817-67	(i) At current prices
(ii) स्थिर (१९८०-८१ च्या) किमतीनुसार ..		100-00	156-44	182-99	241-74	299-54	353-11	(ii) At 1980-81 prices
तृतीय क्षेत्र	..	N.A.						Tertiary Sector
(i) चालू किमतीनुसार ..		100-00	292-25	548-96	997-79	1,936-52	2,947-73	(i) At current prices
(ii) स्थिर (१९८०-८१ च्या) किमतीनुसार ..		100-00	155-22	188-30	233-64	328-97	396-52	(ii) At 1980-81 prices
दरबोई निव्वळ राज्य उत्पन्न	N.A.						Per Capita Net State Domestic Product.
(i) चालू किमतीनुसार ..		100-00	198-87	345-31	555-79	878-08	1,227-87	(i) At current prices
(ii) स्थिर (१९८०-८१ च्या) किमतीनुसार ..		100-00	100-93	110-97	118-62	132-42	147-90	(ii) At 1980-81 prices

N. A.—उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार:—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबता कलोक/TABLE No. 11-5

मागील बर्षावशा निवळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर (१९८०-८१ च्या) किमतीनुसार
Percentage change in Net State Domestic Product over the previous year at constant (1980 81) prices

वेळ/वर्ष	1959-60	1969-70	1970-71	1975-76	1979-80	1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	Sector/Years
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)
महाराष्ट्र राज्य															
प्राथमिक	N. A.	(-)-3.2	(-)-0.7	2.1	(-)-0.1	(-)-5.5	4.8	(-)-5.5	6.5	1.8	(-)-4.8	(-)-17.6	27.6	5.6	Maharashtra State Primary Secondary Tertiary
दुय्यम	N. A.	5.5	4.5	6.2	1.6	1.1	(-)-3.2	4.2	7.5	0.5	13.7	7.0	(-)-0.7	11.0	
तृतीय	N. A.	4.1	7.4	6.6	1.3	0.9	5.9	10.6	5.5	3.8	9.8	2.4	7.3	9.7	
एकूण राज्य उत्पन्न	N. A.	2.1	3.9	5.0	1.0	(-)-10.9	2.4	3.8	6.5	2.2	7.3	(-)-10.6	8.2	9.2	Total State Income
भारत															
प्राथमिक	(-)-1.1	6.6	6.9	13.3	(-)-13.4	13.3	6.3	(-)-1.2	10.7	(-)-0.3	0.1	(-)-1.3	0.3	16.0	India Primary Secondary Tertiary
दुय्यम	6.6	8.9	1.6	4.8	(-)-4.6	2.5	7.7	4.0	9.5	6.1	4.3	6.6	6.6	8.3	
तृतीय	5.1	5.3	4.9	7.2	1.5	4.2	5.0	6.6	5.1	6.2	7.6	6.8	6.6	8.4	
एकूण राष्ट्रीय उत्पन्न	1.9	6.7	5.1	9.4	(-)-6.3	7.3	5.8	2.2	8.1	3.4	3.9	3.3	4.0	11.2	Total National Income

N. A.—उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay

11. दल्ल उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11-6

स्थिर (१९७०-७१ द्या व १९८०-८१ द्या) किमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न
Per Capita Income in selected States/Union Territories of India at constant (1970-71 and 1980-81) prices
(1988-89)

(रुपये/in Rs.)

क्र. क्र.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	१९७०-७१ द्या किमतीनुसार/ At 1970-71 Prices										१९८०-८१ द्या किमतीनुसार At 1980				State/Union Territory
		1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86*	1986-87*	1987-88*	1988-89*	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1	आंध्र प्रदेश	585	625	1,380	1,552	1,461	1,530	1,692	Andhra Pradesh
2	अरुणाचल प्रदेश	456	479	1,557	2,218	2,365	2,317	2,429	Arunachal Pradesh
3	आसाम	535	559	1,200	1,483	1,474	1,521	1,516	Assam
4	बिहार	402	409	896	1,021	1,048	996	1,071	Bihar
5	गोवा, दमण आणि दीव	915	1,224	3,145	3,166	3,353	3,405	3,523	Goa, Daman and Diu
6	गुजरात	829	816	1,951	2,049	2,163	1,942	2,631	Gujarat
7	हरियाणा	877	938	2,370	2,778	2,714	2,598	3,160	Haryana
8	हिमाचल प्रदेश	651	717	1,664	1,826	1,929	1,853	1,948	Himachal Pradesh
9	जम्मू आणि काश्मिर	548	573	642	681	684	Jammu and Kashmir
10	कर्नाटक	641	666	1,612	1,723	1,848	1,914	2,041	Karnataka
11	केरळ	594	610	1,494	1,462	1,400	1,416	1,530	Kerala
12	मध्य प्रदेश	494	499	517	606	576	649	691	Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र	783	878	2,427	2,710	2,644	2,813	3,026	Maharashtra
14	मणिपूर	390	510	1,449	1,684	1,684	1,766	1,775	Manipur
15	मेघालय	1,361	1,427	1,415	1,485	1,514	Meghalaya
16	ओरिसा	485	470	1,231	1,390	1,365	1,320	1,493	Orissa
17	पंजाब	1,070	1,192	2,675	3,167	3,223	3,310	3,421	Punjab
18	राजस्थान	645	584	1,199	1,338	1,333	1,241	1,620	Rajasthan
19	सिक्कीम	1,571	2,017	2,297	Sikkim
20	तामिलनाडु	581	597	1,498	1,823	1,811	1,930	2,030	Tamil Nadu
21	त्रिपुरा	502	518	1,323	1,356	1,385	Tripura
22	उत्तर प्रदेश	486	474	1,286	1,404	1,441	1,455	1,555	Uttar Pradesh
23	पश्चिम बंगाल	722	758	1,612	1,707	1,755	1,828	1,930	West Bengal
24	दिल्ली	1,199	1,274	3,843	4,252	4,507	4,601	Delhi
25	पॉन्डिचेरी	815	962	3,038	3,116	3,241	3,309	3,245	Pondicherry
	भारत	633	664	1,630	1,842	1,866	1,903	2,078	India

N. A. उपलब्ध नाही./Not available.

*अस्थायी/Provisional.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11.7

औद्योगिक गटानुसार झालेले चालू किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न (नविन मालिका)
State Income of Maharashtra by Industrial Origin at Current Prices (New Series)

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakhs)

क्रमांक Serial No. (1)	बाबी (2)	1980-81 (3)	1985-86* (4)	1986-87* (5)	1987-88* (6)	1988-89* (7)	Items (2)
1	कृषि	3,74,908	5,37,865	4,95,229	6,96,023	8,34,798	Agriculture
2	वन उद्योग	36,721	71,727	54,261	44,477	46,837	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	8,365	11,873	12,866	13,673	16,956	Fishing
4	खानी	5,355	14,513	16,926	19,728	23,207	Mining and Quarrying
	एकूण—प्राथमिक	4,25,349	6,35,978	5,79,282	7,73,901	9,21,798	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—						Manufacturing—
5.1	नोंदणीकृत	2,89,349	4,92,434	5,62,318	5,76,083	7,27,664	Registered
5.2	इतर	1,24,931	1,89,176	1,97,567	2,10,026	2,32,382	Un-registered
6	बांधकाम	1,00,353	2,10,537	2,43,729	2,75,781	3,16,701	Construction
7	बीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	14,236	43,663	51,013	45,011	54,575	Electricity, Gas and Water-supply.
	एकूण—दुय्यम	5,28,869	9,35,810	10,54,627	11,06,901	13,31,322	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार—						Transport, Storage and Communications—
8.1	रेल्वे	6,487	22,034	27,277	29,559	31,753	Railways
8.2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार.	46,502	1,14,301	1,27,451	1,53,478	1,80,032	Transport by other means and storage.
8.3	दळणवळण	12,634	26,235	39,470	53,246	72,268	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	1,87,070	3,12,139	3,33,075	3,77,241	4,39,076	Trade, Hotels and Restaurants
	एकूण (८+९)	2,52,693	4,74,709	5,27,273	6,13,524	7,23,129	Total (8+9)
10	बँका आणि विमा उद्योग	81,177	1,70,662	1,88,912	2,36,682	2,78,365	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	72,526	93,611	97,975	1,10,027	1,24,349	Real Estate and ownership of Dwellings and business services.
	एकूण (१०+११)	1,53,703	2,64,273	2,86,887	3,46,709	4,02,714	Total (10+11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	41,792	94,488	1,10,641	1,23,730	1,48,193	Public Administration
13	इतर सेवा	1,08,931	2,47,784	2,57,020	2,99,479	3,71,831	Other Services
	एकूण (१२+१३)	1,50,723	3,42,272	3,67,661	4,23,209	5,20,024	Total (12+13)
	एकूण—तृतीय	5,57,119	10,81,254	11,81,821	13,83,442	16,45,867	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	15,11,337	26,53,042	28,15,730	32,64,244	38,98,987	Net State Domestic Product
15	दरडोई राज्य उत्पन्न (रु.)	2427.34	3834.93	3997.12	4557.98	5362.60	Per Capita State Income (Rs.)

*अस्थायी/Provisional.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11-8

औद्योगिक गटानुसार झालेल्या चालू किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी
Percentage distribution of State Income by Industrial origin at current prices

क्रमांक Serial No.	वाच	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1 कृषि	24.8	20.3	17.6	21.3	21.4	Agriculture
2 वन उद्योग	2.4	2.7	1.9	1.4	1.2	Forestry and Logging
3 मत्स्योद्योग	0.6	0.4	0.5	0.4	0.4	Fishing
4 खानी	0.3	0.6	0.6	0.6	0.6	Mining and Quarrying
एकूण—प्राथमिक	..	28.1	24.0	20.6	23.7	23.6	Sub-Total—Primary
5 कारखाने—							Manufacturing—
5.1 नोंदणीकृत	19.2	18.6	20.0	17.7	18.7	Registered
5.2 इतर	8.3	7.1	7.0	6.4	6.0	Un-registered
6 बांधकाम	6.6	7.9	8.6	8.4	8.1	Construction
7 बीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	..	0.9	1.6	1.8	1.4	1.4	Electricity, Gas and Water-supply.
एकूण—दुय्यम	..	35.0	35.2	37.4	33.9	34.2	Sub-Total—Secondary
8 परिवहन, दळणवळण आणि वसाह—							Transport, Storage and Communications—
8.1 रेल्वे	0.4	0.8	1.0	0.9	0.8	Railways
8.2 इतर साधनाने परिवहन आणि वसाह.	..	3.1	4.3	4.5	4.7	4.6	Transport by other means and Storage.
8.3 दळणवळण	0.8	1.0	1.4	1.6	1.9	Communications
9 व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	..	12.4	11.8	11.8	11.6	11.3	Trade, Hotels and Restaurants
एकूण (८+९)	16.7	17.9	18.7	18.8	18.6	Total (8+9)
10 बँका आणि वसा उद्योग	..	5.4	6.4	6.7	7.2	7.1	Banking and Insurance
11 रथावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	..	4.8	3.6	3.5	3.4	3.2	Real Estate and ownership of Dwellings and Business services.
एकूण (१०+११)	..	10.2	10.0	10.2	10.6	10.3	Total (10+11)
12 सार्वजनिक प्रशासन	2.8	3.6	4.0	3.8	3.8	Public Administration
13 इतर सेवा	7.2	9.3	9.1	9.2	9.5	Other Services
एकूण (१२+१३)	..	10.0	12.9	13.1	13.0	13.3	Total (12+13)
एकूण—तृतीय	..	36.9	40.8	42.0	42.4	42.2	Sub-Total—Tertiary
एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	..	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Net State Domestic Product

बाधक.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबता क्रमांक/TABLE No. 11-9

औद्योगिक गटानुसार झालेले राज्य उत्पन्न १९८०-८१ च्या किमतीनुसार (नवीन मालिका)

State Income by Industrial Origin at Constant 1980-81 Prices (New Series)

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

क्रमांक Serial No.	वाच	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88*	1988-89*	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1 कृषि	3,74,908	3,76,291	3,10,194	4,15,496	4,37,636	Agriculture
2 वन उद्योग	36,721	41,534	30,808	22,594	23,736	Forestry and Logging
3 मत्स्योद्योग	8,365	8,237	7,910	7,994	9,386	Fishing
4 खानी	5,355	8,851	9,289	10,878	11,650	Mining and Quarrying
एकूण—प्राथमिक	..	4,25,349	4,34,913	3,58,201	4,56,962	4,82,408	Sub-Total—Primary
5 कारखाने—							Manufacturing—
5-1 नोंदणीकृत	2,89,349	3,66,082	4,01,008	3,84,548	4,49,001	Registered
5-2 इतर	1,24,931	1,46,622	1,50,875	1,57,191	1,62,050	Un-registered
6 बांधकाम	1,00,353	1,19,747	1,24,035	1,28,517	1,33,140	Construction
7 बीज, गॅस आणि पार्श्वपुरवठा	..	14,236	22,870	24,950	25,539	28,281	Electricity, Gas and Water supply
एकूण दुय्यम	..	5,28,869	6,55,321	7,00,888	6,95,795	7,72,532	Sub-Total—Secondary
8 परिवहन, दळणवळण आणि वस्त्र—							Transport, Storage and Communications—
8-1 रेल्वे	6,487	8,597	9,295	9,767	9,427	Railways
8-2 इतर साधनांचे परिवहन आणि वस्त्र	46,502	72,861	77,786	87,217	92,772	Transport by other means and Storage.
8-3 दळणवळण	12,634	17,850	19,028	20,135	20,230	Communications
9 व्यापार, हॉटेल्स आणि उपाहारगृहे	..	1,87,070	2,32,013	2,37,149	2,51,544	2,70,828	Trade, Hotels and Restaurants
एकूण (८+९)	..	2,52,693	3,31,321	3,43,258	3,68,663	3,93,257	Total (8+9)
10 बँक आणि विमा उद्योग	81,177	1,46,659	1,57,557	1,71,918	1,97,794	Banking and Insurance
11 स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	72,526	85,563	83,309	91,215	94,194	Real Estate and ownership of Dwellings and Business Services
एकूण (१०+११)	..	1,53,703	2,32,222	2,40,866	2,63,133	2,91,988	Total (10+11)
12 सार्वजनिक प्रशासन	41,792	61,114	63,057	67,413	74,097	Public Administration
13 इतर सेवा	1,08,931	1,59,791	1,51,389	1,62,683	1,86,183	Other Services
एकूण (१२+१३)	..	1,50,723	2,20,905	2,14,446	2,30,096	2,60,280	Total (12+13)
एकूण - तृतीय	..	5,57,119	7,84,448	8,03,570	8,61,892	9,45,525	Sub-Total—Tertiary
14 एकूण निष्कृत राज्य उत्पन्न	..	15,11,337	18,71,682	13,52,659	20,14,649	22,00,405	Net State Domestic Product
15 सरदारी राज्य उत्पन्न (क. मध्ये)	..	2,427.34	2,709.82	2,644.17	2,813.13	3,026.48	Per Capita State income (In Rs.)

*अस्थायी/Provisional.

साधन.—अर्थ व माहिती संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबता क्रमांक/TABLE No. 11-10

औद्योगिक गठानुसार झालेल्या १९८०-८१ च्या किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची दृक्केवारी
 Percentage distribution of State Income by industrial origin at constant (1980-81) prices

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	कृषि	24.8	20.1	16.7	20.6	19.9	Agriculture
2	वन उद्योग	2.4	2.2	1.6	1.1	1.1	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	0.6	0.4	0.4	0.4	0.4	Fishing
4	खानी	0.3	0.5	0.5	0.6	0.5	Mining and Quarrying
	एकूण—प्राथमिक ..	28.1	23.2	19.2	22.7	21.9	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—						Manufacturing—
5-1	नोंदणीकृत	19.2	19.5	21.5	19.1	20.4	Registered
5-2	इतर	8.3	7.8	8.1	7.8	7.4	Un-registered
6	बांधकाम	6.6	6.4	6.7	6.4	6.0	Construction
7	बीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा ..	0.9	1.2	1.3	1.2	1.3	Electricity, gas and water-supply
	एकूण—दुय्यम ..	35.0	34.9	37.6	34.5	35.1	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, दळणवळण आणि बखार—						Transport, storage and commu- nications—
8-1	रेल्वे	0.4	0.5	0.5	0.5	0.4	Railways
8-2	इतर साधनाने परिवहन आणि बखार.	3.1	3.9	4.2	4.3	4.3	Transport by other means and storage.
8-3	दळणवळण	0.8	0.9	1.0	1.0	0.9	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे.	12.4	12.4	12.8	12.5	12.3	Trade, hotels and restaurants
	एकूण (८+९) ..	16.7	17.7	18.5	18.3	17.9	Total (8+9)
10	बँका आणि विमा उद्योग	5.4	7.8	8.5	8.5	9.0	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	4.8	4.6	4.7	4.6	4.3	Real estate and ownership of dwellings and business services,
	एकूण (१०+११) ..	10.2	12.4	13.2	13.1	13.3	Total (10+11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	2.8	3.3	3.4	3.3	3.4	Public Administration
13	इतर सेवा	7.2	8.5	8.1	8.1	8.4	Other Services
	एकूण (१२+१३) ..	10.0	11.8	11.5	11.4	11.8	Total (12+13)
	एकूण—तृतीय	36.9	41.9	43.2	42.8	43.0	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न ..	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Net State Domestic Product

बांधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source — Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

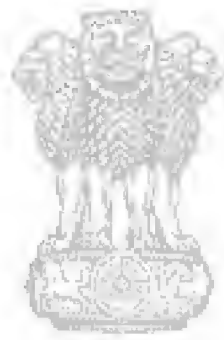
तबता करं/TABLE No. 11-11

औद्योगिक मंडालानुसार आलेखे राज्य उत्पन्नाचे १९८०-८१ च्या किमतीनुसार निर्देशांक
Indices of State Income by Industrial Origin at Constant 1980-81 Prices

अनुक्रमांक Serial No.	वाव	1980-81	1985-85	1985-87	1987-88	1988-89	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	कृषि	100.0	100.4	82.7	110.8	116.7	Agriculture
2	वन उद्योग	100.0	113.1	83.9	61.5	64.6	Forestry and logging
3	मत्स्योद्योग	100.0	98.5	94.6	95.6	112.2	Fishing
4	खाणी	100.0	165.3	173.5	203.1	217.6	Mining and quarrying
	एकूण—प्राथमिक ..	100.0	102.2	84.2	107.4	113.4	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—						Manufacturing—
5.1	नोंदणीकृत	100.0	126.5	138.6	132.9	155.2	Registered
5.2	इतर	100.0	117.4	120.8	125.8	129.7	Un-registered
6	बांधकाम	100.0	119.3	123.6	128.1	132.7	Construction
7	बीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	100.0	160.6	175.3	179.4	198.7	Electricity, gas and water-supply
	एकूण—दुय्यम ..	100.0	123.9	132.5	131.6	146.1	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, दळणवळण आणि बजार —						Transport, Storage and Communications—
8.1	रेल्वे	100.0	132.5	143.3	150.6	145.3	Railways
8.2	इतर साधनाने परिवहन आणि बजार.	100.0	156.7	167.3	187.6	199.5	Transport by other means and storage.
8.3	दळणवळण	100.0	141.3	150.6	159.4	160.1	Communication
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	100.0	124.0	126.8	134.5	144.8	Trade, hotels and restaurants
	एकूण (८+९) ..	100.0	131.1	135.8	145.9	155.6	Total (8+9)
10	बँका आणि विमा उद्योग ..	100.0	180.7	194.1	211.8	243.7	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा	100.0	118.0	121.8	125.8	129.9	Real estate and ownership of dwellings and business services.
	एकूण (१०+११) ..	100.0	151.1	160.0	171.2	190.0	Total (10+11)
12	सार्वजनिक प्रशासन ..	100.0	146.2	150.9	161.3	177.3	Public administration
13	इतर सेवा	100.0	146.7	139.0	149.3	170.9	Other services
	एकूण (१२+१३) ..	100.0	146.6	142.3	152.7	172.7	Total (12+13)
	एकूण—तृतीय ..	100.0	140.8	144.2	154.7	169.7	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	124.0	123.2	133.3	145.6	Net State Domestic Product.
15	दरबोई राज्य उत्पन्न	100.0	111.6	108.9	115.9	124.7	Per capita State income

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

12. शेती:

१२.१. या विभागामध्ये जमिनीचा वापर, मुख्य पिके, त्यांचे उत्पादन, जागृत क्षेत्र, उद्भावनाचे निर्देशांक, मृदू संधारण, शेतीची यंत्रे व अवजारे व कृषि सगता या बाबींची माहिती दिली आहे.

१२.२. गाव पत्रानुसार भौगोलिक क्षेत्र हे ग्राम अधिकाऱ्यांनी महसुलीच्या कामांसाठी गोळा केलेल्या खेड्यातील माहितीवरून गणना केलेले क्षेत्र होय. भारताच्या सर्व्हेयर-जनरल यांनी दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी व गाव पत्रानुसार दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी यात फरक आढळून येतो, कारण पहिले क्षेत्र हे गटाचा माहिती गोळा करून काढलेले असते, तर दुसरे गाव पत्रावरून खेड्यातील क्षेत्रफळाची वेरीज करून काढलेले असते. या वृत्तिरिक्त इमारती, रस्ते इत्यादींवालील क्षेत्रफळ मोजताना विचारात घेण्यात येणाऱ्या गॅप्टीही वेगवेगळ्या आहेत. "वने" या मध्ये प्रत्यक्ष वनावालील असलेले सर्व क्षेत्र किंवा कोणत्याही वनविषयक कायद्यानुसार राज्य सरकारच्या किंवा खाजगी अधिपत्याखालील "वने" म्हणून घेतलेले क्षेत्र किंवा प्रशासकीय बाबीसाठी "वने" म्हणून गणले गेलेले क्षेत्र ह्याचा समावेश आहे. जर ह्यातील काही भाग वनव्याप्त नसेल, परंतु तो शेतीकरिता उपयोगात आणला जात असेल तर त्यानुसार त्या क्षेत्राला कसलेले किंवा न कसलेले क्षेत्र असे संबोधण्यात येते. "निगर-शेती वापराखाली असलेली जमीन" म्हणजे इमारती, रस्ते व इतर यात्राखालील जमीन किंवा पाण्याखालील उदा. नद्या, कालवे यांनी व्याप असलेली जमीन आणि शेती सोडून इतर उपयोगात आणलेली जमीन याचा समावेश होतो. पडिक आणि लागवडीस योग्य नसलेल्या जमिनीत सर्व पडिक व लागवडीस योग्य नसलेली म्हणजेच पर्वत, वाळवंट इत्यादीचा समावेश होतो. जी जमीन अजिबात खर्च केल्याशिवाय लागवडीखाली येऊ शकत नाही अशी जमीन, ती स्वतंत्र गटाने असे किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असे, तिला लागवडीस योग्य नसलेले क्षेत्र असे संबोधले जाते. कायम कुरणे आणि इतर चराऊ जमीन मिळून सर्व चराऊ जमीन होते, मग त्यात कायम कुरणे असे किंवा नसेल. वनक्षेत्रातील गावाचे क्षेत्र आणि चराऊ क्षेत्र यांचा या शीर्षाखाला समावेश होतो. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रात समावेश नालेल्या झाडेझुडपाखालील जमीन आणि ओवराया यांचा कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राव्यतिरिक्त इतर शेतीविषयक वापरासाठी असलेल्या एकूण "लागवडीयोग्य" जमिनीत समावेश होतो. कोटेरा झाडाखालील जमीन, छपराकरिता वापरावयाच्या गवताखालील जमीन, वांबूच्या झाडाखालील व इंधन म्हणून वापरण्यात येणाऱ्या वनराईखालील जमीन यांचा फळवागायत म्हणून समावेश होत नाही अशा जमिनीचा ह्यात समावेश होतो. "लागवडीयोग्य पड" जमिनीत एकूण लागवडीयोग्य उपलब्ध असलेली जमीन, जी सध्या वापरात असेल किंवा वापरात नसेल, परंतु जी एकदाच वापरली असेल, परंतु चालू वर्षी व गेल्या पांच किंवा जास्त वर्षांत सतत वापरली नसेल अशा जमिनीचा समावेश होतो. अशा जमीन पड जमिनी किंवा सुडपांनी व जंगलव्याप्त असेल किंवा कोणत्याही कामाकरिता उपयोग होऊ शकत नाही अशा जमिनीचा सारा ठरवलेला असेल किंवा नसेल आणि अशा जमीन स्वतंत्र गटाने किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असेल. चालू वर्षी पडिक ठेवलेल्या लागवडीखालील जमिनीचा "चालू पड" मध्ये अंतर्भाव होतो. एखादे पेरणी केलेले क्षेत्र त्याच वर्षीत दुसऱ्यादा लागवडीखाली आणले नसेल तर ते "वाळू पड" जमीन म्हणून गणले जाते. "इतर पड" जमिनीत लागवडीखाली आलेल्या परंतु कमीत कमी एक वर्षी न जास्ती जास्त पांच वर्षे लागवडीखाली नसलेल्या सर्व जमिनींचा समावेश होतो. अशा जमिनी पडित उक्तात खाजगी व्यक्ती गप्पादे कारण असू शकते.—(१) शेतकऱ्यांची हलाखीची आणि परिस्थिती, (२) अगुरा पाणीपुरवठा, (३) हिमपाचे हलकपण, (४) गाळ व चिखल वाहून आणणाऱ्या नद्या व कालवे, (५) जमिनीची बीज, (६) कृषि उत्पादनाचा योग्य तो मोडदला न मिळणे. कसलेल्या

12. Agriculture :

12.1. In this section tables containing data on Land utilisation, principal crops and their production, area irrigated, agricultural implements and machinery and on agricultural census are given.

12.2. The Geographical area according to village papers is calculated from the village returns prepared by the village officials for revenue purposes. There is difference between the figures of total area according to the Surveyor-General of India and that according to the village papers, because the latter is calculated by totalling up areas of village returns while the former is calculated in blocks. Moreover, allowances made for areas covered by buildings, roads, etc. are different in two cases. Under 'Forests' are included all actually forested areas or lands classed or administered as forests under any legal enactment dealing with forests whether State owned or private. If any portion of such land is not actually wooded but put to some agricultural use, that portion is included under the appropriate heading of cultivated or uncultivated land. Land put to non-agricultural uses stands for all lands occupied by buildings, roads and railways or under water, e. g. rivers and canals and other lands put to uses other than for agricultural. *Barren and unculturable land* covers all barren and unculturable land like mountains, deserts etc. Land which cannot be brought under cultivation unless at a high cost, is classed as *unculturable*, whether such land is in isolated blocks or within cultivated holdings. *Permanent pastures* and other grazing land cover all grazing land whether they are permanent pastures and meadows or not. Village common and grazing lands within forest areas are included under this head. *Land under miscellaneous tree crops and groves* not included in the net area sown includes all cultivable land which is not included under net area sown but is put to some agricultural use. Land under casuarina trees, thatching grass, bamboo bushes and other groves for fuel etc. which are not included under 'orchards' are classed under this category. *Culturable waste* includes all lands available for cultivation whether or not taken up for cultivation or taken up for cultivation once but not cultivated during the current and last five years or more in succession. Such lands may be either fallow or covered with shrubs and jungles which are not put to any use. They may or may not be assessed and may lie in isolated blocks or within cultivated holdings. *Current fallows* comprise cropped areas which are kept fallow during the current year. If any seeding area is not cropped again in the same year, it is also treated as current fallow. *Other fallow land* includes all lands which were taken up for cultivation but are temporarily out of cultivation for a period of not less than one year and not more than five years. The reasons for keeping such lands fallow may be one of the following: (1) poverty of cultivators, (2) in adequate supply of water, (3) malarial climate, (4) silting of canals and rivers, (5) soil erosion and

निव्वळ क्षेत्रांमध्ये निव्वळ लागवडीखाली असलेले क्षेत्र आणि फळांच्या बागा यांचा सुद्धा समावेश होतो. एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र एकदाच मोजले जाते. एकूण लागवडीखालील क्षेत्रांमध्ये एकूण पिकांखालील क्षेत्राचा समावेश होतो. एकूण पिकांखालील क्षेत्र आणि कसलेले निव्वळ क्षेत्र यांमध्ये फरक असण्याचे कारण म्हणजे त्याच जमिनीत त्याच वर्षी त्याच किंवा इतर पिकांची एकापेक्षा जास्त वेळा लागवड करणे हे होय.

१२.३. निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्राची माहिती गावाच्या कागदपत्रावरून घेण्यात येते. अंदाजित उत्पादनाचे आकडे अंगण: "पीक कापणी सर्वेक्षणाच्या" निष्कर्षावरून व अंगण: "पैसेवारी" पद्धतीच्या माहितीवरून घेण्यात येतात. सध्या पीक कापणी पाहण्या. तांदूळ, बाजरी, ज्वारी, गहू, ताचणी, हरभरा, तूर (अंशतः), ऊस, कापूस, भुईमूग व तंबाखू (सातारा, सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यात फक्त) ह्या पिकांसाठी घेण्यात येतात. जलसिंचनाच्या साधनांनी गणना दर पाच वर्षांनी घेण्यात येते. मगल्या वर्षांमध्ये नवीन सिंचनाकरिता बांधलेल्या विहिरी किंवा उपयोगात न येणाऱ्या जुन्या विहिरी यांची नोंद घेण्याच्या सूचना शासनाच्या अधिकाऱ्यांना दिलेल्या असतात. त्यामुळे पूर्वीच्या पंचवार्षिक गणनेतील विहिरींच्या संख्येची आकडेवारी अद्ययावत करणे शक्य होते. पिकांच्या उत्पादनाच्या मूळ आकडेवारीवरून उत्पादनातील कळ काय आहे ह्याबद्दल निश्चित कल्पना करणे शक्य नाही. त्यासाठी कृषि विभागाने प्रमुख पिकांखालील कृषि उत्पादनांच्या निर्देशांकांची मालिका तयार केली आहे. उत्पादनाचा निर्देशांक म्हणजे उत्पादन निर्देशांकाचे क्षेत्र निर्देशांकांशी असलेले प्रमाण गुणिले शंभर असे होय. १९८७ च्या पंचवार्षिक पशुधन गणनेत गोळा केलेली शेतीची अवजारे, साधने ह्यांची आकडेवारी व कृषि गणनेत गोळा केलेली वहित जमिनीची संख्या व त्याखालील क्षेत्राची आकडेवारीही देण्यात आली आहे.

(6) unremunerative nature of farming. The *net area sown* consists of net area sown with crops and orchards, area sown more than once being counted only once. The *gross cropped area* represents the sum total of area under all crops. The difference between the total cropped area and net area sown is accounted for by the area sown more than once on the same land during the same year with the same or different crops.

12.3. The data about area under different crops are compiled from village records. The estimates of outturn are based partly on the results of crop cutting surveys and partly on 'paisevari method.' At present, crop cutting surveys are being conducted in respect of rice, bajri, jawar, wheat, ragi, gram, tur (partly), sugar-cane, cotton, groundnut and tobacco (Satara, Sangli and Kolhapur districts only). A census of irrigation sources, takes place after every five years. For any intermediate years the village officers are instructed to note the number of new irrigation wells constructed or old wells which have gone out of use and thus bring up-to-date the earlier quinquennial census figures of number of wells. Correct idea regarding trends in production cannot be obtained from the absolute figures on production of crops. To overcome this difficulty, a series of index numbers of agricultural production of principal crops are compiled by the Department of Agriculture. The *productivity Index* is the ratio of index of production to the index of area multiplied by 100. The data on agricultural machinery and implements presented is as enumerated in quinquennial Livestock Census, 1987 and data on operational holdings and area operated as per Agricultural Census are presented.

तक्ता क्रमांक
TABLE No. 12.1

सत्यमेव जयते

12. शेती/
तक्ता क्रमांक/
जमिनीचा बापर/
(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार) Geographical area by village papers	जंगलभ्याप्त क्षेत्र Area under forest	कायबडीसाठी उपलब्ध नसलेली जमीन Not available for cultivation		एकूण Total 5+6=7	इतर Other कायम गुरचरण व इतर कुरणे Permanent pastures and other grazing land
				बिगरभेती वापरा- खाली असलेली जमीन Land put to non-agricultural uses	नापीक व कायबडीखाली नसलेली जमीन Barren and uncultivated land		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मंथरी	380	15	211	73	284	6
2	ठाणे	9,337	3,457	715	816	1,531	685
3	रायगड	6,869	1,636	463	1,284	1,747	380
4	रत्नागिरी	8,164	95	168	2,259	2,427	134
5	सिंधुदुर्ग	5,040	344	170	1,250	1,420	1
6	नाशिक	15,634	3,426	160	1,470	1,630	275
7	धुळे	14,380	5,700	202	568	770	495
8	जळगांव	11,639	1,855	134	760	894	595
9	अहमदनगर	17,020	1,856	127	1,449	1,576	416
10	पुणे	15,620	1,882	505	1,624	2,129	670
11	सातारा	10,582	1,470	371	840	1,211	850
12	सांगली	8,610	513	326	370	696	190
13	सोलापूर	15,010	376	55	340	395	580
14	कोल्हापूर	7,763	1,481	341	600	941	415
15	औरंगाबाद	10,077	781	541	199	740	360
16	जालना	7,726	48	270	100	370	301
17	परभणी	10,972	374	390	175	565	366
18	बीड	11,169	235	401	185	586	475
19	नांदेड	10,331	900	450	200	650	636
20	उस्मानाबाद	7,352	30	139	100	239	225
21	लातूर	6,675	10	182	112	294	150
22	बुलढाणा	9,671	1,175	364	263	627	390
23	अकोला	10,560	707	485	228	713	440
24	अमरावती	12,217	3,340	385	240	625	420
25	वयतमाळ	13,519	2,470	412	415	827	610
26	वर्धा	6,289	698	350	80	430	438
27	नागपूर	9,864	1,760	730	340	1,070	680
28	भंडारा	9,279	2,525	840	277	1,117	1,145
29	चंद्रपूर	10,918	3,688	760	238	998	685
30	गडचिरोली	14,916	10,880	453	138	591	1,055
महाराष्ट्र राज्य		3,07,583	53,727	11,100	16,993	28,093	14,068

टोप.—आकडे अस्थायी आहेत./

बाह्यार :—कृषि संजालनालब, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

AGRICULTURE

TABLE No. 12.1

Land Utilisation

(क्षेत्र संपन्न हेक्टरात)
(Area in hundred hectare)

लागवडीखाली नसलेली (पड व्यतिरिक्त जमीन) uncultivated excluding fallow land			पड जमीन Fallow land			लागवडी- खालील निव्वळ क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडी- खालील एकूण क्षेत्र	District
बाहेरमुडपा- खालील जमीन व झांबराया	लागवडीलायक पड	एकूण 8+9+10 = 11.	चालू पड	इतर पड	एकूण 12+13 = 14.				
Land under miscellaneous tree crops and groves	Culturable waste	Total 8+9+10 = 11.	Current fallow	Other fallow	Total 12+13 = 14.	Net area sown	Area sown more than once	Gross cropped area	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
..	27	33	..	13	13	35	..	35	Greater Bombay
111	408	1,204	110	220	330	2,815	103	2,918	Thane
350	381	1,111	70	449	519	1,856	240	2,096	Raigad
70	1,530	1,734	300	1,171	1,471	2,437	75	2,512	Ratnagiri
120	1,330	1,451	11	608	619	1,206	40	1,246	Sindhudurg
35	309	619	290	650	940	9,019	712	9,731	Nashik
14	53	562	80	230	310	7,038	799	7,837	Dhule
5	85	685	80	140	220	7,985	642	8,627	Jalgaon
5	133	554	320	840	1,160	11,874	1,172	13,046	Ahmednagar
14	350	1,034	169	400	569	1,006	1,235	11,241	Pune
55	420	1,325	147	457	604	5,972	856	6,828	Satara
136	325	651	301	720	1,021	5,729	461	6,190	Sangli
52	375	1,007	250	985	1,235	11,865	504	12,369	Solapur
56	550	1,021	245	297	542	3,778	201	3,979	Kolhapur
55	145	560	401	201	602	7,394	342	7,736	Aurangabad
70	85	456	320	425	745	6,107	611	6,718	Jalna
39	435	840	170	530	700	8,493	1,267	9,760	Parbhani
40	540	1,055	650	1,580	2,230	7,063	668	7,731	Beed
52	220	908	225	315	540	7,333	419	7,752	Nanded
4	406	635	175	355	530	6,051	475	6,526	Osmanabad
25	185	360	180	325	505	5,505	868	6,373	Latur
40	170	600	151	325	476	6,793	809	7,602	Buldana
55	275	770	180	245	425	7,945	512	8,457	Akola
50	117	587	205	315	520	7,145	353	7,498	Amravati
151	249	1,010	165	492	657	8,555	308	8,863	Yavatmal
70	143	651	101	247	348	4,162	288	4,450	Wardha
125	370	1,175	125	475	600	5,259	493	5,752	Nagpur
88	269	1,502	71	182	253	3,882	1,011	4,893	Bhandara
114	185	984	140	185	325	4,923	344	5,267	Chandrapur
35	275	1,365	31	88	119	1,961	198	2,159	Gadchiroli
2,036	10,345	26,449	5,663	13,465	19,128	1,80,186	16,005	1,96,192	Maharashtra State

Figure's are provisional.

Source. - Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12-2

प्रमुख पिकांवरील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन

Area and Outturn of Principal Crops

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात व उत्पादन शंभर टनात दर हेक्टराचे उत्पादन किलोपॅममध्ये)
(Area in '00' hectares and outturn in '00' tonnes, yield per hect. in Kg.)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	तांदूळ Rice				गेहू Wheat				ज्वारी Jowar				बाजरी Bajri				District
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टराचे Yield per hect.	(5)	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टराचे Yield per hect.	(8)	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टराचे Yield per hect.	(11)	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टराचे Yield per hect.	(14)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
1 बुलढाई	..	3	5	1,667	Greater Bombay
2 ठाणे	..	1,502	2,998	1,996	1	1	1,000	Thane
3 रायगड	..	1,513	3,456	2,284	Raigad
4 रत्नागिरी	..	774	1,631	2,107	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	..	790	1,465	1,854	Sindhudurg
6 नांदेड	..	373	469	1,257	890	1,074	1,207	772	686	889	3,673	2,109	574	Nashik
7 भुसंडे	..	240	246	1,025	361	425	1,177	1,648	1,840	1,117	1,698	1,196	704	Dhule
8 जळगाव	..	56	52	929	309	465	1,505	2,924	3,960	1,354	1,307	964	738	Jalgaon
9 अहमदनगर	..	58	81	1,397	760	1,016	1,337	5,601	2,865	512	3,562	1,186	333	Ahmednagar
10 पुणे	..	594	898	1,512	572	750	1,311	5,328	2,735	513	2,053	1,069	521	Pune
11 सांगली	..	408	857	2,100	251	423	1,685	2,494	2,720	1,091	1,182	366	310	Satara
12 सांगली	..	158	360	2,278	196	286	1,459	2,705	2,643	977	889	170	191	Sangli
13 सोलापूर	..	43	64	1,488	494	647	1,310	6,637	3,034	457	268	78	291	Solapur
14 कोल्हापूर	..	989	2,518	2,546	130	256	1,969	511	976	1,910	1	1	1,000	Kolhapur
15 औरंगाबाद	..	25	17	680	360	475	1,319	2,887	1,830	639	1,969	822	417	Aurangabad
16 जालना	..	30	16	533	365	370	1,014	2,102	1,129	537	746	308	413	Jalna
17 परभणी	..	243	228	938	524	527	1,006	3,830	1,741	465	116	34	293	Parbhani
18 बीड	..	71	42	592	290	311	1,072	3,536	1,832	518	1,509	484	321	Beed
19 नांदेड	..	300	208	612	274	296	1,089	2,778	852	307	11	3	273	Nanded
20 उस्मानाबाद	..	119	76	639	265	242	913	2,614	1,425	545	128	38	297	Osmanabad
21 लातूर	..	211	114	540	203	272	1,340	2,061	950	461	129	34	264	Latur
22 बुलढाई	..	33	38	1,152	281	358	1,274	2,049	2,146	1,047	160	56	350	Buldhana
23 अकोला	..	66	29	439	306	331	1,082	2,779	2,469	888	57	22	386	Akola
24 अमरावती	..	141	56	397	335	436	1,301	1,864	1,605	861	47	15	319	Amravati
25 यवतमाळ	..	80	48	600	206	207	1,005	2,223	2,063	928	120	46	383	Yavatmal
26 वर्धा	..	56	78	1,393	227	231	1,018	992	1,009	1,017	10	3	300	Wardha
27 नागपूर	..	453	736	1,625	578	575	995	1,646	1,436	872	2	1	500	Nagpur
28 भंडारा	..	3,230	5,326	1,649	310	210	677	185	50	270	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	1,470	2,184	1,486	280	228	814	1,415	694	490	Chandrapur
30 गडचिरोली	..	1,352	2,225	1,610	22	20	909	270	89	330	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	15,451	26,521	1,716	8,790	10,432	1,187	61,851	42,779	692	19,637	9,005	459	Maharashtra State			

तस्ता कर्मांक/TABLE No. 12-2 -Contd.

अ. क्रमांक Serial No.	जिल्हा	नाचणी Ragi		मका Maize		बार्ली Barley		इतर तणधान्ये Other cereals		District				
		क्षेत्र Area	उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Yield per hect.					
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)
1 बहुभुवई
2 टाणे	...	212	266	1,255	2	1	500	108	60	556	...
3 रयगड	...	244	202	828	1	1	1,000	64	38	594	...
4 रत्नागिरी	...	348	380	1,092	2	2	1,000	222	125	563	...
5 सिंधुदुर्ग	...	107	107	100	1	1	1,000	42	19	452	...
6 नाशिक	...	411	473	1,151	73	61	836	242	129	533	...
7 धुळे	...	79	129	1,633	161	340	2,112	240	123	513	...
8 अहमदनगर	9	9	1,000	11	4	364	...
9 अहमदनगर	...	38	39	1,026	57	49	860	119	65	536	...
10 पुणे	...	129	134	1,039	48	53	1,104	4	3	750	190	156	821	...
11 सातारा	...	133	126	947	33	43	1,303	1	1	1,000	65	29	446	...
12 सांगली	...	12	14	1,167	82	100	1,220	98	42	429	...
13 सोलापूर	183	241	1,317	24	11	458	...
14 कोल्हापूर	...	337	403	1,196	162	354	2,185	4	3	750	146	58	397	...
15 औरंगाबाद	102	49	480	51	24	471	...
16 जालना	35	17	486
17 परभणी	10	10	1,000	33	11	333	...
18 बीड	23	15	652	41	19	463	...
19 नांदेड	10	6	600	11	10	909	10	5	500	...
20 उस्मानाबाद	90	7	78	9	7	778	45	22	489	...
21 लातूर	4	1	250	2	2	1,000	81	37	457	...
22 बुलढाणा	19	19	1,000	21	6	286	...
23 अकोल	2	1	500	5	1	200	...
24 अमरावती	7	3	429	64	27	422	...
25 यवतमाळ	4	4	1,000	2
26 वर्धा
27 नागपूर
28 भंडारा	2	1	500	...
29 चंद्रपूर	23	11	478	...
30 गडचिरोली	17	12	706	...
...	21	16	3	1	333	...
महाराष्ट्र राज्य	...	2,050	2,273	1,109	1,141	1,403	1,230	31	26	839	1,967	1,036	527	Maharashtra State

12. शेती/AGRICULTURE

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 12-2 - Contd.

क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण तणधान्ये Total Cereals			हिरण्य Gram			तुर Tur			इतर कडधान्ये Other Pulses			जिल्हा
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(2)
1	बहुमंडी	3	5	1,667	29	16	552	44	29	659	139	71	..	Greater Bombay
2	ठाणे	1,825	3,326	1,822	23	13	565	19	13	684	92	42	511	Thane
3	रायगड	1,822	3,697	2,029	6	4	667	73	34	457	Raigad
4	रत्नागिरी	1,346	2,138	1,588	59	26	466	Ratnagiri
5	मिथुन	940	1,592	1,694	691	283	441	Sindhudurg
6	नाशिक	6,434	5,001	777	417	284	681	70	53	757	1112	707	410	Nashik
7	पुणे	4,427	4,299	971	286	193	675	143	101	706	1328	834	636	Dhule
8	जळगाव	4,616	5,454	1,182	408	319	782	179	141	788	353	78	628	Jalgaon
9	अहमदनगर	10,195	5,301	520	475	322	678	136	48	553	353	78	221	Ahmednagar
10	पुणे	8,918	5,798	650	397	286	720	28	22	786	506	167	330	Pune
11	सातारा	4,567	4,565	1,033	127	89	701	82	55	671	445	169	380	Satara
12	संगली	4,140	3,615	873	208	137	639	123	82	667	419	165	194	Sangli
13	सोलापूर	7,649	4,075	533	397	226	569	417	154	369	230	66	287	Solapur
14	कोल्हापूर	2,280	4,569	2,004	108	79	731	55	37	673	146	55	377	Kolhapur
15	औरंगाबाद	5,394	3,217	596	424	244	575	405	158	390	765	383	501	Aurangabad
16	जालना	3,278	1,840	561	127	76	598	341	178	522	1093	465	425	Jalna
17	परभणी	4,756	2,551	536	417	210	504	717	421	587	1673	502	300	Parbhani
18	बीड	5,470	2,703	494	222	110	495	466	234	502	607	156	257	Beed
19	नांदेड	3,434	1,380	402	191	65	340	423	258	610	723	96	133	Nanded
20	उस्मानाबाद	3,270	1,817	556	388	205	528	765	183	239	431	129	299	Osmanabad
21	लातूर	2,691	1,410	524	278	137	493	636	206	324	971	227	234	Latur
22	बुलढाणा	2,563	2,623	1,023	270	169	626	476	514	1,080	1165	468	402	Buldhana
23	अकोला	3,215	2,853	887	321	171	533	731	691	945	1516	696	459	Akola
24	अमरावती	2,458	2,142	871	300	221	737	743	867	1,167	772	377	488	Amravati
25	यवतमाळ	2,635	2,368	899	159	96	604	797	743	932	827	208	252	Yavatma
26	वर्धा	1,285	1,321	1,028	142	98	690	366	331	1,041	81	27	333	Wardha
27	नागपूर	2,681	2,749	1,025	265	172	649	516	271	525	360	298	828	Nagpur
28	भंडारा	3,748	5,597	1,493	156	83	532	83	42	505	323	148	458	Bhandara
29	चंद्रपूर	3,182	3,118	980	95	41	432	190	82	432	487	243	499	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,698	2,351	1,385	43	15	349	12	6	500	275	126	458	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,10,918	93,475	843	6,673	4,077	611	8,969	5,974	666	17,662	7,246	410	Maharashtra State

तत्वा क्रमांक/TABLE No. 12-2—Contd.

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	एकूण कढधान्ये Total Pulses			एकूण अन्नधान्ये Total Foodgrains			अन्न (गुळ) Sugarcane (gur)			कपास (रई) Cotton (Lint)			District
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	
(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
1	बुधमंडी	3	5	1,667	Greater Bombay
2	ठाणे	..	116	547	2,037	3,442	1,690	Thane
3	रायगड	..	68	507	1,956	3,765	1,925	Raigad
4	रत्नागिरी	..	38	481	1,425	2,176	1,527	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	26	441	999	1,618	1,620	Sindhudurg
6	नाशिक	..	1,178	620	7,612	5,621	738	248	2,677	1,079	26	2	77	Nasik
7	पुणे	..	1,541	1,001	5,968	5,300	888	121	882	7,289	643	82	128	Dhule
8	जळगांव	..	1,915	1,294	6,748	6,748	1,033	86	610	7,093	1,557	209	134	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	964	448	11,159	5,749	515	366	3,517	9,609	17	2	118	Ahmednagar
10	पुणे	..	931	475	9,849	6,273	637	277	2,572	9,285	2	Pune
11	सातारा	..	654	313	5,221	4,878	934	291	2,689	9,241	24	5	208	Satara
12	संगली	..	750	384	4,890	3,999	818	190	2,038	1,073	10	3	300	Sangli
13	सोलापूर	..	1,044	446	8,693	4,521	520	317	2,787	8,792	29	8	276	Solapur
14	कोल्हापूर	..	309	171	2,589	4,740	1,831	553	5,298	9,580	3	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	1,594	785	6,988	4,092	513	144	1,281	8,896	552	107	194	Aurangabad
16	जालना	..	1,561	719	4,839	2,559	529	75	708	9,440	1,084	89	82	Jalna
17	परभणी	..	2,807	1,133	7,563	3,684	487	69	306	4,435	2,731	190	70	Parbhani
18	बीड	..	1,295	500	6,765	3,203	473	92	912	9,913	335	35	104	Beed
19	नंदेड	..	1,337	419	4,771	1,799	377	73	306	4,192	2,183	137	63	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	1,584	517	4,754	2,334	491	118	696	5,898	6	Osmanabad
21	लातूर	..	1,885	570	4,576	1,980	433	56	391	6,982	364	23	63	Latur
22	बुलढाणा	..	1,911	1,151	4,474	6,774	1,514	12	90	7,500	2,468	199	81	Buldhana
23	अकोला	..	2,568	1,558	5,783	4,411	763	3	23	7,667	3,490	273	78	Akola
24	अमरावती	..	1,815	1,465	4,273	3,607	844	9	55	6,111	3,609	303	84	Amravati
25	यवतमाळ	..	1,783	1,047	4,418	3,415	773	33	249	7,545	4,372	246	56	Yavatmal
26	वर्धा	..	589	506	1,874	1,827	975	1	7	7,000	1,463	231	158	Wardha
27	नागपूर	..	1,141	741	3,822	3,490	913	3	18	6,000	641	112	175	Nagpur
28	भंडारा	..	562	273	4,310	5,870	1,362	6	39	6,500	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	772	366	3,954	3,484	881	668	79	118	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	330	147	2,026	2,498	1,233	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		33,304	17,297	519	1,44,222	1,10,772	768	3,143	10,151	8,957	26,277	2,335	89	Maharashtra State

टिप :— अन्नाचे उत्पादन गुळात व कपासाचे उत्पादन साखरांचा (प्रत्येकी १७० कि.) स्वरूपात आहे.

Note :— Outturn of Sugarcane is in terms of gur and that of Cotton is in terms of Lint. (each contains 170 kg.)

तबला क्रमिक/TABLE No. 122—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मिरची Chillies		भूईमूग Groundnut			सोळा Sesamum			मोहरी, राई आणि जवस Rape, mustard and linseed			District	
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn		दर हेक्टरी Yield per hect.
(1)	(2)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(2)
1 बुलसुई	Greater Bombay
2 ठाणे	6	10	1,667	11	3	273	Thane
3 रायगड	..	4	2	500	5	7	1,400	16	6	275	Raigad
4 रत्नागिरी	..	2	1	500	6	14	2,333	1	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	..	5	4	800	38	75	1,974	Sindhudurg
6 नाशिक	..	32	31	969	466	406	871	3	1	333	Nashik
7 फुले	..	52	45	865	1,058	1,023	967	170	65	382	Dhule
8 जळगाव	..	37	45	1,216	752	723	961	947	191	201	Jalgaon
9 अहमदनगर	349	630	1,805	39	11	282	21	6	286	Ahmadnagar
10 पुणे	..	41	49	1,195	512	688	1,344	58	13	224	4	2	500	Pune
11 सातारा	..	17	13	765	736	1,024	1,392	2	1	500	Satara
12 सांगली	..	57	49	860	579	643	1,111	6	1	166	Sangli
13 सोलापूर	..	35	28	800	523	855	1,635	31	3	96	22	7	318	Solapur
14 कोल्हापूर	..	65	29	446	736	1,074	1,459	2	Kolhapur
15 औरंगाबाद	..	43	15	349	145	98	676	232	73	315	210	58	276	Aurangabad
16 जालना	128	103	805	97	30	309	60	15	250	Jalna
17 परभणी	..	32	5	156	554	710	1,282	99	35	354	214	51	238	Parbhani
18 बीड	..	48	8	167	304	262	862	145	14	96	226	59	261	Beed
19 नंदेड	..	104	34	327	331	364	1,100	197	11	55	32	10	312	Nanded
20 उस्मानाबाद	..	36	16	444	214	122	570	131	10	76	193	48	249	Osmanabad
21 लातूर	..	28	6	214	383	158	413	185	11	59	130	28	215	Latur
22 बुलडोणा	..	29	19	655	175	115	657	222	84	378	9	4	444	Buldhana
23 अकोला	115	78	678	161	49	304	9	3	333	Akola
24 अमरावती	..	66	60	909	367	315	853	98	15	153	31	10	323	Amravati
25 यवतमाळ	..	33	24	727	200	166	830	127	16	126	38	10	263	Yavatmal
26 बघा	..	14	7	500	199	155	779	161	44	273	78	19	244	Wardha
27 नागपूर	..	244	38	156	270	212	785	191	35	183	284	105	370	Nagpur
28 भंडारा	..	41	16	390	16	16	1,000	37	11	297	261	49	188	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	116	84	724	7	7	1,000	355	37	104	333	73	219	Chandrapur
30 गडचिरोली	..	19	14	737	1	3	3,000	73	5	68	49	10	204	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	..	1,200	642	535	9,175	10,456	1,096	3,797	775	204	2,204	569	258	Maharashtra State

संख्या क्रमांक/TABLE NO. 12-2 —contd.

क्रमिक Serial No.	जिल्हा	एरंडी Castorseed			तंबाखू Tobacco		
		क्षेत्र Area (63)	उत्पादन Outturn (64)	दर हेक्टर उत्पादन yield per Hect. (65)	क्षेत्र Area (66)	उत्पादन Outturn (67)	दर हेक्टर उत्पादन Yield per Hect. (68)
(1)	(2)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)
1 बृहस्पति
2 ठाणे
3 रायगड
4 रत्नागिरी
5 सिव्हुर्ग
6 नाशिक
7 धुळे	..	1
8 जळगाव
9 अहमदनगर	..	15	11	733	2	1	500
10 पुणे	..	1
11 सातारा	1	1	1,000
12 सांगली	35	32	914
13 सोलापूर	2	1	500
14 कोल्हापूर	44	40	909
15 औरंगाबाद	1	1	1,000
16 जालना
17 परभणी	..	5	2	400
18 बीड	..	10	3	300	2	1	500
19 नंदिव	..	10	1	100	1	1	1,000
20 उस्मानाबाद	3	2	667
21 लातूर	1
22 वुडगाव
23 अकोला	..	2	1	500
24 अमरावती	1	1	1,000
25 यवतमाळ	..	10	4	400
26 वर्धा
27 नागपूर	1	1	1,000
28 भंडारा
29 चंद्रपूर	4	3	750
30 गडचिरोली	1
महाराष्ट्र राज्य	..	54	22	407	99	85	859
							Maharashtra State

अध्यापक—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

सर्वता क्रमांक/TABLE No. 12.3

सुधारित जातीच्या पिकांसाठीील क्षेत्र व वर देवदरी सरासरी उत्पादन
Area and average yield per hectare of High yielding varieties Crops.

(क्षेत्र ग्रॅमर हेक्टरात. प्रति हेक्टर सरासरी उत्पादन किलोने)
(Area in '00 hectares. yield Rate in Kg. hectare)

अ.क्र.सं. Serial No.	वर्ष Year	तांदूळ (खरीप) Rice (Kharif)		गहू Wheat		बाजरी Bajra		ज्वारी (खरीप) Jowar (Kharif)																		
		क्षेत्र Area	सरासरी उत्पादन Yield Rate	क्षेत्र Area	सरासरी उत्पादन Yield Rate	क्षेत्र Area	सरासरी उत्पादन Yield Rate	क्षेत्र Area	सरासरी उत्पादन Yield Rate																	
		अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती H.Y.V. %																	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
1	1985-86	..	15,155	10,440	68.9	1,407	1,662	118.1	8,815	6,362	72.2	731	839	114.8	17,028	10,081	59.2	246	298	121.1	28,804	21,944	76.2	921	1,073	116.5
2	1986-87	..	15,028	10,359	68.9	1,138	1,373	120.7	7,355	5,063	68.8	729	857	117.6	17,337	10,408	60.0	268	309	115.3	28,693	23,377	81.5	736	879	119.4
3	1987-88	..	13,435	8,895	66.2	1,256	1,374	111.2	7,327	6,107	83.3	864	924	106.8	18,149	11,532	63.5	501	614	122.7	29,733	23,700	79.7	1,308	1,423	108.7
4	1988-89	..	15,061	11,032	73.3	1,707	1,847	108.2	8,790	7,472	85.0	1,187	1,242	104.7	19,637	12,411	63.2	459	534	116.5	NA	NA	NA	NA	NA	NA

टिप :- एच. वाय. व्ही.—अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती.

Note.—H.Y.V.—High Yielding Varieties.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.4

भारतातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न

Average yield of important crops in India by States.

सरासरी उत्पन्न प्रती हेक्टर/ Average yield in kg. per hectare
(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/दि प्रदेश	गेहू Rice	ज्वार Jowar	बाजरा Bajra	मका Maize	राई Ragi	गेहू Wheat	बाली Barely	हरा Gram	उम Sugarcane (Cane)	पटाटा Potato	कपास Cotton (Lint)	राज्य/उ.प्र. States/U. T.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(21)
१	आंध्र प्रदेश	२,५१९	४६५	६९७	१,६५३	१,०१७	७९८	..	५३२	६९,९५८	@	१५३	आंध्र प्रदेश
२	आसाम	१,०६०	६२१	@	१,१५१	..	४८६	४४,७१०	५,९७४	@	आसाम
३	अरुणाचल प्रदेश	१,१२६	१,२६४	..	१,२३६	@	@	अरुणाचल प्रदेश
४	बिहार	१,१९६	..	६७०	१,५६२	६२९	१,६८४	७९१	८७३	४३,३०६	१०,०४८	@	बिहार
५	गुजरात	१,६१७	५४१	९९९	१,३५२	८९८	@	..	६०९	८४,३८७	२०,८२४	२२९	गुजरात
६	गोवा, दमण व दीव	२,४१०	..	१,५००	..	९४३	३५,२९४	गोवा, दमण व दीव
७	हरियाणा	२,३९९	२५३	१,२१८	९७७	@	३,४०७	२,०००	९३६	५०,२२९	१५,७७४	३३२	हरियाणा
८	हिमाचल प्रदेश	१,०३५	..	@	१,३३३	@	१,३७४	१,२१६	४८२	@	७,२६३	@	हिमाचल प्रदेश
९	जम्मू व काश्मिर	२,१९५	@	@	१,५१२	@	@	६७०	३६४	@	@	@	जम्मू व काश्मिर
१०	कर्नाटक	२,०२८	७३०	४३७	२,६५४	१,०२४	७००	..	३२९	७८,१८४	१०,६५९	२३३	कर्नाटक
११	केरळ	१,७१३	@	८००	@	६५,५७३	@	@	केरळ
१२	मध्य प्रदेश	९३२	९०३	९०२	१,५८७	@	१,३०८	८०७	७००	३७,४५३	१२,१६३	१०७	मध्य प्रदेश
१३	महाराष्ट्र	१,७१६	६९२	४५९	१,२३०	१,१०९	१,१८७	८३९	६११	८१,१३१	४,१७२	८९	महाराष्ट्र
१४	मणिपुर	१,६४९	@	..	@	३२,१७४	..	@	मणिपुर
१५	मेघालय	९६३	१,१५१	..	@	..	@	@	४,०१७	@	मेघालय
१६	मिझोरम	१,०८१	@	@	@	@	मिझोरम
१७	नागालँड	१,०४८	८५०	३६,८५७	५,५५६	@	नागालँड
१८	ओरिसा	१,३३७	७९७	@	१,१६४	९७२	१,७५०	..	६३७	६८,०८९	९,७९२	@	ओरिसा
१९	पंजाब	२,७७०	@	८१३	१,१७७	..	३,६६७	२,६७४	९८६	६१,८५६	२०,२२९	४७५	पंजाब
२०	राजस्थान	१,४२२	५१७	४७२	१,३६९	..	२,२४०	१,७१९	७३४	४२,६२७	@	३४१	राजस्थान
२१	सिक्किम	१,०३३	१,४०७	९४७	१,५३४	१,३३३	@	..	सिक्किम
२२	तमिळनाडू	२,९६२	९४७	१,११२	१,४४३	१,४१७	@	@	@	१,०७,५९४	२२,७३९	३३२	तमिळनाडू
२३	त्रिपुरा	१,६४३	@	..	@	@	१८,१३३	@	त्रिपुरा
२४	उत्तर प्रदेश	१,७२७	९०६	१,००६	१,०४२	१,१७०	२,२५४	१,७१५	८८१	५०,२६०	१८,४००	१३४	उत्तर प्रदेश
२५	पश्चिम बंगाल	१,८७८	@	@	१,७७८	८६६	२,०८३	८१३	८६८	७०,८७८	२३,०३०	@	पश्चिम बंगाल
२६	अंडमान व निकोबार	१,८४४	@	अंडमान & Nikobar
२७	दमण व नगरहवेली	१,९१६	८३३	@	@	..	८००	दमण & Nagarhaveli
२८	दिल्ली	२,६५७	@	५७४	@	..	३,१११	@	@	..	@	@	दिल्ली
२९	पणजेवरी	२,४५७	..	@	..	@	@	..	@	पणजेवरी
भारत	..	१,६८९	६९७	६४६	१,३९५	१,०४०	२,२४४	१,५९२	७५३	६०,९९२	१५,९२९	२०२	All India

टिपणी :—राज्यात/केंद्रांमध्ये प्रयोग होत असलेल्या नसल्याने सरासरी उत्पन्न काढले नाही.

② Crop being an important one in State/Union Territory, average yield has not been calculated.

स्त्रोत—कृषि संचालकालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

१२. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.5

वहोतधारण जमिनींच्या आकारवर्गाप्रमाणे धारण/कृषि गणना १९८५-८६
Number of operational holding according to size groups Agricultural Census
(1985-86)

अनु- क्रमांक	जिल्हा	अल्पधारक (१ ते १ हेक्टर पर्यंत)	वहोतधारक (१ ते २ हे.)	निम्न मध्यम (२ ते ४ हे.)	मध्यम (४ ते १० हे.)	एक एकरी (१० हेक्टरा- पेक्षा जास्त)	एकूण	वहोतधारण जमिनीचे क्षेत्र (हेक्टरात)	District
Serial No.		Marginal (up to 1 Hectare)	Small (1 to 2 Hectare)	Semi- medium (2 to 4 Hectare)	Medium (4 to 10 Hectare)	Large (More than 10 Hectare)	Total	Average size of operational holdings (in hectare)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बहुमंड	संख्या 8 क्षेत्र 4	1 2	.. 1	9 7	.. 0.71 Area	Greater Bombay
2	ठाणे	संख्या 1,094 क्षेत्र 522	469 537	344 878	234 1,370	56 905	2,196 4,262	.. 1.94 Area	Thane
3	रायगड	संख्या 1,301 क्षेत्र 548	434 617	295 816	166 991	37 640	2,233 3,612	.. 1.62 Area	Raigad
4	रत्नागिरी	संख्या 1,384 क्षेत्र 531	498 726	479 1,437	428 2,621	121 2,013	2,911 7,328	.. 2.52 Area	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	संख्या 1,142 क्षेत्र 372	269 395	227 669	180 1,100	60 1,332	1,878 3,868	.. 2.06 Area	Sindhudurg
6	नाशिक	संख्या 857 क्षेत्र 440	867 1,268	981 2,694	705 4,130	136 2,028	3,545 10,561	.. 2.98 Area	Nashik
7	धुळे	संख्या 544 क्षेत्र 339	891 1,305	785 2,133	457 2,645	55 977	2,733 7,399	.. 2.71 Area	Dhule
8	जळगाव	संख्या 776 क्षेत्र 453	1,071 1,556	859 2,429	517 2,990	63 1,065	3,287 8,491	.. 2.58 Area	Jalgaon
9	अहमदनगर	संख्या 1,320 क्षेत्र 869	1,368 2,402	1,377 4,142	719 4,180	221 2,045	4,906 13,638	.. 2.78 Area	Ahmadnagar
10	पुणे	संख्या 1,463 क्षेत्र 699	991 1,438	987 2,665	1,692 4,186	165 2,522	4,297 11,510	.. 2.68 Area	Pune
11	सातारा	संख्या 2,682 क्षेत्र 1,163	1,190 1,760	798 2,259	344 2,004	47 924	5,062 8,110	.. 1.60 Area	Satara
12	सांगली	संख्या 1,499 क्षेत्र 740	753 1,129	659 1,825	376 2,205	84 1,218	3,371 7,117	.. 2.11 Area	Sangli
13	सोलापूर	संख्या 579 क्षेत्र 321	790 1,183	993 2,664	845 5,068	235 3,484	3,442 12,720	.. 3.70 Area	Solapur
14	कोल्हापूर	संख्या 2,552 क्षेत्र 1,006	771 1,097	486 1,321	200 1,130	28 587	4,037 5,140	.. 1.27 Area	Kolhapur
15	औरंगाबाद	संख्या 558 क्षेत्र 327	812 1,181	860 2,338	500 2,906	66 895	2,797 7,647	.. 2.73 Area	Aurangabad
16	जालना	संख्या 381 क्षेत्र 240	625 935	658 1,830	483 2,840	66 998	2,213 6,845	.. 3.09 Area	Jalna
17	परभणी	संख्या 509 क्षेत्र 313	853 1,267	944 2,632	683 3,990	79 1,034	3,067 9,236	.. 3.01 Area	Parbhani
18	बीड	संख्या 756 क्षेत्र 424	832 1,235	850 2,417	630 3,658	97 1,624	3,164 9,359	.. 2.96 Area	Beed
19	नांदेड	संख्या 650 क्षेत्र 469	783 1,507	958 2,898	646 3,678	62 809	3,099 9,362	.. 3.02 Area	Nanded
20	उस्मानाबाद	संख्या 267 क्षेत्र 155	387 635	552 1,537	512 3,102	109 1,517	1,828 6,996	.. 3.83 Area	Osmanabad
21	लातूर	संख्या 245 क्षेत्र 157	468 686	569 1,603	482 2,907	92 1,255	1,857 6,603	.. 3.56 Area	Latur
22	बुलढाणा	संख्या 466 क्षेत्र 291	719 1,038	657 1,791	474 2,776	91 1,236	2,406 7,131	.. 2.96 Area	Buldhana
23	अकोला	संख्या 376 क्षेत्र 301	753 1,120	698 1,965	534 3,172	116 1,644	2,477 8,202	.. 3.31 Area	Akola
24	अमरावती	संख्या 584 क्षेत्र 370	876 1,206	701 1,830	454 2,723	85 1,357	2,700 7,487	.. 2.77 Area	Amravati
25	यवतमाळ	संख्या 83 क्षेत्र 57	698 1,040	841 2,307	646 3,822	131 1,984	2,398 9,210	.. 3.84 Area	Yavatmal

तबला कमीक/TABLE No. 12.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)					
26	वर्धा	संख्या	159	478	419	321	53	1,429	..	No.	Wardha	
				क्षेत्र	124	554	1,176	1,911	742	4,507	3.15	Area		
27	नागपूर	संख्या	318	590	563	424	68	1,963	..	No.	Nagpur	
				क्षेत्र	208	868	1,579	2,473	1,057	6,185	3.14	Area		
28	भंडारा	संख्या	1,479	719	421	184	21	2,823	..	No.	Bhandara	
				क्षेत्र	699	1,006	1,151	1,048	299	4,203	1.49	Area		
29	चंद्रपूर	संख्या	466	433	474	346	60	1,780	..	No.	Chandrapur	
				क्षेत्र	264	626	1,294	2,039	856	5,079	2.85	Area		
30	गडचिरोली	संख्या	271	266	234	121	18	911	..	No.	Gadchiroli	
				क्षेत्र	143	383	631	703	263	2,123	2.33	Area		
महाराष्ट्र राज्य				..	संख्या	24,771	20,654	19,669	13,303	2,422	80,819	..	No.	Maharashtra State
				..	क्षेत्र	12,548	30,802	54,913	78,370	37,311	2,13,644	2.65	Area	

टोप.—आकडे अस्थायी आहेत. / Note: figures are provisional.

आकडे संक्षिप्ततात असल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत. / Total do not tally due to rounding.

आधार.—कृषी गणना १९८५-१९८६. / Source: Agricultural Census 1985-86.

12. शेती/AGRICULTURE

तबला क्रमांक/TABLE No. 12.6

प्रकारानुसार एकूण वहीतधारण जमिनीच्या संख्या व क्षेत्र

Number and area of operational holdings by Tenure and by size groups
(1985-86)

क्र.सं. Serial No.	आकारमान क्षेत्र Size class in hectare		व्यवसायिक धारण Individual holdings		समाईक धारक Joint holdings		संस्था धारक Institutional Holdings		एकूण धारक Total Holdings	
			संख्या Number	क्षेत्र Area	संख्या Number	क्षेत्र Area	संख्या Number	क्षेत्र Area	संख्या Number	क्षेत्र Area
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	Up to 0.02	61,457	1,116	3,444	60	64,901	1,176
2	0.02—0.50	11,43,319	3,13,388	53,113	18,176	1,351	331	11,97,783	3,31,895
3	0.50—1.00	11,65,335	8,84,959	48,034	35,974	990	806	12,14,359	9,21,739
	सीमांतिक Marginal	23,70,111	11,99,463	1,04,591	54,210	2,341	1,137	24,77,043	12,54,810
4	1.00—2.00	19,82,734	29,58,717	81,348	1,19,521	1,366	2,017	20,65,448	30,80,255
	अल्प Small	19,82,734	29,58,717	81,348	1,19,521	1,366	2,017	20,65,448	30,80,255
5	2.00—3.00	11,99,054	28,97,019	52,365	1,27,328	916	2,292	12,52,335	30,26,629
6	3.00—4.00	6,79,652	23,43,832	34,293	1,18,637	639	2,203	7,14,584	24,64,672
	निम्न मध्यम Semi-medium	18,78,706	52,40,841	86,658	2,45,965	1,555	4,495	19,66,919	54,91,301
7	4.00—5.00	4,46,453	19,56,868	24,912	1,12,979	621	2,784	4,71,989	20,72,631
8	5.00—6.00	2,91,988	15,70,356	17,510	95,078	429	2,338	3,09,927	16,67,772
9	6.00—7.50	2,78,562	18,44,981	18,252	1,22,184	456	3,063	2,97,270	19,70,228
10	7.50—10.00	2,33,108	19,71,452	17,482	1,50,321	545	4,605	2,51,135	21,26,378
	मध्यम Medium	12,50,111	73,43,657	78,156	4,80,562	2,054	12,790	13,30,321	78,37,009
11	10.00—20.00	1,95,991	26,22,625	18,354	2,40,742	925	12,860	2,15,270	28,76,227
12	20.00—30.00	17,795	4,07,482	2,352	53,997	369	9,002	20,516	4,70,481
13	30.00—40.00	2,845	91,738	547	18,616	208	6,900	3,600	1,20,254
14	40.00—50.00	818	36,236	202	8,939	107	4,686	1,127	49,861
15	50.00—and above	906	97,299	141	55,528	348	61,487	1,695	2,14,224
	मोठे Large	2,18,355	32,58,290	21,896	3,77,822	1,957	94,935	2,42,208	37,31,047
	एकूण/Total	77,00,017	2,07,00,968	3,72,619	12,78,030	9,273	1,15,374	80,81,939	2,13,94,422
	एकूणशी टक्केवारी Percentage to Total	95.3	95.5	4.6	6.0	0.1	0.5	100.0	100.0

आधार:- कृषि गणना १९८५-८६, कृषि विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

Source:- Agricultural Census, 1985-86, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.7

जिल्हानिहाय रासायनिक खतांचा वापर
Consumption of Chemical Fertilizers (1988-89)(आकडे मे. टनात)
(Figures in M. tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	खते/Fertilizers				Districts
		नायट्रोजन Nitrogenous	स्फुरदायक Phosphatic	पालाशयुक्त Potassic	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	बृहन्मुंबई	Greater Bombay
2	ठाणे	9,197	1,918	1,612	12,727	Thane
3	रायगड	9,573	1,343	1,189	12,105	Raigad
4	रत्नागिरी	4,378	949	756	6,083	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3,240	1,712	922	5,874	Sindhudurg
6	नाशिक	32,811	11,702	4,859	49,372	Nashik
7	धुळे	30,902	12,688	8,248	51,838	Dhule
8	जळगाव	41,928	17,974	9,118	69,020	Jalgaon
9	अहमदनगर	38,559	13,308	7,945	59,812	Ahmadnagar
10	पुणे	38,530	14,614	10,082	63,226	Pune
11	सातारा	31,041	14,324	8,301	53,666	Satara
12	सांगली	18,250	9,555	9,629	37,434	Sangli
13	सोलापूर	28,065	11,915	7,407	47,387	Solapur
14	कोल्हापूर	32,460	13,086	13,929	59,475	Kolhapur
15	औरंगाबाद	17,825	6,651	2,486	26,962	Aurangabad
16	जालना	12,612	7,292	2,209	22,113	Jalna
17	परभणी	15,543	6,466	2,385	24,394	Parbhani
18	बीड	10,732	4,744	1,930	17,406	Beed
19	नांदेड	29,173	20,757	9,783	59,712	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,877	3,444	1,352	11,673	Osmanabad
21	लातूर	8,175	6,205	2,158	16,538	Latur
22	बुलढाणा	20,610	9,678	2,069	32,357	Buldhana
23	अकोला	18,405	9,296	2,163	29,864	Akola
24	अमरावती	13,385	8,251	2,394	24,030	Amravati
25	यवतमाळ	13,386	6,533	2,802	22,721	Yavatmal
26	वर्धा	11,210	4,776	2,003	17,989	Wardha
27	नागपूर	11,197	5,395	1,921	18,513	Nagpur
28	भंडारा	13,162	4,786	1,887	19,835	Bhandara
29	चंद्रपूर	8,856	3,840	1,853	14,549	Chandrapur
30	गडचिरोली	2,967	1,301	592	4,860	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,33,099	2,34,502	1,23,984	8,91,535	Maharashtra State

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Maharashtra Government, Pune.

12. शेती/

तक्ता क्रमांक/

शेतीची यंत्रे आणि अवजारे/

क्रममांक	जिल्हा	गाडगा	नांगर		पाभरी		मळणी यंत्र		कडवा कापण्याची यंत्रे	
			Ploughs		Seed drills		Threshers		Chaff cutters	
			लाकडी	लोखंडी	स्थानिक	सुधारित	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने	शक्तीवर चालणारी	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने	शक्तीवर चालणारी
Serial No.		Carts	Wooden	Iron	Local	Improved	Bullock or manually operated	*Power operated	Bullock or manually operated	Power operated
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बुध्दमुंबई	45	140	83	N.A.	N.A.	3	3
2	ठाणे	11,329	1,15,151	586	18	6	1	..
3	रायगड	6,309	87,712	199	5,531	59
4	रत्नागिरी	1,081	1,51,642	125	14	..	5	..
5	सिंधुदूर्ग	2,055	1,19,999	88	3	26
6	नाशिक	42,050	1,54,125	68,965	1,329	2,053	2,568	704
7	धुळे	52,119	1,13,841	27,823	662	1,133	1,196	541
8	जळगाव	61,700	63,113	48,822	705	2,025	761	1,095
9	अहमदनगर	39,470	36,335	87,277	2,116	3,004	2,756	658
10	पुणे	28,072	86,234	60,349	597	1,110	2,008	447
11	सातारा	33,012	46,302	41,990	3,767	1,353	3,634	79
12	सांगली	25,258	22,358	37,410	7,074	915	3,314	177
13	सोलापूर	27,866	25,744	50,687	338	1,390	2,081	246
14	कोल्हापूर	28,478	94,985	25,097	3,174	1,203	347	101
15	औरंगाबाद	23,928	24,772	41,041	864	1,250	390	169
16	जालना	21,546	11,536	27,800	100	1,022	59	21
17	परभणी	39,707	65,678	37,243	772	1,819	2,485	438
18	बीड	36,646	3,971	32,239	264	1,823	289	19
19	नांदेड	33,827	1,04,821	14,553	568	1,071	3,217	367
20	उस्मानाबाद	31,279	8,281	27,654	253	1,001	1,232	180
21	लातूर	21,020	38,226	24,471	125	1,717	2,099	617
22	बुलढाणा	41,989	9,861	40,894	1,053	1,904	127	287
23	अकोला	36,293	27,892	32,226	995	1,666	162	398
24	अमरावती	47,239	45,198	28,615	533	2,073	131	257
25	यवतमाळ	56,657	97,539	28,351	942	1,089	490	158
26	वर्धा	26,980	31,776	16,117	543	866	70	108
27	नागपूर	61,264	89,747	11,609	606	1,524	134	261
28	भंडारा	70,410	1,70,428	13,627	2,598	179	17	30
29	चंद्रपूर	58,782	1,26,131	9,971	2,193	222	7	22
30	गडचिरोली	22,291	98,939	4,065	19	..	6	3
महाराष्ट्र राज्य		9,88,702	20,72,477	8,39,977	37,756	33,503	29,587	7,384

अध्यास.—पशु गणना, १९८७.

टीप.—माहिती उपलब्ध नाही.

*यामध्ये कंबाईन हार्व्हर (कापणी व मळणी यंत्रे) यांचा समावेश आहे.

AGRICULTURE

TABLE No. 12-8

Agricultural Machinery and Implements
(1987)

ऊसाचे चरक Sugarcane crushers		सिंचनासाठी विद्युत-पंप Electric pumps for irrigation			सिंचन व कृषि वापराकरिता वापरलेली तेल इंजिने व पंप Oil engines with pump for irrigation and agricultural purposes	परशियन चाक Parsian wheels	फवारणी यंत्रे Sprayers and dusters	ट्रॅक्टरस Tractors	दुवाकी ट्रॅक्टरस किंवा शक्तीवर चालणारी मशागत यंत्रे Two wheeler tractors or power tillers	घाणी Ghanis	District
शक्तीने चालणारे Worked by power	बैलाच्या सहाय्याने चालणारे Worked by bullocks	पाच अश्वशक्ती पर्यंत Up to 5 H.P.	सहा आणि अधिक अश्वशक्तीचे 6 and above H.P.	एकूण Total							
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
...	..	12	1	13	9	..	6	18	Greater Bombay
272	3	1,728	72	1,800	494	4	1,719	136	112	2	Thane
3	49	1,085	67	1,152	451	340	1,022	1	12	..	Raigad
..	..	419	59	478	50	138	481	6	Ratnagiri
5	13	1,495	99	1,594	399	110	2,032	7	1	5	Sindhudurg
142	113	39,812	3,769	43,581	9,563	18	17,582	4,398	65	29	Nashik
129	102	18,550	3,471	22,021	2,841	30	8,573	2,513	33	28	Dhule
102	216	24,249	8,463	32,712	7,556	45	20,966	2,548	37	12	Jalgaon
143	163	68,619	4,275	72,894	15,603	4	12,417	4,114	55	47	Ahmednagar
291	155	19,632	2,832	22,464	14,782	34	11,453	2,675	26	140	Pune
540	81	16,382	1,615	17,997	13,349	675	5,947	2,475	31	12	Surat
183	61	23,830	2,819	26,649	6,066	121	6,843	2,060	94	17	Sangli
616	187	37,412	3,751	41,163	10,964	12	6,019	1,039	20	24	Solapur
523	102	12,916	5,046	17,962	10,607	71	3,719	3,047	79	9	Kolhapur
199	105	28,236	1,121	29,357	7,148	19	13,795	1,039	48	51	Aurangabad
373	15	26,658	773	27,431	2,164	..	19,746	542	..	155	Jalgaon
246	31	20,024	1,321	21,345	2,001	41	28,730	502	12	122	Parbhani
31	67	28,266	1,543	29,809	2,491	7	7,086	436	2	34	Beej
138	91	15,783	1,087	16,870	1,833	22	20,586	169	8	41	Nanded
627	112	20,771	2,751	23,522	3,291	48	5,405	870	4	45	Osmanabad
727	138	12,369	1,233	14,102	1,526	35	7,510	580	2	100	Latur
117	87	30,099	733	30,832	3,311	..	27,117	947	11	45	Buldhan
116	55	12,061	2,156	14,217	2,929	5	20,093	868	9	23	Akola
53	28	28,172	516	28,688	3,469	3	23,081	787	11	5	Amravati
42	36	13,766	933	14,699	5,680	94	48,914	227	3	5	Yavatmal
28	40	14,776	121	14,897	2,195	34	26,084	153	6	25	Wardha
30	42	24,510	289	24,799	2,629	15	19,400	279	13	54	Nagpur
53	244	6,537	99	6,636	2,377	13	13,649	809	9	51	Bhandara
11	76	2,097	33	2,130	2,689	4	16,262	309	2	23	Chandrapur
..	1	265	2	267	1,178	7	2,498	169	1	1	Gadchiroli
5,379	2,425	5,51,551	51,081	6,02,632	1,42,934	1,949	3,98,755	33,817	706	1,111	Maharashtra State

N.A.—Not Available.

* Including Combine harvest machine.

Source.—Live Stock Census, 1987.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12-9

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनाचे निर्देशांक
Index numbers of production of principal crops in Maharashtra State

(पायाभूत काळ : १९६७-७० द्विदशिक = १००
(Base : 1967-70 Triennium = 100)

क्रमांक Serial No.	वस्तू Weights	भार (3)	1960-61 (4)	1965-66 (5)	1970-71 (6)	1975-76 (7)	1980-81 (8)	1985-86 (9)	1986-87 (10)	1987-88 (11)	1988-89 (12)	Commodity (2)
I अन्नधान्ये—												
(a) तणधान्ये—												
(1) तोडूळ	11.52	100.2	64.7	121.7	167.3	172.8	159.7	128.2	125.1	194.1	Rice
(2) गहू	4.81	104.4	72.9	114.6	312.1	242.4	167.7	139.6	164.9	271.5	Wheat
(3) ज्वारी	11.45	128.9	67.1	52.0	131.4	165.6	155.3	123.6	227.9	144.0	Kharif-jowar
(4) रब्बी ज्वारी	9.67	141.0	80.1	46.7	85.2	111.6	88.6	68.5	143.7	126.8	Rabi-jowar
(5) एकूण ज्वारी	21.12	134.4	73.0	49.6	110.3	140.9	124.8	98.4	189.4	136.1	Total-jowar
(6) बाजरी	5.80	76.9	58.2	129.7	88.1	119.6	66.1	73.2	143.1	141.7	Bajri
(7) नली	0.01	94.1	82.4	141.2	192.4	396.2	390.5	367.9	481.0	147.1	Barley
(8) मका	0.24	60.3	84.8	82.2	278.4	404.5	331.3	251.0	387.1	452.6	Maize
(9) नाचणी	1.19	108.4	72.2	103.6	119.8	133.5	166.2	94.6	133.2	144.7	Ragi
(10) कोदा	0.09	110.4	89.6	68.8	73.6	88.5	78.1	56.3	55.3	86.5	Kodra
(11) इतर अन्नधान्ये	0.27	98.8	81.6	79.6	107.4	100.6	98.8	131.2	155.2	142.5	Other cereals
एकूण तणधान्ये	45.05	113.77	69.1	87.1	144.6	158.1	132.8	108.1	163.5	168.0	Total—Cereals
(b) कंदधान्ये—												
(1) हरभरा	1.32	130.4	76.7	84.2	175.6	146.1	170.8	125.9	222.3	396.6	Gram
(2) पूर	4.46	156.5	82.8	90.6	136.3	120.2	150.8	124.4	178.6	199.6	Tur
(3) इतर कंदधान्ये	4.66	90.6	77.5	74.9	135.8	75.3	125.9	110.9	152.6	169.9	Other pulses
एकूण कंदधान्ये	10.44	123.8	79.7	82.8	141.0	103.5	102.2	118.6	172.5	211.2	Total—Pulses
एकूण अन्नधान्ये	55.49	115.6	71.1	86.3	143.9	147.8	134.6	110.0	165.2	176.1	Total—Foodgrains
II अन्नधान्येतर—												
(a) एकूण गळिताची धान्ये—												
(1) भेंडमूग	9.25	127.4	75.3	93.4	110.3	97.2	74.6	67.8	109.8	160.1	Groundnut
(2) तोंड	0.70	89.3	85.5	56.2	99.2	113.7	157.6	166.7	204.3	244.7	Sesamum
(3) मोहरी, राई आणि जवस	0.58	163.9	100.3	94.4	177.5	158.3	163.9	118.6	167.4	168.3	Rape, mustard and linseed
(4) एरंड	0.01	150.0	83.3	100.0	200.0	233.3	250.0	300.0	283.3	366.7	Castor-Seed
एकूण गळिताची धान्ये	10.45	126.9	77.4	91.0	113.3	101.8	85.2	76.6	119.4	166.4	Total—Oil seeds

NON-FOODGRAINS —

Oil-seeds—

Groundnut
Sesamum
Rape, mustard and
linseed
Castor-Seed

Total—Oil seeds

(b) तंतुपिके—												Fibre—	
(1) कापूस	8.43	122.7	77.1	35.5	57.2	93.1	146.0	65.2	108.7	100.7	Cotton	
(2) अंबाही	0.03	187.2	97.0	46.4	115.8	110.9	88.2	80.6	82.6	50.4	Meia	
एकूण तंतुपिके	8.46	122.8	77.2	35.5	57.4	93.1	145.7	65.2	108.6	100.5	Total—Fibres	
(c) संकीर्ण—												Miscellaneous—	
(1) ऊस	21.64	81.4	78.8	115.5	156.2	182.6	179.1	161.7	191.5	198.1	Sugarcane	
(2) तंबाकू	0.18	256.2	133.3	108.3	102.1	141.7	160.4	164.6	214.6	177.1	Tobacco	
(3) बटाटे	0.35	150.0	129.3	99.4	133.7	101.8	122.2	106.3	122.4	104.2	Potato	
(4) मिरची	3.34	98.8	93.8	69.6	89.6	85.4	79.1	75.7	78.7	71.1	Chillies	
एकूण संकीर्ण पिके	25.51	85.9	81.8	109.2	146.8	168.4	165.1	149.7	176.0	180.1	Total—Miscellaneous	
एकूण अन्नधान्येतर	44.51	102.6	79.9	90.9	121.9	138.3	142.5	116.4	149.8	161.7	Total—Non-foodgrains	
सर्व पिके	100.00	109.8	75.0	88.3	134.1	143.6	138.1	112.9	158.3	169.7	All commodities	

बाधार.—कृषि संश्लेषणालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार मुख्य पिकांखालील क्षेत्र/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	सुगधान्ये व कडधान्ये Cereals and pulses	ऊस Sugarcane	फळे व भाज्या Fruits and vegetables	मसाले व मसाल्याचे पदार्थ Condiments and spices	संकीर्ण अन्नपिके Miscellaneous food crops	एकूण अन्नपिके Total food crops
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्महर्षी	9	..	1	16
2	ठाणे	1,853	..	54	6	..	1,913
3	रायगड	1,728	..	28	11	..	1,767
4	रत्नागिरी	1,328	2	124	11	..	1,465
5	सिंधुदुर्ग	926	2	163	10	..	1,101
6	नाशिक	6,873	322	328	39	27	7,599
7	धुळे	5,579	122	70	54	..	5,825
8	जळगाव	5,597	121	418	60	..	6,196
9	अहमदनगर	10,033	822	91	36	..	10,982
10	पुणे	8,187	284	360	63	2	8,896
11	सातारा	4,569	283	84	56	..	4,992
12	सांगली	4,912	326	39	78	..	5,355
13	कोल्हापूर	9,889	242	74	38	..	10,248
14	कोल्हापूर	2,264	562	30	66	..	2,922
15	कोल्हापूर	6,083	216	47	46	..	6,392
16	कोल्हापूर	4,462	88	24	29	1	4,604
17	कोल्हापूर	6,463	58	76	55	3	6,655
18	कोल्हापूर	6,081	75	16	52	..	6,224
19	कोल्हापूर	4,687	78	43	57	..	4,965
20	कोल्हापूर	4,666	142	33	62	..	4,803
21	कोल्हापूर	4,524	92	12	61	..	4,689
22	कोल्हापूर	4,263	24	39	32	..	4,358
23	कोल्हापूर	4,654	10	44	26	..	4,734
24	कोल्हापूर	3,349	2	177	63	..	3,591
25	कोल्हापूर	4,279	20	40	50	..	4,389
26	कोल्हापूर	2,185	1	50	15	..	2,251
27	कोल्हापूर	3,822	3	237	292	..	4,354
28	कोल्हापूर	4,341	11	54	51	1	4,457
29	कोल्हापूर	3,904	1	24	175	..	4,104
30	कोल्हापूर	1,966	..	6	22	..	1,994
सह्याद्री क्षेत्र		1,33,476	3,919	2,792	1,716	34	1,41,937

आधार.--कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

AGRICULTURE

TABLE No. 12.10

Area under major crops in each district

(1988-89)

(क्षेत्र संभार हेक्टरमध्ये)
(Area in '00 hectares)

एकूण सहिराची धान्ये Total oil seeds	तंतू पिके Fibre crops	जोषपी द्रव्ये व मादक पदार्थ Drugs and narcotics	वैरणाची पिके Fodder crops	संकीर्ण अन्नधान्येतर पिके Miscellaneous non-food crops	एकूण अन्नधान्येतर पिके Total non- food crops	एकूण पिकाखालील क्षेत्र Total area under crops	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
2	51	..	53	63	Greater Bombay
23	5	3	834	..	865	2,778	Thane
18	198	..	216	1,983	Raigad
48	899	..	947	2,412	Ratnagiri
68	.	1	55	..	124	1,225	Sindhudurg
701	19	1	682	1	1,404	9,003	Nashik
992	608	2	20	..	1,622	7,447	Dhule
766	2,162	..	60	1	2,989	9,185	Jalgaon
726	23	..	638	4	1,391	12,373	Ahmednagar
631	33	1	1,913	2	2,580	11,476	Pune
571	33	1	813	..	1,418	6,410	Satara
528	32	42	698	..	1,310	6,655	Sangli
1,007	116	2	24	..	1,149	11,392	Solapur
436	5	35	915	..	1,391	4,313	Kolhapur
944	580	..	9	..	1,533	7,925	Aurangabad
854	1,180	1	5	..	2,040	6,644	Jalna
968	2,009	..	1	..	2,978	9,633	Parbhani
857	353	..	12	..	1,222	7,446	Beed
307	2,275	1	12	..	2,590	7,555	Nanded
882	38	1	4	..	925	5,828	Osmanabad
1,030	377	2	28	..	1,437	6,126	Latur
524	2,401	..	1	..	2,926	7,284	Buldhana
337	3,451	1	5	..	3,794	8,528	Akola
344	3,513	1	1	..	3,859	7,450	Amravati
334	4,022	..	2	..	4,358	8,747	Yavatmal
248	1,940	..	1	..	2,189	4,446	Wardha
604	798	..	1	1	1,404	5,758	Nagpur
396	7	..	1	..	404	4,862	Bhandara
513	490	..	2	..	1,005	5,109	Chandrapur
107	1	5	7	..	120	2,114	Gadchiroli
15,761	26,471	100	7,892	9	50,233	1,92,170	Maharashtra State

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

(b) संवृष्टिके—											
(1) कापूस	..	91.1	99.0	100.3	84.1	97.2	100.4	98.3	91.8	95.8	Fibres— Cotton Mesta Total—Fibres
(2) गन्नाडी	..	86.5	96.7	84.8	115.9	113.1	99.8	91.0	97.3	56.7	
एकूण—संवृष्टिके	..	91.0	99.0	99.9	84.8	97.6	100.4	98.0	91.9	95.0	
(c) संकीर्ण—											
(1) ऊस	..	80.2	86.2	108.4	148.4	166.1	172.5	159.1	189.7	204.3	Miscellaneous— Sugarcane Tobacco Potato Chillies Total—Miscellaneous
(2) तंबाकू	..	209.1	109.1	95.9	92.0	98.6	82.0	69.6	92.8	82.0	
(3) बटाटे	..	138.1	127.1	94.1	92.5	90.1	97.7	94.3	99.4	103.7	
(4) मिरची	..	98.3	99.5	91.6	90.2	93.9	89.2	85.9	87.6	74.5	
एकूण—संकीर्ण	..	93.8	94.8	99.5	116.8	126.7	127.1	118.9	134.6	134.7	
एकूण—असंघात्येतर	..	97.9	102.6	99.0	92.6	100.7	99.5	96.2	95.5	105.1	Total—Non-foodgrains
सर्व विक्रे	..	98.5	99.0	98.3	102.2	105.3	105.3	102.1	104.6	108.6	All commodity

प्रसार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12-12

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनाचे निदेशांक
Index number of average yield of principal crops in Maharashtra State

(पायाभूत काळ : १९६७-७० त्रैवार्षिक = १००)
(Base : 1967-70 Triennium = 100)

अनुक्रमिक Serial No.	वस्तू (2)	1960-61 (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1985-86 (8)	1986-87 (9)	1987-88 (10)	1988-89 (11)	Commodity (2)
I अन्नधान्ये—											
(a) तृणधान्ये—											
(1) तांदूळ	102.6	65.2	119.8	157.2	152.9	137.9	111.7	121.1	167.2	Rice
(2) गहू	96.0	73.0	117.8	222.8	187.5	158.8	158.4	187.8	257.8	Wheat
(3) खरीप ज्वारी	127.8	65.1	51.7	123.7	139.5	136.1	108.8	193.5	133.1	Kharif-jowar
(4) खरीप ज्वारी	123.6	75.9	48.3	84.2	105.2	77.4	64.7	127.5	120.2	Rabi-jowar
(5) एकूण ज्वारी	124.0	69.9	50.5	105.4	126.9	109.3	90.1	164.9	127.7	Total-jowar
(6) बाजरी	97.0	65.6	131.1	100.4	144.2	80.0	87.0	162.6	148.8	Bajari
(7) वाली	83.1	107.4	75.6	65.6	133.5	127.3	124.0	173.7	144.0	Barley
(8) मका	99.5	88.8	79.6	205.5	245.3	190.4	132.4	177.3	175.3	Maize
(9) राचणी	100.2	66.3	115.6	121.0	128.0	159.2	91.1	132.3	149.9	Ragi
(10) कोदा	92.2	87.1	96.4	98.3	103.4	102.5	71.7	73.1	115.9	Kodra
(11) इतर तृणधान्ये	94.9	86.6	91.2	107.4	100.3	113.9	144.4	158.4	140.7	Other cereals
एकूण तृणधान्ये	111.8	68.7	88.2	135.7	143.9	121.3	104.5	154.9	155.8	Total—cereals
(b) कडधान्ये—											
(1) हरमरा	113.1	85.6	94.6	137.2	118.7	111.6	91.0	138.5	207.2	Gram
(2) तूर	181.8	90.4	89.0	124.2	101.8	122.7	100.8	141.2	137.1	Tur
(3) इतर कडधान्ये	107.1	89.3	77.1	127.2	75.7	134.6	116.7	131.1	161.3	Other pulses
एकूण कडधान्ये	139.0	89.3	84.4	127.3	94.9	125.2	105.3	144.5	158.3	Total—Pulses
एकूण अन्नधान्ये	116.4	72.2	87.5	134.1	134.7	122.1	104.7	152.7	156.3	Total—Foodgrains
II अन्नधान्येतर पिके—											
(a) गळिताची धान्ये—											
(1) भुईमूग	107.7	61.7	94.5	118.1	105.9	102.9	94.9	143.1	159.7	Oil-seeds— Groundnut
(2) तोंड	113.2	110.0	73.8	106.3	96.5	112.6	117.4	129.7	104.7	Seasamum
(3) मोहरी, राई आणि जवस	131.4	102.3	90.3	111.8	119.4	123.9	102.3	143.7	145.7	Rape, Mustard and linseed
(4) एरंड	104.7	71.7	132.1	167.4	187.0	224.2	230.6	222.4	255.8	Castor-Seed
एकूण गळिताची धान्ये	109.4	65.7	93.2	116.8	107.1	106.1	96.2	141.6	151.3	Total—Oilseeds

(3) संक्षिप्त- (1) कापूस .. (2) कबाडी ..		134.7	77.9	35.4	68.0	95.7	145.4	66.4	118.4	105.2
एकूण संक्षिप्त- (1) ऊस .. (2) तंबाकू .. (3) बटाटे .. (4) मिरची ..		158.6	100.3	54.7	99.9	98.1	88.4	88.6	84.9	88.8
एकूण संक्षिप्त- (1) ऊस .. (2) तंबाकू .. (3) बटाटे .. (4) मिरची ..		134.8	78.0	35.5	68.2	95.7	145.2	66.5	118.2	105.1
संक्षिप्त- (1) ऊस .. (2) तंबाकू .. (3) बटाटे .. (4) मिरची ..		101.5	91.4	106.6	105.2	100.9	103.9	101.7	100.9	97.0
एकूण संक्षिप्त- (1) ऊस .. (2) तंबाकू .. (3) बटाटे .. (4) मिरची ..		121.5	122.2	112.9	110.0	143.7	195.5	236.4	231.2	215.9
एकूण संक्षिप्त- (1) ऊस .. (2) तंबाकू .. (3) बटाटे .. (4) मिरची ..		108.6	69.5	105.5	144.4	113.0	125.1	112.7	123.1	100.5
एकूण संक्षिप्त- (1) ऊस .. (2) तंबाकू .. (3) बटाटे .. (4) मिरची ..		100.5	94.3	75.9	99.3	90.9	88.7	88.1	89.8	97.4
एकूण संक्षिप्त- (1) ऊस .. (2) तंबाकू .. (3) बटाटे .. (4) मिरची ..		101.9	92.3	103.2	105.1	108.6	103.3	101.2	100.9	95.3
एकूण संक्षिप्त- (1) ऊस .. (2) तंबाकू .. (3) बटाटे .. (4) मिरची ..		110.3	81.9	88.4	102.4	106.5	109.9	95.4	109.0	107.6
सर्व विक्रे ..		113.8	76.5	87.9	119.2	120.9	116.1	100.3	130.6	131.1
Total—Fibres										
Total—Fibres										
Miscellaneous— Sugarcane Tobacco Potato Chillies										
Total—Miscellaneous										
Total—Non-food grains										
All commodities										

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12-13

जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन/Area banded in each District

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

(Area in thousand hectares)

क्रमिक क्रमांक Serial No.	जिल्हा District	पहिली योजना During First Plan period	दुसरी योजना During Second Plan period	तिसरी योजना During Third Plan period	वार्षिक योजना During Annual Plan Period 1966-67 to 1968-69	चौथी योजना During Fourth Plan Period 1969-70 to 1973-74	पाचवी योजना During Fifth Plan period 1974-75 to 1978-79	सहावी योजना During Sixth Plan period 1979-80 to 1983-84	1984-85	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बुध्मबई	Greater Bombay.
2	ठाणे	Thane
3	रायगड	Raigad
4	रत्नागिरी	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	Sindhudurg
6	नाशिक	13	46	188	88	130	14	4	Nashik
7	धुळे	11	104	137	83	93	42	25	3	2	1	1	1	Dhule
8	जळगाव	15	30	126	115	149	33	20	2	2	2	1	1	Jalgaon
9	अहमदनगर	27	111	188	107	102	26	25	3	2	4	4	1	Ahmednagar
10	पुणे	44	60	159	92	66	12	10	1	1	..	1	1	Pune
11	सातारा	2	11	58	45	68	6	6	1	1	2	1	1	Satara
12	सांगली	12	41	96	68	101	17	6	2	3	3	1	..	Sangli
13	सोलापूर	61	48	253	147	163	49	28	3	3	3	3	2	Solapur
14	कोल्हापूर	9	10	14	1	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	9	109	139	415	23	26	4	3	2	4	2	Aurangabad
16	जालना	23	15	3	2	2	1	1	Jalna
17	परभणी	..	1	29	79	216	49	63	8	4	3	3	3	Parbhani
18	बीड	2	10	74	87	271	42	51	5	2	2	3	1	Beed
19	नांदेड	30	63	114	68	51	6	5	4	4	4	Nanded
20	उस्मानाबाद	7	17	119	180	403	79	60	5	4	3	2	1	Osmanabad
21	लातूर	14	6	5	7	6	4	Latur
22	बुलढाणा	..	2	79	88	111	85	66	6	8	10	10	7	Buldhana
23	अकोला	..	10	57	87	105	75	48	7	6	7	7	3	Akola
24	अमरावती	..	10	46	51	89	37	40	6	6	6	6	9	Amravati
25	यवतमाळ	..	15	87	91	95	76	61	9	8	9	7	5	Yavatmal
26	वर्धा	..	2	30	33	25	40	30	3	3	3	5	6	Wardha
27	नागपूर	..	1	34	49	39	41	20	2	3	3	3	3	Nagpur
28	भंडारा	Bhandara
29	चंद्रपूर	9	15	23	8	2	Chandrapur
30	गडचिरोली	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		195	527	1,917	1,717	2,793	823	670	85	73	78	75	56	Maharashtra State

*हजार हेक्टरापेक्षा कमी/Less than thousand hectares.

आकडे अस्थायी आहेत/Figures are provisional.

अध्यास.-कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे./Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.14

वहिलीची खाती आणि त्याचे क्षेत्र

No. of operational holdings and area operated

(1985-86)

(आकडे शंभरात)
(Figures in '00)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	वैयक्तिक खाती Individual Holdings		संयुक्त खाती Joint Holdings		† एकूण खाती All Holdings		D. s. r. c. (2)
		संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	9	6	*		9	6	Greater Bombay
2	ठाणे ..	1,992	3,592	203	628	2,195	4,220	Thane
3	रायगड ..	2,104	3,280	128	324	2,232	3,604	Raigad
4	रत्नागिरी ..	2,854	7,091	53	216	2,907	7,307	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	1,866	3,520	12	338	1,878	3,858	Sindhudurg
6	नाशिक ..	3,221	9,258	322	1,235	3,543	10,493	Nashik
7	धुळे ..	2,479	6,576	250	787	2,729	7,363	Dhule
8	जळगाव ..	2,764	7,179	517	1,275	3,281	8,454	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	4,851	13,287	51	169	4,902	13,456	Ahmednagar
10	पुणे ..	4,263	11,344	32	126	4,295	11,470	Pune
11	सातारा ..	5,019	7,940	38	108	5,057	8,048	Satara
12	सांगली ..	3,341	7,008	29	91	3,370	7,099	Saangli
13	सोलापूर ..	3,092	10,938	346	1,679	3,438	12,617	Solapur
14	कोल्हापूर ..	3,923	4,804	105	264	4,028	5,068	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	2,794	7,607	2	17	2,796	7,624	Aurangabad
16	जालना ..	2,212	6,832	..	2	2,212	6,834	Jalna
17	परभणी ..	3,010	8,966	55	243	3,065	9,209	Parbhani
18	बीड ..	3,151	9,275	11	55	3,162	9,330	Beed
19	नांदेड ..	3,072	9,257	25	90	3,097	9,347	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1,715	6,471	112	507	1,827	6,978	Osmanabad
21	लातूर ..	1,819	6,453	37	145	1,856	6,598	Latur
22	बुलढाणा ..	2,277	6,595	124	496	2,401	7,091	Buldhana
23	अकोला ..	2,282	7,305	188	823	2,470	8,129	Akola
24	अमरावती ..	2,446	6,629	240	781	2,686	7,410	Amravati
25	यवतमाळ ..	2,319	8,802	77	385	2,396	9,187	Yavatmal
26	वर्धा ..	1,371	4,236	53	230	1,424	4,466	Wardha
27	नागपूर ..	1,892	5,936	67	216	1,959	6,152	Nagpur
28	भंडारा ..	2,402	3,450	419	746	2,821	4,196	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	1,659	4,649	119	405	1,778	5,054	Chandrapur
30	गदाचरोली ..	800	1,721	110	398	910	2,119	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		77,000	2,00,010	3,726	12,780	80,726	2,12,790	Maharashtra State.

टीप.—(१) † संस्थांच्या खात्याचाही समावेश आहे.

(२) * ५०० पेक्षा कमी.

(३) आकडे पूर्णांकित केलेल्यामुळे बेरजा कुठणार नाहीत.

Note.—(1) † Includes institutional holdings also.

(2) * Less than 500

(3) Details do not add up to the total due to rounding.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे. (कृषी गणना १९८५-८६)

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune. (Agriculture Census 1985-86)

12. कृषि/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.15

वहिलेच्या छात्यांच्या आकार-वर्गाप्रमाणे खेतांची संख्या व त्यांचे एकूण क्षेत्र
 Number of operational holdings and area operated by size class of operational holdings
 (1975-76)

(आकडे शंभरात)
 (Figures in hundred)

अनु- क्रमांक Serial No.	आकार-वर्ग (हेक्टर) Size class (Hectare)	वैयक्तिक खाती Individual holdings		संयुक्त खाती Joint holdings		एकूण खाती All holdings	
		संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
पंधरा कमी							
1	Below—0.5 ..	1,15,047	4,145	566	182	1,15,613	3,327
2	0.5-1.0 ..	11,653	8,350	430	360	12,133	9,210
3	1.0-2.0 ..	19,827	29,578	813	1,195	20,640	30,782
4	2.0-3.0 ..	11,990	28,970	524	1,273	12,514	30,243
5	3.0-4.0 ..	6,797	23,138	343	1,186	7,140	24,624
6	4.0-5.0 ..	4,465	19,569	249	1,130	4,714	20,699
7	5.0-10.0 ..	8,037	53,869	533	3,676	8,570	57,545
8	10.0-20.0 ..	1,960	26,226	131	2,407	2,144	28,633
9	20.0-30.0 ..	173	4,075	21	540	202	4,615
10	30.0-40.0 ..	28	947	5	185	33	1,133
11	40.0-50.0 ..	8	362	2	89	10	451
12	50.0 and above	9	972	4	555	13	1,527
एकूण/ Total ..		77,000	2,00,010	3,726	12,781	80,726	2,12,791

टीप.—आकडे पूर्ण हात केल्यामुळे बेरजा जुळणाने नाहीत.

Note: Details do not add up to the totals due to rounding.

आधार.—कृषि मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source: Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन

IRRIGATION

१३.१ विविध साधनांनुसार भिजलेले क्षेत्र, पीकवार सिंचनां-
खालील क्षेत्र व बागायती विहिरींची संख्या या बाबत माहिती
या विभागात दिली आहे.

13.1 Data on irrigated area according to various
sources, cropwise irrigated area and irrigation wells
are presented in the tables in this section.

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13-1

सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र.
Area irrigated by different sources of irrigation*
(1982-83)

(क्षेत्र १०० हेक्टरात)
(Area in 100 Hectares)

		सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्र Net area irrigated by			सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र		
अनुक्रम. क्र. Serial No.	जिल्हा	पृष्ठभागीय सिंचन Surface irrigation	विहिरीद्वारा सिंचन Well irrigation	सिंचनाखालील एकूण निव्वळ क्षेत्र Total net area irrigated	Total gross area of crops irrigated	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)	
1	बुलढाणा	Greater Bombay	
2	ठाणे	24	19	Thane	
3	रायगड	77	22	Raigad	
4	रत्नागिरी	25	5	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	90	14	Sindhudurg	
6	नाशिक	252	874	Nashik	
7	धुळे	151	493	Dhule	
8	जळगाव	139	800	Jalgaon	
9	अहमदनगर	691	1,466	Ahmednagar	
10	पुणे	907	818	Pune	
11	सातारा	512	661	Satara	
12	सांगली	232	558	Sangli	
13	सोलापूर	450	935	Solapur	
14	कोल्हापूर	453	178	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	62	452	Aurangabad	
16	जालना	172	309	Jalna	
17	परभणी	317	260	Parbhani	
18	बीड	312	852	Beed	
19	नांदेड	158	147	Nanded	
20	अहमदनगर	167	499	Osmanabad	
21	लातूर	32	258	Latur	
22	बुलढाणा	49	443	Buldhana	
23	अकोला	35	148	Akola	
24	अमरावती	5	303	Amravati	
25	यवतमाळ	57	146	Yavatmal	
26	वार्धा	43	113	Wardha	
27	नागपूर	175	262	Nagpur	
28	भंडारा	1,402	84	Bhandara	
29	चंद्रपूर	728	22	Chandrapur	
30	गडचिरोली	381	18	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		8,098	11,159	19,257	23,938	Maharashtra State	

आधार -- कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source -- Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

* सुधारित/Revised

13. जलसिंचन/Irrigation

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.2

जिल्हानुसार सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र व लागवडीखालील एकूण क्षेत्र
Gross area irrigated and gross cropped area by district
(1982-83)

(क्षेत्र मीटर हेक्टरात)
(Area in 100 hectare)

अनुक्रमांक	जिल्हे	एकूण लागवड क्षेत्र	एकूण सिंचित क्षेत्र	राज्याच्या एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	निव्वळ सिंचित क्षेत्र	लागवडीखालील क्षेत्राशी एकूण सिंचित क्षेत्राची टक्केवारी	*सिंचन क्षमता	
Serial No.		Gross cropped area	Gross Irrigated area	Percentage to State Total	Net irrigated area	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area	Irrigation Potential	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्महर्ष ..	63	Greater Bombay
2	ठाणे ..	2,778	56	0.23	43	2.01	130.23	Thane
3	रायगड ..	1,983	111	0.46	99	5.60	112.12	Raigad
4	रत्नागिरी ..	2,412	33	0.14	30	1.37	110.00	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	1,225	119	0.50	104	9.71	114.42	Sindhudurg
6	नाशिक ..	9,003	1,548	6.47	1,126	17.19	137.48	Nashik
7	धुळे ..	7,447	906	3.78	644	12.17	140.68	Dhule
8	जळगाव ..	9,185	1,213	5.07	939	13.21	129.18	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	12,373	2,764	11.55	2,157	22.34	128.14	Ahmednagar
10	पुणे ..	11,476	2,019	8.43	1,725	17.59	117.04	Pune
11	सातारा ..	6,410	1,320	5.51	1,173	20.59	112.53	Satara
12	सांगली ..	6,655	1,000	4.18	790	15.03	126.58	Sangli
13	सोलापूर ..	11,392	1,541	6.44	1,385	13.58	111.26	Solapur
14	कोल्हापूर ..	4,313	744	3.11	631	17.25	117.91	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	7,925	785	3.28	514	9.90	152.72	Aurangabad
16	जालना ..	6,644	687	2.87	481	10.34	142.83	Jalna
17	परभणी ..	9,633	782	3.27	577	8.12	135.53	Parbhani
18	बीड ..	7,446	1,368	5.71	1,164	18.37	117.53	Beed
19	नांदेड ..	7,555	393	1.66	305	5.27	130.49	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	5,828	775	3.24	666	13.30	116.37	Osmanabad
21	लातूर ..	6,126	394	1.65	290	6.43	135.86	Latur
22	बुलढाणा ..	7,284	689	2.88	492	9.46	140.04	Buldhana
23	अकोला ..	8,528	252	1.05	183	2.95	137.70	Akola
24	अमरावती ..	7,450	448	1.87	308	6.01	145.45	Amravati
25	यवामाळ ..	8,747	304	1.27	263	3.47	149.75	Yavatmal
26	वर्धा ..	4,446	223	0.93	156	5.02	142.95	Wardha
27	नागपूर ..	5,758	552	2.31	437	9.59	126.32	Nagpur
28	भंडारा ..	4,862	1,662	6.94	1,486	34.18	111.84	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	5,109	806	3.37	750	15.78	107.47	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	2,114	459	1.83	399	20.77	110.02	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		1,92,170	23,938	100.00	19,257	12.46	124.31	Maharashtra State

$$*सिंचन क्षमता = \frac{\text{एकूण सिंचित क्षेत्र} \times 100}{\text{निव्वळ सिंचित क्षेत्र}}$$

$$*Irrigation Potential = \frac{\text{Gross Irrigated area} \times 100}{\text{Net Irrigated area}}$$

आधार :- कृषि संकायनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/

तक्ता क्रमांक/

विविध पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/

(1983-84)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	तांदूळ Rice	गहू Wheat	ज्वारी Jowar	बाजरी Bajri	बाजी Barley	मका Maize	नाचणी Ragi	हरभरा Gram
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बुरुंगवाडी
2	ठाणे	..	10	8
3	रायगड	..	75
4	रत्नागिरी	..	6
5	सिंधुदुर्ग	..	41
6	नाशिक	..	92	503	16	24	..	1	92
7	धुळे	..	58	416	23	5	40
8	जळगाव	..	29	240	45
9	अहमदनगर	..	14	496	930	137	..	15	80
10	पुणे	..	52	213	683	98	..	24	127
11	सातारा	..	143	166	464	115	..	11	37
12	सांगली	..	39	148	159	17	..	16	25
13	सोलापूर	..	13	191	520	21	..	87	23
14	कोल्हापूर	..	44	121	1	4
15	औरंगाबाद	..	10	186	137	11	..	3	83
16	जालना	..	18	303	122	2	..	10	33
17	परभणी	..	142	262	24	7	22
18	बीड	..	30	245	537	58	..	8	147
19	नांदेड	..	87	143	..	6	..	1	5
20	उस्मानाबाद	..	17	157	331	12	..	30	81
21	लातूर	160	31	1	33
22	बुलढाणा	..	9	270	8	1	39
23	अकोला	175	5
24	अमरावती	..	2	214	..	2	..	1	25
25	यवतमाळ	..	1	152	7
26	वर्धा	153	3
27	नागपूर	..	175	217	1	1	15
28	भंडारा	..	1,411	35
29	चंद्रपूर	..	770	19
30	गडचिरोली	..	359	3	1
महाराष्ट्र राज्य		..	* 3,697	5,188	3,987	497	6	225	989

* अस्थायी/

आधार.—कृषि संवर्धनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

IRRIGATION

TABLE No. 13.3

Irrigated area under different crops

(कमर हेक्टरात)
(In 100 Hectares)

1983-84,

जिल्हा	मिरची	ऊस	एकूण अन्न पिके	कापूस	भुईमूग	तंबाखू	सर्व अन्नोत्तर पिके	एकूण क्षेत्र	सिंचनाखालील	District
Tur	Chillies	Sugarcane	All Food Crops	Cotton	Groundnut	Tobacco	All Non-Food Crops	Total irrigated area (gross)		
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)		(2)
..	Greater Bombay
2	2	..	49	7	56	..	Thane
..	3	..	98	..	1	..	12	110	..	Raigad
..	1	1	26	..	2	..	10	36	..	Ratnagiri
..	6	2	85	..	1	..	55	140	..	Sindhudurg
..	30	263	1,357	10	73	..	134	1,491	..	Nashik
..	50	118	781	59	33	..	135	917	..	Dhule
..	39	109	896	320	42	..	364	1,260	..	Jalgaon
6	25	797	2,588	17	82	..	228	2,813	..	Ahmadnagar
13	35	290	1,905	21	31	1	117	2,022	..	Pune
2	13	283	1,368	34	9	..	50	1,418	..	Satara
..	41	343	892	16	8	1	53	945	..	Sangli
..	27	225	1,196	43	87	..	161	1,357	..	Solapur
..	..	502	684	4	688	..	Kolhapur
..	25	210	716	65	9	..	84	800	..	Aurangabad
..	18	61	591	132	19	..	161	752	..	Jalna
..	16	58	620	45	86	..	156	776	..	Parbhani
4	18	84	1,158	18	77	..	200	1,358	..	Beed
..	17	70	391	21	57	..	80	471	..	Nanded
33	30	119	843	..	32	..	76	919	..	Osmanabad
..	5	80	322	..	5	..	60	382	..	Latur
..	25	61	450	24	14	..	57	507	..	Buldhara
..	14	10	239	11	30	..	46	285	..	Akola
..	26	3	454	5	11	..	18	472	..	Amravati
..	19	24	243	18	39	..	60	303	..	Yavatmal
..	7	1	221	17	18	..	36	257	..	Wardha
..	19	2	611	8	3	..	12	623	..	Nagpur
..	20	8	1,508	..	1	..	1	1,509	..	Bhandara
..	10	1	813	..	1	..	1	814	..	Chandrapur
..	15	..	382	..	1	4	5	387	..	Gadchiroli
60	556	3,725	21,484	884	772	6	2,384	23,868	..	Maharashtra State

Provisional.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.4

एकूण बागायती विहिरींची संख्या
Total Number of irrigation wells

(1988-89)

क्रममांक Serial No.	जिल्हा District	विहिरींची संख्या Number of wells			एकूण Total	District
		वापरत असलेल्या In use	वापरत नसलेल्या Not in use			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	वृहन्महोद	386	52	438	Greater Bombay	
2	ठाणे	8,106	1,112	9,218	Thane	
3	रायगड	4,790	473	5,263	Raigad	
4	रत्नागिरी	2,752	1,285	4,037	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	8,095	1,182	9,277	Sindhudurg	
6	नाशिक	74,892	3,778	78,670	Nashik	
7	धुळे	27,221	4,601	31,822	Dhule	
8	जालगाव	51,052	8,014	59,066	Jalgaon	
9	अहमदनगर	88,420	9,904	98,324	Ahmadnagar	
10	पुणे	61,570	4,457	66,027	Pune	
11	सातारा	40,895	3,703	44,598	Satara	
12	सांगली	45,771	3,760	49,531	Sangli	
13	सोलापूर	45,923	3,800	49,723	Solapur	
14	कोल्हापूर	16,524	2,203	18,727	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	49,398	3,686	53,084	Aurangabad	
16	जालना	29,566	906	30,472	Jalna	
17	परभणी	27,071	2,884	29,955	Parbhani	
18	बीड	32,656	2,102	34,758	Beed	
19	नांदेड	12,743	1,127	13,870	Nanded	
20	उस्मानाबाद	28,810	3,236	32,046	Osmanabad	
21	लातूर	17,094	1,602	18,696	Latour	
22	बुलढाना	28,101	10,628	38,729	Buldhana	
23	अकोला	14,000	4,122	18,122	Akola	
24	अमरावती	31,935	8,492	40,427	Amravati	
25	यवतमाळ	16,591	4,573	21,164	Yavatmal	
26	वर्धा	16,750	10,225	26,975	Wardha	
27	नागपूर	30,661	12,594	43,255	Nagpur	
28	भंडारा	11,201	2,680	13,881	Bhandara	
29	चंद्रपूर	7,181	1,974	9,155	Chandrapur	
30	गडचिरोली	2,730	717	3,447	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	8,32,885	1,19,872	9,52,757	Maharashtra State	

बांधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 13.5

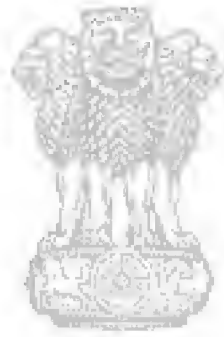
निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
Irrigation potential created and actual irrigated area

(आकडे हजार हेक्टरात)
(Figures in thousand hectare)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	जन १९८८ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता Irrigation potential created at the end of June 1988				प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र १९८८-८९ Actual Irrigated area 1988-89				सिंचित क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of Irrigated area	District
		मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor projects	उपसा मिचन Lift Irri- gation	एकूण Total	मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor projects	उपसा मिचन Lift Irri- gation	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	ठाणे ..	17.76	4.97	0.31	23.04	1.07	1.28	0.11	2.46	10.68	Thane
2	रायगड ..	14.41	7.53	2.25	24.19	3.61	4.27	..	7.88	32.58	Raigad
3	रत्नागिरी ..	2.65	2.62	..	5.27	0.20	0.41	..	0.61	11.57	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	3.23	..	3.23	..	0.67	..	0.67	20.74	Sindhudurg
5	नाशिक ..	113.36	17.86	2.22	133.44	41.86	4.48	0.52	46.86	35.12	Nashik
6	धुळे ..	33.69	39.74	3.37	76.80	8.01	2.40	1.08	11.49	14.96	Dhule
7	जळगांव ..	127.77	16.74	4.15	148.66	19.18	8.31	0.16	27.65	18.60	Jalgaon
8	अहमदनगर ..	202.90	23.03	0.32	226.25	124.30	3.18	0.20	127.68	56.43	Ahmednagar
9	पुणे ..	131.14	31.03	11.90	174.07	74.28	7.76	2.58	84.62	48.61	Pune
10	सातारा ..	109.22	17.60	1.65	128.47	58.16	2.86	..	61.02	47.50	Satara
11	सांगली ..	34.14	32.54	19.65	86.33	24.78	1.62	..	26.40	30.57	Sangli
12	सोलापूर ..	169.94	40.84	6.73	217.51	78.96	3.81	0.08	82.85	38.03	Solapur
13	कोल्हापूर ..	42.02	20.51	..	62.53	38.08	5.15	..	43.23	69.13	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	26.04	20.49	6.10	52.63	10.83	2.95	0.13	13.91	26.43	Aurangabad
15	जालना ..	52.25	8.16	1.57	61.98	18.12	2.69	..	20.81	33.57	Jalna
16	परभणी ..	148.02	15.94	5.20	169.15	54.65	4.41	0.13	59.19	34.99	Parbhani
17	बीड ..	77.03	26.08	2.79	105.90	26.82	2.91	..	29.73	28.07	Beed
18	नांदेड ..	72.49	23.79	15.51	111.79	23.72	6.78	5.17	35.67	31.90	Nanded
19	उस्मानाबाद ..	18.85	11.94	1.30	32.09	10.39	1.64	0.03	12.06	37.58	Osmanabad
20	लातूर ..	33.33	20.27	1.65	55.24	10.28	3.98	0.34	14.60	26.43	Latur
21	बुलढाणा ..	23.91	16.25	1.01	41.17	5.73	6.25	..	11.98	29.10	Buldhana
22	अकोला ..	31.14	13.22	1.93	46.29	8.76	4.54	0.14	13.44	29.03	Akola
23	अमरावती ..	4.16	11.75	0.28	16.19	1.73	1.77	0.04	3.54	21.86	Amravati
24	यवतमाळ ..	48.37	17.50	2.31	68.18	10.76	1.77	0.15	12.68	18.59	Yavatmal
25	वर्धा ..	23.75	6.85	2.73	33.33	5.18	0.23	0.10	5.51	16.53	Wardha
26	नागपूर ..	108.85	16.66	0.82	126.33	37.57	2.19	0.42	40.18	31.80	Nagpur
27	भंडारा ..	91.11	36.31	8.93	136.35	89.89	21.28	0.44	111.61	76.26	Bhandara
28	चंद्रपूर ..	27.09	18.99	7.10	53.18	29.30	18.24	0.90	39.44	74.16	Chandrapur
29	गडचिरोली ..	29.14	5.10	0.50	34.74	18.60	5.23	0.01	23.84	68.62	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		1,824.51	527.54	112.28	2,464.33	825.82	133.07	12.72	971.61	39.43	Maharashtra State

आधार.—पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

१४. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय

14. ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

१४.१. या विभागातील सक्त्यामध्ये पशुधन गणना, पशुवैद्यकीय सुविधा व कत्तलखाने यांचेविषयी आकडेवारी दिली आहे.

14.1. Data on Livestock Census, Veterinary facilities provided and slaughter houses are given in the tables in this section.

१४.२. १९८७ च्या पशुधन गणनेनुसार गणना केलेले विविध प्रकारचे पशु व कुक्कुट यांची संख्या देण्यात आली आहे. संपूर्ण देशात समान संकल्पना (Concepts) व गणना पद्धती वापरून अशा पंचवार्षिक गणना घेण्यात येतात. अशा गणनेत संपूर्ण पशुधनासंबंधी माहिती प्रत्येक घराघरातून गोळा करण्यात येते. कत्तलखान्यातील पशूंची, भटक्या प्राण्यांची व रूग्णावस्थेतील प्राण्यांची गणना करताना विशेष काळजी घेण्यात येते.

14.2. The data on number of livestock and poultry presented is as enumerated in the State at the time of 1987 Livestock Censuses. These are quinquennial censuses conducted throughout the country on the basis of uniform concepts and method of enumeration. At these censuses all the livestock is enumerated by house to house enquiry. Particular care is taken to enumerate livestock in the slaughter homes, stray animals and animals in transit.

14. पशुसंबंधन आणि दुग्धव्यवसाय/

तफ्ता कमांक/

जिल्हावार पशुधनाची संख्या/

अनुक्रमिक	जिल्हा	गाई/ बैल Cattle						
		तीन वर्षांवरील बेल/ Males over 3 years				तीन वर्षांवरील गाई/ Females over 3 years		
		केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले बेल	पैदाशीसाठी व कामासाठी उप- योगात आणलेले	केवळ कामाकरिता वापरलेले	इतर	एकूण	दुग्धत्या	
		Used for breeding only	Used for breeding and work both	Used for work only	Others	Total	In milk	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
1	बुलढुंबई	191	73	977	4,173	5,414	3,727	
2	ठाणे	2,731	32,333	1,98,829	8,983	2,42,876	67,105	
3	रायगड	1,008	28,852	1,67,247	8,117	2,05,224	74,704	
4	रामगिरी	307	26,811	2,17,183	7,095	2,51,396	65,263	
5	सिंधुदुर्ग	139	18,116	1,22,694	3,374	1,44,323	30,213	
6	नाशिक	3,308	15,046	3,61,731	7,164	3,87,249	1,23,972	
7	फुळे	2,685	5,930	3,04,255	9,524	3,22,394	88,642	
8	जळगाव	2,897	6,799	2,71,740	6,085	2,87,521	1,04,487	
9	अहमदनगर	3,205	16,576	28,33,483	7,972	2,86,256	1,84,158	
10	पुणे	1,722	12,789	2,47,575	5,444	2,67,530	1,46,167	
11	सातारा	1,104	7,163	1,47,178	4,392	1,59,837	94,722	
12	सांगली	877	5,094	1,02,608	2,898	1,11,477	68,137	
13	सोलापूर	1,136	7,811	1,63,252	3,564	1,75,763	1,04,788	
14	कोल्हापूर	771	7,299	1,40,906	1,634	1,50,610	47,341	
15	बीरगाबाद	1,611	10,190	2,28,927	6,311	2,47,039	69,098	
16	शालना	739	6,015	1,95,782	8,097	2,10,633	56,850	
17	परभणी	1,720	5,816	2,60,858	6,387	2,74,781	1,12,683	
18	बीड	2,087	13,733	2,30,626	6,851	2,53,307	91,203	
19	नांदेड	1,776	4,723	2,24,406	8,332	2,38,937	1,13,450	
20	उस्मानाबाद	373	6,453	1,23,265	2,088	1,32,179	63,274	
21	लातूर	502	4,518	1,49,181	7,370	1,60,571	67,067	
22	बुलढाणा	1,622	4,929	2,31,011	3,619	2,41,181	77,718	
23	अकोला	1,563	2,908	2,22,649	6,888	2,34,003	86,970	
24	अमरावती	1,526	3,528	2,02,470	5,217	2,12,741	80,152	
25	यवतमाळ	2,934	5,530	2,68,687	9,280	2,86,431	96,483	
26	वर्धा	1,294	2,127	1,23,274	4,177	1,30,872	58,597	
27	नागपूर	2,356	3,908	2,16,550	7,459	2,24,273	90,557	
28	भंडारा	2,456	5,085	2,97,326	6,965	3,11,832	94,929	
29	चवपूर	1,954	7,935	2,68,021	7,860	2,85,770	75,421	
30	गडचिरोली	3,658	9,975	2,01,795	4,957	2,20,385	60,953	
महाराष्ट्र राज्य		50,252	2,88,060	87,17,196	1,82,277	66,62,785	24,90,831	

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14-1

Live-stock in each District

(1987)

गाई-बैल/ Cattle						भूशी-रेडे/ Buffaloes					
तीन वर्षावरील गाई/ Females over 3 years						तीन वर्षावरील रेडे/ Males over 3 years					
आटलेल्या व एकदाही न ब्यालेल्या	कामासाठी वापरलेल्या	इतर	एकूण	यानवे	एकूण गाई-बैल	केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले	पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले	केवळ कामाकरिता वापरलेले	इतर	एकूण	District
Dry and not calved even once	Working	Others	Total	Young stock	Total cattle	Used for breeding only	Used for breeding and work both	Used for work only	Others	Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
1,338	..	833	5,898	1,813	13,125	3,513	34	47	420	4,014	Greater Bombay
1,01,676	..	2,424	1,71,205	1,32,090	5,46,171	1,617	7,294	27,439	3,550	39,900	Thane
83,322	..	1,056	1,59,082	1,38,855	5,03,161	354	5,968	36,045	1,663	44,030	Raigad
93,962	..	1,093	1,60,318	1,28,424	5,40,138	295	3,939	20,365	1,023	25,622	Rainagiri
41,360	..	419	71,992	69,822	2,86,137	148	4,950	30,339	857	36,294	Sindhudurg
1,79,217	..	5,114	3,08,303	2,18,194	9,13,746	1,169	1,480	16,456	568	19,673	Nashik
1,32,375	..	3,687	2,24,704	1,71,204	7,18,302	917	646	2,980	577	5,120	Dhule
1,13,870	..	2,120	2,20,477	1,74,763	6,82,761	2,676	865	1,095	600	5,236	Jalgaon
1,96,591	..	3,893	3,84,642	2,95,057	9,65,935	1,000	693	2,733	513	4,939	Ahmadnagar
1,32,949	..	3,447	2,82,563	2,10,564	7,60,657	1,204	857	1,762	450	4,273	Pune
79,520	..	2,152	1,76,394	1,21,866	4,58,097	1,238	785	2,295	1,015	5,333	Satara
48,653	..	1,195	1,17,985	71,781	3,01,243	320	1,006	6,507	716	8,549	Sangli
78,458	..	2,008	1,85,254	1,48,311	5,09,328	877	1,331	4,212	1,166	7,586	Solapur
26,746	..	846	74,933	46,858	2,72,401	543	3,657	27,939	1,033	33,172	Kolhapur
82,644	..	2,469	1,54,211	1,25,089	5,26,339	818	457	848	356	2,479	Aurangabad
68,626	..	403	1,25,879	1,10,912	4,47,424	464	386	872	281	2,003	Jalna
1,28,067	..	2,379	2,43,129	2,17,591	7,35,501	821	478	760	649	2,708	Parbhani
1,01,013	..	970	1,93,186	1,07,786	6,14,279	516	492	976	348	2,332	Beed
1,44,798	..	3,289	2,61,537	2,05,624	7,06,098	919	257	518	800	2,494	Nanded
51,603	..	752	1,15,629	95,036	3,42,844	387	543	1,360	386	2,676	Osmanabad
72,224	..	1,264	1,40,555	1,02,684	4,03,810	406	374	1,062	507	2,349	Latur
1,07,962	..	1,024	1,86,704	1,51,361	5,79,246	643	575	1,161	383	2,762	Buldhana
1,25,544	..	1,345	2,13,859	1,56,423	6,04,285	977	309	435	267	1,988	Akola
1,19,878	..	2,432	2,02,462	1,72,072	5,87,275	1,503	186	229	209	2,127	Amravati
2,03,466	..	4,550	3,04,499	2,06,847	7,97,777	1,805	581	808	735	3,929	Yavatmal
1,11,795	..	2,777	1,65,169	1,27,869	4,23,910	1,257	122	136	263	1,778	Wardha
1,61,922	..	3,245	2,55,724	2,19,867	6,99,864	1,618	262	335	364	2,579	Nagpur
1,31,929	..	5,103	2,31,961	2,01,769	7,45,562	1,080	1,145	28,335	1,440	32,000	Bhandara
1,46,297	..	5,661	2,27,379	1,97,377	7,10,526	623	1,007	4,639	921	7,190	Chandrapur
1,05,231	..	3,661	1,69,845	1,65,928	5,56,158	453	1,623	37,780	892	40,748	Gadchiroli
31,73,036	..	71,311	57,35,478	45,53,837	1,69,52,100	30,161	42,302	2,60,468	22,552	3,55,483	Maharashtra State

		म्हशी-रेडे/Bufaloes						
Serial No.	जिल्हा	तीन वर्षावरील म्हशी/ Females over 3 years						
		दुधत्या	भालेल्या व एकदाही न व्याल्ल्या	कामाच्या	इतर	एकूण	यासरे	एकूण म्हशी-रेडे
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	बृहन्मूर्बई	87,554	3,523	..	1,708	92,785	10,268	1,07,067
2	ठाणे	68,780	47,684	..	705	1,17,169	50,817	2,07,886
3	रायगड	34,498	31,057	..	508	66,063	51,940	1,62,033
4	रत्नागिरी	19,851	19,113	..	295	39,259	25,369	90,250
5	सिंधुदुर्ग	21,970	23,689	..	374	46,033	40,447	1,22,774
6	नाशिक	49,983	46,032	..	1,248	97,263	57,941	1,74,877
7	धुळे	41,942	42,682	..	1,682	86,306	53,313	1,44,739
8	अळगाव	99,453	86,809	..	1,534	1,87,796	1,02,554	2,95,586
9	अहमदनगर	37,850	35,515	..	919	74,284	45,050	1,24,273
10	पुणे	83,224	61,942	..	1,286	1,46,452	66,069	2,16,794
11	यानारवा	1,12,789	79,471	..	1,304	1,93,564	95,109	2,94,005
12	सांगली	1,19,880	67,226	..	878	1,87,984	1,01,284	2,97,817
13	सोलापूर	69,217	48,151	..	679	1,18,047	78,409	2,04,042
14	कोल्हापूर	2,16,558	92,564	..	1,633	3,10,755	1,32,830	4,76,757
15	औरंगाबाद	21,375	22,168	..	465	44,008	25,642	72,129
16	जालना	17,135	18,875	..	64	36,074	24,453	62,530
17	परभणी	45,782	36,352	..	1,043	83,177	55,208	1,41,093
18	बीड	45,462	42,965	..	387	88,814	67,070	1,58,216
19	नांदेड	69,129	47,405	..	1,026	1,17,560	75,412	1,95,466
20	उस्मानाबाद	36,786	27,993	..	311	65,090	41,404	1,09,170
21	लातूर	52,134	45,659	..	684	98,477	64,814	1,65,640
22	बुलढाणा	34,246	36,075	..	315	70,636	41,177	1,14,575
23	अकोला	38,731	34,686	..	475	73,892	37,419	1,13,299
24	अमरावती	31,838	33,437	..	797	66,072	38,334	1,06,533
25	यवतमाळ	32,656	41,320	..	967	74,943	42,748	1,21,620
26	वर्धा	12,438	18,003	..	425	30,866	18,453	51,097
27	नागपूर	26,720	25,101	..	418	52,239	28,468	83,286
28	भंडारा	36,374	34,780	..	1,207	72,361	46,079	1,50,440
29	चंद्रपूर	21,471	30,423	..	439	52,333	43,039	1,02,562
30	गडचिरोली	8,042	9,869	..	148	18,059	20,946	79,753
महाराष्ट्र राज्य		15,93,868	11,90,569	..	23,924	28,08,361	15,82,066	47,45,910

TABLE No. 14-1—cont.

मेंढरे Sheep	शेळ्या Goats	पोडे-सिंगरे Horse and ponies	इतर जनावरे Other live-stock	एकूण Total live-stock	कोंबड्या, बंदके वगैरे Total Poultry	कुत्रे Dogs	कुत्र्यांचा समावेश करून एकूण पशुधन Total live-stock including dogs	District
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(4)	(2)
14,771	28,407	293	5,685	1,69,348	19,889	29,005	1,98,353	Greater Bombay
1,898	1,94,526	1,459	12,527	9,64,467	13,98,208	38,959	10,03,426	Thane
1,097	1,50,305	1,492	3,135	8,21,223	13,58,749	26,114	8,47,337	Raigad
271	79,561	9	284	7,10,513	10,86,774	25,913	7,36,426	Ratnagiri
1,33	75,840	17	3,372	4,88,273	8,08,966	41,144	5,29,417	Sindhudurg
2,52,185	5,31,034	2,734	27,534	19,02,110	3,81,844	80,043	19,82,153	Nashik
1,35,593	3,92,608	3,519	20,671	14,15,432	7,90,370	39,174	14,54,606	Dhule
36,719	4,33,731	1,675	19,289	14,69,761	4,86,826	41,020	15,10,781	Jalgaon
3,10,194	7,59,389	2,436	20,747	21,82,974	16,02,779	1,42,889	23,25,863	Ahmednagar
3,33,864	4,81,346	1,509	14,458	18,08,628	33,84,051	1,13,872	19,22,500	Pune
3,63,648	3,21,435	1,291	9,758	14,48,235	17,84,104	69,814	15,18,049	Satara
2,29,239	2,70,079	814	8,114	11,07,306	22,03,654	72,999	11,80,305	Sangli
2,80,573	5,94,253	975	17,027	16,06,198	13,75,857	99,758	17,05,956	Solapur
1,46,148	1,72,976	921	5,556	10,44,759	9,31,199	58,353	11,33,112	Kolhapur
73,096	3,51,305	1,820	15,067	16,59,756	3,17,167	46,993	11,06,749	Aurangabad
51,737	2,48,137	2,026	9,690	8,21,544	1,98,602	34,511	8,56,055	Jalna
49,630	3,81,794	2,140	14,681	13,24,839	2,88,947	68,235	13,93,074	Parbhani
1,89,556	3,68,516	2,032	11,296	13,43,895	4,58,073	65,866	14,09,761	Beed
53,470	3,52,200	715	23,700	13,31,649	3,34,249	59,366	13,91,015	Nanded
45,048	2,19,774	760	7,103	7,24,699	2,30,218	38,480	7,63,179	Osmanabad
48,217	1,81,374	781	11,584	8,11,406	1,91,842	37,662	8,49,068	Latur
84,656	3,24,593	1,836	13,454	11,18,360	2,52,884	43,932	11,62,292	Buldhana
19,398	3,16,141	3,471	16,676	10,73,270	2,72,409	46,652	11,19,922	Akola
24,554	2,95,204	4,374	13,343	10,31,283	2,91,986	44,702	10,75,985	Amravati
9,848	4,21,376	1,508	14,794	13,66,923	6,16,157	57,305	14,24,228	Yavatmal
7,330	1,78,059	491	6,170	6,67,057	1,55,055	26,559	6,93,616	Wardha
20,581	3,02,517	770	14,181	11,21,199	4,34,188	51,595	11,72,794	Nagpur
2,772	2,96,022	227	17,721	12,12,744	6,73,043	38,221	12,50,965	Bhandara
52,227	2,70,443	229	9,453	11,45,540	6,48,808	35,326	11,80,866	Chandrapur
13,376	1,96,536	42	34,168	8,79,633	6,00,269	29,354	9,08,987	Gadchiroli
28,71,929	91,89,481	42,366	4,01,238	3,42,03,024	2,45,77,166	16,03,816	3,58,06,840	Maharashtra State

Source.—Live-stock Census, 1987.

14. पशुसंवर्धन आणि वृष्यव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No.14.2

पशुसंवर्धनासाठी मूलभूत सुविधा

Infrastructure facilities in Animal Husbandry in Maharashtra State (1988-89)

अ. क्र.	जिल्हे	पशुवैद्यकीय स्पतालये	पशुवैद्यकीय दवाखाने	कृत्रिम रेतन केंद्र	कत्तलखाने	शेड्या व लोकुर विस्तार केंद्र	गाई-बैल पालन केंद्र	कुक्कुट पौदास पालन केंद्र	हुरे पौदास केंद्र	Districts
Sr. No.		Veteri- nary Hospitals	Veteri- nary Dispen- saries	Arti- ficial Insemi- nations Centre	Slaughter Houses	Sheep & Wool extension centres	Cattle breeding centres	Poultry breeding farms	Pig breed- ing farms	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
	1950-51	254**	210	..	4	
	1960-61	454**	..	36	298	12	15	
	1970-71	26	263	870	N.A.	12	15	
	1974-75	55	241	1,456	199	..	14	
	1980-81	56	507	2,417	197	..	12	
	1985-86	7	764	2,769	351	..	13	
	1986-87	7	764	3,050	355	..	13	5	..	
	1987-88	7	806	3,235	351	..	13	5	..	
	1988-89	7	813	3,050@	372	..	12	4	..	
1	बृहन्मुंबई	3*	3	..	2	Greater Bombay
2	ठाणे	29	..	4	Thane
3	रायगड	22	..	8	Raigad
4	रत्नागिरी	19	..	3	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	8	..	2	Sindhudurg
6	नाशिक	1	45	..	13	Nasik
7	धुळे	35	..	8	Dhule
8	जळगाव	41	..	14	Jalgaon
9	अहमदनगर	48	..	5	..	1	Ahmednagar
10	पुणे	1*	39	..	9	..	1	1	..	Pune
11	सातारा	32	..	7	Satara
12	सांगली	25	..	6	..	1	Sangli
13	सोलापूर	30	..	8	..	1	Solapur
14	कोल्हापूर	23	..	12	1	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	24	..	10	..	1	1	..	Aurangabad
16	जालना	19	..	18	Jalna
17	परभणी	34	..	16	..	1	Parbhani
18	बीड	21	..	11	Beed
19	नांदेड	40	..	16	Nanded
20	उस्मानाबाद	22	..	19	Osmanabad
21	लातूर	22	..	3	Latur
22	बुलढाणा	21	..	37	Buldhana
23	अकोला	29	..	50	Akola
24	अमरावती	25	..	35	..	2	Amravati
25	यवामाल	40	..	21	..	1	Yavatmal

तबला क्रमांक/TABLE No. 14.2 Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
26	वर्धा	21	..	5	..	1	Wardha
27	नागपूर 1	35	..	17	..	1	1	..	Nagpur
28	भंडारा	18	..	5	Bhandara
29	चंद्रपूर	22	..	3	Chandrapur
30	गडचिरोली	21	..	5	..	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		7	813	..	372	..	12	4	..	Maharashtra State

टीप —(1) N.A. उपलब्ध नाही/Not available

(2) गणपैदास केंद्र नागपूरचे, बैलांची निपज करणाऱ्या केंद्रात रूपांतर केले आहे.

Cattle breeding centre Nagpur has been converted into Bull Rearing Centre

(3) @ जिल्ह्यावार माहिती उपलब्ध नाही./Districtwise break up not available.

(4) * पुणे येथील महात्मा फुले कृषि विद्यापिठाखालील एक आणि मुंबई येथील सोसायटी फॉर प्रिव्हेंशन ऑफ क्रॉयल्टी टू अॅनिमल खालील एक रुग्णालयाचा समावेश आहे

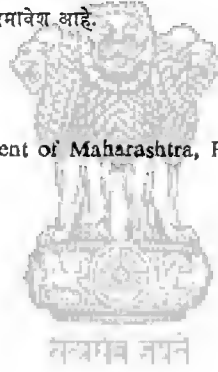
* Include One Hospitals of Society for prevention of cruelty to Bombay and one is at Pune under Mahatma Phule Krishi Vidyapeeth

(5) ** पशुवैद्यकीय दवाखाना व पशुवैद्यकीय रुग्णालयाचा यात समावेश आहे.

** Includes both Hospitals and Dispensaries.

आधार.—पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source : Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन व पशुवैद्यक/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तबता क्रमांक/TABLE No. 14.3

पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम

Work done by Veterinary Institutions
(1988-89)

क्र.सं. Sr. No.	जिल्हा	उपचार केलेले Cases treated	सर्वांचे केलेले Cases treated	लस टोचणी केलेले/Vaccinations performed										एकूण Total	जिल्हा District
				कात्रा- tions performed	हार्मोर्था- Haemorrhagic Septicaemia	क्वार्टर Black Quarter	रिन्डर- pest	लळ्या Foot & Mouth	हंटरोटो- xanthia	शेप & Goat Pox	रानी हेन (मानसी)	हॉबब्याची Pox	इतर Others		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	
1	बुलढुई	7,113	1,434	1,349	896	1,72,444	745	200	..	15,990	4,605	10,866	2,07,096	Greater Bombay	
2	ठाणे	1,21,515	8,090	1,35,742	90,207	3,90,455	23,707	18,240	..	7,62,346	1,89,141	2,30,755	18,40,623	Thane	
3	रायगड	1,79,857	9,810	69,544	69,101	68,005	7,237	37,380	..	8,91,041	2,47,537	95,700	14,85,545	Raigad	
4	रत्नागिरी	1,43,353	9,371	1,47,304	1,32,109	47,715	25,193	79,035	..	6,36,681	3,79,419	19,784	14,67,240	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	73,426	4,269	36,357	21,948	19,102	14,932	71,073	..	4,01,235	1,44,356	7,291	7,16,295	Sindhudurg	
6	नाशिक	4,90,482	42,463	2,58,434	3,05,324	6,52,456	46,196	1,69,440	3,580	4,49,598	2,62,354	1,21,376	22,71,758	Nashik	
7	धुळे	4,37,787	35,684	3,06,446	2,98,191	4,91,741	45,450	1,00,066	5,080	5,70,651	3,50,945	2,28,443	22,97,913	Dhule	
8	जळगाव	5,00,218	37,705	3,18,037	2,15,203	4,90,834	22,141	27,601	20,295	6,21,752	1,68,091	84,302	19,68,246	Jalgaon	
9	अहमदनगर	5,05,944	43,906	87,575	2,91,730	3,61,899	82,656	1,88,075	97	4,12,138	3,08,841	72,556	18,05,867	Ahmednagar	
10	पुणे	4,99,732	34,491	3,02,989	3,55,949	3,04,806	1,21,603	2,63,869	6,635	8,38,757	75,622	1,81,535	27,51,775	Pune	
11	सातारा	2,40,907	10,179	1,88,641	1,75,901	1,72,936	41,356	1,13,546	..	7,46,198	52,804	45,864	15,37,246	Satara	
12	सांगली	3,19,909	12,046	1,93,076	1,93,192	2,30,313	43,107	1,34,066	1,926	6,69,582	1,84,412	1,09,098	18,23,772	Sangli	
13	सोलापूर	4,17,800	18,987	1,76,612	1,22,192	2,79,838	82,647	2,16,053	1,826	5,46,753	1,56,583	1,02,632	16,85,136	Solapur	
14	कोल्हापूर	3,13,571	13,219	2,48,448	2,30,106	4,56,950	22,602	93,722	..	5,51,319	3,29,206	1,70,637	21,02,990	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	3,76,714	40,204	1,94,017	1,99,618	1,70,392	22,160	54,530	11,978	1,90,635	1,67,037	1,42,344	11,52,761	Aurangabad	
16	जालना	2,37,529	33,653	1,84,914	2,02,416	1,04,946	14,726	40,380	..	78,833	66,808	3,823	6,96,846	Jalna	
17	परभणी	3,86,309	34,225	2,81,324	2,84,159	1,58,156	26,352	65,278	..	1,36,888	40,592	25,345	10,19,034	Parbhani	
18	बीड	3,33,857	37,468	1,48,058	1,06,402	92,882	35,175	1,09,940	345	1,64,632	8,4207	22,539	8,44,780	Beed	
19	नांदेड	5,13,221	41,423	2,77,011	2,47,773	2,18,489	29,588	66,510	8,728	78,192	45,131	15,291	9,86,713	Nanded	
20	उस्मानाबाद	3,18,050	24,281	1,38,506	1,32,416	25,460	22,796	68,048	958	1,32,467	67,970	24,930	6,13,551	Osmanabad	
21	लातूर	3,90,550	27,102	2,00,523	1,93,525	2,22,118	23,530	72,227	1,185	1,15,561	34,744	2,389	8,65,852	Latur	
22	बुलढाणा	5,33,794	36,477	2,13,062	1,75,452	1,37,919	38,196	17,919	..	95,432	81,969	8,661	7,68,610	Buldhana	
23	अकोला	6,38,771	43,809	2,50,696	2,11,704	1,96,312	44,777	84,936	..	1,31,314	78,210	45,911	10,43,860	Akola	
24	अमरावती	5,67,595	30,483	2,08,684	1,83,367	5,09,089	37,051	46,753	..	1,32,954	1,08,456	51,423	12,77,777	Amravati	
25	यवतमाळ	5,39,780	42,355	2,50,045	2,17,151	2,59,675	39,120	47,036	..	2,88,511	1,66,892	45,388	13,13,818	Yavatmal	
26	वर्धा	2,52,843	15,978	1,47,942	1,75,893	2,04,840	29,577	72,912	..	1,14,703	1,05,467	22,184	8,73,720	Wardha	
27	नागपूर	4,57,800	39,694	2,76,141	2,29,765	3,95,693	56,002	46,768	..	2,71,917	2,55,979	2,52,457	17,85,722	Nagpur	
28	भंडारा	3,01,900	29,134	3,18,896	1,85,615	4,33,045	24,950	2,839	..	3,45,592	1,96,729	43,248	15,50,914	Bhandara	
29	चंद्रपूर	3,43,873	28,150	2,00,999	1,31,491	1,74,491	31,684	54,031	..	1,46,596	1,10,066	2,553	3,51,901	Chandrapur	
30	गडचिरोली	2,45,409	21,994	1,61,804	88,141	1,14,587	35,700	21,835	..	1,85,915	1,82,341	6,024	7,96,347	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		1,06,89,869	8,07,303	59,23,776	55,51,937	76,57,618	10,91,006	23,85,358	63,523	107,24,376	46,47,525	24,58,349	4,05,03,468	Maharashtra State	

तबला क्रमांक/TABLE No. 14.3

अनुक्रमिक Sr. No.	जिल्हे (2)	कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या Artificial Inseminations (Fresh + Replete)		नैसर्गिक रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या Natural Services		Districts
		गायी Cows (15)	म्हशी Buffaloes (16)	गायी Cows (17)	म्हशी Buffaloes (18)	
1	बहुसंबई	Greater Bombay
2	ठाणे	2,974	587	166	39	Thane
3	रायगड	3,005	1,611	Raigad
4	रत्नागिरी	11,784	3,247	..	21	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3,117	1,870	Sindhudurg
6	नाशिक	39,965	2,214	429	24	Nashik
7	धुळे	32,132	3,257	830	152	Dhule
8	जळगाव	20,055	4,419	287	342	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,41,264	3,106	199	221	Ahmednagar
10	पुणे	1,46,448	10,262	314	..	Pune
11	सातारा	98,094	21,271	Satara
12	सांगली	77,282	53,483	Sangli
13	सोलापूर	34,290	2,974	378	757	Solapur
14	कोल्हापूर	43,127	69,648	..	526	Kolhapur
15	औरंगाबाद	36,534	2,982	Aurangabad
16	जालना	13,541	2,614	Jalna
17	परभणी	10,627	3,328	..	356	Parbhani
18	बीड	21,107	2,443	Beed
19	नांदेड	16,140	2,750	2,527	501	Nanded
20	उस्मानाबाद	14,897	1,747	155	1,334	Osmanabad
21	लातूर	20,049	3,479	3,056	..	Latur
22	बुलढाणा	19,652	8,132	Buldhana
23	अकोला	14,889	7,542	Akola
24	अमरावती	17,937	3,264	314	236	Amravati
25	यवतमाळ	9,038	3,198	606	569	Yavatmal
26	वर्धा	15,909	..	174	33	Wardha
27	नागपूर	28,143	..	956	231	Nagpur
28	भंडारा	13,188	..	246	446	Bhandara
29	चंद्रपूर	5,077	..	112	135	Chandrapur
30	गडचिरोली	907	..	181	35	Garhchiroli
महाराष्ट्र राज्य		9,11,172	2,26,457	10,930	5,968	Maharashtra State

आधार :- संचालक, अनुसंधान, महाराष्ट्र धान्य, पुणे.

Source :- Directorate of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

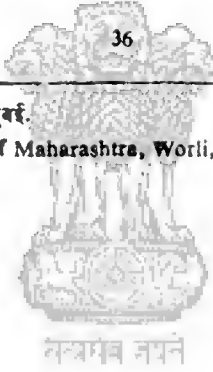
तबली क्रमांक/TABLE No. 14.4

दुग्धशाला आणि दुग्ध शीतकरण केंद्रांची संख्या व त्यांची क्षमता
Number of Milk Plants and Milk Chilling Centres and their Capacity
 (1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	सरासरी प्रतिदिवसी दुग्ध संकलन (लाखात) Average Collection of Milk (in Lakhs)	दुग्ध प्रक्रिया यंत्रे/Milk Plants		दुग्ध शीतकरण केंद्र/Milk Chilling Centres	
			संख्या Number	क्षमता हजारत (Capacity in '000')	संख्या Number	क्षमता हजारत (Capacity in '000')
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	1984-85	17.42	32	3,675	103	1,165
2	1985-86	20.60	34	3,615	106	1,181
3	1986-87	20.25	34	4,045	108	1,277
4	1987-88 ..	18.00	33	4,040	113	1,370
5	1988-89 ..	22.41	36	4,340	112	1,457

स्रोत :—दुग्ध विकास आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, बरळी, मुंबई.

Source—Commissioner of Dairy Development of Maharashtra, Worli, Bombay.

तपता क्रमांक/TABLE 14.5

संशोधन

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्ध उपवसाय/

तक्ता क्रमांक/

उपचार केलेल्या व खर्चची केलेल्या जनावरांची संख्या

(1988-89)

मुख्यालयाच्या ठिकाणी उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of cases treated at the headquarter										
		अंतर्गत In-patients				बाह्यरुग्ण Out-patients				
क्रमांक/Serial No.	जिल्हा	अश्वजातीय Equine	गोवादीय Bovine	इतर others	एकूण Total	अश्वजातीय Equine	गोवादीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बुलढाई	41	640	5,081	5,762	
2	ठाणे	..	1	1	2	1,235	46,155	24,119	71,509	
3	रायगड	934	57,080	18,910	76,924	
4	रत्नागिरी	..	4	..	4	57	52,615	11,612	64,284	
5	सिंधुदुर्ग	48	26,287	6,321	32,658	
6	नाशिक	..	5	304	18	327	1,135	1,97,113	1,03,333	3,01,581
7	धुळे	..	9	188	17	215	1,167	2,14,703	83,178	2,99,648
8	जळगाव	..	5	234	35	274	1,889	3,34,016	65,255	4,01,160
9	अहमदनगर	303	42	345	967	2,54,747	1,27,760	3,83,474
10	पुणे	..	19	110	37	166	956	2,57,966	1,07,922	3,61,844
11	सातारा	..	4	267	48	319	738	1,39,249	34,717	1,74,704
12	सांगली	..	2	166	6	174	389	2,05,200	66,101	2,67,690
13	सोलापूर	..	19	862	104	925	539	1,62,101	1,12,486	2,75,126
14	कोल्हापूर	..	5	61	1	67	384	1,86,952	48,587	2,35,923
15	औरंगाबाद	..	1	434	22	457	860	2,07,956	94,814	3,03,530
16	जालना	..	1	56	7	64	866	1,44,863	47,569	1,93,303
17	परभणी	237	9	246	1,334	2,48,114	88,762	3,38,210
18	बीड	..	2	326	6	334	934	2,08,002	86,659	2,95,595
19	नांदेड	237	13	250	1,243	3,32,755	95,474	4,29,472
20	उस्मानाबाद	230	3	233	430	1,91,226	83,996	2,75,652
21	लातूर	317	1	318	727	2,86,713	58,826	3,46,266
22	मुलढाणा	..	3	226	20	249	1,868	3,30,981	1,27,322	4,60,171
23	अकोला	547	76	623	3,611	3,88,811	1,57,582	5,49,794
24	अमरावती	..	2	86	..	88	4,022	3,48,345	1,25,870	4,78,227
25	यवतमाळ	1,750	2,94,980	1,47,062	4,43,792
26	वर्धा	32	5	37	774	1,50,825	61,000	2,12,599
27	नागपूर	158	..	158	574	2,35,133	1,20,689	3,56,401
28	भंडारा	117	2,02,847	46,205	2,49,169
29	बेळगाव	80	8	88	347	1,89,705	70,777	2,51,829
30	छत्रपती संभाजी	15	..	15	94	1,10,452	37,950	1,48,496
महाराष्ट्र राज्य		..	77	5,422	479	5,978	30,020	59,97,532	22,55,341	82,82,893

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14-5

Animals treated and castrated

फिरतीवर उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of Cases treated on tour					मुख्यालयाच्या ठिकाणी खर्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed at the headquarter					
एकूण औषधोपचार केलेल्या परंतु संस्थात न दखल केलेल्या पशूंची संख्या Total No. of cases supplied with medi- cines but not brought to the institutions										
अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	District		
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)	
10	383	958	1,351	4,694	..	60	46	106	Greater Bombay	
180	29,463	20,361	50,004	1,00,326	1	3,464	282	3,747	Thane	
237	64,598	38,098	1,02,933	1,06,217	17	5,252	70	5,339	Raigad	
9	40,070	38,986	79,065	1,85,923	..	4,305	19	4,324	Ratnagiri	
1	25,951	14,816	40,768	1,19,682	..	2,193	50	2,243	Sindhudurg	
130	86,106	1,02,338	1,88,574	1,93,494	2	25,190	398	25,590	Nashik	
104	79,979	57,841	1,37,924	1,36,005	3	18,673	1,217	19,893	Dhule	
43	68,218	30,603	98,864	45,971	1	24,457	246	24,703	Jalgaon	
32	47,936	74,157	1,22,125	1,87,929	..	36,597	331	36,928	Ahmadnagar	
45	60,748	76,979	1,37,727	1,56,504	33	26,940	2,732	29,705	Pune	
73	45,246	20,565	65,884	55,921	12	8,055	1,173	9,240	Satara	
10	32,817	20,318	53,145	88,630	1	7,093	4,179	11,278	Sangli	
25	40,623	1,01,101	1,41,749	1,82,283	7	11,441	4,517	15,965	Solapur	
21	36,064	41,490	77,581	1,37,413	13	8,018	3,460	11,491	Kolhapur	
92	36,551	36,014	72,657	1,15,165	..	29,537	13	29,550	Aurangabad	
43	26,507	17,612	44,162	79,109	..	26,675	..	26,675	Jalna	
40	30,769	17,044	47,853	1,57,584	..	26,298	..	26,298	Parbhani	
11	18,181	19,736	37,928	99,612	..	33,417	22	33,439	Beed	
51	55,534	27,914	83,499	48,813	..	32,503	2	32,505	Nanded	
29	26,042	16,094	42,165	43,411	..	18,982	83	19,065	Osmanabad	
30	27,251	16,685	43,966	42,852	..	24,269	14	24,283	Latur	
86	49,281	24,907	73,374	79,337	..	27,943	64	28,007	Buldhana	
230	52,663	35,461	88,354	56,282	2	24,007	1,840	25,849	Akola	
407	53,36	28,877	89,200	72,336	..	18,518	101	18,619	Amravati	
83	51,137	41,768	95,988	52,139	..	29,503	206	29,709	Yavatmal	
25	29,095	11,087	40,207	81,218	..	9,132	577	9,709	Wardha	
33	70,870	30,338	1,01,241	1,52,444	..	16,211	7,803	24,014	Nagpur	
1	43,379	9,351	52,731	1,39,613	..	16,929	2,393	19,322	Bhandara	
..	63,415	28,741	91,956	1,29,159	..	14,881	246	15,127	Chandrapur	
31	71,053	25,814	96,898	60,251	..	8,468	1,398	9,866	Gadchiroli	
2,112	13,72,926	10,24,960	23,99,998	31,35,529	92	5,39,916	33,482	5,72,590	Maharashtra State	

क्र.सं. Serial No.	जिल्हा (2)	फिरतीवर खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed on tour				खालील वळूंच्या रेतनापासून कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals inseminated by the semen of following bulls				
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	विदेशी वळू Exotic bulls	देशी वळू Indigenous bulls	सह्यस Buffaloes bulls	संकरित वळू Crossbreed bulls	एकूण Total
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	बृहन्मूर्ख	..	24	13	37
2	ठाणे	..	4,314	29	4,343	1,942	1,032	..	587	3,561
3	रायगड	..	4,338	133	4,471	1,616	1,389	..	1,611	4,616
4	रत्नागिरी	..	5,020	27	5,047	6,132	5,652	..	3,247	15,031
5	सिंधुदुर्ग	..	1,972	54	2,026	2,786	331	..	1,870	4,987
6	नाशिक	..	16,809	64	16,873	29,192	10,773	..	2,244	42,209
7	घाट	3	15,486	302	15,791	18,289	13,843	..	3,251	35,383
8	जळगाव	..	12,972	29	13,001	12,685	7,370	..	4,419	24,474
9	अहमदनगर	..	6,892	86	6,978	68,921	72,343	..	3,106	1,44,370
10	पुणे	..	4,138	648	4,786	91,864	54,557	27	10,262	1,56,710
11	सातारा	..	1,095	144	1,239	33,648	51,711	7,735	21,271	1,19,365
12	सांगली	..	278	490	768	30,062	42,843	4,377	53,483	1,30,765
13	सोलापूर	..	1,640	1,382	3,022	18,048	11,955	4,287	2,974	37,264
14	कोल्हापूर	..	1,210	528	1,738	21,879	21,216	32	69,648	1,12,775
15	औरंगाबाद	..	10,650	4	10,654	19,427	17,107	..	2,982	39,516
16	जालना	..	6,977	1	6,978	1,0169	3,372	..	2,614	16,155
17	परभणी	1	7,925	..	7,926	7,918	2,709	..	3,128	13,955
18	बीड	..	4,029	..	4,029	11,146	9,961	..	2,443	23,550
19	नांदेड	..	8,915	3	8,918	8,573	7,567	..	2,750	18,890
20	उस्मानाबाद	..	5,186	30	5,216	6,119	8,778	..	1,747	16,644
21	लातूर	..	3,019	..	3,019	12,800	7,249	..	3,479	23,528
22	बुलढाणा	..	8,438	32	8,470	11,642	8,010	..	8,132	27,784
23	अकोला	..	15,613	2,347	17,960	10,997	3,892	..	7,542	22,431
24	अमरावती	..	11,825	39	11,864	12,195	5,742	..	3,264	21,201
25	यवतमाळ	..	12,637	9	12,646	6,848	2,190	..	3,198	12,236
26	बार्शी	..	6,125	144	6,269	9,905	5,850	154	721	16,630
27	नागपूर	..	11,710	3,970	15,680	16,403	11,571	169	1,967	30,110
28	मंडारा	..	9,086	726	9,812	7,894	5,294	..	1,691	14,879
29	चंद्रपूर	..	12,944	79	13,023	4,469	608	..	2,234	7,311
30	गडचिरोली	..	9,346	2,782	12,128	840	67	..	392	1,299
महाराष्ट्र राज्य		4	2,20,613	14,095	2,34,712	4,99,469	3,94,982	16,781	2,26,457	11,37,629

आध्यापक—संचालक, पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र शासन, पुणे

TABLE No. 14.5—*contd.*

कृत्रिम रेतनाद्वारे जन्माला आलेली बासरे Calves born by artificial insemination					
संकरित Crossbreed	देशी Indigeneous	महिष Buffaloes	एकूण Total	केलेली एकूण लस टोवणी Total vaccinations carried out	District
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
..	2,07,096	Greater Bombay
546	..	102	648	18,40,623	Thane
540	..	243	783	14,85,545	Raigad
2,992	..	905	3,897	14,67,240	Ratnagiri
733	..	420	1,153	7,16,295	Sindhudurg
9,213	..	451	9,664	22,71,758	Nashik
7,430	..	713	8,143	23,97,913	Dhule
3,919	..	735	4,654	19,68,246	Jalgaon
50,050	..	657	50,707	18,03,567	Ahmednagar
38,247	..	2,659	40,906	27,51,775	Pune
20,273	2,232	3,908	26,413	15,37,246	Satara
18,004	931	10,246	29,181	18,21,772	Sangli
8,395	976	356	9,727	16,83,136	Solapur
9,167	..	16,101	25,268	21,02,990	Kolhapur
8,991	..	644	9,635	11,52,761	Aurangabad
3,237	..	560	3,737	6,96,846	Jalna
1,874	..	417	2,291	10,19,094	Parbhani
4,642	..	246	4,888	8,44,730	Beed
2,945	..	281	3,226	9,86,713	Nanded
3,733	..	302	4,035	6,13,551	Osmanabad
4,680	..	344	5,024	8,65,852	Latur
4,743	..	1,736	6,479	7,63,610	Buldhana
2,625	..	1,674	4,299	10,43,860	Akola
3,395	..	591	3,986	12,77,777	Amravati
1,610	..	485	2,095	13,13,818	Yavatmal
3,473	..	112	3,585	8,73,720	Wardha
7,305	..	409	7,714	17,85,722	Nagpur
3,446	..	276	3,722	15,50,914	Bhandara
705	..	398	1,103	8,51,901	Chandrapur
93	..	82	175	7,96,347	Gadchiroli
2,27,006	4,139	45,993	2,77,138	4,05,03,468	Maharashtra State

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि वृद्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तबला क्रमांक/TABLE No. 14-6

पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या/Number of veterinary institutions

(1988-89)

अनुक्रमांक जि०हे		पशुवैद्यकीय चिकित्सालये	पशुवैद्यकीय रुग्णालये	पशुवैद्यकीय दवाखाने	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे			
Serial No.		Veterinary Polyclinics	Veterinary Hospitals	Veterinary Dispensaries	Mobile Veterinary Clinics	Veterinary aid Centres	District		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	State Local	(8)	(2)		
1	मुह्युबई	..	3	5@	Gr. Bombay		
2	ठाणे	29	2	53	Thane		
3	रायगड	22	..	45	Raigad		
4	रत्नागिरी	19	..	33	Ratnagiri		
5	सिंदुदूर्ग	8	1	24	Sindhudurg		
6	नाशिक	..	1	44	1	84	Nashik		
7	धुळे	35	2	40	Dhule		
8	जळगांव	41	..	68	Jalgaon		
9	अहमदनगर	48	1	121	Ahmednagar		
10	पुणे	..	1	38	..	2*	61	Pune	
11	सातारा	32	..	1*	51	Satara	
12	सांगली	25	1	..	41	Sangli	
13	सोलापूर	30	80	Solapur	
14	कोल्हापूर	23	1	..	62	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	1	23	30	Aurangabad	
16	जालना	19	1	..	22	Jalna	
17	परभणी	34	62	Parbhani	
18	बीड	21	1	..	65	Beed	
19	नांदेड	40	..	1	71	Nanded	
20	उस्मानाबाद	22	1	..	44	Osmanabad	
21	लातूर	22	1	..	56	Latur	
22	बुलढाणा	21	2	..	79	Buldhana	
23	अकोला	29	67	Akola	
24	अमरावती	25	2	..	67	Amravati	
25	यवतमाळ	40	2	..	69	Yavatmal	
26	वर्धा	21	31	Wardha	
27	नागपूर	..	1	34	2	..	37	Nagpur	
28	भंडारा	18	2	..	55	Bhandara	
29	चंद्रपूर	22	1	2	78	Chandrapur	
30	गडचिरोली	21	4	2	47	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		..	31	7+	806	28	10	1,648	Maharashtra State

टीप. — **यात अंतर्गत विद्यापीठ दापोली, परभणी व नागपूर येथील पशुवैद्यकीय चिकित्सालयांचा समावेश आहे.

+ या अतिरिक्त सोलापूर फॉर ट्रिब्यून ऑफ कृषि वृद्धव्यवसाय, एम. ए. रुग्णालय मुंबई येथे आणि एक महत्त्वा फुले कृषि विद्यापीठ पुणे येथील आहे.

* यात एक फिरते विस्तारीत व प्रात्यक्षिक केंद्रांचा समावेश आहे.

@ हे राज्य सरकार अंतर्गत आहेत.

Note. — **These include one Vety Polyclinic of Agriculture University, Dapoli, Parbhani and Nagpur each

In addition there is one Hospital of SPCA at Bombay and one at Pune under M.P.K.V.

* This includes one mobile extension and demonstration Unit.

@ These are under State Sector

आधार — पशुसंवर्धन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Directorate of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तफ्ता क्रमांक/TABLE No. 14.7

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

Miscellaneous statistics relating to animal husbandry 1988-89.

अनु क्रमांक Serial No.	बाब (1)	संख्या Number (2)	Item (3)
I. पशुवैद्यकीय संस्था—			Veterinary Institutions --
1	पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालये	31*	Veterinary polyclinics
2	पशुवैद्यकीय रुग्णालये	2	Veterinary hospitals
3	पशुवैद्यकीय दवाखाने	813**	Veterinary dispensaries
4	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने	38†	Mobile veterinary clinics
5	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे	1,648	Veterinary aid centres
6	पशुवैद्यकीय जैव पदार्थ निमिती संस्था	1	Institute of veterinary biological products
7	राज्यस्तरीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	1	State level disease investigation section laboratory
8	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	6	Regional level disease investigation section laboratory.
9	फिरती पशुरोगसाथ नियंत्रण केंद्रे	9	Mobile epizootic control units
10	तपासणी चौक्या	13	Check posts
11	दक्षता पथके	6	Vigilance units
12	अनुवर्ती केंद्रे	Rinder post follow-up centres
II. पशु विकास—			Cattle development—
1	सघन पशु सुधार प्रकल्प	Intensive Cattle Development Projects
2	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र	29	District Artificial Insemination Centres
3	आधारभूत ग्राम केंद्र	48	Key village centres
4	कृत्रिम रेतन उपकेंद्र—	49	Artificial insemination sub-centres—
	(अ) जिल्हा परिषदांखालील	2,209	(A) Under Zilla Parishads
	(ब) आधारभूत ग्राम केंद्रांमधील	468	(B) Under key village centres
	(क) विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रांमधील	670	(C) Regional artificial insemination centres.
5	पशुपैदास केंद्रे	12 @	Cattle breeding farms
6	कृत्रिम रेतन तंत्राविषयी प्रशिक्षण केंद्रे	4	Training centres in Artificial Insemination technique.
7	पशुधन पर्यवेक्षकांसाठी दोन वर्षांचा सेवातर्गत पदविका अभ्यासक्रम	1	In Service two years Diploma course for Livestock Supervisors.
8	दुग्ध व्यवसाय व पशु संवर्धन यांवरील दोन वर्षांचा पदविका अभ्यासक्रम	2	Two years Diploma course on Dairy Management and Animal Husbandry.
III. कुक्कुट विकास—			Poultry development—
1	अंडी उद्योगाची व कुक्कुट पैदास केंद्रे	4	Central Hatcheries and Poultry breeding farms
2	कुक्कुट विस्तार केंद्रे	2	Poultry extension centres
3	सघन कुक्कुट सुधार गट	16	Intensive poultry development blocks
4	बंदक पैदास केंद्रे	N.A.	Duck Breeding Farm
IV. मेष विकास—			Sheep development—
1	मेष पैदास केंद्र (महाराष्ट्र मेष विकास महामंडळाखालील)	9	Sheep breeding farms (with Maharashtra Sheep Development Corporation).
2	शेळी पैदास केंद्रे	1	Goat breeding farms
3	लोकर विश्लेषण प्रयोगशाळा	1	Wool analysis laboratory
4	मेंढी पैदास केंद्रे (विभागासह)	9	Sheep Breeding Farm (with Department)
V. संशोधन योजना—			Research scheme—
1	जनावरांच्या लाळचा व खुरकुस रोगांवरील संसर्ग शास्त्राभ्यासासाठी अखिल भारतीय समन्वित प्रकल्प	1	All India Co-ordinated Research Project for epidemiological studies of foot and mouth disease.

* दापोली, परभणी व नागपूर येथील कृषि विद्यालयांखालील प्रत्येकी एक धरून.

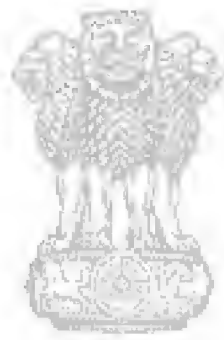
** पुणे येथील कृषि विद्यापीठाखालील एक आणि मुंबई येथील सोसायटी फार प्रिव्हेंशन ऑफ क्र्युएल्टी टू ऑनिमल्स खालील एक धरून.

* Includes one each at Dapoli, Parbhani and Nagpur under Agricultural Universities.

** Including one at Pune under Agricultural University and one under society for Prevention of cruelty to Animals, Bombay.

आधार—पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड

१५.१. वनक्षेत्र व वनापासून मिळणारे प्रमुख व गौण उत्पादन यांची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

१५.२. राज्यातील वन विभाग व महसूल विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्रासंबंधी वेगवेगळी माहिती दिली आहे. वनक्षेत्राचे राखीव, संरक्षित व अवर्गीकृत असे कायदेशीरदृष्ट्या वर्गीकरण केले आहे. वरील कायदेशीरदृष्ट्या केलेले वर्गीकरण १९२७ च्या "भारतीय वन कायदा, सोळा" नुसार केले आहे. राखीव वनक्षेत्रात मुख्यतः इमारतीच्या लाकडाचे उत्पादन करण्यात येत असून ह्यात चरणे किंवा मशागत करणे ह्यास परवानगी दिली जात नाही. संरक्षित वनक्षेत्रात चरणे आणि मशागत करणे यावर इतके कडक निर्बंध असून काही मर्यादित निर्बंधासह परवानगी देण्यात येते. अवर्गीकृत वनक्षेत्र म्हणजे दुर्गम किंवा अव्याप्त वनक्षेत्र समजण्यात येते. शासनाने स्थानिक संस्थांकडून किंवा खाजगी व्यक्तींकडून व्यवस्थापनासाठी घेतलेले वनक्षेत्र करारावरील म्हणून ओळखले जाते. या विभागांमध्ये देण्यात आलेल्या वनक्षेत्राची आकडेवारी शेती विभागाच्या "जमिनीचा वापर" ह्या तक्त्यातील वनक्षेत्राच्या आकडेवारीशी जुळणार नाही. हा फरक खालील कारणांमुळे दिसून येतो :—

(१) भारतीय वन सांख्यिकीत वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वृक्षांनी न आच्छादलेल्या क्षेत्रासह सर्व क्षेत्र वनक्षेत्र म्हणून समजले जाते तर कृषि सांख्यिकीत त्याचे प्रत्यक्ष वापरा-नुसार वर्गीकरण केले जाते

(२) वन विभागाची माहिती विशिष्ट प्रशासकीय कारणासाठी व वनक्षेत्राची मालकी ठरविण्याच्या दृष्टीने उपयुक्त ठरते. जमिनीच्या वापरासंबंधी सांख्यिकीसाठी वनक्षेत्राचा प्रत्यक्ष वापर कसा होतो हे कृषि खात्याच्या दृष्टीने जितके महत्त्वाचे आहे तेवढे वन विभागाच्या दृष्टीने नाही.

(३) वन विभागाची माहिती आर्थिक वर्षानुसार उपलब्ध असते तर कृषि विभागाची कृषि वर्षानुसार असते. प्रमुख व गौण वनोत्पादनाची आकडेवारी वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्राशीच संबंधित आहे.

FORESTRY AND LOGGING

15.1. Data on area under forest and major and minor forest produce are given in the tables in this section.

15.2. Information regarding forests under the control of the State's Forest Department and those under the control of the State's Revenue Department is shown separately. The areas under forests are classified according to legal status into reserved forests, protected forests and unclassified forests. The legal status refers to the classification of forests under the Indian Forest Act, XVI of 1927. *Reserved forests* are those that are intended mainly for timber production and in which rights of grazing and cultivation are seldom allowed. In *protected forests*, the restrictions are not so rigid as grazing or cultivation is allowed but certain limitations and restrictions are imposed. The *unclassified forest* refers to the inaccessible forest or unoccupied waste. The forests which are taken by Government from local bodies or private individuals for management on lease basis are called '*leased forests*'. The forest area shown in Tables in this sector may not tally with the area under "forest" shown in table on land utilisation in agriculture section. The two sets of figures differ due to the following reasons :—

(i) In the Indian Forests Statistics the whole area including non-wooded area under the control of Forest Department is taken as area under forests while in Agricultural Statistics, it is classified according to its actual utilisation.

(ii) The Forest Department Returns are meant to serve a definite administrative purpose and indicate the ownership of the forest area; the actual utilisation of these areas is not so important from their point of view as it is in the land utilisation statistics for Agricultural Department.

(iii) The Forest Department returns relate to financial years and Agricultural Statistics relate to the agricultural years. The figures of production of major and minor forest produce refer to the areas under the control of Forest Department only.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15-1

मालकीनुसार वनक्षेत्र

Area under Forest classified by "Ownership" 1988-89

अ.नु.क्रमांक	वर्ष	राज्य वन	महामंडळ	खाजगी वन	एकूण वन	एकूण वनक्षेत्राची राज्य वन क्षेत्राशी टक्केवारी	राज्य वन क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	District
Serial No.	Year जिल्हा	State Forest	Corporation	Private Forest brought under possession of F. D.	Total Forest	Percentage of State Forest to total Forest	Percentage of State Forest to Geographical total area of the State	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	1970-71	62,311	205	..	62,516	99.67	20.25	
2	1975-76	61,682	725	2,728	65,135	94.70	20.05	
3	1980-81	61,273	1,255	1,696	64,224	95.40	19.91	
4	1984-85	61,238	1,494	1,239	63,971	95.73	19.90	
5	1985-86	61,141	1,538	1,239	63,918	95.65	19.87	
6	1986-87	61,133	1,586	1,239	63,958	95.58	19.87	
7	1987-88	61,00	1,621	1,239	63,866	95.52	19.83	
8	1988-89	60,954	1,651	1,256	63,861	95.45	19.81	
1	दहशुंदई	38	..	14	52	73.08	6.30	Greater Bombay
2	ठाणे	3,523	60	282	4,065	86.66	36.86	Thane
3	रायगड	1,606	..	121	1,727	92.99	22.47	Raigad
4	रत्नागिरी	61	..	1	62	98.38	0.74	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	407	..	121	528	77.03	7.78	Singhdurg
6	नाशिक	3,135	182	76	3,393	92.40	20.19	Nashik
7	धुळे	3,913	131	459	4,503	86.90	29.76	Dhule
8	जळगाव	1,864	108	..	1,972	94.52	15.84	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,892	1,892	100.00	11.10	Ahmednagar
10	पुणे	2,006	..	70	2,076	96.63	12.82	Pune
11	सातारा	1,585	..	18	1,603	98.88	15.12	Satara
12	सांगली	492	..	8	500	98.40	5.74	Sangli
13	सोलापूर	363	363	100.00	2.44	Solapur
14	कोल्हापूर	1,676	..	36	1,762	95.12	21.99	Kolhapur
15	औरंगाबाद	891	891	100.00	8.78	Aurangabad
16	जालना	93	93	100.00	1.22	Jalna
17	परभणी	372	372	100.00	3.37	Parbhani
18	बीड	216	216	100.00	2.03	Beed
19	नांदेड	1,181	5	..	1,186	99.58	11.24	Nanded
20	उस्मानाबाद	55	55	100.00	0.73	Osmanabad
21	लातूर	11	11	100.00	0.15	Latur
22	बुलढाणा	1,558	1,558	100.00	16.13	Buldhana
23	अकोला	867	867	100.00	8.20	Akola
24	अमरावती	3,574	3,574	100.00	29.27	Amravati
25	यवतमाळ	3,712	3,712	100.00	27.33	Yavatmal
26	वार्धा	875	875	100.00	13.87	Wardha
27	नागपूर	2,756	62	..	2,818	97.80	27.75	Nagpur
28	भंडारा	4,742	256	..	4,598	94.43	47.13	Bhandara
29	चंद्रपूर	4,648	366	..	5,014	92.70	44.31	Chandrapur
30	गडचिरोली	13,242	281	..	13,523	97.92	85.80	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		60,954	1,651	1,256	63,861	95.45	19.81	Maharashtra State

टीप—आकडे अस्थायी आहेत.

Note—Figure sare provisional.

आधार—मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूटोत्पत्ति/FORESTRY AND LOGGING

तबला क्रमांक/TABLE No. 15.2

प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य/Quantity & Value of Major Forest Produce
(1988-89)(Quantity in '000' Tonnes)
(Value in 000 Rs.)

वर्ष Year	राज्य वने/State Forests						खाजगी वने/Private Forests						प्रादेशिक मूल्य District
	हमाराती लाकूट Timber	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	एकूण Total	हमाराती लाकूट Timber	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	एकूण Total	प्रादेशिक मूल्य District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1960-61	303	38,970	1,732	10,902	2,035	49,872	49,872
1970-71	540	85,540	1,609	15,358	2,149	1,00,898	1,00,898
1975-76	294	1,26,471	874	25,447	1,168	1,51,918	1,51,918
1980-81	296	2,91,259	1,148	63,689	1,444	3,54,948	3,54,948
1984-85	258	6,82,625	852	1,00,994	1,110	7,83,619	7,83,619
1985-86	276	9,30,195	857	97,169	1,133	10,27,364	10,27,364
1986-87	297	8,65,705	853	1,41,736	1,150	10,07,441	11,76,732
1987-88	274	9,35,505	528	99,230	802	10,34,735	12,33,044
1988-89	147	5,18,063	575	80,540	722	5,98,603	26	1,8005	33	4,776	59	22781	5,98,603
ठाणे	2	7,224	7	2,139	9	9,363	9,363
रायगड	1	2,621	3	817	4	3,438	3,438
रत्नागिरी
सिंधुदुर्ग	1	2,348	3	730	4	3,078	3,078
नाशिक	2	10,766	4	1,168	6	11,934	11,934
डुळे	2	7,274	22	3,610	24	10,884	10,884
जळगाव	Neg.	644	2	319	2	963	963
अहमदनगर	Neg.	3	Neg.	19	Neg.	22	22
पुणे	Neg.	475	1	138	1	613	613
सातारा
सांगली
सोलापूर
कोल्हापूर
वीरगावाव
जालना
परभणी
बीड
नांदेड	Neg.	221	..	27	Neg.	248	248
वस्तीगावाव
हार्दूर

तयता तसलक/TABLE No 15.2-चालू

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(1)
21. बुलढाना	1	50	1	60	60	Buldhana
22. अकोला	2	248	6	11,834	11,834	Akola
23. अमरावती	9	1,680	29	1,15,290	1,15,290	Amravati
24. यवतमाळ	44	5,442	61	70,995	70,995	Yavatmal
25. वर्धा	Neg.	27	12	55,527	55,527	Wardha
26. नागपूर	157	5,023	174	65,238	65,235	Nagpur
27. बंधारा	104	17,328	118	41,887	41,887	Bhandara
28. चंद्रपूर	27	3,444	34	17,499	17,499	Chandrapur
29. गडचिरोली	189	38,310	237	1,79,709	1,79,709	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	147	5,18,063	575	80,540	722	5,98,603	26	18,005	33	4,776	59	22,781	5,98,603	Maharashtra State.

टोप :-धाकडे संक्षिप्त केल्यामुळे बेरखा जुळणार नाहीत.

Note :-Totals may not add up due to rounding.

(2) आंकडे अस्थायी आहेत/figures are provisional.

आधार :- मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.

Source :-Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FOREST AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15:3

आगी आणि गुरांपासून संरक्षित वनक्षेत्र
Forest area Protected from fire and Cattle Grazing
(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	एकूण वनक्षेत्र (चौ.कि.मी.) Total Forest area (Sq. Kms.)	आगीपासून संरक्षण (चौ. कि. मी.) Protection against fire S- Kms.		आगीपासून सुरक्षित एकूण वनक्षेत्राशी टक्केवारी Percentage of Forests under fire protection to total Forest	आग विशेषविण्यासाठी वालेला खर्च (रुपये) Cost of fire on Servancy operation (Rs.)	चराईपासून संरक्षण Protection against grazing		
			प्रयत्न Attempted	संरक्षण Protected			चरागासाठी बंद केलेले क्षेत्र (चौ. कि. मी.) Area closed to grazing (Sq. Kms.)	चराईसाठी वर्षभर खुले क्षेत्र (चौ. कि. मी.) Area open to grazing throughout year (Sq. Kms.)	वर्षाच्या काही काळा- साठी चराईसाठी ठेवलेले क्षेत्र (चौ. कि. मी.) Area open to grazing for part of the year (Sq. Kms.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61 56,949	53,093	52,456	92	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
2	1970-71 56,191	56,191	55,700	99	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
3	1980-81 56,134	50,790	50,543	90	29,96,860	10,325	45,282	2,091
4	1984-85 56,098	55,180	54,686	97	60,80,735	12,732	43,021	1,910
5	1985-86 56,100	56,045	55,600	99	66,94,763	14,101	41,681	1,784
6	1986-87 56,063	56,064	55,695	99	75,96,739	13,592	42,180	1,785
7	1987-88 55,939	55,939	52,761	94	1,16,02,195	14,856	41,832	743@
8	1988-89@ 55,900	55,014	54,670	99	92,18,636	13,374	42,797	821

टोप—Note.— (1) N. A. उपलब्ध नाही /Not available.

(2) @ अस्थायी/Provisional.

(3) *महसूल विभागाच्या अस्तित्वातील क्षेत्र वगळून/Exclusive of Forest under Revenue Department.

आधार—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.— The Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FOREST AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15-4

महत्वाच्या जातीच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र/Plantation of Important species

(लागवड हेक्टरात) (वनरोपण चौ. कि. मी.)
(Plantation in hectares) (Afforestation in Sq. Kms.)

क्रमांक Serial No.	वर्ष Year		निलगिरी Eucalyptus	सिसम Shisham	साग Teak	किकर Kikar	मलबेरी Mulberry	चील Chil	इतर Miscellaneous	एकूण Total
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	(A)	4,610	4,610
		(B)	278	278
2	1970-71	(A)	3,567	11,226	14,793
		(B)	170	170
3	1975-76	(A)	5,321	8,721	14,042
		(B)	172	172
4	1980-81	(A)	41	..	5,151	37,043	42,235
		(B)
5	1985-86	(A)	6,255	82,918	89,173
		(B)	314	441
6	1986-87	(A)	10,634	10,491	21,125
		(B)	314	314
7	1987-88	(A)	4,639	13,177	17,816
		(B)
8	1988-89	(A)	6,927	81,960	88,887
		(B)

टीप—Note.—(A) निरनिराळ्या कार्यक्रमाखाली लागवड/Plantation under various activities.

(B) निरनिराळ्या कार्यक्रमाखाली वनरोपण/Afforestation under various activities.

आधार—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source. - The Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FOREST AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15-5

वनांपासून महसूल व वनांसाठी खर्च

Revenue from forest and Expenditure on Forests

(मूल्य लाख रुपये)
(Value in lakhs Rs.)

क्रमांक Serial No.	वर्ष Year	वनांपासून एकूण महसूल Gross Revenue from forests				वनांबरोल खर्च Expenditure on forests				निव्वळ महसूल शिल्लक (+) वृट (-) Net Revenue surplus (+) Deficit (-)				
		वन विभाग Forest Depart- ment	वन मंडळ Corpo- ration	खाजगी वन Private Forests	एकूण Total	वन विभाग Forest Depart- ment	वन मंडळ Corpo- ration	खाजगी वन Private Forest	एकूण Total	वन विभाग Forest Depart- ment	वन मंडळ Corpo- ration	खाजगी वन Private Forests	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
1	.. 1960-61	..	487	487	218	218	269	269
2	.. 1970-71	..	1,062	102	..	1,164	943	85	..	1,028	119	17	..	136
3	.. 1980-81	..	4,194	1,539	..	5,733	2,617	817	..	3,434	1,577	722	..	2,299
4	.. 1984-85	..	9,043	940	..	9,983	4,352	940	..	5,342	4,691	4,691
5	.. 1985-86	..	8,949	3,580	..	12,529	5,545	977	..	6,522	3,404	2,603	..	6,007
6	.. 1986-87	..	10,258	3,246	..	13,504	5,830	1,088	..	6,918	4,428	2,158	..	6,586
7	.. 1987-88	..	12,443	503	..	12,946	6,306	574	..	6,880	6,137	(-) 71	..	6,066
8	.. 1988-89	..	11,387	217	..	11,604	9,384	1,027	..	10,411	2,003	(-) 810	..	1,193

स्रोत :—मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—The Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur

नियंत्रण नयन

15. वनशास्त्र व लकूडतोड/

तक्ता क्रमांक/

निरनिराळ्या प्रकारच्या वनाखालील क्षेत्र/

(1988-89)

अनुक्रमसंक्र. Serial No.	जिल्हा	वन विभाग Forest Department				महसूल विभाग Revenue Department			
		राखीव	संरक्षित	अवर्गीकृत व भाडेपट्ट्याने दिलेले	एकूण	राखीव	संरक्षित	अवर्गीकृत व भाडे पट्ट्याने दिलेले	एकूण
(1)	(2)	Reserved	Protected	Unclassified and leased	Total	Reserved	Protected	Unclassified and leased	Total
1	बृहन्मंदई	7	1	30	38
2	ठाणे	2,549	963	11	3,523
3	रायगड	1,260	134	152	1,545	17	43	..	60
4	रत्नागिरी	11	..	48	60	2	2
5	सिंधुदुर्ग	15	9	383	407
6	नाशिक	2,842	244	2	3,087	48	48
7	घुळे	3,412	..	207	3,619	295	295
8	जळगाव	1,864	1,864
9	अहमदनगर	1,459	13	10	1,481	408	..	3	412
10	पुणे	1,450	..	254	1,704	302	302
11	सातारा	1,358	85	85	1,529	56	56
12	सांगली	350	2	17	368	111	..	12	124
13	सोलापूर	170	..	11	182	178	..	3	181
14	कोल्हापूर	562	401	713	1,676
15	औरंगाबाद	752	64	76	891
16	जालना	85	8	..	93
17	परभणी	334	..	38	372
18	बीड	199	17	..	216
19	नांदेड	956	57	167	1,181
20	उस्मानाबाद	26	..	30	55
21	लातूर	3	..	9	11
22	बुलढाणा	1,057	93	..	1,150	..	25	384	409
23	अकोला	784	15	..	799	..	69	..	69
24	अमरावती	3,390	67	1	3,457	117	117
25	यवतमाळ	2,755	189	..	2,944	767	767
26	वर्धा	528	319	..	847	28	28
27	नागपूर	1,416	823	..	2,239	517	517
28	भंडारा	2,171	1,065	..	3,237	1,106	1,106
29	चंद्रपूर	3,442	955	45	4,442	205	205
30	गडचिरोली	3,284	960	..	12,884	358	358
महाराष्ट्र राज्य		38,491	15,123	2,287	55,900	1,416	136	3,502	5,054

टीप.—(१) म. व. वि. म.—महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ मर्या.

(२) आकडे संक्षिप्तात केल्यामुळे वेरजा जुळणार नाहीत.

(३) एक चौरस किलो मिटर पेक्षा कमी.

(४) अस्थायी

आधार.—मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

FORESTRY AND LOGGING

TABLE No. 15-6

Area under different types of forests

(क्षेत्र चौ. कि. मिटरमध्ये)
(Area in sq. km.)

एकूण Total				एकूण वनक्षेत्राचे विवलीय वर्गीकरण Tripartite Classification of total Forest area					वन विभागाच्या ताब्यात घेतलेले खाजगी वनक्षेत्र Private forest brought under possession of forest Department	District
राखीव	संरक्षित	अवर्गीकृत व भाडेपट्ट्याने दिलेले	एकूण	खरी वने	राखीव कुरणे	जळाऊ लाकूड, चिरण व इतर Fuels, fodder and miscella- neous	म.व.वि.म.कडे हस्तांतरित केलेले वनक्षेत्र Forest area transferr d to F.D.C.M.			
Reserved	Protected	Unclassified and leased	Total	Forest proper	Pasture reserved					
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)	
7	..	30	38	38	14	Greater Bombay	
2,549	963	11	3,523	3,257	266	..	260	282	Thane	
1,278	176	152	1,606	1,424	176	5	..	121	Raigad	
11	..	50	61	61	2	Ratnagiri	
13	9	383	407	407	121	Sindhudurg	
2,890	244	2	3,135	3,059	75	..	182	76	Nashik	
3,707	..	207	3,914	2,720	1,069	125	131	459	Dhule	
1,864	1,864	108	1,406	350	108	..	Jalgaon	
1,867	13	13	1,892	942	951	Ahmednagar	
1,752	..	254	2,006	1,339	660	7	..	70	Pune	
1,415	85	85	1,586	1,586	18	Satara	
461	2	29	492	492	8	Sangli	
348	..	14	363	144	219	Solapur	
562	401	713	1,676	1,676	86	Kolhapur	
752	64	76	891	781	101	9	Aurangabad	
85	8	..	93	85	8	Jalna	
334	..	38	372	372	Parbhani	
199	17	..	216	216	Beed	
956	57	167	1,181	1,017	156	7	5	..	Nanded	
26	..	30	55	15	80	Osmanabad	
3	..	9	11	3	9	Latur	
1,057	117	384	1,558	558	582	419	Buldhana	
784	84	..	867	508	235	124	Akola	
3,390	67	118	3,574	3,072	350	153	Amravati	
2,755	189	767	3,712	1,714	768	1,229	Yavatma	
528	319	28	875	614	157	104	Wardha	
1,416	823	517	2,756	1,771	130	855	62	..	Nagpur	
2,171	1,065	1,106	4,342	1,656	707	1,979	256	..	Bhandara	
3,442	955	250	4,648	2,545	52	2,051	365	..	Chandrapur	
3,284	9,601	358	13,242	11,136	268	1,839	281	..	Gadchiroli	
39,907	15,259	5,788	60,955	43,316	8,385	9,254	1,651	1,256	Maharashtra State	

Notes.— (1) F. D. C. M.—Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd.

(2) Totals may not add up due to roundings.

(3) *Less than one sq. km.

(4) Provisional.

Source.—The Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

15. मत्स्यव्यवसाय

१६.१. पकडलेले मासळो, मासळींचो विव्हेवाट, खारवण केंद्रातील माशांची आयात, सागरी मत्स्य उत्पादन, मत्स्यव्यवसायासाठी वापरल्या जाणाऱ्या बोटी या संदर्भाचो अकडेवारी या विभागात दिली आहे.

16. FISHERIES

16.1. Data regarding fish catch, disposition of fish and fish brought for curing, marine fishery and fishing craft are presented in the tables in this section.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No 16.1

मासळी प्रकाराच्या गटानुसार पकडलेली व उतरविलेली मासळी

Fish Catch and landings by group of Species
(1988-89)

(टनात/In tonnes)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	गोड्या पाण्यातील मासळी Fresh- water fishes	लेप Found- ers, Holibuts, soles etc.	कली, रातळी, सारली, पेडवा, किलजी भिंग, पाला, मांदेळी, काटी, खवळे, पायुरडी Harrings Sardines Ancho- vics	खरबा, बांगडा, सूरमई, भेदर, नाबी, गेळी, चिराट, बामणे Tunas Barites Mackeral	इतर मासळी Miscella- neous Harrings (Telesost- ouit)	मुशी, पाकट, म्हाकुळ इ. Shark Rays, Shells etc.	कोसंबी, बबळा, करवी, बेबंदी Crusta- cons	एकूण पकडलेली व उतरविलेली मासळी Total catch and landings	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बहुमंबई ..	100	844	11,286	4,777	39,296	9,787	53,587	1,19,677	Greater Bombay
2	ठाणे ..	3,148	15	11,317	164	64,542	949	25,054	1,05,189	Thane
3	रायगड ..	960	279	3,231	1,496	8,635	792	26,155	41,568	Raigad
4	रत्नागिरी	6,451	9,789	10,467	25,516	1,815	9,559	63,597	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	18	413	2,159	2,037	13,497	1,069	870	20,063	Sindhudurg
6	नाशिक ..	875	875	Nashik
7	धुळे ..	1,324	1,324	Dhule
8	जळगाव ..	19,78	1,978	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	385	385	Ahmadnagar
10	पुणे ..	658	658	Pune
11	सातारा ..	945	945	Satara
12	सांगली ..	1,475	1,475	Sangli
13	सोलापूर ..	1,041	1,041	Solapur
14	कोल्हापूर ..	736	736	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	2,240	2,240	Aurangabad
16	जालना ..	910	910	Jalna
17	परभणी ..	1,312	1,312	Parbhani
18	बीड ..	1,622	1,622	Beed
19	नांदेड ..	1,546	1,546	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	573	573	Osmanabad
21	लातूर ..	480	480	Latur
22	बुलढाना ..	2,002	2,002	Buldhana
23	अकोला ..	2,025	2,025	Akola
24	अमरावती ..	1,418	1,418	Amravati
25	यवतमाळ ..	3,703	3,703	Yavatmal
26	वार्धा ..	820	820	Wardha
27	नागपूर ..	3,723	3,723	Nagpur
28	भंडारा ..	8,809	8,809	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	4,065	4,065	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	1,536	1,536	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		50,448	8,002	37,782	18,911	1,51,486	14,412	1,15,225	3,96,296	Maharashtra State

साधर. - मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source. - Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 16.2

परकडलेल्या मासळीची विल्हेवाट (सागरी व भूजल)

Disposition of Fish Catch (Marine and Inland)
(1988-89)

(टनात/In tonnes)

क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	मार्केटसाठी ताजे Market- ing Fresh	थोडीविण्या- करिता Freez- ing	बाळविण्या- करिता For Sun drying	खारविण्या- करिता For Salt- ing	डब्यावर मासे Cann- ing	खताकरिता Reduc- tion	इतर Miscel- laneous purpose	मासळीचा केवळ दिलेला भाग Official for reduction	एकूण Total	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मंबई ..	40,517	40,705	35,199	..	*	3,256	N.A.	N.A.	1,19,677	Greater Bombay
2	ठाणे ..	26,205	..	78,758	56	*	170	N.A.	N.A.	1,05,189	Thane
3	रायगड ..	15,528	..	24,457	28	*	1,555	N.A.	N.A.	41,568	Raigad
4	रत्नागिरी ..	51,619	..	879	3,627	*	7,472	N.A.	N.A.	63,597	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	12,135	1,964	*	5,964	N.A.	N.A.	20,063	Sindhudurg
6	नाशिक ..	875	875	Nashik
7	धुळे ..	1,324	1,324	Dhule
8	जळगाव ..	1,978	1,978	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	385	385	Ahmednagar
10	पुणे ..	658	658	Pune
11	सातारा ..	945	945	Satara
12	सांगली ..	1,475	1,475	Sangli
13	सोलापूर ..	1,041	1,041	Solapur
14	कोल्हापूर ..	736	736	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	2,240	2,240	Aurangabad
16	जालना ..	910	910	Jalna
17	परभणी ..	1,312	1,312	Parbhani
18	बीड ..	1,622	1,622	Beed
19	नांदेड ..	1,546	1,546	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	573	573	Osmanabad
21	लातूर ..	480	480	Latur
22	बुलढाणा ..	2,002	2,002	Buldhana
23	अकोला ..	2,025	2,025	Akola
24	अमरावती ..	1,418	1,418	Amravati
25	यवतमाळ ..	3,703	3,703	Yavatmal
26	वर्धा ..	820	820	Wardha
27	नागपूर ..	3,723	3,723	Nagpur
28	भंडारा ..	8,809	8,809	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	4,066	4,066	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	1,536	1,536	Garhchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,92,206	40,705	1,39,293	5,675	..	18,417	3,96,296	Maharashtra State

* स्तंभ (३) मध्ये समाविष्ट केले आहे./Included in Col. No. (3).

N. A. - उपलब्ध नाही./Not available.

आधार:- मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.3

खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे
Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed at different centres

(1988-89)

(टन्नांत/In tonnes)

अनुक्रमांक मासे खारविण्याची ठावारे Serial No.	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing	मिठाचे वाटप Quantity of salt issued	खारवून बाहेर पाठविलेल्या माशांचे वजन Quantity of cured fish removed	Fish curing yards
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1 बोरिया	Boria
2 जयगड	Jaigad
3 वरवडे	Varvade
4 मिरकरवाडा	559	112	419	Mirkarwada
5 भाटपे	Bhatpe
6 पूर्णागड	Purngad
7 जैतापूर	Jaitapur
8 विजयदुर्ग*	*Vijaydurg
9 मालवण	200	40	100	Malvan
10 देववाग*	*Deobag
11 मोबार*	*Mobar
12 कोचारा*	*Kochara
13 वेंगुर्ला*	*Vengurla
14 सखार*	*Sakhar
15 तारा मुंबरी*	*Tara Mumbai
16 देवगड*	*Deogad
एकूण	759	152	519	Total

टीप—*ठावारे बंद आहेत./Yards are closed.

स्रोत—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महापट्ट शासन, मुंबई.

Source—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.4

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती
Miscellaneous statistics relating to fisheries
1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	एकूण समुद्रकिनारा	कि. मीटर ..	720	Kilometres	Total coastline of State
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी/गावठाणे ..	संख्या ..	386	No.	Marine-Fishing Villages/Hamlets
3	मत्स्यव्यवसायात गुंतलेल्या होड्या ..	संख्या ..	15,005	No.	Boats engaged in fishing
4	प्रत्येकी एक मे. टनाच्या वर बजन असलेल्या होड्या ..	संख्या ..	8,600	No.	Boats above one M. tonne
5	यंत्रसज्ज होड्या ..	संख्या ..	6,771	No.	Mechanised boats
6	नीतळाची सोय असलेल्या होड्या ..	संख्या ..	2,017	No.	Boats with deck facilities
7	एकूण मत्स्योत्पादन—				Total fish production—
(१)	सागरी ..	हजार मे. टन ..	346	Thousand M. tonnes	(i) Marine
(२)	गोंड्या पाण्याचे ..	हजार मे. टन ..	50	Thousand M. tonnes	(ii) Inland
8	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था—				Number of co-operative societies—
(१)	प्राथमिक ..	संख्या ..	1,405	No.	(i) Primary
(२)	जिल्हा/विभाग/संघ ..	संख्या ..	22	No.	(ii) District/Divisional/Federations
(३)	शिखर ..	संख्या	No.	(iii) Apex
9	सहकारी संस्थेची सभासद संख्या—				Membership of co-operative societies—
(१)	प्राथमिक ..	संख्या ..	1,61,630	Thousand No.	(i) Primary
(२)	जिल्हा/विभाग/संघ ..	संख्या ..	13,132	Thousand No.	(ii) District/Divisional/Federations
(३)	शिखर ..	संख्या	Thousand No.	(iii) Apex
10	सहकारी संस्थेचे खेळते भांडवल—				Working capital of co-operative societies—
(१)	प्राथमिक ..	हजार रुपये ..	2,24,426	Thousand Rs.	(i) Primary
(२)	जिल्हा/विभाग/संघ ..	हजार रुपये ..	42,620	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federation
(३)	शिखर ..	हजार रुपये	Thousand Rs.	(iii) Apex
11	सहकारी संस्थांतर्फे हाताळलेली मासळी—				Fish handled by co-operative societies—
(अ)	खरेदी किंमत—				(A) Purchase value—
(१)	प्राथमिक ..	हजार रुपये ..	1,50,783	Thousand Rs.	(i) Primary
(२)	जिल्हा/विभाग/संघ ..	हजार रुपये ..	24,868	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federations
(३)	शिखर ..	हजार रुपये	Thousand Rs.	(iii) Apex
(ब)	विक्री मूल्य—				(B) Sale value—
(१)	प्राथमिक ..	हजार रुपये ..	1,31,292	Thousand Rs.	(i) Primary
(२)	जिल्हा/विभाग/संघ ..	हजार रुपये ..	26,771	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federations
(३)	शिखर ..	हजार रुपये	Thousand Rs.	(iii) Apex
12	सहकारी संस्थांनी वर्षभरात दिलेली कर्जे—				Advances given by co-operative societies (during the year)—
(१)	प्राथमिक ..	हजार रुपये ..	23,714	Thousand Rs.	(i) Primary
(२)	जिल्हा/विभाग/संघ ..	हजार रुपये ..	2,051	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federations
(३)	शिखर ..	हजार रुपये	Thousand Rs.	(iii) Apex
13	शासकीय मागळी खारवण्याची आवास केंद्रे	संख्या	No.	Number of Government fish curing yards
14	खारवलेली मासळी—				Cured fish
(१)	उन्हाळी बाळवलेली ..	टनात ..	26,433	Tonnes	(i) Sundried
(२)	इतर ..	टनात ..	4,259	Tonnes	(ii) Others
15	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था	संख्या ..	9	No.	Number of Fishery schools
16	मत्स्य पैदाम केंद्रे	संख्या ..	24	No.	Number of Fish farms

टीप :—बाब क्रमांक ४, ५ व ६ या समोर दाखविलेल्या बोटींची संख्या बाब क्रमांक ३ मध्ये अंतर्भूत आहे. परंतु बाब क्रमांक ४, ५ व ६ समोरीत बोटींची संख्या परस्पर व्याप्ती असल्याने त्याची बेरीज बाब क्रमांक ३ बरोबर जुळणार नाही.

Note :—The number of boats shown against item No. 4, 5 and 6 are included in item 3 and are not mutually exclusive.

आधार.—मत्स्यव्यवसाय महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.5

सागरी मत्स्योत्पादन/Marine fish production

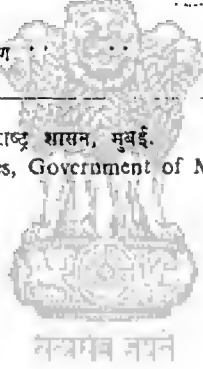
1988-89

(टन/In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उत्पादन Production	District
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1,19,577	Greater Bombay
2	ठाणे	1,02,051	Thane
3	रायगड	40,588	Raigad
4	रत्नागिरी	63,597	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	20,045	Sindhudurg
एकूण		3,43,858	Total

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.6

प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन
Varietywise Marine Fish Production

1988-89

(Production in M. T.)
(उत्पादन मेट्रिक टनात)

अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार (2)	जिल्हा/District					एकूण Total	Variety
		बृहन्मंबई Greater Bombay	ठाणे Thane	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मूशी, पाकट वागळी	3,460	890	721	1,365	713	7,149	Elasmobranchs
2	वाग	1,842	2	2	1	29	1,876	Eels
3	पणगळा, शिगरी	3,116	400	376	4,009	1,905	9,806	Cat fishes
4	कर्ली, दाताळी	1,226	322	441	463	247	2,699	Canthoerius
5	पेंचवा, पेडी, मिलजी, तारली ..	181	8	534	2,768	1,256	4,747	Sardines
6	भिंगपाळा	1,184	12	125	177	8	1,506	Blingpal
7	भांदिल	7,151	9,766	1,467	534	..	18,948	Anchoyella
8	फाटी	1,472	1,290	515	76	1	3,276	Threascies
9	खपजी, पातुडी	72	..	116	5,771	647	6,606	Other clupeids
10	बॉम्बिल	3,814	53,918	350	61	..	58,123	Bombay Duck
11	कराकटा, खजूरा	501	46	28	5	32	612	Perchees
12	साब	203	..	1	1	4	209	Red Snapper
13	दाढा, रावस	73	34	99	8	3	217	Polynoids
14	थोळ, कोम	664	306	170	626	2	1,768	Scolionids
15	वळा, नावटी	5,074	1,606	2,044	3,195	844	12,763	Ribbon Fish
16	ढोमा, घोडी	7,635	418	2,076	4,807	1,384	16,320	Otolithes Sp.
17	सरबा,	721	41	230	1,298	176	2,466	Carank
18	सरंगा	1,699	6,463	614	396	416	9,588	Pomfrets
19	हलवा	508	51	121	1,074	181	1,935	Black Pomfrets
20	बांगडा	17	..	54	6,074	652	6,797	Mackerel
21	सुरसई, रागोळ, फ्लड	2,870	100	889	1,895	602	6,356	Seer Fish
22	गेदर, कुपा	543	..	309	1,075	155	2,082	Tunnies
23	तेंबली	83	4	465	2	90	649	Bregnoeros Neclillanbl
24	लंप	844	15	279	6,451	413	8,002	Soles
25	कोकरी, बाबी, ढोके	597	23	13	174	147	904	Leiggnatius
26	खाप	29	..	1	1	305	336	Carangids small
27	चिराटी, राबे, वामणे	6,102	3	214	704	717	7,740	Upenaides Sp.
28	कोळंबी	20,533	3,034	5,263	7,358	861	37,048	Prawns
29	जयळा, करंदी	32,766	21,943	20,772	2,115	..	77,596	Shrimps
30	शेवंडी	288	77	120	86	9	580	Lobsters
31	सोदाळा	241	..	10	586	199	1,036	Lactarjus
32	म्हाकूळ	6,527	59	71	450	356	7,263	Cuttle fish and squids
33	इतर	7,736	1,301	2,035	10,041	7,691	28,854	Miscellaneous
	एकूण	1,19,577	1,02,651	40,588	63,597	20,045	5,45,858	Total

साधन :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.7

मासळीच्या प्रमुख प्रकाराच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मुल्यातील हिस्सा (शेकडेवारी)
Percentage share of Prominent varieties in total valuation of Fish Production

1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार (2)	जिल्हा/District					एकूण Total (8)	Variety (9)
		वृहस्पंबई Greater Bombay	ठाणे Thane	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुशी, पाकट, वांगळी	.. 2.2	1.1	2.1	1.7	7.4	2.1	Elasmobranchs
2	शिगाळा, शिंगडी	.. 1.6	0.5	1.3	6.8	9.6	2.5	Cat Fishes
3	कर्ली, दाताळी	.. 1.0	0.5	2.2	1.2	1.8	1.1	Chiracentrus
4	पेंढवा, पेठी, भिलाडी, तारली	.. 0.1	..	1.3	2.1	5.8	0.8	Sardines
5	सिंगपाला	.. 1.5	..	0.6	0.7	..	0.9	Hilsa Ilisha
6	मांदली	.. 4.3	5.7	4.2	0.4	..	3.8	Anchoviella
7	बोंबिल	.. 2.4	26.9	0.7	0.1	..	7.4	Harpodon Nefercus
8	काटी	.. 0.9	1.3	1.1	0.1	..	0.9	Thrissoles
9	घोळ, कोष	.. 1.0	1.0	1.7	1.8	..	1.1	Scienids
10	बोमा, घोडी	.. 3.0	0.3	4.2	3.9	6.1	2.8	Otolithes Sp.
11	बळा, वावटी	.. 1.4	0.9	3.5	2.2	1.6	1.6	Ribbon Fish
12	सरखा	.. 0.4	..	0.1	1.7	0.7	0.5	Caranx
13	सरंगा	.. 4.6	35.8	5.5	2.0	8.8	11.6	Pomfrets
14	हलवा	.. 0.9	0.2	0.8	4.0	2.6	1.3	Black Pomfrets
15	बांगडा	0.2	10.8	6.4	1.9	Mackerel
16	सुरमई, रागोल, फलई	.. 3.4	0.3	4.1	4.8	6.5	3.1	Seer Fish
17	कोळंबी	.. 43.1	10.6	25.4	37.7	22.4	32.4	Prawns
18	जवळा, करंजी	.. 7.7	11.6	23.6	1.3	..	8.6	Shrimps
19	बोवंड	.. 3.3	2.0	7.8	3.3	0.7	3.2	Lobster
20	सोदाळा	.. 0.2	..	0.1	1.0	1.4	0.3	Lactarius
21	म्हाकूळ	.. 8.4	..	0.3	1.0	1.8	4.4	Cuttle fish
22	इतर	.. 8.6	1.3	9.2	11.4	16.4	7.7	Others
एकूण		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Total
एकूण किंमत (कोटी रुपये)		94.4	43.9	15.9	28.5	9.6	192.3	Total Value (Rs. in crores)

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :- Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तबता कर्मांक/TABLE No.16.8

निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी घाऊक किंमती (वार्षिक)
Average annual wholesale (boatside) prices of fish different marine of various varieties

1988-89

(टनामागे रक्कमत)
(Rs. per tonnes)

जिल्हा/District									
अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार	बृहन्मुंबई Greater Bombay	ठाणे Thane	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State	Variety of Fish	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1	मुशी, पाकट, वागळी	..	5,919	5,556	4,610	3,567	9,909	5,691	Shark Rays
2	वाभ	..	9,646	7,500	7,000	8,000	6,172	9,586	Eels
3	शिगाळा, शिगटी	..	4,884	5,738	5,298	4,807	4,839	4,894	Cat fishes
4	कर्ली, दाताळी	..	7,930	6,823	7,921	7,540	7,077	7,651	Karli
5	पेडवा, पेडी, भिलजी, तारली	..	5,796	5,000	3,871	2,113	4,471	3,080	Sardines
6	मिणपाला	..	11,758	9,750	7,440	11,502	4,135	11,313	Hilsa Ilisha
7	मांदेली	..	5,692	2,577	4,489	2,230	..	3,894	Mandeli
8	कांटी	..	5,993	4,776	3,290	2,526	2,000	5,027	Kati
9	बोंबील	..	6,019	2,187	3,221	3,164	..	2,445	Harpodon Neherus
10	करकरा खजुरा	..	8,689	10,674	21,286	6,600	4,750	9,191	Karkara
11	तांब	8,000	8,000	Tamb
12	दादा, रावस	..	17,986	24,206	13,111	14,250	7,667	16,456	Dara and Rawas
13	घोळ, कोथ	..	14,587	13,899	16,918	8,333	11,500	12,398	Gholand Koth
14	डोमा घोडी	..	3,647	3,249	3,237	2,328	4,212	3,244	Dhoma
15	बळा, वाकटी	..	2,682	2,354	2,750	1,979	1,773	2,415	Ribbon Fish
16	सरंगा	..	25,597	24,349	14,365	14,285	20,183	23,334	Pomfrets
17	हलवा	..	16,059	20,686	11,140	10,500	13,740	12,571	Halwa
18	वांगडा	..	7,176	..	6,833	5,074	9,439	5,512	Mackerel
19	सुरमाई, दागोल	..	11,331	13,290	7,327	7,210	10,349	9,495	Surmai and Dago
20	तेंडली	..	8,114	4,250	5,908	7,000	3,256	5,832	Tendli
21	कोळंबी	..	19,787	15,291	7,690	14,630	24,854	16,794	Prawns
22	जवळा, करंदी	..	2,213	2,329	1,808	1,763	..	2,125	Shrimps
23	सेवंड	..	1,06,906	1,14,792	1,06,633	1,10,773	72,111	1,73,031	Lobster
24	सोदाळा	..	7,266	..	8,000	4,805	6,768	5,786	Lactarius
25	इतर	..	27,204	8,945	16,172	14,279	13,702	21,721	Miscellaneous
भारोत सरासरी		..	7,892	4,302	3,921	4,485	4,770	5,559	Weighted Averages

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

17. ग्रामविकास व सहकार

17. RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

१७.१. कृषि व बिगर कृषि सहकारी पत संस्था, बहुउद्देशीय सहकारी संस्था, पणन संस्था, उत्पादन संस्था, इत्यादी संस्थांची माहिती या विभागात दिली आहे.

17.1. The information on Agricultural and Non-Agricultural Co-operative credit Societies, Multipurpose Co-operative Societies, Marketing Societies, Productive Societies etc. is presented in this section.

१७.२. विविध सहकारी संस्थांची संख्या, सदस्य संख्या, खेळते भांडवल, स्थिर भांडवल, कर्ज, थकबाकी वगैरे माहिती या विभागात दिली आहे. "मालकीचे भांडवल" हे भरणा केलेले भांडवल दर्शविते. "कर्ज" या बाबीमध्ये ठराविक काळांमध्ये येणारे एकूण कर्ज, येणे कर्ज यांचा समावेश आहे. "खेळते भांडवल" मध्ये "भरणा केलेले" भांडवल, ठेवी, कर्ज यांचा समावेश आहे. "येणे कर्ज" यामध्ये कर्जाची येणे रक्कम, रोख पत, शिल्लकेपेक्षा अधिक काढलेली खरेदीची बिले व विक्रीची बिले यातील बाकी वगैरे माहितीचा समावेश आहे. "थकबाकी" मध्ये ज्या कर्जाची जमा करावयाची योग्य वेळ असून प्रत्यक्ष जमा केले गेले नाही आणि परतफेडीच्या वाढीव सवलतीची परवानगी कार्यक्रम अधिकाऱ्यांनी नाकारली आहे अशा रकमेचा किंवा हप्त्याचा यात समावेश आहे.

17.2. The information on number of various co-operative societies, membership, working capital, fixed capital, loans advanced, overdues etc. is presented in this section. *Owned capital* shows the paid-up capital. *Borrowing* denotes the total borrowings outstanding at the end of the period. *Working capital* includes paid-up capital, deposits and borrowings. *Loans outstanding* includes outstandings in respect of loans, cash credits and overdrafts and the amount of outstanding bills purchased and discounted. *Overdues* refer to the amount of loans or instalments which was due for collection but which was not actually collected and for the repayment of which no extension has been granted by a competent authority.

17. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तद्वता क्रमांक/TABLE No. 17-1

सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी/Selected Statistics of all Co-operative Societies

अनुक्रमिक Serial No.	वाव (2)	परिमण Unit (3)	३० जून रोजी/As on 30th June										Item (2)
			1960-61 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1984-85 (8)	1985-86 (9)	1986-87 (10)	1987-88 (11)	1988-89 (12)		
1	संस्था	31,565	42,603	49,659	60,747	75,360	79,291	83,460	87,675	92,507	Societies	
2	सदस्य संख्या	Lakh 42	86	116	148	190	201	211	221	244	Membership	
3	भाग भांडवल	Rs. Crores 53	238	354	600	960	1,091	1,186	1,238	1,478	Share capital	
4	स्वीय भांडवल	Do. 73	345	586	1,207	2,000	2,307	2,430	2,593	3,159	Owned Funds	
5	खेळते भांडवल	Do. 326	1,490	2,788	5,210	9,384	11,051	12,820	15,154	18,828	Working Capital	
6	लोकसंख्या	Million 39-55	50-41	55-78	62-78	67-60	69-31	71-61	72, 11	74-02	Population	
7	दर लाख लोकसंख्येमागे सहकारी संस्था	No. 79-91	84-52	88-99	96-73	111-15	114-41	116-55	121, 08	124-98	No. of Societies per Lakh of population	
8	दर हजार लोकसंख्येमागे सर्व संस्थांच्या सभासदांची संख्या	Do. 106-18	170-59	207-95	235-73	280-23	290-02	294-65	305,21	329-64	No. of members of all Societies per thousand inhabitants.	
9	दर माणशी सरासरी खेळते भांडवल ..	Rs.	83	296	500	830	1,384	1,595	1,790	2,094	2,544	Average working capital per head of population.	

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17-2

17. ग्रामविकास व सहकार/ Rural Development and Co-operation

तबला क्रमांक/TABLE No. 17-2

प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण

Co-operative Societies and Banks classified by Types
(1988-89)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	राज्य व मध्यवर्ती बँका संघ State and Central Banks Unions	ग्रामीण बँका District branches of Maha- rashtra State Co-ope- rative Land Develop- ment Bank	विवर कृषि Non- Agricul- tural	प्राथमिक सहकारी बँका Primary Co-ope- rative Banks	एगन संस्था Market- ing Socie- ties	उस पुरवठा Sugarcane supply	दूध पुरवठा Milk supply	विपकर संस्था Weavers Socie- ties	ग्राहक संस्था Consu- mer Socie- ties	गृहनिर्माण संस्था Housing Socie- ties	फेती संस्था Farming Socie- ties	स्त्रियांच्या संस्था Women Socie- ties	इतर Others	एकूण Total	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	बुलढुंग	9	2,416	96	2	..	15	19	638	12,002	..	36	606	15,872	Greater Bombay
2	ठाणे	357	514	19	17	..	165	6	159	3,712	16	23	655	5,645	Thane
3	रायगड	486	158	8	17	..	145	..	41	214	7	17	316	1,411	Raigad
4	रत्नागिरी	378	62	5	13	..	132	2	20	72	1	15	108	810	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	227	46	3	12	..	60	1	29	31	1	10	80	502	Sindhudurg
6	नाशिक	812	361	25	78	..	495	74	94	1,394	19	42	893	4,289	Nashik
7	पुणे	602	2,202	14	91	..	918	57	42	484	9	41	770	3,232	Dhule
8	जळगाव	862	201	15	198	..	1,109	10	57	441	1	25	652	3,573	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,057	258	16	66	..	794	44	52	432	20	56	901	3,728	Ahmednagar
10	पुणे	848	729	42	37	1	1,196	16	289	3,733	27	87	1,551	8,560	Pune
11	सातारा	778	333	16	11	..	950	23	75	398	9	26	923	3,544	Satara
12	सांगली	514	457	24	15	..	598	35	95	235	27	21	617	2,640	Sangli
13	सोलापूर	856	386	22	22	..	592	240	202	430	40	53	1,498	4,344	Solapur
14	कोल्हापूर	922	932	41	13	..	1,187	65	134	504	17	49	817	4,683	Kolhapur
15	औरंगाबाद	689	210	5	16	..	389	7	35	544	..	28	453	2,378	Aurangabad
16	जालना	573	57	3	7	1	117	16	17	110	..	19	225	1,147	Jalna
17	परभणी	889	112	5	10	..	246	23	30	301	..	12	342	1,972	Parbhani
18	बीड	712	103	4	17	..	596	27	45	272	13	15	422	2,228	Beed
19	नांदेड	955	176	3	19	..	500	41	27	546	..	29	662	2,960	Nanded
20	अमरावती	452	98	2	10	..	410	6	23	244	1	12	261	1,521	Amravati

17. ग्रामविकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 17-3

कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य/Operation of agricultural credit and multipurpose societies

(1988-89)												(रकम लाख रुपयात/Amount in lakh Rs.)	
क्रमांक, जिल्हा	संस्थांची संख्या	सदस्यांची संख्या (हजारत)	स्वीय भांडवल	डेपॉजिट्स	कर्जे	लेव्हेत भांडवल	नवीन कर्जे	कर्जे वसुली	येणे कर्जे	पकवाकी			
Serial No.	No. of Societies	Members ('000)	Owned capital	Deposits	Borrowings	Working capital	Fresh advances	Recoveries	Loans outstanding	Overdues	District		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)	(2)
1	वृहन्मई	1	..	5	1	1	1	Greater Bombay	..	
2	ठाणे	4	49	631	1,151	347	238	579	Thane	306	
3	रायगड	385	204	202	645	268	213	368	Raigad	166	
4	रत्नागिरी	202	143	283	966	543	307	606	Ratnagiri	170	
5	सिंधुदुर्ग	283	184	237	908	517	314	622	Sindhudurg	180	
6	नाशिक	237	113	
7	धुळे	2812	369	2812	12487	7474	5508	9740	Nashik	2900	
8	जळगांव	1421	302	1421	7385	4446	3557	5758	Dhule	1992	
9	अहमदनगर	3178	320	3178	17841	11944	9336	15079	Jalgaon	4678	
10	पुणे	3641	517	3641	16295	9520	7133	13444	Ahmadnagar	3010	
11	सातारा	1985	344	1985	8162	5131	2989	6545	Pune	1532	
12	सांगली	1423	339	1423	6019	3836	3163	4582	Satara	865	
13	सोलापूर	1455	326	1455	6033	3580	2854	4427	Sangli	727	
14	कोल्हापूर	1637	308	1637	8137	4587	3573	6502	Solapur	1678	
15	औरंगाबाद	3741	432	3741	10754	6235	5125	6786	Kolhapur	715	
16	जालना	866	235	866	6106	4385	3644	5038	Aurangabad	1739	
17	परभणी	495	196	495	3943	2956	1925	3471	Jalna	1274	
18	बीड	770	288	770	5129	4901	3178	4131	Parbhani	1124	
19	नांदेड	601	227	601	5599	3307	1818	3487	Beed	1122	
20	उस्मानाबाद	853	298	853	7029	5228	2924	5429	Nanded	1111	
21	लातूर	518	194	518	3922	3544	1715	3227	Osmanabad	550	
22	बुलढाणा	580	213	580	4192	4009	2548	3518	Latur	374	
23	अकोला	642	282	642	3736	2037	2272	2105	Buldhana	1092	
24	अमरावती	621	283	621	4795	3279	2681	2463	Akola	1488	
25	यवतमाळ	676	262	676	4479	2190	2019	2551	Amravati	1071	
		1078	293	1078	7438	3231	2814	4411	Yavatmal	2393	

26	वर्धा	403	121	263	4	1,335	1,830	1,033	988	1,229	658	Wardha
27	नागपूर	587	188	361	21	1,907	2,856	1,193	805	1,965	802	Nagpur
28	भंडारा	689	217	446	44	1,308	1,864	960	995	1,175	656	Bhandara
29	चंद्रपूर	541	149	558	51	1,201	2,217	1,414	1,248	1,214	629	Chandrapur
30	गडचिरोली	167	92	178	10	379	706	189	91	325	162	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	18,509	7,441	31,900	1,841	1,19,863	1,62,660	1,02,285	75,976	1,21,843	35,154	Maharashtra State

टोप—बाकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा झळणार नाहीत.

Note—Totals may not add up due to rounding.

आधार—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तत्कालीन क्रमांक/TABLE No. 17-4

विंगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार/Operations of non-agricultural credit societies
(1988-89)

(रक्कम लाख रुपयांत/Amount in lakh Re.)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्यांची संख्या Membership ('000)	स्वीय भांडवल Owned capital	ठेवी Deposits	कर्जे Borrowings	सेव्हेट भांडवल Working capital	एकूण गुंतवणूक Total Investment	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्जे वसुली Recoveries	येणे कर्जे Loans outstanding	वकबाकी Overdues	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	बुलढाई	..	2,445	3,196	32,947	1,87,015	2,64,777	31,044	1,52,126	1,57,792	1,63,901	11,664	Greater Bombay
2	ठाणे	..	514	387	3,810	22,841	33,237	2,757	27,020	20,448	20,279	2,057	Thane
3	रायगड	..	158	123	1,113	3,909	6,542	347	8,162	7,686	4,718	395	Raigad
4	रत्नागिरी	..	62	79	581	1,939	3,667	426	3,106	2,535	2,491	133	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	46	24	187	562	884	38	837	629	669	25	Sindhudurg
6	नाशिक	..	361	330	4,232	11,894	20,534	566	35,032	31,592	14,578	492	Nashik
7	छत्रपती	..	202	127	1,590	5,014	8,944	134	15,894	14,889	6,569	533	Dhule
8	जळगाव	..	201	238	1,946	8,850	13,353	275	18,803	18,335	9,729	893	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	258	237	3,151	8,683	16,372	503	25,548	23,406	11,696	1,050	Ahmadnagar
10	पुणे	..	729	681	8,086	54,697	71,995	2,371	56,595	43,198	40,953	3,708	Pune
11	सातारा	..	333	274	3,021	9,976	15,789	1,093	15,687	12,343	11,090	835	Satara
12	सांगली	..	457	332	2,558	19,393	27,284	2,147	65,014	62,283	15,850	1,091	Sangli
13	सोलापूर	..	385	117	2,296	11,340	15,564	872	44,690	48,924	10,323	990	Solapur
14	कोल्हापूर	..	932	841	4,717	27,446	42,650	3,347	69,966	65,854	27,888	1,684	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	210	52	594	817	2,799	160	2,537	2,046	2,045	108	Aurangabad
16	जाल्मा	..	57	20	329	989	2,290	185	14,504	14,074	1,692	72	Jalga
17	परभणी	..	112	46	504	1,308	3,914	139	6,152	5,914	2,465	930	Parbhani
18	बीड	..	103	60	605	1,022	2,805	157	3,257	2,783	2,043	129	Beed
19	नांदेड	..	176	48	260	447	1,283	128	1,749	1,356	969	44	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	98	44	632	1,275	3,159	523	2,278	1,878	2,176	178	Osmanabad
21	लातूर	..	172	45	642	773	2,546	80	1,738	1,035	2,002	179	Latur
22	बुलढाणा	..	178	52	632	2,963	4,747	378	14,845	13,635	3,297	365	Buldhana
23	अकोला	..	168	63	397	2,165	3,856	315	58,242	56,811	2,759	165	Akola
24	अमरावती	..	178	60	531	1,498	2,938	141	2,642	2,280	1,946	159	Amravati
25	यवतमाळ	..	115	28	247	446	1,109	41	613	435	775	62	Yavatmal
26	वर्धा	..	89	30	268	754	1,795	286	1,553	1,131	938	89	Wardha
27	नागपूर	..	475	339	1,780	5,955	9,846	504	13,832	11,689	6,687	413	Nagpur
28	भंडारा	..	118	53	700	1,589	3,248	39	2,551	2,662	2,631	142	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	129	33	497	388	1,667	53	950	890	1,387	6	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	24	2	43	40	145	11	97	53	125	17	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	9,485	8,021	78,946	3,95,988	5,89,739	49,061	6,66,020	6,28,586	3,74,671	28,608	Maharashtra State

टीप. - जाकडे संविदात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळविली नाहीत.

Note—Totals may not add up due to rounding.

माधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.5

राज्य सहकारी भूविकास बँकेची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of State Co-operative Land Development Bank

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष	बँका (संख्या)	सदस्य (लाखात)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल	वेळते भांडवल	वर्षात दिलेले कर्ज Loans advanced during the year	कर्ज विमोचन	लघु- सिंचन
Year	Banks (No.)	Member- ship (lakh)	शासकीय Held by Govt.	इतर Held by Others	Owned funds	Working Capital		Debt Redemption	Minor Irrigation
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960—61	.. 27	1.27	..	30.00	35.00	472.00	204.00	N.A.	N.A.
1970—71	.. 26	6.10	..	1,576.00	1,876.00	13,316.00	1,786.00	N.A.	N.A.
1975—76	.. 26	N.A.	603.00	2,181.83	5,735.87	27,203.14	2,311.87	718.05	N.A.
1980—81	.. 26	N.A	603.00	2,665.07	7,660.63	32,650.53	5,417.02	3,920.05	3,906.00
1985—86	.. 29	8.70	493.00	3,438.08	1,019.14	49,480.81	5,722.49	3,520.65	2,895.00
1986—87	.. 29	8.97	493.00	3,507.20	10,494.00	54,240.19	6,493.85	2,793.65	2,261.00
1987—88	.. 29	9.07	493.00	3,696.00	11,908.00	60,405.00	7,676.00	2,468.00	2,024.00
1988—89	.. 30	9.00	493.00	4,014.00	11,707.00	65,634.00	9,391.00	4,291.00	1,744.00

ट्रॅक्टर खरेदीकरिता Purchase of Tractor	उपसा सिंचन Lift Irrigation	इतर जमिनीची सुधारणा Other land Improvement	या वर्षाची कर्ज वसुली Loans recovered during the year	घकऱ्याची Overdues	नफा दाखविणाऱ्या बँका No. of Banks showing profit (*)	नफ्याची रक्कम Amount of profit (*)	तोटा दाखविणाऱ्या बँका Bank showing loss(*)	तोटाघाची रक्कम Amount of loss
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	26.00	18	2.00	9	1.00
N.A.	N.A.	N.A.	807.00	920.00	2	4.00	24	231.00
341.94	N.A.	N.A.	2,082.69	3,189.57	..	16.30
907.50	145.00	100.00	2,942.25	5,532.68	..	64.73
310.00	1180.00	331.00	5,059.87	4,384.53	..	6.67
320.00	1472.00	390.00	4,862.43	5,050.38	..	17.28
575.00	1745.00	530.00	3888.00	3218.00	..	8.00
1071.00	3112.00	251.00	4156.00	4905.00	1	2.00

N.A.—उपलब्ध नाही/Not available.

*टिप्पणी १:—ही एकच बँक असल्याने बँकेच्या शाखा व जिल्हावार नफा व तोटा १९७०-७१ नंतर काढला नाही.

*Note.1—This bank is having an Unitary structure and hence Branch and Districtwise profit and Loss is not worked out after 1970-71.

२.—महाराष्ट्र राज्यात प्राथमिक भूविकास बँक नाही. या तक्त्यातील माहिती महाराष्ट्र राज्य सहकारी कृषि व ग्रामीण, विकास बँकेची आहे.

2.—There are no primary land/Mortgage Banks in Maharashtra State. The information furnished in this Table pertains to the Maharashtra State Co-operative Agriculture and Rural Development Bank (MSCARD BANK).

आधार :- महाराष्ट्र राज्य कृषि व ग्रामीण विकास बँक लि., मुंबई.

Source.—The Maharashtra State Co-operative Land Development Bank Ltd., Bombay.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तबला क्रमांक/TABLE No. 17.6

मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Central Co-operative Banks

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष Year (३० जून रोजी) (As on 30th June)	बँका (संख्या) Banks (No.)	शाखा (संख्या) Branches (No.)	सदस्य (हजारात) Membership ('000)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	सेटले भांडवल Working capital	ठेवी Deposits	येणे कर्ज Borrowings outstanding	
				शासकीय Held by Govt.	इतर Held by others					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1950—51				N. A.						
1960—61	..	35	N.A.	57	199	454	820	6,093	2,647	2,465
1970—71	..	25	867	55	669	1,846	3,474	23,637	11,323	8,055
1975—76	..	26	1,231	56	816	2,567	5,952	38,965	24,753	5,915
1980—81	..	26	1,703	62	806	3,757	10,206	83,526	58,814	9,355
1984—85	..	29	2,226	68	814	6,356	16,098	1,65,811	1,20,757	18,286
1985—86	..	30	2,442	70	807	7,495	17,700	1,98,953	1,44,443	22,528
1986—87	..	30	2,567	73	807	9,045	20,739	2,39,961	1,70,279	33,709
1987—88	..	30	2,712	74	810	11,012	24,219	2,94,779	2,10,220	42,620
1988—89	..	30	2,831	77	803	13,459	31,230	3,53,337	2,36,748	64,594
----- N. A. -----										
वर्षभरात अखेरची कर्ज Loans advanced during the year	वर्षभरात येणे कर्ज Loans outstanding at the end of the year	येणे रकमेच्या एकवार्तीची टक्केवारी Overdues as average outstanding	नफा Banks showing Profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या बँका (संख्या) Banks showing loss (No.)	तोटा Loss				
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)				
----- N. A. -----										
9,471	4,361	460	33	49	2	0.41				
37,072	7,210	4,452	25	140				
83,276	25,261	8,338	26	437				
1,83,104	47,994	14,452	26	376				
2,96,375	71,664	21,659	29	620				
3,59,113	1,16,285	23,520	30	867				
4,08,059	1,43,652	28,413	..	792				
4,79,837	1,78,970	38,420	28	1368	2	15.00				
1,36,283	2,24,739	35,015	30	1343				

माधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तपसा क्रमांक/TABLE No 17.7

राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Apex State Marketing Federation

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakhs)

वर्ष Year (३० जून रोजी) As on 30th June	सदस्य मर्या (No.)	भासनाचा भाग Share held by Govt.	इतर भांडवल Capital held by others	स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working capital	उत्पादन (रक्कम) Quantity of production (Tonnes)	उत्पादित मालाची किंमत Value of productions produced	घंटाची उलाढाल Business turnover	विक्री केलेल्या शेतमालाची किंमत Value of Agriculture produce market	वाटप केलेल्या बियाणांची किंमत Value of Seed distri- buted	वाटप केलेल्या खतांची किंमत Value of Fertilizer distributed	वाटप केलेल्या उपभोग्य समूहाची किंमत Value of Consumer goods distributed	नफा Profit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1960-61	700	8	5	14	74	N.A.	612	1,223	1,223	N.A.	NIL	NIL	NIL
1970-71	800	122	33	254	1,741	N.A.	4,143	5,064	3,845	645	35	487	24
1975-76	1,100	607	53	1,021	7,001	N.A.	19,409	46,952	43,868	NIL	1,821	1,198	181
1980-81	1,200	707	64	1,618	9,553	N.A.	25,227	39,720	2,679	NIL	8,906	NIL	112
1984-85	1,800	1,070	65	2,399	8,728	N.A.	12,420	13,545	2,889	NIL	8,579	1,100	27
1985-86	2,200	1,070	65	2,472	10,092	N.A.	17,553	17,553	1,697	NIL	10,507	4,315	40
1986-87	2,700	1,186	53	2,702	11,836	N.A.	16,295	15,278	493	NIL	8,996	4,398	47
1987-88	2,900	1,186	51	2,796	11,572	N.A.	18,124	24,008	3,145	..	9,719	5,159	9
1988-89	3,200	1,186	49	2,893	11,696	N.A.	18,576	19,165	640	..	13,006	4,579	6

टीप—N. A. - Not Available/उपलब्ध नाही.

आधार —सहकार अनुवृत्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source —Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.8

मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Central Consumer Stores

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष Year (३० जून रोजी) (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या Membership ('000)	स्वीय भांडवल Owned funds	भाग भांडवल Share Capital		सेवते भांडवल Working capital	विक्रीची किंमत Value of sales	नफा झालेली भांडारे (संख्या) Stores showing Profits (No.)	नफा Profit	तोटा झालेली भांडारे (संख्या) Stores showing Loss (No.)	तोटा Loss
				शासकीय Held by Government	इतर Held by others						
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1960-61 ..	1	2	3	..	3	7	187	1	..
1970-71 ..	43	135	195	97	36	463	3,031	28	9	15	17
1975-76 ..	56	163	191	124	67	795	5,610	38	19	15	27
1980-81 ..	75	123	423	150	149	1,100	6,396	45	16	17	25
1984-85 ..	83	235	622	192	199	1,773	10,634	49	26	27	16
1985-86 ..	100	243	654	228	190	1,848	11,305	55	31	39	19
1986-87 ..	93	251	678	225	198	2,802	11,525	53	37	33	36
1987-88 ..	103	275	727	214	216	3,162	13,491	57	48	43	33
1988-89 ..	111	277	754	239	239	3,279	14,201	55	48	49	38

आधार:—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.9

मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Labour Co-operative Societies

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष Year (३० जून रोजी) (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	सेवते भांडवल Working capital	केलेल्या कामांचो किंमत Value of work done	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960-61 ..	371	17	8	45	N.A.	121	2	140	1
1970-71 ..	1,115	52	67	140	412	439	N.A.	N.A.	N.A.
1975-76 ..	1,922	101	N.A.	N.A.	1,128	872	27	585	15
1980-81 ..	3,334	175	192	2,154	3,578	1,539	54	1,285	27
1984-85 ..	4,899	305	320	4,540	9,134	2,671	189	1,769	51
1985-86 ..	4,879	301	343	5,196	12,556	2,735	148	1,707	58
1986-87 ..	4,814	285	345	5,294	10,471	2,433	125	1,876	62
1987-88 ..	4,767	225	332	5,117	7,687	2,292	112	1,720	60
1988-89 ..	4,422	208	311	5,431	8,913	2,373	135	1,545	55

N.A.—उपलब्ध नाही/Not available.

आधार:—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तबला क्रमांक/TABLE No. 17.10

प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Primary Housing Co-operative Societies

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष Year (३० जून रोजी) (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned fund	खेळते भांडवल Working capital	नंदजखेरेला बांध- लेली घरे (संख्या) Houses constructed at the end of the year (No.)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960—61	..	1,495	77	538	2,504	32	696	6	442
1970—71	..	7,425	291	1,527	13,143	54	3,138	39	2,693
1975—76	..	12,253	409	1,909	24,786	151	5,295	59	3,595
1980—81	..	15,640	532	3,206	35,081	107	7,342	155	5,291
1984—85	..	21,195	730	4,684	55,517	367	11,747	244	6,345
1985—86	..	22,877	771	5,233	65,465	281	12,087	296	7,093
1986—87	..	24,951	898	5,973	70,389	456	12,611	285	7,476
1987—88	..	26,945	951	6,296	81,368	502	14,021	549	7,777
1988—89	..	29,388	1,015	6,926	82,013	516	14,685	753	8,901

आधार —सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.11

दुग्धशाळा व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Dairy and Milk Supply Co-operative Societies

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	खर्चते भांडवल Working Capital	दूध व दुधाच्या पदार्थांचे उत्पादन Milk and Milk products	दूध व दुधाच्या पदार्थांची विक्री Milk and Milk products sold	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1960-61	431	16	12	26	67	69	156	2	133	..
1970-71	2,021	126	76	314	310	841	833	13	691	5
1975-76	3,722	296	209	730	3,242	3,539	2,128	113	865	23
1980-81	7,819	703	598	1,992	8,531	9,132	4,091	197	2,023	26
1984-85	11,023	939	987	3,653	20,165	20,643	5,947	293	2,557	75
1985-86	11,984	999	1,104	3,858	22,391	24,244	6,045	306	2,861	92
1986-87	12,693	1,059	1,218	4,296	21,827	24,376	5,800	317	3,608	89
1987-88	12,989	1,174	4,925	16,556	45,887	52,380	5,630	664	3,199	302
1988-89	12,969	1,186	5,543	18,137	50,720	57,227	6,241	890	3,032	281

आधार:—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.12

महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांची वर्षवार निवडक सांख्यिकी
Yearwise selected Statistics of Women Co-operative Societies in the State

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष Year ३० जून रोजी As on 30th June	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य (हजारात) Member- ship (Thousand)	भाग भांडवल Share Capital	स्वीय भांडवल Owned funds	खर्चते भांडवल Working capital	चालू वर्षी दिलेली कर्जे Loans advanced during the year	पर्यंतचे रीस शकबाकी राहिलेली कर्जे Loans outstan- ding at the end of the year	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profit (No.)	नफा profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1985-86	500	88	150	204	871	N.A.	303	179	17	224	8
1986-87	586	133	223	346	2,507	N.A.	1,671	213	35	234	6
1987-88	672	147	244	397	3,284	N.A.	N.A.	247	46	272	8
1988-89	803	174	359	584	4,925	436	477	315	98	295	10

Note:—N.A. उपलब्ध नाही./Not available.

आधार:—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तबता क्रमांक/TABLE No. 17.13

औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी

Selected Statistics of Industrial Co-operative Societies

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संस्था Membership (000)	भाग भांडवल Share capital	स्वीय भांडवल Owned capital	खेळते भांडवल Working capital	ठेवी Deposits	उत्पादित मालाची किंमत Value of goods produced	विक्री केलेल्या मालाची किंमत Value of goods sold	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1960-61	..	1,968	72	83	289	N.A.	329	385	541	10	791	10
1970-71	..	1,729	83	228	772	15	98	590	442	38	450	12
1975-76	..	1,591	142	463	1,701	55	1,131	1,228	577	37	392	23
1980-81	..	1,827	225	718	2,884	111	1,456	2,069	821	65	463	59
1984-85	..	2,685	294	1,086	4,736	146	3,779	3,218	829	81	718	52
1985-86	..	2,945	327	1,238	5,247	145	2,191	2,340	1,175	100	1,023	45
1986-87	..	3,219	370	1,260	5,860	151	2,006	2,781	1,249	114	1,098	52
1987-88	..	3,470	369	1,178	5,763	213	1,708	2,995	1,331	112	1,118	163
1988-89	..	3,750	421	1,227	5,924	132	1,493	3,048	1,538	164	1,490	211

मागार :- सहकार भांडवल आणि निवडक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

कृषि व बिगर कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे व्यवहार/

अ.क्र.सं.	जिल्हा	बँकांची संख्या	सदस्य संख्या Membership			स्वीय सांडवल	एकूण ठेकी	कर्ज
			संस्थेतील	व्यक्तिगत	नाममात्र			
Serial No.		No. of Banks	Societies	Individual	Nominal	Owned funds	Total deposits	Borrowings
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बुलढुंबई	4	20,328	9,01,303	22,588	38,567	1,91,213	84,378
2	ठाणे	1	2,032	153	22,738	1,069	12,976	382
3	रामगड	1	1,112	269	32,391	385	4,371	72
4	रत्नागिरी	1	740	74	47,383	459	4,424	18
5	सिधुदुर्ग	1	426	65	22,711	404	2,863	21
6	नाशिक	1	3,389	1,779	18,689	1,257	12,294	4,858
7	भुळे	1	2,620	1	1,160	1,194	6,007	5,035
8	जळगाव	1	2,723	2,710	6,275	2,559	14,064	9,048
9	अहमदनगर	1	2,524	1,612	..	4,351	16,587	6,740
10	पुणे	1	3,926	3,126	..	1,839	22,064	47
11	सातारा	1	2,363	1,788	52,727	1,041	13,752	463
12	सांगली	1	1,694	381	6,214	1,146	13,664	1,203
13	सोलापूर	2	3,101	3,092	25,523	1,468	9,411	2,296
14	कोल्हापूर	1	3,146	745	3,160	1,893	16,326	756
15	औरंगाबाद	1	1,219	61	..	1,051	3,996	6,512
16	जालना	1	778	3	..	418	1,794	2,685
17	परभणी	1	1,686	27	..	1,119	3,577	4,714
18	बीड	1	1,509	123	..	858	2,851	4,282
19	नांदेड	1	1,470	114	..	880	4,937	4,200
20	उस्मानाबाद	1	939	1	1,211	659	2,931	2,121
21	लातूर	1	1,072	1	4,829	750	3,407	3,345
22	बुलढाणा	1	1,247	1,354	6,249	682	3,348	1,185
23	अकोला	1	1,180	1,120	2,937	539	3,573	1,284
24	अमरावती	1	1,158	1,388	..	558	3,569	1,179
25	यवतमाळ	1	967	1,189	16,023	1,140	4,640	2,330
26	वर्धा	1	619	96	..	432	2,412	187
27	नागपूर	1	1,947	163	65	683	4,254	267
28	भंडारा	1	1,260	107	..	369	2,508	105
29	चंद्रपूर	1	957	440	..	376	2,892	125
30	गडचिरोली	1	316	33	..	79	1,263	70
महाराष्ट्र राज्य		34	68,448	9,23,310	2,92,873	68,225	3,91,978	1,49,808

आधार.—सहकार मायुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17-14

Operations of agricultural and non-agricultural credit apex and central institutions

(रकम लाख रुपयात)
(Amount in lakh Rs.)

1988-89

केल्ले भांडवल	एकूण गुंतवणूक	नवीन कर्ज	कर्ज वसुली	बेणे कर्ज Loans outstanding		धकबाकी Overdues		District
				संस्था	व्यक्तीगत	कर्ज	नूतनीकरण न केलेला धकबाकीचा अधिकृत	
Working Capital	Total Investment	Fresh advances	Recoveries	Societies	Individual	Loans	Unrenewed cash credit overdues	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
3,28,606	49,966	5,72,109	5,21,526	1,65,557	47,612	12,169	453	Greater Bombay
15,303	1,957	14,462	13,835	3,006	533	607	29	Thane
5,320	1,861	5,356	5,102	1,350	489	160	82	Raigad
5,598	433	4,632	3,527	1,410	1,075	390	23	Ratnagiri
3,571	757	2,682	2,379	713	578	183	10	Sindhudurg
19,114	329	26,434	23,926	12,584	396	1,509	1,636	Nashik
13,377	225	16,831	13,806	9,976	440	1,489	161	Dhule
25,809	4,276	35,974	42,228	19,258	469	3,631	270	Jalgaon
26,881	226	53,277	50,779	18,818	860	1,182	104	Ahmednagar
25,704	7,076	32,610	26,511	13,723	1,009	968	37	Pune
16,920	395	25,309	24,700	8,081	1,020	492	166	Satara
16,606	151	39,839	38,408	10,687	613	281	78	Sangli
14,401	139	28,588	29,324	8,950	817	2,230	52	Solapur
19,884	67	64,366	62,957	12,913	202	147	258	Kolhapur
12,139	155	9,192	10,752	9,563	264	2,151	53	Aurangabad
5,091	863	13,441	11,910	4,400	301	1,850	19	Jalna
9,732	176	15,894	14,449	6,841	128	1,323	199	Parbhani
8,975	203	14,346	11,702	7,028	68	677	16	Beed
11,300	257	19,046	16,294	8,289	265	496	171	Nanded
6,500	174	9,371	3,472	4,798	101	407	19	Osmanabad
8,180	161	11,289	9,446	6,234	86	878	438	Latur
5,688	122	10,765	10,178	3,762	231	883	83	Buddhana
6,207	141	4,841	3,823	4,305	151	564	21	Akola
5,625	56	8,915	8,661	3,239	178	462	26	Amravati
8,533	142	10,753	10,105	5,947	298	1,713	34	Yavatmal
3,344	31	4,738	4,476	1,843	71	905	11	Wardha
5,861	234	7,100	6,323	3,694	78	1,179	32	Nagpur
3,328	47	2,845	2,552	1,808	351	397	26	Bhandara
3,607	79	3,542	3,217	1,367	147	543	24	Chandrapur
1,488	22	1,081	1,158	338	84	106	12	Gadchiroli
6,43,517	70,771	10,69,628	9,87,526	3,61,058	58,915	39,972	4,562	Maharashtra State

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

सहकारी पणन संस्थांचे उपबहार कार्य/

क्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of societies	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (*000)	स्वीय भांडवल Owned capital	इतर कर्ज Other borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्जवसुली Recoveries
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बुध्गुंवई	2	3	3,337	4,056	12,869
2	ठाणे	17	6	37	24	200
3	रायगड	17	11	70	76	305	20	48
4	रत्नागिरी	13	6	73	19	186	2	..
5	सिंधुदुर्ग	12	7	99	5	217
6	नाशिक	78	54	400	320	2,018	2	2
7	धुळे	91	42	240	13	590	3	1
8	जळगाव	198	113	694	183	1,600	465	295
9	अहमदनगर	66	34	241	327	1,154	44	20
10	पुणे	37	26	258	125	1,006	1	..
11	सातारा	11	18	186	54	600
12	सांगली	15	12	161	103	485
13	सोलापूर	22	9	94	55	244
14	कोल्हापूर	23	103	745	78	2,602
15	भोरगाव	16	25	146	208	527	87	49
16	जालना	7	22	54	39	254
17	परभणी	10	8	75	48	263	5	5
18	बीड	17	6	46	9	113
19	नांदेड	19	31	149	103	611
20	उस्मानाबाद	10	3	16	10	44
21	लातूर	11	3	32	15	90
22	बुलढाणा	23	29	207	118	482
23	अकोला	20	31	251	94	574
24	अमरावती	17	33	192	38	683	3	3
25	यवतमाळ	14	36	171	14	659	..	1
26	वर्धा	12	9	177	38	511	..	7
27	नागपूर	19	17	1,298	850	2,463	19	11
28	महारा	13	10	99	42	177
29	चंद्रपूर	12	6	99	46	238
30	गजबरोली	5	3	22	8	28
महाराष्ट्र राज्य		827	721	9,683	7,096	31,793	651	442

टीप.—आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.
 आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17-15

Operations of Co-operative marketing Societies

1988-89

(रकम लाख रुपयात)
(Amount in lakh Rs.)

येणे कर्ज	स्थिर मत्ता	इतर मत्ता	मिळालेल्या मालाची किंमत	विक्री केलेल्या मालाची किंमत	वर्षाखेरीचा शिल्लक माल	वर्षातील नफा		वर्षातील तोटा		District
Outstanding	Fixed assets	Other assets	Value of goods received	Value of goods sold	Stock at the close of the year	संस्था (संस्था) Societies (No.)	नफा Profit	संस्था (संस्था) Societies (No.)	तोटा Loss	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
..	1,143	9,228	51,147	68,206	2,498	2	57	Greater Bombay
..	39	127	928	918	34	3	..	11	7	Thane
20	24	241	329	348	20	13	4	1	..	Raigad
1	20	131	847	752	34	9	3	4	..	Ratnagiri
..	25	148	717	757	43	12	5	Sindhudurg
2	285	1,443	4,948	5,025	289	38	20	12	3	Nashik
5	95	327	3,098	2,395	163	65	10	20	9	Dhule
239	397	756	5,266	4,740	207	135	24	60	38	Jalgaon
15	82	844	2,136	2,297	113	37	18	13	7	Ahmadnagar
2	111	777	4,489	1,973	115	15	21	1	1	Pune
..	140	317	2,464	2,738	142	10	5	1	1	Satara
43	138	149	1,993	1,941	155	8	4	4	4	Sangli
10	48	107	1,421	983	79	13	4	9	2	Solapur
3	339*	149	19,997	18,366	761	16	65	6	5	Kolhapur
162	75	229	5,540	1,927	61	8	4	6	15	Aurangabad
..	86	168	2,097	607	..	3	..	4	3	Jalna
11	26	164	2,140	3,474	61	7	1	2	4	Parbhani
..	14	74	580	398	26	7	6	1	..	Beed
51	89	361	2,518	2,055	110	10	20	5	2	Nanded
..	12	25	272	221	8	6	2	1	..	Osmanabad
..	17	56	793	691	17	6	2	5	1	Latur
7	116	291	3,313	1,102	69	6	6	14	31	Buldhana
..	175	153	4,739	906	246	6	3	8	13	Akola
1	89	463	7,879	2,977	130	5	2	10	10	Amravati
1	96	348	4,592	1,297	214	6	3	8	14	Yavatmal
1	126	259	2,425	745	125	9	6	1	1	Wardha
96	742	1,025	5,025	4,819	500	7	13	10	16	Nagpur
3	50	76	564	771	49	4	..	8	5	Bhandara
5	29	163	1,447	410	41	2	..	8	11	Chandrapur
..	9	17	71	72	2	2	1	2	..	Gadchiroli
778	4,637	20,066	1,43,775	1,33,911	6,312	469	309	235	203	Maharashtra State

Note.—Totals may not add up due to rounding.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

सहकारी उत्पादक संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned Capital	कर्ज Borro- wings	बेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्ज Fresh Advances	कर्ज वसुली Recover- ies	येणे कर्ज Loans Outstan- ding	गुंतवणूक Invest- ment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बुलढुंबई	..	341	36	1,947	1,776	4,201	89	74	151
2	ठाणे	..	521	78	1,153	732	2,446	116	117	215
3	रायगड	..	286	53	484	323	1,392	77	57	80
4	रत्नागिरी	..	145	43	262	383	880	63	37	94
5	सिंधुदुर्ग	..	206	38	167	147	460	19	10	92
6	नाशिक	..	1,159	198	6,509	4,273	17,568	102	34	8,444
7	धुळे	..	1,427	172	6,836	10,276	21,874	159	81	10,206
8	जळगाव	..	1,336	186	4,540	6,284	11,778	197	85	4,059
9	अहमदनगर	..	1,415	241	12,644	14,307	47,768	67	8	25,065
10	पुणे	..	2,449	199	4,855	4,888	17,734	38	37	6,679
11	सातारा	..	1,707	257	6,598	5,444	25,239	25	5	10,735
12	सांगली	..	1,143	232	9,514	7,993	29,685	86	55	12,469
13	सोलापूर	..	1,814	169	9,551	9,117	25,966	43	..	7,498
14	कोल्हापूर	..	1,988	479	18,926	13,789	62,185	69	3	24,939
15	औरंगाबाद	..	679	107	2,299	5,868	10,950	36	2	3,676
16	जालना	..	279	54	2,165	2,418	4,689	31	..	2,463
17	परभणी	..	477	79	3,400	2,389	7,444	68	..	2,794
18	बीड	..	924	78	3,115	3,299	7,119	31	13	3,406
19	नांदेड	..	974	95	2,857	3,368	6,191	1	1	2,639
20	उस्मानाबाद	..	579	73	2,127	1,627	4,988	4	2	2,284
21	लातूर	..	721	82	3,472	3,627	6,748	96	126	2,562
22	बुलढाणा	..	515	700	1,271	2,095	3,126	12	7	656
23	अकोला	..	373	63	1,399	1,148	3,584	20	..	1,560
24	अमरावती	..	410	51	1,479	906	2,384	36	..	1,371
25	यवतमाळ	..	471	104	1,745	1,260	8,425	20	7	1,003
26	वर्धा	..	396	40	2,613	1,436	5,587	5	1	1,371
27	नागपूर	..	1,089	101	2,865	2,406	8,639	36	4	1,553
28	भंडारा	..	626	71	944	986	2,926	45	2	1,329
29	चंद्रपूर	..	364	46	162	116	835	13	1	139
30	गडचिरोली	..	194	22	69	30	1,204	1	1	31
महाराष्ट्र राज्य		..	26,002	4,147	1,15,908	1,12,711	3,54,015	1,605	770	1,39,583

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17-16

Operation of co-operative productive enterprises

1988-89

(रकम लाख रुपयात)
(Amount in lakh Rs.)

इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold	वर्षा अखेरीस शिल्लक माल Stocks at the end of the year	नफा झालेल्या संस्था No. of societies in profit	नफ्याची रक्कम Amount of profit	तोटा झालेल्या संस्था No. of societies in loss	तोटापाची रक्कम Amount of loss	District
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
886	326	2,863	1,583	156	82	111	562	Greater Bombay
1,085	2,372	2,547	168	178	35	185	53	Thane
672	200	1,125	54	133	28	105	5	Raigad
227	158	1,352	18	66	7	39	3	Ratnagiri
146	77	193	22	135	20	43	23	Sindhudurg
3,613	9,745	15,090	4,090	301	193	289	699	Nashik
5,410	14,540	18,757	4,185	415	485	574	784	Dhule
4,654	8,839	10,682	1,974	438	183	395	663	Jalgaon
9,705	39,033	52,390	12,413	715	102	523	1,594	Ahmednagar
5,221	21,375	21,781	5,276	1,195	196	768	132	Pune
4,891	26,904	30,131	8,958	838	298	630	177	Satara
8,680	19,296	30,099	7,628	660	767	427	84	Sangli
6,423	24,297	25,459	7,938	1,119	267	553	609	Solapur
12,817	61,288	72,371	19,882	1,498	719	346	1,173	Kolhapur
4,074	5,863	6,308	2,817	170	7	223	633	Aurangabad
715	1,481	2,276	1,175	78	5	124	237	Jalna
1,697	3,223	3,970	2,074	104	172	176	439	Parbhani
1,119	5,856	6,883	2,454	158	224	326	143	Beed
1,396	2,682	2,772	1,495	255	98	395	506	Nanded
691	4,460	4,413	1,791	199	100	164	8	Osmanabad
819	5,093	5,278	2,180	320	82	253	91	Latur
610	992	1,089	475	109	12	121	160	Buldana
740	1,039	514	721	105	8	105	144	Akola
359	351	983	207	133	8	132	267	Amravati
1,551	1,356	1,804	724	99	74	209	91	Yavatmal
2,297	2,476	2,713	610	104	9	137	617	Wardha
3,702	3,754	4,615	1,526	575	56	381	407	Nagpur
1,285	1,371	1,563	223	302	39	224	313	Bhandara
625	169	251	17	186	13	136	11	Chandrapur
1,159	33	37	3	91	6	75	9	Gadchiroli
87,269	2,69,349	3,30,309	92,701	10,782	4,302	8,169	10,634	Maharashtra State

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तत्ता क्रमांक/

इतर सहकारी संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक	जिल्हा	संस्थांची संख्या	सदस्य संख्या (द्वारात) Membership (‘000)	स्वीय भांडवल	इतर कर्जे	खेळते भांडवल	नवीन कर्जे
Serial No.		No. of Societies		Owned capital	Other Borrowings	Working capital	Fresh advances
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बुध्नुंबई	13,167	1,128	5,635	9,588	29,506	100
2	ठाणे	4,196	200	482	2,986	16,264	229
3	रायगड	421	35	112	364	1,265	22
4	रत्नागिरी	140	26	31	151	541	21
5	सिंधुदुर्ग	84	14	34	111	236	38
6	नाशिक	1,877	83	175	5,111	8,375	215
7	धुळे	910	115	125	1,406	2,905	192
8	जळगाव	979	133	232	966	1,540	74
9	शहमदनगर	931	131	1,358	1,638	6,597	388
10	पुणे	4,496	293	897	1,756	7,011	354
11	सातारा	715	61	188	569	1,275	139
12	शिंगली	515	63	101	307	991	9
13	सोलापूर	1,251	109	499	969	2,712	56
14	कोल्हापूर	819	158	455	1,513	4,697	157
15	औरंगाबाद	782	37	179	1,525	1,902	540
16	जालना	226	15	33	162	274	55
17	परभणी	482	49	45	847	1,054	196
18	बीड	482	38	36	542	863	63
19	नांदेड	841	78	96	606	1,217	94
20	उस्मानाबाद	384	23	35	303	478	77
21	लातूर	613	46	55	1,165	1,554	314
22	बुलढाणा	313	30	54	702	401	42
23	अकोला	511	31	55	617	1,036	44
24	अमरावती	660	104	122	1,195	1,714	286
25	यवतमाळ	446	31	61	640	960	105
26	बार्शी	306	23	45	223	432	21
27	नागपूर	1,524	150	307	2,905	4,056	254
28	महारा	348	38	57	635	890	45
29	चंद्रपूर	187	31	67	216	446	12
30	गडचिरोली	42	2	4	19	27	4
महाराष्ट्र राज्य		38,650	3,280	11,575	39,438	1,01,020	4,146

आवाज.—सहकार बाबुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17-17

Operations of other co-operative societies

(रकम लाख रुपयांत)
(Amount in lakh Rupees)

(1988-89)

कर्ज वसुली Loans Recoveries	बेणे कर्ज Loans Outstanding	गुंतवणूक Investment	इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold	वर्षावसरेच्या शिल्लक मालाची किंमत Stocks at the close of the year	वर्षातील नफा Profit for the year		वर्षातील तोटा Loss for the year		जिल्हा District
							नफा मालालेला संस्थांची संख्या No. of societies in profit	नफ्याची रक्कम Amount of profit	तोटा मालालेला संस्थांची संख्या No. of societies in loss	तोटाचा रक्कम Amount of loss	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
94	120	19,044	9,080	15,382	16,581	818	8,580	234	161	66	Greater Bombay
256	1,261	9,984	4,893	3,359	3,743	118	2,651	113	1,357	26	Thane
25	102	409	704	503	514	49	168	19	201	11	Raigad
22	71	125	133	97	110	7	66	4	39	1	Ratnagiri
8	77	68	78	278	270	17	41	6	29	5	Sindhudurg
165	2,356	4,809	1,162	784	819	47	528	39	1,063	23	Nashik
38	1,039	1,506	322	491	494	35	361	13	437	10	Dhule
46	353	533	631	301	456	23	556	41	410	9	Jalgaon
236	936	1,685	2,070	2,967	1,281	65	375	37	469	1,862	Ahmednagar
392	1,294	3,436	2,119	1,166	1,194	124	1,541	91	1,007	22	Pune
65	273	370	564	565	580	66	279	12	327	10	Satara
4	70	375	468	492	544	77	213	8	205	9	Sangli
54	141	607	1,885	529	820	64	696	40	460	13	Solapur
477	576	1,544	2,262	5,157	5,158	314	370	173	302	101	Kolhapur
224	1,219	481	190	90	96	9	388	17	324	11	Aurangabad
52	106	120	45	27	27	2	62	2	129	8	Jalna
2	704	235	108	191	192	5	94	7	329	36	Parbhani
259	109	409	243	363	370	16	69	3	229	10	Beed
62	539	188	449	214	234	2	262	52	308	10	Nanded
107	133	172	168	85	90	5	79	3	143	4	Osmanabad
45	935	270	334	101	107	13	132	5	229	6	Latur
12	129	172	85	83	79	15	115	9	160	40	Buldhana
6	190	386	446	152	157	13	151	3	373	11	Akola
90	909	232	552	108	105	20	225	43	243	11	Amravati
96	282	450	221	32	56	6	140	18	148	6	Yavatmal
40	183	128	115	83	95	5	132	8	104	5	Wardha
200	1,166	1,725	1,068	1,072	1,189	96	910	258	489	82	Nagpur
40	127	243	496	106	97	15	153	17	165	26	Bhandara
2	159	139	134	119	116	13	90	5	61	6	Chandrapur
1	16	2	8	1	14	1	21	1	Gadchiroli
3,120	15,575	49,928	31,033	34,896	35,572	2,060	19,461	1,281	11,922	2,441	Maharashtra State

Source.—Commissioner for Co-operative and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

A-134—100.

सत्यमेव जयते

१८. खान काम :

१८.१. खनिज उत्पादने व त्यांचे मूल्य या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

18. MINING AND QUARRYING :

18.1. Data on mineral production and their value are presented in this section.

18. खान काम/MINING AND QUARRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.1

खनिज व एकूण खानी
Number of Mines and Mineral Ores
(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	खनिज Mineral Ores	एकूण खानी No. of Mines	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	महाराष्ट्र	*कोळसा/Coal	30	*Maharashtra
2	कोल्हापूर }	बॉक्साइट/Bauxite	4 }	Kolhapur
3	रायगड }	"		Raigad
4	चंद्रपूर	कच्चे लोखंड/Iron Ore	2	Chandrapur
5	गडचिरोली	"	1	Gadchiroli
6	कोल्हापूर	"	1	Kolhapur
7	सिंधुदुर्ग	"	5	Sindhudurg
8	भंडारा	कच्चे मँगनीज/Manganese Ore	3	Bhandara
9	नागपूर	"	7	Nagpur
10	चंद्रपूर	बेराईट/Barytes	Chandrapur
11	भंडारा	कोरंडम/Corundum	4	Bhandara
12	नागपूर	डोलोमाईट/Dolomite	4	Nagpur
13	अमरावती	अग्नि माती/Fire clay	1	Amravati
14	चंद्रपूर	केओलिन/Kaolin	2	Chandrapur
15	नागपूर	"	5	Nagpur
16	भंडारा	कायनाईट/Kyanite	8	Bhandara
17	भंडारा	सिलिमानाईट/Sillimanite	2	Bhandara
18	चंद्रपूर	चुनखडी/Limestone	11	Chandrapur
19	यवतमाळ	"	13	Yavatmal
20	नागपूर	गेऊ/Ochre	3	Nagpur
21	भंडारा	पायरोफिलॉईट/Pyrophyllite	1	Bhandara
22	नागपूर	क्वार्ट्ज/Quartz	1	Nagpur
23	भंडारा	"	2	Bhandara
24	कोल्हापूर	सिलिका रेती/Silica Sand	Kolhapur
25	रत्नागिरी	"	7	Ratnagiri
26	सिंधुदुर्ग	"	26	Sindhudurg
27	चंद्रपूर	रेती/Sand (Others)	9	Chandrapur
28	नागपूर	"	1	Nagpur

*जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही/Districtwise break-up is not available.

स्रोत:-इंडियन ब्युरो ऑफ माइन्स, भारत सरकार, नागपूर.

Source:- Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur.

18. खाने/ MINING AND QUARRYING

तबता क्रमिक/TABLE No. 18.2

खनिज उत्पादन/MINERAL PRODUCTION

(1988-89)

(उत्पादन टनात आणि मूल्य हजार रुपयात)
(Production in tonnes and value in thousand Rupees)

अनुक्रमिक Serial No.	खनिज (2)	उत्पादन मूल्य (3)	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	कोल्हापूर Kolhapur	अमरावती Amravati	यवतमाळ Yavatmal	नागपूर Nagpur	भंडारा Bhandara	चंद्रपूर Chandrapur	गडचिरोली Gadchiroli	एकूण Total	उत्पादन मूल्य (3)	खनिज (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
1	बाँसाइट	उत्पादन मूल्य	5,40,913	5,40,962	उत्पादन मूल्य	Bauxite
2	बेराल	उत्पादन मूल्य	28,640	28,643	उत्पादन मूल्य	Barytes
3	*कोळसा	उत्पादन मूल्य	15,111	उत्पादन मूल्य	Coal*
4	मॅंगनीज	उत्पादन मूल्य	1,05,988	1,47,285	2,53,273	उत्पादन मूल्य	Manganese ore
5	लोखंड	उत्पादन मूल्य	41,954	81,496	1,23,450	उत्पादन मूल्य	Iron ore
6	कोरंड	उत्पादन मूल्य	660	उत्पादन मूल्य	Corundum
7	केओलिन	उत्पादन मूल्य	3,369	..	1,082	..	4,451	उत्पादन मूल्य	Kaolin (Natural)
8	कायनाईट	उत्पादन मूल्य	20,387	20,387	उत्पादन मूल्य	Kyanite
9	क्वार्ट्ज	उत्पादन मूल्य	3,608	15,838	..	272	19,718	उत्पादन मूल्य	Quartz
10	डायस्पोर	उत्पादन मूल्य	199	1,005	..	3	1,207	उत्पादन मूल्य	Daispore
11	डोलोमाईट	उत्पादन मूल्य	22,213	22,213	उत्पादन मूल्य	Dolomite

तत्ता त्ता/TABLE No. 18.2 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
12	गुरु	उत्पादन मूल्य	1,969 70	1,969 70	Production Value	Ochre
13	चूनाखड़ी	उत्पादन मूल्य	891 49,103	3,470 83,520	..	4,361 1,32,623	Production Value	Limestone
14	पादुरीफिलाईट	उत्पादन मूल्य	1,205 196	1,205 196	Production Value	Pyrophyllite
15	पेट्रोलियम	उत्पादन मूल्य	Production Value	Petroleum
16	प्राकृतिक गैस	उत्पादन मूल्य	Production Value	Natural Gas
17	फेल्स्पार	उत्पादन मूल्य	Production Value	Felspar
18	मिलीका सैंड	उत्पादन मूल्य	..	19,665 1,457	1,50,519 6,217	1,70,184 7,674	Production Value	Silica Sand
19	सिलिमनाईट	उत्पादन मूल्य	8,646 9,454	8,646 9,454	Production Value	Silimanite
20	रेती (इतर)	उत्पादन मूल्य	4,296 43	..	8,13,632 9,260	..	8,17,928 9,303	Production Value	Sand (Others)
21	अग्नि माली	उत्पादन मूल्य	365 11	..	7,291 345	7,656 356	Production Value	Fire Clay
22	क्रोमाईट	उत्पादन मूल्य	86 21	..	86 21	Production Value	Cromite
23	लैटराईट	उत्पादन मूल्य	82,418 5,763	82,418 5,763	Production Value	Laterite

• जिल्हावार/क्षेत्रावर माहिती उपलब्ध नाही. Districtwise / Fieldwise break-up is not available.

आधार.—इंडियन म्युरी ऑफ माईन्स, भारत सरकार, नागपूर.

Source.—Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur.

१९. उत्पादन :

१९.१. या विभागात चालू कारखाने, सरासरी दैनिक रोजगार, औद्योगिक उत्पादने आणि वार्षिक उद्योग पाहणीत गोळा केलेली काही निवडक औद्योगिक वैशिष्ट्ये याबद्दलची सांख्यिकी माहिती दिलेली आहे.

१९.२. तक्त्यातील आकडे मुख्य कारखाने निरीक्षक यांच्याकडून फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम २ एम (एक) आणि २ एम (दोन) व कलम ८५ खाली येणाऱ्या कारखान्यांची मूलभूत सांख्यिकी माहिती गोळा करून पाठविल्यानंतर त्या आधारावर अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने संकलित केले आहेत. कलम २ (एम) (एक) खाली गेल्या बारा महिन्यातील कोणत्याही एका दिवशी १० किंवा अधिक कामगार असणारे व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि कलम २ (एम) (दोन) खाली २० किंवा अधिक कामगार असणारे पण शक्तीचा वापर न करणारे कारखाने यांचा समावेश होतो. या व्यतिरिक्त कारखान्यांतील कामगारांची संख्या व शक्तीचा वापर केला किंवा वापर केला नाही हे विचारात न घेताही राज्य शासनाने अधिसूचनेद्वारे शासकीय राजपत्रातून सांख्यिकी माहिती पुरविण्यासाठी भाग पाडलेल्या कारखान्यांवाही समावेश केला जातो. हे कारखाने ह्या फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम ८५ खाली येतात आणि यातील कारखान्यांची माहिती १ जानेवारी ते ३१ डिसेंबर या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्या संबंधित आहे.

१९.३. राष्ट्रीय नमुना पाहणी संघटना (भारत सरकार) यांच्याकडून अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास उपलब्ध झालेल्या वार्षिक उद्योग पाहणी पत्रकाच्या आधारावर आकडेवारी या विभागात दिली आहे. ही पत्रके गणना व गणनेतर या दोन क्षेत्रात विभागलेल्या कारखान्यांकडून गोळा केली जातात आणि त्यातील माहिती १ एप्रिल ते ३१ मार्च या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्यासंबंधित असते. गणना क्षेत्रात ५० किंवा अधिक कामगार व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि १०० किंवा त्याहून अधिक कामगार व शक्तीचा वापर न करणाऱ्या कारखान्यांचा समावेश होतो. यांची दरवर्षी संपूर्ण गणना केली जाते. बाकीचे कारखाने गणनेतर क्षेत्राखाली येतात. १९७३-७४ पासून नमुना पाहणी क्षेत्रातील एकूण कारखान्यांपैकी ५० टक्के कारखाने दरवर्षी निवडले जातात आणि त्यांची दोन वर्षांच्या गटात पूर्ण पाहणी केली जाते. याशिवाय गणनेतर क्षेत्रात मोडणाऱ्या पण संपूर्ण भारतभर ५० कामगारांहून कमी कामगार असलेल्या कारखान्यांची गणना क्षेत्रातील कारखान्यांप्रमाणे दरवर्षी पाहणी केली जाते. तसेच या पाहणीत विद्युत्, गैस उत्पादन व वितरण व इतर सेवा तसेच स्वच्छता, सेवा, दुस्ती व वैयक्तिक सेवा आणि चल चित्रपट यांचाही समावेश होतो. वर्कर्स अॅक्ट, १९६६ खाली येणारे विडी व सिगारेट कारखाने सुद्धा यात अंतर्भूत आहेत. बंद स्वरूपाचे कारखाने सुद्धा विचारात घेतले जातात पण संरक्षण खात्यातील कारखाने, हॉटेल आणि उपहारगृहे, तेलाचे साठे व वितरण यामध्ये गुंतलेले, तांत्रिक शिक्षण संस्था (विकणे किंवा विनिमय यासाठी उत्पादन न करणाऱ्या) यांचा यात समावेश नाही.

१९.४. उत्पादक भांडवल वर्षाच्या शेवटच्या दिवसाशी निगडीत असून त्यामध्ये स्थिर व खेळत्या भांडवलाचा समावेश असतो. कामगारांची संख्या ही वेगवेगळ्या शीर्षाखालील म्हणजे कामगार, कामगारेतर इ. कामगारांची एकत्रित दैनिक सरासरी संख्या असते आणि त्यामध्ये भरपगारी रजेवर असणाऱ्या म्हणजे वैयक्तिक रजेवर, नैमित्तिक रजेवर व पगारी दीर्घ मुदतीच्या रजेवर असणाऱ्या कामगारांचा समावेश असतो. विक्रीसाठी तयार केलेल्या वस्तु व उपवस्तु ह्यांचे मूल्य, ग्राहकांसाठी केलेल्या कामाच्या सेवेचा मोबदला, विकत घेतलेल्या स्थितीमध्येच विकलेल्या मालाचे मूल्य आणि वार्षिक पाहणी वर्षाच्या सुरुवातीला व शेवटी असणाऱ्या अर्ध कच्च्या स्वरूपाच्या मालाच्या साठ्यामधील मूल्यात येणारा फरक इत्यादींचा समावेश 'एकूण उत्पादन' यात असतो. मूल्यवृद्धी ही उत्पादन मूल्यातून, उत्पादन खर्च व मूल्यघट वजा करून काढली जाते.

19. MANUFACTURING :

19.1. In this section, statistics regarding working factories, average daily employment, industrial production and some selected industrial characteristics collected in the Annual Survey of Industries is presented.

19.2. The data on working factories, are compiled by the Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, on the basis of data collected by the Chief Inspector of Factories from the factories covered under Sections 2 (m) (i), 2 (m) (ii) and Sec. 85 of the Factories Act, 1948. The factories using power, which employed 10 or more workers on any day of the preceding 12 months are covered under Section 2 (m) (i) and the factories not using power employing 20 or more workers under Section 2 (m) (ii). Apart from these two categories, State Government by notification in Official Gazette specifies a number of factories and makes obligatory for such factories to supply statistical information notwithstanding the number of persons employed therein and using or not using power. These factories are covered under Section 85 of the Factories Act, 1948. The information relates to the accounting year of factory ending on any day between 1st January to 31st December.

19.3. The statistics relating to Annual Survey of Industries are based on the returns supplied to this Directorate by National Sample Survey Organisation, Government of India, which collects the data from the factories divided in two sectors, viz. (i) Census sector, (ii) Non-census sector and returns relate to the accounting year of the factory ending on any day between 1st April to 31st March. In the census sector, factories employing 50 or more workers and using power and factories employing 100 or more workers and not using power are covered on complete enumeration basis every year. The remaining factories are covered in the non-census sector. In the non-census sector, since 1973-74, 50 per cent of the factories are selected every year and thus this sector is covered fully in a block period of two years. The factories in the non-census sector, having less than 50 workers all over India, are treated on par with factories in the census sector. The survey extends to all the manufacturing units including production and distribution of electricity, gas, water and also service industries like sanitary services, repairs services and personal services and motion picture production. The survey extends also to Biri and Cigar units which are covered under Workers Act, 1966. It also includes the factories reported closed. However, it excludes defence factories, restaurants and cafes, those engaged in storage and distribution of oil, technical training institutions not producing anything for sale or exchange.

19.4. *Productive capital* which relates to the last day of the year, consists of fixed and working capital. Number of *persons employed* is the average number of persons employed under various heads, such as workers, other than workers, etc. and it includes persons on leave with pay such as sick leave, casual leave or paid vacation. *Gross output* represents value of products and by-products manufactured for sale, work done for customers and a sale value of goods sold in the same condition as purchased and is adjusted for the difference in stocks of semi-finished goods at the beginning and at the end of the survey year. *Value added* by manufacture is computed by deducting from the gross ex-factory value of output the gross value of input, value added is not of depreciation.

19. निर्मितो/ MANUFACTURING

तबता क्रमांक/ TABLE No. 19-1

नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या
Number of Registered Factories
(1989)

अनुक्रमांक	जिल्हा	विभाग २ (एम) (१)	विभाग २ (एम) (२)	विभाग ८५	एकूण (संख्या)	कामगारांची सरासरी संख्या	District
Serial No		Under Section 2(m)(i)	Under Section 2(m)(ii)	Under Section 85	Total (No.)	Average number of workers employed	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मबई	8,102	224	750	9,076	4,62,956	Greater Bombay
2	ठाणे	2,091	100	390	2,581	1,22,244	Thane
3	रायगड	260	20	22	302	23,024	Raigad
4	रत्नागिरी	133	3	42	178	6,004	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	78	8	63	149	2,815	Sindhudurg
6	नाशिक	699	8	369	1,076	52,072	Nashik
7	धुळे	203	1	128	332	11,254	Dhule
8	जळगांव	438	14	230	682	26,687	Jalgaon
9	अहमदनगर	303	7	211	521	26,950	Ahmednagar
10	पुणे	1,932	90	510	2,532	1,39,121	Pune
11	सातारा	209	1	90	300	18,841	Satara
12	सांगली	282	5	260	547	16,865	Sangli
13	सोलापूर	325	11	2,146	2,482	30,154	Solapur
14	कोल्हापूर	731	37	463	1,231	38,014	Kolhapur
15	औरंगाबाद	363	3	168	534	32,614	Aurangabad
16	जालना	123	..	37	160	5,763	Jalna
17	परभणी	86	..	37	123	3,926	Parbhani
18	बीड	70	..	51	121	5,830	Beed
19	नांदेड	97	2	62	161	9,052	Nanded
20	उस्मानाबाद	26	..	11	37	2,693	Osmanabad
21	लातूर	29	..	12	41	4,428	Latur
22	बुलढाणा	118	1	90	209	8,401	Buldana
23	अकोला	240	4	132	376	12,861	Akola
24	अमरावती	211	3	129	343	8,011	Amravati
25	यवतमाळ	100	19	57	176	7,700	Yavatmal
26	वर्धा	86	..	50	136	9,305	Wardha
27	नागपूर	765	23	763	1,551	50,691	Nagpur
28	भंडारा	165	..	323	488	7,010	Bhandara
29	चंद्रपूर	107	..	191	298	14,084	Chandrapur
30	गडचिरोली	13	1	57	71	695	Gadchiroli
एकूण	..	18,385	585	7,844	26,814	11,60,065	Total

आधार--औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, मुंबई.

Source -- Directorate of Industrial Safety and Health, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19-2

निर्मिती करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका १९८८-८९)

Production and Employment of Manufacturing Industries (Series 1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग गट वर्ष	कारखान्यांची संख्या No. of units	एकूण रोजगार Total employment	एकूण गुंतवणूक (लाख रुपये) Total investment (Lakh Rs.)	एकूण उत्पादन (लाख रुपये) Total production (Lakh Rs.)	Industry group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	1975-76	12,074	11,79,916	4,21,029	1,57,400	
	1980-81	14,567	13,54,284	8,25,949	14,35,100	
	1985-86	14,358	12,30,483	14,36,270	26,58,300	
	1986-87	14,473	12,16,017	16,91,029	29,88,741	
	1987-88	15,072	12,58,143	18,54,771	32,93,343	
1	खाद्य वस्तू (२०-२१)	1,632	1,26,272	2,38,496	4,67,274	Food products (20-21)
2	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ (२२)	344	58,965	23,481	43,226	Beverages, tobacco and tobacco products (22).
3	सुती कापड (२३)	972	1,65,710	88,269	1,63,077	Cotton textiles (23)
4	लॉकर, रेशमी व कृत्रिम तंतूचे पदार्थ (२४)	813	66,122	78,868	1,52,723	Wool, Silk and Synthetic fibre textiles (24).
5	ताग, हेम्प व मेस्ता कापड (२५)	4	23	3	22	Jute, hemp and Mesta textiles (25)
6	कापडाच्या वस्तू (पादत्राणाव्यतिरिक्त घातरण करण्याच्या परिधानासहित) (२६).	728	25,825	21,238	69,848	Textile products (including wearing apparel other than footwear) (26)
7	लाकूड व लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर (२७)	336	5,233	3,247	7,478	Wood and Wood products, furniture and fixtures (27).
8	कागद आणि कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग (२८).	1,068	53,551	64,902	1,02,556	Paper and paper products, and printing, publishing and allied industries (28).
9	कातडी व कातडीच्या आणि केसाळ कातडीच्या वस्तू (दुरुस्ती सोडून) (२९)	105	4,770	4,335	11,233	Leather and leather Fur products (except repair) (29).
10	रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम व कोळसा यांच्या उत्पादित वस्तू सोडून) (३०).	1,119	1,28,587	3,62,038	6,21,671	Chemicals and Chemical products (except products of petroleum) (30).
11	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ व अणु इंधनाची प्रक्रिया (३१)	961	44,977	1,43,944	4,48,291	Rubber, Plastic, Petroleum and Coal products (31).
12	अधातू खनिज पदार्थ (३२)	1,040	43,267	48,190	72,700	Non-Metallic mineral products (32).
13	मूलभूत धातू व मिश्र धातू (३३)	777	68,120	1,58,375	3,25,254	Basic metal and alloys industries (33).
14	धातूच्या वस्तू व सुटे भाग (यंत्रे व परिवहन सामग्री सोडून) (३४).	1,320	56,979	69,603	1,46,326	Metal products and part (except Machinery and transport equipment) (34).
15	यंत्र सामग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग (विद्युत यंत्रसामग्री सोडून) (३५)	2,348	1,61,616	2,61,858	4,74,467	Machinery, Machine tools and parts (except electrical Machinery) (35)
	विद्युत यंत्रसामग्री, साधने, उपकरणे आणि सुटे भाग. (३६)					Electrical Machinery, apparatus, appliances, supplies and parts (36)
16	परिवहन सामग्री व सुटे भाग (३७)	440	90,790	2,07,149	3,53,227	Transport equipment and Parts (37).
17	उत्पादन करणारे इतर उद्योग (३८)	485	21,861	28,744	39,897	Other Manufacturing industries (38).
18	इतर	633	1,34,614	6,33,950	4,23,084	Others
19	सर्व उद्योग	15,125	12,57,282	24,06,689	39,22,355	All industries

टीप :—आकडे संक्षिप्तात दिल्यामुळे सर्व बेरजा जुळतीलच असे नाही.

Note.—Totals may not tally due to rounding of figures.

माध्यम :—मुख्य निरीक्षक, कारखाने महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तबता क्रमांक/TABLE No. 19-3

खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा (मालिका १९८८-८९)

Amount of grants and loan disbursed to various Industries by Khadi and Village Industries Board (Series 1988-89) (रुपये हजाराला/Rs. in thousand)

अनुक्रमिक Serial No.	उद्योग	अनुदान व वितरण रक्कम/Grants and Amount disbursed												Industry
		1960-61		1970-71		1980-81		1985-86		1987-88		1988-89		
(1)	(2)	अनुदान Grants (3)	कर्ज Loan (4)	अनुदान Grants (5)	कर्ज Loan (6)	अनुदान Grants (7)	कर्ज Loan (8)	अनुदान Grants (9)	कर्ज Loan (10)	अनुदान Grants (11)	कर्ज Loan (12)	अनुदान Grants (13)	कर्ज Loan (14)	(2)
1	खादी	78	249	29	94	616	1,003	30	378	35	865	34	1,278	Khadi
2	प्रक्रिया करणारे उद्योग	12	7	3	34	113	227	29	1,769	28	1,662	37	2,106	Processing C. and P.
3	ग्रामीण तेल उद्योग	165	515	31	1,401	6	3,359	..	16,561	..	32,789	..	4,157	Village Oil Industry
4	ग्रामीण कातडी उद्योग	20	44	16	187	127	1,622	125	4,344	75	2,351	96	3,645	Village Leather Industry
5	भागसेदी लघु उद्योग	85	514	4	527	..	245	6	458	Cottage Match Industry
6	गुळ व खांदसरी उद्योग	181	122	10	96	..	206	..	225	..	310	12	536	Gur and Khandasari Industry.
7	तांब गुळ उद्योग	34	9	10	160	11	61	17	196	13	107	Palm Gur Industry
8	अखंड तेल व साबण उद्योग	6	92	10	55	28	131	61	1,027	6	741	42	482	Non-edible Oil and Soap Industry.
9	हतासे तयार करणारे कागद उद्योग	120	107	123	320	232	833	228	175	298	..	481	278	Handmade paper Industry
10	मधु मक्षिका पालन उद्योग	77	17	3	59	7	50	6	127	48	62	113	105	Bee Keeping Industry
11	ग्रामीण कुकट पालन उद्योग	7	5	12	558	189	1,955	13	3,900	75	2,807	86	3,080	Village Poultry Industry
12	तंतू उद्योग	9	31	4	42	8	243	14	182	22	435	Fibre Industry
13	सुतार व लोहार उद्योग	18	117	162	2,417	352	7,148	416	10,064	531	9,691	Carpentry and Black Smithy Industry.
14	गोबर गॅस उद्योग	309	467	12	N.A.	N.A.	Gobar Gas Industry
15	बुना तयार करणारे उद्योग	1	16	20	268	15	512	2	533	2	584	Lime Manufacturing Industry.
16	ग्रामोद्योग विक्री भांडार	3	3	52	5	10	34	6	18	10	230	N.A.	N.A.	Gramodyog sales Depot
17	मेत व बांबू उद्योग	81	2	131	7	556	18	328	24	259	Cane and Bamboo Industry.
18	बाल्युमिनियम	78	..	95	..	546	..	299	..	464	Aluminium
19	औषध व जडीबुटि गोळा करणे	160	9	468	Collection of Medicinal Plants.
20	फळाबरील प्रक्रिया	554	1	590	..	654	14	1,266	Fruit processing
21	गोद व राळ तयार करणे	25	Gum and Resins
22	काप उद्योग	245	..	1,312	..	2,381	5	2,647	Kath Industry
23	इतर	9	..	96	..	225	..	89	125	5,999	Others
	एकूण	712	1,170	732	4,758	1,833	13,686	985	40,180	1,042	56,699	1,652	38,370	Total

टीप - उपलब्ध नाही/Not Available.

साधार - महाराष्ट्र राज्य खादी ग्रामोद्योग मंडळ, मुंबई

Source - Maharashtra State Khadi and Village Industries Board, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19-4

औद्योगिक क्षेत्रातील भूखंड विकास/Industrial area Estate Developed

(1988-89)

Year/वर्ष		मूखंडाची संख्या		औद्योगिक धंद्यासाठी संपादित क्षेत्र		औद्योगिक धंद्यासाठी भूखंड Industrial plots		District
जिल्हे		No. of Estates		Industrial area acquired हेक्टर/Hectare		विकसित	वाटप केलेले	
(1)		(2)		(3)		Developed	Allotted	(1)
1970-71	33		837.68		159	409	
1975-76	53		1429.79		741	489	
1980-81	59		743.55		1,755	2,137	
1985-86	73		918.89		814	1,300	
1986-87	85		415.57		673	1,009	
1987-88	85		258.54		1462	1,946	
1988-89	59		24,129.31		23611	17532	
1	बृहन्मंबई	1	129.96		282	280	Greater Bombay
2	ठाणे	10	5491.41		5239	4585	Thane
3	रायगड	4	2550.12		1496	869	Raigad
4	रत्नागिरी	4	1416.11		740	459	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1	285.75		212	129	Sindhudurg
6	नाशिक	2	1157.98		1700	1625	Nashik
7	धुळे	1	400.35		187	148	Dhule
8	जळगाव	1	752.22		690	614	Jalgaon
9	अहमदनगर	2	1355.32		858	542	Ahmednagar
10	पुणे	2	1362.10		2041	37	Pune
11	सातारा	2	377.19		588	490	Satara
12	सांगली	2	609.38		1488	780	Sangli
13	सोलापूर	1	507.18		598	594	Solapur
14	कोल्हापूर	2	546.14		913	801	Kolhapur
15	औरंगाबाद	4	2657.61		1650	1344	Aurangabad
16	जालना	2	208.68		322	501	Jalna
17	परभणी	1	95.74		154	115	Parbhani
18	बीड	1	68.53		108	87	Beed
19	नांदेड	1	310.43		382	296	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	100.58		101	38	Osmanabad
21	लातूर	1	268.26		621	390	Latur
22	बुलढाणा	1	201.29		261	145	Buldhana
23	अकोला	1	305.53		407	346	Akola
24	अमरावती	1	180.13		333	286	Amravati
25	यवतमाळ	2	244.73		248	123	Yavatmal
26	वर्धा	1	595.10		204	173	Wardha
27	नागपूर	2	866.03		1230	1057	Nagpur
28	भंडारा	2	378.01		216	70	Bhandara
29	चंद्रपूर	2	62.48		307	192	Chandrapur
30	गडचिरोली	1	83.97		25	16	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	59		24129.31		23,611	174,32	Maharashtra State

टोप.—३१-३-७० पर्यंत ८१६६.०० हेक्टर जमीन संपादित केली. ३,१४३ भूखंड विकसित केले व २,३५६ भूखंडांचे उद्योग प्रवर्तकांना वाटप केले.

Remarks.—8166.00 hectares of land was acquired up to 31-3-70, 3,143 No. of plots were developed and 2,356 No. of plots were allotted to the entrepreneurs.

आधार.—मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ.

Source.—Chief Engineer, Maharashtra Industrial Development Corporation.

19. उत्पादन/

तकता क्रमांक/

चालू कार खान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण/

बनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा		1-9 कामगार Workers		10-19 कामगार Workers		20-49 कामगार Workers		50-99 कामगार Workers	
			F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुहम्मदपूर	2,524	15,780	2,636	35,039	1,678	48,326	440	30,569
2	ठाणे	357	2,139	359	4,944	371	11,360	179	12,176
3	रायगड	14	86	20	273	25	790	24	1,710
4	रत्नागिरी	47	203	34	466	27	793	25	1,697
5	सिंधुदुर्ग	61	233	20	260	23	697	14	1,010
6	नाशिक	449	2,131	305	4,027	152	4,637	39	2,604
7	घुळे	168	795	83	1,133	32	886	20	1,376
8	जळगाव	266	1,013	165	2,002	83	2,480	37	2,510
9	अहमदनगर	234	973	75	956	85	2,351	19	1,331
10	पुणे	722	3,874	654	8,960	552	15,701	187	12,103
11	सातारा	108	331	72	901	54	1,719	20	1,389
12	सांगली	224	872	116	1,545	68	1,928	28	1,866
13	सोलापूर	1,676	6,150	73	950	39	1,298	17	1,136
14	कोल्हापूर	447	2,408	230	3,053	144	4,403	39	2,585
15	औरंगाबाद	172	767	83	1,143	76	2,568	44	3,219
16	जालना	52	258	28	415	37	1,275	15	1,096
17	परभणी	31	132	8	91	25	780	34	1,889
18	बीड	51	249	21	306	11	361	8	521
19	नांदेड	57	249	15	161	18	441	30	1,612
20	उस्मानाबाद	10	42	2	22	7	172	5	250
21	लातूर	4	19	3	43	17	342	3	150
22	बुलढाणा	76	312	18	266	34	923	23	1,465
23	अकोला	125	544	68	880	44	1,381	40	2,512
24	अमरावती	143	554	48	648	31	986	21	1,331
25	यवतमाळ	54	234	16	206	31	1,104	24	1,643
26	वर्धा	45	268	14	210	24	840	19	1,369
27	नागपूर	656	2,964	179	2,493	148	4,585	80	5,484
28	भंडारा	369	1,673	60	716	19	582	4	252
29	चंद्रपूर	148	597	14	201	35	1,130	17	1,161
30	गडचिरोली	48	184	1	10	4	109	3	174
एकूण		..	9,338	45,974	5,420	72,320	3,894	1,14,948	1,458	98,190

F—कारखाने/

W—कामगार/

साधार.—मुख्य निधीसक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

MANUFACTURING

TABLE No. 19.5

Distribution of working factories according to working strength
(1988)

100—499 कामगार Workers		500—999 कामगार Workers		1000—4999 कामगार Workers		5,000 व त्याहून अधिक कामगार 5000 and above Workers		एकूण Total		District
F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
422	86,679	70	48,147	83	1,64,090	7	45,721	7,860	4,74,351	Gr. Bombay
171	36,549	35	25,082	12	25,131	1,484	1,17,381	Thane
30	6,355	5	3,943	1	1,226	119	14,383	Raigad
10	1,913	1	591	144	5,663	Ratnagiri
3	554	121	2,754	Sindhudurg
42	4,424	9	6,493	9	18,089	1,005	47,405	Nashik
12	2,952	3	1,931	1	2,055	319	11,128	Dhule
22	5,114	6	3,628	6	9,190	585	25,937	Jaigaon
41	9,230	9	6,778	1	1,896	464	23,515	Ahmednagar
156	33,757	23	15,844	17	30,214	2	19,353	2,313	1,39,806	Pune
22	5,076	3	2,080	4	6,349	283	17,845	Satara
10	2,649	5	3,063	3	5,476	454	17,399	Sangli
14	4,176	7	4,588	5	11,363	1,831	29,661	Solapur
37	7,677	8	5,925	7	11,148	912	37,199	Kolhapur
43	8,715	12	8,610	1	1,389	431	26,411	Aurangabad
7	1,373	2	1,217	141	5,634	Jalna
16	1,879	1	686	115	5,457	Parbhani
2	414	5	3,374	98	5,225	Beed
14	2,626	2	3,321	136	8,410	Nanded
6	1,044	30	1,530	Osmanabad
4	1,158	1	532	32	2,244	Latur
11	1,782	2	1,486	164	6,234	Buldana
20	3,417	5	3,012	1	1,119	303	12,865	Akola
20	4,163	263	7,682	Amaravati
13	2,111	3	2,256	141	7,554	Yavatmal
16	2,595	3	4,406	121	9,628	Wardha
80	16,392	16	11,246	4	8,321	1,163	51,485	Nagpur
12	2,397	464	5,620	Bhandara
12	2,216	3	2,253	3	5,732	232	13,290	Chandrapur
1	281	57	758	Gadchiroli
1,269	2,64,668	234	1,62,765	163	3,10,515	9	65,074	21,785	11,34,454	Total

Factories
Workers

Source.—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

३१ डिसेंबर १९८८ रोजी संपणाच्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटानुसार संख्या/

		उद्योग गट/Industry Group									
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	20-21 अन्न पदार्थांचे उत्पादन Food products		22 पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थांचे उत्पादन Beverages, tobacco and tobacco products		23 सुती कापडांचे उत्पादन Cotton textiles		24 लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूच्या कापडांचे उत्पादन Wool, silk and synthetic fibre textiles		25 तागाच्या व अंबाडीच्या तंतूच्या कापडांचे उत्पादन Jute, hemp and mesta textiles	
		F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बुलढुंगई	298	15,253	13	3,859	196	1,11,635	738	24,014	4	73
2	ठाणे	94	3,753	7	545	82	4,100	147	7,448	3	192
3	रायगड	10	443	2	287	1	351	1	36
4	रत्नागिरी	20	958	2	84	2	319
5	सिंधुदुर्ग	20	790	1	50
6	नाशिक	107	5,596	8	271	66	3,050	17	195
7	धुळे	92	3,951	1	653	10	2,713
8	जळगाव	181	6,037	5	436	35	5,474	4	601
9	अहमदनगर	68	9,301	11	1,738	5	967	1	24	1	9
10	पुणे	124	8,614	14	802	72	2,951	4	132
11	सातारा	47	8,252	2	427	3	92
12	सांगली	58	5,932	1	18	82	3,826
13	सोलापूर	151	4,913	5	138	1,304	18,767
14	कोल्हापूर	67	10,725	9	406	229	10,751
15	औरंगाबाद	18	4,280	3	315	26	3,094	8	729
16	जालना	30	1,754	38	1,758
17	परभणी	28	2,088	42	2,487
18	बीड	14	2,970	13	374
19	नांदेड	18	1,031	38	5,300
20	उस्मानाबाद	7	926	4	296
21	लातूर	6	1,452	8	240
22	बुलढाणा	41	1,752	45	3,545
23	अकोला	83	1,816	77	7,730
24	अमरावती	46	1,137	37	4,086
25	यवतमाळ	11	793	52	4,654	1	849
26	वर्धा	10	257	48	7,906	1	64
27	नागपूर	93	3,137	23	804	24	9,723	3	77	1	47
28	भंडारा	278	1,769
29	चंद्रपूर	91	425	7	528
30	गडचिरोली	45	175
एकूण		2,156	1,10,280	107	10,843	2,546	2,16,657	925	34,169	9	321

MANUFACTURING

TABLE No. 19.6

Number of working factories and average daily employment in Major groups of Industries during the year ending 31st December 1988.

उद्योग गट/Industry Group													District
26 कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्व वापराव- याच्या वस्तू) Textiles products (including wearing apparel other than footwear)		27 लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्नीचर वगैरे यांचे उत्पादन Wood and Wood products, furniture and fixtures		28 कागद आणि कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग Paper and paper products and printing, publish- ing and allied industries		29 कातडी, कातडीच्या आणि केसाळ कातडीच्या वस्तूंचे उत्पादन (दुस्ती सोडून) Leather, leather and fur products (except repair)		30 रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन Rubber, plastic, petroleum and coal products		31 रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन सोडून) Chemicals and Chemical products (except products of petroleum and coal)			
F. (13)	W. (14)	F. (15)	W. (16)	F. (17)	W. (18)	F. (19)	W. (20)	F. (21)	W. (22)	F. (23)	W. (24)	(2)	
598	16,466	365	3,119	668	20,039	48	1,482	701	26,161	549	40,267	Greater Bombay	
22	970	41	800	44	2,460	3	80	113	5,545	271	34,211	Thane	
2	93	8	645	3	144	37	5,736	Raigad	
2	21	27	76	7	96	9	148	20	936	Ratnagiri	
1	35	48	178	1	25	5	27	6	67	Sindhudurg	
7	244	196	799	46	9,694	1	8	48	3,630	49	1,500	Nashik	
..	..	67	244	7	236	12	173	10	690	Dhule	
6	89	128	305	17	768	1	637	36	905	35	904	Jalgaon	
2	235	126	385	15	841	1	38	5	296	27	524	Ahmednagar	
29	1,330	268	1,848	133	5,184	5	86	85	4,409	173	10,314	Pune	
1	60	89	212	8	546	9	126	9	202	Satara	
1	31	110	373	18	292	5	49	19	287	Sangli	
4	47	132	384	17	290	2	39	18	237	12	142	Solapur	
1	10	141	455	26	762	2	58	15	333	28	754	Kolhapur	
4	111	96	361	26	1,245	3	73	31	1,685	39	2,784	Aurangabad	
2	22	23	90	1	19	7	53	1	35	Jalna	
1	12	27	156	Parbhani	
..	..	34	141	1	11	1	63	2	21	3	18	Beed	
..	..	44	176	2	43	5	349	Nanded	
..	..	11	52	1	22	Osmanabad	
..	..	4	34	2	37	Latur	
..	..	59	203	Buldana	
4	179	93	416	6	68	2	186	4	228	Akola	
2	28	111	394	5	75	1	57	2	21	8	128	Amravati	
..	..	47	182	2	28	2	61	Yavatmal	
2	138	33	136	1	18	1	25	1	16	4	414	Wardha	
6	86	463	2,533	51	4,022	2	43	31	2,058	64	2,133	Nagpur	
..	..	79	355	4	768	2	59	3	35	9	157	Bhandara	
..	..	56	665	5	3,317	1	28	1	45	6	229	Chandrapur	
..	..	5	83	1	281	Gadchiroli	
697	20,207	2,923	15,155	1,123	51,832	74	2,776	1,144	46,303	1,390	1,03,070	Total	

		उद्योग गट/Industry Group											
अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	32 अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन Non-metallics mineral products		33 मूलभूत धातू व मिश्रण यांचे उत्पादन Basic metal and Alloys industries		34 धातूंच्या वस्तू व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून) Metal products and parts (except machinery and transport equipments)		35 यंत्र सामुग्री, यांत्रिकी हत्यारे आणि भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून) Machinery, Mach- ine tools and parts (except electrical machinery)		36 विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे व पुरवठा आणि सुटे भाग Electrical machinery, apparatus, appli- ances and supplies and parts		37 परिवहन सामुग्री व सुटे भाग Transport equipment and parts	
(1)	(2)	F. (25)	W. (26)	F. (27)	W. (28)	F. (29)	W. (30)	F. (31)	W. (32)	F. (33)	W. (34)	F. (35)	W. (36)
1	बहुमंडई	.. 194	9,657	246	16,228	949	26,823	750	33,528	595	36,870	146	48,144
2	ठाणे	.. 71	4,114	101	11,792	123	7,099	155	13,490	65	10,836	23	4,405
3	रायगड	.. 12	935	21	3,801	2	208	2	38	2	27	1	70
4	रत्नागिरी	.. 15	613	5	706	6	154	3	122	6	236
5	सिंधुदुर्ग	.. 18	537	4	283	5	67	2	28
6	नाशिक	.. 82	1,754	36	1,894	88	2,683	46	1,426	54	4,702	22	5,845
7	धुळे	.. 40	819	4	72	2	64	1	15	1	8
8	जळगाव	.. 38	450	9	545	14	211	7	3,291	16	615	3	1,985
9	अहमदनगर	.. 38	691	19	1,533	23	690	32	1,194	18	1,558	13	2,087
10	पुणे	.. 166	6,465	106	9,142	301	6,181	334	33,783	204	13,782	47	25,719
11	सातारा	.. 16	541	15	634	12	1,141	24	2,190	6	509	8	1,212
12	सांगली	.. 40	777	33	2,972	11	255	21	701	12	287
13	सोलापूर	.. 24	358	16	1,834	23	110	15	368	7	54
14	कोल्हापूर	.. 79	1,250	95	5,138	24	425	72	3,175	15	304	6	97
15	औरंगाबाद	.. 26	667	25	1,820	26	1,762	30	2,055	18	896	5	2,989
16	जालना	.. 1	77	13	558	4	556	3	275	1	40
17	परभणी	.. 3	116	1	20	1	50
18	बीड	.. 7	195	1	14	1	6	2	32
19	नांदेड	.. 7	378	1	172	6	178	2	170
20	उस्मानाबाद
21	लातूर	.. 4	95	1	22	2	40
22	मुलगाणा	.. 5	80	2	30	2	26
23	अकोला	.. 9	196	1	50	5	65	2	256
24	अमरावती	.. 12	210	2	41	4	55	5	51
25	यवतमाळ	.. 18	343	1	30
26	वर्धा	.. 2	23	4	205	1	20
27	नागपूर	.. 81	7,689	71	7,712	45	2,114	50	1,697	26	809	9	1,168
28	भंडारा	.. 10	629	6	905	40	369	4	50	1	9	2	150
29	चंद्रपूर	.. 45	4,261	5	1,206	2	336	1	10
30	गडचिरोली	.. 3	98
एकूण		.. 1,066	44,018	836	69,202	1,717	51,312	1,566	98,320	1,055	71,642	287	93,929

टिप ०० ते १९ व ५० ते ९९ पर्यंतच्या उद्योग गटात फार कमी कारखाने असल्यामुळे सदर उद्योग गटात एकत्रिकरण करून ते "इतर उद्योग गटात" समाविष्ट करण्यात आले आहे.

F— कारखाने,

W— कामगार,

आधार : मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

TABLE No. 19.6 —cont.

उद्योग गट/Industry Group												District
38 इतर उत्पादक कारखाने Other manufa- cturing Industries		40 विद्युत Electricity		41 वायु आणि वाष्प Gas and Steam		42 जलमोजना आणि पुरवठा Water works and supply		इतर Others (00 to 19 and 50 to 99)		एकूण Total		
F. (37)	W. (38)	F. (39)	W. (40)	F. (41)	W. (42)	F. (43)	W. (44)	F. (45)	W. (46)	F. (47)	W. (48)	(C)
344	12,082	22	2,589	4	623	19	845	413	24,594	7,860	4,74,351	Greater Bombay
39	2,612	14	1,096	3	129	4	168	59	1,536	1,484	1,17,381	Thane
1	18	6	852	3	115	5	584	119	14,383	Raigad
5	110	3	311	12	773	144	5,663	Ratnagiri
1	18	2	22	7	627	121	2,758	Sindhudurg
11	248	10	1,596	1	5	3	115	107	2,150	1,005	47,405	Nashik
9	266	5	65	58	1,149	319	11,128	Dhule
1	5	12	1,344	2	30	35	1,305	585	25,937	Jalgaon
2	41	8	128	4	80	45	1,155	464	23,515	Ahmadnagar
44	1,428	17	322	4	243	5	600	178	6,471	2,313	1,39,806	Pune
2	61	11	223	2	75	19	1,342	283	17,845	Satara
..	..	6	74	4	162	33	1,363	454	17,399	Sangli
..	..	4	66	4	142	93	1,882	1,831	29,661	Solapur
6	184	9	214	1	14	5	95	82	2,049	912	37,199	Kolhapur
4	167	6	111	37	1,267	431	26,411	Aurangabad
..	..	1	17	16	330	141	5,634	Jalna
..	..	1	37	11	491	115	5,457	Parbhani
..	..	7	842	12	530	98	5,225	Beed
..	..	1	20	12	593	136	8,410	Nanded
1	50	6	184	30	1,530	Osmanabad
..	5	324	32	2,244	Latur
..	..	2	40	8	558	164	6,234	Buldana
..	..	4	700	13	975	303	12,865	Akola
..	..	11	144	1	33	16	1,222	263	7,682	Amravati
..	..	1	17	6	597	141	7,554	Yavatmal
..	13	406	121	9,628	Wardha
8	268	7	1,132	3	197	2	88	100	3,948	1,163	51,485	Nagpur
..	26	365	464	5,620	Bhandara
1	156	3	1,878	1	36	7	170	232	13,290	Chandrapur
..	3	121	57	758	Gadchiroli
479	17,714	173	13,849	17	1,217	58	2,548	1,437	69,069	21,785	11,34,454	Total

Note.—The Industry groups from 00 to 19 and 50 to 99 have been consolidated in to "Other Industry Groups" as these Industry Groups have very few factories.

Factories.

Workshops.

Source.—The Chief Inspector of Factories, Govt. of Maharashtra, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19-7

महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन
Industrial Production in Maharashtra
(1988-89)

अनु- क्रमांक Serial No.	उत्पादित वस्तूचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production	Unit	Name of the item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	कोळसा	हजार टन ..	N.A.	Thousand Tonnes	Coal (Including lignite)
2	चूनाखडी	हजार टन ..	N.A.	Thousand Tonnes	Lime Stones
3	साखर	हजार टन ..	2,958	Thousand Tonnes	Sugar
4	मीठ	हजार टन ..	279	Thousand Tonnes	Salt
5	वनस्पती	हजार टन ..	122	Thousand Tonne	Vanaspati
6	सर्ष प्रकारचे सूत	टन ..	2,77,554	Tonne	All yarn
7	सर्ष प्रकारचे कापड	हजार मीटर ..	10,82,354	Thousand Meters	All cloth
8	पेट्रोलियम (कूड)	हजार टन ..	21,112	Thousand Tonnes	Petroleum (crude)
9	पेट्रोलियम पदार्थ	हजार टन ..	10,069	Thousand Tonnes	Petroleum refinery products.
10	तयार पोलाद	हजार टन ..	301	Thousand Tonnes	Finished steel
11	पोलादाची लंगड	हजार टन ..	362	Thousand Tonnes	Steel Ingots
12	कठीण मिश्र धातू	हजार टन ..	128	Thousand Tonnes	Ferroy Alloys
13	रेल्वे डबे	संख्या ..	1	Numbers	Railway Coaches
14	बीज	दशलक्ष क्वा. वॅ. ..	33,881	Million KWH	Electricity

N.A. - उपलब्ध नाही. / Not available

आधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, मासिक अहवाल.

Source.—Central Statistical Organisation, Monthly Returns.

19. उत्पादन/ MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.8

वार्षिक उद्योग पाहणी
Annual Survey of Industries

(गणना + गैरगणना/Census + Non-Census)

(1988-89)

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

अनुक्रमिक Serial No.	उद्योग	कारखान्यांची संख्या No. of factories	उत्पादक भांडवल Productive capital	सर्व कर्मचारी (संख्या) All employees (No.)	एकूण उत्पादन Total output	मूल्यवृद्धी Value added	Industries
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	२०-२१ खाद्य वस्तू	1,632	1,31,383	1,26,272	4,67,274	4,74,28	20-21 Food products
2	२२-पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थ	344	17,910	58,965	43,226	1,00,93	22-Beverages, tobacco and related products.
3	२३-सुती, कापड	972	29,329	1,65,710	1,63,077	3,44,58	23-Cotton textiles
4	२४-लोकर, रेशिम व मनुष्यनिर्मित तंतूचे कापड	813	55,745	66,122	1,52,723	2,55,62	24-Wool, silk and manmade fibre textiles.
5	२५-ताग व इतर वनस्पतीजन्य तंतूचे कापड (कापूस व काथ्या सोडून)	4	26	23	22	7	25-Jute, and other vegetable fibre textile (except cotton and coir)
6	२६-कापडाच्या वस्तू (परिधान करण्याच्या वस्तू-सहित)	728	17,542	25,825	6,98,48	1,31,93	26-Textile products (including wearing apparel)
7	२७-लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर इत्यादी	336	2,404	5,233	74,78	13,98	27-Wood and wood products furniture and fixtures.
8	२८-कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग	1,068	61,894	53,551	10,25,56	2,49,94	28-Paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
9	२९-कातडी, व कातडीच्या केसाळ कातडीच्या व कातडीच्या पदार्थांची वस्तू	105	3,395	4,770	1,12,33	2,923	29-Leather and products of leather fur and substitutes of leather
10	३०-मूलभूत रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ सोडून)	1,119	2,77,766	1,28,587	6,21,671	1,32,333	30-Basic chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal).
11	३१-रबर, प्लास्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ व अणु ईंधनाची प्रकिया	961	1,11,732	44,977	4,48,291	7,24,31	31-Rubber, plastic, petroleum and coal products and processing of nuclear fuels.
12	३२-अधातू खनिज पदार्थ	1,040	45,206	43,267	7,27,00	1,69,40	32-Non-metallic mineral products
13	३३-मूलभूत धातू व मिश्र धातू	777	1,11,050	68,120	3,25,234	3,99,88	33-Basic metal and alloy industries.
14	३४-धातूच्या वस्तू आणि सुटे भाग (यंत्रे व सामग्री सोडून)	1,320	4,40,24	56,979	14,63,26	36,031	34-Metal products and parts (except machinery and equipment).
15	३५-३६-परिवहन सामग्री सोडून इतर सर्व यंत्रसामग्री	2,343	1,86,500	1,61,616	47,44,67	12,19,89	35-36 Machinery and equipment other than transport equipment
16	३७-परिवहन सामग्री व सुटे भाग	440	1,69,144	93,790	35,32,27	76,035	37-Transport equipment and parts
17	३८-उत्पादन करणारे इतर उद्योग	485	21,027	21,861	3,98,97	8,003	38-Other manufacturing industries
18	३९-भांडवली वस्तूची दुरुस्ती	194	69,43	26,909	2,37,51	90,81	39-Repair of capital goods
19	४०-विद्युत निर्मिती पारिषण व वितरण	25	6,53,333	87,479	37,09,00	10,89,63	40-Electricity generation, transmission and distribution
20	४१-वायू व वाफेची निर्मिती व त्याचे वितरण	5	22,39	342	45,38	(-), 1,62	41-Gas and steam generation and distribution through pipes
21	४२-जलदाय व्यवस्था व पुरवठा	49	8,36	3,716	69,06	15,95	42-Water works and supply
22	७४-कोठार आणि वस्त्रांचा सेवा	47	7,21	892	14,28	5,07	74-Storage and warehousing services
23	९७-दुरुस्ती सेवा	313	3,025	15,286	1,25,62	66,29	97-Repair services
	एकूण	15,125	19,44,181	12,57,282	39,22,355	79,04,20	Total

टीप- (१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे संधिप्राप्त दिल्यामुळे सर्व बेरजा जुळतीलच असे नाही.

(३) दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त कारखाने असलेल्या पत्रकातील माहिती एकाच कारखान्याकरिता आहे असे दर्शविणे

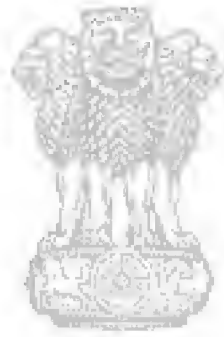
Note- (1) The figures are provisional.

(2) Totals may not tally due to rounding of figures.

(3) Each consolidated return representing two or more factories is treated as representing only one factory.

साधन- जर्ण व सांख्यिकी मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन.

Source- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra.

सत्यमेव जयते

20. वीज व ऊर्जा :

२०.१. राज्यातील विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन व वापर आणि विद्युतीकरण झालेली गावे व शहरे याबद्दलची माहिती या विभागात दिली आहे.

२०.२. ह्या विभागात विजेची (१) स्थापित क्षमता, (२) उत्पादन व (३) वापर यांची आकडेवारी फक्त सार्वजनिक वापरासाठी दिली आहे. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाने ह्याती घेतलेल्या विद्युतीकरण कार्यक्रमाच्या प्रगतीबद्दलच्या आकडेवारीत खाजगी संस्थांनी वीजपुरवठा केलेली गावे व शहरे यांच्या संख्येचाही समावेश आहे.

20. ELECTRICITY AND POWER :

20.1. Information on installed, capacity, production and consumption of electricity and towns and villages electrified in the State is given in this Section.

20.2. The figures of (i) installed capacity, (ii) output and (iii) consumption of electricity given in table relate only to public utilities. The data on progress of electrification under Maharashtra State Electricity Board also includes villages and towns which are electrified by the private agencies.

20. बोज व ऊर्जा/Electricity and Power

तबता क्रमांक/TABLE No. 20.1

उपयोगानुसार बोज शक्तीचा वापर
Consumption of Electricity Power by uses

(1988-89)

(मिलियन किलोवॉट)
(Million K. Wt.)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	घरगुती Domestic	वार्गज्यिक Commercial	उद्योगधंद्याकरिता Industrial		सार्वजनिक दिवाबत्ती Public lighting	शेती Agricul- ture	इतर Others	एकूण वापर Total consump- tion	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मंबई ..	2,042.35	1258.91	738.21	3419.44	76.11	0.14	0.00	7535.15	Greater Bombay
2	ठाणे ..	343.65	92.86	253.49	2016.54	11.67	45.72	0.10	2763.92	Thane
3	रायगड ..	76.11	37.32	25.49	1088.32	5.39	21.31	30.09	1284.04	Raigad
4	रत्नागिरी ..	75.22	12.02	15.79	58.13	2.68	43.89	0.83	208.57	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग }	Sindhudurg
6	नाशिक ..	116.00	29.00	101.00	261.00	10.04	452.30	49.41	1018.75	Nashik
7	धुळे ..	50.00	11.00	15.00	64.00	4.84	233.80	4.89	383.53	Dhule
8	जळगाव ..	90.00	18.00	30.00	143.00	10.40	343.27	170.83	805.50	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	68.99	17.90	27.07	182.27	7.98	590.37	0.00	894.58	Ahmednagar
10	पुणे ..	285.00	100.04	89.50	1062.00	23.32	297.59	212.95	2070.39	Pune
11	सातारा ..	63.00	21.25	25.00	54.00	2.96	163.35	8.96	338.52	Satara
12	सांगली ..	59.00	18.00	31.00	93.00	6.88	236.12	15.03	459.03	Sangli
13	सोलापूर ..	62.00	23.00	47.00	148.00	8.12	332.06	17.07	637.25	Solapur
14	कोल्हापूर ..	101.00	36.00	149.00	235.00	9.93	155.76	22.21	708.90	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	55.00	13.65	21.00	255.00	5.23	308.80	6.45	665.12	Aurangabad
16	जालना ..	18.00	5.40	13.00	20.00	2.16	155.64	1.70	215.90	Jalna
17	परभणी ..	33.00	8.54	16.00	14.00	4.25	158.32	8.31	242.41	Parbhani
18	बीड ..	20.00	6.10	11.00	7.00	4.58	194.77	3.31	246.76	Beed
19	नांदेड ..	33.00	11.94	22.00	30.00	5.27	152.49	7.88	262.58	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	15.00	3.01	8.00	11.00	2.58	157.37	3.92	200.88	Osmanabad
21	लातूर ..	28.00	5.98	11.00	9.00	3.31	143.32	5.18	205.79	Latur
22	बुलडाणा ..	35.29	6.89	14.89	34.37	4.25	213.51	17.88	327.08	Buldana
23	अकोला ..	57.28	12.78	22.29	45.03	5.05	134.44	17.75	294.61	Akola
24	अमरावती ..	57.39	13.53	20.59	21.15	6.86	228.90	22.52	370.93	Amravati
25	यवतमाळ ..	41.26	8.24	14.94	35.20	4.20	131.99	9.97	245.80	Yavatmal
26	वार्धा ..	34.24	6.45	10.59	52.93	3.22	118.01	24.32	249.75	Wardha
27	नागपूर ..	203.85	51.81	78.20	462.00	11.23	178.71	166.25	1152.68	Nagpur
28	भंडारा ..	44.46	11.20	21.68	265.34	3.68	61.33	79.05	486.74	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	40.10	10.45	18.54	814.76	5.32	33.08	49.16	971.41	Chandrapur
30	गडचिरोली }	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4148.20	1851.27	1851.26	10902.10	251.50	5286.35	1968.00	26258.67	Maharashtra State

माधार :—महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

20. वीज व ऊर्जा/Electricity and Power

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.2

विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची/गावांची संख्या

Number of towns/villages electrified

अ.क्र. Serial	वर्ष/जिल्हा Year/District	शहरे Towns	वस्ती असलेल्या एकूण खेड्यांची संख्या Inhabited Villages	विजेचा पुरवठा झालेल्या खेड्यांची संख्या Villages electrified	विद्युतीकरण झालेल्या गावांची एकूण गावांशी टक्केवारी Percentage of electrified villages to total villages	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	1960-61	266	35,851	587	1.64	
	1970-71	289	35,778	12,321	34.44	
	1975-76	289	35,778	17,901	50.03	
	1980-81	289	39,354	27,625	70.21	
	1985-86	307	39,354	33,095	84.10	
	1986-87	307	39,354	34,210	86.93	
	1987-88	307	39,354	37,835	96.19	
	1988-89	307	39,354	39,105	97.37	
1	बृहन्मंबई	1	Greater Bombay
2	ठाणे	34	1,746	1,731	99.14	Thane
3	रायगड	16	1,827	1,820	99.62	Raigad
4	रत्नागिरी	9	1,388	1,386	99.85	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4	703	690	98.15	Sindhudurg
6	नाशिक	19	1,742	1,739	99.83	Nashik
7	धुळे	7	1,516	1,480	97.62	Dhule
8	जालगाव	15	1,475	1,475	100.00	Jalgaon
9	अहमदनगर	8	1,507	1,503	99.73	Ahmednagar
10	पुणे	26	1,753	1,714	97.77	Pune
11	सातारा	10	1,417	1,396	98.52	Satara
12	सांगली	8	708	687	97.03	Sangli
13	सोलापूर	10	1,096	1,096	100.00	Solapur
14	कोल्हापूर	12	1,147	1,127	100.00	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7	1,250	1,250	100.00	Aurangabad
16	जालना	4	900	900	100.00	Jalna
17	परभणी	11	1,420	1,420	100.00	Parbhani
18	बीड	7	1,202	1,195	99.42	Beed
19	नांदेड	11	1,425	1,425	100.00	Nanded
20	उस्मानाबाद	8	704	704	100.00	Osmanabad
21	लातूर	5	885	885	100.00	Latur
22	बुलढाणा	9	1,273	1,268	99.61	Buldana
23	अकोला	9	1,546	1,539	99.55	Akola
24	अमरावती	12	1,698	1,695	99.82	Amravati
25	यवतमाळ	8	1,751	1,736	99.14	Yavatmal
26	वर्धा	6	1,015	1,003	98.82	Wardha
27	नागपूर	16	1,658	1,642	99.03	Nagpur
28	भंडारा	7	1,624	1,622	99.88	Bhandara
29	चंद्रपूर	7	1,465	1,454	99.25	Chandrapur
30	गडचिरोली	1	1,513	1,506	99.54	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		307	39,354	39,105	99.37	Maharashtra State

टिप : १९८१ चा जनगणनेनुसार महाराष्ट्रात ३९,६६१ एकूण शहरे व वस्ती असलेल्या खेडी आहेत. त्यापैकी ३९,४१२ शहरे व वस्ती असलेल्या खेड्यांना विद्युत पुरवठा करण्यात आला व बाकीच्या २४९ वस्ती असलेल्या खेडी आहेत अशा तऱ्हेने ३१ मार्च १९८९ रोजी १०० टक्के विद्युत पुरवठा झाल्याचे म. रा. वि. मंडळाने घोषित केले आहे. महाराष्ट्रात एकूण अर्ध ३०७ शहरांना आधीच विद्युत पुरवठा करण्यात आला.

Note.—In Maharashtra there are 39,661 Towns and Inhabited villages as per 1981 Census. Out of which 39,412 Towns and Inhabited villages have been electrified as on 31-3-1989. The Remaining 249 villages are un-inhabited or deserted villages. Thus M. S. E. B. has declared 100% of electrification as on 31-3-1989. In Maharashtra all the 307 towns have already been electrified.

माध्या.—महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

20. वीज व ऊर्जा/ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20-3

महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर

supply and Consumption of electricity in Maharashtra state.

अनुक्रमिक Serial No.	वार (1)	1960-61 (2)	1965-66 (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1985-86 (8)	1986-87 (9)	1987-88 (10)	1988-89 (11)	Item (2)
I स्थापित क्षमता (हजार किलोवॅट)												
(1) वायुजन्य	..	443	653	1,051	1,401	2,771	4,890	4,890	4,890	5,100	5,252	(i) Steam
(2) तेलजन्य	..	34	52	14	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	(ii) Oil
(3) जलजन्य	..	282	599	844	1,175	1,317	1,339	1,339	1,452	1,534	1,544	(iii) Hydro
(4) अणुशक्तीजन्य	210	210	210	190	190	190	190	190	(iv) Nuclear
(5) नैसर्गिक वायु	672	672	672	672	672	(v) Gas
एकूण	..	759	1,304	2,119	2,786	4,298	7,091	7,091	7,204	7,496	7,658	Total
II उत्पादन (दशलक्ष किलोवॅट तास)												
(1) वायुजन्य	..	1,835	2,416	3,392	6,252	11,416	20,229	20,229	21,778	25,647	24,331	(i) Steam
(2) तेलजन्य	..	68	62	1	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	(ii) Oil
(3) जलजन्य	..	1,365	3,157	4,533	4,753	6,448	5,398	5,398	4,951	4,016	5,721	(iii) Hydro
(4) अणुशक्तीजन्य	1,209	1,047	887	891	891	921	737	861	(iv) Nuclear
(5) नैसर्गिक वायु	1,128	1,128	2,580	2,562	1,923	(v) Gas
एकूण	..	3,268	5,635	9,135	12,052	18,751	27,646	27,646	30,130	32,962	32,836	Total
III वर्षातील वापर (दशलक्ष किलोवॅट तास)												
(1) घरगुती विवाहनी व लहान प्रमाणावर वापर	260	448	448	732	1,049	1,779	2,975	2,975	3,334	3,821	4,148	(i) Domestic light and small power.
(2) वाणिज्यिक निवासी व लहान प्रमाणेवर वापर	198	363	363	547	745	949	1,410	1,410	1,525	1,726	1,851	(ii) Commercial light and small power.
(3) उद्योग/संस्थांकरीत वीज	1,853	3,297	3,297	5,312	5,935	8,130	11,124	11,124	11,556	12,075	12,153	(iii) Industrial power
(4) सार्वजनिक दिवाळी	20	39	39	74	101	159	218	218	231	249	252	(iv) Public lighting
(5) रेल्वे चालविण्यासाठी वीज	339	414	414	421	658	766	853	853	777	643	943	(v) Railway Traction
(6) जलसिंचन व जलपनयन	15	90	90	356	803	1,723	3,671	3,671	4,059	4,459	5,286	(vi) Irrigation and dewatering
(7) पाणीपुरवठा	35	66	66	146	196	330	511	511	605	875	..	(vii) Water works
(8) संकीर्ण	62	3	198	217	217	238	..	1,027	(viii) Miscellaneous
एकूण	2,720	4,717	4,717	7,650	9,490	14,034	20,979	20,979	22,325	23,848	26,260	Total

Neg - नगण्य./Negligible.

टीप.—(१) बरोल आकडे केवळ सार्वजनिक सेवा उद्योग संस्थांसाठी आहेत. (२) आकडे संविधान विधियांमुळे बेरखा जुळणार नाहीत.

Note.—(i) The above figures relate to public utilities only. (ii) Details may not add up to totals due to rounding.

आधार : केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण, न्यायप्र संचालनालय, नवी दिल्ली.

Source.—Central Electricity Authority, Commercial Directorate, Government of India, New Delhi.

21. व्यापार

२१.१. मुंबई बंदरातील आयात व निर्यात, तसेच महाराष्ट्र राज्यात लोहमार्गाने व जलमार्गाने झालेली निवडक वस्तूंची आयात व निर्यात यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

21. TRADE

21.1. Information on imports and exports in Bombay Port and imports and exports of selected commodities in Maharashtra State by Rail and River is given in this section.

21. व्यापार/TRADE

तश्ता क्रमांक/TABLE No. 21.1

लोहमार्गानि व जलमार्गानि निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यस्तीस बाजति व निर्यात
Imports & Exports of selected commodities by Rail and Water.
(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तू गट	परिमाण Quantity	आयात मांक Import	निर्यात मांक Exports	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
१	जनावरे (शेळ्या, मेंढ्या वगळून)	Thousand Nos.	99	5	Animals
२	विटा व फरश्या	Thousand tonnes	4	..	Bricks & Tiles
३	सिमेंट	"	1,568	233	Cement
४	कोळसा आणि कोक	"	4,679	1,727	Coal and Coke
५	मुली कापडाचा माल देशी	"	..	3	Cotton piece goods and yarn etc.
६	हिरडा	"	Myrobalan
७	मुका मेवा व भाजीपाला	"	2	33	Fruits dried and Vegetable.
८	कांच	"	1	2	Glass
९	हरभरा व हरभऱ्यापासूनचे पदार्थ	"	29	38	Gram and Gram products
१०	डाळी व इतर धान्य	"	27	77	Pulses and others
११	मका	"	16	1	Maize
१२	ज्वारी	"	7	40	Jowar
१३	बाजरी	"	9	4	Bajra
१४	ज्वारी व बाजरी व्यतिरिक्त एकदल धान्ये	"	Milletts other than Jowar and Bajra
१५	तांदूळ	"	205	127	Rice not in the husk
१६	गहू व गव्हाचे पीठ	"	463	19	Wheat and Wheat flour
१७	ताग कच्चा, सुटा	"	Jute & Hemp
१८	कृत्रिम रेशमाच्या वस्तू	"	..	2	Artificial silk piece goods
१९	ओकरी कापडाचा माल लोकर	"	Woollen piece goods and wool raw
२०	यंत्रे व यंत्रसामुग्री	"	16	3	Machinery and equipment
२१	धातूच्या वस्तू	"	8	13	Metal products
२२	पादत्राणे	"	Shoes footwear
२३	कच्चे लांबंड	"	10	17	Iron ore
२४	लोखंड व पोलाद	"	1,233	53	Iron and Steel
२५	बिडीची पाने	"	1	..	Bidi leaves
२६	बुना आणि बुनसडी	"	2	..	Lime and Lime Stone
२७	कच्चे मँगनीझ	"	2	120	Manganese Ore
२८	पेंड	"	271	60	Oil-cakes—Other
२९	सनिज तेले	"	86	836	Oil Minerals
३०	पासवट तेल	"	123	..	Oil Kerosene
३१	बनस्पती तेल	"	3	42	Vegetable oil
३२	तेलबिया	"	7	3	Oil-seed
३३	मीठ	"	59	7	Salt
३४	साखर (खांडसरी सोडून)	"	1	323	Sugar (excluding khandsari)
३५	गूळ	"	9	..	Gur
३६	चहा	"	5	..	Tea
३७	तंबाखू	"	Tobacco—raw
३८	इमारती लाकूड (सागबानी लाकूडासह)	"	91	5	Timber including Teak wood
३९	कच्चा कापूस,	"	5	1	Raw Cotton,

आधार :—डायरेक्टोरेट जनरल ऑफ कमर्शियल इंटेलीजन्स अँड स्टॅटिस्टिक्स, भारत सरकार कलकत्ता.

Source : Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Government of India Calcutta.

तक्ता क्रमांक/TABLE NO. 21.2

21. आयात/TRADE

तबना क्रमांक/TABLE No. 21-2

मुंबई बंदरात आयात झालेला माल
Imports into Bombay Port(शेअर मेट्रिक टनत)
(In hundred metric tonnes)

(1988-89)

क्रमांक Serial No.	वस्तु गट (2)	किनारा Shore			एकूण Total (5)	जहाजाच्या कडेवरून Overside (6)	एकूण आयात माल Total Imports (7)	Commodities (2)
		परदेशी Overseas (3)	किनाऱ्यावरील Coastal (4)	एकूण Total (5)				
1	अॅस्बेस्टॉस व अॅस्बेस्टॉसचे साहित्य आस्फाल्ट	84	..	84	84	Asbestos and Asbestos material Asphalt.
2	वांधकाम साहित्य— (१) निमेंट (२) सिमेंटचे तुकडे (३) चुना चमडो (४) लोकडोचे ओडके (५) रेली (६) टारिस (७) इतर	58	38	96	192	Building material— (i) Cement (ii) Cement Clinker (iii) Chuna lime and limestone (iv) Timber in logs (v) Sand (vi) Tiles (vii) Others
3	काळा कांबन	8	..	8	16	Carbon black
4	सामान वाहतुकीचे वेदारे	300	..	300	11	..	311	Cargo containers Cargo in ICD.
5	रसायने— (१) गंधक (२) इतर (३) खोबरे (४) कपूस कडवा (५) ओषध व औषधी द्रव्ये (६) रंग (७) माती व मातीची भांडी	612	..	612	612	Chemicals— (i) Sulphur (ii) Other kinds Copro Cotton raw Drugs and medicines Dyes and colours Earth and earthenware
6	खोबरे	36	..	36	36	
7	कपूस कडवा	14	..	14	1	..	29	
8	ओषध व औषधी द्रव्ये	15	..	15	30	
9	रंग	37	3	40	1	..	81	
10	माती व मातीची भांडी	Fertilisers (i) Ammonium sulphet (ii) Rock phosphate (iii) Urea (iv) Other chemical fertilisers.
11	खते (१) अमोनियम सल्फेट (२) रॉक फॉस्फेट (३) युरिया (४) इतर रासायनिक खते	655	..	655	655	
12	कृत्रिम घाणे	38	..	38	38	Fibres—synthetic Fish—fresh
13	ताजीमासळी	..	30	30	30	
14	अन्नधान्य (१) तांदुळ (२) गहू (३) इतर	66	..	66	66	Foodgrains—(i) Rice (ii) Wheat (iii) Others
		80	..	80	80	
		660	..	660	1	..	661	

15	इतर न उल्लेखिलेले खाण्याचे पदार्थ	..	65	..	65	Foodstuffs N.O.S.	65
16	कांय व काचिच्या वस्तू	..	15	..	15	Glass and glass products	15
17	केस व लोकर	..	28	..	28	Hair and wool	28
18	उद्योगधंद्यात वापरण्याचे मद्यार्क व स्प्रिट (अल्कोह)	..	70	..	70	Industrial alcohol and spirits non potable.	71
19	हत्यारे वगैरे	..	62	..	62	Instruments, etc.	63
20	लाख, गोंद व राळ	..	21	..	21	Lac, gums and resins	21
21	इतर न उल्लेखिलेली वस्तू	..	85	..	85	Machinery, N.O.S.	87
22	धातू व धातुचे पदार्थ—					Metal and metal products—	
	(१) अल्युमिनियमच्या लहो	..	9	..	9	(i) Ingots aluminium	9
	(२) शिजाच्या लहो	..	8	..	8	(ii) Ingots lead	8
	(३) जस्ताच्या लहो	..	30	..	30	(iii) Ingots zinc	30
	(४) इतर लहो	..	20	..	20	(iv) Ingots others	20
	(५) लोखंड व पोलाद	..	1,292	..	1,292	(v) Iron and steel materials.	296
	(६) मोड व टाकाऊ पदार्थ	..	751	..	751	(vi) Scrap and dress	753
	(७) जस्ताचे पत्ते	..	97	..	97	(vii) Tin plates	97
	(८) तारा व केबल्स	..	25	..	25	(viii) Wires and cables	28
	(९) इतर धातू व धातुचे पदार्थ	..	137	..	137	(ix) Other metals and metal products.	137
23	फळे (१) खजूर	..	51	..	51	Fruits (i) Dates	51
	(२) इतर सुकी फळे व सुका येवा	..	10	..	10	(ii) Others	10
	मोटर वाहने—					Motor vehicles—	
24	दीड टन किंवा अधिक वजनाचा मोटर वाहने.	..	8	..	8	Motor vehicles weighing 1½ tonnes or more.	8
25	मोटर वाहनांचे सुटे भाग	..	24	..	24	Motor vehicle parts	24
26	बारीक माती	..	6	..	6	Moulding powder	6
27	इतर न उल्लेखिलेली तेल व चरबी	..	504	..	510	Oils and fats N.O.S.	510
28	रंग व रंगकामाचे सामान	..	2	..	7	Paints & Painters Material	7
29	कागद व कागदाच्या वस्तू	..	346	..	348	Paper and paper products	348
30	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिक वस्तू निर्माण	..	219	..	221	Plastics and plastic manufactures	221
31	रबर उत्पादने	Rubber manufactures	..

तपता क्रमांक/TABLE No. 21.2 — contd.

		(गंभर मेट्रिक टनात) (In hundred metric tonnes)						
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)	
32	कच्चा रबर	27	..	27	Rubber raw	
33	रेल्वेच्या वाटिणी, गाढ्या वगैरेचे भाग	54	..	54	Rly. wagons, carriages, etc. parts of.	
34	मीठ	..	10	10	..	10	Salt	
35	साखर	Sugar	
36	कृत्रिम राळ	8	1	9	Synthetic resins	
37	लाकडाचा लगदा	140	1	141	Woodpulp	
38	सुली-रेणमी, लोकर व कृत्रिम धाग्याचे कापड	42	1	43	Textiles—Cotton, Silk, Woollen and synthetic.	
39	लाकूड व इमारत लाकूड— (१) इमारती लाकूड व वास्तुधरुन इतर प्रकारचे लाकूड. (२) इतर न उल्लेखितले लाकूडाचे उत्पादन.	8	..	8	Wood and Timber— (i) Timber other sorts including poles, etc. (ii) Wooden products N. O. S.	
40	संकीर्ण	..	253	5,913	165	6,078	Miscellaneous	
		एकूण	460	13,575	205	13,780	Grand Total	

Note.—N. O. S.—Not otherwise specified.

अस्धार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्ट

Source.—Bombay Port Trust.

2: व्यापार/TRADE

तबला क्रमांक/TABLE No. 21.3

मुंबई बंदरातून निर्यात होणारा माल

Exports from Bombay Port
(1988-89)(वजन हजार मेट्रिक टनात)
(Weight in thousand metric tonnes)

अनुक्रमिक Serial No.	वस्तुवट	किनारा/Shore		एकूण Total	एकूण निर्यात माल Total exports	Commodities
		परदेशी Overseas	किनाऱ्यावरील Coastal			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	प्राचीन कलात्मक वस्तु	34	..	34	34	Antiques, artware and curios
2	प्राणी, पक्षी व सरपटणारे प्राणी पिजव्यात नसलेले इतर सर्व प्राणी	Animals, Birds and Reptiles All other animals not in cages (I.S.R.3V)
3	अॅस्बेस्टॉस व अॅस्बेस्टॉसचे सामान	Asbestos and asbestos material
4	डांबर व तत्सम पदार्थ	Asphalt, Bitumen, Dammer, Pitch, Tar and Creosote
5	इतर उल्लेख नसलेली पेये आणि मद्यकं विरहित पेये	5	..	5	5	Beverages and drinks (non-alcoholic) N. O. S.
6	सायकली व सायकलीचे भाग	42	..	42	42	Bicycles and bicycle parts
7	इमारतीचे सामान	27	..	27	27	Building materials
8	रसायने	60	..	60	60	Chemicals
9	सामान वाहतुकीचे पेढारे	4,24	..	424	424	Cargo containers
10	काफी बिया	Coffee beans
11	कापूस-- (१) कच्चा (२) वेढू आणि फुकट गेलेला (३) वेढू आणि धागा काढलेला 20 20 20	Cotton-- (i) Raw (ii) Twist and waste (iii) Twist and Yarn
12	औषधी द्रव्ये व औषधे	60	..	60	60	Drugs and medicines
13	रंग द्रव्ये व रंग	55	..	55	55	Dyes and colours
14	माती व मातीचा उत्पादने	24	..	24	24	Earth and earthenware
15	खते-- (१) हाड व हाडांचे खत (२) इतर	20	20 ..	20 ..	Fertilisers-- (i) Bone and bonemeal (ii) Others
16	मत्स्योत्पादने-- ताजी मासळी	30	30 ..	30 ..	Fish products-- Fish Fresh
17	वैरण (पंढीसह)	341	..	341	341	Fodder (including oilcakes)
18	अन्नधान्ये-- (१) तांदूळ (२) गहू (३) इतर	33 .. 20	33 .. 20	33 .. 20	Foodgrains-- (i) Rice (ii) Wheat (iii) Others
19	इतर न उल्लेखिलेले खाद्य पदार्थ	127	..	127	127	Foodstuffs, N. O. S.
20	फळे व भाज्या-- (१) फळे-ताजी व सुकी (२) सुकविलेल्या व ताज्या भाज्या	134 27	134 27	134 27	Fruits and vegetables-- (i) Fruits--dried and fresh (ii) Vegetables dried and fresh
21	कांच व कांच सामान	9	..	9	9	Glass and glass products
22	विगलेल्या वस्तू, बारीकसारीक वस्तू, स्त्रियांच्या फिती लेग वगैरे आणि वापरण्याचे कपडे	62	..	62	62	Hosiery, haberdashery, millinery and wearing apparel.
23	उपकरणे वगैरे	34	..	34	34	Instruments, etc.
24	लाक, गोंद व राळ	4	..	4	4	Lac, gums and resins
25	चामडी व चामडीची उत्पादने	7	..	7	7	Leather and leather manufactures
26	इतर न उल्लेखिलेली यंत्रसामग्री	39	..	39	39	Machinery, N. O. S.
27	धातु व धातुची उत्पादने-- (१) लोखंडी सामान (२) लोखंड व पोलाद 70 70	.. 70	Metal and metal products-- (i) Hardware (ii) Iron and steel materials

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.3 — contd.

(वजन हजार मेट्रिक टनात)
(In thousand metric weight tonnes)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	(३) लोखंडी मोड व सामान	5	..	5	5	(iii) Scrap and dross
	(४) तार व धोरखंड	28	..	28	28	(iv) Wires and cables
	(५) इतर धातू व धातूची उत्पादने	71	..	71	71	(v) Other metal and metal products
28	मळी	56	..	56	56	Molasses
29	मोटर वाहने— मोटर गाड्या व 1½ टनापेक्षा जास्त वजनाची मॉडी वाहने.	15	..	15	15	Motor vehicles— Motor cars and heavy duty vehicles weighing 1½ tonnes or more.
30	मोटरगाड्याचे भाग	70	..	70	70	Motor vehicle parts
31	तेलविया	32	..	32	32	Oil-seeds
32	इतर तेल व उल्लेखिलेली तेल व चरबी	3	31	34	34	Oils and fats, N. O. S.
33	रंग व रंगाच्याचे सामान	13	..	13	13	Paints and painter's materials
34	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिकची उत्पादने	22	..	22	22	Plastics and Plastic manufactures
35	रबर उत्पादने	7	..	7	7	Rubber manufactures
36	मिरी व इतर मसाले	44	..	44	44	Spices including pepper
37	साखर	17	..	17	17	Sugar
38	घट्ट कडक चरबी	Tallow
39	चहा	15	..	15	15	Tea
40	कापड— सुती.	153	..	153	153	Textiles— Cotton.
41	तंबाखू—गावरान	7	..	7	7	Tobacco—raw and country
42	तंबाखू तयार	7	..	7	7	Tobacco manufactured
43	प्रसाधन साहित्य व अत्तरे	13	..	13	13	Toilet preparations and perfumes
44	लाकूड व इमारती लाकूड— (१) इतर तेल व उल्लेखिलेली लाकूड उत्पादने	Wood and timber— (i) Wooden products not otherwise specified.
	(२) इमारती लाकूड व इतर प्रकारचे लाकूड खांब इत्यादी	(ii) Timber, Other Sorts incl. Poles, etc
45	संकीर्ण (कागद व कागदाच्या वस्तूंसह)	835	12623	13458	13458	Miscellaneous including paper and paper products.
	एकूण	3121	12654	15775	15775	Grand total

माधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्ट.

Source.—Bombay Port Trust.

२२ परिवहन

२२.१. या विभागात लोहमार्गाची लांबी, रस्त्यांची लांबी व वर्गीकरण, राज्यात वापरात असलेली वाहने आणि राज्य परिवहन मंडळाचे काम यासंबंधी आकडेवारी दिली आहे.

२२.२. जिल्हावार लोहमार्गाची लांबी संबंधित रेल्वे कार्यालयाने दिल्याप्रमाणे पूर्णतः तंतोतंत जुळणारी नाही. रस्त्यांच्या लांबीची आकडेवारी राज्याच्या सार्वजनिक बांधकाम विभाग, जिल्हा परिषदा व नगरपालिका यांच्या अधिपत्याखालील रस्त्यांसंबंधी आहे.

२२.३. मुंबई गोदीतील जहाजे, मुंबई बंदरातून व छोट्या बंदरातून येणारे व जाणारे प्रवासी व तेथे हाताळला जाणारा माल व विमानमार्गे होणारी प्रवासी व माल वाहतूक यासंबंधी माहिती या विभागात दिलेली आहे.

२२.४. गोन बंदरातील वाहतूक प्रामुख्याने किनारी भागांकरिता आहे. मुंबई बंदरातून होणारी परदेशी किनाऱ्यावरील वाहतुकीची आकडेवारी वेगवेगळी दाखविली आहे.

22. TRANSPORT

22.1. Information on railway length, length and classification of roads, vehicles in use in the State and operation of State Transport Corporation is given in this Section.

22.2. Districtwise railway length is approximate as given by the respective Railway authorities. Figures of road length relate to roads maintained by the State's Public Works Department, Zilla Parishads and by Municipal Authorities.

22.3. Data Presented in this section are about 'vessels in Bombay docks', passengers and cargo in Bombay port and other minor ports and passengers and freight traffic by air.

22.4. The figures shown against minor ports are mostly those of coastal traffic. In the case of Bombay Port, figures of overseas traffic and coastal traffic are shown separately.

22. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-1

महाराष्ट्र राज्यातील नोंद केलेली मोटार वाहने

Number of Motor Vehicles Registered by District in the State (1988-89)

Serial No. क्रमांक	जिल्हा	प्रवासीवाहने/Passenger Vehicles								मालवाहक/Goods Vehicles						District
		बसेस	मोटारी आणि स्टेज वॉगन	जीप	टॅक्सी	Three Wheelers	Two Wheelers	Total Passenger Vehicle	चार चाकी वाहने	तीन चाकी वाहने	एकूण मालवाहक वाहने	ट्रॅक्टर	जोड वाहने	इतर	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1 मुहूर्तगड	..	7,127	2,35,803	13,154	34,338	24,577	2,21,531	5,35,530	35,249	12,053	47,302	977	927	2,422	5,88,158	Greater Bombay
2 ठाणे	..	2,187	13,297	3,206	553	13,560	66,639	93,442	18,004	4,360	22,364	585	631	300	1,17,322	Thane (Rural)
3 रायगड	..	620	3,387	766	132	1,831	41,916	18,652	3,143	1,343	4,486	230	178	144	23,690	Raigad
4 रत्नागिरी	..	563	2,066	425	49	1,667	30,189	15,268	1,898	764	2,662	94	105	67	18,196	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	..	312	769	197	16	669	5,132	7,095	709	329	1,038	24	21	29	8,207	Sindhudurg
6 नाशिक	..	858	8,233	4,643	1,205	6,054	77,945	98,938	6,238	2,409	8,647	6,163	6,075	569	1,20,392	Nashik
7 धुळे	..	470	1,599	953	249	1,884	27,474	32,620	2,815	770	3,585	2,838	2,663	54	41,769	Dhule
8 जळगाव	..	586	2,452	1,359	111	4,428	51,169	60,105	3,253	962	4,215	3,914	4,131	57	72,472	Jalgaon
9 अहमदनगर	..	597	3,940	2,256	161	3,055	65,952	75,961	3,749	1,119	4,868	5,166	4,598	132	90,725	Ahmednagar
10 पुणे	..	2,876	21,644	14,644	1,978	22,736	2,95,682	3,50,560	18,676	7,755	26,431	3,337	3,810	1,393	3,94,531	Pune (Rural)
11 सातारा	..	605	2,253	1,734	331	2,477	35,780	43,180	3,412	794	4,206	3,291	3,667	75	54,419	Satara
12 सांगली	..	562	2,739	1,523	35	2,151	42,001	40,011	2,554	1,382	3,936	2,127	3,209	67	58,450	Sangli
13 सोलापूर	..	803	3,360	1,298	95	1,503	51,864	58,923	2,809	1,154	3,963	2,169	2,020	49	67,124	Solapur
14 कोल्हापूर	..	711	5,678	1,954	159	6,449	70,372	85,323	6,366	1,553	7,919	5,779	4,769	87	1,03,877	Kolhapur
15 औरंगाबाद	..	521	2,948	1,591	478	4,753	55,260	65,551	3,431	963	4,394	2,440	2,327	94	74,806	Aurangabad
16 जालना	..	96	588	287	43	483	8,991	10,488	513	184	697	779	930	11	12,905	Jalna
17 परभणी	..	302	268	453	16	44	10,789	11,872	558	69	627	696	648	17	13,860	Parbhani
18 बीड	..	352	292	865	14	27	9,886	11,536	814	240	1,054	580	584	7	13,761	Beed
19 नंदीद	..	362	560	593	17	460	15,981	17,973	1,797	120	1,917	670	660	11	21,231	Nanded
20 ठुमानाबाद	..	218	136	285	2	113	3,362	4,116	678	108	786	617	410	2	5,931	Osmanabad

21	लातूर	346	420	426	32	283	7,524	9,036	1,043	199	1,242	725	706	6	11,715	Latur
22	पुणे	375	586	424	73	54	13,278	14,790	894	147	1,041	1,279	1,261	66	18,437	Buldañ.
23	कोल्हापूर	370	1,613	1,233	168	303	30,818	34,505	2,307	162	2,469	1,396	1,354	71	39,795	Akola
24	अहमदनगर	449	2,124	836	227	919	36,658	41,213	2,482	230	2,712	1,332	1,327	73	46,657	Amravati
25	यवतमाळ	343	583	671	157	536	15,821	18,111	1,120	28	1,148	459	489	56	20,263	Yavatmal
26	वर्धा	181	1,217	204	42	127	14,063	15,834	623	121	744	311	301	17	17,207	Wardha
27	नागपूर	613	9,244	3,754	844	5,322	1,47,156	1,66,953	7,296	2,702	9,998	1,481	1,494	449	1,80,375	Nagpur
28	भंडारा	200	874	900	48	101	18,569	20,701	1,322	67	1,389	1,217	1,214	37	24,558	Bhandara
29	चंद्रपूर	303	1,185	1,376	159	436	17,713	21,172	2,184	175	2,359	1,017	852	111	25,511	Chandrapur
30	गडचिरोली	10	47	127	13	8	1,410	1,615	124	40	164	246	242	19	2,286	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		23,947	3,29,995	62,137	41,745	1,07,114	14,35,235	20,00,083	1,76,061	42,302	1,78,363	51,929	51,703	6,492	22,88,580	Maharashtra State

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत.

Note.—Figures are provisional.

आधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तबला क्रमांक/TABLE No. 22-2

निरनिराला वलागवला देलमालीलालील रस्ते
Kilometerage allotted to operators by various authorities

वर्ष Year	सार्वजनिक बांधकाम विभाग Public Works Department	जिल्हा परिषद Zilla Parishad	नगरपरिषदा व महानगरपालिका Municipal Councils and Municipal Corporations	वन विभाग Forest Department	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1980-81	30,841	1,08,454	10,504	13,609	1,63,408
1985-86	43,906	1,12,675	13,101	16,025	1,85,707
1986-87	46,275	1,16,833	13,983	14,989	1,92,080
1987-88	57,299	1,09,117	16,743	15,158	1,98,317
1988-89	48,822	1,21,090	12,731	N. A.	1,82,643*

टिप : *वन विभागाकडे असलेल्या रस्त्यांचा समावेश केलेला नाही.

NOTE—*Roads under Forest Dept. are not included.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 22:3

बाह्योपयोग प्रकाशानुसार अपघातोंची संख्या

Number of Accidents by Type of Vehicles Involved (1989)

क्रमांक Serial No.	जिल्ह्याचे/महाराष्ट्र नाम	(2)	(3)	मालवाहू वाहने Goods Vehicles	टॅक्सी Taxi Cabs	मोटारी Motor Cars	मोटर सायकल Motor Cycles	ऑटोरिक्षा Auto Rickshaws	जिप Jeeps	इतर Others	वर्गीकरण न झालेली Unclassified	एकूण Total	एकूण व्यक्ती Number of persons		District/City
													मृत Killed	दुखापत Injured	
(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बुधवार	..	2,854	5,402	5,334	5,838	2,759	2,327	315	944	513	26,286	444	7,977	Greater Bombay
2	ठाणे शहर	..	435	1,222	70	439	350	443	458	211	76	3,704	328	1,759	Thane City
3	ठाणे ग्रामीण	..	177	1,531	34	184	104	60	84	338	164	2,676	321	1,552	Thane Rural
4	रायगड	..	214	633	50	92	109	75	87	299	27	1,586	212	1,380	Raigad
5	रत्नागिरी	..	144	140	20	47	87	85	20	72	18	633	51	926	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	..	122	109	2	30	28	47	17	..	3	358	25	394	Sindhudurg
7	पुणे शहर	679	48	230	350	297	138	897	..	2,639	276	1,131	Pune City
8	पुणे ग्रामीण	1,093	62	118	264	47	207	447	70	2,536	500	2,286	Pune Rural
9	सोलापूर	479	5	58	196	89	67	15	137	1,156	238	1,068	Solapur
10	नाशिक	855	82	172	413	214	109	712	155	2,879	443	2,313	Nashik
11	धुळे	611	8	87	95	55	18	174	27	1,119	175	961	Dhule
12	जळगाव	340	26	36	206	42	35	52	47	835	204	669	Jalgaon
13	अहमदनगर	507	6	42	235	29	122	215	19	1,277	215	1,300	Ahmadnagar
14	नागपूर शहर	491	7	122	270	121	64	90	38	1,257	173	770	Nagpur City
15	नागपूर ग्रामीण	465	1	34	37	33	89	92	1	802	185	754	Nagpur Rural
16	वर्धा	128	3	23	73	22	16	44	4	345	80	411	Wardha
17	चंद्रपूर	391	2	28	117	80	12	95	9	748	121	686	Chandrapur
18	भंडारा	134	2	19	69	3	18	50	13	339	96	472	Bhandara
19	गडचिरोली	43	..	1	18	..	13	14	3	100	22	300	Gadchiroli
20	अमरावती	265	9	33	105	92	31	73	13	692	138	690	Amravati
21	अकोला	201	13	36	50	10	37	109	72	655	105	656	Akola
22	बुलढाणा	215	..	14	44	7	26	92	5	452	95	567	Buldana
23	यवतमाळ	198	23	23	88	27	24	29	9	481	97	455	Yavatmal
24	औरंगाबाद	355	8	11	67	47	21	197	5	737	166	707	Aurangabad
25	उस्मानाबाद	87	8	9	26	6	25	33	..	227	72	289	Osmanabad

तपता क्कक/TABLE No. 22.3—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
26 नदर	144	..	11	62	18	21	47	4	364	93	427	Nanded
27 पररणी	88	..	3	58	6	31	32	4	254	96	278	Parbhani
28 बीढ	104	..	10	57	13	48	44	5	310	79	278	Beed
29 ढालना	57	..	11	28	13	13	27	3	176	33	133	Jalna
30 ललतूर	62	1	6	32	11	19	41	6	203	61	165	Latur
31 कललतूर	321	19	74	261	92	59	99	20	1,051	187	1,130	Kolhapur
32 सलंगली	307	24	36	184	45	58	147	34	951	159	939	Sangli
33 सलतारा	553	17	93	193	114	58	360	17	1,549	237	1,524	Satara
एकूण—महाराष्ट्र राज्य	..	5,736	18,210	5,884	7,970	7,035	4,570	2,360	6,091	1,521	59,377	5,727	35,347	Maharashtra State Total

ढलललर.—पररवलून ढललकुत. महाराष्ट्र ढलसन, सुंदई.

Source.—Transport Commissioner, Govt. of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 22.4

राज्यमार्गावस्था बाणिज्यिक विभागची प्रगती Progress of State Roadways Commercial Wing

Sr.No. अनुक्रमांक	बांध	परिमाण	1976-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
1	एकूण बांधले	..	6,086	7,594	10,675	11,814	12,190	13,619	14,282	No.	Total Fleet
2	एकूण किलोमीटर	..	3,968.82	4,658.57	7,426.54	9,615.44	10,490.86	11,294.44	12,241.21	Lakhs	Total Kilometres
3	प्रवासी किलोमीटर	..	3,933.41	4,613.76	7,350.81	9,497.46	10,338.60	11,136.43	12,070.49	Lakhs	Effective Kilometres
4	एकूण प्रवासी	..	5,538.18	7,220.02	11,901.05	16,928.71	18,746.29	20,538.32	21,777.16	Lakhs	Total Passengers Carried
5	किलोमीटर	..	4.04	3.87	4.16	4.27	4.30	4.32	4.32	Per Litre	Kilometres
6	ताडुरस्त	..	0.85	0.68	0.76	0.51	0.45	0.49	0.51	Per 10,000 K.m.	Breakdowns
7	अपघात	..	2,434	2,390	2,799	3,297	3,062	3,115	3,380	No.	Accidents
8	एकूण कर्मचारी	..	42,804	50,578	75,418	89,691	92,335	1,00,266	1,02,440	No.	Total Staff
9	दैनिक क्रमित सरासरी	..	10.78	12.64	20.14	26.02	28.32	30.43	33.07	On effective Lakhs	Daily Operated K.M.
10	दैनिक क्रमित सरासरी बंदर	..	10.87	12.76	20.35	26.35	28.74	30.86	33.54	On total Lakhs	Daily Operated K.M.
11	दैनिक प्रवासी	..	15.17	19.78	32.61	46.38	51.36	56.12	59.66	Lakhs	Daily Passengers Carried
12	एकूण जमा	..	5,499.31	11,031.14	20,999.47	45,221.36	51,119.90	59,060.87	63,886	Rs. in lakhs	Total Receipts
13	एकूण खर्च	..	5,723.36	10,884.76	24,406.30	48,462.25	53,017.27	58,977.45	68,884	Do.	Total Expenditure
14	एकूण नफा/तोटा	..	-224.05	-146.38	-3,406.83	-3,240.89	-1,897.37	83.42	-4,998	Do.	Total Loss/Profit
15	एकूण जमा	..	139.81	239.09	285.68	476.14	494.46	530.34	529.27	Rs. per K.M.	Overall Receipts
16	एकूण खर्च	..	145.51	235.92	332.02	510.26	512.81	529.59	570.68	Do.	Overall Expenditure
17	एकूण नफा/तोटा	..	-5.70	+3.17	-46.34	-34.12	-18.35	0.75	-41.41	Do.	Overall Loss/Profit
18	दिलेले व्याज	..	101.28	179.92	244.91	529.22	624.81	1940.60	23.10	Lakh Rs.	Interest paid
19	एकूण जमा (बावळ)	..	-224.05	+146.38	-3,406.83	-3,240.89	-1,897.37	83.42	-49.98	Do.	Total Returns

बाधक. — परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source. — Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तबता क्रमांक/TABLE No. 22-5

प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण
Road Length classified by category by district 1988-89

(किलोमीटर मध्ये)
(In Kilometres)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे पक्के रस्ते P. W. D. Pacca Roads				प्रत्येक १०० चौ. कि. मी. मागे रस्त्याची लांबी Road Length per 100 Sq. Kms.	प्रत्येक लाख लोकामध्ये रस्त्याची लांबी Road Length per 1,00,000 persons	रस्त्याने जोडलेली खेडी Villages linked with Roads		District
		कांठरी रस्ते Cement Black top	खोबीचे रस्ते Concrete Water Bound Macadam	एकूण Total	संख्या No.	टक्केवारी Percentage				
		(3)	(4)	(5)			(6)	(7)	(8)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	
1	वृहन्मुंबई ..	49		49	8	1	Greater Bombay	
2	ठाणे ..	1,918	3,127	5,045	55	156	913	94.61	Thane	
3	रायगड ..	1,752	1,298	3,050	54	261	802	94.91	Raigad	
4	रत्नागिरी ..	1,447	1,565	3,012	57	341	800	96.85	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग ..	1,116	1,338	2,454	62	429	363	99.45	Sindhudurg	
6	नाशिक ..	1,988	7,093	9,081	68	352	1,115	99.73	Nashik	
7	धुळे ..	1,367	5,262	6,629	59	381	822	99.52	Dhule	
8	जळगाव ..	1,576	4,135	5,711	71	320	927	100.00	Jalgaon	
9	अहमदनगर ..	2,247	5,182	7,429	70	440	1,317	100.00	Ahmadnagar	
10	पुणे ..	2,026	3,097	5,123	61	229	955	99.48	Pune	
11	सातारा ..	1,954	3,527	5,481	83	428	794	99.25	Satara	
12	सांगली ..	1,409	2,267	3,676	92	430	507	100.00	Sangli	
13	सोलापूर ..	1,782	4,201	5,983	66	379	855	100.00	Solapur	
14	कोल्हापूर ..	1,479	2,231	3,710	74	229	832	99.52	Kolhapur	
15	औरंगाबाद ..	921	2,110	3,031	44	254	635	97.86	Aurangabad	
16	जालना ..	559	1,495	2,054	34	285	395	66.61	Jalna	
17	परभणी ..	866	3,684	4,550	50	336	683	78.15	Parbhani	
18	बीड ..	1,135	3,522	4,657	51	383	699	82.82	Beed	
19	नांदेड ..	1,231	4,669	5,900	64	585	854	97.16	Nanded	
20	उस्मानाबाद ..	855	2,800	3,655	54	392	492	96.47	Osmanabad	
21	लातूर ..	1,077	2,497	3,574	56	319	571	95.48	Latur	
22	बुलढाणा ..	1,200	1,357	3,057	37	239	626	84.82	Buldana	
23	अकोला ..	1,316	2,471	3,787	40	230	685	86.16	Akola	
24	अमरावती ..	1,182	2,456	3,638	36	236	635	92.43	Amravati	
25	यवतमाळ ..	1,261	3,337	4,598	38	298	836	92.89	Yavatmal	
26	वर्धा ..	608	1,378	1,986	39	205	370	88.94	Wardha	
27	नागपूर ..	927	2,093	3,020	56	214	519	87.97	Nagpur	
28	भंडारा ..	685	1,803	2,488	61	304	943	98.13	Bhandara	
29	चंद्रपूर ..	753	2,055	2,818	48	352	554	83.18	Chandrapur	
30	गडचिरोली ..	437	1,624	2,061	22	523	241	82.53	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य ..		37,123	84,184	1,21,307	55	272	20,790	93.69	Maharashtra State	

जाबाका.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई यांनी प्रकाशित केलेले “रस्ते व पूल सांख्यिकी वृत्तिका १९८८-८९”

Source.—“Roads & Bridges Statistic 1988-89” Published by Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तबला क्रमांक/TABLE No. 22-6

३१ मार्च १९८९ रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी
Railways Route Length as on 31st March 1989 in the State

(कि.मी./k.m.)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/वर्ष Year	ब्रॉडगेज Broad guage	मिटरगेज Metre guage	नॅरोगेज Narrow guage	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	1960-61	2,767	1,197	1,093	5,057	
2	1970-71	2,752	1,308	1,102	5,162	
3	1975-76	2,752	1,308	1,102	5,162	
4	1980-81	3,131	994	1,100	5,225	
5	1985-86	3,334	995	1,103	5,432	
6	1986-87	3,333	995	1,103	5,431	
7	1987-88	3,347	1,039	1,048	5,434	
1	बृहन्मुंबई	99	99	Greater Bombay
2	ठाणे	285	285	Thane
3	रायगड	171	..	20	191	Raigad
4	रत्नागिरी	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	Sindhudurg
6	नाशिक	223	42	..	265	Nashik
7	धुळे	30	30	Dhule
8	जळगाव	456	..	56	512	Jalgaon
9	अहमदनगर	196	196	Ahmadnagar
10	पुणे	270	..	44	314	Pune
11	सातारा	134	134	Satara
12	सांगली	70	16	83	169	Sangli
13	सोलापूर	220	42	186	448	Solapur
14	कोल्हापूर	37	37	Kolhapur
15	औरंगाबाद	172	..	172	Aurangabad
16	जालना	Jalna
17	परभणी	289	..	289	Parbhani
18	बीड	40	7	..	47	Beed
19	नांदेड	226	..	226	Nanded
20	उस्मानाबाद	70	70	Osmanabad
21	लातूर	57	57	Latur
22	बुलढाणा	87	87	Buldana
23	अकोला	95	200	60	355	Akola
24	अमरावती	84	..	64	148	Amravati
25	यवतमाळ	72	..	65	137	Yavatmal
26	वर्धा	116	..	34	150	Wardha
27	नागपूर	238	..	133	371	Nagpur
28	भंडारा	175	..	128	303	Bhandara
29	चंद्रपूर	183	..	152	335	Chandrapur
30	गडचिरोली	19	19	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,351	994	1,092	5,437	Maharashtra State

आधार.—संबंधित रेल्वेची विभागीय कार्यालये.

Source.—Divisional Offices of the concerned Railway.

परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.7

रस्ते/Roads

(किलोमीटर मध्ये)
(In Kilometre)

वंगवारीनुसार रस्त्यांची लांबी/Road length according to different classes 1988-89

रस्त्यांची वर्गीकरण/Classification of roads									
अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	राष्ट्रीय महामार्ग National highways	राज्य महामार्ग State highways	प्रमुख जिल्हा रस्ते Major district roads	इतर जिल्हा रस्ते Other district roads	ग्रामीण रस्ते Village roads	अवर्गीकृत रस्ते @Unclassified roads	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बुलढुर्ग	..	49	49	*Greater Bombay
2	ठाणे	..	1,125	838	966	2,058	..	5,225	Thane
3	रायगड	..	1,131	404	672	1,472	..	3,885	Raigad
4	रत्नागिरी	..	206	910	1,116	1,233	..	4,701	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	108	691	745	1,085	..	3,250	Sindhudurg
6	नाशिक	..	235	1,686	2,037	4,315	1,376	11,910	Nashik
7	मुळे	..	149	1,389	1,634	3,614	864	9,267	Dhule
8	जळगाव	..	140	1,195	1,499	3,814	1,099	9,428	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	60	1,732	2,570	4,311	..	11,915	Ahmednagar
10	पुणे	..	361	1,335	2,571	3,226	..	9,537	Pune
11	सातारा	..	130	928	1,856	4,056	..	8,721	Satara
12	सांगली	..	30	901	1,952	2,272	..	7,865	Sangli
13	सोलापूर	..	160	1,469	2,523	3,573	74	9,886	Solapur
14	कोल्हापूर	..	46	903	1,438	1,702	116	5,770	Kolhapur
15	औरंगाबाद	937	734	1,272	414	4,444	Aurangabad
16	जालना	729	916	498	21	2,960	Jalna
17	परभणी	1,133	1,528	1,872	137	5,653	Parbhani
18	बीड	1,210	1,315	1,396	..	5,413	Beed
19	नांदेड	1,270	1,624	3,036	856	7,574	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	79	823	919	1,415	..	4,035	Osmanabad
21	लातूर	768	1,223	813	..	4,121	Latur
22	बुलढाणा	979	1,006	633	..	3,605	Buldana
23	अकोला	..	100	1,090	1,158	1,079	..	4,211	Akola
24	अमरावती	..	74	1,286	1,070	1,294	..	4,385	Amravati
25	यवतमाळ	..	65	1,354	905	1,514	..	5,174	Yavatmal
26	वर्धा	..	108	517	418	872	12	2,467	Wardha
27	नागपूर	..	230	841	943	2,873	32	5,560	Nagpur
28	भंडारा	..	102	752	991	2,432	778	6,363	Bhandara
29	चंद्रपूर	773	1,229	1,926	..	4,992	Chandrapur
30	गडचिरोली	855	703	1,439	..	3,334	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,916	30,761	37,798	37,351	61,095	5,779	1,75,700	Maharashtra State

टीप—*पूर्व व पश्चिम दृष्टी मार्गांचे राष्ट्रीय महामार्ग म्हणून केलेले पूर्वीचे चुकीचे वर्गीकरण दुरुस्त केल्यामुळे घट झाली आहे.

Decline due to rectification of wrong classification of Eastern and Western Express Highways as National Highways done previously.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Public works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

रस्ते/Roads

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.8

पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्याची लांबी
Road length according to surface type

(1988-89)

(किलोमीटर मध्ये)
(In kilometres)

अ.नु. क्रमांक Serial No.	जिल्हा	सिमेंट काँक्रीट आणि डांबरी रस्ते Cement concrete and Black topped roads	खडोचे रस्ते Water bound macadam roads	अपृष्ठांकित रस्ते Unsurfaced roads	अवर्गीकृत रस्ते Unclassified roads-	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मंबई	49	49	Greater Bombay
2	ठाणे	1,918	3,127	180	..	5,225	Thane
3	रायगड	1,752	1,298	835	..	3,885	Raigad
4	रत्नागिरी	1,447	1,565	1,689	..	4,701	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,116	1,338	796	..	3,250	Sindhudurg
6	नाशिक	1,988	7,093	1,453	1,376	11,910	Nashik
7	धुळे	1,367	5,262	1,774	864	9,267	Dhule
8	जळगाव	1,576	4,135	2,618	1,099	9,428	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,247	5,182	4,486	..	11,915	Ahmadnagar
10	पुणे	2,026	3,097	4,414	..	9,537	Pune
11	सातारा	1,954	3,527	3,240	..	8,721	Satara
12	सांगली	1,409	2,267	4,189	..	7,865	Sangli
13	सोलापूर	1,782	4,201	3,829	74	9,886	Solapur
14	कोल्हापूर	1,479	2,231	1,944	116	5,770	Kolhapur
15	औरंगाबाद	921	2,110	999	414	4,444	Aurangabad
16	जालना	559	1,495	885	21	2,960	Jalna
17	परभणी	866	3,684	966	137	5,653	Parbhani
18	बीड	1,135	3,522	756	..	5,413	Beed
19	नांदेड	1,231	4,569	918	856	7,574	Nanded
20	उस्मानाबाद	855	2,800	380	..	4,035	Osmanabad
21	लातूर	1,077	2,497	547	..	4,121	Latur
22	बुलढाणा	1,200	1,857	548	..	3,605	Buldana
23	अकोला	1,316	2,471	424	..	4,211	Akola
24	अमरावती	1,182	2,456	747	..	4,385	Amravati
25	यवतमाळ	1,261	3,337	576	..	5,174	Yavatmal
26	वर्धा	608	1,378	469	12	2,467	Wardha
27	नागपूर	927	2,093	2,508	32	5,560	Nagpur
28	भंडारा	685	1,803	3,097	778	6,363	Bhandara
29	चंद्रपूर	753	2,065	2,174	..	4,992	Chandrapur
30	गडचिरोली	437	1,624	1,273	..	3,334	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		37,123	84,084	48,714	5,779	1,75,700	Maharashtra State

टीप.- १९८८-८९ करिता सिमेंट काँक्रीट व डांबरी रस्त्याची वेगळी माहिती उपलब्ध नाही.

Note.— Information on cement concrete roads and black topped roads is not available separately for 1988-89.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.9

महाराष्ट्र राज्यसोळदारत असलेली मोटार वाहने (३१ मार्च १९८९)
Number of motor vehicles in operations (31st March 1989)

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनांचा प्रकार (2)	बृहन्मुंबई Great. Bombay (3)	ठाणे Thane (4)	रायगड Raigad (5)	रत्नागिरी Ratnagiri (6)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (7)	नाशिक Nashik (8)	धुळे Dhule (9)	जळगाव Jalgaon (10)	अहमदनगर Ahmadnagar (11)	वाहनांचा प्रकार Class of Vehicle (12)
1	मोटर सायकली	69,258	21,439	5,832	4,494	2,328	34,223	11,041	15,115	25,208	Motor Cycles
2	स्कुटर	1,24,022	29,799	3,708	4,248	2,951	22,039	7,706	11,177	15,071	Scooters
3	मोपेड	28,251	9,401	2,376	1,757	753	21,683	8,727	24,877	25,673	Mopeds
4	मोटर गाड्या	2,32,588	12,799	3,929	1,965	736	7,938	1,579	2,371	3,827	Motor Cars
5	टॅक्सी कॉन्ज	34,338	553	132	49	16	1,205	249	111	161	Taxis Cabs
6	स्वयंचालित रिक्शा	24,577	13,560	1,831	1,666	669	6,054	1,884	4,428	3,055	Auto Rickshaws
7	स्टेज कॉरेजेस	3,147	604	487	506	278	640	455	556	563	Stage Carriages
8	कॉन्ट्रॅक्ट कॉरेजेस	2,008	868	53	25	18	35	..	14	6	Contract Carriages
9	सार्वजनिक वाहने	29,102	19,939	4,089	2,331	875	7,627	3,208	3,710	4,246	Public Carriages
10	खाजगी वाहने	18,200	2,425	397	331	163	1,020	377	505	622	Private Carriages
11	रणवाहिका	840	192	45	26	7	58	19	16	48	Ambulances
12	शाळेच्या बसेस	533	99	7	6	3	47	11	16	19	School Buses
13	खाजगी प्रवासी वाहने	1,439	616	73	26	13	136	4	..	9	Private Services Vehicles
14	अनुमान (ट्रॅलर)	927	631	178	105	21	6,075	2,663	4,131	4,598	Trailers
15	ट्रॅक्टर	977	585	230	94	24	6,163	2,838	3,914	5,166	Tractors
16	इतर	17,951	3,902	1,023	567	252	5,449	1,008	1,481	2,453	Others
एकूण		5,88,158	1,17,322	23,690	18,196	8,210	1,20,392	41,769	72,422	90,725	Total

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.9—contd.

अनुक्रमिक Serial No.	वाहनांचा प्रकार (2)	पुणे Pun.	सातारा Satara	सांगली Sangli	सोलापूर Solapur	कोल्हापूर Kolhapur	औरंगाबाद Aurangabad	जालना Jalna	परभणी Parbhani	बीड Beed	नांदेड Nanded	उस्मानाबाद Osmanabad	लातूर Latur	Class of Vehicles (2)
(1)	(2)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(2)
1	मोटर सायकली	85,836	13,921	14,988	15,196	19,046	17,190	4,228	3,954	4,141	5,321	1,915	2,754	Motor Cycles
2	स्कूटर्स	1,14,930	7,704	12,228	15,658	24,242	19,773	1,480	1,342	1,872	3,688	318	1,470	Scoters
3	मोपेड	94,916	14,155	14,785	21,010	27,084	18,297	3,283	5,493	3,873	6,972	1,129	3,300	Mopeds
4	मोटर गाड्या	21,031	2,116	2,735	3,307	5,650	2,831	529	262	292	537	98	396	Motor Cars
5	टॅक्सी कॅबज	1,978	331	35	95	159	478	43	16	14	17	2	32	Taxi Cabs
6	स्वयंचालित रिक्शा	22,736	2,477	2,151	1,503	6,449	4,753	483	44	127	460	113	288	Authorickshaws
7	स्टेज करिजेस	1,323	579	547	638	657	425	94	298	345	352	217	340	Stage Carriages
8	कॉन्ट्रॅक्ट करिजेस	134	3	3	17	37	41	1	2	Contract Carriage
9	सार्वजनिक वाहने	18,550	4,037	3,673	2,920	6,821	3,895	674	477	913	1,789	757	1,180	Public Carriages
10	खाजगी वाहने	7,881	169	263	1,043	1,098	499	23	150	141	128	29	62	Private Carriages
11	रुग्णवाहिका	339	27	17	43	46	29	2	9	5	9	2	4	Ambulances
12	शाळेच्या बसेस	57	15	7	7	7	17	1	4	4	5	1	6	School Buses
13	खाजगी प्रवासी वाहने	1,362	8	5	141	10	38	1	..	2	3	Private Service Vehicles
14	अनुयायन (ट्रेलर)	3,810	3,667	3,309	2,020	4,769	2,327	930	648	584	660	410	706	Trailors
15	ट्रॅक्टरस	3,337	3,291	2,127	2,169	5,719	2,440	779	696	530	670	617	725	Tractors
16	इतर	16,311	1,919	1,577	1,357	2,023	1,773	355	457	867	613	323	452	Others
एकूण		3,94,531	54,419	58,450	67,124	1,03,877	74,806	12,965	13,860	13,761	21,231	5,931	11,715	Total

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.9—Contd.

अनु- क्रमांक Serial No.	वाहनांचा प्रकार (2)	बुलढाणा Buldana (24)	अकोला Akola (25)	अमरावती Amravati (26)	यवतमाळ Yavatmal (27)	वर्धा Wardha (28)	नागपूर Nagpur (29)	भंडारा Bhandara (30)	चंद्रपूर Chandrapur (31)	गडचिरोली Gadchiroli (32)	महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State (33)	Class of Vehicles
(1)	(2)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	2
1	मोटर सायकली	5,361	6,195	5,481	3,641	3,305	24,783	3,903	4,153	797	4,35,047	Motor Cycles
2	स्कुटर्स	1,802	8,354	9,007	2,993	4,097	49,087	4,512	4,822	169	5,09,369	Scooters
3	मोपेड	6,115	16,269	22,170	9,187	6,661	73,286	10,154	8,738	444	4,90,819	Mopeds
4	मोटर गाड्या	432	1,567	1,932	510	1,197	8,667	813	1,145	42	3,23,031	Motor Cars
5	टॅक्सी कॅबज	73	168	227	157	42	844	48	159	13	41,745	Taxi Cabs
6	स्वयंचालित रिक्शा	54	303	919	536	127	5,322	101	436	8	1,07,114	Authorickshaws
7	स्टेज करिजेस	369	349	398	336	169	435	184	251	4	15,546	Stage Carriages
8	कॉन्ट्रॅक्ट करिजेस	—	9	37	—	—	71	3	1	1	3,387	Contract Carriages
9	सार्वजनिक वाहने	901	2,137	2,146	966	612	8,382	1,083	1,867	118	1,39,025	Public Carriages
10	खाजगी वाहने	140	332	566	182	132	1,616	306	492	46	39,338	Private Carriages
11	रणवाहिका	21	17	14	2	13	113	18	55	3	2,039	Ambulances
12	घाळीच्या बसेस	2	7	9	7	2	18	4	22	4	947	School Buses
13	खाजगी प्रवासी वाहने	4	5	5	—	10	109	18	29	1	4,067	Private Service Vehicles
14	अनुगण (ट्रेलर)	1,261	1,354	1,327	489	301	1,494	1,214	852	242	51,939	Trailors
15	ट्रॅक्टर्स	1,279	1,396	1,332	459	311	1,481	1,217	1,017	246	51,703	Tractors
16	इतर	623	1,333	1,087	798	228	4,667	980	1,472	148	73,464	Others
एकूण		18,437	39,795	46,651	20,263	17,207	1,80,375	24,558	25,511	2,286	22,88,580	Total

आधार.—बेसिक रोड ट्रान्स्पोर्ट स्टॅटिस्टिक्स, रिलीझिंग टू मोटर व्हेइकल डिपार्टमेंट, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Basic Road Transport Statistics, relating to Motor Vehicle Department, Maharashtra State, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

राष्ट्रीयीकृत मार्ग परिवहन/Nationalised Road Transport

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-10

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची काही माहिती
Operations of Maharashtra State Road Transport Corporations

(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	वाच	विभाग/Region					Item
		मुंबई Bombay	पुणे Pune	औरंगाबाद Aurangabad	नागपूर Nagpur	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	वर्ष अखेरीस असलेले मार्ग (संख्या)	5367	4986	2664	3150	16,167	No. of routes as at the end of the year
2	मार्गांची एकूण लांबी (कि. मी.) ..	292649	335983	204589	195237	1028278	Route distance (km.)
3	मार्गांची सरासरी लांबी (कि. मी.) ..	54.49	67.39	76.80	61.98	63.60	Average route distance (km.)
4	सरासरी दैनिक प्रभावी अंतर (लाख कि. मी.).	10.65	9.90	5.81	6.72	33.07	Average per day effective kilo- metres operated (in lakh).
5	वर्षभरात महामंडळाजवळ असलेल्या गाड्यांची सरासरी संख्या.	4620	3859	2205	2702	13386	Average No. of buses held during the year.
6	रस्त्यावरील गाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या.	4010	3454	1945	2353	11762	Average No. of buses on road per day.
7	गाड्यांचा सरासरी वापर (कि. मी.) ..	265.70	286.50	298.50	285.40	281.20	Average Vehicles utilization (km.).
8	भार गुणकाची टक्केवारी (लोड फॅक्टर)	80.47	80.44	79.71	81.34	80.22	Percentage load factor
9	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाखांत) ..	25.14	15.33	9.23	9.96	59.66	No. of passengers travelled per day (in lakh).
10	दर प्रवाशामागे प्रवास केलेले सरासरी अंतर (कि. मी.).	17.99	27.41	26.72	28.35	23.49	Average distance travelled per passenger (km.).
11	बाहतुकीपासूनचे वार्षिक उत्पन्न (लाख रु.).	20715	18567	10736	12116	62134	Total traffic receipts during the year (in lakh Rs.).
12	दर प्रवाशामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (रुपयात).	2.26	3.32	3.19	3.33	2.85	Average earnings per passenger (in Rs.).

आधार.—महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Road Transport Corporation, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

(५) जहाज वाहतूक/Shipping

तबता क्रमांक/TABLE No. 22-11

मुंबई गोदीत आलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा ध्येयपारी) जहाजांची संख्या व त्यांनी चुकते केलेले शुल्क
 Number of steam and square rigged vessels (Government and merchant) which enter the Bombay docks or were berthed at the harbour walls and paid dues

वर्ष Year	गोदीत आलेली जहाजे Vessels which entered the docks		बंदराजवळ नांगरलेली जहाजे Vessels berthed at harbour walls		एकूण Total	
	संख्या Number	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage	संख्या Number	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage	संख्या Number	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1988-89	1,689	63,12,898	374	26,78,873	2,063	89,91,771

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administration Report of Bombay Port Trust.

22. परिवहन/TRANSPORT

(५) जहाज वाहतूक/Shipping

तबता क्रमांक/TABLE No. 22-12

मुंबई येथील जहाजे दुरुस्त करण्याच्या गोदीत आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन
 Number and tonnage of vessels docked in Merewether and Hughes dry docks in Bombay

वर्ष Year	मेरेवेदर जहाज दुरुस्तीची गोदी Merewether dry dock		ह्यूजेस जहाज दुरुस्तीची गोदी Hughes dry dock		एकूण Total	
	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1988-89	33	25157.71	49	129573.20	82	154730.91

तबता क्र./TABLE No. 22.13

बहाज वाहतुक/Shipping

तस्ता क्रमं किं/TABLE No. 22-13

मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक: (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नाविकतून होणारी प्रवासी वाहतूक वाहतून)

Number of passengers arrived and departed from Bombay port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries)

(1988-89)

क्र.सं. Serial No.	नाम (2)	बेगारे/Inward			बाहेर जाणारे/Outward			मार्ग (1)
		खोली/Saloon	नीतळ/Deck	एकूण/Total	खोली/Saloon	नीतळ/Deck	एकूण/Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	युरोप (यू. के. बंदरे, जिनेव्हा, मासिलस आणि इतर बंदरे).	42	..	42	Europe (U. K. ports, Geneva, Marseilles and other ports).
2	रेड सी पोर्ट्स (एडेन, दिब्रुटी, असाब, मासवाजेहा सोडून मुदान बंदर).	Red Sea ports (Aden, Djibouti, Assab, Massawa port Sudan excluding Jeddah).
3	जेहा (यात्री)	240	4,86	4,626	240	4,435	4,675	Jeddah (pilgrims)
4	कराची	7	..	7	49	..	49	Karachi
5	कोलंबो	361	..	361	Colombo
6	आस्ट्रेलिया (ब्रिसबेन, सिड्ने, मेलबोर्न).	Australia (Brisbane, Sydney, Melbourne).
7	अफिरूकेडील (सिंगापूर, बॅंकोक, हाँगकाँग आणि जपान व फाउरस(कोसह).	Far East (including Singapore, Bankok, Hongkong and Japan Kaurasaki).
8	आफ्रिका पूर्व (मोबासा, आझीबार, दार-इ-सलम, मोझांबिक, बेरा आणि लॉरेंस, मासिलस पोर्ट लुइस बंदरासह).	54	..	54	Africa East (Mombasa, Zanzibar, Dar-es-Salam, Mozambique, Beira and Lourenco, Marques and port Louis).
9	दक्षिण आफ्रिका (डर्बान, ग्रॅव्हमटन, एलिझाबेथ बंदर, केप टाउन आणि मोसलबे).	Africa South (Durban Grahamston, Port Elizabeth Cape Town and Mossel Bay).
10	अमेरिका (सॅनफ्रांसिस्को, न्यूयॉर्क, बॉस्टन, मॉन्ट्रीअल आणि ह्यूस्टन).	America (San Francisco, New York, Vancouver, Boston, Montreal and Houston).

11	परिसरगत गल्फ पोर्ट्स (कोराम- माहूर, मिनाल अहमदी, बबोर, रस्तानुरा देहली, दुबाई दोहा, बंदूर, माणूर, सतरा).	29	..	29	970	..	970	Persian Gulf ports (Khoramshahr, Minal Ahmadi, Abadan, Rastanura, Baherin, Dubai, Doha, Bandur, Mashurs and Basrah).
12	इतर बंदरे.	1,900	..	1,900	548	..	548	Other ports
	एकूण	2,633	4,386	7,019	1,807	4,435	6,242	Total
किनाऱ्याची								
13	मोक्ष किनारा (जजिरा, श्रोकंधन हून दोबोछ, जयगड, रत्नागिरी, विजयपुर, मालवण आणि पणजी).	430	9,381	9,811	491	11,141	11,632	Coastal Konkan coast (Janjira, Shriwardhan, Hamai, Dabhol, Jaigad, Ratnagiri, Vijayadurg, Malawan and Panjim).
14	भारताचा पूर्वे किनारा (कलकत्ता, मद्रास).	East coast of India (Calcutta, Madras)
	एकूण	3,063	13,767	16,830	2,298	15,576	17,874	Total

22. परिवहन/TRANSPORT

जहाज वाहतूक/Shipping

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-14

महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवासी वाहतूक

Passenger Traffic at the minor ports of Maharashtra State

(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव	बिगर यांत्रिक जहाजाने By Non-mechanised vessels	यांत्रिक जहाजाने By Mechanised vessels	बोटाने By Steamer	एकूण Total	Name of the Port
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	डहानू	7,87,606	2,22,238	..	10,09,844	Dahanu
2	सातपाटी	3,11,668	3,11,668	Satpati
3	दातिवरे	69,899	80,750	..	1,50,649	Dantiware
4	मनोरी	17,66,513	..	17,66,513	Manori
5	कल्याण	1,74,640	1,74,640	Kalyan
6	वरसोवा	34,33,706	..	34,33,706	Versova
7	मोरा **	10,644	9,29,420	..	9,40,064	Mora
8	कारंजा	2,14,704	..	2,14,704	Karanja
9	रेवस	77,137	4,30,797	..	5,07,934	Rewas
10	अलिबाग	1,22,790	1,22,790	Alibag
11	राजपुरी/दिघी	1,20,611	1,45,970	..	2,66,581	Rajpuri/Dighi
12	हर्णे	2,36,760	2,36,760	Harnai
13	दाभोल	8,69,000	5,11,000	..	13,80,000	Dabhol
14	जायगड **	6,12,510	23,585	2,883	6,38,978	Jaigad
15	रत्नागिरी	5,27,970	5,27,970	Ratnagiri
16	पुर्णागड	3,50,268	3,50,268	Purnagad
17	जैतापूर	3,09,571	..	3,096	3,12,667	Jaitapur
18	विजयदुर्ग	2,51,940	..	2,607	2,54,547	Vijaydurg
19	देवगड **	7,32,550	..	2,598	7,35,148	Deogad
20	आचरे	2,84,800	2,84,800	Achare
21	मालवण	8,03,680	8,03,680	Malvan
22	किरणपाणी	3,12,650	3,12,650	Kiranpani
23	नवापूर	1,01,431	1,01,431	Nawapur
24	केलवा-माहिम	58,100	58,100	Kelwa-Mahim
25	बसई	76,280	76,280	Bassein
26	बान्द्रे	66,482	66,482	Bandra
27	धरमतार	28,380	28,380	Dharamtar
28	तिवारी (वरोडा)	78,770	78,770	Tiwari (Varoda)
29	इतर **	2,11,823	86,912	..	2,98,735	Others
	एकूण **	75,87,960	78,45,595	11,184	1,54,44,739	Total

टीप.—मुंबई बंदर सेवेतील वाहतूक मोरा व रेवस बंदरातील यांत्रिक जहाज वाहतूकीखाली दर्शविली आहे.

Note.—Passenger traffic under Bombay harbour services is shown under mechanised vessels in Mora and Rewas.

आधारी.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

जहाज वाहतूक/Shipping

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.15

महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल
Cargo (imports and exports) handled at minor ports of Maharashtra State

(1988-89)

(टन/In tonnes)

क्रमांक Serial No.	बंदराचे नांव	आयात Imports	निर्यात Exports	एकूण Total	Name of the port
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	डहानू	Dahanu
2	तारापूर	Tarapur
3	सातपाटी	Satpati
4	केळवा-महिम	Kelwa-Mahim
5	अर्नाळा (दातीवरे)	Arnala (Dativare)
6	बसई	8	8	Bassein
7	मनोरी	9	9	Manori
8	कल्याण	8	8	8	Kalyan
9	ठाणे	Thane
10	वसोबा	Vasoba
11	टुमॅ	1,122	1,122	Trombay
12	पनवेल (उलवा)	7,220	..	7,220	Panvel (Ulwa)
13	मोरा	Mora
14	कारंजा	541	Karanja
15	मांदवा	480	..	480	Mandwa
16	अलिबाग (धरमतूर)	5,611	98	5,709	Alibag (Dharamtor)
17	रेवढंडा	144	..	144	Revdanda
18	बोलीमांडीया	Borlimandia
19	राजपुरी	646	..	646	Rajpuri
20	श्रीवर्धन	269	..	269	Shriwardhan
21	बाणकोट	597	1	598	Bankot
22	कोल्हा	Kolshi
23	हर्नाई	225	..	225	Harnai
24	दाभोळ	2,933	..	2,933	Dabhol
25	पालशेत	Palshet
26	बोरिया	12	4	16	Boria

तक्ता क्रमांक/TABLE No 22.15—contd.

(टनांत/In tonnes)

1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
27	जयगड	1,330	..	1,330	Jaigad
28	तिवारी (वरोडा)	118	..	118	Tiwari (Varoda)
29	रत्नागिरी (परदेशात)	2,14,897	900	2,15,777	Ratnagiri (Foreign)
30	पुर्णागड	Purnagad
31	जतापूर	507	6	513	Jaitapur
32	विजयदुर्ग	1,441	135	1,576	Vijaydurg
33	देवगड	1,295	1	1,296	Deogad
34	आचरे	161	..	161	Achara
35	मालवण	1,089	..	1,089	Malwan
36	वेंगुर्ला	6,20,473	6,20,473	Vengurla
37	रेडो (परदेशात)	Redi (Foreign)
38	किरणपाणी	Kiranpani
	एकूण ..	2,38,958	6,23,301	8,62,259	Total

माधार.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Port Officer, Government of Maharashtra Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

हवाई वाहतूक/Air Traffic

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.16

निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व मालवाहतूक
Passenger and freight traffic originating at various Airports

(इंडियन एअर लाईन्स)/(Indian Air Lines)

(1988-89)

क्रमांक ial No.	बाब (2)	तपशील Particulars (3)	Item (2)
1	प्रवाशांची एकूण संख्या मुंबई विमानतळावरील (लाह्यात) ..	22.46	Total number of passengers carried (From Bombay Air Port)
2	महाराष्ट्रातील विमानतळावरून (मुंबई वगळून) झालेली प्रवासी वाहतूक (लाह्यात) ..	2.21	Passengers carried from airport in Maharashtra (Excluding Bombay Air Port)
3	एकूण माल वाहतूक मुंबई विमानतळावरून (टनात) ..	22,528	Total freight carried (tonnes). (From Bombay Air Port)
4	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या विमानतळावरून झालेली माल वाहतूक (मुंबई वगळून) (टनात) ..	900	Total freight carried from airports in Mahara-shtra (tonnes) (excluding Bombay Air Port)

माधार.—इंडियन एअर लाईन्स, मुंबई.

Source.—Indian Air Lines, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

रस्ते/Roads

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-17

वाणिज्य विषयक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी (वर्गवार विभागणी)

Distribution of Road length according to the Traffic intensity (Tonnes) of Commercial vehicles

(1984-85)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	राष्ट्रीय महामार्ग National Highway			राज्य महामार्ग State Highway			प्रमुख जिल्हा मार्ग Major district Roads	इतर जिल्हा मार्ग Other district Roads	District
		सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic intensity per day			सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic intensity per day			सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic intensity per day	सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic intensity per day	
		१५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1500 tonnes or less			१५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1500 tonnes or less			१५०० टना पेक्षा अधिक Above 1500 tonnes	१५०० टना पेक्षा अधिक Above 1500 tonnes	
		१५०१ ते १२००० टन 1501 to 12000 tonnes	१२००० टना- पेक्षा अधिक Above 12000 tonnes	१५०१ ते १२००० टन 1501 to 12000 tonnes	१२००० टना- पेक्षा अधिक Above 12000 tonnes	१५०० टना पेक्षा अधिक Above 1500 tonnes	१५०० टना पेक्षा अधिक Above 1500 tonnes			
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	44	5	Greater Bombay
2	ठाणे	233	83	377	84	481	119	Thane
3	रायगड	11	202	456	394	3	66	Raigad
4	रत्नागिरी	111	102	169	364	77	13	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	108	..	218	206	111	..	Sindhudurg
6	नाशिक	235	44	725	52	1,121	25	Nasik
7	धुळे	121	25	59	504	26	196	Dhule
8	जळगांव	144	157	709	..	285	73	Jalgaon
9	अहमदनगर	37	23	151	654	321	1,225	Ahmednagar
10	पुणे	131	214	108	536	134	377	Pune
11	सातारा	129	60	483	60	676	212	Satara
12	सांगली	30	..	442	129	397	73	Sangli
13	सोलापूर	155	..	909	..	207	530	Solapur
14	कोल्हापूर	45	108	543	118	470	214	Kolhapur
15	औरंगाबाद	711	20	339	30	Aurangabad
16	जालना	238	274	..	67	..	Jalna
17	परभणी	272	331	139	109	2	Parbhani
18	बीड	768	378	..	73	..	Beed
19	नांदेड	99	625	90	172	103	Nanded
20	उस्मानाबाद	79	129	334	..	75	..	Osmanabad
21	लातूर	48	435	..	145	..	Latur
22	बुलढाणा	82	34	491	..	267	47	Buldhana
23	अकोला	100	50	673	..	558	43	Akola
24	अमरावती	74	205	548	..	95	30	Amravati
25	यवतमाळ	65	76	558	25	309	56	Yavatmal
26	वर्धा	108	..	303	21	259	9	Wardha
27	नागपूर	235	..	369	13	247	143	Nagpur
28	भंडारा	96	..	349	..	434	58	Bhandara
29	चंद्रपूर	552	40	72	31	Chandrapur
30	गडचिरोली	256	238	Gadchiroli

टोप.—१५०० टनापेक्षा कमी वाहतूक सघनता असलेली रस्ते लांबी प्रमुख जिल्हामार्ग व इतर जिल्हामार्ग ह्यांचेबाबत येथे दर्शविलेली नाही.

Note.—Road length traffic intensity of 1500 tonnes and below has not been shown here in case of major district roads and other district roads.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग (वाहन गणती), महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department (Traffic Census), Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

२३. पणन व साठवणूक :

२३.१. या विभागात नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या व शिधा-वाटप/रास्त भावांची दुकाने, शासकीय गोदाम साठवणूक क्षमता याबाबत आकडेवारी दिली आहे.

23. MARKETING AND STORAGE :

23.1. In this section data on number of regulated markets and an authorised ration/fair price shops and storage capacity in Government warehouses are given.

23. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.1

जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या
Number of regulated Markets by district
(1988-89)

क्रमक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या Number of regulated markets (3)	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठेमागे असलेल्या व्हडांची संख्या No. of Average villages served per regulated market (4)	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठेमागे असलेली सरासरी ध्याप्ती (कि. मी.) Average area served per regulated market (Sq. km.) (5)	जिल्हा District (2)
1	बृहन्मुंबई	1	..	603	Greater Bombay
2	ठाणे	6	291	1,593	Thane
3	रायगड	9	203	794	Raigad
4	रत्नागिरी	1	1,388	8,249	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	Sindhudurg
6	नाशिक	11	158	1,412	Nashik
7	धुळे	8	190	1,644	Dhule
8	जळगाव	12	123	980	Jalgaon
9	अहमदनगर	12	125	1,421	Ahmednagar
10	पुणे	11	159	1,422	Pune
11	सातारा	9	157	1,165	Satara
12	सांगली	5	142	1,714	Sangli
13	सोलापूर	10	110	1,487	Solapur
14	कोल्हापूर	4	291	1,905	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8	157	1,269	Aurangabad
16	जालना	5	180	1,522	Jalna
17	परभणी	11	129	1,003	Parbhani
18	बीड	8	152	1,328	Beed
19	नांदेड	13	110	808	Nanded
20	उस्मानाबाद	6	117	1,252	Osmanabad
21	लातूर	8	109	922	Latur
22	बुलढाणा	11	116	878	Buldhana
23	अकोला	13	119	813	Akola
24	अमरावती	13	131	939	Amravati
25	यवतमाळ	13	135	1,045	Yavatmal
26	वर्धा	6	169	1,052	Wardha
27	नागपूर	9	184	1,103	Nagpur
28	भंडारा	9	180	1,024	Bhandara
29	चंद्रपूर	8	183	1,311	Chandrapur
30	गडचिरोली	3	504	5,144	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		243	162	1,266	Maharashtra State

आधार.—पणन उपसंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

23. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 23.2

साठवणीचे घटक, क्षमता आणि संख्या
Number and capacity of storage units

(मॅट्रिक टनांत/In Metric Tonnes)

अनुक्रमिक Serial No.	संस्थेचे नाव	1987-88		1988-89		Name of Agency
		संख्या No.	क्षमता Capacity	संख्या No.	क्षमता Capacity	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	भारतीय अन्न महामंडळ	23	14,44,549	17	10,54,185	Food Corporation of India.
2	राज्य वखार महामंडळ	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	State Warehousing Corporation.
3	केंद्रीय वखार महामंडळ	Central Warehousing Corporation.
4	इतर	Other
एकूण		23	14,44,549	17	10,54,185	Total

टीप.—उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार.—अन्न व नाणरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

23. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23-3

शासकीय गोदामांची संख्या व त्यांची क्षमता
Number and capacity of State Owned Warehouses
(1988-89)

(गोदामाची क्षमता मे. टनांत)
(Godown capacity in M. Ts.)

क्रम.क्रमांक Serial No.	जिल्हा District	शासकीय Government owned		भाड्याने घेतलेली Hired		भाड्याने दिलेली Let out		गोदामांची उपलब्ध क्षमता Godown capacity available		District
		गोदामे Godown	क्षमता Capacity	गोदामे Godown	क्षमता Capacity	गोदामे Godown	क्षमता Capacity	गोदामे Godown	क्षमता Capacity	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मंबई ..	20	26,507	27	82,700	47	1,09,207	Greater Bombay
2	ठाणे ..	36	16,100	1	250	2	1,500	35	14,850	Thane
3	रायगड ..	61	24,800	1	200	4	1,950	58	23,050	Raigad
4	रत्नागिरी ..	36	14,850	2	420	2	300	36	14,970	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	19	8,100	9	1,450	23	9,550	Sindhudurg
6	नाशिक ..	27	19,150	4	360	31	19,510	Nashik
7	धुळे ..	41	20,000	1	500	1	250	41	20,250	Dhule
8	जळगाव ..	32	14,100	19	5,480	51	19,580	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	78	49,000	2	1,300	76	47,700	Ahmednagar
10	पुणे (शहर) ..	22	18,979	2	1,200	24	20,179	Pune (City)
11	पुणे ..	21	21,450	21	21,450	Pune
12	सातारा ..	24	14,694	24	14,694	Satara
13	सांगली ..	29	13,760	2	800	27	12,960	Sangli
14	सोलापूर (शहर) ..	44	37,975	1	200	45	38,175	Solapur (City)
15	सोलापूर ..	14	9,677	14	9,677	Solapur
16	कोल्हापूर ..	23	10,550	23	10,550	Kolhapur
17	औरंगाबाद ..	31	17,792	3	1,013	28	16,779	Aurangabad
18	जालना ..	22	15,950	1	1,150	21	14,800	Jalna
19	परभणी ..	28	15,700	1	700	27	15,000	Parbhani
20	बीड ..	29	25,000	2	1,300	31	26,350	Beed
21	नांदेड ..	46	18,650	46	18,650	Nanded
22	उस्मानाबाद ..	30	16,200	2	500	32	16,700	Osmanabad
23	लातूर ..	27	18,770	3	1,500	30	20,270	Latur
24	बुलढाणा ..	21	8,750	29	7,200	50	15,950	Buldhana
25	अकोला ..	35	20,300	6	940	41	21,240	Akola
26	अमरावती ..	31	12,550	6	1,590	37	14,140	Amravati
27	यवतमाळ ..	35	17,500	17	4,350	52	21,850	Yavatmal
28	वर्धा ..	14	8,685	21	11,250	35	19,935	Wardha
29	नागपूर (शहर) ..	12	14,203	10	12,255	1	1,197	21	25,261	Nagpur (City)
30	नागपूर ..	4	10,405	2	6,168	6	16,623	Nagpur
31	भंडारा ..	36	20,300	36	20,300	Bhandara
32	चंद्रपूर ..	28	14,650	5	2,200	2	1,500	31	15,350	Chandrapur
33	गडचिरोली ..	19	8,650	2	300	31	8,950	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		975	5,83,847	172	1,42,313	21	11,660	1,126	7,14,500	Maharashtra Sta

आधारे — अन्न व नागरा पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source — Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

23. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तबता क्रमांक/TABLE No. 23-4

निवडक वस्तुची संस्थांद्वारे वसुली

Procurement of selected commodities by Agencies

(1988-89)

(हजार टनात/In '000 Tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ज्वारी/Jowar				भात/Paddy				Districts
		राज्य शासन State Government	भारतीय महामंडळ Food Corpora- tion of India	इतर Others	एकूण Total	राज्य शासन State Government	भारतीय महामंडळ Food Corpora- tion of India	इतर Others	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मंबई	Greater Bombay
2	ठाणे	Thane
3	रायगड	Raigad
4	रत्नागिरी	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	Sindhudurg
6	नाशिक	Nashik
7	धुळे	8	8	Dhule
8	जळगाव	Jalgaon
9	अहमदनगर	Ahmadnagar
10	पुणे	Pune
11	पुणे (शहर)	Pune (City)
12	सातारा	Satara
13	सांगली	Sangli
14	सोलापूर	Solapur
15	सोलापूर (शहर)	Solapur (City)
16	कोल्हापूर	Kolhapur
17	औरंगाबाद	Aurangabad
18	जालना	Jalna
19	परभणी	Parbhani
20	बीड	Beed
21	नांदेड	Nanded
22	उस्मानाबाद	Osmanabad
23	बुलढाणा	Buldhana
24	अकोला	Akola
25	अमरावती	Amravati
26	यवतमाळ	Yavatmal
27	वर्धा	Wardha
28	नागपूर	Nagpur
29	नागपूर (शहर)	Nagpur (City)
30	भंडारा	Bhandara
31	चंद्रपूर	..	6	..	6	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		..	6	..	6	8	8	Maharashtra State

साधन.—अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

तरता क्रमांक/TABLE No. 23.5

अधिकृत शिष्यावाटप बुकाने

Number of authorised fair price shops

1988-89

वर्ष Year	ग्रामीण/Rural				नगरीय/Urban				एकूण/Total			
	सरकारी Government	सहकारी Co-operative	इतर Others	एकूण Total	सरकारी Government	सहकारी Co-operative	इतर Others	एकूण Total	सरकारी Government	सहकारी Co-operative	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
31-3-88	..	6,477	19,417	25,894	..	2,396	5,540	7,936	..	8,873	24,957	33,830
31-3-89	..	6,831	18,705	25,536	..	2,492	6,167	8,659	..	9,323	24,872	34,195

वाधार.—अन्न व नागरो पुरबठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

24 संपर्क साधने

COMMUNICATIONS

२४.१. पोस्ट व तार कार्यालये, दूरध्वनी केंद्रे वगैरे या संबंधीची माकडवारी या विभागात दिलेली आहे.

24.1. Statistics on post and telegraph offices, Telecommunication centre etc. are given in this section.

सत्यमेव जयते

24. दळणवळण/COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 24-1

दपोल व तार घरे
No of Postal Institutions

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/वर्ष Year	दपोल घरे No. of Post Offices	प्रति दपोल घर सेवेचा लाभ मिळणारी लोकसंख्या Population served per Post Office	तार घर No. of Tele-graphic Office	दपोल पेटघा No. of Letter boxes	मूळ दूरध्वनी केंद्र No. of Telephone Exchanges	विस्तार दूरध्वनी ची संख्या No. of Telephone Connections	सार्वजनिक दूरध्वनी ची संख्या No. of Public Call Office	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
	1950-51	1,496	21,302	102	894	327	3,585	230	
	1960-61	5,437	7,699	411	9,746	529	15,259	341	
	1970-71	8,870	6,308	933	18,909	817	1,87,279	653	
	1975-76	10,112	5,113	1,338	25,497	975	2,90,198	1,224	
	1980-81	11,373	5,662	1,971	42,290	1,067	4,39,385	2,637	
	1985-86	11,302	5,506	2,321	43,720	1,132	6,69,452	3,074	
	1986-87	11,558	5,432	2,109	42,712	1,285	7,36,847	3,726	
	1987-88	11,070	5,672	1,770	41,096	1,389	7,90,381	2,957	
	1988-89	11,183	5,614	1,912	41,705	1,479	8,52,222	N.A.	
1	बृहन्मंबई ..	348	17,717	79	2,470	69	5,70,919	N.A.	Greater Bombay
2	ठाणे ..	302	11,098	42	1,672	64	35,255	96*	Thane
3	रायगड ..	390	3,811	141	2,035	52	6,055	82*	Raigad
4	रत्नागिरी ..	623	3,389	128	2,160	52	4,634	95*	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	345	2,259	129	1,318	31	2,275	64*	Sindhudurg
6	नाशिक ..	620	57,840	30	2,200	98	22,019	56	Nashik
7	धुळे ..	423	4,847	148	1,378	60	7,038	169	Dhule
8	जळगाव ..	316	25,979	124	1,066	104	10,992	116	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	348	3,883	45	1,001	110	11,500	40	Ahmednagar
10	पुणे ..	710	9,431	200	2,959	95	64,278	212	Pune
11	सातारा ..	615	3,315	154	2,476	57	7,028	91	Satara
12	सांगली ..	405	4,521	87	1,189	70	9,466	138	Sangli
13	सोलापूर ..	507	7,624	19	1,407	52	10,902	151	Solapur
14	कोल्हापूर ..	490	5,115	84	1,502	66	15,357	133	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	327	4,837	30	1,150	42	7,567	88	Aurangabad
16	जालना ..	162	6,530	14	677	28	2,447	40	Jalna
17	परभणी ..	277	5,864	19	944	32	3,230	92	Parbhani
18	बीड ..	308	4,176	18	924	20	2,311	93	Beed
19	नांदेड ..	415	4,210	27	1,166	44	3,774	128	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	270	3,813	88	723	15	1,155	66	Osmanabad
21	लातूर ..	210	4,750	86	810	22	2,856	82	Latur
22	बुलढाणा ..	334	4,512	13	1,425	43	3,949	127	Buldhar a
23	अकोला ..	374	4,884	34	1,523	30	6,066	77	Akola
24	अमरावती ..	430	13,235	66	1,581	41	6,719	97	Amravati
25	यवतमाळ ..	352	4,936	12	1,227	34	3,280	137	Yavatmal
26	वर्धा ..	181	5,119	11	897	27	2,945	101	Wardha
27	नागपूर ..	323	21,888	32	1,141	43	20,609	135	Nagpur
28	भंडारा ..	272	5,724	31	1,055	38	3,504	104	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	296	4,742	15	1,244	26	3,266	87	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	150	4,249	6	575	14	826	60	Gadchiroli

* As the information for 1988-89 is not available information for the year 1987-88 is given.

१९८८-८९ ची माहिती उपलब्ध नसल्यामुळे १९८७-८८ ची माहिती दिलेली आहे.

आधार.—(१) पोस्टमास्टर जनरल, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई. (२) जनरल मॅनेजर, महाराष्ट्र टेलिकॉम विभाग, मुंबई.
(३) महानगर दूरध्वनी निगम लि., मुंबई.

Source—(1) PostMaster-General, Maharashtra Circle, Bombay.

(2) General Manager, Maharashtra Telecom Circle, Bombay.

(3) Manager, Telephone Nigam Ltd., Bombay.

25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक

TOURISM AND CIVIL AVIATION

२५.१. मुंबईत उतरणाऱ्या परदेशी पर्यटकांच्यासंबंधी आकडेवारी या विभागात देण्यात आली आहे.

25.1. Data on foreign tourists disembarked at Bombay are given in this section.

२५.२. तसेच उडान क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींच्या संबंधी आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

25.2. Flying clubs, Planes and persons trained also given in this section.

25. पर्यटन व मूलकी हवाई वाहतूक/TOURISM AND CIVIL AVIATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25-1

मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक
Foreign tourists disembarking at Bombay

(1988)

अनुक्रमांक Serial No.	नागरिकत्वाचा देश Country of nationality	परदेशी पर्यटकांची संख्या Number of foreign tourists	अनुक्रमांक Serial No.	नागरिकत्वाचा देश Country of nationality	परदेशी पर्यटकांची संख्या Number of foreign tourists
(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)
उत्तर अमेरिका North America—			पूर्व युरोप Eastern Europe—		
1	कॅनडा ..	37,498	25	झेकोस्लोव्हाकिया	3,321
2	संयुक्त राज्य अमेरिका	1,22,888	26	पूर्व जर्मनी	N.A.
	एकूण ..	1,60,386	27	हंगेरी	1,993
			28	पोलंड	10,648
			29	सोवियत संघ	33,739
			30	युगोस्लाव्हिया	2,133
			31	इतर	2,031
				एकूण ..	53,865
					Total
मध्य व दक्षिण अमेरिका Central and South America—			आफ्रिका Africa—		
3	अर्जेन्टिना	N.A.	32	इथोपिया	3,128
4	ब्राझील	1,871	33	केनिया	11,787
5	मेक्सिको	1,693	34	मॉरिशस	3,281
6	त्रिनिदाद	N.A.	35	नायजेरिया	6,371
7	इतर	5,214	36	सोमालिया	2,152
	एकूण ..	8,778	37	दक्षिण आफ्रिका	11,531
			38	सुदान	3,109
			39	टंझानिया	5,983
			40	इजिप्त	2,702
			41	झांबिया	2,214
			42	इतर	5,031
				एकूण ..	157,289
					Total
पश्चिम युरोप Western Europe—			पश्चिम आशिया West Asia—		
8	ऑस्ट्रिया	10,449	43	बहरीन	15,182
9	बेल्जियम	10,161	44	संयुक्त अरब अमिरात	29,385
10	डेन्मार्क	7,179	45	इराक	4,829
11	फिनलंड	3,132	46	इस्राइल	2,620
12	फ्रान्स	69,799	47	जॉर्डन	3,481
13	प. जर्मनी	76,371	48	कुवैत	10,041
14	आयरलंड	3,121	49	लेबनान	N.A.
15	ग्रीस	2,244	50	ओमान	16,140
16	इटली	47,612	51	कतार	3,898
17	नेदरलँड्स	21,327	52	सौदी अरेबिया	22,612
18	नॉर्वे	4,531	53	येमेन	8,995
19	पोर्तुगाल	3,471	54	सिरिया	2,232
20	स्पेन	16,116	55	इतर	1,279
21	स्वीडन	13,080			
22	स्वित्झरलंड	31,147			
23	इंग्लंड	2,00,509			
24	इतर	1,079			
	एकूण ..	5,21,328		एकूण ..	1,20,694
		Total			Total

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)	(1)	(2)	(3)	(2)
दक्षिण आशिया			South Asia—	पूर्व आशिया			East Asia—
56	अफगानिस्तान	18,254	Afghanistan	68	चीन	3,445	China
57	श्रीलंका	70,640	Sri Lanka	69	जपान	49,244	Japan
58	इराण	4,919	Iran	70	हांगकांग	7,395	Hongkong
59	नेपाल	19,715	Nepal	71	कोरिया	4,503	Korea
60	इतर	5,378	Others	72	इतर	112	Others
एकूण ..			Total	एकूण ..			Total
दक्षिण-पूर्व आशिया			South-East Asia—	ऑस्ट्रेलिया			Australia—
61	बर्मा	N.A.	Burma	73	ऑस्ट्रेलिया	31,462	Australia
62	इंडोनेशिया	2,639	Indonesia	74	फिजी	988	Fiji
63	मलेशिया	29,635	Malaysia	75	न्यूजीलैंड	7,775	New Zealand
64	फिलिपाईन्स	3,494	Philippines	76	इतर	510	Others
65	सिंगापूर	27,565	Singapore	एकूण ..			Total
66	थायलैंड	18,910	Thailand				
67	इतर	1,250	Others	77	राष्ट्रीयता नसलेले	587	Stateless
एकूण ..			Total	एकूण ..			Grand-Total

आधार.—इंडिया टुरिस्ट स्टैटिस्टिक्स, पर्यटन विभाग, भारत सरकार.

Source.—India Tourist Statistics, Department of Tourism, Government of India.

25. पर्यटन व मुलकी वाहतूक/TOURISM AND CIVIL AVIATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.2

उडान क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या

Number of Flying Clubs, Planes and persons trained in 1988-89

अ. क्र. Sr. No.	उड्डाण क्लबचे नाव (2)	उड्डाण क्लबची संख्या Number of Flying Clubs (3)	विमानांची संख्या/Number of Planes			प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या No. of Persons trained (7)	उड्डाण क्लबचे नाव Name of Flying Club (2)
			चालू स्थितीत Inoperation (4)	चालू स्थितीत नसलेली Not in Operation (5)	एकूण Total (6)		
1	मुंबई उड्डाण क्लब	1	2	3	5	26	Bombay Flying Club
2	नागपूर उड्डाण क्लब	1	3	..	3	41	Nagpur Flying Club
	एकूण	2	5	3	8	67	Total

आधार.--उड्डाण क्लब, मुंबई व नागपूर.

Source.—Flying Clubs, Bombay and Nagpur.

26. कामगार व सेवायोजन

LABOUR AND EMPLOYMENT

२६.१. या विभागामध्ये राज्य शासकीय कर्मचारी, दुकाने व संस्था अधिनियमाखालील रोजगार, इतर रोजगार, उद्योगधंद्यातील कामगारांची गैरहजेरी, कामगार संघटना यांची आणि कामगार-विषयक इतर माहिती दिली आहे.

२६.२. कारखान्यातील ऐच्छिक गैरहजेरीची आकडेवारी ही कामगारांच्या व्यक्तीगत कारणांमुळे झालेल्या गैरहजेरीशी संबंधित आहे. म्हणून यामध्ये संप, टाळेबंदी व तात्पुरते कामावरून दूर करणे इ. कारणांमुळे झालेल्या गैरहजेरीचा समावेश केलेला नाही. कारखाना अधिनियम कामदा, १९४८ नुसार जो "कामगार" आहे त्याचा समावेश आहे. परंतु त्यात पर्यवेक्षक किंवा व्यवस्था पहाणारे किंवा खाजगी जागांवर काम करणारे यांचा अंतर्भाव होत नाही. याशिवाय, फक्त नियमित काम करणाऱ्यांचा (यात प्रासंगिक व बदली कामगारांचा समावेश नाही) समावेश होतो. "गैरहजेरीचा दर" कामगारांच्या गैरहजेरीमुळे कामगारांच्या कामाच्या पाळ्यांच्या संख्येत झालेली घट व नियमित कामगारांच्या पाळ्यांची संख्या ह्यांचे गुणोत्तर आहे. औद्योगिक वातावरणातील आरोग्य-की माहिती गोळा करतवेली औद्योगिक वाद म्हणजे कामगारांच्या एखाद्या गटाने आपल्या तक्रारी/निषेध व्यक्त करण्याचे उद्देशाने तात्पुरते काम थांबवणे किंवा मागणीकरिता आग्रह धरणे किंवा एक किंवा अधिक कामगारांकडून काम थांबवून ठेवणे इ. असा अर्थ लावण्यात येतो. हे वाद रोजगार, बेरोजगार अथवा करार झालेल्या शर्तीमध्ये तफावत आढळल्यामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीमुळे निर्माण होऊ शकतात. काम थांबण्याचे "संप व टाळेबंदी" म्हणून ओळखले जाणारे दोन्ही प्रकार या आकडेवारीत समाविष्ट आहेत. यात राजकीय संप, सहानुभुतीदायक निदर्शने, इ. चा समावेश केलेला नाही. या आकडेवारीत ज्या वेगवेगळ्या आर्थिक क्षेत्रातील उदा. कारखाने, लागवड; खाणी, परिवहन, वांधकाम सेवा, यात १० किंवा त्याहून जास्त कामगार गुंतलेले आहेत अशा क्षेत्रांचा समावेश आहे. हे सांगणे आवश्यक आहे की संप व त्यामध्ये गुंतलेले कामगार ह्यांच्या मासिक आकडेवारीची १२ महिन्यांची वेरीज केली तर वार्षिक आकडेवारीची माहिती होत नाही, हे व्यापात व्यावे; कारण प्रत्यक्षात संपाचा कालखंड हा एक महिन्यापेक्षा अधिक काळही असू शकतो.

26.1. Data on State Government Employees, employment under shops and establishments employment market information, absenteeism in industries, trade unions and other information about labour are given in this section.

26.2. The absenteeism statistics relate to only voluntary absenteeism defined as absence due to reasons which are personal to the individuals concerned. As such, absence of a worker on account of strike, lock-out or lay-off is not considered. They cover 'workers' as defined by the Factories Act, 1948, but exclude persons holding position of supervision or management or employed in confidential position. Moreover, only regular workers (excluding casual and substitute workers) are considered. The absenteeism rate is the ratio of number of man shifts lost due to absences to the number of man shifts scheduled to work. For the purpose of statistics regarding industrial disputes, an industrial dispute is taken to be a temporary stoppage of work by a group of employees to express a grievance or enforce a demand or temporary withholding of work from a group of employees by one employer (or a group of employers) in connection with matters relating to employment or non-employment or terms or conditions of employment. Thus, both the types of work stoppages, popularly known as "strike" and "lock-out" respectively are covered. Political strikes, sympathetic demonstrations and the like are however, excluded. The statistics cover such disputes in which the number of workers involved is ten or more in all the sectors of economic activity such as factories, plantations, mines, transport, construction services, etc. It must also be mentioned that the monthly figures of number of strikes and number of workers involved are not additive to form annual figures because of the fact that the period or duration of the strike may have spread over more than one month.

कामगारद्वारा सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.1

दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार

Number of Commercial establishments, shops and worker employed

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year	एकूण नगरे No. of Towns	दुकाने Shops		वापारी संस्था Commercial establishments		हॉटेल व उद्योग गृहे Hotels and Restaurants		चित्रगृह Theatres		कामगार नमलेल्या संस्थांची संख्या Establishment having no employees	एकूण संस्था Total establi- shments	एकूण कामगार Total employees
			संस्था No.	कामगार Employees	संस्था No.	कामगार Employees	संस्था No.	कामगार Employees	संस्था No.	कामगार Employees			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1970-71	139	90,970	2,23,516	68,921	4,03,155	22,182	1,18,830	507	9,367	2,03,893	3,86,473	7,54,868
2	1973-76	157	1,08,619	6,16,190	96,846	5,91,586	24,635	1,36,591	600	9,709	2,60,019	4,90,719	10,54,076
3	1980-81	176	1,28,402	3,50,811	1,18,375	5,98,032	29,923	1,50,200	695	12,225	3,05,660	5,83,055	11,11,268
4	1984-85	185	1,57,287	4,04,888	1,49,655	7,69,219	31,530	1,62,050	850	11,351	3,64,266	7,03,588	13,47,508
5	1985-86	204	1,65,000	4,10,000	1,60,000	7,75,000	33,000	1,75,000	860	11,500	3,85,000	7,43,860	13,71,500
6	1986-87	204	1,65,000	4,20,000	1,60,000	7,80,000	33,000	1,78,000	860	12,000	3,85,000	7,43,860	13,90,000*
7	1987-88	208	1,69,000	4,30,000	1,60,000	7,80,000	35,000	1,83,000	1,000	12,000	3,85,000	7,50,000	14,05,000
8	1988-89	208	1,96,830	4,54,037	1,82,559	9,08,562	37,835	1,86,671	1,234	11,859	4,42,294	8,60,752	15,61,129

*अवधी/Provisional

टीप- वरील माहिती दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, १९४८ च्या कायद्याखाली नोंदलेल्या संस्था संबंधी आहे.
NOTE.—The above information relates to the establishment registered under the Shops and Establishment Act, 1948.

आधार-कामगार आयुक्त महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Office of Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2

सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या
 Number of Registered working Factories and Average daily workers employed categorywise in Public Sector
 1988.

क्रमांक	जिल्हा	उद्योग	चालू कारखाने	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	Industry	District
Serial No.			No. of working Factories	Average daily workers employed		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2(म)(i)	211	98,573	2(म)(i)	Greater Bombay
2	ठाणे	2(म)(i)	36	2,701	2(म)(i)	Thane
		2(म)(ii)	1	38	2(म)(ii)	
3	रायगड	2(म)(i)	13	971	2(म)(i)	Raigad
4	रत्नागिरी	2(म)(i)	17	963	2(म)(i)	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	2(म)(i)	14	707	2(म)(i)	Sindhudurg
6	नाशिक	2(म)(i)	51	12,577	2(म)(i)	Nasik
7	धुळे	2(म)(i)	25	3,827	2(म)(i)	Dhule
8	जळगाव	2(म)(i)	38	11,233	2(म)(i)	Jalgaon
9	अहमदनगर	2(म)(i)	30	1,478	2(म)(i)	Ahmadnagar
10	पुणे	2(म)(i)	84	11,254	2(म)(i)	Pune
		2(म)(ii)	2	256	2(म)(ii)	
11	सातारा	2(म)(i)	35	1,923	2(म)(i)	Satara
12	सांगली	2(म)(i)	29	1,486	2(म)(i)	Sangli
13	शोलापूर	2(म)(i)	29	5,177	2(म)(i)	Sholapur
14	कोल्हापूर	2(म)(i)	32	3,447	2(म)(i)	Kolhapur
		2(म)(ii)	2	45	2(म)(ii)	
15	औरंगाबाद	2(म)(i)	25	3,441	2(म)(i)	Aurangabad
16	जालना	2(म)(i)	9	267	2(म)(i)	Jalna
17	परभणी	2(म)(i)	10	608	2(म)(i)	Parbhani
18	बीड	2(म)(i)	17	1,661	2(म)(i)	Beed
19	नांदेड	2(म)(i)	14	3,293	2(म)(i)	Nanded
20	उस्मानाबाद	2(म)(i)	9	304	2(म)(i)	Osmanabad
21	लातूर	2(म)(i)	10	859	2(म)(i)	Latur
22	बुलढाणा	2(म)(i)	10	78	2(म)(i)	Buldhana
23	अकोला	2(म)(i)	20	3,985	2(म)(i)	Akola
24	अमरावती	2(म)(i)	28	1,758	2(म)(i)	Amravati
25	यवतमाळ	2(म)(i)	8	644	2(म)(i)	Yavatmal
26	वर्धा	2(म)(i)	12	3,694	2(म)(i)	Wardha
27	नागपूर	2(म)(i)	45	14,880	2(म)(i)	Nagpur
28	भंडारा	2(म)(i)	9	370	2(म)(i)	Bhandara
29	चंद्रपूर	2(म)(i)	9	2,203	2(म)(i)	Chandrapur
30	गडचिरोली	2(म)(i)	2	101	2(म)(i)	Gadchiroli

आधार :—औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:—Directorate of Industrial safety and health, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संज्ञा क्रमांक/TABLE No. 26.3

खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या
Number of Registered working Factories and Average daily workers employed categorywise in private sector
1988.

अनुक्रममांक Serial No.	जिल्हा	उद्योग	आले कारखाने No. of working Factories	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers employed	Industry	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
1	बृहन्मंबई	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	6,834 185 630	3,67,580 3,392 4,806	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Greater Bombay
2	ठाणे	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	1,239 83 175	1,11,333 1,986 1,323	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Thane
3	रायगड	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	103 3 ..	13,357 55 ..	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Raigad
4	रत्नागिरी	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	91 2 34	4,525 55 113	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	48 5 54	1,689 161 197	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Singhadurg
6	नाशिक	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	588 10 356	33,001 219 1,608	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Nashik
7	धुळे	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	171 123 294	6,581 720 7,301	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Dhule
8	जळगांव	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	329 10 208	13,463 617 624	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Jalgaon
9	अहमदनगर	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	234 5 195	21,816 453 766	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Ahmednagar
10	पुणे	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	1,669 88 470	1,23,454 2,420 2,422	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Pune
11	सातारा	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	158 1 89	15,704 24 194	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Satara
12	सांगली	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	223 3 199	15,149 52 712	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Sangli
13	सोलापूर	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	210 4 1,588	18,733 97 5,654	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Solapur
14	कोल्हापूर	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	499 26 351	31,041 751 1,915	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	270 2 134	22,382 84 504	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Aurangabad

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
16	जालना 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	98 .. 34	5,249 .. 118	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Jalna
17	परभणी 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	70 .. 35	4,665 .. 184	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Parbhani
18	बीड 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	38 .. 43	3,373 .. 191	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Beed
19	नांदेड 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	62 2 58	4,737 80 300	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Nanded
20	उस्मानाबाद 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	10 .. 11	1,174 .. 52	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Osmanabad
21	लातूर 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	11 .. 11	1,211 .. 174	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Latur
22	बुलढाणा 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	87 .. 66	5,183 .. 246	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Buldhana
23	अकोला 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	178 3 102	8,404 55 421	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Akola
24	अमरावती 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	122 3 110	5,508 72 344	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Amravati
25	यवतमाळ 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	74 15 44	6,518 225 167	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Yavatmal
26	वर्धा 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	63 2 44	5,527 205 202	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Wardha
27	नागपूर 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	582 13 523	33,908 533 2,164	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Nagpur
28	भंडारा 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	151 .. 304	3,967 .. 1,283	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Bhandara
29	चंद्रपूर 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	85 .. 138	10,544 .. 543	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Chandrapur
30	गडचिरोली 2(म)(i) 2(म)(ii) विभाग ८५	10 .. 45	487 .. 170	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Gadchiroli

आधार:—औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Industrial Safety and Health Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.4

माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जातीच्या कर्मचाऱ्यांचे वर्षवार अभिवेदन (संख्या)

Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Servicemen (Number)
(1988-89)

सेवा वर्ग Service Groups	मंजूर केलेल्या जागा Sanctioned Posts as on 31st March 89	भरलेल्या जागा Filled post	अनुसूचित जातीचे कर्मचारी Scheduled Caste employees	मागासवर्गीय कर्मचारी Backward Class employees	माजी सैनिक कर्मचारी Ex-Servicemen employees
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
वर्ग Group					
वर्ग-I Class-I	14	10	1	3	..
वर्ग-II Class-II	131	114	23	38	2
वर्ग-III Class-III	891	824	140	331	19
वर्ग-IV Class-IV	214	207	72	75	22
एकूण Total	1,250	1,155	236	447	43

मागार: --सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.--Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.5

रोजगार विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहीर झालेल्या रिकाम्या जागांची संख्या
Registration, Placings and Vacancies notified by Employment Exchanges (Number)

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	1987-88	1988-89	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)		(2)
1	नोंदणी झालेले	2,77,836	4,14,522	4,56,047	6,07,623	6,39,487	5,17,493	5,46,425	5,98,601	Registration
2	नोकरी मिळालेले	29,375	39,767	34,535	40,127	40,102	33,091	34,906	23,892	Placements
3	जाहीर झालेल्या रिकाम्या जागा	61,686	86,756	83,087	85,526	79,958	62,761	60,692	51,851	Vacancies notified
4	सादर केलेले	N.A.	3,41,603	3,98,938	5,53,314	5,34,429	4,81,733	5,38,858	5,55,925	Submission
5	वर्षाच्या शेवटी चालू नोंदवहीत असलेल्यांची संख्या.	1,62,235	3,60,824	7,94,595	12,67,607	25,45,558	28,70,040	26,00,085	27,42,202	No. of candidates on live Register at the end of the year.
6	शिल्लक असलेल्या रिकाम्या जागा	N.A.	25,077	37,276	74,297	65,245	67,476	N.A.	52,873	Vacancies outstanding
7	रोजगार विनिमय केंद्राचा उपयोग करणारे मालक.	N.A.	18,272	17,425	17,080	15,098	7,565	N.A.	10,522	Employers using Employment Exchanges.

टीप.— N.A. उपलब्ध नाही./Not available.

आधार:—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.6

उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार/Industrywise Employment.

वर्ष Year		शासकीय Govern- ment	निमशासकीय Semi- Government	खाजगी/Private					एकूण सब (२+३+८) Grand Total (Col. 2+3 +8)
				उद्योग Industrial Sector	व्यापार Trade	वाहतूक आणि दळणवळण Transport and Commu- nication	इतर Others	एकूण Total	
(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1970—71	8,35,136	6,47,759	8,97,177	70,028	7,566	1,86,030	11,60,801	26,43,696
1975—76	8,87,895	8,55,834	9,15,460	51,898	7,385	2,19,257	11,94,000	29,37,729
1980—81	9,34,072	9,87,270	10,39,256	53,460	7,579	2,60,191	13,60,486	32,81,828
1985—86	9,63,460	11,74,983	9,69,960	54,528	7,637	3,18,539	13,50,664	34,89,107.
1986—87	9,73,082	12,09,043	9,50,216	54,948	7,568	3,35,109	13,47,841	35,29,966
1987—88	9,73,475	12,22,890	9,41,949	56,754	7,183	3,47,249	13,53,135	35,49,500
1988—89	9,76,526	12,37,828	9,28,280	56,725	7,151	3,57,247	13,49,403	35,63,757

आधार:—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तबता क्रमिक/TABLE No. 26.7

खानी/मळे/बंदरे इत्यादी मधील रोजगार

Employment in Mines/Plantation/Harbour/Ports, etc.

उद्योग गट Industry Groups	1970-71			1980-81			1986-87			1987-88			1988-89		
	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
खानी Mines	6,263	28,020	11,935	29,955	38,923	1,319	40,242	39,150	1,050	40,200	38,481	1,206	39,687
मळे Plantations	43	..	43	123	131	254	121	174	295	75	358	433
बंदरे Harbours/Ports	..	19,540	3,921	3,779	948	4,727	8,469	855	9,324	8,222	739	8,961	7,765	820	8,585

आधार.—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.8

खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार
Estimated Employment in Private and Public Sector

वर्ष/Year	सार्वजनिक क्षेत्र/Public Sector				खाजगी क्षेत्र/ Private Sector		एकूण Total
	केंद्र शासन Central Government	राज्य शासन State Government	निमसरकारी Quasi- Government	स्थानिक संस्था Local bodies	मोठे Large	लहान Small	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1970—71	4,30,885	4,04,161	2,44,570	4,03,189	10,97,771	62,707	26,43,283
1975—76	4,44,955	4,42,073	3,91,147	4,64,714	11,36,189	57,805	29,36,883
1980—81	4,95,884	4,38,188	4,93,507	4,93,763	12,92,135	68,351	32,81,828
1985—86	4,94,591	4,68,869	6,33,730	5,41,253	12,80,504	70,160	34,89,107
1986—87	4,92,486	4,80,596	6,40,196	5,68,847	12,75,461	72,380	35,29,966
1987—88	4,86,611	4,86,864	6,50,926	5,71,964	12,77,993	75,142	35,49,500
1988—89	4,86,628	4,89,898	12,37,828	5,77,667	12,75,409	73,994	35,63,757

आधार —सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवयोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.9

राज्य लोकसेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांची व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या

Number of Posts advertised and Candidates recommended by the State Public Service Commission

वर्ष Year	सराळ प्रवेश किंवा मुलाखतीद्वारे भरती राज्य सरकार Direct Recruitment or by interview method State Government				वृहन्मुंबई महानगरपालिका व वृहन्मुंबई विद्युत पुरवठा ब व परिवहन मंडळ Municipal Corporation of Greater Bombay and Bombay Electricity Supply and Transport Undertaking				स्पर्धा परीक्षाद्वारे भरती राज्य सरकार Recruitment by competitive Examination State Government				
	जाहिरात दिलेली रिवत पदे	अंजंदांची संख्या	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommended	जाहिरात दिलेली रिवत पदे	अंजंदांची संख्या	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommended	जाहिरात दिलेली रिवत पदे	अंजंदांची संख्या	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommended	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1970-71	..	445	5,626	1,326	416	7	156	47	5	1,615	23,383	592	1,733
1980-81	..	799	7,341	2,198	549	44	794	236	29	1,776	78,987	1,040	1,549
1985-86	..	1,578	9,063	2,720	1,348	12	745	102	11	5,891	2,92,737	1,699	2,610
1986-87	..	1,677	29,251	4,110	1,403	10	175	56	7	4,087	2,49,050	3,045	2,747
1987-88	..	675	6,641	1,573	443	47	297	203	34	540	73,046	1,012	589
1988-89	..	559	8,794	2,159	458	10	615	71	7	445	54,260	819	437

474

टीप.—(१) स्तंभ २, ६ व १० मधील आकडे लोकसेवा आयोगाने मंडळीन वर्षात जाहिरात दिलेल्या पदांचे आहेत.

Note.—(1) Figures under column (2), (6) and (10) relates to those posts which were advertised by the commission in the concerned year.

(२) स्तंभ ३ ते ५, ७ ते ९ व ११ ते १३ मधील आकडे वर्षात भरती केलेल्यांचे आहेत.

(2) Figures under column (3) to (5), (7) to (9) and (11) to (13) contains the information for which recruitment action was completed during the year.

(३) माहिती संकलित करताना व्यक्तीच्या भरतीबद्दलचे निर्णय वर्षभर अर्जित आहेत अशाचा समावेश केलेला नाही.

(3) Those recruitment cases which were incomplete at the end of year have not been taken into account while compiling the information.

आधार.—महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई.

Source.—Maharashtra Public Service Commission, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.10

महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतींची संख्या/Industrial Injuring in Maharashtra State

वर्ष Year	प्राणघातक Fatal		प्राणघातक नसलेले Non-fatal		एकूण Total	
	संख्या Number	दर Frequency rate	संख्या Number	दर Frequency rate	संख्या Number	दर Frequency rate
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1950-51	*	*	*	*	*	*
1960-61	*	*	*	*	*	*
1970-71	108	*	51,989	*	52,097	*
1975-76	127	0.99	47,546	13.15	47,673	14.14
1980-81	133	0.04	85,898	27.54	86,031	27.58
1985-86	145	0.04	60,961	20.69	61,106	20.73
1986-87	185	0.06	56,039	18.38	56,224	18.44
1987-88	150	0.05	54,046	18.21	54,196	18.26
1988-89	163	0.05	43,334	14.62	43,499	14.67

* उपलब्ध नाही./Not Available.

आधार.—औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Industrial Safety and health Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.11

अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना मर्यादीपेटी दिलेली रक्कम

Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them

(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ग (2)	कारखान्यांची संख्या No. of Factories (3)	कामगार कामगारांची दैनिक सरासरी Average number of workers employed per day		(5)	मृत्यु Death (6)	वर्षभरात ज्यांना अंतिम भरपाई दिली अशी प्रकरणे/ दुखापतीची प्रकरणे No. of cases/injuries in which case final compensation was paid during the year		मृत्यु Death (9)	भरपाईपेटी दिलेली रक्कम (हजार रुपये) Amount of compensation paid (Thousand Rs.)		Category
			(प्रौढ) (Adults)	(बालके) (Minors)			कायम अपंगत्व Permanent disablement	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement		कायम अपंगत्व Permanent disablement	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
1	कारखाने	..	883	1,65,995	1,113	33	422	77,707	1,180	660	446	Factories
2	खानी	..	61	32,394	38	18	167	9,556	769	520	2,142	Mines
3	गोदी व बंदरे	..	192	37,512	12	11	14	708	413	278	257	Docks and ports
4	इमारत व बांधकाम	..	139	35,612	60	40	90	337	2,012	1,178	154	Building and Construction
5	नगरपालिका	..	58	23,652	1	1	Municipalities
6	विद्युत पुरवठा संस्था	..	348	1,11,562	967	67	787	1,757	4,602	749	1,212	Electricity-supply companies
7	चिवट कंपनी	..	9	152	Cinema film manufacturing companies
8	रेल्वे	..	19	52,895	287	119	233	901	289	323	582	Railways
9	पोस्ट व तारखाते	..	1	64	Posts and Telegraphs Deptt.
एकूण	..	1,710	4,59,836	2,477	288	1,713	90,967	9,265	3,708	4,794	Total	

आधार.—अधिक भरपाई आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR & EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.12

उद्योगानुसार संप व टाळेबंदीची संख्या

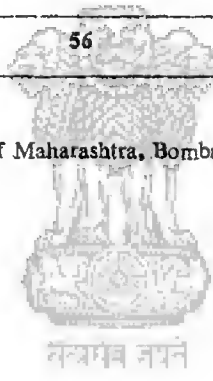
Industrywise number of strikes & Lockouts

(1988-89)

संकेतांक	उद्योग	काम थांबण्याच्या प्रकारांची संख्या No. of work stoppages		गुंतलेल्या कामगारांची संख्या No. of workers involved	वाया गेलेले एकूण मनुष्य दिवसांची संख्या No. of Mandays lost	Industry
Code		संप Strikes	टाळेबंदी lockouts			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
23	वस्त्रनिर्माण 12	6	11,589	7,74,987	Textile
35	अभियांत्रिकी 41	29	23,426	18,59,405	Engineering
31	रासायनिक 16	13	6,262	13,89,680	Chemical
37	संकीर्ण 32	8	12,947	5,08,786	Miscellaneous
एकूण		101	56	54,224	45,32,858	Total

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.13

औद्योगिक तंदे/Industrial disputes

478

संवत् आणि महिने Year and month	कापड गिरण्या Textiles				यंत्रोत्पादक कारखाने Engineering				संकीर्ण Miscellaneous				एकूण Total			
	संपांची संख्या No. of strikes		संपांवरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		बाया गेलेले मनुष्य दिवसांची संख्या No. of Mandays lost		संपांची संख्या No. of strikes		संपांवरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		बाया गेलेले मनुष्य दिवसांची संख्या No. of mandays lost		संपांची संख्या No. of strikes		संपांवरील कामगारांची संख्या No. of workers involved	
	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1960	..	37	1,00,469	5,877	1,63,833	49	32,255	1,87,992	176	1,34,219	3,607	6,49,628	262	2,66,953	9,484	10,01,453
1965	..	87	4,14,626	434	4,69,648	162	26,398	2,13,757	343	1,14,274	2,418	6,98,639	592	5,55,298	2,931	13,82,044
1970	..	102	1,69,990	6,959	6,19,684	222	52,663	4,542	344	1,26,382	1,856	10,12,102	668	3,49,035	13,357	22,51,715
1975	..	112	27,347	2,752	12,04,886	379	57,592	1,050	319	52,406	621	3,93,198	810	1,37,345	4,423	11,00,010
1980	..	65	60,946	5,590	2,25,794	101	31,049	688	165	55,769	1,000	27,11,130	331	1,47,764	7,278	49,37,058
1985	..	19	13,488	26	7,65,733	87	16,999	1,472	75	9,498	1,220	14,29,613	181	39,985	2,718	43,46,850
1986	..	17	5,552	160	1,13,897	90	16,134	1,686	32	12,517	1,159	9,34,057	189	34,233	3,005	2,71,985
1987	..	19	4,755	360	52,220	71	16,266	885	76	12,535	442	15,21,975	166	33,556	1,687	40,57,624
1988	..	15	11,545	794	6,49,079	69	23,878	668	79	14,008	683	18,16,613	163	49,431	2,145	46,79,700
जानेवारी/January 1988	..	3	448	..	11,648	35	8,523	22	39	9,377	632	1,82,728	77	18,348	654	3,99,429
फेब्रुवारी/February 1988	..	5	2,346	..	6,498	33	10,480	332	36	6,652	160	1,32,516	74	19,478	492	3,99,870
मार्च/March 1988	..	5	3,884	..	74,835	35	10,625	330	33	4,444	137	1,16,451	73	18,953	467	4,79,625
एप्रिल/April 1988	..	6	5,690	794	1,59,000	32	10,109	310	30	4,567	153	1,17,795	68	20,366	1,257	5,27,113
मे/May 1988	..	7	5,896	794	1,48,348	31	8,320	418	33	4,208	153	1,10,848	71	18,424	1,365	4,31,866
जून/June 1988	..	6	4,323	794	50,216	27	13,681	326	38	5,186	313	1,16,462	71	23,190	1,433	3,74,258

जुलै/July 1988	3	103	..	2,781	25	5,679	329	1,58,664	33	3,859	155	99,942	61	9,641	484	2,61,387
ऑगस्ट/August 1988	4	227	..	5,227	24	6,368	326	1,55,024	35	6,838	160	1,73,767	63	13,433	486	3,34,018
सप्टेंबर/September 1988	4	224	..	5,709	20	4,344	454	98,381	34	8,247	117	2,14,877	58	12,815	571	3,18,967
ऑक्टोबर/October 1988	5	795	..	7,590	23	5,587	14	1,30,816	39	7,241	116	1,85,239	67	13,623	130	3,23,645
नोव्हेंबर/November 1988	9	4,644	..	81,654	27	5,620	2	1,41,513	40	7,748	184	1,79,652	76	18,012	186	4,02,819
डिसेंबर/December 1988	7	3,954	..	95,573	26	6,048	2	1,44,794	27	9,687	296	1,86,336	60	19,689	298	4,26,703

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.14

सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना

Distribution of Trade Unions according to their membership size

(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	सभासदांचा गट	कामगार संघटनांची एकूण संख्या Total No. of Trade Unions	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या कामगार संघटना, No. of the Trade Unions submitting returns	स्तंभ (४) ची स्तंभ (३) ची टक्केवारी Percentage of Col. (4) to Col. (3)	सभासद Membership	Group of Members
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	५० पेक्षा कमी	710	321	45.21	9,123	Below 50
2	५० किंवा अधिक व ३०० हुन कमी ..	1,885	791	41.96	1,38,326	50 or above but below 300
3	३०० आणि अधिक	1,787	914	51.15	26,21,428	300 and above
4	सर्व गट	4,382	2,026	46.23	27,68,877	All groups

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT
तबला क्रमांक/TABLE NO. 26-15

शेतमजूर आणि कुशल कामगार यांना मिळणारे वेतन
Wages paid to Agricultural and skilled Labour for the year
(1987-88)

(रुपये/In Rupees)

अनुक्रमिक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	कुशल कामगार/Skilled Labour			शेतमजूर/Field Labour			इतर शेतमजूर/Other Agricultural Labour			जिल्हा (2)
		सुतार Carpenter (3)	ब्लॅकस्मिथ Blacksmith (4)	चांभार Cobbler (5)	पुरुष Male (6)	स्त्रिया Female (7)	मुले Children (8)	पुरुष Male (9)	स्त्रिया Female (10)	गुराही Herdsmen (11)	
1	बुलढाई	Greater Bombay
2	ठाणे	..	38.28	26.29	13.31	10.68	8.02	12.76	10.21	11.29	Thane
3	रायगड	..	40.92	41.02	17.63	13.73	9.15	16.42	12.84	11.52	Raigad
4	रत्नागिरी	..	28.67	23.21	16.13	11.02	8.67	15.59	10.50	N.A.	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	33.86	27.86	20.72	14.58	10.15	18.29	11.86	20.86	Sindhudurg
6	नाशिक	..	27.88	23.90	12.18	9.10	7.47	11.96	8.95	9.79	Nasik
7	धुळे	..	19.50	19.50	13.10	10.80	9.40	13.10	10.80	9.40	Dhule
8	अहमदाबाद	..	28.33	23.33	22.50	16.50	11.67	21.58	15.75	13.83	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	37.25	26.73	23.42	18.22	13.20	16.32	11.42	11.82	Ahmadnagar
10	पुणे	..	30.95	27.68	23.65	18.20	11.80	19.58	14.11	15.73	Pune
11	सातारा	..	40.46	36.37	16.69	10.98	7.89	15.29	10.49	21.40	Satara
12	सांगली	..	35.52	27.30	15.46	9.59	7.40	14.95	9.48	17.97	Sangli
13	सोलापूर	..	29.09	18.91	15.62	8.77	5.85	12.84	8.50	13.98	Solapur
14	कोल्हापूर	..	40.00	35.00	20.83	15.00	10.33	20.00	15.00	12.00	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	31.28	29.59	15.86	10.97	7.47	13.19	8.98	12.62	Aurangabad
16	जालना	..	20.83	19.95	13.32	9.18	5.58	13.02	9.15	10.67	Jalna
17	परभणी	..	17.27	16.39	11.21	7.43	5.50	11.04	7.20	13.52	Parbhani
18	बीड	..	16.42	15.82	8.84	5.76	3.79	8.13	5.43	8.99	Beed
19	नांदेड	..	22.27	21.46	10.92	7.32	5.74	10.53	7.12	9.26	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	18.63	14.04	12.08	6.29	4.11	11.69	6.29	8.08	Osmanabad
21	लातूर	..	36.00	35.92	20.03	11.70	8.48	19.78	11.73	16.00	Latur
22	बुलढाणा	..	14.01	10.11	9.75	6.67	4.50	11.42	7.58	N.A.	Buldhana
23	अकोला	..	27.97	23.92	11.84	7.44	5.28	10.78	7.13	11.26	Akola
24	अमरावती	..	32.11	27.88	13.81	9.04	6.65	12.59	7.95	11.73	Amravati
25	यवतमाळ	..	22.03	19.28	12.99	8.74	5.18	12.12	8.55	11.72	Yavatmal
26	वर्धा	..	38.04	31.73	17.31	10.49	7.55	16.14	9.48	13.99	Wardha
27	नागपूर	..	39.54	36.23	15.22	9.43	7.22	13.99	8.88	16.03	Nagpur
28	भंडारा	..	32.38	28.07	15.96	12.19	7.79	16.10	12.29	15.86	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	32.75	27.88	16.00	11.00	7.50	15.00	10.50	19.00	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	25.83	22.47	11.61	8.30	5.67	10.71	7.72	10.12	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		30.29	27.17	22.76	15.51	10.66	7.54	14.31	9.86	13.07	Maharashtra State

संस्कार:—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.16

कारखान्यात काम करणाऱ्या स्त्रियांची वर्गवार संख्या व यांना दिलेले प्रसूतीविषयक फायदे
Yearwise number of female workers employed in factories and maternity Benefits given

माहिती (1)	1960-61 (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1986-87 (5)	1987-88 (6)	1988-89 (7)	Particulars (1)
(१) संस्थासाठीचे प्रसूतीविषयक फायदे उपलब्ध असलेल्या संस्थांची संख्या.	1,498	2,300	3,704	1,035	1,096	909	No. of Establishments covered by the Establishments maternity benefits etc.
(२) निव्वरणपत्र सादर करणाऱ्या संस्थांची संख्या.	1,072	623	2,192	522	474	523	No. of establishment Making returns.
(३) निव्वरणपत्र सादर करणाऱ्या संस्थांतील काम करणाऱ्या स्त्रियांची सरासरी दैनिक संख्या.	32,513	7,798	25,629	10,332	11,611	13,931	Average daily number of women employed in establishments making returns.
(४) प्रसूती विषयक फायद्याची मागणी करणाऱ्या स्त्रियांची वर्षातील संख्या.	493	171	425	324	337	247	No. of women who claimed maternity benefit during the year.
(५) पूर्ण किंवा अर्ध मागण्या मान्य केलेल्यांची संख्या.	493	147	234	296	311	227	No. of claims accepted and paid either fully or partially.
(६) बोनस सहित प्रसूतीच्या फायद्यासह देण्यात आलेली एकूण रक्कम (रुपयात)	14,367	77,158	4,60,401	9,91,880	13,73,411	9,88,636	Total amount of maternity benefit paid including bonus(Rs.).
(७) प्रसूती पूर्वी स्थितीचे फायदे देऊन काम करणाऱ्या स्त्रियांच्या प्रकरणांची संख्या.	--	--	No. of cases in which women employed full maternity benefits prior to confinements.
(८) देण्यात आलेली सरासरी रक्कम (रुपयात)	..	648	6,752	Average Amount paid in Rs.

आधार.— औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, मुंबई.

Source.— Directorate of Industrial, safety & health, Bombay.

संज्ञा क्रमांक/TABLE No. 26.17—contd.

वर्ष आणि महिने Year and month	धातुचे उत्पादन Metal Products			विद्युत यंत्रसामग्री व अतिरिक्त यंत्रसामग्री Machinery Except Electrical Machinery			विद्युत यंत्रसामग्री Electrical Machinery			परिवहन सामग्री Transport Equipment		
	मुंबई Bombay	रायगड Raigad	मुंबई Bombay	पुणे Pune	सोलापूर Solapur	सातारा Satara	मुंबई Bombay	पुणे Pune	मुंबई Bombay	ठाणे Thane		
(1)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)		
1965 ..	N. A.
1970 ..	N. A.
1975 ..	15.06	13.99	10.94	15.04	13.71	11.21	17.87	17.32	21.00	13.55		
1980 ..	16.30	15.22	10.38	17.91	16.01	12.11	13.35	14.04	17.68	11.14		
1985 ..	19.84	14.61	14.37	15.25	14.29	11.11	17.22	7.92	21.64	12.19		
1986 ..	20.03	14.77	13.57	16.31	16.04	12.40	17.61	13.94	19.39	13.64		
1987 ..	20.43	14.38	15.28	15.71	13.98	1.09	11.88	13.44	20.00	N. A.		
1988 ..	18.51	14.50	13.25	16.22	..	13.67	12.51	16.14	18.17	13.89		
जानेवारी/January	22.21	18.08	13.33	16.74	17.12	..	14.72	15.24	19.18	..		
फेब्रुवारी/February	19.21	17.23	12.43	14.57	14.28	10.54	15.95	13.81	19.06	12.61		
मार्च/March	22.51	14.65	12.46	16.91	16.72	13.05	15.59	15.25	21.97	12.87		
एप्रिल/April	32.90	24.93	25.39	24.52	18.92	..	30.74	20.80	29.07	23.05		
मे/May	22.03	15.35	16.23	16.30	12.13	..	17.21	13.38	20.53	13.26		
जून/June	17.40	13.49	16.03	12.96	13.05	..	13.87	10.60	19.09	13.31		
जुलै/July	15.91	8.99	12.39	14.35	11.68	..	6.20	11.14	17.63	10.88		
ऑगस्ट/August	17.58	11.92	11.92	10.96	13.40	11.81	16.62	10.74		
सप्टेंबर/September	17.67	12.00	14.45	12.23	16.26	..	10.92	16.64	16.60	13.31		
ऑक्टोबर/October	18.76	12.37	10.20	19.47	13.67	..	11.40	12.47	18.81	14.30		
नोव्हेंबर/November	18.04	12.34	14.98	12.07	18.66	14.92	23.03	14.22		
डिसेंबर/December		

N. A.— उपलब्ध नाही. / Not Available.

संस्कार—कायदा आयोग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. Source—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.18

श्रमिक नुकसानभरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे

Cases decided Workmen's Compensation Act, 1923.

(1988)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	न लढविलेली प्रकरणे Non-contested cases	लढविलेली प्रकरणे Contested cases	समझोता झालेली प्रकरणे Cases of agreement	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मंबई	294	202	235	Greater Bombay
2	ठाणे	42	27	30	Thane
3	रायगड	84	2	12	Raigad
4	रत्नागिरी	14	6	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	Sindhudurg
6	नाशिक	49	42	5	Nasik
7	धुळे	11	30	..	Dhule
8	जळगांव	20	..	11	Jalgaon
9	अहमदनगर	10	7	6	Ahmadnagar
10	पुणे	44	28	63	Pune
11	सातारा	21	21	..	Satara
12	सांगली	41	9	..	Sangli
13	सोलापूर	18	10	..	Solapur
14	कोल्हापूर	23	13	12	Kolapur
15	औरंगाबाद	11	2	6	Aurangabad
16	जालना	8	1	..	Jalgaon
17	परभणी	4	5	..	Parbhani
18	बीड	7	Beed
19	नांदेड	9	5	2	Nanded
20	उस्मानाबाद	10	Osmanabad
21	लातूर	Latur
22	बुलढाणा	36	1	28	Buldhana
23	अकोला	4	45	44	Akola
24	अमरावती	13	7	3	Amravati
25	यवतमाळ	11	1	..	Yavatmal
26	वर्धा	7	5	3	Wardha
27	नागपूर	59	50	34	Nagpur
28	भंडारा	2	21	6	Bhandara
29	चंद्रपूर	41	17	8	Chandrapur
30	गडचिरोली	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		893	557	508	Maharashtra State

आधार—श्रमिक भरपाई आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Office of the Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.19

नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी
 Number of registered trade unions and membership, income, expenditure and funds

वर्ष Year	कामगार संघटना (संख्या) No. of Trade Unions		विवरणपत्र सादर करणाऱ्यांचे शेकडा प्रमाण	वर्षाखेर विवरण- पत्र सादर कर- णाऱ्या संघटनांची सभासद संख्या (हजारात)	वर्षाभ्या सुखातीची शिल्लक धरून संबंधित वर्षातील उत्पन्न (रुपये लाखात)	संबंधित वर्षातील खर्च (रुपये लाखात)	वर्ष अखेरीस शिल्लक असलेला निधी (रुपये लाखात)
	नोंदलेल्या Registered	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या Submitting returns	Percentage response	Membership of those who submit returns at the end of the year (No. in thousand)	Income during the year under consideration including open- ing balance (Rs. in Lakhs)	Expenditure during the year under consideration (Rs. in Lakhs)	Balance funds at the close of the year (Rs. in Lakhs)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1960-61	1,417	833	59	578	26	25	43
As on— रोजी डिसेंबर/December 1965	2,071	1,088	53	790	47	38	69
डिसेंबर/December 1970	2,657	1,091	41	776	105	82	159
डिसेंबर/December 1975	3,657	1,950	57	1,466	614	231	382
डिसेंबर/December 1980	3,461	2,248	64	2,218	601	452	866
डिसेंबर/December 1985	3,916*	2,655*	68	3,163	122	908	1,749
डिसेंबर/December 1986	4,148	2,751	66	2,799	1,121	862	1,750
डिसेंबर/December 1987	4,243	2,855	67	2,981	1,458	1,133	2,262
डिसेंबर/December 1988	4,439	2,758	62	2,769	2,672	942	1,731

टीप.—*ह्यात ४५ संघटनांचा समावेश आहे.

Note.—*This includes 45 Trade Unions

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.20

जिल्हावार स्त्री-पुरुष राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees by sex and Districts

(कर्मचारी गणना/Census of Government employees 1988)

(संख्या/Number)

अनुक्रम क्र. जिल्हा Serial No. (1) (2)	पुरुष Male (3)	स्त्रिया Female (4)	एकूण Total (5)	District (2)
1 बृहन्मंबई	78,947	16,967	95,914	Greater Bombay
2 ठाणे	28,331	7,453	35,784	Thane
3 रायगड	11,564	1,868	13,432	Raigad
4 रत्नागिरी	11,117	1,469	12,586	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	6,446	1,009	7,455	Sindhudurg
6 नाशिक	24,529	3,774	28,303	Nashik
7 धुळे	17,162	4,835	21,997	Dhule
8 जळगाव	16,480	695	17,175	Jalgaon
9 अहमदनगर	19,411	1,715	21,126	Ahmadnagar
10 पुणे	49,135	6,412	55,547	Pune
11 सातारा	17,491	1,284	18,775	Satara
12 सांगली	13,650	1,162	14,812	Sangli
13 सोलापूर	20,014	1,430	21,444	Solapur
14 कोल्हापूर	10,589	1,828	12,417	Kolhapur
15 औरंगाबाद	19,075	1,950	21,025	Aurangabad
16 जालना	8,024	210	8,234	Jalna
17 परभणी	14,286	400	14,686	Parbhani
18 बीड	15,371	799	16,170	Beed
19 नांदेड	16,242	2,060	18,302	Nanded
20 उस्मानाबाद	8,162	945	9,107	Osmanabad
21 लातूर	9,696	1,398	11,094	Latur
22 बुलढाणा	11,727	1,383	13,110	Buldhana
23 अकोला	13,290	1,198	14,488	Akola
24 अमरावती	16,948	1,822	18,770	Amravati
25 यवतमाळ	14,779	3,295	18,074	Yavatmal
26 वर्धा	8,324	722	9,046	Wardha
27 नागपूर	35,141	5,753	40,894	Nagpur
28 भंडारा	14,484	2,392	16,876	Bhandara
29 चंद्रपूर	11,803	1,067	12,870	Chandrapur
30 गडचिरोली	8,358	595	8,953	Gadchiroli
केन्द्र शासित प्रदेश				Union Territory
1 दिल्ली	118	8	126	Delhi
2 गोवा	11	4	15	Goa
एकूण	5,56,705	77,962	6,34,667	Total

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No 26-21

जिल्हावार शासकीय कर्मचारी
Districtwise Government Employees[रिक्त पदाशिवाय]
(Excluding vacant posts)

Serial No	जिल्हा/केंद्रशासित प्रदेश	1950-61 (1-7-60)	1970-71 (1-7-74)	1980-81 (1-7-81)	1985-86 (1-4-85)	1986-87 (1-4-86)	1987-88 (1-4-87)	1988-89 (1-4-88)	District/Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई 35,420	66,499	83,245	81,720	87,327	90,830	95,914	Greater Bombay
2	ठाणे 7,664	14,677	26,606	32,794	33,341	36,799	35,784	Thane
3	रायगड 4,500	6,973	8,876	11,817	13,240	13,473	13,432	Raigad
4	रत्नागिरी 5,379	9,682	11,641	12,153	12,223	12,657	12,586	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4,182	6,701	6,957	7,457	7,455	Sindhudurg
6	नाशिक 7,987	13,864	20,215	25,565	26,228	29,495	28,303	Nashik
7	धुळे 4,164	9,296	13,204	20,019	20,923	22,244	21,997	Dhule
8	जळगाव 5,395	9,621	12,840	16,092	16,591	16,709	17,175	Jalgaon
9	अहमदनगर 5,225	8,287	14,717	19,175	20,034	21,159	21,126	Ahmednagar
10	पुणे 21,967	38,382	53,354	55,968	54,787	56,144	55,547	Pune
11	सातारा 6,984	9,952	15,451	16,863	18,395	19,074	18,775	Satara
12	सांगली 3,705	6,027	11,261	13,339	14,163	15,044	14,812	Sangli
13	सोलापूर 6,021	10,345	16,307	19,529	20,827	21,728	21,444	Solapur
14	कोल्हापूर 6,717	10,417	16,108	17,443	18,427	17,821	18,417	Kolhapur
15	औरंगाबाद 10,251	18,176	23,505	22,377	22,926	22,706	21,025	Aurangabad
16	जालना	7,733	7,888	8,396	8,234	Jalna
17	परभणी 5,757	7,091	14,481	12,966	13,907	14,197	14,746	Parbhani
18	बीड 4,273	5,776	11,677	13,719	14,332	15,078	16,170	Beed
19	नांदेड 5,624	7,712	11,266	15,887	15,830	17,228	18,302	Nanded
20	उस्मानाबाद 6,797	6,968	11,709	8,162	8,375	8,922	9,107	Osmanabad
21	लातूर	9,310	9,670	10,750	11,094	Latur
22	बुलढाणा 5,025	6,166	9,985	10,807	11,995	12,759	13,110	Buldhana
23	अकोला 5,555	8,282	11,040	13,695	14,750	13,238	14,488	Akola
24	अमरावती 7,255	9,533	13,147	17,586	16,040	17,608	18,770	Amravati
25	यवतमाळ 4,166	6,697	10,853	14,981	16,322	17,178	18,074	Yavatma
26	वर्धा 2,870	4,522	7,595	8,866	9,455	8,369	9,046	Wardha
27	नागपूर 14,685	26,769	35,033	38,058	40,108	41,795	40,894	Nagpur
28	भंडारा 3,438	7,047	11,843	14,523	15,369	16,404	16,876	Bhandara
29	चंद्रपूर 5,363	9,946	15,277	14,429	14,655	16,066	12,870	Chandrapur
30	गडचिरोली	7,366	9,809	8,880	8,953	Gadchiroli
केंद्रशासित प्रदेश									Union Territory
1	दिल्ली	109	99	120	127	126	Delhi
2	गोवा	15	30	15	15	15	Goa
महाराष्ट्र राज्य	 2,03,187	3,38,707	5,00,542	5,79,772	6,05,829	6,30,350	6,34,667	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.22

जिल्हावार स्त्री/पुरुष जिल्हापरिषदेतील कर्मचारी

Zilla Parishad employees by Sex and Districts

कर्मचारी गणना/Census of Employees 1988

(संख्या/Numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पुरुष Male (3)	स्त्रिया Female (4)	एकूण Total (5)	District (2)
1	ठाणे	7,447	5,518	12,965	Thane
2	रायगड	6,643	4,496	11,139	Raigad
3	रत्नागिरी	7,937	4,530	12,467	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	4,801	2,597	7,398	Sindhudurg
5	नाशिक	9,916	3,751	13,667	Nashik
6	धुळे	8,443	3,306	11,749	Dhule
7	जळगाव	11,206	5,182	16,388	Jalgaon
8	अहमदनगर	11,961	4,945	16,906	Ahmednagar
9	पुणे	11,661	7,805	19,466	Pune
10	सातारा	10,333	4,729	15,062	Satara
11	सांगली	7,775	3,962	11,737	Sangli
12	सोलापूर	9,809	4,003	13,812	Solapur
13	कोल्हापूर	10,937	3,321	14,258	Kolhapur
14	औरंगाबाद	7,531	2,617	10,148	Aurangabad
15	जालना	5,561	1,268	6,829	Jalna
16	परभणी	8,297	2,422	10,719	Parbhani
17	बीड	8,156	2,994	11,150	Beed
18	नांदेड	9,298	2,124	11,422	Nanded
19	उस्मानाबाद	6,566	2,138	8,704	Osmanabad
20	लातूर	7,629	2,208	9,837	Latur
21	बुलढाणा	8,656	2,626	11,282	Buldhana
22	अकोला	8,936	3,169	12,105	Akola
23	अमरावती	7,860	2,702	10,562	Amravati
24	यवतमाळ	8,652	3,356	12,008	Yavatmal
25	वर्धा	4,291	1,568	5,859	Wardha
26	नागपूर	7,344	3,301	10,645	Nagpur
27	भंडारा	9,888	2,633	12,521	Bhandara
28	चंद्रपूर	6,247	5,189	11,436	Chandrapur
29	गडचिरोली	3,781	3,195	6,976	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,37,562	1,01,655	3,39,217	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.23

जिल्हावार स्त्री-पुरुष नगरपरिषद कर्मचारी
Municipal Council Employees by Sex and Districts

(कर्मचारी गणना/Census of Employees 1988)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	ठाणे	3,929	1,861	5,790	Thane
2	रायगड	1,526	533	2,059	Raigad
3	रत्नागिरी	611	274	885	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	203	37	240	Sindhudurg
5	नाशिक	2,553	1,237	3,790	Nashik
6	धुळे	2,562	1,011	3,573	Dhule
7	जळगांव	4,153	1,516	5,669	Jalgaon
8	अहमदनगर	2,662	1,056	3,718	Ahmadnagar
9	पुणे	1,261	734	1,995	Pune
10	सातारा	1,725	876	2,601	Satara
11	सांगली	2,299	943	3,242	Sangli
12	सोलापूर	1,733	686	2,419	Solapur
13	कोल्हापूर	2,381	879	3,260	Kolhapur
14	औरंगाबाद	419	102	521	Aurangabad
15	जालना	694	271	965	Jalna
16	परभणी	1,480	363	1,843	Parbhani
17	बीड	1,205	337	1,542	Beed
18	नांदेड	2,003	579	2,582	Nanded
19	उस्मानाबाद	698	267	965	Osmanabad
20	लातूर	1,001	347	1,348	Latur
21	बुलढाणा	2,467	561	3,028	Buldhana
22	अकोला	3,132	1,314	4,446	Akola
23	अमरावती	1,653	483	2,136	Amravati
24	यवतमाळ	2,146	728	2,874	Yavatmal
25	वर्धा	1,782	665	2,447	Wardha
26	नागपूर	1,636	637	2,273	Nagpur
27	भंडारा	2,066	805	2,871	Bhandara
28	चंद्रपूर	1,804	946	2,750	Chandrapur
29	गडचिरोली	156	34	190	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		51,940	20,082	72,022	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.24

जिल्ह्यावार व धर्मानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी

Districtwise No. of State Government employees according to religion.

(शासकीय कर्मचारी गणना/Census of Government employees, 1987)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्ह्याचे नाव	हिंदू Hindu	मुस्लिम Muslim	ख्रिश्चन Christian	बौद्ध Buddhist	इतर Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई ..	81,418	2,673	1,540	4,016	1,183	90,830	Greater Bombay
2	ठाणे ..	34,488	824	278	1,039	170	36,799	Thane
3	रायगड ..	12,529	264	50	548	82	13,473	Raigad
4	रत्नागिरी ..	11,122	402	55	1,034	45	12,657	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	6,975	138	99	217	28	7,457	Sindhudurg
6	नाशिक ..	27,226	948	124	793	404	29,495	Nashik
7	धुळे ..	20,648	760	115	582	109	22,244	Dhule
8	जळगाव ..	15,031	1,159	32	401	86	16,709	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	19,197	952	531	301	178	21,159	Ahmednagar
10	पुणे ..	50,174	2,111	1,073	2,051	735	56,144	Pune
11	सातारा ..	17,447	780	56	735	56	19,074	Satara
12	सांगली ..	13,380	987	136	323	218	15,044	Sangli
13	सोलापूर ..	19,565	1,649	168	154	192	21,728	Solapur
14	कोल्हापूर ..	16,415	774	182	103	347	17,821	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	17,100	3,277	355	1,762	212	22,706	Aurangabad
16	जालना ..	6,294	886	184	822	210	8,396	Jalna
17	परभणी ..	10,684	2,237	79	1,088	109	14,197	Parbhani
18	बीड ..	11,981	1,731	102	1,071	193	15,078	Beed
19	नांदेड ..	12,999	2,440	97	1,647	45	17,228	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	7,656	881	20	258	107	8,922	Osmanabad
21	लातूर ..	9,393	1,155	15	175	13	10,750	Latur
22	बुलढाणा ..	10,777	584	85	1,279	34	12,759	Buldhana
23	अकोला ..	10,303	708	120	1,854	253	13,238	Akola
24	अमरावती ..	14,708	742	131	1,798	229	17,608	Amravati
25	यवतमाळ ..	14,933	698	97	1,235	215	17,178	Yavatmal
26	वर्धा ..	6,813	229	32	1,207	88	8,369	Wardha
27	नागपूर ..	34,655	1,217	619	4,784	520	41,795	Nagpur
28	भंडारा ..	14,896	449	77	915	67	16,404	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	13,963	425	133	1,341	204	16,066	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	7,694	309	29	786	62	8,880	Gadchiroli
								Union Territories
1	दिल्ली ..	121	1	2	2	1	127	Delhi
2	गोवा ..	15	15	Goa
एकूण		5,50,600	32,419	6,616	34,320	6,395	6,30,350	Total

Note.—(other, Col. 7) includes work charged employees, employees paid from contingencies, daily rated, part-time, honorary workers and not elsewhere classified.

बाधक.—जय व सांख्यिकी संचालनलय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.25

जिल्हावार व धर्मानुसार जिल्हा परिषदांतील कर्मचारी
Districtwise and religionwise employees in Zilla Parishad

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1987)

अनुक्रमांक Serial No (1)	जिल्ह्याचे नाव (2)	हिंदू Hindu (3)	मुस्लिम Muslim (4)	ख्रिश्चन Christian (5)	बौद्ध Buddhist (6)	इतर Others (7)	एकूण Total (8)	District (2)
1	ठाणे	11,656	415	330	490	22	12,913	Thane
2	रायगड	8,668	439	12	354	34	9,507	Raigad
3	रत्नागिरी	10,422	707	31	956	4	12,190	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	6,783	93	64	373	37	7,350	Sindhudurg
5	नाशिक	13,126	359	38	338	6	13,877	Nashik
6	धुळे	11,474	338	96	109	2	12,019	Dhule
7	जळगाव	14,806	1,047	82	187	105	16,227	Jalgaon
8	अहमदनगर	15,086	676	622	144	56	16,584	Ahmadnagar
9	पुणे	18,078	445	227	432	98	19,280	Pune
10	सातारा	13,893	579	27	653	12	15,164	Satara
11	सांगली	10,395	44	56	152	795	12,142	Sangli
12	सोलापूर	12,500	903	31	181	29	13,644	Solapur
13	कोल्हापूर	13,103	707	132	29	133	14,104	Kolhapur
14	औरंगाबाद	7,623	866	136	491	118	9,234	Aurangabad
15	जालना	5,710	511	198	544	41	7,004	Jalna
16	परभणी	7,108	962	55	996	77	9,198	Parbhani
17	बीड	9,230	1,064	37	358	92	10,781	Beed
18	नांदेड	8,859	1,074	36	1,053	53	11,075	Nanded
19	उस्मानाबाद	7,542	647	22	106	95	8,412	Osmanabad
20	लातूर	8,575	709	4	190	7	9,485	Latur
21	बुलढाणा	9,497	632	30	761	44	10,964	Buldhana
22	अकोला	8,977	776	22	1,188	123	11,086	Akola
23	अमरावती	9,515	692	90	394	107	10,798	Amravati
24	यवतमाळ	12,017	524	40	828	52	13,461	Yavatmal
25	वर्धा	4,778	176	11	742	293	6,000	Wardha
26	नागपूर	9,291	216	52	375	35	9,969	Nagpur
27	भंडारा	10,556	217	43	229	67	11,112	Bhandara
28	चंद्रपूर	7,622	211	60	199	39	8,131	Chandrapur
29	गडचिरोली	5,862	184	31	142	158	6,377	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		2,92,752	16,923	2,615	12,994	2,804	3,28,088	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.26

जिल्हावार व धर्मानुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी
Municipal Council employees by religion and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1987)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्ह्याचे नाव (2)	हिंदू Hindu (3)	मुस्लिम Muslim (4)	ख्रिश्चन Christian (5)	बौद्ध Buddhist (6)	इतर Others (7)	एकूण Total (8)	District (2)
1	ठाणे	3,558	195	49	1,160	3	4,965	Thane
2	रायगड	1,228	122	10	329	103	1,788	Raigad
3	रत्नागिरी	647	58	4	142	2	853	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	192	11	10	7	19	239	Sindhudurg
5	नाशिक	2,276	1,038	28	428	..	3,770	Nashik
6	धुळे	2,617	647	8	20	..	3,292	Dhule
7	जळगाव	4,692	577	15	93	23	5,400	Jalgaon
8	अहमदनगर	3,316	264	85	8	36	3,709	Ahmednagar
9	पुणे	1,575	122	51	89	10	1,847	Pune
10	सातारा	2,066	202	7	240	1	2,516	Satara
11	सांगली	2,361	269	35	47	88	2,800	Sangli
12	सोलापूर	1,981	203	3	8	43	2,238	Solapur
13	कोल्हापूर	2,732	265	86	129	40	3,252	Kolhapur
14	औरंगाबाद	417	98	..	3	13	531	Aurangabad
15	जालना	706	67	15	31	..	819	Jalna
16	परभणी	1,284	340	..	144	17	1,785	Parbhani
17	बीड	1,167	196	2	54	7	1,426	Beed
18	नांदेड	1,410	363	11	446	34	2,264	Nanded
19	उस्मानाबाद	777	120	1	3	2	903	Osmanabad
20	लातूर	1,004	307	2	4	2	1,319	Latur
21	बुलढाणा	2,306	433	7	142	17	2,905	Buldhana
22	अकोला	3,301	659	13	440	2	4,415	Akola
23	अमरावती	1,716	353	6	28	1	2,104	Amravati
24	यवतमाळ	2,058	397	8	81	3	2,547	Yavatmal
25	वर्धा	2,091	12	..	220	17	2,340	Wardha
26	नागपूर	1,900	156	5	20	1	2,082	Nagpur
27	भंडारा	2,684	151	6	120	1	2,962	Bhandara
28	चंद्रपूर	1,983	123	29	18	25	2,178	Chandrapur
29	गडचिरोली	220	15	..	2	4	241	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		54,261	7,763	496	4,456	514	67,490	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

तयता क्रमांक/TABLE No. 26.27

यदाचा वर्ग व एकूण वित्तलक्षणीच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)
State Govt. employees by class and total emolument range (Excluding vacant posts)

State Govt. employees by class and total emolument range (Excluding vacant posts)

(संख्या/Numbers)

(कर्मचारी गणना/Census of Employees, 1988)

अनुक्रमांक	एकूण वित्तव्यतीचा गट (रुपयात)	वर्ग एक	वर्ग दोन	वर्ग तीन	वर्ग चार	एकूण वर्ग (एक ते चार)	Work- charged employees	आयुष्यदो आस्थापने- वरील कर्मचारी	आकस्मिक रोजंदारीवरील काम करणारे कर्मचारी	अंगकालीन काम करणारे कर्मचारी	मानसेवी कर्मचारी	इतर	एकूण स्तेम (८ ते १३)	एकूण स्तेम (१०+१४)
S. No.	Total Emoluments Ranges (In Rs.)	Class I	Class II	Class III	Class IV	Total (I to IV)	Work- charged employees	आयुष्यदो आस्थापने- वरील कर्मचारी	आकस्मिक रोजंदारीवरील काम करणारे कर्मचारी	अंगकालीन काम करणारे कर्मचारी	Honorary workers	Others	Total Cols- (8 to 13)	Total Cols- (7+14)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Up to 200	136	136	339	315	301	6,389	43,835	8,791	59,961	60,097
2	201-250	36	36	54	108	906	52	8,735	2,102	11,955	11,991
3	251-300	399	399	197	73	379	47	5,673	12,060	18,431	18,830
4	301-400	69	69	443	55	1,003	151	133	209	1,994	2,063
5	401-500	137	137	40	44	3,745	295	100	48	4,272	4,409
6	501-700	399	399	229	193	8,065	145	72	156	8,860	9,259
7	701-900	7,806	9,383	418	149	2,462	64	83	100	3,276	12,659
8	901-1000	38,235	47,220	638	2	228	33	12	17	930	48,150
9	1001-1200	52,642	95,181	928	6	112	36	14	24	1,116	96,297
10	1201-1600	25,882	1,80,035	1,549	17	42	46	28	80	1,762	1,81,797
11	1601-1800	1,661	74,179	74	8	10	32	31	21	176	74,355
12	1801-2000	123	36,065	15	8	3	3	8	8	45	36,110
13	2001-2250	21,603	17	8	7	..	8	7	47	21,650
14	2251-2500	16,891	5	3	4	..	13	8	33	16,924
15	2501-2750	12,259	6	..	2	..	53	19	80	12,339
16	2751-3000	8,810	1	1	..	1	..	6	9	8,819
17	3001-3500	11,131	6	..	2	..	5	11	24	11,155
18	3501-4000	4,716	3	..	2	1	6	4,722
19	4001-5000	2,194	2	..	9	1	14	1	27	2,221
20	5000 पेक्षा जास्त/ Above	766	8	2	33	..	1	10	54	820
	एकूण Total	9,612	19,738	3,64,734	1,27,525	5,21,609	4,962	992	17,312	7,295	58,818	23,679	1,13,048	6,34,667

भाषार.—अर्थ व मांस्विकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.28

एकूण वित्तलब्धीचा गट व पदाच्या वर्गानुसार जिल्ह्याप्रसिद्धातील कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)

Zilla Parishad employees by class and total emolument range (Excluding vacant post)

(कर्मचारी गणना / Census of employees, 1988)

(संख्या/Numbers)

अ.क्र./Sl. No.	एकूण वित्तलब्धीच्या रकमेचा गट रकमान	वर्ग एक	वर्ग दोन	वर्ग तीन	वर्ग चार	एकूण वर्ग एक ते चार	कार्यवाही-आस्थापना-वरील कर्मचारी	आकस्मिक खर्चातून देताना मिळणारे कर्मचारी	रोजदारीवर काम करणारे कर्मचारी	अधिकांश कर्मचारी	माननीय कर्मचारी	इतर	एकूण संख्या (८ ते १३)	एकूण संख्या (७+१४)
Serial No.	Total Emoluments Ranges (in Rs.)	Class I	Class II	Class III	Class IV	Class I to IV	Work charged employees	Employees paid from Contingencies	Daily rated workers	Part time workers	Honorary workers	others	Total cols. (8 to 13)	Total cols. (7+14)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Upto 200	5	5	9	34	1,653	5,794	37,282	3	44,775	44,780
2	201-250	3	3	8	7	12	3	3,750	..	3,484	3,787
3	251-300	4	4	26	21	7	3	764	2	823	827
4	301-400	20	20	16	75	98	32	31	21	273	293
5	401-500	35	35	..	1	263	4	20	6	294	329
6	501-700	113	113	67	154	1,817	18	50	3	2,109	2,222
7	701-900	2,993	3,190	46	3	249	34	16	9	357	3,547
8	901-1000	1,497	9,142	10,639	145	2	24	9	11	6	197	10,836
9	1001-1200	43,486	8,557	52,043	194	19	16	19	111	32	391	52,434
10	1201-1600	80,406	4,533	84,948	117	20	12	18	10	23	200	85,148
11	1601-1800	82,851	87	82,987	35	18	3	12	4	27	99	83,086
12	1801-2000	31,077	23	31,319	2	2	2	2	3	12	23	31,342
13	2001-2250	8,522	..	8,984	1	..	6	7	8,991
14	2251-2500	4,228	..	5,214	3	1	1	1	6	5,220
15	2501-2750	2,092	..	3,073	1	1	1	..	3	3,076
16	2751-3000	729	..	1,433	3	..	2	5	1,438
17	3001-3500	264	..	1,378	1	1	1,379
18	3501-4000	28	..	384	1	1	2	386
19	4001-5000	48	1	33	1	35	83
20	5000 and above	6	4	3	7	23
	एकूण Total	490	4,444	2,55,377	23,515	2,85,826	677	357	4,166	5,950	42,090	156	53,391	3,92,217

आधार.-अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.29

एकूण वितलब्धीचा गट व याच्या वर्गांनुसार नगर परिषदांतील कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)
Municipal Council employees by class and total emoluments ranges. (excluding vacant posts)

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1988)

(संख्या/Numbers)

अ.क्रमांक	रकम वितलब्धीचा रकमेचा गट (रुपयत)	वर्ग एक	वर्ग दोन	वर्ग तीन	वर्ग चार	एकूण वर्ग एक ते चार	कार्यव्ययी आस्थापने-वरील कर्मचारी	आकस्मिक संचालित वेतन मिळणारे कर्मचारी	रोजदारी-बरोल काम करणारे कर्मचारी	अंशकालीन काम करणारे कर्मचारी	मानसेवी कर्मचारी	इतर	एकूण रंम (८) ते (१३)	एकूण रंम (९) + (१४)
Serial No.	Total Emoluments Ranges (in Rs.)	Class I	Class II	Class III	Class IV	Total class I to IV	Worked charged employees	Emp/o. es. paid form Cont ingeneices	Daily rated workers	Part time workers	Honorary workers	Others	Total cols. (8) to (13)	Total cols. (7)+(14)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Upto 200	13	13	26	1	361	9	137	18	552	565
2	201-250	32	32	17	1	260	3	54	13	348	380
3	251-300	103	103	55	..	1,743	9	121	22	1,950	2,053
4	301-400	204	204	13	4	877	158	26	19	1,097	1,301
5	401-500	181	181	8	11	1,330	14	16	3	1,382	1,563
6	501-700	393	393	17	..	1,057	757	54	3	1,888	2,281
7	701-900	6,950	7,190	133	4	13	..	150	7,340
8	901-1,000	260	10,572	11,180	26	5	5	..	36	11,216
9	1,001-1,200	608	12,331	15,546	21	2	17	15	32	3	90	15,636
10	1,201-1,600	3,215	3,762	15,325	11	4	11	1	3	1	31	15,356
11	1,601-1,800	11,563	81	9,173	3	3	6	..	2	1	15	9,188
12	1,801-2,000	2,029	17	2,869	3	1	1	..	5	2,874
13	2,001-2,250	977	..	1,013	1	..	1	1	3	1,016
14	2,251-2,500	541	..	571	..	1	1	2	573
15	2,501-2,750	285	..	328	328
16	2,751-3,000	127	..	177	177
17	3,001-3,500	53	..	139	1	1	2	141
18	3,501-4,000	3	..	23	2	1	..	26
19	4,001-5,000	3	1	1	..	5
20	5,000 and Above	1	2	..	3
	Total	21	278	29,545	34,619	64,463	173	27	5,829	977	464	89	7,559	72,022

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेव्योजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.30

जिल्हावार व पदाच्या वर्गांनुसार राज्य शासकीय कर्मचारी (रिक्त पदांसह)

State Government employees by class and district (including vacant Post)

(कर्मचारी गणना १९८८/Census of employees, 1988)

(संख्या/Number)

अ. क्र.	जिल्हा/केंद्र शासित	वर्ग एक	वर्ग दोन	वर्ग तीन	वर्ग चार	वर्ग एक ते चार	इतर	एकूण	District/ Union Territory
Sr. No.	प्रदेश	Class I	Class II	Class III	Class IV	Total I to IV	Others	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,961	3,911	69,905	21,434	98,211	5,240	1,03,451	Greater Bombay
2	ठाणे	381	998	22,247	7,366	30,992	6,783	37,775	Thane
3	रायगड	106	353	7,635	3,118	11,212	3,400	14,612	Raigad
4	रत्नागिरी	155	485	7,049	3,001	10,690	3,530	14,220	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	84	344	4,144	1,496	6,068	2,249	8,317	Sindhudurg
6	नाशिक	410	986	16,372	6,086	23,854	5,787	29,641	Nashik
7	धुळे	304	490	11,218	3,874	15,886	7,333	23,219	Dhule
8	जळगाव	202	494	10,298	3,845	14,839	3,517	18,356	Jalgaon
9	अहमदनगर	196	457	12,092	4,632	17,377	5,208	22,585	Ahmednagar
10	पुणे	1,364	2,332	37,406	12,362	53,464	4,918	58,382	Pune
11	सातारा	292	580	11,049	4,136	16,057	3,780	19,837	Satara
12	सांगली	219	532	8,821	3,281	12,855	2,936	15,791	Sangli
13	सोलापूर	304	772	13,049	4,472	18,597	3,867	22,464	Solapur
14	कोल्हापूर	336	638	10,587	3,884	15,445	4,288	19,733	Kolhapur
15	औरंगाबाद	728	881	12,386	5,364	19,359	2,817	22,176	Aurangabad
16	जालना	95	262	5,780	1,860	7,997	716	8,713	Jalna
17	परभणी	121	436	9,111	3,340	13,008	3,183	16,191	Parbhani
18	बीड	199	461	9,297	3,494	13,451	3,953	17,404	Beed
19	नांदेड	203	507	9,569	3,832	14,111	5,317	19,428	Nanded
20	उस्मानाबाद	95	255	4,956	1,818	7,124	2,706	9,830	Osmanabad
21	लातूर	133	294	5,308	1,767	7,502	4,240	11,742	Latur
22	बुलढाणा	144	362	6,891	2,325	9,722	4,257	13,979	Buldhana
23	अकोला	199	408	9,245	3,081	12,933	2,478	15,411	Akola
24	अमरावती	482	718	11,988	4,376	17,564	2,397	19,961	Amravati
25	यवतमाळ	179	445	9,134	3,260	13,018	6,477	19,495	Yavatmal
26	वर्धा	65	257	5,487	2,068	7,877	2,036	9,913	Wardha
27	नागपूर	1,060	1,672	24,179	9,602	36,513	6,777	43,290	Nagpur
28	भंडारा	144	400	9,259	3,018	12,821	5,256	18,077	Bhandara
29	चंद्रपूर	137	361	7,862	2,555	10,915	2,947	13,862	Chandrapur
30	गडचिरोली	78	233	5,390	1,608	7,289	2,543	9,832	Gadchiroli
एकूण									Total
11,382 21,309 3,87,780 1,36,431 5,56,902 1,20,942 6,77,844									

टिप.—इतर.—ग्रामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन, मानसेवी आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

Note.—Others.—class includes work charged employees, paid from contingencies, daily rated, employees, part time employees, honorary employees and not elsewhere classified.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 26.31

जिल्हावार व धाव्या वर्गांनुसार जिल्हा परिषदांतील कर्मचारी (रिक्त पदासह)
Zilla Parishad Employees by class and Districts (including Vacant Posts)

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1988)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण एक ते चार Total I to IV	* इतर *Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	19	187	10,144	916	11,266	2,250	13,516	Thane
2	रायगड	8	120	9,257	467	9,852	1,749	11,601	Raigad
3	रत्नागिरी	17	181	10,955	868	12,021	1,345	13,366	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	15	159	6,285	476	6,935	945	7,880	Sindhudurg
5	नाशिक	21	164	11,605	1,013	12,803	1,069	13,872	Nashik
6	धुळे	27	224	9,091	943	10,285	2,240	12,525	Dhule
7	जळगाव	19	226	12,533	1,110	13,888	3,013	16,901	Jalgaon
8	अहमदनगर	18	253	13,628	994	14,893	2,741	17,634	Ahmednagar
9	पुणे	21	229	14,357	1,160	15,767	4,108	19,875	Pune
10	सातारा	20	191	12,629	963	13,803	1,875	15,676	Satara
11	सांगली	17	179	9,549	930	10,675	1,493	12,168	Sangli
12	सोलापूर	19	201	11,035	934	12,189	2,297	14,486	Solapur
13	कोल्हापूर	15	171	11,346	912	12,444	2,257	14,701	Kolhapur
14	औरंगाबाद	21	169	8,242	947	9,379	1,710	11,089	Aurangabad
15	जालना	15	123	5,194	674	6,006	1,125	7,131	Jalna
16	परभणी	13	132	8,438	997	9,580	1,758	11,338	Parbhani
17	बीद	19	146	8,658	989	9,812	2,137	11,949	Beed
18	नांदेड	14	197	9,393	1,400	11,004	1,053	12,057	Nanded
19	उस्मानाबाद	15	138	6,786	994	7,933	1,180	9,113	Osmanabad
20	लातूर	17	194	7,737	931	8,879	1,378	10,257	Latur
21	बुलढाणा	17	189	8,106	1,224	9,536	2,023	11,559	Buldhana
22	अकोला	22	195	9,088	1,105	10,410	1,957	12,367	Akola
23	अमरावती	12	85	8,713	1,127	9,937	936	10,873	Amravati
24	यवतमाळ	22	154	9,105	1,231	10,512	1,837	12,349	Yavatmal
25	वर्धा	15	87	4,680	494	5,276	853	6,129	Wardha
26	नागपूर	16	189	7,788	984	8,977	1,835	10,812	Nagpur
27	भंडारा	30	190	10,187	1,244	11,651	1,296	12,947	Bhandara
28	चंद्रपूर	26	146	7,039	766	7,777	3,807	11,784	Chandrapur
29	गडचिरोली	23	122	3,993	494	4,632	2,701	7,332	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		533	4,941	2,65,561	27,287	2,98,322	54,965	3,53,287	Maharashtra State

टिप—*इतर—यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आफसिमक संचालन, रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन, मानसेवी आणि वरील वर्गात समाविष्ट झालेले. कर्मचारी यांचा समावेश होतो

Note—*Others—class includes Work charged employees paid from contingencies Daily rated employees, part time employees, Honorary employees and not elsewhere classified.

स्रोत: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.32

जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी (रिक्त पदांसह)

Municipal Council employees by class and districts (Including Vacant Post)

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1988)

(संख्या/Number)

अनुक्रमिक Sr. No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण Total Class I to IV	*इतर •Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	24	1,935	2,693	4,652	1,202	5,854	Thane
2	रायगड	1	18	732	945	1,696	456	2,152	Raigad
3	रत्नागिरी	2	435	396	833	138	971	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	6	1,871	1,951	3,828	164	3,992	Sindhudurg
5	नाशिक	110	132	242	15	257	Nashik
6	धुळे	1	27	1,535	1,744	3,307	367	3,674	Dhule
7	जळगांव	4	26	2,784	2,942	5,756	168	5,924	Jalgaon
8	अहमदनगर	1	10	1,555	1,969	3,535	455	3,990	Ahmednagar
9	पुणे	1	10	1,067	982	2,060	94	2,154	Pune
10	सातारा	4	1,206	1,432	2,642	179	2,821	Satara
11	सांगली	1	16	1,852	1,549	3,418	59	3,477	Sangli
12	सोलापूर	16	1,383	1,023	2,422	70	2,492	Solapur
13	कोल्हापूर	5	7	1,590	1,624	3,226	170	3,396	Kolhapur
14	औरंगाबाद	3	146	285	434	105	539	Aurangabad
15	जालना	1	5	415	635	1,056	5	1,061	Jalna
16	परभणी	1	8	507	1,239	1,755	200	1,955	Parbhani
17	बीड	8	344	781	1,133	449	1,582	Beed
18	नांदेड	1	33	765	1,505	2,304	326	2,630	Nanded
19	उस्मानाबाद	3	413	399	815	172	987	Osmanabad
20	लातूर	18	495	804	1,317	66	1,383	Latur
21	बुलढाणा	2	6	1,403	1,395	2,806	357	3,163	Buldhana
22	अकोला	1	12	1,876	2,592	4,481	88	4,569	Akola
23	अमरावती	2	7	1,168	941	2,118	98	2,216	Amravati
24	यवतमाळ	4	1,278	1,250	2,532	436	2,968	Yavatmal
25	वर्धा	5	994	1,109	2,108	367	2,475	Wardha
26	नागपूर	8	1,147	1,022	2,177	177	2,354	Nagpur
27	भंडारा	3	986	1,164	2,154	741	2,895	Bhandara
28	चंद्रपूर	1	10	927	1,415	2,353	480	2,833	Chandrapur
29	गडचिरोली	2	98	111	211	13	224	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		24	301	31,017	36,029	67,371	7,611	74,988	Maharashtra State

टीप—*इतर—यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील, आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन, मानदेयी आणि वरील वर्गात समाविष्ट न होणारे. कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

Note—*Others-class includes Work charged employees paid from contingencies Daily rated employees. part time employees. Honorary employees not elsewhere classified.

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.33

पदावा वर्ग व मूल वेतनाच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी (रिक्तपदे वगळून)

State Government employees by class and Basic pay ranges (Excluding Vacant Posts)

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1988)

(संख्या/Number)

अनु. क्र. Sr. No.	मूल वेतन गट Basic Pay Ranges (रुपयंत/In Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण वर्ग एक ते चार Total Class I to IV	*इतर *Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
Up to								
1	200 पर्यंत	29	4,940	4,969	60,853	65,822
2	201—300	98 256	1,15,559	2,13,815	33,132	2,46,947
3	301—400	1,07,032	6,867	1,13,899	3,031	1,16,930
4	401—500	52	88,277	159	88,488	4,299	92,787
5	501—600	1,160	41,019	..	42,179	4,461	46,640
6	601—700 ..	318	3,037	15,035	..	18,390	3,921	22,311
7	701—800 ..	686	4,809	9,905	..	15,400	1,570	16,970
8	801—900 ..	527	3,682	3,773	..	7,982	1,121	9,103
9	901—1000 ..	1,332	4,007	1,408	..	6,747	213	6,960
10	1001—1150 ..	1,472	2,878	4,350	69	4,419
11	1151—1250 ..	1,306	113	1,419	55	1,474
12	1251—1500 ..	2,079	2,079	85	2,164
13	1501—1750 ..	696	696	84	780
14	1751—2000 ..	564	564	11	575
15	2001—2250 ..	161	161	14	175
16	2251—2500 ..	86	86	11	97
17	2501—2750 ..	67	67	62	129
18	2751—3000 ..	39	39	2	41
19	3001—3500 ..	66	66	3	69
20	3501 and ..	213	213	61	274
Above/पेसा अधिक								
एकूण/Total		9,612	19,738	3,64,734	1,27,525	5,21,609	1,13,058	6,34,667

टिप—*इतर—यामध्ये कार्यरत असलेल्या कार्यवाही करिता द्यावे लागणारे, रोजंदारीवरून अंशकालीन, मानसेवी आणि बरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

Note—*Others—Work charged employees Paid from contingencies Daily rated employees, part time employees, Honorary employee and not elsewhere classified.

आधार—जवळ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.34

पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार जिल्हा परिषदांतील कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)

Zilla Parishad employees by class and basic pay ranges (Excluding vacant post)

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1988)

(संख्या/Number)

वेगवेगळ्या वर्गांनुसार कर्मचारी/Different classwise employees								
क्र. नं. Sr. No.	मूळ वेतनाच्या रकमेचे गट (रुपयात/In Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण एक ते चार Total I to IV	*इतर *Other Class	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
Up to								
1	Up to 200	1,866	1,866	44,839	46,705
2	201—300	52,737	22,832	75,569	5,098	80,667
3	301—400	37,179	765	37,944	370	38,314
4	401—500	..	4	99,359	52	99,411	395	99,810
5	501—600	..	718	54,683	..	55,401	809	56,210
6	601—700	38	921	7,151	..	8,110	1,343	9,453
7	701—800	58	1,274	3,315	..	4,647	224	4,871
8	801—900	26	455	716	..	1,227	81	1,308
9	901—1000	105	636	237	..	978	35	1,013
10	1001—1150	103	399	502	118	620
11	1151—1250	73	7	80	7	87
12	1251—1500	57	57	12	69
13	1501—1750	11	11	18	29
14	1751—2000	1	1	4	5
15	2001—2250	2	2
16	2251—2500
17	2501—2750
18	2751—3000
19	3001—3500	10	10	..	10
20	3500 and Above	8	8	36	44
एकूण/Total	..	490	4,444	2,55,377	25,515	2,85,826	53,391	3,39,217

टीप—*इतर—यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन, मानसेवी आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

Note—*Others—Includes Work charged employees paid from contingencies, daily rated employees, part-time employees, honorary employees and not elsewhere classified.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबती क्रमांक/TABLE No. 26.35

पदाचा वर्ग व मूल वेतनाचा गट व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदेतील कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)
Municipal Council employees by class and Basic pay ranges (Excluding Vacant Posts)

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1988)

(संख्या/Number)

अनुक्र. Sr. No.	मूल वेतनाच्या रकमेचे गट Basic pay ranges (रुपयांत/In Rs.)	वेगवेगळ्या वर्गानुसार कर्मचारी/Different classwise employees						एकूण सर्व वर्ग Total all classes
		वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग एक ते चार Class I to IV	*इतर *Others	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	200 Up to	4,301	4,301	597	48,98
2	201—300	5,054	27,549	32,603	2,365	34,968
3	301—400	6,546	2,570	9,116	1,099	10,215
4	401—500	11,843	199	12,042	1389	13,431
5	501—600	..	34	4,404	..	4,438	961	5,399
6	601—700	..	53	940	..	995	927	1922
7	701—800	1	47	568	..	616	111	727
8	801—900	3	42	131	..	176	25	201
9	901—1000	4	59	57	..	120	28	148
10	1001—1150	7	43	50	24	74
11	1151—1250	3	3	3	6
12	1251—1500	3	3	10	13
13	1501—1750	5	5
14	1751—2000	5	5
15	2001—2250	3	3
16	2251—2500	1	1
17	2501—2750	1	1
18	2751—3000
19	3001—3500	1	1
20	Above 3500	4	4
एकूण Total		21	278	29,545	34,619	64,463	7,559	72,022

टीप—*इतर—यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील, आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन, मानसेवी आणि वरील वर्गात सामाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

Note—*Others—Includes Work charged employees paid from contingencies, daily rated employees, part-time employees, honorary employees and not elsewhere classified.

साधर: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.36

जिल्ह्यावार सामाजिक गटानुसार शासकीय कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)

No. of State Government Employees according to District and Social group (Excluding vacant posts)

(शासकीय कर्मचारी गणना १९८७/Census of Government Employees 1987)

(संख्या/Number)

अ. क्र Sr. No.	जिल्हा/ केंद्रशासित प्रदेश	अनुसूचित जाती Scheduled Castes	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	विमुक्त जाती Vimukta Jati	भटक्या जमाती Bhat/ya Jamati	नवबोर्द Nav- Bukhish	इतर मागास- वर्गीय Other backward classes	इतर Others	एकूण Total	District/ Union territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मंबई	10,099	2,148	849	1,917	5,304	15,789	54,694	90,830	Greater Bombay
2	ठाणे	5,025	5,749	463	561	970	9,610	14,421	36,799	Thane
3	रायगड	1,121	581	98	359	573	5,276	5,465	13,473	Raigad
4	रत्नागिरी	840	117	85	265	1,033	4,786	5,531	12,657	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	624	79	29	172	221	1,400	4,932	7,457	Sindhudurg
6	नाशिक	3,515	4,500	577	1,098	735	5,835	13,235	29,495	Nashik
7	धुळे	2,683	6,005	265	808	352	4,804	7,327	22,244	Dhule
8	जळगाव	1,619	1,221	266	606	369	5,283	7,345	16,709	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,178	1,484	357	733	295	3,975	11,137	21,159	Ahmednagar
10	पुणे	7,619	1,973	1,142	1,629	2,306	8,658	32,817	56,144	Pune
11	सातारा	2,077	420	384	648	795	3,874	10,876	19,074	Satara
12	सांगली	2,263	255	247	376	325	2,324	9,254	15,044	Sangli
13	सोलापूर	4,235	535	411	671	186	3,120	12,570	21,728	Solapur
14	कोल्हापूर	2,583	263	217	374	91	1,873	12,420	17,821	Kolhapur
15	औरंगाबाद	3,131	853	398	427	1,566	3,088	13,243	22,706	Aurangabad
16	जालना	1,384	370	211	209	499	1,299	4,424	8,396	Jalna
17	परभणी	1,592	491	269	376	1,067	2,550	7,852	14,197	Parbhani
18	बीड	2,305	243	254	354	1,046	2,871	8,005	15,078	Beed
19	नांदेड	2,093	881	329	587	1,655	2,415	9,268	17,229	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,526	194	189	136	268	1,221	5,388	8,922	Osmanabad
21	लातूर	2,148	199	163	196	176	1,951	5,920	10,750	Latur
22	बुलढाणा	1,783	395	307	323	1,178	3,732	5,041	12,759	Buldhana
23	अकोला	1,421	493	509	474	1,685	2,958	5,698	13,238	Akola
24	अमरावती	2,984	1,401	312	362	864	6,952	4,733	17,608	Amravati
25	यवतमाळ	2,974	2,777	671	413	623	5,802	3,918	17,178	Yavatmal
26	वर्धा	886	653	136	193	1,186	3,701	1,617	8,369	Wardha
27	नागपूर	5,650	3,026	720	875	4,624	14,161	12,739	41,795	Nagpur
28	भंडारा	3,655	1,477	229	166	913	5,968	3,996	16,404	Bhandara
29	चंद्रपूर	3,061	2,190	216	423	553	6,218	3,405	16,066	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,826	2,482	164	225	123	2,761	1,289	8,880	Gadchiroli
										Union Territory
1	दिल्ली	21	4	4	98	127	Delhi
2	गोवा	5	4	6	15	Goa
महाराष्ट्र राज्य ..		85,936	43,453	10,467	15,986	31,582	1,44,264	2,98,663	6,30,350	Maharashtra State

आधार— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

6. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 26.37

जिल्हावार व सामाजिक गटानुसार जिल्हा परिषदांतील कर्मचारी
Zilla Parishad Employees by District and Social Group

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1987)

(संख्या/Number)

अनुक्रममांक Serial No.	जिल्हा	अनुसूचित जाती Scheduled Castes	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	विमुक्त जाती Vimukta Jati	भटक्या जमाती Bharkya Jamaati	नवबौद्ध Nav - Buddhist	इतर मागासवर्गीय Other Backward Class	इतर Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	ठाणे	1,024	1,860	158	120	490	3,738	5,522	12,913 Thane
2	रायगड	508	128	15	81	354	5,631	2,790	9,507 Raigad
3	रत्नागिरी	354	52	28	185	956	4,464	6,151	12,190 Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	263	8	4	76	373	1,849	4,777	7,350 Sindhudurg
5	नाशिक	1,614	1,552	99	354	338	2,557	7,363	13,877 Nashik
6	धुळे	1,359	2,143	157	389	109	2,672	4,890	12,019 Dhule
7	जळगाव	1,569	721	265	403	187	4,022	9,060	16,227 Jalgaon
8	अहमदनगर	1,951	502	316	430	144	3,351	9,840	16,584 Ahmednagar
9	पुणे	2,039	1,438	220	337	432	3,855	10,959	19,280 Pune
10	सातारा	1,106	47	179	297	653	3,235	9,647	15,164 Satara
11	सांगली	1,573	142	234	194	152	2,049	7,798	12,142 Sangli
12	सोलापूर	1,608	233	197	146	181	1,716	9,563	13,644 Solapur
13	कोल्हापूर	1,974	183	89	243	29	1,233	10,353	14,104 Kolhapur
14	औरंगाबाद	747	119	134	188	491	1,742	5,813	9,234 Aurangabad
15	जालना	522	119	101	102	544	1,311	4,305	7,004 Jalna
16	परभणी	465	176	93	178	996	1,832	5,453	9,198 Parbhani
17	बीड	1,128	179	84	148	358	2,426	6,458	10,781 Beed
18	नांदेड	764	329	175	168	1,053	1,794	6,492	11,075 Nanded
19	उस्मानाबाद	973	97	51	97	106	1,597	5,491	8,412 Osmanabad
20	लातूर	1,240	111	42	91	190	1,733	6,078	9,485 Latur
21	बुलढाणा	758	159	83	357	761	2,572	6,274	10,964 Buldhana
22	अकोला	520	204	197	346	1,188	2,746	5,885	11,036 Akola
23	अमरावती	1,175	597	78	187	394	4,508	3,859	10,798 Amravati
24	यवतमाळ	1,429	935	482	231	828	5,159	4,397	13,461 Yavatmal
25	वर्धा	500	300	44	132	742	3,470	812	6,000 Wardha
26	नागपूर	1,363	598	112	128	375	5,825	1,568	9,969 Nagpur
27	भंडारा	1,885	727	178	139	229	6,521	1,433	11,112 Bhandara
28	चंद्रपूर	1,411	687	128	169	199	4,141	1,396	8,131 Chandrapur
29	गडचिरोली	1,065	1,287	99	222	142	2,140	1,422	6,377 Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		33,188	15,633	4,047	6,188	12,994	89,889	1,66,149	3,28,088	Maharashtra State

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.38

जिल्हावार व सामाजिक गटानुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी
Nagar Parishad Employees by District and Social Group

(कर्मचारी गणना/Census of Employees 1987)

(संख्या/Number)

क्रमांक	जिल्हा	अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती	विमुक्त जाती	भटक्या जमाती	नवबौद्ध	इतर मागासवर्गीय	इतर	एकूण	
Serial No.		Scheduled Castes	Scheduled Tribes	Vimukta Jati	Bharkya Jamati	Nav-Buddhist	Other Backward Classes	Others	Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	ठाणे	966	207	7	24	1,160	762	1,839	4,965	Thane
2	रायगड	225	81	19	7	329	354	773	1,788	Raigad
3	रत्नागिरी	62	1	4	9	142	331	304	853	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	63	9	7	65	95	239	Sindhudurg
5	नाशिक	554	179	28	38	428	653	1,885	3,770	Nashik
6	धुळे	1,099	273	47	48	20	876	929	3,292	Dhule
7	जळगांव	2,010	174	32	82	93	1,337	1,672	5,400	Jalgaon
8	अहमदनगर	1,391	34	37	38	8	794	1,407	3,709	Ahmednagar
9	पुणे	581	42	24	66	89	285	760	1,847	Pune
10	सातारा	847	23	23	68	240	284	1,031	2,516	Satara
11	सांगली	1,024	35	35	104	8	256	1,338	2,800	Sangli
12	सोलापूर	553	22	20	19	8	198	1,418	2,238	Solapur
13	कोल्हापूर	989	20	15	120	129	420	1,559	3,252	Kolhapur
14	औरंगाबाद	187	2	..	5	3	72	262	531	Aurangabad
15	जालना	290	1	4	..	31	31	462	819	Jalna
16	परभणी	404	47	21	50	183	356	724	1,785	Parbhani
17	बीड	576	20	4	38	54	194	540	1,426	Beed
18	नांदेड	505	69	37	41	446	275	891	2,264	Nanded
19	उस्मानाबाद	241	29	26	18	3	111	475	903	Osmanabad
20	लातूर	486	6	18	28	4	130	647	1,319	Latur
21	बुलढाणा	831	48	29	25	142	618	1,212	2,905	Buldhana
22	अकोला	1,462	58	35	23	440	762	1,635	4,415	Akola
23	अमरावती	594	90	34	13	28	863	482	2,104	Amravati
24	यवतमाळ	759	133	31	22	81	524	1,017	2,547	Yavatmal
25	वार्धा	51	7	2	..	220	442	1,618	2,340	Wardha
26	नागपूर	717	97	5	61	20	757	425	2,082	Nagpur
27	भंडारा	949	191	28	7	120	1,232	435	2,962	Bhandara
28	चंद्रपूर	817	107	19	52	18	648	517	2,178	Chandrapur
29	गडचिरोली	105	25	2	3	2	15	89	241	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		19,338	2,010	586	1,009	4,456	13,650	26,441	67,490	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.39

जिल्हावार व पदांच्या वर्गांनुसार राज्य शासनातील रिक्त पदे

Districtwise and Classwise vacancies in State Govt.

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1988)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/ केद्रशासित प्रदेश	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग १ ते ४ Class I to IV	*इतर Others	एकूण Total	District/ Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	गृहमंडई	380	375	4,683	1,897	7,335	202	7,537	Greater Bombay
2	ठाणे	33	41	1,342	433	1,849	142	1,991	Thane
3	रायगड	14	22	790	231	1,057	123	1,180	Raigad
4	रत्नागिरी	32	58	677	181	948	686	1,634	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	23	43	306	127	499	363	862	Sindhudurg
6	नाशिक	21	38	678	230	967	371	1,338	Nashik
7	धुळे	148	39	549	178	914	308	1,222	Dhule
8	जळगाव	44	35	430	180	689	492	1,181	Jalgaon
9	अहमदनगर	27	15	696	343	1,081	378	1,459	Ahmednagar
10	पुणे	197	135	1,711	457	2,500	335	2,835	Pune
11	सातारा	71	31	499	151	752	310	1,062	Satara
12	सांगली	43	42	440	152	677	302	979	Sangli
13	सोलापूर	80	65	507	190	842	178	1,020	Solapur
14	कोल्हापूर	71	44	581	290	986	330	1,316	Kolhapur
15	औरंगाबाद	120	91	533	275	1,069	82	1,151	Aurangabad
16	जालना	9	8	318	108	443	36	479	Jalna
17	परभणी	16	13	850	406	1,285	160	1,445	Parbhani
18	बीड	49	43	678	290	1,060	174	1,234	Beed
19	नांदेड	35	31	641	275	982	144	1,126	Nanded
20	उस्मानाबाद	18	42	339	250	649	74	723	Osmanabad
21	लातूर	22	20	388	129	559	89	648	Latur
22	बुलढाणा	31	21	376	147	575	294	869	Buldhana
23	अकोला	34	28	489	170	721	202	923	Akola
24	अमरावती	32	33	560	297	922	269	1,191	Amravati
25	यवतमाळ	37	22	556	252	867	554	1,421	Yavatmal
26	वर्धा	4	15	409	135	563	304	867	Wardha
27	नागपूर	139	125	1,258	590	2,112	284	2,396	Nagpur
28	भंडारा	21	27	652	245	945	256	1,201	Bhandara
29	चंद्रपूर	6	33	534	125	700	292	992	Chandrapur
30	गडचिरोली	11	33	524	161	729	150	879	Gadchiroli
									Union Territory
	केंद्रशासित प्रदेश—								
	दिल्ली	2	..	2	11	15	..	15	Delhi
	गोवा	1	1	..	1	Goa
	एकूण	1,770	1,571	23,046	8,906	35,293	7,884	43,177	Total

टीप.—*इतर—यामध्ये कार्यवाही आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन मानसेवी आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

Note—*Others—Includes Work charged employees paid from contingencies, daily rated employees, part-time employees, honorary employees and not elsewhere classified.

माघार:—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 26.40

जिल्हावार व वर्गाव्या वर्गांनुसार जिल्हा परिषदांतील रिक्त पदे

Districtwise and Classwise vacancies in Zilla Parishad

(कर्मचारी गणना/Census of Employees, 1988)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन ^१ Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग एक ते चार Class I to IV	*इतर Others	एकूण सर्व वर्ग Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मंबई	Gr. Bombay
2	ठाणे ..	2	23	355	60	440	111	551	Thane
3	रायगड	13	408	15	436	26	462	Raigad
4	रत्नागिरी ..	2	28	586	53	669	230	899	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	36	357	51	444	38	482	Sindhudurg
6	नाशिक	5	139	34	178	27	205	Nashik
7	धुळे ..	4	35	631	76	746	30	776	Dhule
8	जळगांव ..	2	13	368	71	454	59	513	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	1	30	455	188	674	54	728	Ahmednagar
10	पुणे ..	1	11	327	28	367	42	409	Pune
11	सातारा ..	2	7	430	37	476	138	614	Satara
12	सांगली ..	1	8	202	96	307	124	431	Sangli
13	सोलापूर ..	1	14	587	34	636	38	674	Solapur
14	कोल्हापूर ..	2	14	287	42	345	98	443	Kolhapur
15	औरंगाबाद	12	806	86	904	37	941	Aurangabad
16	जालना ..	2	13	249	23	287	15	302	Jalna
17	परभणी ..	1	6	441	117	565	54	619	Parbhani
18	बीड	14	622	114	750	49	799	Beed
19	नांदेड ..	1	16	517	58	592	43	635	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1	20	291	53	365	44	409	Osmanabad
21	लातूर ..	3	15	283	81	382	38	420	Latur
22	बुलढाणा ..	1	21	190	33	245	32	277	Buldhana
23	अकोला ..	4	25	162	46	237	25	262	Akola
24	अमरावती ..	2	7	236	50	295	16	311	Amravati
25	यवतमाळ ..	1	9	212	72	294	47	341	Yavatmal
26	वर्धा ..	3	6	217	37	264	6	270	Wardha
27	नागपूर	3	106	11	120	47	167	Nagpur
28	भंडारा ..	3	22	307	77	409	17	426	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	2	46	190	80	318	30	348	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	1	25	223	48	297	59	356	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		43	497	10,184	1,772	12,496	1,574	14,970	Maharashtra State.

टीप— *इतर—यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे. रोजंदारोवरील, अंशकालीन मानसेवी आणि वरील वर्गात समाविष्ट न होणारे. यांचा समावेश होतो.

Note.—*Others—Includes Work charged employees paid from contingencies employees, daily rated employees part-time employees, Honorary employees and not elsewhere classified.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.41

जिल्हावार व पदांच्या वर्गांनुसार नगरपरिषदांतील रिक्त पदे
Districtwise and classwise Vacancies in Nagar Parishad
(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1988)

(संख्या/Number)

क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	वर्ग एक Class I (3)	वर्ग दोन Class II (4)	वर्ग तीन Class III (5)	वर्ग चार Class IV (6)	वर्ग एक ते चार Class 1 to 4 (7)	*इतर *Others (8)	एकूण Total (9)	District (2)
1	ठाणे	..	2	24	37	64	..	64	Thane
2	रायगड	..	1	38	54	93	..	93	Raigad
3	रत्नागिरी	33	53	86	..	86	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	7	8	15	2	17	Sindhudurg
5	नाशिक	..	2	57	140	199	3	202	Nashik
6	धुळे	..	2	44	55	101	..	101	Dhule
7	जळगाव	..	3	152	100	255	..	255	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	1	150	92	243	29	272	Ahmednagar
9	पुणे	..	1	92	66	159	..	159	Pune
10	सातारा	83	137	220	..	220	Satara
11	सांगली	..	2	175	53	232	3	235	Sangli
12	सोलापूर	..	1	53	16	70	3	73	Solapur
13	कोल्हापूर	..	3	61	64	128	8	136	Kolhapur
14	औरंगाबाद	6	12	18	..	18	Aurangabad
15	जालना	30	65	95	1	96	Jalna
16	परभणी	53	59	112	..	112	Parbhani
17	बीड	..	1	15	24	40	..	40	Beed
18	नांदेड	..	1	16	30	47	1	48	Nanded
19	उस्मानाबाद	..	1	15	6	21	..	22	Osmanabad
20	लातूर	16	18	34	1	35	Latur
21	बुलढाणा	..	1	93	41	135	..	135	Buldhana
22	अकोला	64	56	120	3	123	Akola
23	अमरावती	44	35	79	1	80	Amravati
24	यवतमाळ	..	1	44	49	94	..	94	Yavatmal
25	वर्धा	18	10	28	..	28	Wardha
26	नागपूर	26	53	79	2	81	Nagpur
27	भंडारा	13	10	23	1	24	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	2	27	54	83	..	83	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	1	22	11	34	..	34	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3	23	1,472	1,410	2,908	58	2,966	Maharashtra State

टीप—*इतर—यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन, मानसिकी आणि वरील वर्गात सामाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

Note—*Others Class includes Work charged employees paid from contingencies, daily rated employees, part-time employees, Honorary employees and not elsewhere classified.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE NO. 26.42

सत्यमेव जयते

26. कामगार व सेवायोजन/

तबता क्रमांक/

जिल्हानि गय व प्रशासकीय विभागवार शासकीय कर्मचारी (रिक्त पदासह)/

कर्मचारी गणना, १९८८/

अ. क्र.	जिल्हा केंद्र शासित प्रदेश	सामान्य प्रशासन विभाग	वित्त विभाग	नियोजन विभाग	समाज कल्याण, सांस्कृतिक कामे	आदिवासी विकास विभाग	अन्न व नागरी पुरवठा विभाग	कृषि व सहकार विभाग	महसूल व वन विभाग	उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग	शिक्षण व सेवा- योजन विभाग	गृह विभाग
Sr. No.		General Admini- stration Depart- ment	Finance Depart- ment	Planning Depart- ment	Social Welfare, Cultural Affairs Depart- ment	Tribal Develop- ment Depart- ment	Food and Civil Supply Depart- ment	Agri- cultural and Co-operation Depart- ment	Revenue and Forest Depart- ment	Indus- tries, Energy and Labour Depart- ment	Edu- cation and Employ- ment Depart- ment	Home Depart- ment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	बृहन्मुंबई	3,450	7,439	762	1,254	150	3,222	12,840	2,312	4,402	4,270	39,061
2	ठाणे	143	1,033	164	210	1,399	588	3,180	4,128	300	931	10,261
3	रायगड	128	80	28	95	116	25	1,244	3,003	75	475	3,106
4	रत्नागिरी	78	158	33	744	37	251	1,590	2,501	76	538	2,644
5	सिंधुदुर्ग	67	98	28	272	..	123	1,051	1,722	33	840	1,370
6	नाशिक	94	549	236	459	852	96	2,662	4,218	247	926	6,101
7	धुळे	59	260	268	88	1,407	150	1,879	3,453	67	1,870	5,492
8	अहमदाबाद	87	209	59	196	281	150	1,879	3,229	111	824	4,388
9	अहमदाबाद	63	210	71	381	304	95	3,044	3,644	135	445	3,746
10	पुणे	344	1,079	220	1,294	498	335	6,288	4,984	1,680	3,229	16,489
11	सातारा	166	229	155	271	38	147	2,008	3,095	161	1,281	3,531
12	सांगली	48	232	335	233	..	99	2,199	1,942	128	379	2,672
13	सोलापूर	87	319	407	559	7	149	2,216	2,691	149	721	5,000
14	कोल्हापूर	76	441	32	459	52	121	1,855	2,687	575	2,095	3,906
15	ओरंगाबाद	250	241	128	360	143	96	2,303	3,022	470	1,745	3,770
16	जालना	25	99	32	102	..	76	909	1,515	25	264	2,554
17	परभणी	28	138	44	98	65	78	1,928	3,115	49	539	3,150
18	बीड	14	119	228	140	..	123	2,000	2,591	61	504	2,423
19	नांदेड	53	163	50	310	322	122	1,606	3,108	81	1,558	3,089
20	उस्मानाबाद	54	83	251	59	..	87	1,102	1,967	25	1,002	1,670
21	लातूर	23	100	229	144	..	108	1,425	1,970	69	1,498	1,939
22	बुलढाणा	81	141	55	141	52	138	1,544	3,140	48	1,293	2,969
23	अकोला	137	197	92	164	64	71	1,716	3,419	98	536	3,353
24	अमरावती	245	318	85	345	255	240	1,953	4,243	182	1,654	3,220
25	यवतमाळ	114	141	161	105	647	163	1,534	4,221	158	879	3,458
26	यर्घा	39	124	47	144	133	77	951	2,232	45	331	2,275
27	नागपूर	211	720	355	601	205	435	3,091	4,457	1,662	2,848	9,309
28	भंडारा	82	136	82	114	229	181	1,501	4,488	88	1,382	3,222
29	चंद्रपूर	76	174	150	85	309	196	1,157	3,344	219	1,203	3,081
30	गडचिरोली	45	68	48	37	797	105	756	3,046	17	931	2,194
केंद्रशासित प्रदेश												
1	दिल्ली
2	गोवा
एकूण	..	6,370	15,298	4,835	9,467	8,362	7,847	69,411	93,487	11,436	36,991	1,59,443

टीप.—नवी दिल्ली व गोवा यापुढे दर्शविलेले कर्मचारी महाराष्ट्र शासनाचे असून त्याचे मुख्यालय अनुक्रमे नवी दिल्ली व गोवा येथे आहे.

बाधक.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 26.42

State Government Employees by Administrative Departments and Districts including vacant post

Census of Employees 1988

(संख्या/Number)

नगरविकास विभाग	आरोग्य विभाग	गृहनिर्माण व विशेष सहाय्य विभाग	सार्वजनिक बांधकाम विभाग	ग्राम विकास विभाग	विधो व न्याय विभाग	पाटबंधारे विभाग	वैद्यकीय, शिक्षण व औषध विभाग	कल्लोद्यान व सामाजिक वनीकरण विभाग	विधान कार्य विभाग	इतर	एकूण	District/ Union Territory
Urban Develop- ment Depart- ment	Public Health Depart- ment	Housing and Special Assistance Depart- ment	Public Works Depart- ment	Rural Develop- ment Depart- ment	Law and Judiciary Depart- ment	Irrigation Depart- ment	Medical, Education and Drug Depart- ment	Horti- culture and Social Forest Depart- ment	Legisla- tive Affairs Depart- ment	Others	Total	
(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(2)
293	708	1,438	5,184	443	3,523	1,241	10,743	..	716	..	1,03,451	Greater Bombay.
89	2,784	148	2,910	4,026	605	3,586	1,094	122	3	71	37,775	Thane
44	690	21	1,607	1,045	555	2,384	18	70	3	..	14,612	Raigad
20	939	32	1,684	41	251	2,405	19	179	14,220	Ratnagiri
12	390	32	935	34	165	1,043	20	82	8,317	Sindhudurg
66	1,298	52	2,275	2,454	596	6,201	89	170	29,641	Nashik
18	1,071	51	1,676	3,357	394	1,425	59	175	2,3219	Dhule
35	980	69	1,218	87	587	3,765	98	101	18,356	Jalgaon
39	1,176	..	1,604	928	550	5,933	19	188	10	..	22,585	Ahmednagar
307	3,212	70	3,152	290	973	10,654	3,041	240	3	..	58,382	Pune
26	1,078	27	1,372	363	432	5,236	36	185	19,873	Satara
24	460	49	560	347	390	4,534	1,007	153	15,791	Sangli
34	1,718	23	1,081	46	677	5,767	646	167	22,464	Solapur
43	1,363	46	1,098	65	470	4,145	106	98	19,733	Kolhapur
75	685	18	1,674	187	595	4,191	2,223	22,176	Aurangabad
13	440	14	660	44	243	1,532	15	151	8,713	Jalna
25	859	15	547	60	333	5,100	20	16,191	Parbhani
16	679	33	1,090	29	341	5,942	1,071	17,404	Beed
23	1,115	26	1,556	885	341	4,385	422	213	19,428	Nanded
17	665	27	666	292	270	1,285	254	54	9,830	Osmanabad
12	611	21	842	568	279	1,744	111	49	11,742	Latur
17	1,175	55	1,010	309	343	1,280	19	169	13,979	Buldhana
25	1,676	55	1,321	322	455	1,497	22	191	15,411	Akola
97	1,525	255	1,360	732	392	2,654	23	183	19,961	Amravati
22	1,124	59	1,469	2,561	319	2,169	21	168	2	..	19,495	Yavatmal
16	715	18	453	313	254	1,511	83	151	1	..	9,913	Wardha
148	3,620	80	3,524	328	1,068	6,286	3,441	901	43,290	Nagpur
107	1,550	63	854	1,162	300	2,365	21	150	18,077	Bhandara
17	1,060	48	991	36	278	1,271	32	135	13,862	Chandrapur
109	574	35	628	28	95	305	14	9,832	Gadchiroli
Union Territory												
141	141	Delhi
..	16	16	Goa
1,930	35,940	2,830	45,017	23,182	15,874	1,01,836	24,787	4,445	738	71	6,77,844	Total

Note:—The number of Government Employees shown against New Delhi and Goa are Maharashtra State Government Employees with their headquarters at New Delhi and Goa respectively.

Source:—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संख्या क्रमांक/TABLE No 26.43

प्रशासकीय विभागवार व पदाच्या वर्गानुसार शासकीय कर्मचारी (रिक्तपदे वगळून)
Administrative Departments and classwise State Government employees (Excluding Vacant Posts)

(शासकीय कर्मचारी गणना/Census of Government employees, 1988)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रशासकीय विभाग	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग १ ते ४ Class I to IV	•इतर •Other	एकूण Total	शासकीय विभाग Administrative Department
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	सामान्य प्रशासन	246	212	3,694	1,731	5,883	81	5,964	General Administration Department.
2	वित्त	732	659	9,983	2,909	14,293	71	14,364	Finance Department.
3	नियोजन	176	294	2,828	707	4,005	539	4,544	Planning Department.
4	समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन.	96	193	4,003	1,911	6,203	2,611	8,814	Social Welfare and Social Affairs, Sports & Tourism.
5	आदिवासी विकास	39	74	4,018	3,647	7,778	135	7,913	Tribal Development Deptt.
6	अन्न व नागरी पुरवठा	67	151	5,619	1,502	7,342	164	7,506	Food and Civil Supply Deptt.
7	कृषि व सहकार	962	2,748	39,496	17,105	60,311	5,230	65,541	Agriculture and Co-operation Department.
8	महसूल व वन	643	1,320	45,892	9,079	56,934	26,726	83,660	Revenue and Forest Deptt.
9	उद्योग, उर्जा व कामगार	330	546	7,700	1,586	10,162	80	10,242	Industries, Energy and Labour Department.
10	शिक्षण व सेवायोजन	1,949	1,095	14,337	7,089	24,470	9,723	34,193	Education and Employment Department.
11	गृह	1,042	1,859	1,17,312	5,431	1,25,694	27,904	1,53,598	Home Department.
12	नगरविकास	94	78	1031	351	1,554	95	1,649	Urban Development Deptt.
13	सार्वजनिक आरोग्य	310	1179	20,851	9,857	32,200	556	32,756	Public Health Department.
14	गृहनिर्माण व विशेष सहाय्य	51	108	1,785	729	2,673	3	2,676	Housing and Special Assistance Department.
15	सार्वजनिक बांधकाम	246	1,479	13,856	21,491	37,072	5,838	42,910	Public Works Department.
16	ग्राम विकास	162	293	2,494	382	3,331	17,649	20,980	Rural Development Deptt.
17	विधी व न्याय	821	335	10,422	3,541	15,119	172	15,291	Law and Judiciary Deptt.
18	पाटबंधारे	668	5,531	46,791	27,812	80,802	13,953	94,765	Irrigation Department.
19	वैद्यकीय शिक्षण व औषधे	885	1,365	10,033	9,433	21,683	657	22,340	Medical Education and Drugs Department.
20	फलोद्यान व सामाजिक वनीकरण.	53	151	2,249	965	3,413	797	4,215	Horticulture and Social Forest Department.
21	विधान कार्य	39	55	330	249	673	2	675	Legislative Affairs Deptt.
22	इतर	1	..	7	1	9	62	71	Others
एकूण		9,612	19,738	3,64,734	1,27,525	5,21,609	1,13,658	6,34,667	Total

टिप्पणी.—स्तंभ (३) ते (९) मधील कर्मचारी संख्या रिक्त पदे वगळून आहे.

Figures in col. (3) to (9) are excluding vacant posts.

टीप.—•इतर—यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक लघुचिन्नु लोजगार दिले जाणारे रोजंदारीवरील अंशकालिन मानदेवी आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

Note.—•Others Includes Work charged employees, paid from contingencies, Daily rated employees, part-time employees, Honorary employees and not elsewhere classified.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.44

सामाजिक गट व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी (रिक्त पदे अगळून)
Classwise State Government employees according to Social groups (Excluding vacancies)

(शासकीय कर्मचारी गणना /Census of Government Employees 1987)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जात	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग १ ते ४ Class I to IV	इतर Other	एकूण Total	Caste
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	अनुसूचित जाती	863	1,590	39,592	24,266	66,311	19,625	85,936	Scheduled Caste
2	अनुसूचित जमाती	285	499	17,540	11,364	29,688	13,764	43,452	Scheduled Tribe
3	विमुक्त जमाती	120	231	6,217	2,103	8,671	1,796	10,467	Vimukta Jamati
4	भटक्या जमाती	198	341	9,471	3,785	13,795	2,191	15,986	Nomadic Tribe
5	नव बौद्ध	233	426	15,902	9,534	26,095	5,487	31,582	Nav-Buddhist
6	इतर मागासवर्गीय	1,243	3,480	86,811	30,235	1,21,769	22,495	1,44,264	Other Backward Class
	एकूण १ ते ६	2,942	6,567	1,75,533	81,287	2,66,329	65,358	3,31,687	Total 1 to 6
7	इतर	6,943	13,316	1,93,058	45,258	2,58,605	40,058	2,98,663	Others
	एकूण	9,885	19,913	3,68,591	1,26,545	5,24,934	1,05,416	6,30,350	Total

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

नवम्बर १९८७

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.45

सामाजिक गट व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी
Social Group and classwise Employees in Zilla Parishad

(कर्मचारी गणना / Census of employees, 1987)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जात	वर्ग-एक Class-I	वर्ग-दोन Class-II	वर्ग-तीन Class-III	वर्ग-चार Class-IV	एकूण १ ते ४ Total Class I to IV	इतर Others	एकूण Total	Caste
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	अनुसूचित जाती	66	462	23,710	3,663	27,901	5,287	33,188	Scheduled Caste
2	अनुसूचित जमाती	12	124	9,778	1,632	11,546	4,087	15,633	Scheduled Tribe
3	विमुक्त जमाती	12	44	3,078	407	3,541	506	4,047	Vimukta Jati
4	भटक्या जमाती	16	90	4,528	717	5,351	837	6,188	Nomadic Tribe
5	नव बौद्ध	20	114	8,448	1,939	10,521	2,473	12,994	Nav-Buddhist
6	इतर मागासवर्गीय	55	954	70,678	6,921	78,608	11,281	89,889	Other Backward Class
7	इतर	246	2,703	1,29,165	9,865	1,41,979	24,170	1,66,149	Others
	एकूण	427	4,491	2,49,385	25,144	2,79,447	48,641	3,28,088	Total

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

नवम्बर १९८७

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.46

सामाजिक गट व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी
Municipal Council employees by Social group and class

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1987)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	सामाजिक गट	वर्ग-एक Class-I	वर्ग-दोन Class-II	वर्ग-तीन Class-III	वर्ग-चार Class-IV	एकूण वर्ग-१ ते ४ Total Class I to IV	इतर Others	एकूण Total	Social Group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	अनुसूचित जाती ..	1	20	2,483	15,210	17,714	1,624	19,338	Scheduled Caste
2	अनुसूचित जमाती	692	996	1,688	322	2,010	Scheduled Tribe
3	विमुक्त जमाती	4	293	249	546	40	586	Vimukta Jati
4	भटक्या जमाती	5	455	299	959	50	1,009	Nomadic Tribe
5	नव बौद्ध	8	730	3,099	3,837	619	4,456	Nav Buddhist
6	इतर मागासवर्गीय ..	1	42	7,498	4,688	12,229	1,421	13,650	Other Backward Class
7	इतर ..	9	148	16,159	7,892	24,208	2,233	26,441	Others
	एकूण	11	227	28,310	32,633	61,181	6,309	67,490	Total

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.47

धर्म व पदाच्या वर्गानुसार शासकीय कर्मचारी
No. of State Government Employees according to Religion & Class

शासकीय कर्मचारी गणना/Census of Government Employees, 1987)

अनुक्रमांक Serial No.	धर्म	वर्ग-एक Class-I	वर्ग-दोन Class-II	वर्ग-तीन Class-III	वर्ग-चार Class-IV	वर्ग-१ ते ४ Class-I to IV	*इतर *Others	एकूण Total	Religion
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	हिंदू ..	9,100	18,083	3,23,180	1,06,766	4,57,134	93,466	5,50,600	Hindu
2	मुस्लीम ..	320	880	19,841	7,064	28,105	4,314	32,419	Muslim
3	ख्रिश्चन ..	76	171	5,121	914	6,282	334	6,616	Christian
4	बौद्ध ..	260	512	16,857	10,258	27,887	6,433	34,320	Buddhist
5	इतर ..	129	262	3,592	1,543	5,526	869	6,395	Others
	एकूण	9,885	19,913	3,68,591	1,26,545	5,24,934	1,05,416	6,30,350	Total

टिप.—*इतर (स्तंभ ८).—यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन, मानसेवी आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले.

Note.—*Others—Includes work-charged employees, contingencies, Daily rated workers, part-time workers, honorary workers and not elsewhere classified

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.48

धर्म व पदाच्या वर्गांनुसार जिल्हापरिषदातील कर्मचारी

Zilla Parishad Employees by Religion and Class

(कर्मचारी गणना/Census of Employees, 1987)

अनुक्रमांक Serial No.	धर्म	वर्ग एक Class-I	वर्ग दोन Class-II	वर्ग तीन Class-III	वर्ग चार Class-IV	वर्ग १ ते ४ Class-I to IV	इतर Others	एकूण Total	Religion
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	हिंदू	391	4,116	2,23,396	20,927	2,48,830	43,922	2,92,752	Hindu
2	मुस्लिम	11	196	13,294	1,948	15,449	1,474	16,923	Muslim
3	ख्रिश्चन	2	17	2,197	105	2,321	294	2,615	Christian
4	बौद्ध	20	114	8,418	1,939	10,521	2,473	12,994	Buddhist
5	इतर	3	48	2,050	225	2,326	478	2,804	Others
एकूण		427	4,491	2,49,385	25,144	2,79,447	48,641	3,28,088	Total

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

नवमं नयनं

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.49

धर्म व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी

Municipal Council employees by Religion & Class

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1987)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	धर्म	वर्ग एक Glass-I	वर्ग दोन Class-II	वर्ग तीन Class-III	वर्ग चार Class-IV	वर्ग १ ते ४ Class-I to IV	इतर Others	एकूण Total	Religion
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	हिंदू	10	200	22,095	25,442	47,747	5,075	52,822	Hindu
2	मुस्लिम	1	16	4,775	3,418	8,210	451	8,661	Muslim
3	ख्रिश्चन	..	1	303	180	484	12	496	Christian
4	बौद्ध	..	8	806	3,349	4,163	644	4,807	Buddhist
5	इतर	..	2	280	218	500	53	553	Others
एकूण	..	11	227	28,259	32,607	61,104	6,235	67,339	Total

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनलय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

सत्यमेव जयते

२७. बँका व विमाव्यवसाय :

२७.१. या विभागात बँक कार्यालये असलेली शहरे व गावे, बँकांचे वर्गीकरण तसेच वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्याविषयी माहिती दिली आहे.

२७.२. बँक कार्यालयांच्या संख्येत वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्या कार्यालयांचा समावेश आहे. व्यापारी बँकांकरीता संदर्भकाल उपलब्ध असल्यास तो ३१ मार्च १९८९ रोजी असा असून सहकारी बँकांकरीता अद्यावत ताळेबंद किंवा विवरण यांनुसार आहे.

27. BANKING AND INSURANCE :

27.1. Data on towns/villages having banking offices, classification of banks, scheduled, non-scheduled and Co-operative banks are given in this section.

27.2. Number of bank offices includes offices of scheduled, non-scheduled and Co-operative banks. The reference period of Commercial Banks is as on 31st March 1989, wherever available while that regarding co-operative banks is as on the latest balance sheet or return.

27. बँका व विमा/BANKING AND INSURANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 27.1

जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये

Districtwise No. of Commercial Banking Offices

(३१ मार्च १९८९/As on 31-3-1989)

बनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (1)	राज्य बँका (2)	व्यापारी बँका (3)	State Bank (4)	Commercial Bank (5)	District (6)
1	बृहन्मंबई	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ बिकानेर बँड जयपूर. स्टेट बँक ऑफ हैदराबाद स्टेट बँक ऑफ मद्रास स्टेट बँक ऑफ पतियाळा स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ ठावणकोर स्टेट बँक ऑफ इंदूर	बँक ऑफ बंगाल अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बँक देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओवरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनाइटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडिकेट बँक आंध्रा बँक कॉर्पोरेशन बँक ओरिएण्टल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंध बँक न्यू बँक ऑफ इंडिया विजया बँक ऑलजेमेन्स बँक नेदरलँड एन. व्ही. अमेरिकन एक्सप्रेस बँक लि. बँक ऑफ अमेरिका एन. व्ही. अँड एस. ए. टोकियो मॅक ऑफ टोकियो लि. बँक नॅशनल डे पॅरिस ब्रिटिश बँक ऑफ मीडल ईस्ट. स्टॅण्डर्ड चार्टर्ड बँक सिटी बँक एन. ए. हॉंगकाँग अँड शान्घाई बँकींग कॉर्पोरेशन. मि. मित्सुबुशी बँक लि. ग्रिन्डलेज बँक पी. एल. सी. धनलक्ष्मी बँक लि. डच बँक लि. इंडस्ट्रियल क्रेडिट अँड इन्व्हेस्ट- मेंट कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया अबु धाबी कमर्शियल बँक लि. बँक ऑफ ओमान लि. बँक ऑफ इंडो सुवेज	State Bank of India S. B. of Bikaner and Jaipur. S. B. of Hyderabad S. B. of Mysore S. B. of Patiala S. B. of Saurashtra S. B. of Travancore S. B. of Indore Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India UCO Bank Syndicate Bank Andhra Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce. Punjab and Sind Bank New Bank of India Vijaya Bank Algemene Bank Nederland N. V. American Express Bank Ltd. Bank of America N. V. and S. A. The Bank of Tokyo Ltd. Banque National De Paris British Bank of Middle East. Standard Chartered Bank City Bank N. A. Hongkong and Shanghai Banking Corporation. The Mitsui Bank Ltd. Grindlays Bank P.L.C. Dhanlaxmi Bank Ltd. Deutsche Bank Ltd. Industrial Credit & Inve- stment Corporation of India. Abu Dhabi Commercial Bank Ltd. Bank of Oman Ltd. Bank Indo Suez	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India UCO Bank Syndicate Bank Andhra Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce. Punjab and Sind Bank New Bank of India Vijaya Bank Algemene Bank Nederland N. V. American Express Bank Ltd. Bank of America N. V. and S. A. The Bank of Tokyo Ltd. Banque National De Paris British Bank of Middle East. Standard Chartered Bank City Bank N. A. Hongkong and Shanghai Banking Corporation. The Mitsui Bank Ltd. Grindlays Bank P.L.C. Dhanlaxmi Bank Ltd. Deutsche Bank Ltd. Industrial Credit & Inve- stment Corporation of India. Abu Dhabi Commercial Bank Ltd. Bank of Oman Ltd. Bank Indo Suez	Gr. Bombay

A-134—131.

TABLE No. 27.1—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
ठाणे—चालू		युनायटेड वेस्टर्न बँक युनायटेड बँक ऑफ इंडिया ग्रिण्डलेज बँक पी. एल. सी. न्यू बँक ऑफ इंडिया ओरिएण्टल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंध बँक			United Western Bank Thane—Contd. United Bank of India Grindlays Bank P.L.C. New Bank of India Oriental Bank of Commerce. Punjab and Sind Bank	
३ रायगड	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक पंजाब अँड सिंध बँक पंजाब नॅशनल बँक सांगली बँक लि. सिंडीकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Punjab and Sind Bank Punjab National Bank Sangli Bank Ltd. Syndicate Bank UCo. Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd.	Raigad	
४ रत्नागिरी	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ कराड लि. बँक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बँक. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग ग्रामीण बँक. सांगली बँक लि. सिंडीकेट बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Karad Ltd. Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Ratnagiri, Sindhudurg Gramin Bank. Sangli Bank Ltd. Syndicate Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd.	Ratnagiri	
५ सिंधुदुर्ग	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग ग्रामीण बँक. सिंडीकेट बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया	State Bank of India	Bank of India Bank of Maharashtra Central Bank of India Dena Bank Ratnagiri, Sindhudurg Gramin Bank. Syndicate Bank Union Bank of India	Sindhudurg	
६ नाशिक	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बँक देना बँक इंडियन बँक	State Bank of India	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank	Nasik	

TABLE No. 27.1—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
६ नाशिक—चालू		इंडियन ओव्हरसीज बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया युको बैंक सिंडीकेट बैंक कॉर्पोरेशन बैंक ओरिएण्टल बैंक ऑफ कॉमर्स न्यू बैंक ऑफ इंडिया विजया बैंक बैंक ऑफ काराड लि. सांगली बैंक लि. फेडरल बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		Indian Overseas Bank .. Nasik—Contd Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India UCo. Bank Syndicate Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce. New Bank of India Vijaya Bank Bank of Karad Ltd. Sangli Bank Ltd. Federal Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	
७ धुळे ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ इंदूर	बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बैंक देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक युको बैंक सिंडीकेट बैंक न्यू बैंक ऑफ इंडिया विजया बैंक सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India .. State Bank of Indore	Bank of Baroda .. Dhule Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank .. Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank UCo. Bank Syndicate Bank New Bank of India Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	
८ जालगाव ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया ..	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बैंक देना बैंक इंडियन ओव्हरसीज बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक युको बैंक सिंडीकेट बैंक कॉर्पोरेशन बैंक विजया बैंक सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India ..	Bank of Baroda .. Jalgaon Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Punjab National Bank UCo. Bank Syndicate Bank Corporation Bank Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. .. United Western Bank Ltd.	

TABLE No. 27.1 — Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
९	बहमदनगर ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैदराबाद	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक देना बैंक इंडियन बैंक इंडियन ओवरसीज बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया युको बैंक सिंडीकेट बैंक आंध्र बैंक न्यू बैंक ऑफ इंडिया विजया बैंक बैंक ऑफ कर्नाट लि. सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. इंडियन ओवरसीज बैंक	State Bank of India .. S. B. of Hyderabad ..	Bank of Baroda .. Allahabad Bank .. Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India UCo. Bank Syndicate Bank Andhra Bank New Bank of India Vijaya Bank Bank of Karad Ltd. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd. Indian Overseas Bank	Ahmednagar ..
१०	पुणे	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ बिकानेर एंड जयपुर स्टेट बैंक ऑफ हैदराबाद .. स्टेट बैंक ऑफ मद्रास .. स्टेट बैंक ऑफ मराठा .. स्टेट बैंक ऑफ त्रावणकोर	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक देना बैंक इंडियन बैंक बैंक ऑफ मदुराई लि. बैंक ऑफ राजस्थान लि. बैंक ऑफ कर्नाट लि. लक्ष्मी विलास बैंक लि. पंजाब एंड सिंध बैंक रत्नाकर बैंक लि. न्यू बैंक ऑफ इंडिया सांगली बैंक लि. कर्नाटक बैंक लि. साउथ इंडियन बैंक लि. विजया बैंक वैश्य बैंक लि. आंध्र बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. कैथोलिक सिरियन बैंक लि. जम्मू एंड काश्मीर बैंक लि. सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया युको बैंक सिंडीकेट बैंक कॉर्पोरेशन बैंक पंजाब नेशनल बैंक ओरिएण्टल बैंक ऑफ कॉमर्स युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया	State Bank of India .. S. B. of Bikaner and Jaipur. S. B. of Hyderabad .. S. B. of Mysore .. S. B. of Saurashtra .. S. B. of Travancore ..	Bank of Baroda .. Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Bank of Madurai Ltd. Bank of Rajasthan Ltd. Bank of Karad Ltd. Lakshmi Vilas Bank Ltd. Punjab and Sindh Bank Ratnakar Bank Ltd. New Bank of India Sangli Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. South Indian Bank Ltd. Vijaya Bank Vaiya Bank Ltd. Andhra Bank United Western Bank Ltd. Catholic Syrian Bank Ltd. Jammu and Kashmir Bank Ltd. Central Bank of India Union Bank of India UCo. Bank Syndicate Bank Corporation Bank Punjab National Bank Oriental Bank of Commerce. United Bank of India	Pune
११	सातारा	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of India ..	Bank of Baroda .. Bank of India Bank of Maharashtra	Satara

TABLE No. 27.1—Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
११ सातारा—नासू.			कनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया सिंडीकेट बँक विजया बँक बँक ऑफ कराड लि. सांगली बँक लि. कर्नाटक बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक		Canara Bank .. Satara—Cons. Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Syndicate Bank Vijaya Bank Bank of Karad Ltd. Sangli Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. United Western Bank	
१२ रावळी .. स्टेट बँक ऑफ इंडिया ..			बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बँक युको बँक सिंडीकेट बँक कॉर्पोरेशन बँक विजया बँक बँक ऑफ कराड लि. रत्नाकर बँक लि. सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India ..	Bank of Baroda .. Sangli Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank U. Co. Bank Syndicate Bank Corporation Bank Vijaya Bank Bank of Karad Ltd. Ratnakar Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	
१३ सोलापूर .. स्टेट बँक ऑफ इंडिया ..			बँक ऑफ बरोडा	State Bank of India ..	Bank of Baroda Solapur	
स्टेट बँक ऑफ हैदराबाद ..			अल्लाहाबाद बँक	State Bank of Hyderabad	Allahabad Bank	
स्टेट बँक ऑफ मद्रास ..			बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Mysore	Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कनरा बँक		Canara Bank	
			देना बँक		Dena Bank	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नेशनल बँक		Punjab National Bank	
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युको बँक		U. Co. Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			आंध्रा बँक		Andhra Bank	
			कॉर्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			न्यू बँक ऑफ इंडिया		New Bank of India	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			सोलापूर ग्रामीण बँक		Solapur Gramin Bank	
			बँक ऑफ कराड लि.		Bank of Karad Ltd.	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd.	
			कर्नाटक बँक लि.		Karnataka Bank Ltd.	
			वैश्य बँक लि.		Vaiya Bank Ltd.	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.	

TABLE No. 27.1 —Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
१४ कोल्हापूर ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया .. स्टेट बँक ऑफ मद्रास ..	कॅनरा बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र देना बँक अलाहाबाद बँक इंडियन बँक बँक ऑफ बरोडा इंडियन ओवरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडीकेट बँक कार्पोरेशन बँक ओरीएन्टल बँक अँड कॉमर्स विजया बँक बँक ऑफ कर्नाट लि. रत्नाकर बँक लि. सांगली बँक लि. कर्नाटक बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. गणेश बँक ऑफ कुरुंदवाड लि. बँक ऑफ इंडिया	State Bank of India .. State Bank of Mysore	Canara Bank .. Bank of Maharashtra Dena Bank Allahabad Bank Indian Bank Bank of Baroda Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India U. Co. Bank Syndicate Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce. Vijaya Bank Bank of Karad Ltd. Ratnakar Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. United Western Bank Ltd. Ganesh Bank of Kurundwad Ltd. Bank of India	Kolhapur	
१५ औरंगाबाद ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया .. स्टेट बँक ऑफ हैदराबाद .. स्टेट बँक ऑफ इंदोर ..	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओवरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडीकेट बँक आंध्र बँक कार्पोरेशन बँक पंजाब अँड सिंध बँक न्यू बँक ऑफ इंडिया विजया बँक औरंगाबाद/जालना ग्रामीण बँक. सांगली बँक लि. वैश्य बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India .. State Bank of Hyderabad State Bank of Indore	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India U. Co. Bank .. Syndicate Bank Andhra Bank Corporation Bank Punjab and Sindh Bank New Bank of India Vijaya Bank Aurangabad/Jalna Gramin Bank. Sangli Bank Ltd. VaiSya Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Aurangabad	
१६ जालना ..	स्टेट बँक ऑफ इंडिया .. स्टेट बँक ऑफ हैदराबाद ..	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र देना बँक	State Bank of India .. State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda .. Bank of India Bank of Maharashtra Dena Bank	Jalna	

TABLE No. 27.1—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
१९	जालना—जाल		सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया सिंडीकेट बैंक युनियन बैंक ऑफ इंडिया आंध्रा बैंक औरंगाबाद/जालना ग्रामीण बैंक. सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		Central Bank of India Syndicate Bank Union Bank of India Andhra Bank Aurangabad/Jalna Gramin Bank. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	.. Jalna
१७	परभणी ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद ..	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ महाराष्ट्र देना बैंक युनियन बैंक ऑफ इंडिया आंध्रा बैंक मराठवाडा ग्रामीण बैंक लि. सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India .. S. B. of Hyderabad ..	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of Maharashtra Dena Bank Union Bank of India Andhra Bank Marathwada Gramin Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Parbhani
१८	बीड ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद ..	बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया मराठवाडा ग्रामीण बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक	S. B. of India .. S. B. of Hyderabad ..	Bank of Baroda Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Marathwada Gramin Bank United Western Bank	.. Beed
१९	नांदेड ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद ..	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया युनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक सिंडीकेट बैंक पंजाब अँड सिंध बैंक मराठवाडा ग्रामीण बैंक सांगली बैंक लि. वैश्य बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India .. S. B. of Hyderabad ..	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Syndicate Bank Punjab and Sind Bank Marathwada Gramin Bank. Sangli Bank Ltd. Vaisya Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	.. Nanded
२०	उस्मानाबाद	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद ..	अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक मराठवाडा ग्रामीण बैंक	State Bank of India .. S. B. of Hyderabad ..	Allahabad Bank Bank of Maharashtra Canara Bank Marathwada Gramin Bank.	.. Osmanabad
२१	लातूर ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद ..	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of India .. State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra	.. Latur

TABLE No. 27.1 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
२१. छातूर—बालू	देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया युनियन बैंक ऑफ इंडिया आंध्रा बैंक मराठवाडा ग्रामीण बैंक सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Andhra Bank Marathwada Gramin Bank. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	.. Latur. .. Contd.
२२. बुलढाणा	..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैदराबाद ..	बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक बुलढाणा ग्रामीण बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India .. State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda .. Bank of Maharashtra Central Bank of India Punjab National Bank Buldhana Gramin Bank United Western Bank Ltd.	.. Buldhana
२३. अकोला	..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैदराबाद .. स्टेट बैंक ऑफ इंदोर ..	कनरा बैंक बैंक ऑफ बरोडा इंडियन बैंक अलाहाबाद बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र युनियन बैंक ऑफ इंडिया देना बैंक पंजाब नेशनल बैंक युको बैंक सिंडीकेट बैंक ओरिएण्टल बैंक ऑफ कॉमर्स अकोला ग्रामीण बैंक सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. बैंक ऑफ इंडिया	State Bank of India .. State Bank of Hyderabad State Bank of Indore	Canara Bank Bank of Baroda Indian Bank Allahabad Bank Central Bank of India Bank of Maharashtra Union Bank of India Dena Bank Punjab National Bank Uco Bank Syndicate Bank Oriental Bank of Commerce. Akola Gramin Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd. Bank of India	.. Akola
२४. अमरावती	..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैदराबाद ..	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक देना बैंक इंडियन बैंक इंडियन ओवरसीज बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया युनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक युको बैंक सिंडीकेट बैंक आंध्रा बैंक विजया बैंक सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India .. State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda .. Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Uco Bank Syndicate Bank Andhra Bank Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	.. Amravati
२५. यवतमाळ	..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया ..	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र इंडियन बैंक	State Bank of India ..	Bank of Baroda .. Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Indian Bank	.. Yavatma

TABLE No. 27.1 —Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
२५.	यवतमाळ—घालू	इंडियन ओव्हरसीज बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया युनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक सिंडीकेट बैंक आंध्र बैंक यवतमाळ ग्रामीण बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.			Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Syndicate Bank Andhra Bank Yavatmal Gramin Bank United Western Bank Ltd.	Yavatmal— —Contd.
२६.	वर्धा .. स्टेट बैंक ऑफ इंडिया ..	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया युनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक सिंडीकेट बैंक आंध्र बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India ..	Bank of Baroda ..	Wardha	
२७.	नागपुर .. स्टेट बैंक ऑफ इंडिया ..	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया न्यू बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र ओरिएण्टल बैंक ऑफ कॉमर्स कॅनरा बैंक सिंडीकेट बैंक देना बैंक आंध्र बैंक इंडियन बैंक कॉर्पोरेशन बैंक विजया बैंक इंडियन ओव्हरसीज बैंक लक्ष्मी विलास बैंक लि. युनियन बैंक ऑफ इंडिया सांगली बैंक लि. सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. पंजाब नेशनल बैंक जम्मु अंड काश्मीर बैंक युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया युको बैंक बैंक ऑफ राजस्थान लि. पंजाब अंड सिंध बैंक	State Bank of India .. State Bank of Bikaner and Jaipur. State Bank of Hyderabad State Bank of Mysore State Bank of Patiala State Bank of Saurashtra. State Bank of Travancore. State Bank of Indore	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India New Bank of India Bank of Maharashtra Oriental Bank of Commerce Canara Bank Syndicate Bank Dena Bank Andhra Bank Indian Bank Corporation Bank Vijaya Bank Indian Overseas Bank Lakshmi Vilas Bank Ltd. Union Bank of India Sangli Bank Ltd. Central Bank of India United Western Bank Ltd. Punjab National Bank J. and K. Bank Ltd. United Bank of India Uco Bank Bank of Rajasthan Ltd. Punjab and Sindh Bank	Nagpur	

Source:—Reserve Bank of India.

Source:—Reserve Bank of India.

27. बँका आणि विमा व्यवसाय/BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.2

लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण
Commercial Banking Offices Classified according to Population Ranges

(३१ मार्च १९८९ रोजी)
(As on 31st March 1989)

अनुक्रमांक जिल्हा		ग्रामीण		निमनगरी		नगरी		महानगर		एकूण		District
Serial No.		Rural		Semi-urban		Urban		Metropolitan		Total		
		बँक		बँक		बँक		बँक		बँक		
		जागांची संख्या	कार्यालयांची संख्या	जागांची संख्या	कार्यालयांची संख्या	जागांची संख्या	कार्यालयांची संख्या	जागांची संख्या	कार्यालयांची संख्या	जागांची संख्या	कार्यालयांची संख्या	
		Number of places	Number of Offices	Number of places	Number of Offices	Number of places	Number of Offices	Number of places	Number of Offices	Number of places	Number of Offices	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहमुंबई	1	1,114	1	1,114	Greater Bombay
2	ठाणे	90	104	9	42	4	142	103	288	Thane
3	रायगड	84	90	9	41	93	131	Raigad
4	रत्नागिरी	88	96	3	25	91	121	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	57	64	3	12	60	76	Sindhudurg
6	नाशिक	101	106	15	36	2	67	118	209	Nashik
7	धुळे	77	77	8	23	1	21	86	121	Dhule
8	जळगांव	92	93	22	50	2	35	116	178	Jalgaon
9	अहमदनगर	111	117	18	43	1	30	130	190	Ahmednagar
10	पुणे	112	120	20	57	1	27	1	227	134	431	Pune
11	सातारा	86	95	10	48	96	143	Satara
12	सांगली	82	85	19	39	2	46	103	170	Sangli
13	सोलापूर	110	117	12	40	1	48	123	205	Solapur
14	कोल्हापूर	95	102	15	31	2	76	112	209	Kolhapur
15	औरंगाबाद	69	71	5	11	1	45	75	127	Aurangabad
16	जालना	49	53	1	2	1	15	51	70	Jalna
17	परभणी	73	73	9	22	1	12	83	107	Parbhani
18	बीड	67	70	7	23	74	93	Beed
19	नांदेड	72	75	9	16	1	22	82	113	Nanded
20	उस्मानाबाद	46	48	9	21	55	69	Osmanabad
21	लातूर	63	66	4	10	1	13	68	89	Latur
22	बुलढाणा	68	68	10	32	78	100	Buldhana
23	अकोला	82	83	15	35	1	28	98	146	Akola
24	अमरावती	83	83	14	28	1	29	98	140	Amravati
25	यवतमाळ	81	82	10	33	91	115	Yavatmal
26	वर्धा	47	47	5	25	52	72	Wardha
27	नागपूर	85	86	11	19	1	128	97	233	Nagpur
28	भंडारा	94	93	4	16	1	9	99	123	Bhandara
29	चंद्रपूर	85	88	9	23	1	19	95	130	Chandrapur
30	गडचिरोली	31	31	3	6	34	37	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,280	2,383	288	809	25	684	3	1,469	2,596	5,350	Maharashtra State

आधार :- भारतीय रिझर्व्ह बँक.

Source :- Reserve Bank of India.

27. बँक व विमा

तस्ता क्रमांक/

वर्गीकृत व्यापारी बँकाच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण/

व्यवसाय	जिल्हे/Districts							
	म्हन्मई Greater Bombay		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri	
	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
(1) कृषि एकूण ..	4,864	15,710	43,835	4,432	33,082	2,166	26,196	1,048
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	3,472	5,839	43,152	2,661	32,956	2,136	25,953	984
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	1,392	9,871	683	1,777	126	30	243	64
(2) एकूण उद्योग ..	59,110	7,61,263	14,534	71,224	3,204	13,845	4,271	2,281
(i) अन्न उत्पादन ..	895	28,189	215	1,060	124	913	147	444
(ii) वस्त्रोद्योग ..	6,269	1,36,410	1,237	11,920	57	2,840	17	135
(iii) इतर ..	51,946	5,96,664	13,082	58,244	3,023	10,092	4,107	1,702
(3) परिवहन ..	12,860	13,965	3,735	1,447	2,389	727	1,566	396
(4) व्यावसायिक सेवा ..	73,670	26,542	20,092	1,768	7,618	716	8,213	446
(5) व्यक्तिगत कर्ज ..	1,25,897	34,113	21,849	5,398	6,059	652	5,369	504
(6) धातूक व्यापार ..	25,208	2,67,836	982	1,545	192	208	160	90
(7) किरकोळ व्यापार ..	42,861	18,203	21,596	1,785	8,928	567	8,691	613
(8) इतर सर्व ..	1,30,041	92,537	28,863	3,478	10,281	903	8,443	546
एकूण	4,74,511	12,30,169	1,55,486	91,077	71,753	19,784	62,909	5,924
बरीलपैकी लघुउद्योगासाठी	37,048	1,17,695	11,999	18,478	2,672	3,064	3,978	1,447

BANKING AND INSURANCE

TABLE No. 27.3

Districtwise and occupationwise classification of outstanding credit of scheduled commercial Banks

(खात्यांची संख्या हजाराने/रक्कम लाख रुपयात)
(No. of Accounts in thousand/ Amount in lakh Rs.)

जिल्हे/Districts								Occupation
सिंधुदुर्ग Sindhudurg		नाशिक Nashik		धुळे Dhule		जळगाव Jalgaon		
खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(1)
18,741	829	49,135	11,157	48,742	5,621	63,670	6,250	(1) Agriculture Total
18,540	814	48,284	5,821	47,279	3,823	62,401	5,621	(a) Direct finance
201	15	851	5,336	1,463	1,798	1,269	629	(b) Indirect finance
3,591	1,382	6,394	11,312	3,370	1,574	3,661	5,309	(2) Industry Total
1,255	394	177	1,172	106	406	258	1,498	(i) Food manufacturing
18	20	93	85	28	243	42	1,250	(ii) Textile
3,348	968	6,124	10,055	3,236	925	3,361	2,561	(iii) Others
1,146	236	2,212	1,049	1,466	551	2,197	580	(3) Transport Operators
6,283	337	14,515	1,452	7,399	613	15,472	854	(4) Professional Services
3,724	268	11,086	1,822	4,856	628	8,782	864	(5) Personal loans
445	118	830	418	1,186	251	711	705	(6) Wholesale Trade
7,440	457	16,781	1,344	16,054	914	27,161	1,540	(7) Retail Trade
5,374	301	15,823	1,533	10,214	605	18,095	964	(8) All others
46,744	3,978	1,16,776	30,087	93,797	10,757	1,39,749	17,066	Total
3,283	983	4,582	4,892	2,179	769	2,955	2,206	of which for small Scale Industrial Units

व्यवसाय		जिल्हे/Districts							
		अहमदनगर Ahmednagar		पुणे Pune		सातारा Satara		सांगली Sangli	
		खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit
(1)		(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
(1) कृषि एकूण	..	85,801	8,844	88,301	13,829	61,453	5,908	47,243	5,315
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	..	85,576	8,069	87,469	11,732	60,922	5,490	46,759	4,575
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	..	225	775	832	2,097	531	418	484	740
(2) एकूण उद्योग	..	6,818	6,660	21,319	69,228	5,368	4,112	4,607	4,407
(i) अन्न उत्पादन	..	101	1,013	291	2,912	98	733	108	249
(ii) वस्त्रोद्योग	..	34	447	331	3,954	37	100	118	1,749
(iii) इतर	..	6,683	5,200	20,697	62,362	5,233	3,279	4,381	2,409
(3) परिवहन	..	2,246	1,038	8,101	4,137	1,689	914	1,728	571
(4) व्यावसायिक सेवा	..	16,849	1,218	40,871	6,280	11,627	840	10,012	795
(5) व्यक्तिगत कर्ज	..	6,976	903	38,208	8,100	9,581	1,133	9,374	1,135
(6) धाऊक व्यापार	..	1,329	355	2,744	6,328	215	149	922	966
(7) किरकोळ व्यापार	..	14,387	1,594	34,110	4,951	13,240	932	10,095	941
(8) इतर सर्व	..	13,460	1,281	50,677	7,151	19,723	1,150	22,271	1,449
एकूण	..	1,47,666	21,893	2,84,331	1,20,004	1,22,896	15,138	1,06,252	15,579
बरील पैकी लघु उद्योगासाठी	..	4,189	1,970	13,443	19,614	3,509	1,993	3,897	1,973

TABLE No. 27.3—*contd.*

जिल्हे/Districts								
सोलापूर Solapur		कोल्हापूर Kolhapur		औरंगाबाद Aurangabad		जालना Jalna		Occupation
खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(1)
75,459	8,584	78,017	6,079	37,738	4,458	30,117	2,387	(1) Agriculture Total
71,870	6,711	77,679	4,952	37,429	3,634	26,562	1,774	(a) Direct finance
3,589	1,873	338	1,127	309	824	3,555	613	(b) Indirect finance
10,437	6,692	9,324	8,227	4,708	7,097	1,808	1,129	(2) Industry total
140	1,878	113	253	122	254	31	65	(i) Food manufacturing
855	1,771	1,001	1,142	61	552	19	17	(ii) Textile
9,442	3,043	8,210	6,832	4,525	6,291	1,758	1,047	(iii) Others
1,991	879	2,630	1,422	5,727	527	839	126	(3) Transport operators
14,575	834	13,249	1,402	8,330	772	4,089	202	(4) Professional Services
9,137	1,310	12,426	1,652	6,220	766	1,515	127	(5) Personal loans
1,167	657	1,284	894	253	350	120	239	(6) Wholesale Trade
15,907	1,354	11,756	1,520	12,839	1,247	6,241	413	(7) Retail Trade
19,630	1,427	21,265	1,408	8,658	1,040	3,039	185	(8) All others
1,48,303	21,737	1,49,951	22,604	84,473	16,257	47,768	4,808	Total
6,190	2,257	8,042	4,460	4,223	2,487	1,269	417	of which for small Scale Industrial Unit

जिल्हे/Districts										
व्यवसाय			परभणी Parbhani		बीड Beed		नांदेड Nanded		उस्मानाबाद Osmanabad	
			खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit
(1)			(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)
(1) कृषि एकाग्र	62,296	2,932	24,752	1,931	55,417	2,821	24,434	1,779
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	61,586	2,575	24,241	1,679	52,955	2,604	24,276	1,577
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	710	357	511	252	2,462	217	158	202
(2) एकूण उद्योग	2,921	593	3,713	406	3,944	960	2,487	632
(i) अन्न उत्पादन	48	188	35	45	67	54	37	30
(ii) वस्त्रोद्योग	22	11	9	10	15	107
(iii) इतर	2,851	394	3,669	351	3,862	799	2,450	602
(3) परिवहन	1,124	148	984	266	2,107	366	529	224
(4) व्यावसायिक सेवा	6,912	340	5,283	283	6,959	432	3,359	187
(5) व्यक्तिगत कर्ज	2,851	233	2,164	177	7,737	474	1,894	125
(6) वाजक व्यापार	359	72	232	18	376	151	162	24
(7) किरकोळ व्यापार	11,212	554	10,999	594	13,816	715	7,640	402
(8) इतर सर्व	2,647	165	2,144	96	4,922	1,184	3,574	271
एकूण	90,322	5,037	50,271	3,771	9,5278	7,103	44,079	3,644
वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी	2,765	324	3,342	323	3,656	453	2,184	239

TABLE No. 27.3—contd.

जिल्हे/Districts								
लातूर Latur		बुलढाणा Buldhana		अकोला Akola		अमरावती Amravati		Occupation
खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	
(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(1)
27,746	2,034	61,112	3,126	75,751	3,531	68,638	3,761	(1) Agriculture Total.
27,263	1,949	60,696	2,367	75,517	2,999	63,620	3,102	(a) Direct finance
483	85	416	759	234	622	5,018	659	(b) Indirect finance
4,149	505	1,833	731	3,978	1,907	7,858	1,433	(2) Industry total
60	33	56	184	145	840	149	179	(i) Food manufacturing
14	7	18	174	28	265	37	190	(ii) Textile
4,075	465	1,759	373	3,805	802	7,672	1,064	(iii) Others
1,025	231	1,075	184	1,375	363	1,578	425	(3) Transport Operators
5,100	244	4,126	276	6,312	358	10,401	589	(4) Professional Services
2,305	235	3,045	276	4,013	462	4,448	590	(5) Personal loans
225	37	266	71	475	432	470	624	(6) Wholesale Trade
11,671	649	14,431	592	23,512	1,186	18,806	1,096	(7) Retail Trade
4,628	286	8,346	355	7,998	970	921	551	(8) All others
56,849	4,221	94,234	5,611	1,23,414	9,209	1,21,820	9,069	Total
3,240	321	1,241	279	3,720	1,027	2,268	756	of which for Small Industrial Units,

जिल्हे/Districts									
विवरण	यवतमाळ Yavatmal		वर्धा Wardha		नागपूर Nagpur		भंडारा Bhandara		
	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	
(1)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	
(1) कुल एकूण ..	62,278	3,568	55,752	2,693	48,210	4,252	54,913	2,212	
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	61,961	3,151	55,320	2,546	47,853	3,478	54,518	1,949	
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	317	417	432	147	357	774	395	263	
(2) एकूण उद्योग	5,041	915	6,292	1,449	12,168	24,825	5,738	3,448	
(i) अन्न उत्पादन	89	109	99	199	309	1,376	126	280	
(ii) वस्त्रोद्योग	13	125	48	289	131	2,693	8	11	
(iii) इतर	4,939	681	6,145	961	11,728	20,756	5,604	3,157	
(3) परिवहन	1,600	271	1,156	138	7,145	2,716	1,411	294	
(4) व्यावसायिक सेवा	8,378	401	7,142	443	18,552	2,030	9,057	449	
(5) व्यक्तिगत कर्ज	4,150	400	2,435	391	13,752	2,649	5,849	352	
(6) घाऊक व्यापार	483	113	244	105	1,607	2,120	484	183	
(7) किरकोळ व्यापार	14,653	817	8,810	549	27,523	3,232	16,222	875	
(8) इतर सर्व	8,029	453	9,889	365	27,432	2,890	8,023	390	
एकूण	1,04,612	6,938	91,720	6,133	1,56,389	44,714	1,01,697	8,203	
बरोलपैकी लघुउद्योगासाठी	2,292	508	3,685	629	10,065	8,731	4,998	961	

आधार.—बँकिंग स्टॅटोस्टीक, बेसिक स्टॅटोस्टीकल रिटर्न्स खंड, १८. जून ८९,

TABLE No. 27.3 - *Contd.*

जिल्हे/Districts						Occupation
चंद्रपूर Chandrapur		गडचिरोली Gadchiroli		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		
खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	
(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(1)
47,560	1,976	16,009	404	14,77,362	1,39,637	(I) Agriculture Total
47,546	1,588	15,967	372	14,53,122	1,06,183	(a) Direct finance
114	388	42	32	27,240	33,154	(b) Indirect finance
3,474	3,236	791	108	2,26,911	10,16,890	(2) Industry total
57	42	11	8	4,137	45,000	(i) Food manufacturing
6	5	1	Neg.	10,567	1,66,522	(ii) Textile
3,411	3,189	779	100	2,11,905	8,05,368	(iii) Others
1,584	509	229	23	75,414	34,773	(3) Transport Operators
9,731	507	3,226	95	3,77,902	51,705	(4) Professional services
3,374	281	223	19	3,39,299	66,039	(5) Personal loans
177	195	381	28	43,692	2,85,282	(6) Wholesale Trade
10,458	679	4,831	155	4,62,681	50,470	(7) Retail Trade
8,201	548	1,318	45	4,92,629	1,24,528	(8) All others
84,659	7,931	27,011	878	34,95,920	17,69,324	Total
2,538	1,447	736	60	1,69,193	2,00,763	of which for Small Industrial Units,

Source.—Banking Statistics, Basic Statistical Returns Vol. 18th June 1989.

27. बँक आणि विमा/BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.4

राज्यद्वार वर्गीकृत वाढारी बँकांच्या ठेवी आणि कर्जे जून १९८९

Deposits and advances of Scheduled Commercial Banks by State for June 1989

1988-89

(रुपये लाखात)
(Amount in lakh Rs.)

विभाग, राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेश	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	ठेवी Deposits	कर्जे/Advances			Region/State and Union Territory
			प्राधान्य गट Priority Sector	दुर्बल गट Weaker Sector	एकूण Total Advances Credits	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
उत्तर विभाग :	9,103	32,77,458	5,93,850	1,32,745	15,40,967	Northern Region
हरियाणा	1,266	2,93,457	97,092	24,782	1,67,129	Haryana
हिमाचल प्रदेश	675	1,04,784	15,942	7,008	36,665	Himachal Pradesh
जम्मू आणि काश्मिर	763	1,38,560	22,945	3,605	45,626	Jammu & Kashmir
पंजाब	2,139	7,75,825	1,72,393	46,172	3,16,517	Punjab
राजस्थान	2,948	3,93,148	97,703	40,992	2,33,963	Rajasthan
चंडीगड	137	1,15,785	28,151	1,924	88,309	Chandigarh
दिल्ली	1,177	14,55,899	1,61,624	8,262	6,52,759	Delhi
उत्तर-पूर्व विभाग :	1,678	2,51,871	46,376	20,616	1,26,758	North-East Region
आसाम	1,111	1,64,514	33,928	12,024	89,204	Assam
मणिपूर	69	8,169	2,649	1,168	5,941	Manipur
मेघालय	143	26,180	1,512	2,088	6,353	Meghalaya
नागालँड	70	16,617	2,741	1,643	5,434	Nagaland
त्रिपुरा	160	20,659	4,298	1,780	13,893	Tripura
अरुणाचल प्रदेश	61	9,226	261	839	3,556	Arunachal Pradesh
मिझोरम	64	6,506	127	1,074	2,377	Mizoram
पूर्व विभाग :	10,455	23,18,022	3,20,236	1,49,491	12,45,122	Eastern Region
बिहार	4,544	7,15,463	1,03,985	63,419	2,33,510	Bihar
ओरिसा	1,904	1,87,599	50,214	35,497	1,99,654	Orissa
सिक्कीम	26	7,343	498	362	1,906	Sikkim
पश्चिम बंगाल	3,961	14,03,012	1,64,884	50,070	8,08,784	West Bengal
अंदमान आणि निकोबार	20	4,605	675	143	1,267	Andaman & Nicobar
मध्य विभाग :	12,436	20,68,110	4,24,488	1,46,278	9,77,801	Central Region
मध्य प्रदेश	4,258	5,49,568	1,50,180	54,273	3,74,415	Madhya Pradesh
उत्तर प्रदेश	8,178	15,18,542	2,74,308	92,005	6,03,386	Uttar Pradesh
पश्चिम विभाग :	9,214	37,45,285	6,32,651	1,15,699	24,95,095	Western Region
गुजरात	3,370	9,04,880	1,83,410	39,092	4,90,829	Gujarat
महाराष्ट्र	5,565	27,18,922	4,35,946	74,201	19,64,399	Maharashtra
दमण व दीव	10	4,014	705	207	999	Daman & Div.
गोवा	262	1,16,286	12,248	2,125	38,150	Goa
दादरा आणि नगर हवेली	7	1,153	342	65	719	Dadara & Nagar Haveli
दक्षिण विभाग :	16,105	30,42,383	8,22,783	3,41,934	23,30,395	Southern Region
आंध्र प्रदेश	4,559	8,03,877	2,35,157	1,03,306	6,24,219	Andhra Pradesh
कर्नाटक	4,269	7,19,036	2,29,499	74,385	6,09,676	Karnataka
केरळ	2,877	5,67,957	1,07,744	58,293	3,74,067	Kerala
तामिळनाडू	4,324	9,36,256	3,06,337	1,03,955	9,29,440	Tamil Nadu
पोंडिचेरी	70	23,524	3,996	1,951	12,786	Pondicherry
लक्षद्वीप	6	682	55	44	188	Lakshadweep
एकूण भारत	58,993	1,47,03,129	29,01,549	9,06,754	89,36,048	All India

टीप.—प्राधान्य व दुर्बल गटांची आकडेवारी ३० सप्टेंबर १९८९ अखेरची आहे.

Note.—Figure for priority Sector and weaker Sector are as on 30th September, 1989.

आधार.—भारतीय रिझर्व बँक. Source.—Reserve Bank of India.

27. बँका व विमा व्यवसाय/BANKING AND INSURANCE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 27.5

वर्गीकृत/अवर्गीकृत व सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या

Number of offices of Scheduled, Non-Scheduled and Co-operative Banks

३१ मार्च १९८९ रोजी / As on 31st March, 1989

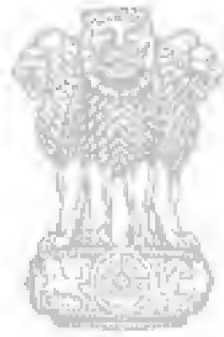
क्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्गीकृत बँका Scheduled Banks	अवर्गीकृत बँका Non-Scheduled Banks	सहकारी बँका Co-operative Banks	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	बृहन्मुंबई	1,115	..	96	1,211	Greater Bombay
2	ठाणे	288	..	19	307	Thane
3	रायगड	131	..	8	139	Raigad
4	रत्नागिरी	121	..	5	126	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	76	..	3	79	Sindhudurg
6	नाशिक	209	..	25	234	Nashik
7	धुळे	121	..	14	135	Dhule
8	जळगाव	178	..	15	193	Jalgaon
9	अहमदनगर	190	..	16	206	Ahmadnagar
10	पुणे	431	..	43	474	Pune
11	सातारा	143	..	16	159	Satara
12	सांगली	171	..	23	194	Sangli
13	सोलापूर	205	..	21	226	Solapur
14	कोल्हापूर	200	11	39	250	Kolhapur
15	औरंगाबाद	127	..	5	132	Aurangabad
16	जालना	70	..	3	73	Jalna
17	परभणी	107	..	5	112	Parbhani
18	बीड	94	..	4	98	Beed
19	नांदेड	113	..	3	116	Nanded
20	उस्मानाबाद	69	..	2	71	Osmanabad
21	लातूर	88	..	3	91	Latur
22	बुलढाणा	100	..	8	108	Buldhana
23	अकोला	146	..	5	151	Akola
24	अमरावती	140	..	7	147	Amravati
25	यवतमाळ	115	..	3	118	Yavatmal
26	वर्धा	72	..	4	76	Wardha
27	नागपूर	234	..	11	245	Nagpur
28	भंडारा	123	..	3	126	Bhandara
29	चंद्रपूर	130	..	1	131	Chandrapur
30	गडचिरोली	37	..	1	38	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	5,344	11	411	5,766	Maharashtra State

माधार.—(१) सहकार मायुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(२) भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई.

Source.—(1) Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

(2) Reserve Bank of India, Bombay.

सत्यमेव जयते

28. शासकीय अर्थव्यवस्था

२८.१. राज्य शासनातील महसुली जमा व महसुली खर्च यांचे निरनिराळ्या शीर्षांखालील आकडे या विभागात दाखविले आहेत. यांची अधिक तशीलवार माहिती राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्पात मिळते. तसेच अर्थसंकल्पातील व्यवहारांचे आर्थिक वर्गीकरणही रपात दिले आहे. येथील आर्थिक वर्गीकरणाची मांडणी सहा लेखांमध्ये दर्शविलेल्या शासनाच्या आर्थिक व्यवहारावर आधारलेली आहे.

२८.२. राज्य शासनाचे जमा व खर्च या संबंधित व्यवहार दरवर्षी सादर केलेल्या अर्थसंकल्पात दिले जातात. अर्थसंकल्पीय व्यवहारांचे परिणाम जाणून घेण्यासाठी अर्थसंकल्पाचे आर्थिक वर्गीकरण केले जाते. या वर्गीकरणात अर्थसंकल्पीय व्यवहारांची अर्थपूर्ण आर्थिक वर्गानुरूप पुनर्मांडणी व त्यांचे पुनर्वर्गीकरण केले आहे. हे वर्गीकरण केंद्रीय अर्थसंकल्पाच्या आर्थिक वर्गीकरणाच्या मांडणीप्रमाणे आहे. त्यामधून आंतरलेखा व आंतरविभागीय हस्तांतरित रकमा (फंडांकडून बदली केलेल्या रकमा धरून) वगळण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे उद्भूत अर्थव्यवस्थेशी होणाऱ्या राज्य शासनाच्या मूळ व्यवहारांची माहिती या वर्गीकरणातून मिळते.

२८.३. ह्या विभागात ३१ मार्च अंतीस आयकर भरणाऱ्यांचे करपात्र उत्पन्न गटानुसार वर्गीकरण देण्यात आले आहे. आयकर दात्यांचे वा शीलप्रमाणे उच्चिभाग पाडण्यात येतात. (अ) वैयक्तिक, (ब) हिंदु अविभक्त कुटुंबे, (क) व्यक्तीय संस्था, (ड) इतर, (ई) संस्था, ह्या तक्त्यात दाखविलेले उत्पन्न हे एकूण उत्पन्नातून नुकसान भरपाई व इतर अनुज्ञेय घटक वगळून राहिलेले करपात्र उत्पन्न असते.

PUBLIC FINANCE

28.1. The receipt and revenue expenditure of State Government under different heads is shown in this section. Further details will be found in the Civil Budget Estimates of the State Government. The Economic Classification of the Budget is also given. The framework of economic classification presented here is based on the delineation of the Government transactions in a set of six accounts.

28.2. The Budget annually presented gives the transactions on account of receipts and expenditure of the State Government. In order to analyse the economic impact of these budgetary transactions, an economic classification of the Budget is undertaken. In this classification the transactions are regrouped and reclassified into meaningful economic categories. This classification follows closely the framework of economic classification adopted for the Central Budget. It eliminates all inter-account, inter-departmental transfers including transfers to and from funds and brings out the genuine transactions of the State Government with the rest of the economy.

28.3. In this section classification of the assesses assessed to income tax according to range of income assessed to their income and tax payable for the assessment year 1988-89. The assesses are sub-divided into (i) Individuals, (ii) Hindu undivided families, (iii) Firm, (iv) Others, (v) Companies. Total income shown in the table represents the income assessed to tax after deduction of set off of losses and other admissible rebate and relief from gross income.

28. लोकवित्त/PUBLIC FINANCE

तबला क्रमांक/TABLE No. 28.1

महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल
Total Revenue of Maharashtra Government

1988-89			
महसूलाची बाब	महसूल (रुपये कोटीत) Revenue (In Crore Rs.)	एकूण महसूलाशी टक्केवारी Percentage to total Revenue	Source of Revenue
(1)	(2)	(3)	(1)
(अ) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांतील राज्याचा हिस्सा	733.16	11.64	(A) Share from Central Taxes
1 आयकर	230.65	3.66	Income Tax
2 संपत्ती शुल्क	Estate Duty
3 केंद्रीय उत्पादन शुल्क	502.51	7.98	Union Excise Duties
(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर	3,822.74	60.68	(B) State Tax Revenue
1 कृषिविषयक उत्पादनावरील कर	0.32	0.01	Agricultural Income Tax
2 जमीन महसूल	45.84	0.73	Land Revenue
3 मुद्रांक व नोंदणी फी	189.63	3.01	Stamp and Registration Fees
4 राज्य उत्पादन शुल्क	382.16	6.07	State Excise Duties
5 विक्री कर	2,386.61	37.88	Sales Tax
6 वाहनावरील कर	214.75	3.41	Taxes on Vehicles
7 मालावरील व उताऱ्यावरील कर	135.58	2.15	Taxes on Goods and passengers
8 विद्युत शुल्क	215.47	3.42	Electricity Duty
9 करमणूक कर	63.60	1.01	Entertainment Tax
10 व्यवसाय, व्यापार, आजीविका व रोजगार यांवरील कर	102.92	1.53	Taxes on Professions, Trades, Callings & Employment
11 *इतर राजस्व कर महसूल	85.86	1.36	*Other State Tax Revenue
(क) करांव्यतिरिक्त महसूल	1146.85	18.20	(C) Non-Tax Revenue
1 व्याजविषयक जमा रकमा	464.64	7.38	Interest Receipts
2 इतर करांव्यतिरिक्त महसूल	682.21	10.83	Other Non-Tax Revenue
(ड) केंद्र शासनाकडून सहाय्यक अनुदाने	597.10	9.48	(D) Grants-in-Aid from Central Government
एकूण महसूल	6,299.85	100.00	TOTAL REVENUE

*दंडावरील कर, घेनीच्या वस्तुवरील कर, शिक्षण उपकर, इत्यादींचा यात समावेश आहे.

* It consists of Betting & Luxury Taxes, Education Cess, etc.

आधार.—महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९९०-९१.

Source.—Maharashtra State Budget Publications 1990-91.

28. लोकवित्त/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.2

महसुली लेखातून केलेला खर्च/Expenditure met from Revenue Accounts

(रुपये कोटीत/Rs. in Crore)

		1988-89		Type of Expenditure
अनुक्रमांक Serial No.	खर्चाचा प्रकार	खर्च (रु. कोटीत) Expenditure (In Crore Rs.)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total Expenditure	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
(अ) सर्वसाधारण सेवा				(a) General Services
(1) राज्याची अंगे	57.71	0.88	Organs of State
(2) आर्थिक सेवा	617.32	9.44	Fiscal Services
(3) व्याज प्रदान व म्हण सेवा	856.08	13.09	Interest payment and servicing of Debt
(4) प्रशासकीय सेवा	650.80	9.95	Administrative Services
(5) निवृत्तीवेतने आणि संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	283.93	4.34	Pensions and Misc. General Services
एकूण (अ) सर्वसाधारण सेवा	2,465.84	37.70	Total (a) General Services
(ब) सामाजिक सेवा	2,296.09	35.10	(b) Social Services
(क) आर्थिक सेवा	1,756.50	26.86	(c) Economic Services
(ड) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने	22.22	0.34	(d) Grants-in-Aid and Contributions
एकूण महसुली खर्च	6,540.65	100.00	Total Revenue Expenditure

आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९९०-९१.

Source—Maharashtra State Budget Publications 1990-91.

28. लोकवित्त/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.3

भांडवली अर्थसंकल्प/Capital Budget

(रुपये कोटीत/Rs. in Crore)

अनुक्रमांक Sr. No.	शीर्ष	प्रत्यक्ष Actual 1988-89	Head
(1)	(2)	(3)	(2)
1	महसुली लेखाबाहेरील भांडवली खर्च	777.68	Capital, Expenditure outside the Revenue Account
2	राज्यशासनाचे देशांतर्गत ऋण (निव्वळ जमा) ..	66.38	Internal Debt of the State Government (Net Receipts).
3	केंद्र शासनाकडून कर्ज व आगाऊ रकमा (निव्वळ जमा).	685.13	Loans and Advances from the Central Government (Net Receipts).
4	राज्य शासनाने दिलेली कर्जे व आगाऊ रकमा (निव्वळ जमा).	(—)258.06	Loans and Advances by the State Government (Net Receipts).
5	आंतर-राज्यीय तडजोड (निव्वळ जमा)	2.00	Inter-State Settlement (Net Receipts)
6	आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ जमा).	..	Appropriation to the contingency Fund (Net Receipts).
7	आकस्मिकता निधी (निव्वळ जमा)	(—)32.92	Contingency Fund (Net Receipts)
8	लोक लेखा (निव्वळ जमा) ..	603.13	Public Account (Net Receipts)
	एकूण जमा	12,480.15	Total Receipts
	एकूण संवितरित रकमा ..	12,192.17	Total Disbursements
	आधिक्य (+) किंवा तूट (—)	+287.98	Surplus or Deficit (+) or (—)

आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९९०-९१.

Source.—Maharashtra State Budget Publications 1990-91.

28. लोकवित्त/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.4

एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती/Overall Budgetary Position

(रुपये कोटीत/Rs. in Crore)

तपशील (1)	प्रत्यक्ष Actuals 1988-89 (2)	Particulars (1)
(1) महसूली लेखावरील आधिक्य (+) किंवा तूट (—) ..	(—) 243.80	Surplus (+) or Deficit (—) on Revenue Account.
(2) भांडवली लेखावरील आधिक्य (+) किंवा तूट (—) ..	(—) 287.93	Surplus (+) or Deficit (—) on capital Account.
(3) एकूण आधिक्य (+) किंवा तूट (—)	47.18	Overall surplus or Deficit
(4) रोख शिल्लकीतील वाढ/घट		Increase/Decrease in Cash Balance.
(अ) प्रारंभीची शिल्लक	(—) 59.22	(a) Opening Balance
(ब) अखेरची शिल्लक	(—) 12.04	(b) Closing Balance

आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९९०-९१.

Source.—Maharashtra State Budget Publications 1990-91.

28. लोकवित्त/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.5

एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारीची विभागणी

Percentage Distribution of total expenditure into different purpose categories

अनुक्रमांक Serial No.	उद्देशाचे प्रकार	प्रत्यक्ष Actuals 1988-89	Purpose Categories
(1)	(2)	(3)	(2)
(1) सर्वसाधारण लोकसेवा		14.52	General Public Services
(2) संरक्षण (नागरी)		0.09	Defence (Civil)
(3) शिक्षण		20.95	Education
(4) आरोग्य		4.82	Health
(5) सामाजिक सुरक्षा व कल्याण सेवा		2.59	Social Security and Welfare services
(6) गृहनिर्माण व इतर सामूहिक सेवा		4.84	Housing and other community services
(7) सांस्कृतिक, मनोरंजन व धार्मिक सेवा		0.57	Cultural, recreational and religious services.
(8) आर्थिक सेवा			Economic Services.
(1) सर्वसाधारण प्रशासन, विनियमन व संशोधन		1.02	General administration, regulation and research.
(2) कृषि, वनांशोग, मत्स्योद्योग व शिकार		17.62	Agriculture, forestry, fishing and hunting
(3) खणीकाम, कारखाने व बांधकाम		2.75	Mining, Manufacturing and construction
(4) वीज, गॅस, वाफ व पाणी पुरवठा		9.66	Electricity, Gas, Steam and water-supply
(5) परिवहन व दळणवळण		3.76	Transport and communication
(6) इतर आर्थिक सेवा		1.42	Other economic services
(7) इतर सेवा		15.39	Other Services
एकूण		100.00	Total

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

28. लोकवित्त/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.6

आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारीची विभागणी
Percentage Distribution of Government Expenditure according to Economic Classification

अनुक्रम.मांक Sr. No.	शीर्ष	प्रत्यक्ष Actuals 1988-89	Head
(1)	(2)	(3)	(2)
(I) चालू लेखा			Current Account
(1) वस्तू व सेवा यांवरील खर्च		24.30	Consumption Expenditure
(2) व्याज प्रदान		9.09	Interest paid
(3) अर्थसहाय्य		3.41	Subsidies
(अ) अनुदाने			(A) Grants
(1) स्थानिक संस्थांस		13.32	To Local bodies
(2) शैक्षणिक संस्थांस		8.98	To Educational Institutions
(3) इतरांस		1.11	To Others
(ब) इतर चालू हस्तांतरित रकमा		2.38	(B) Other current transfers
एकूण (I) चालू खर्च		62.59	Total (I) current Expenditure
(II) भांडवली लेखा			Capital Account
(1) साठ्यातील बदल		(-)-0.70	Changes in Stocks
(2) एकूण स्थिर भांडवल निर्मिती		18.35	Gross fixed capital formation
(3) भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी		0.07	Net purchase of physical assets
(4) हस्तांतरित भांडवली रकमा		5.83	Capital transfers
(5) भाग भांडवलात केलेली गुंतवणूक		1.00	Investment in shares
(6) कर्ज व आगाऊ रकमा		7.43	Loans and Advances
(7) सरकारी ऋणांची परतफेड		5.93	Repayment of public debt.
एकूण (II) भांडवली खर्च		37.41	Total (II) Capital Expenditure
एकूण खर्च		100.00	Total Expenditure

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबला क्रमांक/TABLE No. 28.7

वस्तुनुसार अवकारी महसूल/Excise Revenue by Commodities

आकडे हजारोंत
(Figures in thousand)

अनु. क्र. Sr. No. (1)	वार (2)	*1950-51 (3)	*1960-61 (4)	*1970-71 (5)	1980-81 (6)	1985-86 (7)	1987-88 (8)	1988-89 (9)	Item (2)
1. देशी शरा	2,09,972	6,40,193	10,14,128	14,23,509	Country Liquor
2. सोय प्रतीचे मद्य	18,122	53,147	43,450	62,500	Country Fermented Liquor
3. मदीरा दिवख	78,197	3,30,666	5,15,601	5,57,615	Malt Liquor
4. विदेशी शरा व मद्यार्क	4,38,551	7,59,766	10,99,423	12,16,132	Foreign Liquor and Spirit
5. व्यवसायिक व साधारण प्रतीचे मद्यार्क	9,391	37,843	52,596	43,076	Commercial and Denatured Spirit
6. औषध व सौंदर्य प्रसाधने	93,801	1,80,119	2,66,435	3,07,636	Medicinal and Toilet Preparations
7. अक्षू, गोंजा व भांग इत्यादी	181	54	93	613	Opium, Hemps and other Drugs
8. दंड व अभिहरणे	447	400	728	25,961	Fines and Confiscations
इतर भावक	38,370	65,764	1,02,242	1,83,558	Other Receipt
एकूण	..	10,790	6,905	68,191	8,87,032	20,67,952	30,94,696	38,20,600	Total

टिपणी : बाबवार माहिती उपलब्ध नाही. Note.--* Itemwise break up is not available.

आधार :—गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. Source.—Home Department, Government of Maharashtra, Bombay

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.8

निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न
Number of Returns and Net Income by Range of Net Income

1988-89

निव्वळ उत्पन्न गट Range of Net Income (प्रत्ये हजाराने) (Rs. Thousand)	व्यक्ति Individual		अविषमस्त हिंदु कुटुंब H. U. F.		संस्था Firm		इतर Others		व्यापारी संस्था Company		एकूण सर्व Total (All Status)	
	विवरणांची संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणांची संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
TL-20	..	1,47,404	27,98,755	3,159	60,579	11,000	1,521	24,570	4,753	30,184	1,67,837	30,93,150
20-50..	..	4,37,223	1,39,12,044	19,960	6,67,575	46,157	2,813	93,075	1,988	63,294	5,08,141	1,64,33,341
50-100	..	1,10,426	69,10,138	4,700	2,95,065	62,700	831	54,695	1,502	1,12,975	1,80,159	1,17,43,281
100-200	..	9,048	12,04,582	360	41,879	7,924	252	33,134	1,257	1,85,754	18,841	25,31,650
200-300	..	1,211	2,79,537	74	20,541	1,664	9	1,951	373	88,935	3,331	7,92,380
300-400	..	300	1,04,123	764	181	62,151	1,245	4,27,828
400-500	..	132	58,501	34	14,867	276	64	26,355	101	46,050	607	2,69,105
500-1000	..	162	1,05,715	508	283	1,93,925	953	6,42,870
1000 आणि अधिक/& above	..	50	58,488	201	656	55,70,666	907	60,59,557
एकूण / Total..	..	7,05,956	2,54,31,883	28,287	11,00,506	1,31,194	5,490	2,33,780	11,094	63,53,934	8,82,021	4,19,93,162

आधार : (1) संचालक, आयकर संचालनालय, संशोधन माहिती, प्रकाशन नवी दिल्ली.

Source : (1) Directorate of Income Tax, Research Statistics, Publications New Delhi.

(2) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष १९८८-८९ चे प्रकाशन

(2) Publication All India Income Tax Statistics Assessment year, 1988-89.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तबला क्रमांक/

कर उत्पन्न गटानुसार कर मागणी व करदात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न/

व्यक्ति/Individual				अविभक्त हिंदू कुटुंब/H. U. F.			संस्था/Firm			
उत्पन्न गटानुसार विवरण (रु. हजार)	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार)	आयकर	
Range of Income Returns (Rs. 000)	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
TL—20 ..	1,26,764	24,16,247	33,679	2,457	47,110	721	9,790	1,57,633	2,994	
20—50..	3,72,208	1,19,23,743	14,55,397	15,412	5,26,738	81,741	42,183	15,34,827	67,758	
50—100 ..	1,78,570	1,26,56,979	33,10,203	8,750	5,98,513	1,62,631	65,448	48,06,991	4,13,190	
100—200 ..	20,488	27,34,325	9,88,866	1,440	1,93,167	71,586	9,316	12,98,345	1,90,216	
200—300 ..	4,862	11,75,992	5,09,684	120	28,706	12,456	1,948	4,79,300	91,941	
300—400 ..	1,508	5,14,455	2,36,835	956	3,33,554	69,988	
400—500 ..	792	3,52,859	1,68,144	40	20,000	9,629	524	2,35,688	51,568	
500—1000 ..	564	3,95,077	1,93,067	68	49,588	24,552	696	4,78,781	1,08,422	
1000 and above	200	3,16,992	1,58,911	333	7,19,080	1,75,065	
Total ..	7,03,936	3,24,86,669	70,54,786	28,287	14,63,822	3,63,316	1,31,194	1,00,44,199	11,71,142	

आधार—संचालक आयकर संचालनालय, संशोधन सांख्यिकी, नवी दिल्ली. अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निव्वरण वर्ष १९८८-८९ चे प्रकाशन.

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.9

Number of Returns, Income Returned, Tax payable by Status and Returned Income Range, 1988-89

इतर/Others			व्यापारी संस्था/Company			एकूण सर्व/Total (All Status)		
विवरणांची संख्या Number of Returns (11)	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000) (12)	आयकर Tax payable (13)	विवरणांची संख्या Number of Returns (14)	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000) (15)	आयकर Tax payable (16)	विवरणांची संख्या Number of Returns (17)	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार) Returned Income (Rs. 000) (18)	आयकर Tax payable (19)
1,260	20,899	1,313	3,503	29,869	17,168	1,43,774	26,71,758	55,875
2,378	83,256	15,545	1,264	42,557	24,592	4,33,445	1,41,11,121	16,45,032
1,131	80,044	24,845	1,656	1,12,584	71,040	2,55,555	1,82,63,111	39,81,908
441	58,325	23,665	1,320	1,93,869	1,15,270	33,005	44,84,031	13,89,604
153	34,952	16,198	920	2,21,843	1,26,957	8,003	19,40,793	7,57,236
36	12,286	6,208	500	1,73,588	94,079	3,000	10,33,884	4,07,110
27	11,598	6,160	531	2,36,269	1,31,281	1,914	8,56,414	3,66,781
64	44,976	44,659	400	2,75,803	1,55,298	1,792	12,41,226	4,99,961
..	1,000	1,24,68,126	66,78,890	1,533	1,35,04,199	70,12,865
5,490	3,46,336	1,12,555	11,094	1,37,68,508	74,14,575	8,82,021	5,81,09,537	1,61,16,372

Source.— Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi.
Publication of All India Income Tax Statistics Assessment year 1988-89.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तद्वता क्रमांक/TABLE No 28.10

उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणाची संख्या एकूण उत्पन्न व एकूण कर
Number of Returns, Gross Income and Gross Tax, by source of Income

1988-89

(रुपये/Rs. 000)

अनुक्रमिक Sr. No.	उत्पन्नाचे साधन	विवरणांची संख्या No. of Returns	एकूण उत्पन्न Gross Income	एकूण कर Gross Tax	Source of Income
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	वेतन	1,45,879	59,69,412	13,24,070	Salary
2	कज रोख्यावरील व्याज	47,545	4,32,187	95,351	Interest on Securities
3	घराची मालमत्ता—	75,342	7,42,095	2,04,224	House Property
4	धंदा पेशा—				Bussiaess/Profession
A	आर. एफ. मधील नफ्यातील हिस्सा	3,75,932	1,71,87,849	39,67,868	Share in profits of R. F.
B	यु. आर. एफ./एओपी/बीओआय नफ्यातील हिस्सा	4,253	44,77,500	23,19,421	Share in profits of URF/AOP/BOI
C	स्वतःचा धंदा/पेशा	4,03,279	3,36,50,677	1,03,45,799	Own Business/Profession
D	इतर	1,628	66,972	18,924	Others
5	प्राप्तिवलातील नफा				Capital Gains
A	अल्प मुदत	27,108	2,81,714	1,10,715	Short term
B	दीर्घ मुदत-जमीन व इमारती	49,290	20,68,844	8,85,090	Long term-land and Building
	इतर सधने				Other Sources
A	लाभांश	1,76,520	26,61,946	8,88,298	Dividends
B	व्याज	2,97,333	42,87,617	7,49,093	Interest
C	अवर्गीकृत	73,941	10,91,656	2,92,267	Unclassified
	एकूण	16,78,050	7,29,18,469	2,20,10,070	Grand Total

आधार : आयकर संचालक, संशोधन सांख्यिकी, नवी दिल्ली. (२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निव्वर्णन वर्ष १९८८-८९.

Source.— Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi. (2) Publication of All India Income Tax Statistics assessment year, 1988-89.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.11

कपात/सूटण्या प्रकारानुसार कपात/सूट किंवा सवलत
Deductions/rebates and relief by Nature of deduction/rebate
1988-89

(रु. हजारत/Rs. in thousand)

अनुक्रमांक Sr. No.	सुटीचा प्रकार	विभाग Section	विवरणांची संख्या Number of returns	सूट व सवलती- ची रक्कम Amount of deductions claimed	करामध्ये सवलत Tax relief	Nature of deductions
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	अधोआणित तोटा/भत्ता वजावट प्रकरण ६ (अ) मधील वजाती भरपाई		14,462	44,23,331	21,67,266	B/F losses/Allowances set off Deductions claimed under chapter VI (A)
1	एल. आय. पी. भविष्य निर्वाह निधी राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे युनीट ट्रस्ट ऑफ इंडिया इतर.	80 C	4,78,937	44,16,389	8,08,617	L. I. P. P. F. N. S. C. U. T. I. etc.
2	नवीन भागाची गुंतवणूक	80 C C	20,516	1,47,010	34,166	Investment New share
3	राष्ट्रीय बचत योजना	80 C C A	4,256	65,646	16,499	National Saving Certificate
4	देणग्या	80 G	35,495	2,15,305	84,845	Donations
5	दिलेले भाडे	80 G G	2,924	18,099	3,040	Rent paid
6	वैयक्तिक नफा (मागासलेले क्षेत्र)	80 H H	653	2,36,702	1,30,490	Individual profits (Backward Area).
7	एम. एस. सी. वैयक्तिक नफा	80 H H A	686	22,567	8,728	S. S. C. Ind. Profits
8	बाहेरील योजनेचा नफा	80 H H B	201	1,84,788	96,467	Profits Foreigns Projects
9	निर्यातीची उलाढाल	80 H H C	1,693	5,56,458	2,43,097	Export Turnover
10	वैयक्तिक नफा	80 I	1,772	4,96,549	2,57,888	Ind. profits
11	लाभांश, ध्याज इत्यादी	80 L	3,54,008	17,85,662	3,46,527	Dividends interest etc.
12	अंतर्गत महामंडळाचा लाभांश	80 M	1,971	3,95,807	2,16,731	Inter Corp. Dividends
13	भारतीय भाषामुळे नफा	80 Q Q A	10	3,313	1,739	Profits Indian Langs.
14	परदेशी कामामुळे नफा	80 R	32	2,048	995	Foreign Remun. profit etc.
15	परदेशी सेवामुळे नफा	80 R R	440	4,025	1,628	Foreign Remun. Services
16	शारीरिक विकलांगता	80 U	2,034	13,334	2,298	Physical Disability
17	इतर			18,21,890	6,63,680	Others
	एकूण			148,08,932	50,84,697	Grand Total

नोंद :—आयकर संचालक, संशोधन सांख्यिकी, नवी दिल्ली. (२) वार्षिक भारतीय आयकर सांख्यिकी निवृत्ति वर्ष, १९८८-८९.

Source :—Director of Income Tax, Research Statistics, New Delhi. (2) Publications of All India Income Tax Statistics assessment year, 1988-89.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABUL No. 28-12

राज्यातील अल्पबचत योजना/Small Savings Scheme in the State

(रुपये कोटीत/Rs. in Crore)

(1988-89)

Year	पोस्टऑफिस बचत Post Office Savings Bank Deposits		संचयी मुदती ठेव (डेब-चालू मालिका) Cumulative Time Deposit (Current Series Deposits)		पोस्ट कार्यालय आवर्ती ठेव Post Office Recur- ring Deposits		पोस्ट कार्यालय मुदती ठेव Post Office Time Deposits		राष्ट्रीय बचत प्रमाण- पत्र (चालू मालिका) (२ रो ते ५ बी) National Savings Certificate (II to V) (Current Series Certificate)		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका) (६बी) National Savings Certificate (VI) (Current Series Cert.)		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका प्रमाणपत्र) (७) National Savings Certificate (VII) (Current Series Certificate)			
	ढोबळ Gross	नकत Net	ढोबळ Gross	नकत Net	ढोबळ Gross	नकत Net	ढोबळ Gross	नकत Net	ढोबळ Gross	नकत Net	ढोबळ Gross	नकत Net	ढोबळ Gross	नकत Net		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)		
1988-89	270.65	5.12	17.82	(-)-3.82	217.39	80.58	30.99	(-)-207.48	1.35	(-)-10.68	481.07	346.44	36.76	10.85

Year	सार्वजनिक प्रविष्य निबद्ध निधी योजना (पोस्ट व बँक) Public Provident Fund Scheme (Post + Bank)		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका) (आठ) National Savings Cert. (VIII) (Current Series Certificate)		इंदिरा विकास पत्र Indira Vikas Patra		राष्ट्रीय बचत योजना National Savings Scheme		मासिक प्राप्ती योजना Monthly Income Scheme		किसान विकास पत्र Kisan Vikas Patra		एकूण Total	
	ढोबळ Gross	नस्त Net	ढोबळ Gross	नस्त Net	ढोबळ Gross	नस्त Net	ढोबळ Gross	नस्त Net	ढोबळ Gross	नस्त Net	ढोबळ Gross	नस्त Net	ढोबळ Gross	नस्त Net
(1)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)
1988-89	196.31	165.21	..	202.80	202.80	176.91	176.89	64.76	64.29	150.14	1,846.27	980.00

आधार, -संचालक, अल्पबचत, मुमुक्षुपाथ कानून, मुंबई.

Source. -Director of Small Savings, Government of Maharashtra, Bombay.

28. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.13

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली जमेचे विवरण पत्र/Statement of Revenue of Maharashtra State

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

महसुलीचे शीर्षे	प्रत्यक्ष रक्कम Actuals 1988-89	Heads of Revenue
(1)	(2)	(1)
(ए) कर महसूल		(A) Tax Revenue
(ए) उत्पन्न व खर्च यावरील कर :		(a) Taxes on Income & Expenditure -
0021 निगम कराव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील इतर कर ..	23,065	Taxes on Income other than Corporation Tax
0022 कृषि उत्पन्नावरील कर ..	31	Taxes on Agricultural Income.
0028 उत्पन्न व खर्च यावरील इतर कर ..	10,292	Other Taxes on Income & Expenditure
एकूण (ए) ..	33,388	Total (a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यावरील कर :		(b) Taxes on Property & Capital Transaction
0029 जमीन महसूल ..	4,584	Land Revenue
0030 मुद्रांक व नोंदणी फी ..	18,963	Stamps & Registration Fees
0031 संपदा शुल्क ..	1	Estate Duty
0035 शेत जमिनी व्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्तेवरील कर ..	1	Taxes on Immovable Property other than Agricultural land.
एकूण (बी) ..	23,549	Total (b)
(सी) विक्रय वस्तु व सेवा यावरील कर :		(c) Taxes on Commodities & Services--
0039 राज्य उत्पादन शुल्क ..	38,216	State Excise
0040 विक्रीकर ..	2,38,661	Sales Tax
0041 वाहनांवरील कर ..	21,475	Taxes on Vehicals
0042 मालांवरील व उतारुवरील कर ..	13,558	Taxes on goods & Passengers
0043 विजेवरील कर व शुल्क ..	21,547	Taxes & Duties on Electricity
0045 विक्रय वस्तु व सेवा यावरील इतर कर व शुल्क ..	14,945	Other Taxes & Duties on Commodities & Services.
1603 राज्याचा संघ उत्पादन शुल्कातील हिस्सा ..	50,251	State's Share of Union Excise Duties
एकूण (सी) ..	3,98,653	Total (c)
एकूण (ए) ..	4,55,590	Total (A)
(वी) कराव्यतिरिक्त महसूल :		(B) Non-Tax Revenue
(ए) इतर आर्थिक सेवा		(a) Other Fiscal Services--
0047 इतर आर्थिक सेवा ..	1	Other Fiscal Services.
एकूण (ए) ..	1	Total (a)
(बी) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभांश व नफा :		(b) Interest Receipts, Dividends & Profits--
0049 व्याजाच्या जमा रकमा ..	46,464	Interest Receipts
0050 लाभांश व नफा ..	675	Dividends & Profits
(एकूण (बी))	47,139	Total (b)

TABLE No. 28.13—contd.

(1)	(2)	(1)
(सी) कराव्यतिरिक्त इतर महसूल	(c) Other Non-Tax Revenue	
(एक) सर्वसाधारण सेवा	(i) General Services—	
0051 ला.सेवा आयोग	6	Public Services Commission
0055 पोलिस	1,514	Police
0056 तुरुंग	432	Jails
0057 पुरवठा वावूनियोग	0	Supplies & Disposal
0058 लेखन सासुग्री व मुद्रण	902	Stationery & Printing
0059 सार्वजनिक बांधकाम	2,643	Public Works
0070 इतर प्रशासकीय सेवा	2,042	Other Administrative Services
0071 निवृत्ता वेतन व इतर सेवा निवृत्ता लाभ याच्या संबंधातील अंश दानाच्या व वसुलीच्या रकमा.	1,259	Contribution & Recoveries towards Pension & Other Retirement Benefits.
0075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	5,870	Miscellaneous General Services.
एकूण (एक)	14,663	Total (i)
(दोन) सामाजिक व सामुहिक सेवा :	(ii) Social Services—	
0202 शिक्षण क्रिडा, कला व संस्कृती	1,708	Education, Sports, Art & Culture
0210 वैद्यकाय व सार्वजनिक आरोग्य	2,151	Medical & Public Health
0211 कुटुंब कल्याण	104	Family Welfare
0215 पाणी पुरवठा व स्वच्छता	222	Water Supply & Sanitation
0216 गृह निर्माण	830	Housing
0217 नगर विकास	839	Urban Development
0220 माहिती व प्रसिद्धी	59	Information & Publicity
0230 कामगार व सेवायोजन	469	Labour & Employment
0235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	730	Social Security & Welfare
0250 इतर सामाजिक व सामुहिक सेवा	111	Other Social & Community Services
एकूण (दोन)	7,223	Total (ii)
(तीन) आर्थिक सेवा :	(iii) Economic Services—	
0401 पं.क.संवर्धन	773	Crop Husbandry
0403 पशुसंवर्धन	282	Animal Husbandry
0404 दुग्धशाला विकास	24,766	Dairy Development
0405 मत्स्यव्यवसाय	60	Fisheries
0406 वनीकरण व वन्यजीवन लागवड	11,718	Forestry & Wild Life
0407 लागवड	3	Plantation
0408 अन्न व साठवणूक व पोषण आहार	202	Food Storage & Nutrition
0425 सहकार	1,377	Co-operation
0435 इतर कृषीविषयक कार्यक्रम	114	Other Agricultural Programme
0506 जमीन सुधारणा	1	Land Reforms
0515 इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	819	Other Rural Development Programme
0551 डोंगराळ प्रदेश	0	Hill Areas
0575 इतर विशेष क्षेत्रीय कार्यक्रम	0	Other Special Areas Programme
0701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे	1,873	Major & Medium Irrigation
0702 लहान पाटबंधारे	597	Minor Irrigation
0801 व.ज.	40	Power
0810 ऊर्जेची अपारंपारिक साधने	0	Non-Conventional Sources of Energy
0851 ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	103	Village & Small Industry
0852 उद्योग	52	Industry

TABLE No. 28.13 —contd.

(1)				(2)	(1)
0853	आलोहयुक्त खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	2,176	Non-Ferrous, Mining & Metalurgical Industry.
0854	इतर उद्योग	1	Other Industries
1001	भारतीय रेल्वे	5	Indian Railways
1051	बंदरे व दीपगृहे	70	Ports & Light Houses
1054	रस्ते व पुल	106	Roads & Bridges
1425	इतर शास्त्रीय संशोधन	3	Other Scientific Research
1452	पर्यटन	0	Tourism
1475	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	513	Other General Economic Services
एकूण (तीन)				45,654	Total (iii)
एकूण (सी)				67,545	Total (c)
(डी) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने :					
1601	केंद्रसरकार कडून सहाय्यक अनुदाने	59,710	Grants-in-aid from Central Government
एकूण (डी)				59,710	Total (d)
एकूण (बी)				1,74,395	Total (b)
एकूण महसुली जमा				6,29,985	Total-Revenue Receipts

आधार :—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९९०-९१.

Source : Maharashtra State Budget Publications 1990-91.

वित्तमंत्रालय

28. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.14

महाराष्ट्र राज्याचे महसुली खर्चाचे विवरण पत्र/Statement of Revenue Expenditure of Maharashtra State

(रुपये लाखात/R. in lakh)

खर्चाची शीर्षे	प्रत्यक्ष रकमा Actuals 1988-89	Heads of Expenditure
(1)	(2)	(1)
ए—सर्वसाधारण सेवा		(A) General Services
(एक) राज्याची अंगे :		(a) Organs of State—
2011 संसद/राज्य/संघ राज्यक्षेत्र विधान मंडळे	652	Parliament/State/Union Territory Legisla- tures.
2012 राष्ट्रपती/उपराष्ट्रपती/राज्यपाल/संघ राज्य क्षेत्राचे प्रशासक.	93	President/Vice-President/Administrative of Union Territories.
2013 मंत्रीपरिषद	279	Council of Ministers
2014 न्यायदान	4,005	Administration of Justice
2015 निवडणुका	732	Elections
एकूण—(ए)	5,771	Total (a)
बी—आर्थिक सेवा		(b) Fiscal Services -
(एक) उत्पन्न व खर्च यावरील करांची वसुली		(i) Collection of Taxes on Income & Expendi- ture.—
2020 उत्पन्न व खर्च यावरील करांची वसुली	10,235	Collection of Taxes on Income & Expenditure
एकूण—(एक)	10,235	Total (i)
(दोन) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यावरील करांची वसुली :		(ii) Collection of Taxes on Property & Capital Transaction—
2029 जमीन महसुल	5,402	Land Revenue
2030 मुद्रांक नोंदणी	674	Stamps & Registration
एकूण—(दोन)	6,076	Total (ii)
(तीन) विक्रीय वस्तु व सेवा यावरील करांची वसुली :		(iii) Collection of Taxes on Commodities & Services—
2039 राज्य उत्पादन शुल्क	620	State Excise
2040 विक्रीकर	23,604	Sales Tax
2041 वाहनांवरील कर	13,874	Taxes on Vehicals
2045 विक्रीय वस्तु व सेवा यावरील इतर कर व शुल्क ..	6,413	Other Taxes & Duties on Commodities & Services.
एकूण (तीन)	44,511	Total (iii)
(चार) इतर आर्थिक सेवा :		(iv) Other Fiscal Services—
2047 इतर आर्थिक सेवा	910	Other Fiscal Services
एकूण—(चार)	910	Total (iv)
एकूण —(बी)	61,732	Total (b)

TABLE No. 28.14—contd.

(1)	(2)	(1)
(सी) व्याज प्रदान व ऋण सेवा :		(c) Interest payment & Servicing of Debt
2048 ऋण कमी करणे किंवा ऋण प्रतिबंधन यासाठी विनियोजन	22,263	Appropriation for Reduction or Avoidance of Debt
2049 व्याज प्रदान	63,345	Interest Payment
एकूण (सी)	85,608	Total (c)
(डी) प्रशासकीय सेवा :		(d) Administrative Services
2051 लोकसेवा आयोग	123	Public Service Commission
2052 सचिवालय-सर्वसाधारण सेवा	1,331	Secretariate General Services
2053 जिल्हा प्रशासन	15,305	District Administration
2054 कोषागार व लेखा प्रशासन	1,289	Treasury & Account Administration
2055 पोलीस	32,603	Police
2056 तुरुंग	1,460	Jails
2057 पुरवठा व विनियोग	29	Supply & Disposals
2058 लेखन सागुग्री व मुद्रण	2,588	Stationary & Printing
2059 सार्वजनिक बांधकाम	9,112	Public Works
2070 इतर प्रशासनिक सेवा	1,240	Other Administrative Services
एकूण—(डी)	65,080	Total (d)
(इ) निवृत्तीवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा :		(e) Pensions & Misc. General Services
2071 निवृत्तीवेतने व इतर सेवा निवृत्ती लाभ	24,065	Pensions & Other Retirement Benefits
2075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	4,328	Miscellaneous General Services
एकूण—(इ)	28,393	Total (e)
एकूण—(ए)	2,46,584	Total (A)
(बी) सामाजिक सेवा :		(B) Social Services
(ए) शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती :		(a) Education, Sports, Art & Culture
2202 सर्वसाधारण शिक्षण	1,17,692	General Education
2203 तांत्रिक शिक्षण	4,896	Technical Education
2204 क्रीडा व युवक सेवा	1,570	Sports & Youth Services
2205 कला व संस्कृती	1,216	Art & Culture
एकूण—(ए)	1,25,374	Total (a)
(बी) आरोग्य व कुटुंब कल्याण :		(b) Health & Family Welfare
2210 वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य	32,865	Medical & Public Health
2211 कुटुंब कल्याण	4,933	Family Welfare
एकूण—(बी)	37,798	Total (b)
(सी) पाणीपुरवठा, स्वच्छता, गृह निर्माण व नगर विकास :		(c) Water Supply, Sanitation, Housing Urban Development—
2215 पाणीपुरवठा आणि स्वच्छता	17,920	Water Supply & Sanitation
2216 गृहनिर्माण	8,867	Housing
2217 नगर विकास	5,622	Urban Development
एकूण—(सी)	32,409	Total (c)

TABLE No. 28.14—contd.

(1)	(2)	(1)
(डी) माहिती व ध्वनी प्रसारण :		(d) Information & Broad Casting—
2220 माहिती व प्रसिद्धी	1,023	Information & Publicity
एकूण—(डी) ..	1,023	Total (d)
(इ) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण :		(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes—
2225 अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागास-वर्गायांचे कल्याण.	10,589	Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes.
एकूण—(इ) ..	10,589	Total (e)
(एफ) कामगार व कामगार कल्याण :		(f) Labour & Labour welfare—
2230 कामगार व सेवायोजन	4,186	Labour & Labour Employment
एकूण—(एफ) ..	4,186	Total (f)
(जी) समाजकल्याण आणि पोषण आहार :		(g) Social Welfare & Nutrition—
2235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	8,447	Social Security & Welfare
2236 पोषण आहार	1,493	Nutrition
2245 नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य	7,827	Relief on Account of Natural calamities
एकूण—(जी) ..	17,767	Total (g)
(एच) इतर :		(h) Others—
2251 सचिवालय सामाजिक सेवा	403	Secretariat Social Services
2252 इतर सामाजिक सेवा	60	Other Social Services
एकूण—(एच) ..	463	Total (h)
एकूण (बी) ..	2,29,609	Total (B)
(सी) आर्थिक सेवा—		(C) Economic Services
(ए) कृषि व संलग्न कार्यक्रम :		(a) Agriculture & Allied Activities—
2401 पीक संवर्धन	15,110	Crop Husbandry
2402 मृद व जल संधारण	3,643	Soil & Water Conservation
2403 पशु संवर्धन	4,670	Animal Husbandry
2404 दुग्धशाळा विकास	27,418	Dairy Development
2405 मत्स्यव्यवसाय	504	Fisheries
2406 वनीकरण व वन्यजीवन	9,634	Forestry & Wild Life
2408 अन्न, साठवण व वखार	2,090	Food Storage & Warehousing
2415 कृषि विषयक संशोधन व शिक्षण	4,770	Agricultural Research & Education
2425 सहकार	4,016	Co-operation
एकूण—(ए) ..	71,855	Total (a)

TABLE No. 28.14—contd.

(1)	(2)	(1)
(बी) ग्रामविकास :		(b) Rural Development—
2501 ग्रामविकानामाठी विशेष कार्यक्रम	4,035	Special Programme for Rural Development
2505 ग्रामीण रोजगार	6,077	Rural Employment
2506 जमीन सुधारणा	1	Land Reform
2515 इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	6,622	Other Rural Development
एकूण—(बी) ..	16,735	Total (b)
(सी) विशेष क्षेत्र कार्यक्रम—		(c) Special Areas Programmes—
2551 डोंगराळ प्रदेश	1,188	Hill Areas
एकूण—(सी) ..	1,188	Total (c)
(डी) पाटबंधारे व पूर नियंत्रण—		(d) Irrigation & Flood Control—
2701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे	35,982	Major & Medium Irrigation
2702 लहान पाटबंधारे	6,511	Minor Irrigation
2705 लाभक्षेत्र विकास	3,463	Command Areas Development
2711 पूर नियंत्रण	140	Flood Control
एकूण—(डी) ..	46,096	Total (d)
(इ) उर्जा—		(e) Energy
2801 वीज	10,352	Power
2810 उर्जेची अपारंपारिक साधने	1,869	Non-Conventional Sources of Energy
एकूण—(इ) ..	12,221	Total (e)
(एफ) उद्योग व खनिजे—		(f) Industry & Minerals—
2851 ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	2,680	Village & Small Industries
2852 उद्योग	5,616	Industries
2853 अधातु खानकाम व धातु शास्त्रीय उद्योग	251	Non-Ferrous Mining & Metallurgical Industries
एकूण—(एफ) ..	8,547	Total (f)
(जी) वाहतूक—		(g) Transport
3001 भारतीय रेल्वे-धोरण निश्चिती, संचालन, संशोधन व इतर संकीर्ण संघटना	2	Indian Railway Policy Formation Direction, Research & Miscellaneous Organisation
3051 बंदरे व दीपगृहे	369	Ports & Light Houses
2053 नागरी विमान चालक	31	Civil Aviation
3054 रस्ते व पूल	777	Road & Bridges
3055 मार्ग परिवहन	200	Road Transport
3056 अंतर्देशीय परिवहन	3	Inland Water Transport
एकूण—(जी) ..	1,382	Total (g)

TABLE No. 28.14—contd.

(1)	(2)	(1)
(आय) विज्ञान तंत्रज्ञान व पर्यावरण—		(i) Science Technology & Environment—
3425 इतर शास्त्रीय संशोधन	27	Other Scientific Research
3435 परिस्थिती व पर्यावरण	194	Ecology & Environment
एकूण—(आय) ..	221	Total (i)
(जे) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा		(j) General Economic Services—
3451 सचिवालय आर्थिक सेवा	968	Secretariat-Economic Services
3452 पर्यटन	75	Tourism
3454 जनगणना सर्वेक्षण व सांख्यिकी	16,169	Census Survey & Statistics
3456 नागरी पुरवठा	9	Civil Supplies
3475 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	184	Other General Economic Services
एकूण—(जे) ..	17,405	Total (j)
एकूण—(सी) ..	1,75,650	Total (C)
(डी) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने—		(D) Grants-in-aid and Contributions
3604 स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे.	2,222	Compensation & Assignment to Local Bodies & Panchayati Institutions.
3606 साह्यकारी साहित्य व साधन सामग्री	0	Aid Material & Equipment
एकूण—(डी) ..	2,222	Total (D)
एकूण—महमुली लेखावरील खर्च ..	6,54,065	Total—Expenditure on Revenue Account

आधार :—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने—१९९०-९१.

Source :—Maharashtra State Budget Publications—1990-91.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28-15

महसुली व भांडवली लेखांवरील जमा व खर्च
Receipts and Expenditure on Revenue and Capital Accounts

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

बाब (1)	प्रत्यक्ष Actuals 1988-89 (2)	Item (1)
(एक) महसुली लेखावरील जमा		(I) Receipts on Revenue Account
(ए) कर महसूल		(A) Tax Revenue
(अ) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांनीस राज्याचा हिस्सा	733.16	(a) Share in Centrally Collected Taxes
(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर	3,822.74	(b) Taxes collected by State
एकूण कर महसूल—(ए) = (अ + ब)	4,555.90	Total Tax Revenue—(A) = (a + b)
(बी) करांभ्यतिरिक्त महसूल	1,743.95	(B) Non-Tax Revenue
एकूण (एक) महसुली लेखावरील जमा—(ए + बी)	6,299.85	Total (I) Receipts on Revenue Account—(A + B)
(दोन) भांडवली लेखावरील जमा*	2,111.45	(II) Receipts on Capital Account*
एकूण जमा—(एक + दोन) = डी	8,411.30	Total Receipts—(I + II) = D
(तीन) महसुली लेखावरील खर्च		(III) Expenditure on Revenue Account
(अ) विकास खर्च	4,554.36	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	1,130.21	(b) Non-Development Expenditure
(क) ऋण सेवा	856.08	(c) Debt Services
एकूण (तीन) महसुली लेखावरील खर्च	6,540.65	Total (III) Expenditure on Revenue Account
(चार) भांडवली खर्च		(IV) Capital Disbursements
(ए) महसुली लेखाबाहेरील भांडवली खर्च		(A) Capital Expenditure outside the Revenue Account
(अ) विकास खर्च	758.63	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	19.05	(b) Non-Development Expenditure
एकूण (ए)	777.68	Total (A)
(बी) कर्ज व ऋण विभागावरील सवितरित खर्च	924.14	(B) Disbursement on Loans and Debt Section
एकूण (चार) भांडवली खर्च (ए + बी)	1,701.82	Total (IV) Capital Disbursement (A + B)
एकूण खर्च—(तीन + चार) = इ	8,242.47	Total Expenditure—(III + IV) = E
(पाच) एकूण आधिक्य (+) किंवा तूट (—) = (डी - इ)	+ 168.83	(V) Overall Surplus (+) or Deficit (—) = (D - E)

*यात राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण, केंद्र शासनाकडून कर्ज व आगाऊ रकमा, राज्य शासनाने दिलेली कर्ज व आगाऊ रकमा (वगुली), सरकारी लेखावरील निव्वळ जमा [रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ) वगळून], आंतर राज्यीय तडजोड (निव्वळ), आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ) आणि आकस्मिकता निधी (निव्वळ) यांचा समावेश आहे.

*Includes Internal Debt of the State Government, Loan and Advances from the Central Government, Repayment of Loans and Advances to the State Government and net receipts on the Public Account [excluding Cash Balance Investment Account (net)], net receipts on Inter-State Settlement, net receipts on Account of Appropriation to the Contingency Fund and Contingency Fund.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तफता क्रमांक/

लेखा १/

प्रशासकीय विभागाचे उत्पन्न व खर्च/

खर्च					प्रत्यक्ष Actuals 1988-89	Expenditure
(1)					(2)	(1)
1.	वस्तु व सेवा यांवरील खर्च	1,678.88.	Consumption expenditure
1.1	सेवकांचो भरपाई		Compensation of employees
	(अ) वेतन व मजुरी	1,028.51	(a) Wages and salaries
	(ब) निवृत्ती वेतन	199.20	(b) Pensions
1.2	वस्तु व सेवा यांवरील निव्वळ खर्च		Net purchases of goods and services
	(अ) खरेदी	519.84	(a) Purchase
	(ब) बजा-बिक्री	(-) 68.67	(b) Less-sales
2.	ब्याज प्रदान	628.15	Interest paid
3.	अर्थसहाय्य	235.91	Subsidies
4.	हस्तांतरित महसुली रकमा	1781.78	Current transfers
4.1	अनुदाने—					Grants to—
	(अ) स्थानिक संस्थांस	919.97	(a) Local bodies
	(ब) सहकारी संस्थांस	(b) Co-operatives
	(क) शैक्षणिक संस्थांस	620.54	(c) Educational institutions
	(द) इतरांस	76.85	(d) Others
4.2	इतर काळू हस्तांतरित रकमा	164.42	Other current transfers
5.	बचत	1,072.63	Savings
6.	एकूण	5397.35	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16-1

Account-1

Income and outlay account of Administrative Departments

(रु. कोटीत/In Crore Rs.)

जमा	प्रत्यक्ष Actuals 1988-89	Receipts
(2)	(4)	(3)
7. उद्योजकता व मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	149.57	Income from entrepreneurship and property
7.1 नफा	(-)-365.05	Profits
7.2 सरकारी मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न		Income from properties
7.2-1 निव्वळ व्याज जमा—		Net interest receipts—
(अ) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाकडून ..	135.75	(a) State Electricity Board
(ब) वाणिज्यिक उपक्रमांकडून ..	286.52	(b) Departmental enterprises
(क) इतरांकडून	35.39	(c) Others
7.2-2 इतर मालमत्तेपासून जमा—		Other property receipts—
(अ) गुंतवणूकीपासूनचे उत्पन्न	6.75	(a) Income from investments
(ब) मालमत्तेपासून इतर उत्पन्न	50.11	(b) Other income from property
8. प्रत्यक्ष कर	430.40	Direct taxes
8.1 जमीन महसूल	31.57	Land revenue
8.2 निगम काराव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर ..	230.55	Taxes on income other than corporation tax
8.3 संपदाशुल्क	0.01	Estate duty
8.4 व्यवसाय, व्यापार, आजिविका व रोजगार यांवरील कर	102.92	Taxes on profession, trades, callings and employments
8.5 इतर प्रत्यक्ष कर	65.25	Other direct taxes
9. अप्रत्यक्ष कर	4,098.91	Indirect taxes
9.1 राज्य उत्पादन शुल्क	382.16	State excise duties
9.2 विक्री कर	2,386.61	Sales tax
9.3 मुद्राक व नोंदणी फी	177.98	Stamps and registration fees
9.4 वाहनावरील कर	214.75	Taxes on vehicles
9.5 मालावरील व उताखंडावरील कर	135.58	Taxes on goods and passengers
9.6 विद्युत शुल्क	215.47	Electricity duties
9.7 करनपूक कर	63.51	Entertainment tax
9.8 केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्याचा हिस्सा ..	502.51	Share of union excise duties
9.9 इतर अप्रत्यक्ष कर	20.24	Other indirect taxes
10. मंजीम जमा	119.79	Miscellaneous receipts
11. केंद्र सरकारकडून महसुली अनुदाने, इतर राज्यांकडून अंशदाने इत्यादी	598.68	Revenue grants from Central Government, contri- butions from other States, etc.
12. एकूण	5397.35	Total

आधार—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९९०-९१.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1990-91.

28. मासकीय अर्थव्यवस्था/

तत्ता क्रमांक/

लेखा २/

मासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा/

खर्च	प्रत्यक्ष Actuals, 1988-89	Expenditure
(1)	(2)	(1)
1. सेवकांची भरपाई	190.90	Compensation of employees
(अ) वेतन व मजुरी	160.45	Wages and salaries
(ब) निवृत्तिवेतने	30.45	Pensions
2. वस्तू व सेवा यांवरील खर्च ..	419.47	purchases of goods and services
3. परिरक्षण	38.47	Maintenance
4. व्याज	286.09	Interest
5. भाडे	3.68	Rent
6. घसाय	Consumption of fixed capital
7. नफा @	(-)-365.05	Profits @
8. एकूण	573.56	Total

@याची विभागणी खालीलप्रमाणे आहे/ @The break-up is as follows:

(ए) खर्च	938.61	(A) Expenditure
(अ) पाटबंधारे योजना†	386.01	(a) Irrigation schemes†
(ब) इतर उपक्रम	552.60	(b) Other enterprises
(बी) नफा	(-)-365.05	(B) Profit
(अ) पाटबंधारे योजना	(-)-369.53	(a) Irrigation schemes
(ब) इतर उपक्रम	4.48	(b) Other enterprises
एकूण (ए+बी)	573.56	Total (A+B)

†राष्ट्रीय लेखा पद्धतीमध्ये मिळतातील तोटा अर्थसहाय्य मानण्यात येतो./
आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थ संकल्पनीय प्रकाशने, १९९०-९१.

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16.2

Account 2

Production account of Departmental Enterprises

(in करोड़/In crore Rs.)

जमा					प्रत्यक्ष Actuals 1988-89	Receipts
(3)					(4)	(3)
9.	विक्री	573.56	Sales
10.	एकूण	573.56	Total
(अ)	जमा	573.56	(A) Receipts
	(अ) पाटबंधारे योजना	16.48	(a) Irrigation schemes
	(ब) इतर उपक्रम	557.08	(b) Other enterprises
	एकूण	573.56	Total

†In SNA, Irrigation Losses are treated as subsidy.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1990-91.

वर्णन	प्रत्यक्ष Actuals 1988-89	Expenditure
(1)	(2)	(1)
1. साठ्यांतील बदल	(—)48.45	1. Changes in stocks
1.1 राज्य प्रशासन	(—)34.59	1.1 Government administration
1.2 शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	(—)13.76	1.2 Departmental enterprises
2. एकूण स्थिर भांडवल निर्मिती	1,267.50	2. Gross capital formation
2.1 राज्य प्रशासन*		2.1 Government administration*
(अ) इमारती व बांधकामे	592.51	(a) Buildings and constructions
(ब) यंत्रसामग्री व साधन सामग्री	57.49	(b) Machinery and equipments
2.2 शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम		2.2 Departmental enterprises
(अ) इमारती व बांधकामे	599.11	(a) Buildings and constructions
(ब) यंत्रसामग्री व साधन सामग्री	18.39	(b) Machinery and equipments
3. भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	5.16	3. Net purchase of physical assets
3.1 जुनी मालमत्ता		3.1 Second hand assets
(अ) राज्य प्रशासन	(a) Government administration
(ब) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	(b) Departmental enterprises
3.2 जमीन		3.2 Land
(अ) राज्य प्रशासन	5.16	(a) Government administration
(ब) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	(b) Departmental enterprises
4. हस्तांतरित भांडवली रकमा	368.12	4. Capital transfers
4.1 भांडवली अनुदाने		4.1 Capital grants
(अ) स्थानिक संस्थांस	219.56	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थांस	0.80	(b) Co-operatives
(क) शैक्षणिक संस्थांस	1.32	(c) Educational institutions
(ड) इतरांस	91.35	(d) Others
4.2 जमीनदार व जहागीरदार यांना भूतुकसान भरपाई.	4.45	4.2 Compensation to land owners and jagirdars
4.3 इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा	50.64	4.3 Other capital transfers
एकूण	1,592.33	Total

* यांत नवीकरण व पुनःस्थापना यांचे केलेले तरतुदीचा समावेश आहे.

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16*3

Account—3

General Capital finance account of Government

(रु. कोटीत/In crore Rs.)

जमा	प्रत्यक्ष Actuals, 1988-89	Receipts
(3)	(4)	(3)
5. बचत	1072.63	5. Savings
6. बसारा भांडवल	6. Consumption of fixed capital
7. हस्तांतरित भांडवली रकमा	2.47	7. Capital transfers.
(अ) केंद्र सरकार व इतर राज्याकडून	(a) From Union and Other State Government
(ब) भांडवली लेखावरील इतर जमा	2.47	(b) Other receipts on capital account
8. घेतलेली निव्वळ कर्जे	208.56	8. Net borrowings
9. इतर दायित्वे	308.67	9. Other liabilities
9.1 अर्धसंकलनाव्यतिरिक्त जमा	377.64	9.1 Extra budgetary receipts
9.2 वजा : वित्तीय संपत्तीवरील निव्वळ खरेदी	68.97	9.2 Less : Net purchase of financial assets.
एकूण	1592.33	Total

* Includes provision for renewals and replacements

वस्तु, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार : राज्य

Transactions in goods and services and transfers : Capital account of Government

संवितरित रकमा				प्रत्यक्ष Actuals, 1988-89	Disbursements
(1)				(2)	(1)
1. एकूण भांडवल निर्मिती	1,219.05	1. Gross capital formation
1.1 राज्य प्रशासन		1.1 Government administration
1.1.1 इमारती व बांधकामे					1.1.1 Buildings and constructions
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	572.16	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	20.35	(b) Renewals and replacement
1.1.2 यंत्रसामग्री व साधन सामग्री					1.1.2 Machinery and equipment
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	57.32	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	0.17	(b) Renewals and replacement
1.1.3 साठ्यातील निव्वळ वाढ	(-) 34.69	1.1.3 Not increase in stocks
1.2 शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम		1.2 Departmental commercial undertakings
1.2.1 इमारती व बांधकामे					1.2.1 Buildings and constructions
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	597.63	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	1.48	(b) Renewals and replacement
1.2.2 यंत्रसामग्री व साधन सामग्री					1.2.2 Machinery and equipments
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	18.39	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	(b) Renewals and replacement
1.2.3 साठ्यातील निव्वळ वाढ	(-) 13.76	1.2.3 Net increase in stocks
2. हस्तांतरित भांडवली रकमा	373.28	2. Capital transfers
2.1 भांडवली अनुदाने					2.1 Capital grants
(अ) स्थानिक संस्थास	219.56	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थास	0.80	(b) Co-operatives
(क) शैक्षणिक संस्थास	1.32	(c) Educational institutions
(ड) इतरांस	91.35	(d) Others
2.2 जमीनदार व जहागीरदार यांना नुकसान भरपाई				4.45	2.2 Compensation to land owners and Jagirders
2.3 इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा	50.64	2.3 Other Capital transfers
2.4 भौतिक मालमतेची निव्वळ खरेदी	5.16	2.4 Net purchase of physical assets
एकूण	1,592.33	Total

PUBLIC FINANCE

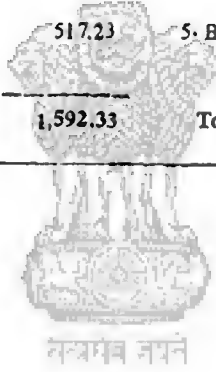
TABLE No. 28.16-3

Account 3-A

प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा
administration and departmental commercial undertakings

(रु कोटीत/In crore Rs.)

जमा	प्रत्यक्ष Actuals, 1988-89	Receipts
(3)	(4)	(3)
3. एकूण बचत	1,072.63	3. Gross Savings
3.1 राज्य प्रशासनाच्या महमुली लेखातील बचत ..	1,072.63	3.1 Savings on current account of Government administration
3.2 शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमातील घसाच्या- साठीची तरतूद.	..	3.2 Depreciation provision of departmental commercial under- takings.
4. भांडवली स्वरूपाच्या इतर रकमा	2.47	4. Other receipts of capital nature
5. शिल्लक : वस्तू, सेवा व हस्तांतरित रकमांच्या सर्व व्यवहारातील वूट.	517.23	5. Balance : Deficit on all transactions in goods and services and transfers.
एकूण	1,592.33	Total

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा-३-ब/

शासनालय वित्तिय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/

जावक			प्रत्यक्ष Actuals, 1988-89	Outgoings
(1)			(2)	(1)
1.	भाग भांडवलात केलेली गुंतवणूक	68.97	Investment in shares—
	(अ) शासकीय उपक्रमांत	29.06	(a) Of Government concerns
	(ब) इतर उपक्रमांत	39.91	(b) Of others
2.	कर्ज व आगाऊ रक्कम	513.01	Loans and advances -
2.1	भांडवल निर्मितीसाठी			For capital formation to—
	(अ) स्थानिक संस्थांस	31.28	(a) Local bodies
	(ब) सहकारी संस्थांस	11.05	(b) Co-operatives
	(क) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास	258.50	(c) Maharashtra State Electricity Board
	(ड) इतरांस	60.14	(d) Others
2.2	चालू वापरासाठी			For current consumption to—
	(अ) स्थानिक संस्थांस	5.36	(a) Local bodies
	(ब) सहकारी संस्थांस	21.71	(b) Co-operatives
	(क) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास	14.47	(c) Maharashtra State Electricity Board
	(ड) इतरांस	110.50	(d) Others
3	एकूण	581.98	Total

आधार—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९९०-९१.

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16-3

Account—3-B

Changes in financial assets : Capital account of Government Administration and Departmental Commercial undertakings

(रु. कोटीत/In Crore Rs.)

आवक	प्रत्यक्ष Actuals, 1988-89	Incomings
(3)	(4)	(3)
4. कर्ज व आगाऊ रकमा यांची परतफेड ** **	193.28	Repayment of loans and advances,
(अ) स्थानिक संस्थांकडून ** **	26.31	(a) By local bodies
(ब) सहकारी संस्थांकडून ** **	69.27	(b) By Co-operatives
(क) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाकडून **	82.51	(c) By Maharashtra State Electricity Board
(ड) इतरांकडून ** **	15.19	(d) By others
5. शिस्तकः वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ **	388.70	Balance : Net increase in financial assets
6. एकूण	581.98	Total

Source—Maharashtra State Budget Publications, 1990-91.

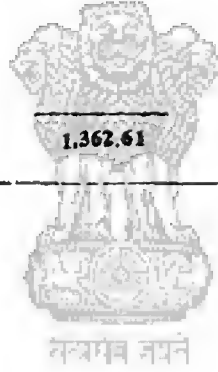
28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा-३-क/

शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमाचा मांडवली लेखा/

जावक	प्रत्यक्ष Actuals 1988-89	Outgoings
(1)	(2)	(1)
1. सरकारी ऋणाची परतफेड	409.50	Repayment of public debt
2. राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	178.81	Internal debt of the State Government
3. केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	230.69	Loans and advances from the Central Government
4. निलेखक : वित्तीय दायित्वातील निव्वळ वाढ	953.11	Balance : Net increase in financial liabilities
एकूण	1,362.61	Total

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा-३-ख/

रोख रकमा व मांडवली यांचा ताळेमेद : राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा/

जावक	प्रत्यक्ष Actuals, 1988-89	Outgoings
(1)	(2)	(1)
1. वस्तू व सेवा यांच्या सबं व्यवहारातील तूट (लेखा ३-अ ची संतुलन करणारी बाब).	517.23	Deficit on all transactions in goods and services (Balancing item in Account 3-A)
2. वित्तीय मपतीतील निव्वळ वाढ (लेखा ३-ब ची संतुलन करणारी बाब).	388.70	Net increase in financial assets (Balancing item in Account 3-B)
3. रोख शिफटीतील वाढ	47.18	Increase in cash balance
4. एकूण	953.11	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16.3

Account—3-C

Changes in financial liabilities : Capital account of Government Administration and Departmental Commercial undertakings.

(रु. कोटीत/in crore Rs.)

भाबक	प्रत्यक्ष Actuals, 1988-89	Incomings
(3)	(4)	(3)
4. सरकारी ऋण	1,161.01	Public debt
4.1 राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण ..	245.19	Internal debt of the State Government
4.2 केंद्र सरकारकडून कर्ज व आगाऊ रक्कम ..	915.82	Loans and advances from the Central Government.
5. अंतरराष्ट्रीय तहजोड (निष्पळ)	2.00	Inter-State settlement (Net)
6. अल्प बचत, भविष्य निर्वाह निधी इत्यादी (निष्पळ)	142.18	Small savings, provident fund etc. (Net)
7. रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निष्पळ) ..	(-)121.65	Cash balance investment account (Net)
8. इतर ऋण (निष्पळ)	179.07	Other debts (Net)
9. एकूण	1,362.61	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16.3

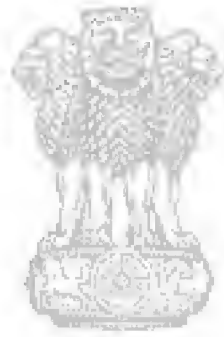
Account—3-D

Cash and capital reconciliation account of Government Administration and Departmental Commercial undertakings.

(रु. कोटीत/in crore Rs.)

भाबक	प्रत्यक्ष Actuals, 1988-89	Incomings
(3)	(4)	(3)
5. वित्तीय वायित्वातील निष्पळ वाढ (लेखा 3-क वी संतुलन करणारी बाब).	953.11	Net increase in financial liabilities (Balancing item in Account—3-C)
6. रोख शिल्लकीतील घट		Decrease in cash balance
7. एकूण	953.11	Total

Source: Maharashtra State Budget Publications, 1990-91.

सत्यमेव जयते

२९. किमती आणि निर्देशांक :

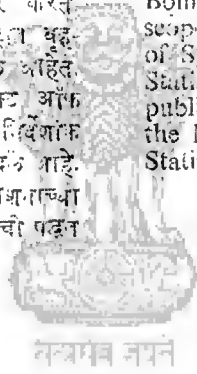
२९.१. या विभागात शेतीमाल, इतर आवश्यक वस्तू, सोने व चांदी यांच्या किमती, अखिल भारतीय धाऊक किमतींचा निर्देशांक, कामगार, शेतमजूर व अश्विक कर्मचारी यांचेकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक, नागरी व ग्रामीण विभागातील किरकोळ किमतींचे निर्देशांक यासंबंधी माहिती दिली आहे.

२९.२. भारत सरकारचे आर्थिक सल्लागार यांच्या कार्यालयातर्फे प्रसिद्ध होणाऱ्या "अॅपेंडिक्स टु इन्डेक्स नंबर ऑफ होलसेल प्राईसेस इन इंडिया" सुधारित मालिका, ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याच्या पद्धतीबाबत सविस्तर माहिती दिली आहे. कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, प्रसिद्ध करीत असलेल्या लेबर गॅझेट ह्या प्रकाशनाच्या डिसेंबर १९६५ च्या अंकात मुंबई व सोलापूर केंद्रांसाठी तयार करावयाच्या नवीन निर्देशांकांच्या व्याप्ती व पद्धतीबाबतची सविस्तर माहिती दिली आहे; तर जळगाव व नागपूर केंद्रांसाठी ती माहिती जानेवारी १९६६ च्या अंकात दिली आहे. पुणे केंद्रासंबंधीची माहिती ऑगस्ट १९६५ च्या अंकात व नांदेड व औरंगाबाद केंद्राविषयीची माहिती मार्च १९६६ च्या अंकात दिली आहे. "इंडियन लेबर जर्नल, खंड पाच, अंक ११" ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याची पद्धत व त्याची व्याप्ती ह्याबद्दल सविस्तर माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकी संघटनेने श्रमिकतर कामगारांचे ग्राहक किमतींचे निर्देशांक तयार करणे सुरुवाती १९६० हे पायाभूत वर्ष घेतले आहे. महाराष्ट्रात मुंबई, पुणे व नागपूर ह्या केंद्रांसाठी निर्देशांक तयार केले आहेत. केंद्रीय सांख्यिकी संघटनेने प्रसिद्ध केलेल्या "मॅथली अॅक्स्टेंकट ऑफ स्टॅटिस्टिक्स" ह्या प्रकाशनाच्या ऑगस्ट १९६६ च्या अंकात निर्देशांक तयार करावयाची पद्धत व व्याप्ती ह्याबाबतची स्पष्टीकरण दिली आहे. "महाराष्ट्र अर्थ व सांख्यिकी वार्षिक पत्रिका" ह्या प्रकाशनाच्या ऑक्टोबर-डिसेंबर १९७९ च्या अंकात निर्देशांक काढण्याची पद्धत प्रसिद्ध केली आहे.

29. PRICES AND INDICES

29.1. Information on prices of agricultural and other commodities, gold and silver, All-India wholesale price index number, consumer price index numbers for workers, agricultural labour and non-manual employees and retail price index numbers for urban and rural Maharashtra is given in this section.

29.2. The details of the method of construction of the index is given in the "Appendix to index number of wholesale prices in India" revised series, issued by the office of the Economic Adviser to the Government of India. The details, regarding the scope and method of compilation of the new index for Bombay and Solapur are given in December 1965 issue, for Jalgaon and Nagpur in January 1966 issue, for Pune in August 1965 issue and for Nanded and Aurangabad in March 1966 issue of the Labour Gazette issued by the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra. The details of the method of construction and scope of the index is given in Indian Labour Journal, Vol. V, No. 11. Consumer price index number for non-manual employees is compiled by the Central Statistical Organisation. The year 1960 is adopted as base. For Maharashtra, index is worked out for Greater Bombay, Pune and Nagpur centres. The method and scope of the index is explained in 'Monthly Abstract of Statistics, August 1965' published by the Central Statistical Organisation. The methodology has been published in the 'October-December 1979 issue' of the Maharashtra Quarterly Bulletin of Economics and Statistics.

29. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तबत्ता क्रमांक/TABLE No. 29.1

मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किमती

Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Bombay Market

(अती विचटल महिना अखेरच्या किमती रक्कत)
(Month end prices in Rs. per quintal)

वस्तू	जात	एप्रिल April 1988	मे May 1988	जून June 1988	जुलै July 1988	ऑगस्ट August 1988	सप्टेंबर Sept. 1988	ऑक्टोबर Oct. 1988	नोव्हेंबर Nov. 1988	डिसेंबर Dec. 1988	जानेवारी Jan. 1989	फेब्रुवारी Feb. 1989	मार्च March 1989	Variety	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
बाजरी	..	250.00	230.00	230.00	240.00	240.00	240.00	240.00	240.00	240.00	240.00	240.00	240.00	Khandesh No. 1/2 Bajri	
कडधान्ये:															
उडीद	560.00	600.00	730.00	670.00	590.00	520.00	750.00	750.00	750.00	800.00	800.00	800.00	Khandesh	Pulses
मूग	760.00	820.00	900.00	900.00	840.00	660.00	850.00	850.00	850.00	850.00	850.00	850.00	Green/Chamaki	Udid
मसूर	340.00	920.00	950.00	940.00	940.00	800.00	1050.00	1050.00	1050.00	1050.00	1050.00	1050.00	Chinai	Moong
तूर	560.00	560.00	523.60	600.00	660.00	625.00	700.00	700.00	700.00	750.00	750.00	750.00	Bold	Masur
राजिमा	..	320.00	840.00	803.00	880.00	880.00	880.00	950.00	950.00	950.00	900.00	900.00	900.00	White	Tur
हरभरा	..	520.00	675.00	525.00	900.00	900.00	850.00	Yellow	Rajma
चवळी	..	560.00	560.00	530.00	560.00	660.00	650.00	950.00	950.00	950.00	925.00	925.00	925.00	White	Gram
डाळी	..	750.00	780.00	880.00	900.00	820.00	600.00	700.00	700.00	700.00	650.00	650.00	650.00	White	Chavali
हरभराडाळ	..	700.00	725.00	775.00	725.00	800.00	800.00	1300.00	1300.00	1300.00	1200.00	1200.00	1100.00		Dals
तुरडा	..	1200.00	1275.00	1250.00	1175.00	1200.00	1050.00	1150.00	1150.00	1150.00	1150.00	1150.00	1100.00		Gramdal
तेलीबिया:															
सोयाबी	..	970.00	950.00	980.00	980.00	900.00	850.00	800.00	760.00	760.00	790.00	780.00	783.00	Bold	Oil seeds
एरंडी	749.00	720.00	764.00	744.00	764.00	749.00	664.00	674.00	634.00	649.00	625.00	574.00	Bold	Groundnut
जवस	925.00	925.00	965.00	1030.00	1000.00	990.00	990.00	975.00	950.00	925.00	925.00	950.00	Bold	Castor seed
तेले:															
सोयाबी तेल	..	2163.20	2121.60	2189.20	2358.20	2007.20	2022.80	1913.60	1799.20	1791.50	1856.80	1833.00	1890.00	Ready	Oils
एरंडी तेल	..	1750.00	1630.00	1685.00	1750.00	1405.00	1635.00	1630.00	1520.00	1440.00	1440.00	1407.00	1375.00	Commercial	Ground oil
जवस तेल	..	1950.00	1720.00	1950.00	2120.60	1970.80	1890.80	1870.00	1735.00	1700.00	1640.00	1650.00	1500.00	Raw	Castor oil
सोयाबी तेल	..	3619.20	3224.00	3328.00	3380.00	3380.00	3536.00	3692.00	3840.00	3536.00	3536.20	2808.00	2787.00	White	Linseed oil
वट:															
सोयाबी वट	..	345.00	290.00	300.00	395.00	230.00	223.00	230.00	235.00	210.00	205.00	225.00	260.00		Cakes
एरंडी वट	..	132.00	130.00	130.00	140.00	140.00	140.00	140.00	142.00	140.00	140.00	135.00	135.00		Groundnut cake

[illegible]

तबला २९.१ - (बालू)/Table No. 29.1 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
	हलवा/किनासा (= देवी)	..	25.00	25.00	28.00	28.00	N.A.	22.00	55.00	45.00	40.00	40.00	Sigada Halwa (each)
बोवरे	वाटी (राजपुर)	..	2,750.00	2,775.00	2,825.00	3,200.00	3,325.00	3,200.00	2,450.00	2,475.00	2,475.00	2,275.00	3,450.00	3,200.00	Milling (Rajapuri Copra)
..
नाऊ ..	(हजार) कालिकत (जोडी १५०)	..	3,900.00	3,900.00	3,000.00	2,700.00	3,200.00	3,100.00	3,400.00	3,200.00	3,200.00	3,750.00	3,800.00	3,800.00	Calicut(150) Jodi Coconur (1,000)
कपूस संकरित-४	..	2,645.00	2,545.00	2,362.00	2,400.00	2,410.00	2,067.00	1,193.00	2,657.00	2,165.00	2,208.00	1,927.00	2,179.00	Hybrid-4 Cotton
..	जयधर-५	..	2,025.00	2,025.00	1,715.00	1,765.00	1,740.00	1,659.00	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1,687.00	Jayadhar-A
..	दिवाजीव-५	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Digvijaya-A
..	एम.सी.यु.-५	..	3,405.00	3,400.00	3,005.00	3,025.00	3,020.00	2,475.00	2,531.00	N.A.	3,037.00	3,234.00	3,090.00	3,346.00	MCU-5A
..	मंगली देवी	..	1,640.00	1,687.00	1,747.00	1,700.00	1,748.00	1,716.00	1,476.00	1,350.00	1,350.00	1,378.00	1,251.00	1,561.00	Bengal Deshi

N.A.— उपलब्ध नाही/Not available.

आधार :—गणत उपस बालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक 29.2

सत्यमेव जयते

29. किमती आणि निर्देशांक/

तबता क्रमांक/

वस्तूंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किमतींचा निर्देशांक (नवीन मालिका)/

गट व उपगट	भार	आर्थिक वर्षाची सरासरी	मासिक				
			एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट
	Weight	Financial year	April	May	June	July	August
(1)	(2)	1988-89	1988	1988	1988	1988	1988
(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
(१) मूलभूत वस्तू	32.295	160.1	155.4	156.3	159.2	163.0	161.8
(अ) अन्न गट	17.386	177.1	165.3	166.9	172.1	179.6	180.0
(अ) अन्नधान्ये (१+२)	7.917	161.8	151.0	151.7	154.5	160.0	161.8
(१) धान्ये	6.824	155.7	146.7	146.7	149.8	153.8	156.0
(२) डाळी	1.093	199.7	178.1	182.7	183.9	198.8	198.1
(ब) भाजीपाला व फळे	4.089	185.1	171.3	168.5	181.8	200.6	201.1
(क) दूध व दुधाचे पदार्थ	1.961	184.8	172.7	179.4	177.7	180.9	179.2
(ड) मांस, मासे व अंडी	1.783	170.7	163.3	162.6	166.7	171.8	173.8
(इ) मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	0.947	262.1	254.9	258.1	265.1	265.7	262.0
(फ) इतर अन्नपदार्थ	0.689	182.9	156.6	183.5	186.5	179.2	168.9
(ब) अन्नधान्येतर पदार्थ	10.081	160.2	165.1	165.5	166.2	165.1	161.9
(अ) तंतू	1.791	149.7	146.2	148.2	148.8	150.0	153.6
(ब) तेल वियाणे	3.861	151.3	169.7	167.5	165.6	166.3	153.9
(क) इतर अन्नधान्येतर पदार्थ	4.429	172.3	168.6	170.6	173.6	170.1	170.2
(क) खनिजे	4.828	98.6	99.1	98.9	98.1	98.6	98.3
(२) इंधन, शक्ती, दिवायत्ती व बंगण	10.663	151.2	149.7	149.9	150.0	150.0	149.8
(अ) कोळसा (खाणीतील)	1.256	212.3	205.9	205.9	205.9	205.9	205.9
(ब) खनिज तेल	6.666	129.2	128.7	128.9	129.1	129.2	129.3
(क) विद्युत	2.741	176.6	175.2	175.2	175.2	175.2	174.0
(३) उत्पादित प्रकारा माल	57.042	151.5	147.0	147.8	148.6	150.4	151.2
(अ) अन्नपदार्थ	10.143	147.8	143.1	143.1	145.6	150.3	149.7
(ब) पेयद्रव्ये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ	2.149	180.7	176.9	180.4	180.4	180.6	180.6
(क) कापड	11.545	139.6	135.2	135.9	136.1	137.5	139.9
(ड) लाकूड व लाकडाच्या वस्तू	1.198	156.6	156.7	156.7	156.7	156.7	156.8
(इ) कागद व कागदाच्या वस्तू	1.988	180.9	176.2	176.7	176.8	177.1	177.3
(फ) चामडे व चामड्याच्या वस्तू	1.018	168.4	166.3	166.4	166.9	167.3	167.3
(ग) रबर व प्लास्टिकच्या वस्तू	1.592	155.3	154.7	155.0	155.1	155.2	155.2
(ड) रसायने व रासायनिक पदार्थ	7.355	135.8	134.1	134.3	134.6	135.4	135.6
(ई) अधानुसूचित पदार्थ	2.477	152.4	148.2	150.4	152.5	152.4	152.1
(ज) मूलभूत धातू, मिश्र धातू व धातूच्या वस्तू	7.632	176.4	166.1	167.4	168.7	171.9	172.9
(झ) यंत्रांमधील व यांत्रिक अवयव	6.268	150.8	145.3	147.3	147.7	148.3	150.3
(ल) परिवहन साधने व गुठ्टे भाग	2.705	148.9	146.1	146.6	146.6	146.7	146.9
(म) उत्पादन करणारे इतर संकीर्ण उद्योग	0.972	113.1	112.1	112.2	112.2	112.2	112.2
मध्य वस्तू	100.000	154.3	150.0	150.8	152.2	154.4	154.5

*अवधी/Provisional.

आधार—आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

PRICES AND INDICES

TABLE No. 29.2

All India Index Numbers of wholesale prices by Groups and Sub-groups of commodities (New Series)

(पायावृत्त वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

सरासरी Averages							
सप्टेंबर	ऑक्टोबर	नोव्हेंबर	डिसेंबर	जानेवारी	फेब्रुवारी	मार्च	Group and Sub-group
September 1988	October 1988	November 1988	December 1988	January 1989	February* 1989	March* 1989	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	
159.2	164.0	164.6	162.2	159.6	158.7	156.8	I. Primary Articles
178.6	184.2	184.7	181.3	180.0	177.8	174.2	(A) Food Articles
162.9	165.4	165.7	165.6	167.5	168.9	166.2	(a) Foodgrains (1+2)
156.7	157.1	156.8	158.5	161.7	163.1	161.6	(1) Cereals
201.7	217.7	220.8	210.0	204.1	205.5	195.2	(2) Pulses
197.2	205.2	205.9	189.1	175.4	166.9	160.0	(b) Fruits and vegetables
180.0	181.6	185.2	189.0	196.6	199.8	195.0	(c) Milk and Milk products
167.7	173.6	173.7	170.4	176.1	176.9	172.2	(d) Eggs, Fish and Meat
252.2	281.7	286.4	282.9	260.4	240.7	235.1	(e) Condiments and spices
170.4	176.3	177.2	181.7	201.2	199.4	213.2	(f) Other food articles
155.1	160.8	161.8	159.8	153.4	154.5	154.5	(B) Non-Food Articles
146.7	149.8	142.1	145.1	148.4	152.8	164.1	(a) Fibres
143.3	149.0	152.0	145.7	137.7	133.6	130.8	(b) Oil seeds
168.7	175.6	178.2	178.1	169.0	173.5	171.2	(c) Other non-food articles
98.3	98.3	98.3	98.3	98.8	98.8	98.8	(C) Minerals
150.1	150.1	150.1	150.9	153.9	154.3	155.2	II. Fuel, Power, Light and Lubricants
205.9	205.9	205.9	205.9	231.5	231.6	231.6	(a) Coal Mining
129.4	129.3	129.3	129.3	129.3	129.3	129.3	(b) Mineral Oils
175.0	175.0	175.0	178.3	178.1	179.8	183.0	(c) Electricity
152.2	152.6	151.7	151.5	154.1	154.7	156.7	III. Manufactured Products
152.9	153.6	149.0	146.2	146.2	145.3	148.2	(a) Food products
180.8	180.8	180.7	180.7	180.8	180.8	184.5	(b) Beverages, Tobacco and Tobacco Products.
140.2	140.2	140.6	140.5	142.2	143.0	143.8	(c) Textiles
156.8	156.5	156.5	156.5	156.5	156.6	156.5	(d) Wood and wood products
178.5	179.5	179.5	179.5	188.3	190.0	191.4	(e) Paper and paper products
168.1	168.1	168.1	168.9	170.8	171.1	171.5	(f) Leather and leather products
155.2	155.4	155.5	155.5	155.0	155.4	156.2	(g) Rubber and Plastic products
136.0	137.2	136.3	136.1	136.5	136.6	136.8	(h) Chemical and Chemical products
152.6	152.6	151.3	151.4	153.6	153.6	157.2	(i) Non-metallic mineral products
175.4	175.4	177.0	178.3	184.8	186.7	192.0	(j) Basic metal alloys and metal products
150.3	150.6	149.3	150.1	155.6	156.5	158.0	(k) Machinery and Machine Tools
147.0	147.0	147.0	147.1	152.5	155.7	157.3	(l) Transport Equipment and Parts
112.5	112.6	112.6	112.6	114.7	114.7	116.1	(d) Other miscellaneous manufacturing industries.
154.3	156.0	155.7	154.9	155.8	155.9	156.6	All Commodities

Source:--Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

29. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3

राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer price index numbers for the working class at selected centre in the State

महिना व वर्ष Month and Year	अन्नगट Food	पान, सुपारी, तंबाखू, इत्यादी Pan, Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and light	घरभाडे House rent	कापड व बिछाना Clothing and bedding	संकीर्ण Miscellaneous	ग्राहक किमतीचा निर्देशांक Consumer Price Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
मुंबई/Bombay							
(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००)							
(Base year : 1960=100)							
* (पायाभूत वर्ष १९८२=१००)							
* (Base year 1982=100)							
1980-81	431	430	485	158	422	326	400
1981-82	508	484	548	159	460	358	460
1982-83	548	511	653	160	512	401	502
1983-84	625	585	725	165	555	433	564
1984-85	676	650	799	181	569	473	609
1985-86	714	753	857	190	612	526	654
1986-87	799	816	909	198	652	555	717
1987-88	886	875	1058	210	676	610	791
एप्रिल/ April 1988	936	917	1155	215	710	651	837
मे/ May 1988	953	915	1158	215	716	652	848
जून/ June 1988	968	916	1167	215	707	655	857
जुलै/ July 1988	975	922	1185	223	711	658	863
ऑगस्ट/ August 1988	972	923	1197	223	708	667	863
सप्टेंबर/ September 1988	975	928	1198	223	715	671	867
ऑक्टोबर/ October 1988*	186	204	134	157	134	158	173
नोव्हेंबर/ November 1988*	187	205	134	157	135	159	174
डिसेंबर/ December 1988*	179	205	134	157	132	160	169
जानेवारी/ January 1989*	179	208	134	160	132	163	170
फेब्रुवारी/ February 1989*	179	209	134	160	134	163	170
मार्च/ March 1989*	178	224	134	160	141	165	171

नविन मालिकेचे जुन्या मालिकेकडून रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्न गटासाठी ५.४४ व सर्वसाधारण निर्देशांकासाठी ५.१२ असा आहे.
Linking Factor for Food Group 5.44 and General Index 5.12 to convert new series to old Base.

आधार :- कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Office of Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3—cont.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		
सोलापूर/Solapur										
(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००)										
(Base year : 1960=100)										
* (पायाभूत वर्ष : १९८२=१००)										
* (Base year : 1982=100)										
1980-81	432	383	475	216	447	331	411	
1981-82	544	422	560	222	492	376	499	
1982-83	544	444	662	236	531	405	515	
1983-84	627	475	707	250	566	441	579	
1984-85	665	532	729	265	578	465	612	
1985-86	698	616	741	280	633	508	647	
1986-87	756	692	748	298	657	562	697	
1987-88	802	714	821	330	662	669	747	
एप्रिल/ April	1988	805	734	877	337	703	715	763
मे/ May	1988	793	766	889	337	702	715	758
जून/ June	1988	820	779	891	337	704	716	775
जुलै/ July	1988	869	772	927	358	729	716	811
ऑगस्ट/ August	1988	874	770	929	358	730	716	815
सप्टेंबर/ September	1988	869	770	929	358	733	716	812
ऑक्टोबर/October	1988*	181	237	150	179	131	160	173
नोव्हेंबर/ November	1988*	182	235	157	179	134	160	175
डिसेंबर/ December	1988*	176	245	158	179	134	160	171
जानेवारी/January	1989*	177	247	158	209	129	160	174
फेब्रुवारी/ February	1989*	175	255	146	209	126	161	172
मार्च/ March	1989*	171	263	146	209	133	163	171

नविन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्न गटासाठी ५.३७ व सर्वसाधारणनिर्देशांसाठी ५.०३ असा आहे
 Linking Factor for Food Group 5.37 and General Index 5.03 to Convert new series to old Base.

नवमं नमः

तबला क्रमांक/TABLE No. 29-3—cont.

		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
नागपुर/Nagpur									
		(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००) (Base year : 1960=100)			(*पायाभूत वर्ष : १९८२=१००) (*Base year : 1982=100)				
		1980-81	419	395	438	202	487	328	398
		1981-82	505	455	547	216	547	366	469
		1982-83	534	490	738	241	577	393	507
		1983-84	598	551	780	278	599	425	558
		1984-85	647	581	871	314	616	450	601
		1985-86	671	690	929	338	634	489	632
		1986-87	708	845	968	360	645	551	673
		1987-88	763	937	996	462	656	600	726
एप्रिल/	April	1988	838	994	1228	529	695	630	797
मे/	May	1988	832	1001	1242	529	713	629	797
जून/	June	1988	823	999	1260	529	713	631	793
जुलै/	July	1988	836	998	1260	550	715	630	802
ऑगस्ट/	August	1988	837	985	1263	550	715	630	802
सप्टेंबर/	September	1988	859	970	1339	550	715	630	818
ऑक्टोबर/	October	1988*	175	182	177	207	131	155	171
नोव्हेंबर/	November	1988*	177	183	177	207	131	155	172
डिसेंबर/	December	1988*	169	184	180	207	131	156	168
जानेवारी/	January	1989*	165	186	195	244	131	159	171
फेब्रुवारी/	February	1989*	161	189	194	244	132	159	169
मार्च/	March	1989*	160	194	195	244	134	159	169

नवीन मालिकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरण्याचा गुणक अन्न गटासाठी ५.२४ व सर्वसाधारण निर्देशांकसाठी ४.९९ असा आहे.

Linking Factor For Food Group-5.24 & General Index 4.99 to convert New Series to old Base.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3—contd.

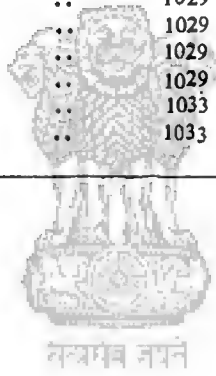
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
पुणे/Pune									
				(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००) (Base year : 1960=100)		*(पायाभूत वर्ष : १९८२=१००) *(Base year : 1982=100)			
		1980-81	..	415	..	437	135	418	299
		1981-82	..	490	..	458	138	492	332
		1982-83	..	505	..	627	139	519	396
		1983-84	..	609	..	686	143	517	445
		1984-85	..	643	..	750	146	545	476
		1985-86	..	662	..	809	150	600	509
		1986-87	..	717	..	818	158	623	527
		1987-88	..	778	..	860	171	645	566
एप्रिल/	April	1988	..	794	..	906	176	647	598
मे/	May	1988	..	816	..	921	176	647	598
जून/	June	1988	..	808	..	948	176	647	599
जुलै/	July	1988	..	833	..	961	179	647	602
ऑगस्ट/	August	1988	..	826	..	961	179	647	593
सप्टेंबर/	September	1988	..	840	..	967	179	651	596
ऑक्टोबर/	October	1988*	..	176	224	140	174	128	160
नोव्हेंबर/	November	1988*	..	176	224	139	174	128	161
डिसेंबर/	December	1988*	..	176	224	140	174	125	162
जानेवारी/	January	1989*	..	176	227	140	183	127	166
फेब्रुवारी/	February	1989*	..	177	227	141	183	127	169
मार्च/	March	1989*	..	177	230	141	183	131	169

नवित्त मालीकेचे जुन्या मालिकेत रूपांतर करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक अन्न गटासाठी ४.८६ व सर्वसाधारण निर्देशांकासाठी ४.५३ असा आहे.

Linking Factor For Food Group 4.86 & General Index 4.53 to convert New Series to Old Base.

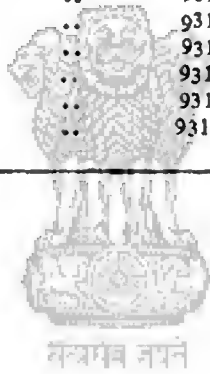
तबता क्रमांक/TABLE No. 29.3—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)			
जळगाव/Jalgaon										
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)										
(Base year: 1961=100)										
1980-81	441	..	498	170	371	315	402	
1981-82	530	..	542	177	450	342	472	
1982-83	534	..	673	181	478	384	494	
1983-84	608	..	710	183	510	445	554	
1984-85	636	..	714	186	591	469	583	
1985-86	668	..	736	188	608	530	615	
1986-87	718	..	918	188	646	554	667	
1987-88	777	..	1011	188	684	565	715	
1988-89	865	..	1030	188	693	608	777	
एप्रिल/ April	1988	811	..	1029	188	693	598	743
मे/ May	1988	783	..	1029	188	693	598	726
जून/ June	1988	805	..	1029	188	695	601	740
जुलै/ July	1988	843	..	1029	188	695	601	763
ऑगस्ट/ August	1988	849	..	1029	188	695	601	767
सप्टेंबर/ September	1988	836	..	1029	188	707	599	760
ऑक्टोबर/October	1988	898	..	1029	188	694	612	798
नोव्हेंबर/ November	1988	928	..	1029	188	694	612	817
डिसेंबर/ December	1988	940	..	1029	188	683	612	823
जानेवारी/January	1989	936	..	1029	188	683	615	820
फेब्रुवारी/ February	1989	902	..	1033	188	690	625	803
मार्च/ March	1989	847	..	1033	188	690	625	769

तबता क्रमांक / TABLE No. 29.3—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
मांदिर/Nanded							
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)							
(Base year : 1961=100)							
1980-81	467	..	608	240	397	350	438
1981-82	579	..	634	277	462	385	523
1982-83	594	..	676	289	478	411	542
1983-84	665	..	697	308	510	455	598
1984-85	719	..	784	361	525	510	649
1985-86	710	..	801	386	569	578	662
1986-87	749	..	912	386	638	614	707
1987-88	798	..	931	386	694	672	754
1988-89	934	..	931	386	719	737	851
एप्रिल/ April 1988	849	..	931	386	709	729	796
मे/ May 1988	848	..	931	386	724	729	797
जून/ June 1988	852	..	931	386	724	731	801
जुलै/ July 1988	881	..	931	386	720	731	818
ऑगस्ट/ August 1988	889	..	931	386	720	731	822
सप्टेंबर/ September 1988	907	..	931	386	719	731	834
ऑक्टोबर/ October 1988	971	..	931	386	719	735	873
नोव्हेंबर/ November 1988	993	..	931	386	720	735	887
डिसेंबर/ December 1988	1014	..	931	386	719	735	900
जानेवारी/ January 1989	1043	..	931	386	718	737	918
फेब्रुवारी/ February 1989	1009	..	931	386	719	740	898
मार्च/ March 1989	952	..	931	386	719	778	869

तबला क्रमांक/TABLE No. 29.3—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)			
औरंगाबाद/Aurangabad									
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)									
(Base year : 1961=100)									
1980-81	456	..	478	300	399	339	422
1981-82	548	..	536	316	458	382	496
1982-83	548	..	680	316	486	417	514
1983-84	630	..	768	318	522	446	578
1984-85	679	..	772	326	566	482	617
1985-86	742	..	790	326	632	546	672
1986-87	830	..	818	330	670	633	743
1987-88	891	..	830	333	690	665	787
1988-89	1010	..	862	333	711	720	872
एप्रिल/ April	1988	..	899	..	830	333	699	678	795
मे/ May	1988	..	933	..	874	333	700	730	826
जून/ June	1988	..	917	..	830	333	700	728	813
जुलै/ July	1988	..	967	..	850	333	701	729	845
ऑगस्ट/ August	1988	..	970	..	870	333	701	728	848
सप्टेंबर/ September	1988	..	968	..	870	333	717	728	848
ऑक्टोबर/October	1988	..	1069	..	870	333	720	728	910
नोव्हेंबर/ November	1988	..	1096	..	870	333	718	728	926
डिसेंबर/ December	1988	..	1105	..	870	333	718	724	931
जानेवारी/January	1989	..	1069	..	870	333	718	694	905
फेब्रुवारी/ February	1989	..	1074	..	870	333	718	724	912
मार्च/ March	1989	..	1058	..	870	333	718	724	903

आधार.—कामगार आयुक्त वॉशिंग्टन कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

नवमं नयनं

29. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.4

नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer price index numbers for urban non-manual employees

* (पायाभूत वर्ष - १९६० = १००)

* (Base year - 1960 = 100)

(पायाभूत वर्ष १९८४-८५ = १००)

(Base Year 1984-85 = 100)

वर्ष/महिना Year/Month	मुंबई Bombay	पुणे Pune	नागपूर Nagpur	औरंगाबाद Aurangabad	सोलापूर Solapur
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
*1980-81	347	309	362
*1981-82	393	412	400
*1982-83	440	440	429
*1983-84	493	490	484
*1984-85	538	526	530
*1985-86	568	567	562
*1986-87	612	617	588
*1987-88	662	660	633
1988-89	130	133	132	136	133
एप्रिल/ April 1988	127	128	126	128	129
मे/ May 1988	127	129	128	131	131
जून/ June 1988	129	130	130	132	132
जुलै/ July 1988	129	133	132	135	133
ऑगस्ट/ August 1988	129	133	133	135	132
सप्टेंबर/ September 1988	129	133	132	135	132
ऑक्टोबर/ October 1988	130	135	133	137	135
नोव्हेंबर/ November 1988	131	137	134	139	137
डिसेंबर/ December 1988	130	136	133	140	137
जानेवारी/ January 1989	131	136	135	142	136
फेब्रुवारी/ February 1989	131	135	134	141	134
मार्च/ March 1989	132	135	135	140	131

१९८४-८५ या जीवन मालिकेचे निर्देशांक जुन्या मालिकेत (१९६०) रूपांतरित करण्यासाठी घटक मुंबई-५.३८, पुणे-५.२६, नागपूर-५.३०.

Linking Factor for conversion to old base 1960 from new base 1984-85 Bombay-5.38, Pune-5.26, Nagpur-5.30.

साधन :- केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source :- Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi.

29. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तबला क्रमांक/TABLE No. 29.5

राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer Price Index Numbers for the working class at selected centres in the State

वर्ष Year	अन्न Food	संकीर्ण Miscellaneous	ग्राहक किमती निर्देशांक C. P. Index
(1)	(2)	(3)	(4)
केंद्र/Centre मुंबई/Bombay (पायाभूत वर्ष १९६०=१००) (Base year 1960=100)			
1986	776	547	701
1987	864	593	771
1988	961	N.A.	852
केंद्र/Centre सोलापूर/Solapur (पायाभूत वर्ष १९६०=१००) (Base year 1960=100)			
1986	745	557	688
1987	795	637	736
1988	861	N.A.	801
केंद्र/Centre नागपूर/Nagpur (पायाभूत वर्ष १९६०=१००) (Base year 1960=100)			
1986	700	536	663
1987	747	589	710
1988	839	N.A.	799
केंद्र/Centre पुणे/Pune (पायाभूत वर्ष १९६१=१००) (Base year 1961=100)			
1986	705	520	631
1987	765	556	675
1988	819	N.A.	722
केंद्र/Centre जळगाव/Jalgaon (पायाभूत वर्ष १९६१=१००) (Base year 1961=100)			
1986	709	530	656
1987	760	561	703
1988	839	596	760

29. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.5

राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारकिरता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer Price Index Numbers for the working class at selected centres in the State

वर्ष Year	अन्न Food	संकीर्ण Miscellaneous	ग्राहक किमती निर्देशांक C. P. Index
(1)	(2)	(3)	(4)
केंद्र/Centre नांदेड/Nanded (साधारणतः वर्ष १९६१=१००) (Base year 1961=100)			
1986	738	608	693
1987	783	656	742
1988	892	721	822
केंद्र/Centre औरंगाबाद/Aurangabad (साधारणतः वर्ष १९६१=१००) (Base year 1961=100)			
1986	813	611	728
1987	873	660	775
1988	974	710	847

भाषा.—कामगार बायुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन मुंबई

Source.—Office of the Commissioner, of Labour Government of Maharashtra, Bombay.

29. किमती व निदेशांक/PRICES AND INDICES

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.6

निवडक केंद्रांचे नागरीअनिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किमती निदेशांक

Consumer Price Index Numbers for Urban non-manual Employees

for selected Centres in the state.

(पायाभूत वर्ष १९६०=१००)

(Base year 1960=100)

वर्ष/Year	केंद्र/Centres					
	मुंबई Bombay	पूणे Pune	नागपूर Nagpur	औरंगाबाद Aurangabad	सोलापूर Solapur	अखिल भारत All India
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1988 ...	128	131	130	133	132	133

आधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source.—Central Statistical Organisation, Govt. of India, New Delhi.

29. किमती व निदेशांक/PRICES AND INDICES

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.7

औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किमतींचे निदेशांक

All-India Consumer Price Index Numbers for Industrial workers

(पायाभूत वर्ष १९६०=१००)

(Base year 1960=100)

वर्ष/Year	गट/Group		
	खान Food	कापड Clothing	सर्वसाधारण निदेशांक General Index
(1)	(2)	(3)	(4)
1987	750	681	719
1988	823	N.A.	787

आधार.—श्रम मंत्रालय, श्रम केंद्र, भारत सरकार, सिमला

Source.—Ministry of Labour, Labour Bureau, Govt. of India, Simla.

संख्या क्रमांक 29.8

29. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.8

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेतीमालाच्या घाऊक किमती

Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State

(प्रति फिवटलबी महिना अखेर असलेली घाऊक किमती रुपये प्रति)
(Month end spot wholesale prices in Rs. per quintal)

क्रमांक Serial No.	वस्तू	बाबरीड	प्रकार	जून June 1988	सप्टेंबर September 1988	डिसेंबर December 1988	मार्च March 1989	Variety	Market	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
1	महू	..	बहुमदनगर(कोपरगाव) ..	पिवळा/२९८९ कल्याण सोना	२८५.००	३१०.००	३६०.००	२८५.००	Yellow/K. Sona 2189	..
	श्रीरामपूर	..	निफाड/बखी	..	३०५.००	N.A.	२६०.००	Niphad/Baxi
	जळगाव	..	कल्याण सोना	..	३०१.००	३३५.००	२७५.००	Kalyan Sona
	धुळे	..	बन्सी	..	२९४.००	३४४.००	३१०.००	Bansi
	नंदुरबार	..	२९८९	..	३०१.००	N.A.	२७०.००	2189
	नाशिक	..	पिवळा	..	३४५.००	३४०.००	२८०.००	Yellow
	लासगाव	..	निफाड/पिवळा	..	३००.००	३३९.००	N.A.	Niphad/Yellwo
	बार्शी	..	फेट	..	३२५.००	N.A.	..	Shet
	लानूर	..	बन्सी/पिवळा	..	N.A.	N.A.	..	Bansi/Yellwo
	औरंगाबाद	..	२९८९	..	२९०.००	३७५.००	३००.००	2189
	जालना	..	पोली	..	N.A.	३५५.००	N.A.	Pissi
	वर्धा	..	होवरा	..	N.A.	३००.००	३६०.००	Hawra
	सांगली	..	बन्सी/वपली	..	२८०.००	३७०.००	२७०.००	Bansi/Khapli
	अकोला	..	गावरानी	..	N.A.	३७०.००	३३०.००	Gaorani
	नागपूर (उमरेड)	..	कल्याण/संकरित सोना	..	N.A.	२७०.००	३३०.००	Kalyan/H. B. Sona
	बीड	..	संकरित/बन्सी	..	N.A.	४००.००	N.A.	Sarbati/Bansi
	सोलापूर	..	२९८९	..	N.A.	N.A.	२६२.००	2189
	बारामती	..	संकरित (गावरानी)	..	१७४.००	२२५.००	१९०.००	H. B./Gaorani (Green)
2	बाबरी	..	बाबरी	..	N.A.	N.A.	२०५.००	Gaorani
	श्रीरामपूर	..	संकरित/गावरानी/स्थानिक	..	१३०.००	१४५.००	२०२.००	H. B./Gaorani/Local
	जळगाव	..	संकरित/गावरानी/स्थानिक	..	१३२.००	१४०.००	१६५.००	Local/H. B./Gaorani
	पाचोरा	..	संकरित	..	१८४.००	१९३.००	१६६.००	H. B.
	धुळे	..	संकरित	..	N.A.	१९३.००	N.A.	H. B.
	नंदुरबार	..	संकरित	..	२०५.००	N.A.	N.A.	Gaorani
	नाशिक	..	गावरानी	..	२४०.००	२६०.००	२७०.००	Local/Gaorani
	लासगाव	..	संकरित/गावरानी	..	१७०.००	२२५.००	२२५.००	H. B.
	बारामती	..	संकरित/स्थानिक	..	N.A.	N.A.	१९२.००	Gaorani
	सांगली	..	गावरानी	..	N.A.	१९०.००	१७५.००	Green/H. B.
	जालना	..	हिरवा/संकरित	..	N.A.	१५५.००	१९०.००	Local
	वर्धा	..	स्थानिक	..	N.A.	N.A.	१६९.००	Gaorani/Local
	अमरावती	..	गावरानी/स्थानिक	..	N.A.	N.A.	N.A.	Local
	अकोला (कारंजा)	..	स्थानिक	..	N.A.	१५०.००	N.A.	Local

3	गवारी	बीरगाबाद	..	हिरवा/संकरित	..	176.00	140.00	225.00	176.00	Green/H. B.	Aurangabad
		बीड	..	हिरवा/संकरित	..	200.00	210.00	220.00	200.00	Green/H. B.	Beed
		चाळीसगाव	..	गवारी/संकरित	..	N.A.	157.00	N.A.	N.A.	Gaorani/H. B.	Chalisgaon
		नागपूर	..	गवारी	N.A.	325.00	Gaorani/Local	Nagpur
		बायामती	..	नं. १	..	N.A.	N.A.	117.00	290.00	No. 1	Baramati
		बीरगाबाद	..	शाळ	..	210.00	240.00	165.00	210.00	Shalu	Aurangabad
		बीरामपूर	..	संकरित	..	N.A.	N.A.	N.A.	220.00	H. B.	Shrirampur
		बुठे	..	संकरित	..	N.A.	140.00	153.00	224.00	H. B.	Dhule
		सोलापूर	..	मालवादी	..	240.00	N.A.	425.00	N.A.	Maldandi	Solapur
		नेदरबार	..	पिवळा	..	N.A.	155.00	N.A.	N.A.	Yellow	Nandurbar
		जालना	..	संकरित/बी	..	210.00	N.A.	370.00	210.00	H. B./Rabi	Jalna
		नाशिक	..	पिवळा/संकरित	..	N.A.	N.A.	240.00	280.00	Yellow/H. B.	Nashik
		लासगाव	..	स्यानिव/संकरित पाटरी	..	N.A.	245.00	225.00	315.00	Local/White/H. B.	Lasalgaon
		सांगली	..	संकरित	..	190.00	N.A.	N.A.	N.A.	H. B.	Sangli
		जळगाव	..	संकरित	..	135.00	140.00	190.00	135.00	H. B.	Jalgaon
		पाचोरा	..	संकरित/पांढरी	..	N.A.	N.A.	N.A.	245.00	H. B./White	Pachora
		नागपूर	..	संकरित	..	N.A.	130.00	N.A.	N.A.	H. B.	Nagpur
		अकोला (कारंजा)	..	संकरित/पिवळा	..	102.00	N.A.	..	N.A.	Hybrid/ Yellow	Akola (Karinja)
		अकोला (वासिम)	..	संकरित/गवारी	N.A.	200.00	102.00	Local/Gaorani	Akola (Wasim)
		अमरावती (दयानगर)	..	संकरित	..	135.00	N.A.	N.A.	135.00	Local/Gaorani	Amravati (Daryapur)
		बीड	..	गवारी	..	220.00	N.A.	N.A.	220.00	Gaorani	Beed
		अहमदनगर	..	पिवळा	..	N.A.	N.A.	360.00	N.A.	Yellow	Ahmednagar
		श्रीरामपूर	..	गवारी/संकरित	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	H. B./Gaorani	Shrirampur
		बांधी	..	नं. १ पिवळा	..	N.A.	250.00	N.A.	380.00	No. 1/ Yellow	Barshi
		सांगली	..	आळ/संकरित	..	190.00	N.A.	290.00	190.00	Shalu/H. B.	Sangli
		पुणे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pune
		वर्धा	N.A.	N.A.	205.00	N.A.	Wardha
		अहमदनगर	..	देशी/पिफाड/पिवळा	..	565.00	N.A.	800.00	N.A.	Deshi/Nipad/ Yellow	Ahmednagar
		जळगाव	..	गवारी	..	511.00	N.A.	N.A.	535.00	Gaorani	Jalgaon
		नागपूर	..	देशी	..	N.A.	N.A.	N.A.	640.00	Deshi	Nagpur
		अमरावती	..	गवारी	..	543.00	N.A.	N.A.	620.00	Gaorani	Amravati
		बांधी	..	गारडा	..	N.A.	625.00	700.00	N.A.	Garda	Barshi
		लातूर	..	लाल	..	N.A.	N.A.	N.A.	640.00	Red	Latur
		बीड	..	पिवळा	..	560.00	660.00	N.A.	N.A.	Yellow	Beed
		अकोला (वासिम)	..	चापा	..	N.A.	N.A.	N.A.	550.00	Chapha	Akola (Wasim)
		बुठे	..	देशी	..	N.A.	N.A.	687.00	N.A.	Deshi	Dhule
		सांगली	..	देशी	..	N.A.	N.A.	775.00	N.A.	Deshi	Sangli
		जालना	..	पिवळा/गवारी	..	N.A.	N.A.	N.A.	640.00	Yellow/Gaorani	Jalna
		जळगाव	..	लाल	..	625.00	611.00	N.A.	515.00	Red	Jalgaon
		बुठे	..	पांढरा	..	N.A.	N.A.	N.A.	478.00	White	Dhule
		सोलापूर	..	पांढरा	..	675.00	N.A.	N.A.	521.00	White	Solapur
		बीरगाबाद	..	पांढरा	..	630.00	675.00	557.00	N.A.	White	Aurangabad
		परमणी	650.00	..	N.A.	Parbhani
		लातूर	..	पांढरा/गजर/लाल	..	N.A.	N.A.	N.A.	550.00	White/Gajar/Red	Latur
		सेतू	..	पांढरा/लाल नं. २	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	White/Red No. 2	Sailu
		अमरावती	..	गजर/पांढरा	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gajar/White	Amravati
		वर्धा	..	गजर/पांढरा	..	N.A.	N.A.	N.A.	470.00	Gajar/White	Wardha
		अकोला (वासिम)	..	लाल/गजर	..	N.A.	N.A.	530.00	510.00	Red/Gajar	Akola (Wasim)
5	सूर	जळगाव	Tur

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
5	सुर-बाद	बासो	पांढरा	N.A.	625.00	550.00	N.A.	White	Barshi	..	Tur—contd.
		जालना	पांढरा	N.A.	N.A.	535.00	N.A.	White	Jalna	..	
		बीड	पांढरा	N.A.	N.A.	550.00	530.00	White	Beed	..	
		नांदेड	गजरा/गावरान	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	..	Nanded	..	
		नागपूर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	..	Nagpur	..	
6	सुग	जळगाव	हिरवा/नं. २	755.00	551.00	641.00	751.00	Green/No. 2	Jalgaon	..	Moong
		वाशी	हिरवा	N.A.	N.A.	631.00	575.00	Green	Barshi	..	
		नंदुरबार	चमकी/काळा	N.A.	595.00	696.00	800.00	Chamki/Black	Nandurbar	..	
		जालना	चमकी/हिरवा	N.A.	490.00	575.00	611.00	Chamki/Green	Jalna	..	
		बीड	हिरवा	720.00	N.A.	590.00	N.A.	Green	Beed	..	
		अमरावती (स्थापूर)	हिरवा/चमकी	N.A.	N.A.	626.00	717.00	Green/Chamaki	Amravati (Daryapur)	..	
		वर्धा	हिरवा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Green	Wardha	..	
		अकोला (बाशिम)	चमकी	N.A.	N.A.	670.00	700.00	Chamki	Akola (Washim)	..	
7	बरी	जळगाव	स्थानिक/बान्देश	655.00	601.00	535.00	511.00	Local/Khandeshi	Jalgaon	..	Urid
		पाचोरा	स्थानिक नं. १	580.00	531.00	N.A.	N.A.	Local No. 1	Pachora	..	
		अकोला (बाशिम)	चमकी/काळा	N.A.	N.A.	550.00	500.00	Chamki/Kala	Akola (Washim)	..	
		अमरावती	लहान/गावरानी	N.A.	N.A.	N.A.	600.00	Small/Gaoren	Amravati	..	
		लातूर	स्थानिक	N.A.	535.00	N.A.	480.00	Local	Latour	..	
		लासगाव	खान्देश	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Khandesh	Lasalgaon	..	
		वाशी	खान्देश	N.A.	N.A.	425.00	N.A.	Khandesh	Barshi	..	
		धुळे	..	N.A.	N.A.	N.A.	500.00	..	Dhule	..	
8	हरण	बहुमद्वगर	स्थानिक	500.00	N.A.	N.A.	N.A.	Local	Ahmednagar	..	Safflower
		श्रीरामपूर	पांढरा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	White	Shrirampur	..	
		बासो	..	550.00	650.00	575.00	490.00	..	Barshi	..	
		सांगली	देशी	470.00	N.A.	N.A.	N.A.	Deshi	Sangali	..	
		जालना	लहान	N.A.	N.A.	600.00	525.00	Small	Jalna	..	
		लातूर	लहान	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Small	Latour	..	
		बोरोगाव	..	N.A.	N.A.	621.00	N.A.	..	Aurangabad	..	
		बीड	..	N.A.	N.A.	603.00	N.A.	..	Beed	..	
		अकोला (बाशिम)	..	N.A.	N.A.	N.A.	525.00	..	Akola (Washim)	..	
9	सुरसुग	बहुमद्वगर	पुंगरी/डोबली	350.00	400.00	N.A.	N.A.	Ghungari/Dhobali	Ahmednagar	..	Groundnut
		श्रीरामपूर	पुंगरी	N.A.	N.A.	N.A.	575.00	Ghungari	Shrirampur	..	
		पाचोरा	पुंगरी	680.00	N.A.	N.A.	500.00	Ghungari	Pachora	..	
		पुळे	स्पेशिअल/पनिट	N.A.	N.A.	609.00	595.00	Spanish/Paneet	Dhule	..	
		नंदुरबार	लहान/सुकी	N.A.	599.00	N.A.	590.00	Small/Dry	Nandurbar	..	
		लासगाव	खान्देश	N.A.	620.00	N.A.	N.A.	Khandesh	Lasalgaon	..	
		वाशी	मोठा नं. १	N.A.	530.00	570.00	520.00	Bold No. 1	Barshi	..	
		कोल्हापूर	कोपरगाव	760.00	N.A.	N.A.	690.00	Kopargaon	Kolhapur	..	
		सांगली	जपानी जाही	749.00	725.00	545.00	575.00	Japanese Bold	Sangli	..	
		कराड	स्थानिक/पासरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Local/Pasari	Karad	..	

29. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.9

सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किमती/Prices of gold and silver in Bombay Market

(रुपयात/In Rupees)

वर्ष/महिना Year/Month	तयार सोने (१० ग्रॅमची किमती) *Gold (Spot) per 10 grams			तयार चांदी (दर किलोग्रॅमची किमती) †Silver (Spot) per kilogram		
	कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations	कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1961-62	126.00	115.85	121.65	219.65	196.95	206.49
1965-66	85.00	70.50	77.78	466.00	281.00	314.52
1970-71	198.00	177.50	184.96	588.50	483.50	536.08
1975-76	574.00	511.00	544.99	1,425.00	1,001.00	1,169.36
1980-81	1,730.00	1,305.00	1,522.44	2,960.00	2,475.00	2,616.63
1985-86	2,235.00	2,025.00	2,125.47	4,120.00	3,730.00	3,918.35
1986-87	2,655.00	2,080.00	2,323.49	4,923.00	3,881.00	4,247.10
1987-88	3,774.00	2,560.00	3,082.43	6,551.00	4,789.00	5,538.83
1988-89	3,340.00	3,030.00	3,175.22	6,889.00	5,845.00	6,366.76
एप्रिल/April 1988	3,270.00	3,110.00	3,178.71	6,303.00	6,064.00	6,183.96
मे/May 1988	3,190.00	3,125.00	3,149.48	6,294.00	6,111.00	6,198.32
जून/June 1988	3,225.00	3,130.00	3,177.12	6,161.00	5,887.00	6,040.31
जुलै/July 1988	3,250.00	3,030.00	3,106.40	6,206.00	5,845.00	6,015.12
ऑगस्ट/August 1988	3,231.00	3,105.00	3,170.48	6,280.00	6,170.00	6,213.83
सप्टेंबर/September 1988	3,175.00	3,060.00	3,124.32	6,323.00	6,187.00	6,266.45
ऑक्टोबर/October 1988	3,210.00	3,070.00	3,158.80	6,457.00	6,281.00	6,368.36
नोव्हेंबर/November 1988	3,255.00	3,135.00	3,211.87	6,508.00	6,376.00	6,439.91
डिसेंबर/December 1988	3,260.00	3,160.00	3,158.33	6,518.00	6,442.00	6,472.44
जानेवारी/January 1989	3,340.00	3,160.00	3,253.26	6,786.00	6,455.00	6,585.17
फेब्रुवारी/February 1989	3,315.00	3,200.00	3,260.63	6,882.00	6,690.00	6,783.67
मार्च/March 1989	3,200.00	3,100.00	3,153.25	6,889.00	6,748.00	6,833.63

टीप—(१) *तयार सोन्याच्या किमती २७ ऑगस्ट १९६३ पर्यंत शुद्ध सोन्याच्या होत्या त्यानंतर ९ नोव्हेंबर १९६६ पर्यंत १४ कॅरेट सोन्याच्या आणि १० जुलै १९६७ पासून प्रमाणित सोन्याच्या आहेत.

(२) †या तयार चांदीच्या किमती ०.९९६ पेक्षा कमी शुद्ध चांदीच्या आहेत.

Note.—(1) *Spot prices relate to gold bullion up to 27th August 1963, 14 carat gold up to 9th November 1966 and to standard gold from 10th July 1967.

(2) †Spot prices relate to below 0.996 fineness.

आधार.—भारतीय रिझर्व बँक, मुद्रा व वित्त अहवाल, भाग २, १९८८-८९

Source.—Report on currency and finance Vol. II, Reserve Bank of India, 1988-89.

29. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.10

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer price index number for agricultural labourers in Maharashtra:

(पाया—जुलै १९६०—जून १९६१=१००)
(Base—July 1960—June 1961=100)

वर्ष/महिना Year/Month			अन्न गट निर्देशांक Food Index	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)			(2)	(3)
		1980-81	421	383
		1981-82	515	462
		1982-83	488	447
		1983-84	553	502
		1984-85	567	517
		1985-86	579	534
		1986-87	622	571
		1987-88	682	622
		1988-89	748	681
एप्रिल/	April	1988	679	625
मे/	May	1988	695	639
जून/	June	1988	692	637
जुलै/	July	1988	707	649
ऑगस्ट/	August	1988	719	658
सप्टेंबर/	September	1988	703	646
ऑक्टोबर/	October	1988	755	686
नोव्हेंबर/	November	1988	778	703
डिसेंबर/	December	1988	839	750
जानेवारी/	January	1989	833	747
फेब्रुवारी/	February	1989	790	715
मार्च/	March	1989	748	713

साधन.—लेबर ब्यूरो, सिमला.

Source.—Labour Bureau, Simla.

29 किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.11

महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किमतींचा गटवार निर्देशांक**
Retail price index numbers for Urban Maharashtra by groups of commodities**

(पायाभूत वर्ष : १९८२ = १००)
(Base year : 1982 = 100)

				गट/Groups						
महिना/वर्ष				अन्न गट*	पान, सुपारी, तंबाखू, इत्यादी	दहन व ज्वलनशील	कापड, विलास व पादत्राणे	संकीर्ण	सर्वसाधारण	
Month/Year				Food*	Pan, Supari, Tobacco, etc.	Fire and Lighting	Clothing, bedding and footwear	Misce- llaneous	निर्देशांक General Index	
(1)				(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
1985-86				130.54	139.41	127.16	130.61	141.23	133.86	
1986-87				144.21	162.65	136.24	160.26	151.69	147.34	
1987-88				156.48	180.94	140.32	174.90	161.95	158.70	
1988-89				167.43	192.15	150.07	189.31	178.43	171.56	
एप्रिल/	April	1988	160.79	184.19	147.90	183.84	174.76	166.97	
मे/	May	1988	162.36	190.12	147.48	185.46	175.26	167.33	
जून/	June	1988	166.64	192.29	148.18	186.42	175.52	169.87	
जुलै/	July	1988	169.30	199.22	148.0	187.54	175.87	171.47	
ऑगस्ट/	August	1988	168.52	183.53	149.98	188.67	176.45	171.36	
सप्टेंबर/	September	1988	167.26	183.66	150.54	189.26	176.65	170.80	
ऑक्टोबर/	October	1988	171.54	188.19	151.74	190.50	177.29	174.56	
नोव्हेंबर/	November	1988	174.14	190.76	151.69	192.00	177.94	175.22	
डिसेंबर/	December	1988	170.19	193.37	152.03	191.47	179.04	173.47	
जानेवारी/	January	1989	167.38	196.92	152.86	192.73	183.39	173.51	
फेब्रुवारी/	February	1989	165.62	196.37	155.20	191.13	183.75	172.72	
मार्च/	March	1989	163.36	207.81	156.10	192.66	185.19	172.33	

*निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किमतींच्या माव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

*Weighted average price of fair price shops and open market for the commodities rice, wheat, jowar and sugar has been used to calculate index number of respective commodities.

**अस्थायी/Provisional

बांधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Bombay.

29. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.12

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किमतींचा गटवार निर्देशांक**

Retail price index numbers for Rural Maharashtra by groups of commodities**

(पायाभूत वर्ष १९८२=१००)

(Base year 1982=100)

महिना/वर्ष Month/Year	गट/Groups					सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
	अन्न गट*	इंधन व दिवाबत्ती	कापड व विछाना	संकीर्ण		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)		(6)
1985-86	127.36	132.77	124.46	134.93		129.28
1986-87	138.27	145.95	131.28	148.08		140.55
1987-88	149.17	155.84	139.76	161.32		151.71
1988-89	164.45	174.98	154.32	180.50		168.02
एप्रिल/ April 1988	152.21	167.07	149.04	172.22		157.67
मे/ May 1988	153.30	168.35	149.13	173.60		158.76
जून/ June 1988	156.48	168.89	148.96	173.83		160.81
जुलै/ July 1988	159.89	159.62	149.94	178.79		164.16
ऑगस्ट/ August 1988	162.33	170.00	150.41	179.50		165.89
सप्टेंबर/ September 1988	162.80	169.51	149.45	179.89		166.16
ऑक्टोबर/ October 1988	170.74	176.35	151.56	180.51		171.90
नोव्हेंबर/ November 1988	172.87	180.77	154.22	181.35		173.96
डिसेंबर/ December 1988	175.97	182.29	155.88	182.67		176.42
जानेवारी/ January 1989	172.07	182.32	163.15	185.17		175.15
फेब्रुवारी/ February 1989	168.47	182.63	164.27	185.63		173.14
मार्च/ March 1989	166.22	181.99	165.89	187.42		172.24

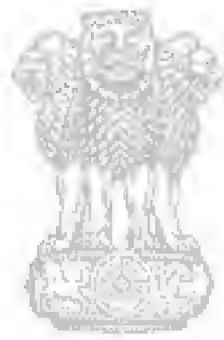
*निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त भासा दुकानातील व खुल्या बाजारातील किमतीच्या भाव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

*Weighted average price of fair price shops and open market for the commodities rice, wheat, jowar and sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities.

**अस्थायी/Provisional

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Bombay.

सत्यमेव जयते

३०. पंचवार्षिक योजना

३०.१. राज्य योजना व केन्द्र पुरस्कृत योजना यासंबंधीची पंचवार्षिक योजनांची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

30. FIVE-YEAR PLAN

30.1. Data on State Plan and Centrally sponsored programmes in various Five-Year Plans are presented in this section.

30. पंचवार्षिक योजना/

तथा कर्म/

पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील तरतूद आणि खर्च/

विकासाचे शीर्ष	१ री योजना First Plan (1951-56)		२ री योजना Second Plan (1956-61)		३ री योजना 3rd Plan (1961-66)		वार्षिक योजना Annual Plan (1966-69)	
	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
I. कृषि व संलग्न सेवा	26.21	16.94	35.18	15.55	123.42	28.39	96.96	25.08
II. सहकार ..	4.13	2.67	30.23	13.36	10.78	2.48	14.24	3.68
III. जलसिंचन व बीज ..	35.07	22.67	70.56	31.18	158.76	36.52	173.14	44.79
IV. उद्योग व साणी ..	3.56	2.30	6.40	2.83	14.82	3.41	10.64	2.75
V. परिवहन व दळणवळण	13.89	8.98	22.19	9.81	37.45	8.61	35.19	9.10
VI. तंत्र विज्ञान
VII. सामाजिक व सामूहिक सेवा	71.85	46.44	58.54	25.87	89.31	20.54	56.26	14.55
VIII. आर्थिक सेवा
IX. इतर सेवा	3.20	1.40	19.00	0.04	0.15	0.04
एकूण/	154.71	100.00	226.30	100.00	434.73	100.00	386.58	100.00

टीप.—आकडे संक्षिप्तात लिहीन्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.
 जाणार.—मिथोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

FIVE-YEAR PLAN

TABLE No 30.1

Outlay and Expenditure under Five-Year/Annual Plans

(म्युके कोटीर/Rs. in Crores)

४ वी योजना 4th Plan (1969-74)		५ वी योजना 5th Plan (1974-79)		वार्षिक योजना Annual Plan (1979-80)		६ वी योजना 6th Plan (1980-85)		७ वी योजना 7th Plan (1985-90)		(1)
खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expendi- ture (April 85 To March 1989)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	
195.96	19.51	308.13	11.58	60.61	7.46	393.38	6.01	390.87	4.70	Agriculture Allied and Services
25.75	2.56	35.19	1.32	3.77	0.46	894.94	13.67	77.55	0.93	Co-operation
449.61	44.76	1,411.93	53.08	149.74	55.37	3172.20	48.44	3,752.19	45.13	Irrigation and Power
39.62	3.94	158.69	3.97	30.03	0.04	225.31	3.43	307.48	3.70	Industries and Mining
81.08	8.07	220.08	8.27	64.03	7.88	422.81	6.46	449.41	5.40	Transport and Communication
..	0.78	0.01	2.02	0.02	Science Technology
208.44	20.76	427.94	16.09	199.22	24.53	1234.39	18.85	1,797.71	21.63	Social and Community Service
..	0.02	..	4.69	0.07	5.33	0.06	Economic Services
4.05	0.40	151.17	5.69	4.80	0.59	200.89	3.06	1,532.57	18.43	General Services
1,004.51	100.00	2,660.13	100.00	812.23	100.00	6,549.39	100.00	8,315.12	100.00	Grand Total

Note:- Totals may not add up due to rounding.

Source:- Planning Dept. Government of Maharashtra, Bombay

राज्य/केंद्र शासित प्रदेशांची पहिली पंचवार्षिक योजना ते सातव्या पंचवार्षिक योजनेतील वरडोई प्रस्तावित तरतुद/खर्च/

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्र शासित प्रदेश	पहिली योजना First Plan (1951-56)		दुसरी योजना Second Plan (1956-61)		तिसरी योजना Third Plan (1961-66)		वार्षिक योजना Annual Plan (1966-69)	
		तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	तरतुद Outlay	खर्च Expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
राज्य									
1	आंध्र प्रदेश	114.14 (36)	107.00 (33)	219.19 (64)	180.64 (53)	305.00 (82)	344.78 (92)	221.03 (55)	235.62 (59)
2	अरुणाचल प्रदेश	4.21 (139)	2.31 (76)	9.51 (293)	3.74 (115)	7.15 (199)	7.32 (203)	8.57 (209)	7.79 (190)
3	आसाम	21.67 (26)	28.00 (34)	57.94 (61)	63.15 (66)	120.00 (104)	132.24 (115)	89.25 (69)	87.12 (67)
4	बिहार	68.67 (17)	102.00 (25)	194.22 (44)	176.87 (40)	337.04 (70)	331.74 (69)	216.59 (42)	217.37 (42)
5	गोवा	*	*	*	*	23.04 (349)	15.27 (231)	24.02 (321)	19.82 (265)
6	गुजरात	30.49 (18)	99.00 (58)	55.59 (29)	146.83 (77)	235.00 (108)	237.68 (110)	204.56 (85)	207.80 (86)
7	हरियाणा	*	*	*	*	*	*	50.36 (56)	84.62 (94)
8	हिमाचल प्रदेश	5.70 (23)	4.99 (20)	14.72 (55)	16.97 (64)	27.93 (96)	33.85 (116)	40.22 (127)	39.88 (126)
9	जम्मू आणि काश्मिर	12.74 (39)	13.00 (39)	33.92 (99)	26.82 (78)	75.00 (202)	61.24 (165)	60.99 (140)	59.28 (144)
10	कर्नाटक	50.92 (25)	94.00 (47)	84.37 (38)	138.72 (62)	250.00 (102)	250.69 (102)	164.64 (62)	192.15 (72)
11	केरळ	31.28 (22)	44.00 (31)	71.95 (45)	79.00 (50)	170.00 (96)	181.59 (102)	128.70 (66)	144.74 (74)
12	मध्य प्रदेश	83.68 (31)	94.00 (35)	230.19 (76)	145.50 (48)	300.00 (88)	288.35 (85)	171.17 (46)	166.82 (44)
13	महाराष्ट्र	159.86 (48)	125.00 (37)	266.25 (72)	214.03 (58)	390.00 (94)	433.60 (105)	384.47 (84)	388.83 (85)
14	मणीपूर	1.55 (25)	1.08 (18)	6.25 (89)	6.22 (88)	12.88 (155)	12.82 (154)	10.14 (107)	7.20 (76)
15	मेघालय	*	*	*	*	*	*	*	*
16	मिझोरम	*	*	*	*	*	*	*	*
17	नागालँड	*	*	*	*	7.15 (180)	10.79 (271)	17.36 (382)	15.98 (352)
18	ओरिसा	21.23 (14)	85.00 (56)	99.97 (61)	89.36 (54)	160.00 (87)	224.06 (122)	128.69 (64)	122.75 (61)
19	पंजाब	44.62 (47)	163.00 (173)	162.68 (157)	151.43 (146)	231.39 (200)	254.23 (220)	131.58 (105)	121.85 (97)
20	राजस्थान	27.28 (16)	66.00 (40)	105.27 (56)	99.86 (53)	236.00 (112)	210.69 (100)	136.21 (59)	136.60 (59)
21	सिक्कीम	*	*	*	*	*	*	*	*
22	तामीळनाडू	90.20 (29)	85.00 (28)	173.06 (53)	186.19 (57)	290.88 (83)	342.33 (98)	236.53 (62)	265.99 (70)
23	त्रिपूरा	2.29 (32)	1.62 (23)	8.47 (88)	9.41 (98)	16.32 (132)	15.51 (126)	14.00 (100)	11.44 (82)
24	उत्तर प्रदेश	129.83 (20)	166.00 (25)	253.10 (36)	228.32 (32)	497.00 (65)	560.25 (73)	450.52 (55)	451.40 (55)
25	पश्चिम बंगाल	76.45 (28)	154.00 (56)	153.66 (48)	155.84 (49)	250.00 (68)	300.49 (82)	179.17 (44)	161.47 (40)
एकूण		976.81 (26)	1,435.00 (39)	2,200.31 (54)	2,118.90 (52)	3,941.78 (87)	4,249.52 (93)	3,068.77 (62)	3,146.52 (63)

FIVE YEAR PLANS

TABLE No. 302

Per Capita Plan Outlay/Expenditure First Plan (1951-56) to Seventh Plan (1985-90) States/Union Territories

(रुपये कोटीत /Rs in Crores)

चवथी योजना Fourth Plan (1969-74)		पांचवी योजना Fifth Plan (1974-79)		सहावी योजना Sixth Plan (1980-85)		सातवी योजना Seventh Plan (1985-90)		State/Union Territories
तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
State								
420.50 (97)	425.51 (93)	1,333.53 (277)	1,469.18 (305)	3,100.00 (557)	3,221.29 (578)	5,200.00 (868)	5,800.52 (975)	Andhra Pradesh
17.99 (383)	21.12 (419)	61.30 (161)	61.83 (119)	212.00 (3,159)	223.01 (3,333)	400.00 (5,353)	548.60 (7314)	Arunachal Pradesh
223.75 (153)	193.41 (136)	473.84 (279)	423.63 (252)	1,115.00 (533)	1,279.79 (612)	2,100.00 (919)	2,527.49 (1,107)	Assam
531.28 (94)	479.21 (85)	1,295.96 (237)	1,187.17 (190)	3,225.00 (442)	2,948.71 (401)	3,100.00 (642)	3,977.47 (755)	Bihar
34.50 (159)	41.93 (438)	85.00 (855)	87.38 (876)	192.00 (1,687)	221.42 (1,972)	360.00 (287)	438.12 (3,776)	Goa
455.00 (170)	545.00 (201)	1,185.76 (392)	1,379.35 (456)	3,683.00 (1,034)	3,830.45 (1,091)	6,000.00 (1,563)	5,168.72 (1,346)	Gujarat
225.00 (224)	353.26 (357)	601.31 (327)	677.18 (393)	1,800.00 (1,318)	1,569.47 (1,149)	2,900.00 (1,911)	2,498.90 (1,647)	Haryana
101.10 (293)	113.43 (328)	238.95 (621)	235.10 (611)	560.00 (1,258)	668.33 (1,502)	1,050.00 (2,194)	1,273.30 (2,661)	Himachal Pradesh
158.40 (313)	162.22 (351)	362.54 (585)	376.35 (710)	900.00 (1,440)	919.37 (1,471)	1,400.00 (2,045)	2,012.91 (2,940)	Jammu and Kashmir
350.00 (119)	374.14 (128)	997.67 (304)	1,079.83 (329)	2,265.00 (583)	2,665.47 (686)	3,500.00 (830)	3,749.99 (890)	Karnataka
258.40 (121)	333.35 (156)	568.96 (212)	657.71 (234)	1,550.00 (588)	1,645.39 (624)	2,100.00 (741)	2,129.32 (752)	Kerala
383.00 (92)	475.51 (114)	1,379.71 (294)	1,437.39 (307)	3,800.00 (697)	3,864.74 (709)	7,000.00 (1,178)	6,936.51 (1,168)	Madhya Pradesh
898.12 (178)	1,004.51 (199)	2,347.61 (415)	2,659.11 (471)	6,175.00 (942)	6,520.68 (994)	10,500.00 (1,480)	10,705.73 (1,509)	Maharashtra
30.25 (283)	31.15 (291)	92.86 (747)	98.90 (796)	240.00 (1,604)	243.32 (1,626)	430.00 (2,608)	516.94 (3,135)	Manipur
38.00 (376)	36.24 (359)	89.53 (770)	99.07 (852)	235.00 (1,662)	259.06 (1,833)	440.00 (2,794)	549.45 (3,489)	Meghalaya
†	9.30 (782)	40.59 (1,195)	4.73 (1,249)	130.00 (2,421)	150.09 (2,795)	260.00 (4,180)	368.49 (5,924)	Mizoram
40.00 (769)	38.52 (741)	83.63 (1,359)	96.25 (1,565)	210.00 (2,488)	229.79 (2,723)	400.00 (4,065)	477.21 (4,850)	Nagaland
222.60 (101)	249.34 (114)	585.02 (241)	633.90 (263)	1,500.00 (549)	1,562.20 (572)	2,700.00 (919)	3,298.84 (1,123)	Orissa
293.56 (217)	428.47 (316)	1,013.49 (675)	940.16 (626)	1,957.00 (1,117)	1,891.50 (1,080)	3,285.00 (1,746)	3,439.27 (1,828)	Punjab
302.00 (117)	308.81 (113)	709.24 (141)	867.94 (145)	2,025.00 (559)	2,134.54 (589)	3,900.00 (746)	3,098.24 (770)	Rajasthan
*	*	37.64 (1,573)	40.10 (1,591)	122.00 (3,567)	147.80 (4,322)	230.00 (5,838)	289.94 (7,358)	Sikkim
519.36 (126)	551.69 (134)	1,122.32 (248)	1,149.62 (254)	3,150.00 (659)	3,383.50 (717)	5,750.00 (1,077)	6,102.00 (1,143)	Tamil Nadu
34.66 (222)	34.66 (222)	69.68 (325)	75.95 (133)	245.00 (1,131)	292.71 (1,351)	410.00 (1,850)	681.33 (2,665)	Tripura
955.00 (109)	1,162.58 (132)	2,435.85 (249)	2,979.48 (251)	5,850.00 (505)	6,519.02 (563)	10,410.00 (832)	10,818.47 (861)	Uttar Pradesh
322.50 (73)	353.55 (82)	1,246.83 (253)	1,233.23 (255)	3,590.00 (616)	2,433.27 (128)	4,125.00 (672)	4,225.66 (735)	West Bengal
6,830.17 (126)	7,745.93 (143)	18,479.11 (305)	19,936.35 (329)	47,758.00 (675)	49,971.42 (694)	79,117.00 (1,032)	83,732.74 (1,093)	Total

अनुक्रमांक	राज्य/केंद्र शासित प्रदेश	पहिली योजना First Plan (1951—56)		दुसरी योजना Second Plan (1956—61)		तिसरी योजना Third Plan (1961—66)		वार्षिक योजना Annual Plan (1966—69)	
Serial No.		तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
केंद्रशासित प्रदेश									
1	अंदमान निकोबार	3.83 (1,394)	0.83 (237)	5.92 (1,184)	3.62 (724)	9.79 (1,366)	6.17 (857)	7.05 (766)	5.29 (575)
2	चंडीगड	*	*	*	*	†	9.56 (655)	3.60 (180)	2.72 (136)
3	दादरा नगर हवेली	*	*	*	*	‡	0.25 (41)	1.29 (193)	0.71 (106)
4	दमण व दीव	§	§	§	§	§	§	§	§
5	दिल्ली	6.79 (35)	5.85 (30)	16.97 (72)	11.42 (18)	81.75 (283)	93.09 (322)	75.25 (220)	63.88 (187)
6	लक्षद्वीप	*	*	..	0.42 (133)	0.97 (338)	0.99 (396)	1.62 (579)	0.95 (339)
7	पांडिचेरी	0.73 (23)	0.50 (15)	4.76 (137)	3.66 (105)	6.93 (180)	6.01 (156)	6.50 (153)	5.26 (124)
	एकूण	11.35 (48)	7.18 (30)	27.65 (95)	19.12 (66)	99.44 (278)	116.07 (324)	95.31 (225)	78.81 (186)
	राज्य व केंद्रशासित प्रदेश	988.16 (26)	1,442.18 (38)	2,277.96 (54)	2,128.02 (52)	4,041.22 (88)	4,365.59 (95)	3,164.08 (63)	3,225.33 (64)

टीप. - प्रांतीय अंकटे हे दरदोई तरतूद/खर्च (रुपयंत) दर्शवितात.

*तेव्हा राज्य/केंद्र शा. प्र. तहदी. † केंद्र शासित प्रदेश म्हणून १९६५-६६ मध्ये सुरुवात आले.

‡ आतम मध्ये समाविष्ट.

§ गोवा, मध्ये समाविष्ट.

TABLE No. 30.2

चौथी योजना Fourth Plan (1969-74)		पांचवी योजना Fifth Plan (1974-79)		सहायी योजना Sixth Plan (1980-85)		सातवी योजना Seventh Plan (1985-90)		State/Union Territories
तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Union Territories
14.00 (1,273)	14.70 (1,336)	33.72 (2,278)	28.40 (1,919)	96.60 (1,644)	99.90 (4,803)	285.00 (11,400)	234.96 (9,398)	A. N. Island
7.75 (298)	17.37 (668)	39.75 (1,190)	37.30 (1,117)	100.75 (1,995)	111.72 (2,212)	203.10 (3,265)	220.04 (3,538)	Chandigarh
2.30 (329)	2.33 (333)	9.41 (1,094)	8.87 (1,031)	23.09 (2,099)	30.02 (2,729)	46.29 (3,826)	45.35 (3,746)	Dadra and Nagar Haveli
§	§	§	§	§	§	§	33.35 (3,665)	Daman and Diu
162.65 (400)	157.10 (381)	316.01 (630)	311.06 (680)	800.00 (1,183)	1,012.09 (1,542)	2,000.00 (2,520)	2,674.58 (3,320)	Delhi
2.00 (667)	1.90 (633)	6.23 (1,731)	5.14 (1,428)	20.35 (4,845)	28.25 (6,726)	43.90 (9,977)	67.38 (15,314)	Lakshadweep
12.50 (266)	14.37 (306)	34.04 (635)	34.56 (645)	71.54 (1,128)	98.96 (1,561)	170.00 (2,457)	236.01 (3,111)	Pondicherry
201.20 (402)	205.77 (411)	439.17 (714)	455.33 (740)	1,112.33 (1,347)	1,410.94 (1,708)	2,748.29 (2,844)	3,471.67 (3,559)	Total
7,031.47 (128)	7,952.70 (145)	18,918.28 (309)	20,421.68 (333)	48,850.33 (683)	50,490.36 (706)	81,865.29 (1,054)	87,224.41 (1,124)	State and Union Territories.

N.B. -Figures in bracket are the per capita outlays/expenditure in Rs.

* was not State/UT then. † The UT came in existence during 1965-66. ‡ Included in Assam.

§ Included in Goa.

सत्यमेव जयते

30. पंचवार्षिक योजना/FIVE-YEAR PLAN

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 30-3

राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना/State Plan and Centrally Sponsored programmes

राज्य योजना/State Plan

(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

1988-89						
क्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष			नियत व्यय Approved outlay	प्रत्यक्ष Actuals	Head of development
(1)	(2)			(3)	(4)	(2)
1	कृषि व संलग्न सेवा	**	**	124.00	104.73	Agricultural and allied services
2	सहकार	**	**	21.89	20.35	Co-operation
3	जल व वीज विकास	**	**	1,574.50	1,173.55	Water and power development
4	उद्योग व खानकाम	**	**	93.00	111.90	Industry and mining
5	परिवहन व दळणवळण	**	**	159.01	122.23	Transport and communications
6	सामाजिक व सामुहिक सेवा	**	**	528.00	494.06	Social and community services
7	रोजगार हमी योजना	**	**	168.00	250.02	Employment Guarantee Scheme
8	संकीर्ण*	**	**	165.00	155.80	Other programmes
	एकूण	**	**	2,430.00	2,432.64	Grand Total

* शास्त्रीय वैज्ञानिक सेवा, आर्थिक सेवा, सर्वसाधारण सेवा, जिल्ह्याच्या गरजा, मुंबई विकास आणि वर्धा योजना यांचा समावेश आहे.

* Includes Scientific Services, Economic Services, General Services, Needs of Districts, Bombay Development and Wardha Plan.

केंद्र पुरस्कृत योजना
Centrally sponsored programmes(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

		1988-89			
क्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	नियत व्यय Approved outlay	प्रत्यक्ष Actuals	Head of development	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)	
1	कृषि व संलग्न सेवा	28.02	25.90	Agricultural and allied services	
2	सहकार	5.05	0.40	Co-operation	
3	जल व वीज विकास	40.19	43.94	Water and power development	
4	उद्योग व खानकाम	15.07	19.87	Industry and mining	
5	परिवहन व दळणवळण	0.31	0.01	Transport and communications	
6	सामाजिक व सामुहिक सेवा	210.49	153.47	Social and Community Services	
7	ग्रामीण, भूमिहीन रोजगार हमी योजना	48.50	34.61	Rural, landless Employment Guarantee Scheme	
8	संकीर्ण	53.17	47.16	Other programmes	
	एकूण	401.80	325.35	Grand Total	

आधार—वार्षिक योजना १९८९-९० व १९९०-९१ यांचा—२ नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

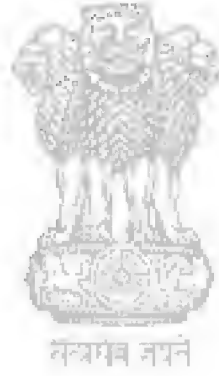
Source.—Annual Plan 1989-90 & 1990-91 Part II, Planning Department, Mantralaya, Bombay.

31. संयुक्त भांडवली संस्था

31. JOINT STOCK COMPANIES

३१.१. संयुक्त भांडवली संस्थांची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

31.1. Data on Joint Stock Companies are given in this section.

31. संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT STOCK COMPANIES

तबती क्रमांक/TABLE No. 31-1

कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था
Companies at work Newly Registered and Liquidated

३१ मार्च वर्ष अखेर Year ending 31st March	कार्यरत असलेल्या संस्था Companies at work		वर्षाने नोंदणी झालेल्या संस्था Companies registered during the year		निर्धारित संस्था Companies liquidated	
	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये कोटीत) Paid up capital (Rs. in crore)	संख्या Number	प्राधिकृत केलेले भांडवल (रुपये लाखात) Authorised capital (Rs. in lakh)	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये लाखात) Paid up capital (Rs. in lakhs)
	(1)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1950-51	28,532	7.754	2,104	120.73	830	9.06*
1960-61	26,149	1,818.5	1,683	287.05	2,449	N. A.
1970-71	20,322	4,503.6	1,927	333.10	472	6.97
1980-81	62,714	16,144.0	6,616	968.03	391	1,029.29
1984-85	1,07,369	28,285.5*	13,347	2,030.05	240	1,031.79
1985-86	1,22,159	31,943.3*	15,056	4,409.90	263	1,333.89
1986-87	1,38,190	36,084.0*	16,311	3,818.40	280	2,235.71
1987-88	36,971	4,180.9	3,789	40,562.59	53	864.22
1988-89	37,991	4,845.2	4,349	31,421.00	47	438.01

*अस्थायी/Provisional N. A.— उपलब्ध नाही/Not available

आधार:—कंपनी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Industries, Government of India, New Delhi.

31. संयुक्त भांडवली संस्था/Joint Stock Companies

तबता क्रमांक/TABLE No. 31-2

संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या/Number of Joint Stock Companies

1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	शेअर भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by shares		हमीने मर्यादित असलेल्या व नफ्या- साठी काम न करणाऱ्या कंपन्या Companies limited by guarantee and association not for profit		एकूण Total	District
		सार्वजनिक Public	खाजगी Private	सार्वजनिक Public	खाजगी Private		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,935	31,368	302	48	34,653	Greater Bombay
2	ठाणे	16	1,101	1	..	1,118	Thane
3	रायगड	1	55	56	Raigad
4	रत्नागिरी	1	26	27	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	9	..	1	10	Sindhudurg
6	नाशिक	11	351	9	2	373	Nashik
7	भुळे	1	62	63	Dhule
8	जळगाव	13	138	151	Jalgaon
9	अहमदनगर	14	136	5	..	155	Ahmadnagar
10	पुणे	90	2,650	47	10	2,827	Pune
11	सातारा	19	156	175	Satara
12	सांगली	16	124	140	Sangli
13	सोलापूर	3	145	148	Solapur
14	कोल्हापूर	29	295	4	..	328	Kolhapur
15	औरंगाबाद	18	253	2	..	273	Aurangabad
16	जालना	12	12	Jalna
17	परभणी	8	8	Parbhani
18	बीड	6	6	Beed
19	नांदेड	1	32	1	..	34	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	7	8	Osmanabad
21	लातूर	1	9	10	Latur
22	बुलढाणा	3	11	3	..	17	Buldana
23	अकोला	14	55	2	..	71	Akola
24	अमरावती	7	72	79	Amravati
25	यवतमाळ	7	24	31	Yavatmal
26	वर्धा	3	24	1	..	28	Wardha
27	नागपूर	76	728	12	4	820	Nagpur
28	भंडारा	3	30	33	Bhandara
29	चंद्रपूर	2	11	1	..	14	Chandrapur
30	गडचिरोली	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,285	37,928	390	65	41,668	Maharashtra State

आधार:-कंपनी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

सत्यमेव जयते

32. सार्वजनिक अंगिकृत

३२.१. सार्वजनिक अंगिकृत संस्था, कृषि उद्योग विकास, गृह निर्माण व क्षेत्रविकास मंडळ आणि महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महा-मंडळाची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

32. PUBLIC UNDERTAKINGS

32.1. Data on State Agro Industries, Housing and Area Development Board, State Finance Corporation are given in this section.

32. सार्वजनिक अंगीकृत/PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.1

उद्योगांचा प्रकारानुसार महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज
Number of Units and Amount of Loan Advanced by Maharashtra State Financial Corporation by type of Industry

(1988-89)

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakhs)

अनुक्रमांक Sr. No.	उद्योगाचे प्रकार (2)	कारखान्यांची संख्या Number of units (3)	मंजूर झालेला रक्कम Amount Sanctioned (4)	वाटप झालेली रक्कम Amount disbursed (5)	Type of Industry (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	खान काम	15	50.64	18.48	Mining and Quarrying.
2	अन्नपदार्थांचे उत्पादन (पेय पदार्थांचे उत्पादन सोडून)	77	674.99	565.08	Food Mfg. Industry (except Beverage Industry.)
3	कापडाचे उत्पादन	16	320.77	250.52	Mfg. of Textiles.
4	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन, पादत्राणे व इतर सर्व बापरावयाच्या वस्तू.	4	10.85	4.49	Mfg. of footwear and other wearing apparels and made up Textile Goods.
5	लाकूड व बुचाचे उत्पादन वस्तू (फर्निचर सोडून)	3	33.85	12.18	Mfg. of wood and cork (except Mfg. of furniture.)
6	फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन	5	14.25	19.01	Mfg. of furniture and Fixtures.
7	कागद, कागदांच्या वस्तू यांचे उत्पादन ..	25	314.23	191.49	Mfg. of paper and paper products.
8	मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग ..	17	89.69	99.89	Printing, Publishing and allied Industries
9	कातडी, कातडीच्या वस्तूंचे उत्पादन ..	3	29.03	18.23	Mfg. of leather and leather products.
10	रबराचे उत्पादन	17	198.89	95.28	Mfg. of Rubber Products.
11	रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन ..	141	1,671.12	964.22	Mfg. of Chemical and Chemical Products.
12	पेट्रोलियम व दगडी कोळशाचे उत्पादन ..	3	23.65	42.30	Mfg. of Products of Petroleum and Coal
13	अधातू व खनिज पदार्थांचे उत्पादन ..	23	119.04	223.92	Mfg. of Non-Metallurgical and Mineral Products
14	मूलभूत धातू उत्पादन	6	39.25	105.54	Basic Metal Industries.
15	धातूच्या वस्तूंचे उत्पादन (यंत्र व परिवहन सामुग्री सोडून).	129	1,033.84	820.77	Mfg. of Metal Products (except machinery and Transport equipments.)
16	यंत्रसामुग्री उत्पादन (विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून)	28	179.40	102.73	Mfg. of Machinery (except Electrical, Machinery.)
17	विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने उपकरणे व मुटे भाग	52	440.05	379.62	Mfg. of Electrical machinery, apparatus, appliances etc.
18	परिवहन सामुग्री उत्पादन	9	92.45	32.01	Mfg. of Transport Equipments.
19	इतर उत्पादक कारखाने	298	1,378.50	1,041.18	Miscellaneous Mfg. Industry.
20	विद्युत, वायू आणि बाष्प, जलनिःसारण सेवा	Electricity, Gas, Steam and Sanitary Services.
21	हॉटेल उद्योग	35	485.39	376.27	Hotel Industry.
22	परिवहन उद्योग (अ) मार्ग परिवहन (ब) अज मार्ग परिवहन	258 ..	320.41 ..	199.97 ..	Transport Industry. (a) Road Transport (b) Water Transport
23	पेयपदार्थांचे उद्योग	5	6.63	5.05	Beverage Industry.
24	औद्योगिक वसाहती	Industrial Estates.
	एकूण ..	1,171	8,926.97	5,567.26	Total

बाधक:- महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ, मुंबई.

Source:- Maharashtra State Financial Corporation, Bombay.

32. सार्वजनिक अंगीकृत PUBLIC UNDERTAKING

तबला कमांक/TABLE No 32.2

गृहनिर्माण विकास मंडळात मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे
 Loans received and Houses constructed by the Housing Development Board

अनुक्रमिक Serial No.	वर्ष Year	कर्ज/Loans			घरांची संख्या/Number of Houses				
		महाराष्ट्र शासनाकडून (र. लाखात) From State Govt. (Lakh Rs.)	संयुक्तकेंद्र (र. लाखात) From HUDCO (Lakh Rs.)	एकूण (र. लाखात) Total (Lakh Rs.)	आयिक दुर्बल गट EWS	अल्प उत्पन्न गट LIG	मध्यम उत्पन्न गट MIG	उच्च उत्पन्न गट HIG	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1970-71	126.25	..	600	164	..	1,214
2	1975-76	43.41	..	1,340	2,620
3	1980-81	161.45	99	5,420	704	..	10,637
4	1981-82	244.00	294	4,107	1,554	..	8,584
5	1984-85	794.00	521	2,526	995	..	8,011
6	1985-86	1,031.00	699	761	608	..	3,474
7	1986-87	1,461.17	347.12	158 T. S.	1,113 T. S.	475 T. S.	—
						3,216 Plots	12 Shops	70 Plots	—
						..	745 Plots	..	—
8	1987-88	371.95	644.60	100 T. S.	380 T. S.	600 T. S.	—
9	1988-89	65.60	531.08	1,101 Plots	698 Plots	188 Plots	—
						9,551	2,452	919	16,671

१९८८-८९ च्या रकमा व. (६) ते (१०) मधील माहितीची जिल्ह्यावर विभागणी पुढील पानावर दिलेली आहे.
 Districtwise breakdown of data in Col. 6 to 10 of 1988-89 is given on next page.

तस्मात् क्रमिक/ TABLE No. 52.2 -contd.

अनुक्रमिक क्र. सं. Sr. No.	विस्तार (1)	(2)	आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल गट/EWS				अल्प उत्पन्न गट/LIG				मध्यम उत्पन्न गट/MIG				उच्च उत्पन्न गट/HIG				एकूण/Total				District (2)
			गाळे Shops	प्लॉट्स Plots	एकूण Total	गाळे Shops	प्लॉट्स Plots	एकूण Total	गाळे Shops	प्लॉट्स Plots	एकूण Total	गाळे Shops	प्लॉट्स Plots	एकूण Total	गाळे Shops	प्लॉट्स Plots	एकूण Total	गाळे Shops	प्लॉट्स Plots	एकूण Total			
1	वृहन्महोदय	200	200	76	..	76	40	..	40	116	200	316	Greater Bombay
2	टांगे	1,163	1,163	158	1,031	1,189	182	223	405	30	64	94	370	2,481	2,851	Thane
3	रायगड	457	457	..	258	258	..	20	20	..	735	735	Raigad
4	रत्नागिरी	100	305	405	..	34	34	100	339	439	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	73	73	..	38	38	..	6	6	..	117	117	Sindhudurg
6	नाशिक	61	61	..	1,281	1,281	..	65	65	42	84	126	42	1,491	1,533	Nashik
7	धुळे	75	75	33	..	33	33	75	108	Dhule
8	जालंधर	24	24	24	24	Jalgaon
9	अहमदनगर	41	41	41	41	Ahmednagar
10	पुणे	102	..	102	12	..	12	208	..	208	322	Pune
11	सातारा	58	58	58	58	Satara
12	सोलापूर	44	..	44	79	48	127	..	30	30	123	78	201	Solapur
13	कोल्हापूर	201	241	445	137	137	201	378	582	Colapur
14	कोणकोण	77	77	77	263	341	77	342	419	Konkan
15	अकोला	294	744	1,038	108	406	514	182	17	201	584	1,209	1,793	Akola
16	जालना	..	221	..	221	279	181	460	27	37	64	..	2	2	527	220	749	Jalna
17	परभणी	Parbhani
18	बीड	150	41	191	150	41	191	Beed
19	नांदेड	Nanded
20	उस्मानाबाद	Osmanabad
21	लातूर	167	21	188	36	..	36	203	21	224	Latur
22	बुलढाणा	187	187	..	13	13	200	200	Buldhana
23	अकोला	74	..	74	86	..	86	160	..	160	Akola
24	अमरावती	1,445	2,100	2,100	12	458	470	57	..	57	69	4,003	1,072	Amravati
25	यवतमाळ	12	12	12	12	Yavatmal
26	वार्धा	14	136	150	..	139	132	..	12	12	14	280	294	Wardha
27	नागपूर	128	395	523	23	..	23	26	..	26	177	395	572	Nagpur
28	भंडारा	Bhandara
29	चंद्रपूर	370	36	12	48	24	18	42	60	600	660	Chandrapur
30	गडचिरोली	Garhchiroli
महाराष्ट्र राज्य			..	221	3,518	3,729	1,903	7,648	9,551	662	1,800	2,462	5:5	374	919	13,340	16,671	Maharashtra State					

आर्थिक दुर्बल गट

उच्च उत्पन्न गट

मध्यम उत्पन्न गट

अल्प उत्पन्न गट

EWS - Economically Weaker Sections of Society

MIG - Middle Income Group

HIG - Higher Income Group

आधार - महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण, मुंबई.

Source - Maharashtra Housing and Area Development Authority, Bombay.

32. सार्वजनिक अंगिकृत/PUBLIC UNDERTAKING

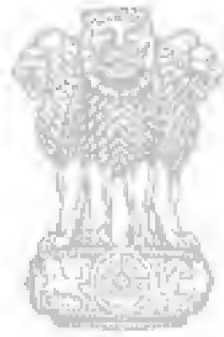
तत्कालीन क्रमांक/TABLE No. 32-3

महाराष्ट्र कृषि उद्योग मंडळाची निवडक साध्य विषयक सांख्यिकी
Statistics relating to selected achievements of State Agro-Industries Corporation

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष (2)	परिमाण (3)	1970-71	1975-76	1980-81	1986-87	1987-88	1988-89	Unit	Item
(1)			(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
1. माणव्यवसायिक उद्योग										
(i) व्यापार	91,181	65,858	2,02,889	2,06,362	2,50,289	M. Tons	(i) Trading
(ii) उत्पादन	1,18,726	1,92,857	1,52,066	1,92,487	M. Tons	(ii) Manufacturing
2. वित्तकीर्ती										
(अ) रशियन व्यापार	262	71	Nil	No.	(a) Russian Trading
(ब) रमानियन व्यापार	80	Nil	Do.	(b) Rumanian Trading
(क) इतर व्यापार	98	..	431	Nil	Do.	(c) Other Trading
(ड) हिंदुस्तान व्यापार	34	..	17	41	90	Do.	(d) Hindustan Trading
(इ) एच.एम.टी. व्यापार	52	80	98	Do.	(e) HMT Trading
(फ) मित्रभूषिणी (शक्ति ब्रान्ड)	33	33	58	Do.	(f) Mitsubishi Trading (Shakti Brand)
3. पशुवैद्यकीय कार्य										
(ग) कापशी केलेले क्षेत्र	Nil	Hectares	(i) Area Harvested
(घ) मिळालेली रक्कम	Nil	Rs. in thousand.	(ii) Amount received.
4. त्रुट्युत्पादनाच्या सुट्या साठाची विक्री	Nil	Do.	Sale of Spare-parts of Tractors and Combines.
5. त्रुट्युत्पादनाच्या सुट्या मिळालेली रक्कम	1-33	1-22	2-13	1-48	Rs. in lakhs	Amount received for Tractor repairs.

शे.अ.उ. - महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई.

Sh. A. U. - The Maharashtra Agro-Industries Development Corporation Limited, Bombay.

सत्यमेव जयते

३३. लोक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी :-

३३.१. महाराष्ट्र राज्यातील सर्व ग्रामपंचायती, नगरपरिषदा/महानगरपालिका व जिल्हा परिषदा यांचे उत्पन्न व खर्च यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

३३.२. ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्चासंबंधीची माहिती अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक वगळून दिलेली आहे. उत्पन्न या शीर्षाखाली अनुदाने, कर व इतर उत्पन्न यासंबंधीची स्वतंत्र माहिती दर्शविली आहे. अनुदानामध्ये शासकीय अनुदाने तसेच जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांकडून विकासविषयक कामांसाठी मिळालेल्या अनुदानांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदाने मुख्यतः जमीन महसूल अनुदान, समीकरण अनुदान व स्थानिक उपकर अनुदान ही आहेत. इतर कारामध्ये ग्रामपंचायतीने लादलेले कर व दर यांचा समावेश आहे तसेच ग्रामपंचायतीच्या इतर उत्पन्नाची साधने म्हणजे अंशदाने, देणग्या, बक्षिसे आणि नियमांचा भंग केल्याबद्दल दंड ही आहेत.

३३.३. प्रत्येक नगरपालिकेचे उत्पन्न (१) दर व कर व (२) इतर साधने यांनुसार दर्शविले आहे. मुख्यत्वे महागाई भत्ता, रस्ते, पाणी पुरवठा, शिक्षण, वैद्यकीय बाबी आणि जमीन महसूलाची टक्केवारी वगैरे यांसाठी दिलेल्या शासकीय अनुदानांचा समावेश "इतर साधने" यात आहे. असाधारण उत्पन्नामध्ये कर्जे, आगाऊ रकमा, ठेवी, विभागांसाठी मिळालेले उत्पन्न यांचा समावेश आहे. याच धर्तीवर महापालिकांच्या उत्पन्नासंबंधीची माहिती दिली आहे. नगरपालिका व महापालिका यांच्या खर्चाचा तपशील नेहमीचा व असाधारण खर्च आणि कर्जे असा स्वतंत्रपणे दिला आहे. नेहमीच्या खर्चाचा तपशील सहा ढोबळ लेखा शीर्षाखाली दर्शविला असून त्यात भांडवली व महसूली खर्च समाविष्ट आहे. मुंबई महापालिकेचे लेखे (१) शहरक्षेत्र, (२) उपनगर क्षेत्र, (३) विस्तारीत उपनगर क्षेत्र, (४) शिक्षण निधी, (५) सुधार योजना व (६) शहर व उपनगरे यांसाठी गलिच्छ वस्ती निर्मूलन योजना, या बाबीसाठी स्वतंत्र ठेवले आहेत. संपूर्ण मुंबई महापालिकेसाठी एकूण वेरीज ही वरील लेखांचे एकत्रिकरण करून व लेखांतर्गत फेरफार वगळून केली आहे. मात्र यामध्ये बेस्ट उपक्रमांचे उत्पन्न व खर्च यांचा समावेश केला नाही. नागपूर महापालिकेच्या बाबतीत उत्पन्न व खर्च दर्शविताना नागपूर सुधार प्रत्यासत्ता यात समावेश केला नाही. या बाबतीत असे नमूद करण्यात येते की, सर्व नगरपरिषदा व महापालिका उत्पन्न व खर्चाचे लेखे समान पद्धतीने ठेवत नाहीत. परिणामतः तुलनात्मक आकडेवारी तयार करणे फार कठीण जाते. त्यामुळे येथे दिलेली आकडेवारी ही ढोबळमानाने केलेले वर्गीकरण समजावे.

३३.४. जिल्हापरिषदांचे उत्पन्न व खर्च यांत अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक यांचा समावेश नाही. उत्पन्न हे चार उपशीर्षाखाली दर्शविले आहे. ती अशी (१) स्वनिर्मिती, (२) शासकीय अनुदाने, (३) अभिकरण योजनांसाठी अनुदाने व

33. Public Administration and Electoral Statistics:—

33.1 Information on income and expenditure of all Village Panchayats, Municipal Councils, Municipal Corporations and Zilla Parishads is given in this section.

33.2 Income and expenditure of Village Panchayats are exclusive of opening and closing balance respectively. Under income, information is separately shown under grants, taxes and other income, grants include Government grants as well as grants from Zilla Parishads and Panchayat Samitis for development activities, Government grants are mainly Land Revenue grants, equalization grants and "Local cess grants." The other taxes include other taxes and fees imposed by the Village Panchayats. Similarly, the other income of Village Panchayats is contributions, donations, gifts and fines for contraventions of rules.

33.3 The receipts position of each Municipal body is shown according to (i) Municipal rates and taxes and (ii) other sources. Government grants under "other sources" are mainly grants on account of dearness allowance, grants for roads, for water-supply, for educational purposes for medical purposes and on account of percentage in land revenue, etc. The income from extraordinary receipts and debts includes loans, advances, deposits, sale-proceeds, etc., similar income position in respect of Municipal Corporations is also given. The expenditure by Municipal Councils and by Municipal Corporations has been shown separately under current and under extraordinary expenditure and debts. The break-up of current expenditure is shown under six broad heads of the expenditure and includes both capital and revenue expenditure. The accounts of the Bombay Municipal Corporation are maintained separately for (i) city area, (ii) suburban area, (iii) extended suburban area, (iv) education fund, (v) improvement scheme, and (vi) slum clearance scheme for city and suburban areas. The totals for the entire Bombay Municipal Corporation are arrived at by summing up the above accounts excluding the inter-account transfers. They however, do not cover the income and expenditure of Bombay Electricity Supply and Transport Undertakings. In the case of Nagpur Municipal Corporation income and expenditure of Nagpur Improvement Trust is not included. It may be mentioned here that all the Municipalities do not follow a uniform procedure for presentation of statistics regarding income and expenditure, with the result that it was very difficult to build up these statistics on comparable basis. The figures shown in these statements may, therefore, be regarded as only broad distribution into the items shown.

33.4 The receipts and expenditure of the Zilla Parishads are exclusive of opening balance and closing balance, respectively. The receipts are shown under four sub-heads viz., (i) Self-raised resources, (ii)

(४) कर्जें, स्वनिर्मित उत्पन्नामध्ये मुख्यत्वे जमीन महसूल उपकर, स्थानिक उपकर, जमीन महसूल, इतर कर व जिल्हापरिषदांना लादलेले कर व दर यांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदानात मुख्यत्वे जमीन महसूल अनुदान, सहेतूक अनुदान, आस्थापना अनुदान, योजना अनुदान, रकम अनुदान इत्यादींचा समावेश आहे. खर्चाचा तपशील (१) सर्वसाधारण प्रशासन, (२) शिक्षण, (३) समाज विकास, (४) कर्ज विभाग व (५) इतर या पाच भागात दर्शविला आहे. सनातनविकासासाठी दर्शविलेल्या खर्चांमध्ये "संकीर्ण विभाग" या शीर्षाखाली खर्चाचा समावेश नाही. तसेच हा खर्च फक्त महसूली खर्च असून त्यात भांडवली खर्च व कर्ज व आगाऊ रकमा यांचा समावेश नाही, परंतु त्यात स्थानिक विकास कामे, अभिकरण योजना, प्रशिक्षण योजना आणि सर्वसाधारण योजना यावरील महसूली खर्चाचा समावेश आहे.

३३.५. सार्वजनिक निवडणूकांचे निकाल लोकसभा व विधानसभा करिता आणि पक्षांनुसार झालेले एकूण मतदान इत्यादीची माहिती ह्यात दिलेली आहे.

Government grants, (iii) grants for agency schemes and (iv) debt section, Self-raised resources are mainly land revenue cess, local cess, local revenues, other taxes and fees imposed by the Zilla Parishads. While Government grants are mainly land revenue grants, purposive grants, establishment grants, plan grants, block grants etc. The expenditure is likewise shown under five broad heads, viz. (i) General administration (ii) education, (iii) community development, (iv) debt section and (v) others. The expenditure under community development is exclusive of expenditure under the head miscellaneous departments. It is also restricted to revenue expenditure and does not include capital expenditure and loans and advances. However, it includes revenue expenditure under local development works, agency scheme, training scheme and other general schemes.

33.5 Results of General election of Lok Sabha & Vidhan Sabha party wise votes polled etc. are given in this section.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.1

जिल्हा परिवेदेमधील क्षेत्र, लोकसंख्या, सभासदत्व व व्यावरील उत्पन्न व खर्च
 Number, Area, Population, Membership, Income & Expenditure of Zilla Parishads in

1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	व्यापलेले क्षेत्र Area covered	लोकसंख्या Population १९८१ जनगणना (1981 census)	सभासदत्व Membership		एकूण Total	एकूण उत्पन्न (लाख रुपयेत) Total income (lakh Rs.)	एकूण खर्च (लाख रुपयेत) Total expendi- ture (lakh Rs.)	Districts	
				शासकीय Official	अशासकीय Non- Official					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	
1	ठाणे	..	9,558	17,88,551	57	17	74	6,445	6,388	Thane
2	रायगड	..	7,148	14,86,452	1	52	53	6,788	6,803	Raigad
3	रत्नागिरी	..	8,249	13,79,655	6,341	6,032	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	..	5,232	7,74,149	4,239	4,256	Sindhudurga
5	नाशिक	..	15,530	9,91,739	58	5	63	3,833	3,948	Nashik
6	धुळे	..	13,150	20,50,294	46	5	51	6,037	5,700	Dhule
7	जळगांव	..	11,765	26,18,274	70	7	77	7,865	7,916	Jaigaon
8	अहमदनगर	..	17,048	27,08,309	60	7	67	4,824	4,634	Ahmednagar
9	पुणे	..	15,642	41,64,470	59	7	66	10,364	10,505	Pune
10	सातारा	..	10,484	20,38,677	63	5	68	4,164	4,119	Satara
11	सांगली	..	8,572	18,31,212	13	41	54	5,778	5,876	Sangli
12	सोलापूर	..	14,874	25,91,220	61	5	66	6,961	7,000	Solapur
13	कोल्हापूर	..	7,620	24,63,837	7	65	72	11,902	11,824	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	10,150	15,88,031	5,949	5,129	Aurangabad
15	जालना	..	7,612	10,32,157	1,777	1,730	Jalna
16	परभणी	..	11,038	16,42,610	2,600	2,640	Parbhani
17	बीड	..	10,624	14,12,342	5	57	62	4,853	4,865	Beed
18	नांदेड	..	10,502	17,49,334	..	48	48	3,136	3,133	Nanded
19	उस्मानाबाद	..	7,510	10,29,702	3,931	3,785	Osmanabad
20	लातूर	..	7,372	12,93,530	4,305	4,427	Latur
21	बुलढाणा	..	9,661	15,08,777	..	62	62	5,820	6,014	Buldhana
22	अकोला	..	10,575	18,26,952	49	12	61	5,491	5,454	Akola
23	अमरावती	..	12,012	18,61,410	..	61	61	5,516	5,631	Amravati
24	यवतमाळ	..	13,584	17,37,423	..	64	64	7,180	7,550	Yavatmal
25	वर्धा	..	6,310	9,26,618	..	31	31	1,519	1,571	Wardha
26	नागपूर	..	9,931	25,88,811	..	51	51	5,617	5,634	Nagpur
27	भंडारा	..	9,213	18,37,577	55	5	60	5,747	5,746	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	10,490	14,18,306	4,867	4,664	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	15,433	6,37,336	2,635	2,549	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य			3,06,989	5,45,40,765	604	607	1,211	1,55,734	1,55,540	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.2

जिल्हा परिषदांच्या प्रमुख शीर्षांखालील उत्पन्न
Income of Zilla Parishad by Major Head

1988-89

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

अनुक्र.मांक	जिल्हा	स्थानिक दर	कर	शुल्कापासून ये उत्पन्न	वर्गीय Contribution from			सहाय्यक अनुदाने	इतर साधने	एकूण	
Serial No.		Local Rates	Taxes	Income from fees	मालमत्तेवर आधारित Based on property	शिक्षण Educa- tion	वैद्यकीय सेवा Medical aid	Grants in aid	Other Sources	Total	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	ठाणे	14	5	3,427	2,999	6,445	Thane
2	रायगड	3	91	1	12	2,834	2,514	5,455	Raigad
3	रत्नागिरी	13	1	6,327	6,341	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	4	2,064	2,171	4,239	Sindhudurg
5	नाशिक	6	38	53	..	9	1	3,700	77	3,834	Nashik
6	धुळे	85	1	3	..	2	..	3,036	2,960	6,087	Dhule
7	जळगाव	8	67	1	..	5	..	4,120	3,664	7,865	Jalgaon
8	अहमदनगर	88	4,669	67	4,824	Ahmednagar
9	पुणे	79	3	23	2	4,453	5,804	10,364	Pune
10	सातारा	95	3	(-)-2	..	4,024	44	4,164	Satara
11	सांगली	15	12	7	2,883	2,861	5,778	Sangli
12	सोलापूर	26	2	11	..	17	..	3,652	3,253	6,961	Solapur
13	कोल्हापूर	119	9	2	3,591	8,181	11,902	Kolhapur
14	औरंगाबाद	11	..	1	..	2	1	2,864	2,170	5,049	Aurangabad
15	जालना	23	1	..	1,709	44	1,777	Jalna
16	परभणी	24	3	1	2,558	14	2,600	Parbhani
17	बीड	21	1	1	2,670	2,160	4,853	Beed
18	नांदेड	87	..	49	3,000	..	3,136	Nanded
19	उस्मानाबाद	8	1	..	2,133	1,839	3,981	Osmanabad
20	लातूर	1	1	..	2,463	1,840	4,305	Latur
21	बुलढाणा	45	92	..	2,617	3,067	5,821	Buldhana
22	अकोला	11	57	14	..	51	1	3,002	2,355	5,491	Akola
23	अमरावती	121	..	6	4	42	2	2,710	2,631	5,516	Amravati
24	यवतमाळ	1	..	36	..	67	(-)-20	2,991	4,105	7,180	Yavatmal
25	वर्धा	4	3	2	..	1,554	28	1,591	Wardha
26	नागपूर	47	6	5	..	112	1	3,036	2,410	5,617	Nagpur
27	भंडारा	49	10	10	5	321	1	103	5,248	5,747	Bhandara
28	चंद्रपूर	23	..	2	..	27	..	2,418	2,397	4,867	Chandrapur
29	गडचिरोली	2	1	14	1	1,282	1,385	2,685	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,029	282	195	14	814	13	79,563	72,565	1,54,475	Maharashtra State

माधार. — अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source. — Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तबला क्रमांक/TABLE No. 33.3

जिल्हा परिषदांच्या प्रमुख शीर्षकालीन खर्च
Expenditure of Zilla Parishad by Major head

1988-89

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	आस्थापना Es,abishment	रस्ते Road	शिक्षण Education	वैद्यकीय सेवा Medical Health	पशुसंवर्धन Veterinary	इतर खर्च Other Expendi- ture	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे ..	451	290	1,826	33	51	3,738	6,389	Thane
2	रायगड ..	276	293	1,521	216	36	2,063	5,305	Raigad
3	रत्नागिरी ..	326	217	1,689	263	33	3,505	6,033	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग ..	153	191	1,408	178	27	2,299	4,256	Sindhudurg
5	नाशिक ..	467	293	2,187	401	83	517	3,948	Nashik
6	धुळे ..	224	277	1,366	395	63	3,375	5,700	Dhule
7	जळगाव ..	569	126	2,490	291	82	1,090	4,648	Jaigaon
8	अहमदनगर ..	560	352	2,259	370	92	1,101	4,634	Ahmednagar
9	पुणे ..	520	286	2,817	498	63	6,321	10,505	Pune
10	सातारा ..	307	210	2,152	218	52	1,180	4,119	Satara
11	सांगली ..	347	271	1,686	212	42	3,318	5,876	Sangli
12	सोलापूर ..	466	417	1,845	303	74	3,895	7,000	Solapur
13	कोल्हापूर ..	425	199	2,098	309	56	8,737	11,824	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	277	228	1,476	262	39	2,847	5,129	Aurangabad
15	जालना ..	190	157	910	161	33	279	1,730	Jalna
16	परभणी ..	353	256	1,551	11	56	413	2,640	Parbhani
17	बीड ..	393	247	1,590	226	51	2,359	4,866	Beed
18	नांदेड ..	409	392	1,674	241	95	328	3,139	Nanded
19	उस्मानाबाद ..	133	290	1,308	174	54	1,826	3,785	Osmanabad
20	लातूर ..	246	158	1,476	221	49	2,277	4,427	Latur
21	बुलढाणा ..	454	163	1,612	211	477	3,097	6,014	Buldhana
22	अकोला ..	359	247	1,731	16	53	3,058	5,464	Akola
23	अमरावती ..	430	107	1,587	323	50	3,134	5,631	Amravati
24	यवतमाळ ..	422	217	1,611	342	63	4,895	7,550	Yavatmal
25	वर्धा ..	298	85	723	157	40	268	1,571	Wardha
26	नागपूर ..	399	213	1,634	269	63	3,056	5,634	Nagpur
27	भंडारा ..	376	162	1,993	329	43	2,843	5,746	Bhandara
28	चंद्रपूर ..	79	224	1,206	4	77	3,074	4,664	Chandrapur
29	गडचिरोली ..	151	101	493	158	35	1,608	2,549	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		10,060	6,672	48,019	6,692	2,032	77,301	1,50,776	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.4

जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायत समिती यांची संख्या
Number of Panchayats and Panchayat Samities by district in

1988-89

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पंचायत समिती Panchayat Samities		एकूण Total	सभासदत्व Membership						District
(1)	(2)	संख्या No.	सभासदत्व Member- ship	(5)	हरिजन सरपंच Harijan Sarpanch	हरिजन पंच Harijan Panch	स्त्री सरपंच Lady Sarpanch	स्त्री पंच Lady Panch	एकूण उत्पन्न (रुपये लाखात) Total Income (Rs. in lakhs)	एकूण खर्च (रुपये लाखात) Total Expenditure (Rs. in lakhs)	(2)
1	ठाणे	13	168	8,447	..	141	..	1,788	6,445	6,388	Thane
2	रायगड	14	169	5,995	12	232	7	1,110	365	329	Raigad
3	रत्नागिरी	9	..	7,136	23	378	4	1,413	3,441	2,212	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	7	..	3,948	1	153	1	799	132	121	Sindhudurg
5	नाशिक	13	187	10,816	11	1,700	51	2,389	327	317	Nashik
6	धुळे	10	126	9,170	6	367	7	1,898	230	221	Dhule
7	जळगाव	13	129	12,318	4	691	13	2,074	560	446	Jalgaon
8	अहमदनगर	13	120	11,769	12	1,559	23	2,269	347	353	Ahmadnagar
9	पुणे	13	157	11,181	..	529	..	2,253	10,806	10,933	Pune
10	सातारा	11	105	10,846	4	490	3	2,420	264	260	Satara
11	सांगली	8	170	6,087	3	575	3	1,181	235	218	Sangli
12	सोलापूर	11	195	..	2	5	..	4	2,456	2,447	Solapur
13	कोल्हापूर	12	112	8,882	11	1,060	3	1,734	348	323	Kolhapur
14	औरंगाबाद	8	..	6,704	10	507	6	819	148	124	Aurangabad
15	जालना	5	..	5,479	10	289	2	1,099	56	57	Jalna
16	परभणी	7	..	9,761	14	398	16	2,041	177	179	Parbhani
17	बीड	7,844	35	942	14	1,706	77	76	Beed
18	नांदेड	8	154	8,897	18	884	24	2,193	123	113	Nanded
19	उस्मानाबाद	6	..	4,930	9	685	6	1,022	25	65	Osmanabad
20	लातूर	5	..	5,522	12	1,068	12	1,241	178	185	Latur
21	बुलढाणा	13	175	1,591	50	945	6	329	169	178	Buldhana
22	अकोला	13	175	8,920	23	347	4	1,993	118	126	Akola
23	अमरावती	13	147	7,113	20	195	13	1,573	188	172	Amravati
24	यवतमाळ	14	164	9,682	44	511	17	1,152	189	192	Yavatmal
25	वर्धा	8	81	1,140	34	120	17	969	87	92	Wardha
26	नागपूर	13	159	1,859	40	413	9	1,397	220	220	Nagpur
27	भंडारा	13	184	10,292	..	575	..	1,997	124	118	Bhandara
28	चंद्रपूर	10	..	7,021	48	734	13	1,244	176	175	Chandrapur
29	गडचिरोली	3,835	19	285	7	886	812	52	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		283	2,977	2,07,135	475	16,778	231	43,043	28,823	26,693	Maharashtra State.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोक प्रशासन व निवडणूकविषयक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.5

लोकसभेची व विधानसभेची मतदार संख्या
Number of Electors for Lok Sabha and Vidhan Sabha

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा District	लोकसभा Lok Sabha		विधानसभा Vidhan Sabha		District	
		1980	1984	1978	1980		1985
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	वृहत्समई	47,24,093	50,45,354	42,43,110	45,72,356	51,61,454	Greater Bombay
2	ठाणे	16,05,288	17,50,095	14,92,556	17,81,386	21,14,010	Thane
3	रायगड	6,58,873	7,06,929	7,10,341	7,60,262	8,56,313	Raigad
4	रत्नागिरी	11,82,030	12,29,302	10,64,717	10,86,327	7,61,013	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4,08,180	Sindhudurg
6	नाशिक	13,80,679	14,97,247	14,30,812	15,78,711	17,61,136	Nashik
7	धुळे	12,89,670	13,95,821	9,97,775	10,81,770	12,01,439	Dhule
8	जळगाव	14,13,534	15,37,695	13,05,203	14,20,577	15,62,845	Jalgaon
9	अहमदनगर	13,26,787	14,40,712	13,09,192	14,65,902	16,30,001	Ahmednagar
10	पुणे	21,60,822	23,42,585	19,65,114	21,88,946	24,67,252	Pune
11	सातारा	13,64,938	14,71,716	10,39,629	11,25,653	12,33,263	Satara
12	सांगली	6,63,222	7,17,441	9,43,033	10,28,746	11,30,910	Sangli
13	सोलापूर	13,07,878	14,48,887	12,73,946	13,95,881	15,87,639	Solapur
14	कोल्हापूर	13,41,179	14,93,370	12,40,567	13,44,317	15,18,652	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7,56,127	8,49,481	12,37,799	13,54,021	10,08,162	Aurangabad
16	जालना	6,96,767	7,81,442	6,65,565	Jalna
17	परभणी	13,25,098	14,41,209	9,30,887	10,09,935	9,96,357	Parbhani
18	बीड	8,08,308	8,66,071	8,37,402	9,31,739	10,26,383	Beed
19	नांदेड	7,54,050	8,20,467	8,94,755	9,72,161	10,57,520	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,31,772	6,80,500	11,44,450	12,36,305	7,19,507	Osmanabad
21	लातूर	6,80,543	7,54,786	6,71,685	Latur
22	बुलढाना	6,72,909	7,43,946	7,39,844	7,96,218	8,91,724	Buldhana
23	अकोला	12,89,480	14,22,633	8,89,247	9,52,886	10,52,463	Akola
24	अमरावती	6,48,873	7,02,357	8,89,808	9,25,694	10,28,181	Amravati
25	यवतमाळ	6,50,317	7,11,775	8,17,086	8,70,364	9,64,607	Yavatmal
26	वर्धा	6,85,760	7,31,118	4,57,326	4,90,863	5,34,007	Wardha
27	नागपूर	14,01,913	16,11,624	12,13,856	13,07,926	15,06,458	Nagpur
28	भंडारा	6,71,565	7,09,457	9,67,818	10,24,616	10,84,144	Bhandara
29	चंद्रपूर	13,93,489	15,22,907	9,78,803	10,49,363	8,19,563	Chandrapur
30	गडचिरोली	3,49,917	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,34,85,064	3,54,26,927	3,10,15,076	3,37,52,925	3,77,70,350	Maharashtra State

आधार:- मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोक प्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

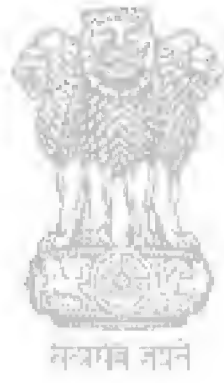
संख्या क्रमांक/TABLE No. 33-6

लोकसभा व विधानसभेच्या जिल्हावार एकूण जागा
Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats by district

अनुक्रमांक जिल्हा			लोकसभा Lok Sabha		विधानसभा Vidhan Sabha		District	
Serial No.			1980	1984	1978	1980		1985
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मंबई	6	6	34	34	34	Greater Bombay
2	ठाणे	2	2	13	13	13	Thane
3	रायगड	1	1	7	7	7	Raigad
4	रत्नागिरी	2	2	11	11	7	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4	Sindhudurg
6	नाशिक	2	2	14	14	14	Nashik
7	धुळे	2	2	10	10	10	Dhule
8	जळगाव	2	2	12	12	12	Jalgaon
9	अहमदनगर	2	2	13	13	13	Ahmednagar
10	पुणे	3	3	18	18	18	Pune
11	सातारा	2	2	10	10	10	Satara
12	सांगली	1	1	9	9	9	Sangli
13	सोलापूर	2	2	13	13	13	Solapur
14	कोल्हापूर	2	2	12	12	12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	1	11	11	11	Aurangabad
16	जालना	1	1	5	Jalna
17	परभणी	2	2	9	9	8	Parbhani
18	बीड	1	1	7	7	7	Beed
19	नांदेड	1	1	8	8	8	Nanded
20	ओस्मानाबाद	11	11	6	Osmranabad
21	लातूर	1	1	5	Latour
22	बुलढाणा	1	1	7	7	7	Buldhana
23	अकोला	2	2	9	9	9	Akola
24	अमरावती	1	1	9	9	9	Amravati
25	यवतमाळ	1	1	8	8	8	Yavatmal
26	वर्धा	1	1	4	4	4	Wardha
27	नागपूर	2	2	11	11	11	Nagpur
28	भंडारा	1	1	9	9	9	Bhandara
29	चंद्रपूर	2	2	9	9	6	Chandrapur
30	गडचिरोली	3	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य			48	48	288	288	288	Maharashtra State

आधार: मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source: Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

तबता क्रमांक 33.7

33. लोक प्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी/

संख्या क्रमांक/

विधानसभा १९८५ च्या निवडणुकीत मालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षांनुसार जिंकलेल्या जागा/

क्र.सं. Serial No.	जिल्हा	एकूण प्राप्त्यमते (हजारात) Total No. of valid votes polled (000)	इंडियन नॅशनल काँग्रेस Indian National Congress (INC)			इंडियन नॅशनल सोशलिस्ट Indian National Socialist (SC)			भारतीय जनता पक्ष Bharatiya Janta Party (BJP)		
			प्राप्त्यमते (हजारात) No. of valid votes polled (000)	प्राप्त्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	प्राप्त्यमते (हजारात) No. of valid votes polled (000)	प्राप्त्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	प्राप्त्यमते (हजारात) No. of valid votes polled (000)	प्राप्त्यमतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बुलढाई	23,86,881	10,08,077	42.23	29	74,611	3.13	..	3,51,168	14.72	1
2	डाणे	10,48,719	4,23,424	40.38	7	25,711	2.45	1	1,72,601	16.46	2
3	दादर	4,97,987	1,55,992	31.32
4	दादर विरी	4,33,714	1,85,010	42.66	5	1,351	0.31	..	49,590	11.43	1
5	सिधुदुर्ग	2,27,123	86,156	37.94	2	21,386	9.41	1
6	नांदेड	10,30,414	3,78,385	36.72	2	2,92,326	28.37	7	94,924	9.21	2
7	मुळे	6,94,193	3,46,097	49.87	6	20,528	2.96	..	77,776	11.20	1
8	जळगाव	8,99,802	3,81,227	42.37	4	2,18,409	24.27	5	35,163	3.91	1
9	अहमदनगर	10,09,017	4,12,754	40.91	7	2,69,759	26.73	2
10	पुणे	14,90,176	6,78,282	45.52	8	3,47,021	23.29	6	1,44,878	9.72	1
11	सातारा	8,53,683	3,92,652	46.00	5	3,27,876	38.41	3	7,988	0.94	..
12	सांगली	7,18,471	3,91,908	54.55	7	96,782	13.47
13	सोलापूर	10,53,005	5,72,286	54.35	9	1,76,814	16.79	1	46,887	4.45	..
14	कोल्हापूर	10,51,077	4,67,201	44.45	6	1,89,971	18.07	2
15	औरंगाबाद	5,49,803	2,05,297	37.34	1	1,95,668	35.59	5	32,174	5.85	1
16	जालना	3,57,143	1,44,148	40.36	3	85,978	24.07	2	37,878	10.61	..
17	परभणी	5,25,083	2,27,210	43.27	5	64,442	12.27	1
18	भोड	5,29,414	2,15,682	40.74	4	1,52,592	28.82	3	33,067	6.25	..
19	नांदेड	6,05,921	2,56,778	42.38	5	1,69,944	28.05	2	14,664	2.42	..
20	उस्मानाबाद	5,04,475	1,80,911	35.86	3	1,73,339	34.36	1
21	सांगूर	4,35,570	2,39,678	55.03	4	44,112	10.13	1
22	बुलढाणा	5,97,826	2,26,200	37.84	4	1,57,783	26.39	2	62,509	10.46	..
23	अकोला	6,41,340	2,97,305	46.36	9	31,434	4.90	..	61,573	9.60	..
24	अमरावती	6,01,214	2,66,706	44.36	7	1,33,457	22.20	1	31,486	5.74	..
25	यवतमाळ	5,89,295	3,03,323	52.27	7	1,33,385	23.84	..	16,946	2.92	..
26	वर्धा	3,57,244	1,49,496	44.33	2	1,04,939	31.12	2
27	नागूर	8,61,741	4,11,413	47.58	9	1,53,940	17.80	2	82,714	9.57	..
28	महारा	7,39,359	2,78,150	37.62	6	70,707	9.56	1	1,58,456	21.43	2
29	चंद्रपूर	5,19,438	2,09,609	40.35	4	65,168	12.55	1	53,523	10.30	..
30	गडचिरोली	1,93,614	65,199	33.67	1	50,356	26.01
महाराष्ट्र राज्य		2,19,76,742	95,56,556	43.48	171	38,33,493	17.44	51	15,90,351	7.24	13

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.7

Election to the Vidhan Sabha 1985 votes polled Percentage of votes polled and Seats won according to Parties

पक्ष/Parties									
जनता पक्ष Janata Party (J N P)			भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी Communist Party of India CPM (Marxist)			भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी Communist Party of India (CPI)			District
ग्राह्य मते (हजारत) No. of valid votes polled (000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारत) No. of valid votes polled (000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारत) No. of valid votes polled (000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
2,11,451	8.86	1	18,245	0.76	..	14,460	0.61	..	Greater Bombay
1,19,133	11.36	2	45,567	4.35	1	4,572	0.44	..	Thane
47,024	9.44	1	1,730	0.35	..	Raigad
79,917	18.43	1	Ratnagiri
68,048	29.96	1	Sindhudurg
85,105	8.26	2	27,229	2.64	..	25,135	2.44	1	Nashik
1,44,557	20.82	2	3,713	0.53	Dhule
1,57,520	17.51	2	3,463	0.38	..	Jalgaon
1,18,135	11.71	2	25,029	2.48	..	Ahmednagar
1,99,957	13.42	3	Pune
..	Safara
53,358	7.17	Sangli
27,718	2.63	..	6,249	0.59	Solapur
63,889	6.08	1	32,244	3.07	..	4,023	0.38	..	Kolhapur
..	20,169	3.67	..	Aurangabad
37,349	10.46	2,570	0.72	..	Jalna
27,243	5.19	..	12,317	2.35	..	2,861	0.54	..	Parbhani
..	7,097	1.51	..	10,260	1.94	..	Beed
..	23,521	3.38	..	Nanded
22,057	4.37	Osmanabad
29,303	6.73	Latur
..	Buldana
..	Akola
..	3,202	0.53	..	Amravati
..	47,507	0.19	1	Yavatmal
..	20,212	5.99	Wardha
41,445	4.79	3,000	0.35	..	Nagpur
56,165	7.60	11,265	1.52	..	Bhandara
..	Chandrapur
28,427	14.68	1	Gadchiroli
16,18,101	7.36	19	1,73,773	0.79	1	2,02,767	0.52	2	Maharashtra State

		पक्ष/Parties								
		लोकदल Lok Dal (LKD)			मुस्लीम लीग Muslim League (ML)			शेतकरी कामगार पक्ष Peasant & Workers Party (AWP)		
अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	ग्रह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000)	ग्रह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्रह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000)	ग्रह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्रह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000)	ग्रह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	वृहन्मुंबई	23,012	0.96	..	56,643	2.37
2	ठाणे	23,431	2.23	..	12,116	1.16	..
3	रायगड	1,86,494	37.45	5
4	रत्नागिरी
5	सिंधुदुर्ग
6	नाशिक	170	0.02
7	धुळे	471	0.07	22,477	3.24	..
8	जळगाव	5,248	0.58
9	अहमदनगर	554	0.05
10	पुणे	653	0.04
11	सातारा
12	सांगली	17,830	2.48	..
13	सांलीपूर	1,13,272	10.76	1
14	कोल्हापूर	1,22,863	11.69	2
15	औरंगाबाद
16	जालना
17	परभणी	12,551	2.39	..	91,196	17.37	2
18	बीड	17,709	3.35	..
19	नांदेड	3,929	0.64	..	50,461	8.33	1
20	उस्मानाबाद	79,959	16.85	2
21	लातूर	53,860	12.36	..
22	बुलढाणा	9,612	1.61	..	32,719	5.47	..
23	अकोला	44,344	6.91	..	24,993	3.90	..
24	अमरावती	12,378	2.05
25	यवतमाळ
26	वर्धा
27	नागपूर	616	0.07	..	1,991	0.23
28	भंडारा	4,678	0.63
29	चंद्रपूर
30	गडचिरोली
महाराष्ट्र राज्य		35,402	0.16	...	1,64,879	0.75	...	8,25,949	3.76	13

आधार :- मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No 33-7—contd.

पक्ष/Parties									District
भारतीय रिपब्लिकन पार्टी Republican Party of India (RPI)			भारतीय रिपब्लिकन पार्टी Republican Party of India (RPK) (Khobragade)			अपक्ष Independent (IND)			
ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
7,853	0.33	6,21,361	26.03	3	Greater Bombay
4,084	0.39	..	2,488	0.23	..	2,15,592	20.55	..	Thane
..	375	0.08	..	1,06,372	21.36	1	Raigad
5,035	1.16	1,12,811	26.01	..	Ratnagiri
..	51,533	22.69	..	Sindhudurg
9,362	0.91	..	2,411	0.23	..	1,15,367	11.20	..	Nashik
1,983	0.29	..	7,435	1.07	..	69,156	9.95	1	Dhule
..	98,772	10.98	..	Jalgaon
2,650	0.26	..	1,152	0.11	..	1,78,984	17.75	2	Ahmadnagar
1,023	0.07	..	1,108	0.07	..	1,17,254	7.87	..	Pune
3,451	0.40	1,21,716	14.25	2	Satara
..	1,58,293	22.03	2	Sangli
..	1,09,779	10.43	2	Solapur
123	0.07	1,70,163	16.19	1	Kolhapur
..	96,495	17.55	..	Aurangabad
..	49,220	13.78	..	Jalna
1,970	0.38	85,293	16.24	..	Parbhani
4,009	0.75	88,098	16.64	..	Beed
..	86,624	14.30	..	Nanded
674	0.13	47,535	9.43	..	Osmanabad
..	68,617	15.75	..	Latur
1,011	0.17	1,07,992	18.06	1	Buldhana
3,514	0.55	1,78,177	27.78	..	Akola
11,411	1.90	1,39,574	23.22	1	Amravati
8,116	1.40	66,018	11.38	..	Yavatmal
24,288	7.20	..	19,519	5.79	..	18,790	5.57	..	Wardha
78,404	9.07	..	5,994	0.69	..	85,224	9.85	..	Nagpur
15,590	2.11	..	55,148	7.46	..	89,200	12.07	..	Bhandara
14,244	2.74	..	34,497	6.64	..	1,42,397	27.42	1	Chandrapur
..	4,341	2.24	..	45,291	23.40	1	Gadchiroli
1,99,395	0.91	...	1,34,468	0.61	...	36,41,698	16.58	18	Maharashtra State

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोक प्रशासन आणि निवडणूक विषयक सांख्यिकी
PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.8

लोकसभा १९८४ व विधानसभा १९८५ मधील निवडणुकीत झालेले मतदान
Number of votes polled in the latest Lok Sabha 1984 and Vidhan Sabha Elections of 1985

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	लोकसभा Lok Sabha (1984)			विधानसभा Vidhan Sabha (1985)			District
		एकूण मतदार Total Electors	एकूण मते Votes polled	टक्केवारी Percentage	एकूण मतदार Total Electors	एकूण मते Votes polled	टक्केवारी Percentage	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	50,45,354	28,46,573	56.42	51,61,454	24,17,039	46.82	Greater Bombay
2	ठाणे	17,50,095	9,39,945	53.65	21,14,010	10,72,384	50.72	Thane
3	रायगड	7,05,929	4,74,636	67.14	8,56,313	5,13,546	59.97	Raigad
4	रत्नागिरी	12,29,302	7,36,559	63.98	7,61,013	4,46,168	58.62	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4,08,180	2,31,292	56.66	Sindhudurg
6	नाशिक	14,97,247	8,41,937	56.23	17,61,136	10,50,734	59.65	Nashik
7	धुळे	13,95,821	8,08,773	57.94	12,01,439	7,14,138	59.44	Dhule
8	जालगाव	15,37,695	9,39,801	61.12	15,62,815	9,20,133	58.87	Jalgaon
9	अहमदनगर	14,40,712	8,85,725	61.47	16,30,001	10,32,646	63.35	Ahmednagar
10	पुणे	23,42,585	15,86,355	67.71	24,67,252	15,14,897	61.40	Pune
11	सातारा	14,71,716	9,01,584	61.26	12,33,263	8,67,897	70.38	Satara
12	सांगली	7,17,441	4,76,706	66.46	11,30,910	7,30,728	64.61	Sangli
13	सोलापूर	14,43,887	9,15,135	63.23	15,87,639	10,71,383	67.48	Solapur
14	कोल्हापूर	14,93,373	9,62,994	64.48	15,18,652	10,67,384	70.28	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8,49,131	4,99,332	58.78	10,93,162	5,63,153	55.85	Aurangabad
16	जालना	7,81,442	4,12,640	52.80	6,65,555	3,67,803	55.27	Jalna
17	परभणी	14,41,209	8,14,633	56.52	9,96,357	5,39,176	54.11	Parbhani
18	बीड	8,65,071	4,73,303	54.63	10,26,383	5,42,269	52.83	Beed
19	नांदेड	8,20,457	5,25,412	64.04	10,57,520	6,18,077	58.44	Nanded
20	अहमदनगर	6,80,500	4,09,473	60.17	7,19,507	4,71,859	65.58	Osmanabad
21	लातूर	7,54,786	5,45,382	72.25	6,71,685	4,42,425	65.86	Latur
22	बुलढाना	7,15,945	4,79,412	67.11	8,91,724	6,09,187	68.31	Buldhana
23	अकोला	14,22,633	10,05,463	70.67	19,52,463	6,51,653	61.91	Akola
24	अमरावती	7,02,357	4,23,343	60.98	10,28,131	6,11,231	59.44	Amravati
25	यवतमाळ	7,11,775	4,44,695	62.47	9,64,697	5,89,839	61.14	Yavatmal
26	वर्धा	7,31,118	5,16,340	70.62	5,34,907	3,42,207	64.08	Wardha
27	नागपूर	16,11,624	10,23,775	63.52	15,06,458	8,76,028	58.15	Nagpur
28	भंडारा	7,09,457	4,84,438	68.28	10,84,144	7,51,439	69.31	Bhandara
29	चंद्रपूर	15,22,907	10,21,922	67.10	8,19,563	5,29,613	64.62	Chandrapur
30	गडचिरोली	3,49,917	2,00,632	57.33	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,64,26,927	2,24,51,511	61.63	3,77,70,350	2,23,57,010	59.19	Maharashtra State

आधार - मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोक प्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

संख्या क्रमांक/TABLE No. 33.9

भारतातील विधानसभा व लोकसभेच्या जागा
Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha Seats in India

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	लोकसभा Lok Sabha (1984)	विधानसभा Vidhan Sabha (1985)	State/Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	आंध्र प्रदेश	42	294	Andhra Pradesh
2	आसाम	14	126	Assam
3	बिहार	54	324	Bihar
4	गुजरात	26	182	Gujrath
5	हरियाणा	10	90	Haryana
6	हिमाचल प्रदेश	4	68	Himachal Pradesh
7	जम्मू आणि काश्मिर	6	76*	Jammu & Kashmir
8	कर्नाटक	28	224	Karnataka
9	केरळ	20	140	Kerala
10	मध्य प्रदेश	40	320	Madhya Pradesh
11	महाराष्ट्र	48	288	Maharashtra
12	मणिपूर	2	60	Manipur
13	मेघालय	2	60	Meghalaya
14	नागालॅंड	1	60	Nagaland
15	ओरिसा	21	147	Orissa
16	पंजाब	13	117	Punjab
17	राजस्थान	25	200	Rajasthan
18	सिक्किम	1	32	Sikkim
19	तामिळनाडू	39	234	Tamilnadu
20	त्रिपुरा	2	60	Tripura
21	उत्तर प्रदेश	85	425	Uttar Pradesh
22	पश्चिम बंगाल	42	294	West Bengal
	केंद्रशासित प्रदेश			Union Territory
23	अंदमान निकोबार	1	..	Andaman Nicobar Island
24	अरुणाचल प्रदेश	2	30	Arunachal Pradesh
25	चंडीगड	1	..	Chandigarh
26	दादरा-नगर हवेली	1	..	Dadra Nagar Haveli
27	दिल्ली	7	..	Delhi
28	गोवा दमण दीव	2	30	Goa Daman & Div
29	लक्षद्वीप	1	..	Lakshadweep
30	मिजोराम	1	30	Mizoram
31	पांडिचेरी	1	30	Pondicherry
	एकूण ..	542	3,941	Total

टिप्पणी :—*संविधानानुसार जम्मू आणि काश्मिर मधील (पाकिस्तान व्याप्त काश्मिर) २४ राखलेल्या विधानसभेवर जागा वगळून.

Note —*Under the Constitution of Jammu & Kashmir the number of seats in Legislative Assembly of that State excluding the 24 seats earmarked for Pakistan Occupied Territory.

आधार :—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33-10

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च १९८८-८९/Income and Expenditure of Village Panchayats 1988-89

(रुपये हजाराने/Rs. in thousand)

उत्पन्न/Income													
अनुक्रमांक Serial No.	वि.क्षेत्राचे नाव	ग्रामपंचायतीची संख्या	सामील केलेली गावे	लोकसंख्या (हजाराने)	एकूण अंशदाने देण्याची व अनुदाने	इमारती व जमीन या- वरील कर	उकता कर	इतर कर व दर	एकूण कर व दर	मुद्रबतीची शिल्लक घटून इतर मागणी मिळालेले उत्पन्न	एकूण उत्पन्न (स्तंभ ६+१० +११)	एकूण खर्च	Name of the District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(12)
No. of Village Panchayats	No. of Villages covered	Population (*000)	Total Grants contributions and Donations	Taxes on Buildings & Land	Octroi	Other rates and Taxes (Col. 7+8+9)	Total rates and Taxes (Col. 7+8+9)	Total Income (Col. 6+10 +11)	Total Expenditure	Name of the District			
1	राजे	894	1,773	1,865	19,004	21,658	124	3,215	25,037	18,609	62,650	52,172	Thane
2	रायगड	657	1,885	1,277	16,191	12,454	2,050	3,079	17,583	10,698	44,472	32,856	Raigad
3	रत्नागिरी	785	1,392	1,259	12,529	4,269	..	1,075	5,344	6,098	23,971	17,067	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	403	706	722	10,643	1,990	..	567	2,557	3,348	16,548	12,092	Sindhudurg
5	नासिक	1,291	1,726	2,064	8,429	6,720	772	9,465	16,957	16,903	42,289	31,762	Nashik
6	धुळे	970	1,532	1,650	12,340	2,337	36	8,000	10,697	5,280	28,317	22,057	Dhule
7	जालगाव	1,080	1,502	1,960	12,704	6,125	1,134	5,111	12,370	25,872	50,946	45,258	Jalgaon
8	अहमदनगर	1,172	1,504	2,457	10,192	4,191	1,325	9,433	14,949	22,317	47,458	35,276	Ahmadnagar
9	पुणे	1,170	1,768	2,193	13,859	12,090	625	9,923	22,638	20,290	56,787	42,830	Pune
10	सातारा	1,252	1,437	1,773	12,086	4,595	2,510	1,412	8,517	19,143	39,746	26,026	Satara
11	सांगली	634	711	1,437	10,844	3,554	94	9,013	12,661	7,941	31,446	21,816	Sangli
12	सोलापूर	986	1,101	1,824	17,873	3,310	3,440	4,734	11,484	15,280	44,637	35,346	Solapur
13	कोल्हापूर	931	1,153	1,843	16,678	5,717	..	15,979	21,696	14,050	52,424	38,654	Kolhapur
14	औरंगाबाद	694	1,323	1,194	5,243	2,132	..	4,152	6,284	3,320	14,847	12,437	Aurangabad
15	परभणी	1,138	1,451	1,316	13,371	1,834	..	2,501	4,335	6,105	23,814	17,926	Parbhani
16	बीड	901	1,214	1,183	3,600	1,871	..	2,199	4,070	6,227	13,897	7,646	Beed
17	नांदेड	1,229	1,481	1,421	6,682	2,549	..	2,907	5,456	4,557	16,695	12,461	Nanded
18	उस्मानाबाद	530	712	900	2,574	1,817	..	2,102	3,919	2,591	9,084	6,577	Osmanabad
19	जालना	557	913	873	1,320	1,354	..	2,961	4,315	6,217	11,852	5,728	Jalna
20	लातूर	650	904	1,080	12,141	1,590	252	2,700	4,542	5,606	22,289	18,485	Latur

21	बुलढाणा	..	799	1,400	1,230	13,770	2,403	..	185	2,588	6,159	22,517	17,817	Buldhana
22	अकोला	..	961	1,743	1,372	4,015	4,211	8	1,149	5,368	8,856	18,269	13,057	Akola
23	अमरावती	..	812	1,999	1,317	7,267	4,409	..	1,333	5,742	12,008	25,077	17,180	Amravati
24	यवतमाळ	..	1,126	2,005	1,475	12,410	5,505	..	1,024	6,529	15,643	34,582	19,167	Yavatmal
25	वर्धा	..	499	1,371	695	5,168	1,890	..	1,025	2,915	4,900	12,983	9,208	Wardha
26	नागपूर	..	742	1,874	1,120	14,383	3,787	1,123	2,757	7,667	10,572	32,622	22,003	Nagpur
27	भंडारा	..	1,030	1,774	1,597	6,091	4,027	..	2,328	6,355	5,689	18,135	11,957	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	808	1,784	1,172	6,245	3,797	291	5,182	9,270	11,591	27,106	17,533	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	466	1,670	622	3,983	1,657	1,657	2,484	8,124	5,198	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	25,182	41,808	40,791	2,91,668	1,33,883	14,108	1,15,511	2,63,502	2,98,414	8,53,584	6,27,586	Maharashtra State.

संस्कार : अर्थ व सांख्यिकी विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

नगरपरिषदा/महानगरपालिका यांचे उत्पन्नाची माहिती/

क्र.सं.क्रमांक	जिल्हा	सुरुवातीची शिल्लक	दर बाण कर/Rates and Taxes				अनुदाने/Grants	
Serial No.		Opening Balance	जकात Octroi	घर व जमिनी-वरील कर Taxes on houses and lands	इतर कर व शुल्क Other taxes and fees	एकूण Total (4+5+6)	शासकीय Government	इतर Others
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
जिल्हा ठाणे								
1	उल्हासनगर ..	124	685	159	28	872	291	..
2	भिवंडी-निजामपूर ..	180	614	118	38	770	259	..
3	वसई ..	1,683	2,907	953	105	3,965	3,391	..
4	जव्हार ..	1,951	749	269	340	1,358	1,998	..
5	डहाणू ..	1,356	2,440	772	61	3,273	765	..
6	बिरार ..	646	3,150	747	1,234	5,131	1,184	137
7	भाईंदर ..	4,838	18,817	9,440	6,088	34,345	3,338	..
	ठाणे एकूण ..	10,778	29,362	12,458	7,894	49,714	11,226	137
जिल्हा रायगड								
8	अलिबाग ..	618	1,913	1,025	573	3,511	999	..
9	पनवेल ..	762	7,444	2,389	962	10,795	3,144	447
10	खोपोली ..	10,914	26,747	2,452	188	29,387	1,646	..
11	महाड ..	1,926	2,101	848	351	3,300	2,092	..
12	पेण ..	2,963	2,890	866	206	3,982	2,631	..
13	रोहा ..	1,012	1,311	466	182	1,959	2,241	1,000
14	उरण ..	612	4,403	855	770	6,028	1,519	..
15	मुरुड-जंजिरा ..	922	803	303	29	1,135	566	153
16	धीवर्धन ..	2,080	900	269	96	1,265	1,653	..
17	माथेरान ..	740	476	221	1,106	1,803	649	..
	रायगड एकूण ..	22,549	48,988	9,714	4,463	63,165	17,140	1,600
जिल्हा रत्नागिरी								
18	रत्नागिरी ..	1,286	9,139	3,228	2,050	14,417	10,418	644
19	चिपळूण ..	4,072	4,107	927	482	5,516	2,460	..
20	वेड ..	902	1,749	431	147	2,327	1,580	..
21	राजापूर ..	329	1,615	227	160	2,002	1,124	190
	रत्नागिरी एकूण ..	6,589	16,610	4,813	2,839	24,262	15,882	834
जिल्हा सिंधुदुर्ग								
22	मा.उवण ..	1,880	1,709	286	47	2,042	1,490	..
23	बेंगुर्ला ..	1,179	980	180	150	1,310	1,085	380
24	सावतवाडी ..	1,450	2,398	470	36	2,904	870	126
	सिंधुदुर्ग एकूण ..	4,509	5,087	936	233	6,256	3,445	506
जिल्हा नाशिक								
25	मालंगाव ..	4,202	56,186	4,180	31,33	63,499	36,073	..
26	मनमाड ..	582	3,790	738	2,200	6,728	4,382	3,502
27	इगतपुरी ..	994	1,085	696	55	1,836	1,074	..
28	सांदगाव ..	280	928	273	278	1,479	3,280	..
29	मिर्जरा ..	636	2,300	323	525	3,148	720	14
30	गेवला ..	247	2,417	468	644	3,529	2,208	58
31	त्रिबक ..	359	268	63	381	712	732	..
32	भगर ..	427	578	174	186	938	1,031	..
33	संदाणा ..	627	2,983	852	552	4,387	1,652	26
	नाशिक एकूण ..	8,354	70,535	7,767	7,954	86,256	51,152	3,600
जिल्हा पुणे								
34	पुणे ..	2,063	16,674	5,770	4,365	26,809	15,282	2,256
35	नंदूरबार ..	1,695	5,606	1,090	2,011	8,707	4,432	6,430
36	मिरपूर-वरवडे ..	1,070	4,138	1,144	946	6,228	3,667	51

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33-11

Income of Municipal Councils and Corporations (1988-89)

(रुपये हजारों में)
(Rs. in thousands)

हतर साधने/Other sources								
एकूण	शैक्षणिक संस्थांकडील फी	बाजार व कत्तलखाने	पालिका मालमते पासून उत्पन्न	संकीर्ण	एकूण	असाधारण उत्पन्न, कर्ज आणि वाणिज्यिक संस्थेचे उत्पन्न	एकूण	
Total	Fees from educational institutions	Markets and Slaughter houses	Revenue derived from Mun. property	Miscellaneous	Total (3+7+10+11 to 14)	Extra-ordinary income Debts and Income from Commercial enterprises	Grand Total (15+16)	District/Municipal Councils/Corporations
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
291	..	3	4	270	1,564	..	1,564	Dist. Thane
259	..	4	7	23	1,243	187	1,430	Ulhasanagar
3,391	..	179	2,688	61	11,967	2,118	14,085	Bhiwandi-Nizampur
1,998	..	7	121	87	5,522	762	6,284	Vasai
765	..	92	42	248	5,776	118	5,894	Jawhar
1,321	..	40	273	..	7,411	1,198	8,609	Dahanu
3,338	..	558	57	827	43,963	5,516	49,479	Virar
11,363	..	883	3,192	1,516	77,446	9,899	87,345	Bhayandar
								Total Thane
								Dist. Raigad
999	..	84	7	97	5,316	1,121	6,437	Alibag
3,591	..	319	12	655	16,134	6,999	23,133	Panvel
1,646	316	570	42,833	13,656	56,489	Khopoli
2,092	..	23	85	221	7,647	2,834	10,481	Mahad
2,631	..	3	292	447	10,318	1,594	11,912	Pen
3,241	..	44	109	170	6,535	1,145	7,680	Roha
1,519	490	27	50	182	8,908	1,387	10,295	Uran
719	..	11	20	153	2,950	2,777	5,737	Murud-Janjira
1,653	..	53	..	616	5,667	333	6,000	Shrivardhan
649	..	2	25	571	3,790	..	3,790	Matheran
18,740	490	566	916	3,682	1,10,108	31,846	1,41,954	Total Raigad
								Dist. Ratnagiri
11,062	..	82	579	912	28,338	4,425	32,763	Ratnagiri
2,460	..	15	605	978	13,646	3,383	17,029	Chiplun
1,580	..	210	129	146	5,294	847	6,141	Khed
1,314	..	48	31	105	3,829	865	4,694	Rajapur
16,416	..	355	1,344	2,141	51,137	9,520	60,627	Total Ratnagiri
								Dist. Sindhudurg
1,490	..	56	91	158	5,717	2,435	8,152	Malwan
1,465	..	65	66	61	4,146	728	4,874	Vengurla
996	..	111	22	188	5,671	752	6,423	Sawantwadi
3,951	..	232	179	407	15,534	3,915	19,449	Total Sindhudurg
								Dist. Nashik
36,073	..	621	2,314	7,046	1,13,755	7,175	1,20,930	Malegaon
7,884	63	310	1,266	49	10,882	5,605	22,487	Manmad
1,074	..	161	36	982	5,083	281	5,364	Igatpuri
3,280	..	31	..	398	5,468	..	5,468	Nandgaon
734	895	1,068	6,481	..	6,481	Sinnar
2,266	..	28	488	295	6,853	416	7,269	Yeola
732	357	165	2,265	247	2,512	Trimbak
1,031	..	24	293	94	2,807	676	3,483	Bhagur
1,678	..	109	92	37	6,930	677	7,607	Satana
54,752	63	1,284	5,741	13,374	1,66,524	15,077	1,81,601	Total Nashik
								Dist. Dhule
17,538	3	194	770	3,868	51,245	27,664	78,909	Dhule
10,862	..	314	33	1,527	23,138	6,384	29,522	Nandurbar
3,718	..	493	269	879	12,657	11,867	24,524	Shirpur-Warvade

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
जिल्हा धुळे - भाग								
37	तळोदा	693	831	323	258	1,412	1,319
38	शहावा	1,955	2,740	822	980	4,542	3,431
39	दोडाईवा-वरवडे	185	2,274	558	536	3,368	4,110
40	नवापूर	709	1,400	300	232	1,932	1,024
	धुळे एकूण	..	8,370	33,663	10,007	9,328	52,998	33,265
जिल्हा जळगाव								
41	जळगाव	1,069	31,176	10,183	6,812	48,171	25,061
42	भुसायळ	2,184	6,500	3,609	4,396	14,505	20,929
43	अमळनेर	461	10,584	1,319	1,678	13,581	11,933
44	बाळीगाव	1,198	5,522	1,757	2,985	10,264	9,616
45	चोपडा	77	2,491	828	780	4,099	661
46	पाचोरा	525	3,585	783	528	4,896	2,637
47	फैजपूर	208	795	222	302	1,319	1,414
48	यावल	269	1,134	276	319	1,629	1,566
49	र.वेर	351	1,841	371	478	2,690	1,617
50	सावदा	307	1,206	259	264	1,729	1,285
51	पारोळा	406	1,790	266	407	2,463	1,721
52	धरणगाव	159	1,064	328	586	1,978	1,829
53	एरंडोळ	720	641	315	496	1,452	905
	जळगाव एकूण	..	7,934	68,329	20,516	19,931	1,08,776	81,174
जिल्हा अहमदनगर								
54	अहमदनगर	11,389	44,894	8,877	4,441	58,212	11,474
55	श्रीरामपूर	1,158	5,186	2,630	964	8,780	3,712
56	संगमनेर	1,624	4,300	1,070	1,089	6,459	2,626
57	कोपरगाव	1,764	2,524	981	715	4,220	6,702
58	देवळाली प्रवरा	1,453	738	411	139	1,288	712
59	राकुरी	408	1,304	1,004	586	2,894	2,490
60	पाथर्डी	741	1,155	68	265	1,488	997
61	रहसा पिपळसा	5	439	152	82	673	363
	अहमदनगर एकूण	..	18,542	60,540	15,193	8,281	84,014	29,076
जिल्हा पुणे								
62	बारामती	1,404	5,079	1,172	133	6,384	4,661
63	लोणावळा	7,169	6,019	4,951	93	11,063	6,848
64	सासवड	891	2,270	512	210	2,992	1,892
65	जेजुरी	304	449	125	211	785	357
66	इन्दापूर	884	1,125	303	224	1,652	649
67	शिरूर	2,865	1,630	486	413	2,529	1,069
68	आळंदी	134	224	255	170	649	1,348
69	जुन्नर	824	1,443	496	481	2,420	3,521
70	भोर	651	1,124	421	206	1,751	722
71	दौंड	2,162	1,630	392	589	2,611	1,472
72	तळेगाव-दाभाडे	4,711	4,817	1,801	308	6,926	1,419
	पुणे एकूण	..	21,999	25,810	10,914	3,038	39,762	23,958
जिल्हा सातारा								
73	सातारा	1,254	11,195	4,245	2,481	17,921	16,338
74	कराड	1,442	6,818	1,873	1,326	10,017	8,850
75	फलटण	3,852	5,907	1,687	530	8,124	3,307
76	रहमतपूर	413	248	150	247	645	593
77	म्हसवड	1,400	757	185	146	1,088	1,003
78	वाई	1,619	2,070	544	478	3,092	1,487
79	पाचगणी	2,757	894	603	592	2,089	1,798
80	मह. वळेश्वर	5,903	1,626	866	2,288	4,780	1,359
	सातारा एकूण	..	18,640	29,515	10,153	8,088	47,756	34,735
जिल्हा सांगली								
81	सांगली	38,683	27,388	7,769	10,716	45,873	26,178
82	भिरज	781	10,747	2,594	1,932	15,273	14,293
83	ड.डामपूर	228	2,486	1,099	855	4,440	2,095
84	तामगांव	938	1,858	481	478	2,817	4,193
85	आष्टा	467	579	242	425	1,246	986
86	विटा	829	3,212	720	570	4,502	5,020
	सांगली एकूण	..	41,926	46,270	12,905	14,976	74,151	52,765

TABLE No. 33-11—*contd*

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
Dist. Dhule— <i>contd.</i>								
1,445	..	38	81	45	3,714	1,443	5,157	Taloda
3,431	40	64	500	1,063	11,595	3,261	14,856	Shahada
4,110	6	238	650	165	8,722	3,260	11,982	Dondaicha-Warvade
1,024	71	31	77	700	4,544	655	5,199	Nawapur
42,128	120	1,352	2,380	8,247	1,15,615	54,534	1,70,149	Total Dhule
Dist. Jalgaon								
27,109	..	273	1,783	31,819	1,10,224	54,246	1,64,470	Jalgaon
20,929	140	14	2,135	3,425	43,332	12,015	55,347	Bhusaval
11,933	..	128	317	233	26,653	9,934	36,587	Amalner
9,616	1	106	264	1,775	22,724	1,316	24,040	Chalisgaon
3,329	11	185	561	1,852	10,114	284	10,398	Chopda
2,637	..	24	882	709	9,673	1,247	10,920	Pachora
1,760	24	103	138	347	3,899	509	4,408	Faizpur
1,576	79	112	28	857	4,550	394	4,944	Yawal
1,617	..	154	260	187	5,259	1,121	6,380	Raver
3,195	34	77	487	185	6,014	1,739	7,753	Savada
1,777	9	526	220	140	5,541	1,083	6,624	Parola
1,829	..	277	49	120	4,412	432	4,844	Dharangaon
905	..	256	645	77	4,055	..	4,055	Erandol
88,212	298	2,235	7,769	41,226	2,56,450	84,320	3,40,770	Total Jalgaon
Dist. Ahmednagar								
11,601	..	860	757	2,881	85,700	19,370	1,05,020	Ahmednagar
6,953	34	387	515	1,159	18,986	5,392	24,378	Shrirampur
6,147	..	79	854	28	15,191	4,032	19,223	Sangamner
6,702	7	2	550	5,429	18,674	135	18,809	Kopergaon
712	..	10	19	21	3,503	1,833	5,336	Deolali Pravara
5,198	32	95	499	309	9,435	294	9,729	Rahuri
997	..	25	212	7	3,500	20	3,520	Pathardi
363	65	14	1,120	16	1,136	Rahasa Pimpalga
38,673	73	1,458	3,501	9,848	1,56,109	31,042	1,87,151	Total Ahmednagar
Dist. Pune								
4,661	..	1	1,152	..	13,602	11,385	24,987	Baranvati
6,389	21	45	1,016	1,491	27,694	3,997	31,691	Lonavala
3,476	..	12	388	6	7,765	2,256	10,021	Saswad
391	..	10	80	..	1,570	37	1,607	Jejuri
649	..	11	119	..	3,315	355	3,670	Indapur
1,088	751	90	305	209	7,837	..	7,837	Sirur
2,535	229	536	4,083	450	4,533	Alandi
3,521	..	3	82	265	7,116	1,139	8,255	Junnar
722	..	15	43	31	3,213	1,905	5,118	Bhor
1,472	..	4	252	110	6,611	1,450	8,061	Daund
1,419	..	5	58	483	13,602	5,312	18,914	Talegaon-Dabhade
26,823	772	196	3,724	3,132	96,408	28,286	1,24,694	Total Pune
Dist. Satara								
16,338	..	106	1,273	683	37,575	10,007	47,582	Satara
8,850	23	108	624	389	21,453	6,682	28,135	Karad
3,307	..	63	314	334	15,994	8,240	24,234	Phaltan
640	..	25	2	11	1,736	99	1,835	Rahimatpur
1,003	..	11	226	63	3,791	890	4,681	Mhaswad
1,487	..	6	91	1,157	7,452	3,806	11,258	Wai
1,798	..	49	70	290	7,053	620	7,673	Panchagani
1,402	5	183	1,502	548	14,323	3,194	17,517	Mahabaleshwar
34,825	28	551	4,102	3,475	1,09,377	33,538	1,42,915	Total Satara
Dist. Sangli								
26,250	15	45	1,606	4,161	1,16,636	35,065	1,51,701	Sangli
14,293	..	26	1,573	1,197	33,143	4,258	37,401	Miraj
2,170	..	41	263	929	8,071	2,241	10,312	Islampur
4,193	170	114	8,232	296	8,528	Fasgaon
986	..	27	106	53	2,885	385	3,270	Ashta
5,020	..	69	193	247	10,860	1,957	12,817	Vita
52,912	15	208	3,911	6,704	1,79,827	44,202	2,24,029	Total Sangli

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
जिल्हा सोलापूर								
87	बाकी	..	8,940	9,776	1,864	1,444	13,084	11,650
88	पंढरपूर	..	3,663	7,613	3,780	1,200	12,593	11,555
89	करबाळा	..	542	1,914	272	65	2,251	1,457
90	सांगोळा	..	553	1,704	316	166	2,186	1,369
91	अवकलकोट	..	4,810	3,293	278	239	3,810	5,400
92	मंगळवेढा	..	521	1,067	275	160	1,502	976
93	मंदरी	..	119	289	73	174	536	543
94	बुघनी	..	108	473	76	124	673	537
95	कुंडाडो	..	538	1,288	334	786	2,408	2,938
	सोलापूर एकूण	...	19,794	27,417	7,268	4,358	39,043	36,425
जिल्हा कोल्हापूर								
96	इचकरजी	..	43,899	61,780	7,102	2,727	71,609	9,600
97	जयसिंगपूर	..	1,079	2,347	1,060	1,027	4,434	1,978
98	मलकापूर	..	419	430	126	77	633	514
99	मुरगड	..	358	412	77	335	824	693
100	वडगाव	..	642	1,316	258	178	1,752	1,337
101	गडहिंगलज	..	4,554	2,570	661	386	3,617	1,265
102	कुंदवाड	..	947	1,076	230	73	1,379	947
103	कागल	..	935	1,321	383	401	2,105	898
104	पन्हाळा	..	708	93	94	219	396	279
	कोल्हापूर एकूण	...	53,541	71,345	9,981	5,423	86,749	17,511
जिल्हा औरंगाबाद								
105	पेठण	..	962	1,166	419	326	1,911	1,147
106	कन्नड	..	512	1,205	1,220	140	2,565	822
107	वैजापूर	..	1,188	1,869	496	779	3,144	1,278
108	सुल्तानाबाद	..	364	200	169	31	400	355
109	मंगापूर	..	611	691	209	161	1,061	1,770
	औरंगाबाद एकूण	..	3,637	5,131	2,513	1,437	9,081	5,372
जिल्हा जालना								
110	जालना	..	12,827	14,457	1,850	3,561	19,868	6,738
111	अंबड	..	474	1,130	95	276	1,501	975
112	भांकरदन	..	1,064	948	175	47	1,170	563
113	परभूर	..	497	490	101	28	619	370
	जालना एकूण	..	14,862	17,025	2,221	3,912	23,158	8,646
जिल्हा परभणी								
114	परभणी	..	1,034	7,602	5,560	2,703	15,865	4,636
115	हिंगोली	..	2,501	3,905	638	1,217	5,760	2,193
116	मानवत	..	64	2,017	420	87	2,524	1,664
117	वलसतनगर	..	413	1,876	239	337	2,452	1,487
118	गोमपेठ	..	532	418	137	21	576	729
119	सैलु	..	335	1,951	288	427	2,666	1,342
120	पूर्ण	..	392	1,014	145	833	2,022	1,367
121	जिन्नूर	..	718	1,424	265	82	1,771	850
122	गंगापूर	..	427	1,279	259	292	1,830	1,407
123	पाथरी	..	98	741	219	305	1,265	1,128
124	कळमसुरी	..	874	607	45	115	827	300
	परभणी एकूण	..	7,388	22,924	8,215	6,419	37,588	17,103
जिल्हा वीर								
125	वीर	..	2,017	6,297	2,318	1,848	10,463	4,833
126	अवेजोग ई	..	921	1,627	427	198	2,252	2,014
127	परजी-वेंजनाथ	..	1,444	3,878	975	935	5,788	2,647
128	मांजळेगाव	..	734	1,440	305	416	2,161	845
129	गवराई	..	680	1,868	203	97	2,168	1,300
130	धाकर	..	688	531	29	145	705	535
	वीर एकूण	..	6,484	15,641	4,257	3,639	23,537	12,174
जिल्हा नांदेड								
131	नांदेड	..	5,380	23,875	4,156	5,733	33,764	20,152
132	बिरकोली	..	32	304	254	108	666	683
133	उमरी	..	1,057	494	229	1	724	359

TABLE No. 33-11—contd.

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
District Solapur								
11,650	..	29	484	969	35,156	4,115	39,271	Barsbi
12,375	13	58	918	513	30,133	14,727	44,860	Pandharpur
1,457	..	30	126	1,633	6,039	1,227	7,266	Karmala
1,369	..	6	370	259	4,743	1,223	5,966	Sangola
5,410	..	5	550	978	15,563	1,891	17,454	Akkalkot
976	..	173	199	189	3,560	4,212	7,772	Mangalwedha
543	..	14	..	272	1,484	..	1,484	Maindagi
537	38	162	1,518	22	1,540	Dudhani
2,938	171	941	6,996	..	6,996	Kurduwadi
37,255	13	315	2,856	9,916	1,05,192	27,417	1,32,609	Total Solapur
District Kolhapur								
24,456	54	24	4,570	...	1,44,612	32,663	1,77,275	Ichalkaranji
5,347	2	22	300	16	11,200	726	11,926	Jaysingpur
601	..	23	31	260	1,967	..	1,967	Malkapur
693	..	2	91	..	1,958	80	2,048	Murgud
1,403	..	29	198	76	4,100	810	4,910	Vadgaon
3,771	..	41	465	718	13,166	2,990	16,156	Gadhinglaj
1,172	..	2	633	148	4,281	278	4,559	Kurundwad
955	..	14	128	147	4,284	846	5,130	Kagal
284	..	1	130	333	1,852	145	1,997	Panhala
38,682	56	158	6,546	1,698	1,87,430	38,538	2,25,968	Total Kolhapur
District Aurangabad								
1,147	2	62	56	713	4,853	59	4,912	Paithan
1,544	..	138	14	41	4,814	..	4,814	Kannad
1,517	17	54	159	265	6,345	1,775	8,120	Vaijapur
620	..	21	49	85	1,539	..	1,539	Khuldabad
1,770	..	90	86	54	3,672	..	3,672	Gangapur
6,598	19	365	364	1,159	21,223	1,834	23,057	Total Aurangabad
District Jalna								
9,378	...	228	1,565	29	43,895	9,369	53,264	Jalna
1,190	..	8	130	..	3,303	426	3,729	Ambad
563	..	8	75	..	2,880	..	2,880	Bhokardan
819	..	6	144	..	2,085	..	2,085	Partur
11,950	..	250	1,914	29	52,163	9,795	61,958	Total Jalna
District Parbhani								
5,312	18	101	1,321	26	23,677	748	24,425	Parbhani
2,193	2	121	48	317	10,942	522	11,461	Hingoli
1,664	..	4	520	91	4,867	201	5,068	Manwat
1,487	..	20	126	257	4,755	..	4,755	Basmathnagar
729	..	4	8	173	2,022	..	2,022	Sonepeth
1,652	1	26	485	209	5,375	1,013	6,388	Sailu
1,367	10	115	143	29	4,078	457	4,535	Purna
850	5	5	168	387	3,904	180	4,084	Jintur
1,407	13	20	248	184	4,129	60	4,189	Gangakhed
1,128	..	4	152	172	2,819	..	2,819	Pathri
374	5	10	15	692	2,797	135	2,932	Kalamnuri
18,163	55	430	3,234	2,537	69,365	3,316	72,681	Total Parbhani
District Beed								
4,833	..	16	723	47	18,099	..	18,099	Beed
2,644	..	4	362	1,031	7,214	24	7,238	Ambejogai
2,647	4	8	588	930	11,409	2,719	14,128	Parli-Vaijnath
904	..	7	112	8	3,926	60	3,986	Manjlegaon
1,370	2	24	795	34	5,073	1,216	6,289	Georai
535	151	2,079	..	2,079	Dharur
12,933	8	59	2,580	2,201	47,800	4,019	51,819	Total Beed
District Nanded								
20,152	..	18	3,721	1,792	64,827	7,078	71,905	Nanded
683	@	1	93	@	1,475	..	1,475	Biloli
359	1	5	11	28	2,185	..	2,185	Umari

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
नांदेड-बालू									
134	मुवखेड	..	260	1,267	77	381	1,725	690	1,164
135	कन्धार	..	548	904	306	314	1,524	1,066	..
136	हादगांव	..	776	558	64	154	776	700	115
137	धर्माबाव	..	1,122	970	213	246	1,429	899	..
138	देगलूर	..	1,878	2,130	97	120	2,347	1,994	..
139	कुडलवाडी	..	119	249	63	112	424	652	112
140	मुखेड	..	463	287	98	548	933	440	..
141	किनवट	..	971	696	165	238	1,099	1,174	..
142	लोहा	..	62	236	161	155	552	246	..
143	बाघाला
	नांदेड एकूण	..	12,668	31,970	5,883	8,110	45,963	29,055	1,391
जिल्हा उस्मानाबाद									
144	उस्मानाबाद	..	2,764	4,965	939	326	6,230	1,530	2,420
145	तुळजापूर	..	686	2,097	121	202	2,420	2,079	3,973
146	उमरगा	..	1,116	957	114	109	1,180	620	465
147	परांडा	..	209	362	112	92	566	357	6
148	भूम	..	7,026	605	52	277	934	429	..
149	मुकम	..	103	271	69	168	508	967	..
150	नळदुर्ग	..	736	684	48	18	750	417	..
151	काळंब	..	354	1,438	181	33	1,652	893	76
	उस्मानाबाद एकूण	..	13,044	11,379	1,636	1,225	14,240	7,292	6,740
जिल्हा लातूर									
152	लातूर	..	5,312	13,991	1,543	2,502	18,036	6,471	3,318
153	उदगीर	..	2,973	6,049	629	165	6,843	2,993	..
154	अहमदपूर	..	756	905	194	111	1,210	379	..
155	निलंगा	..	318	1,013	350	286	1,649	1,098	163
156	औसा	..	850	795	136	159	1,090	807	..
	लातूर एकूण	..	10,209	22,753	2,852	3,223	28,828	11,748	3,481
जिल्हा बुलढाणा									
157	बुलढाणा	..	1,417	2,342	748	902	3,992	4,208	..
158	खामगाव	..	165	5,258	283	579	6,120	10,633	..
159	मलकापूर	..	112	5,699	2,781	134	8,614	5,832	..
160	शेगाव	..	295	1,556	459	89	2,104	3,957	11
161	जळगांव-जामोद	..	179	661	125	99	885	2,091	4
162	मेहकर	..	568	1,105	434	451	1,990	2,851	..
163	नांदुरा	..	318	1,648	608	177	2,433	3,568	4
164	चिखली	..	368	2,358	662	587	3,607	5,080	..
165	देऊळगांव-राजा	..	666	1,168	183	488	1,839	1,329	2,013
166	लोणार-भुटाऊनशीप	..	63	460	78	86	624	250	3
167	सिदथेड राजा	..	3,766	93,295	77,876	99,796	2,70,967	6,53,980	1,57,000
	बुलढाणा एकूण	..	7,917	1,15,550	84,237	1,03,388	3,03,175	6,93,779	1,59,035
जिल्हा अकोला									
168	अकोला	..	11,457	24,652	9,884	3,437	37,973	30,310	..
169	अकोट	..	957	4,102	480	185	4,767	6,020	..
170	कारंज	..	926	2,762	501	178	3,441	5,878	..
171	वाणिम	..	1,088	3,233	1,767	144	5,144	4,613	..
172	मुंतिजापूर	..	184	1,516	337	444	2,297	4,132	1
173	बाळापूर	..	57	628	311	45	984	3,093	..
174	तेल्हारा	..	1,813	775	243	284	1,302	2,382	..
175	पादूर	..	171	382	115	35	532	2,285	..
176	मंगळपूर	..	131	1,259	457	73	1,789	2,949	81
	अकोला एकूण	..	16,784	39,309	14,095	4,825	58,229	61,662	82
जिल्हा अमरावती									
177	अचलपूर	..	727	5,723	956	267	6,946	10,538	..
178	अंजनगाव सुर्जी	..	413	1,846	430	221	2,497	3,608	..
179	मोर्शी	..	1,095	1,122	363	28	1,513	2,251	..
180	वरुड	..	1,524	1,796	483	446	2,723	3,048	..
181	दर्यापूर	..	422	1,161	391	337	1,889	3,764	82
182	चांदूर रेल्वे	..	43	553	189	188	930	1,613	..
183	चांदूर बाजार	..	118	1,123	209	51	1,383	1,774	..
184	धामणगांव	..	237	1,352	260	467	2,079	2,921	..
185	शेव्हेरजना	..	29	349	163	271	783	1,905	..
186	चिखलदरा	..	396	120	310	71	501	257	226
	अमरावती एकूण	..	5,004	15,145	3,754	2,347	21,246	31,679	308

TABLE No. 33-11 — contd.

(रुपये हजारत/Rs. in thousand)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Nanded—contd.
1,854	..	1	23	..	3,863	..	3,863	Mudkhed
1,066	..	8	132	24	3,302	313	3,615	Kandhar
815	..	7	64	183	2,611	293	2,914	Hadgaon
899	..	67	..	133	3,650	948	4,598	Dharmabad
1,994	2	44	475	394	7,134	1,051	8,185	Deglur
764	..	8	36	..	1,351	..	1,351	Kundalwadi
440	..	19	115	..	1,970	..	1,970	Mukhed
1,174	..	33	227	45	3,549	1,740	5,289	Kinwat
246	..	12	870	..	872	Loha
..	Vaghala
30,446	3	223	4,897	2,599	96,799	11,423	1,08,222	Total Nanded
								District Osmanabad
3,950	8	96	2,308	246	15,802	901	16,703	Osmanabad
5,852	..	65	143	522	9,688	473	10,161	Tuljapur
1,085	25	..	20	1,008	4,484	272	4,756	Omerga
363	6	117	79	113	1,453	..	1,453	Paranda
429	17	7	50	10	8,473	13	8,486	Bhoom
967	..	11	..	28	1,617	..	1,617	Murum
417	..	3	102	183	2,191	..	2,191	Naldurg
969	11	..	340	1,471	4,797	..	4,797	Kallam
14,032	67	299	3,242	3,581	48,505	1,659	50,164	Total Osmanabad
								District Latur
9,789	4,367	17	35,521	2,938	40,459	Latur
2,993	1,193	129	14,131	2,423	16,554	Udgir
379	116	44	2,505	..	2,505	Ahmedpur
1,261	..	45	108	659	4,040	..	4,040	Nilanga
807	133	261	3,141	658	3,799	Ausa
15,229	..	45	5,917	1,110	61,338	6,019	67,357	Total Latur
								District Buldhana
4,208	..	135	367	913	11,032	600	11,632	Buldhana
10,633	10	41	1,617	743	19,329	4,844	24,173	Khamgaon
5,832	37	87	3	73	14,758	..	14,758	Malkapur
3,968	37	104	660	893	8,061	2040	10,101	Shegaon
2,095	..	31	8	6	3,201	277	3,481	Jalgaon-Jamod
2,851	..	29	119	995	6,552	165	6,717	Mehkar
3,572	..	65	15	290	6,693	835	7,528	Nandura
5,080	4	94	120	224	9,497	654	10,151	Chikhali
3,342	13	40	18	96	6,014	688	6,702	Deulgaon-Raja
253	..	15	955	100	1,055	Lonar
8,10,980	2,589	10,88,302	32,900	1,12,102	Sindkhed Raja
8,52,814	101	641	2,927	6,822	11,74,397	43,103	12,17,500	Total Buldhana
								District Akola
30,310	40	870	309	1,544	82,503	41,603	1,24,106	Akola
6,020	..	5	191	105	12,045	1,191	13,236	Akot
5,878	62	35	83	117	10,542	2,935	13,477	Karanja
4,613	5	145	489	..	11,484	3,516	15,000	Washim
4,133	11	2	70	260	6,957	449	7,406	Murtizapur
3,093	..	299	185	177	4,797	44	4,839	Balapur
2,382	3	25	..	53	5,578	575	6,153	Telhara
2,285	..	5	41	..	3,034	247	3,281	Patur
3,030	..	12	301	8	5,271	198	5,469	Mangrulpir
61,744	121	1,398	1,669	2,264	1,42,209	50,758	1,92,967	Total Akola
								District Amravati
10,538	283	235	204	732	19,665	1,696	21,361	Achalpur
3,608	7	62	42	630	7,259	26	7,285	Anjangaon-Surji
2,251	..	60	143	12	-5,074	2,988	7,982	Morshi
3,048	15	35	3	679	8,029	709	8,738	Warud
3,846	1	35	61	362	6,616	677	7,293	Daryapur
1,613	..	29	26	87	2,728	99	2,827	Chandur Rly.
1,774	18	91	166	88	3,638	863	4,501	Chandur Bazar
2,921	..	23	28	2,310	7,598	..	7,598	Dhamangaon
1,905	4	22	48	34	2,825	689	3,514	Shendurjana
483	..	7	42	20	1,449	..	1,449	Chikhaldara
31,987	328	599	763	4,954	64,881	7,667	72,548	Total Amravati

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
जिल्हा यवतमाळ								
187	यवतमाळ	2,812	8,351	3,412	..	11,763	10,994	..
188	वर्णा	796	3,230	821	551	4,602	4,477	..
189	पुसद	984	4,541	2,006	186	6,533	6,442	3,500
190	दारव्हा	879	1,111	387	1	1,499	1,938	..
191	पांढरकवडा	2,358	1,386	448	407	2,241	2,882	..
192	विश्वस	104	2,000	413	342	2,755	5,268	..
193	उमरखेड	761	2,236	459	1,104	3,799	3,989	..
194	घाटंजी	2,007	1,039	152	194	1,385	2,621	..
	यवतमाळ एकूण ..	10,701	23,694	8,098	2,785	34,577	38,611	3,500
जिल्हा वर्धा								
195	वर्धा	98	8,035	3,330	938	12,303	10,046	..
196	हिंगणघाट	783	5,309	788	868	6,965	5,898	1,175
197	आर्वी	23	2,148	468	358	2,974	5,387	..
198	पुळगाव	148	1,638	713	940	3,291	4,303	..
199	देवळी	168	411	86	168	665	1,582	..
200	सिंदी	264	464	103	204	771	1,232	..
	वर्धा एकूण ..	1,484	18,005	5,488	3,476	26,969	28,448	1,175
जिल्हा नागपूर								
201	नामदी	1,033	3,922	1,683	889	6,494	6,700	..
202	उगरेड	523	2,067	432	548	3,097	4,309	465
203	रामटेक	2,550	848	264	69	1,181	2,655	..
204	खापा	21	356	74	81	511	1,502	..
205	कळमेरुवर	968	937	166	17	1,120	2,759	..
206	मोवाड	253	188	71	26	285	1,451	..
207	सावनेर	2,605	1,329	325	227	1,881	2,681	129
208	काटोळ	656	3,132	617	474	4,223	4,641	..
209	नरखेड	443	1,431	313	110	1,854	3,337	..
210	मोहपा	395	196	65	98	359	1,209	..
	नागपूर एकूण ..	8,847	14,406	4,060	2,539	21,605	31,244	594
जिल्हा भंडारा								
211	भंडारा	183	4,487	2,951	845	8,283	6,571	..
212	गोंदिया	81	10,803	1,309	665	12,777	13,883	1,165
213	तुमसर	340	3,106	1,052	35	4,193	4,723	..
214	पवनी	64	776	222	332	1,330	3,915	25
215	त्रिंश्या	27	1,381	266	216	1,863	2,531	..
	भंडारा एकूण ..	695	20,553	5,800	2,093	28,446	31,623	1,190
जिल्हा चंद्रपूर								
216	चंद्रपूर	2,535	17,897	4,127	3,799	25,823	11,828	566
217	वखारपूर	463	4,999	2,244	537	7,780	8,392	13
218	बरीरा	531	3,512	408	639	4,549	4,324	252
219	राजुरा	572	891	305	175	1,371	1,686	1,008
220	मूल	313	626	20	336	982	319	29
	चंद्रपूर एकूण ..	4,414	27,925	7,104	5,486	40,515	26,549	1,868
जिल्हा गडचिरोली								
221	गडचिरोली	1,026	1,347	841	349	2,537	612	..
222	देसाईगंज	2,676	1,609	263	36	1,908	704	..
	गडचिरोली एकूण ..	3,702	2,956	1,104	385	4,445	1,316	..
महानगरपालिका								
223	मुंबई	1,66,765	29,58,363	7,16,747	20,71,911	57,47,021	2,41,330	..
224	ठाणे	1,01,810	3,83,448	54,127	1,376	4,38,951	22,695	..
225	कल्याण	1,17,927	1,41,701	36,948	10,009	1,88,658	6,963	11,565
226	पुणे	886	3,10,534	1,91,169	1,530	5,03,233	77,918	..
227	पिंपरी-चिंचवड ..	5,39,109	3,34,297	27,529	9,703	3,51,529	20,612	..

TABLE No. 33-11—contd.

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousand)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
10,994	18	737	131	32	26,487	7,903	34,390	Dist. Yavatmal
4,477	5	10	313	1,915	12,118	812	12,931	Yavatmal
9,942	10	154	540	4,528	22,691	1,049	23,740	Wani,
1,938	..	9	95	624	5,044	778	5,822	Pusad
2,882	..	27	353	70	7,931	2,364	10,295	Darwha
5,268	..	28	516	88	8,759	1,335	10,094	Pandharkawada
3,989	8	54	157	275	9,043	1,517	10,560	Digras
2,621	..	133	11	76	6,233	781	7,014	Umarkhed
42,111	41	1,152	2,116	7,608	98,306	16,540	1,14,846	Ghatanji
								Yavatmal Total
10,046	..	300	277	596	23,620	8,259	31,879	Dist. Wardha
7,073	..	83	699	347	15,950	2,240	18,190	Wardha
5,387	2	2	230	470	9,088	223	9,311	Hinganghat
4,303	40	35	130	92	8,039	16	8,055	Arvi
1,582	4	196	55	538	3,208	127	3,335	Pulgaon
1,232	6	9	..	22	2,304	95	2,399	Deoli
29,623	52	625	1,391	2,065	62,209	10,960	73,169	Sindi
								Wardha Total
6,700	..	75	718	278	15,298	575	15,873	Dist. Nagpur
4,774	19	70	360	76	8,919	544	9,463	Kamptee
2,655	..	20	338	83	6,827	1,806	8,633	Umred
1,502	5	20	117	222	2,398	87	2,485	Ramtek
2,759	44	40	129	786	5,246	298	5,454	Khapa
1,151	6	26	57	53	2,131	192	2,323	Kalmeshwar
2,810	2	36	183	132	7,649	1,408	9,057	Mowaj
4,641	88	50	540	341	10,539	578	11,117	Savner
3,337	..	24	213	1,000	6,871	285	7,156	Katol
1,209	..	168	75	97	2,303	168	2,471	Narkhed
31,838	164	529	2,730	3,068	68,181	5,851	74,032	Mohpa
								Nagpur Total
6,571	18	2	551	584	16,192	994	17,186	Dist. Bhandara
15,048	145	227	1,196	4,386	33,860	2,349	36,209	Bhandara
4,723	16	119	160	529	10,080	..	10,080	Gondiya
3,940	10	36	174	270	5,824	194	6,018	Tumsar
2,531	5	9	22	284	4,741	120	4,861	Pauni
32,813	194	393	2,103	6,053	70,697	3,657	74,354	Tirora
								Bhandara Total
12,394	2	2	573	5,176	46,505	2,173	48,678	Dist. Chandrapur
8,405	5	122	235	668	17,673	958	18,631	Chandrapur
4,576	..	355	..	198	10,219	458	10,677	Ballarpur
2,694	..	29	48	160	4,874	..	4,874	Warora
348	..	34	..	30	1,707	..	1,707	Rajura
28,417	7	542	856	6,227	80,978	3,589	84,567	Mul
								Chandrapur Total
612	2	8	31	268	4,484	313	4,797	Dist. Gadchiroli
704	31	1,952	7,291	3	7,294	Gadchiroli
1,316	2	8	82	2,220	11,775	316	12,091	Desaiganj
								Gadchiroli Total
2,41,330	6,730	89,619	1,12,700	6,94,293	70,58,493	5,28,656	75,87,149	Municipal Corporations
22,695	..	210	39,181	51,405	6,54,252	1,45,939	8,00,191	Bombay
18,528	..	142	29,418	437	3,55,119	63,878	4,18,988	Thane
77,913	203	2,349	18,748	43,488	6,46,825	41,000	6,87,825	Kalyan
20,612	44	53	2,660	1,52,375	10,66,382	..	10,66,382	Pune
								Pimpri-Chinchwad

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
महानगरपालिका—चालू									
228	नाशिक	59,390	2,47,343	35,923	4,492	2,87,758	30,974	60
229	सोलापूर	53,201	89,602	14,940	29,192	1,33,734	40,931	..
230	कोल्हापूर	10,943	85,145	10,755	6,523	1,02,423	6,217	56,127
231	औरंगाबाद	62,280	72,100	15,000	41,297	1,28,397	4,046	17,767
232	अमरावती	5,274	40,367	10,118	3,625	54,110	35,232	..
233	नागपूर	35,889	2,36,640	27,293	1,11,130	3,75,063	69,462	..
नगरपरिमदाची एकूण बेरीज			3,71,365	9,37,837	2,93,942	2,52,095	14,83,874	14,43,755	2,42,991
महानगरपालिकांची एकूण बेरीज			11,53,479	48,79,540	11,40,549	22,90,788	83,10,877	5,56,380	85,519
महाराष्ट्र राज्य			15,24,844	58,17,377	14,34,491	25,42,883	97,94,751	20,00,135	3,28,510

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 33-11 —*contd.*(रुपये हजारों)
(Rs. in thousand)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
								Municipal Corporations—contd.
31,034	33	2,431	5,726	71,456	4,57,828	84,200	5,42,028	Nashik
49,931	..	1,776	3,603	16,776	2,50,021	16,150	2,66,171	Solapur
62,344	103	378	9,073	102	1,85,371	1,80,650	3,66,021	Kolhapur
21,813	21,435	117	25,633	..	2,59,675	34,656	2,94,331	Aurangabad
35,232	13	612	1,254	2,346	98,841	1,758	1,00,599	Amravati
69,462		4,756	733	16,718	5,02,621	55,024	5,57,645	Nagpur
16,86,746	3,088	17,371	82,946	1,52,563	37,97,953	5,92,640	43,90,593	
6,41,899	28,561	1,02,474	2,48,729	10,49,401	1,15,35,419	11,51,911	1,26,87,330	Total of Municipal Corporations.
23,23,645	31,649	1,19,844	3,31,675	12,01,964	1,53,33,372	17,44,551	1,70,77,923	

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

नगरपरिषदा/महानगरपालिका यांचे खर्च

क्रमांक Serial No.	जिल्हा/ नगरपरिषदा व महानगरपालिका	चालू खर्च/							
		सामान्य प्रशासन व सुलीचा खर्च General admini- stration & Collection charges	सार्वजनिक दिवाबत्ती Public lighting	पाणी- पुरवठा Water supply	गटारे जलनिःसारण व सफाई Drainage, conservancy & sanitation	इस्पितळे, दवाखाने व लस देवणी Hospitals, dispensaries & vaccination	शिक्षण Education	सार्वजनिक बांधकामे	
								इमारती Buildings	रस्ते Roads
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
जिल्हा-ठाणे									
1	जिल्हासनगर ..	59	147	80	185	7	185	7	407
2	भिवंदी-निझामपूर ..	119	35	162	241	107	161	49	69
3	भसई ..	1,128	335	220	1,706	793	280	1,137	2,323
4	जव्हार ..	525	55	370	370	.	676	592	124
5	वहाणू ..	1,145	399	1,332	54	..	50	..	134
6	बिरार ..	1,063	271	1,882	156
7	भाईंदर ..	4,930	1,376	6,229	1,336	..	232	1,106	10,145
	ठाणे एकूण ..	8,969	2,618	10,275	3,892	907	1,740	2,891	13,202
जिल्हा-रायगड									
8	श्रीलिंग ..	1,390	145	758	662	75	304
9	पनवेल ..	3,077	314	4,147	4,128	1,184	54	138	1,698
10	लोपोली ..	2,990	2,860	2,202	2,285	1,797	3,667	1,328	1,461
11	महाड ..	1,028	202	657	573	41	249	1,174	1,790
12	पेण ..	1,042	127	401	70	168	1,837	78	597
13	रोहा ..	966	114	498	618	131	1,100	11	378
14	उरण ..	1,292	416	1,009	1,332	412	30	293	1,436
15	मुळट-जजिरा ..	616	126	149	255	7	41	168	273
16	श्रीवंग ..	430	175	47	283	..	1,190	11	88
17	माथेरान ..	513	114	125	436	238	57	124	167
	रायगड एकूण ..	13,364	4,593	9,993	10,642	3,978	8,225	3,400	8,192
जिल्हा-रत्नागिरी									
18	रत्नागिरी ..	3,059	527	4,481	2,377	465	6,617	705	1,939
19	चिपळूण ..	1,908	402	1,132	131	556	435	82	821
20	भेड ..	829	136	722	488	498	135	91	525
21	राजापूर ..	650	121	252	17	156	48	153	382
	रत्नागिरी एकूण ..	6,446	1,186	6,587	3,013	1,675	7,235	1,031	3,667
जिल्हा-सिंधुदूर्ग									
22	मालवण ..	1,117	306	..	475	428	91	585	482
23	वंगुली ..	837	139	365	459	281	60	419	508
24	सांजोरी ..	1,454	269	135	538	155	107	485	945
	सिंधुदूर्ग एकूण ..	3,408	714	500	1,472	864	258	1,689	1,935
जिल्हा-नाशिक									
25	मालेगाव ..	6,035	1,825	9,951	16,130	10,021	30,244	1,849	2,757
26	मनमाड ..	2,142	221	3,353	3,988	706	597	264	205
27	इगतपुरी ..	435	26	745	335	993	191	222	..
28	नांदेगाव ..	591	92	899	466	147	2,325	..	7
29	सिन्नर ..	1,277	185	1,356	752	379	61	37	145
30	वेवले ..	369	27	1,325	42	545	162	..	225
31	वेवक ..	232	79	217	420	119	..
32	भगूर ..	451	75	201	..	479	73	478	227
33	सटाणा ..	1,759	380	1,578	1,548	..	2,4	117	177
	नाशिक एकूण ..	13,341	2,910	19,425	23,681	13,270	33,877	3,086	3,743

PUBLIC ADMINISTRATION & ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.12

Expenditure of Municipal Councils and Corporations
(1988-89)

(रुपये हजारों में)
(Rs. in thousand)

Current Expenditure		असाधारण खर्च, कर्जों व वाणिज्यिक उद्योगों पर						District/ Municipal Councils and Corporations
Public Works		सार्वजनिक सुरक्षितता	संकीर्ण	एकूण खर्च	Extraordinary expenditure, debts & expenditure of commercial enterprises	अखेरची शिल्लक	एकूण Total	
इतर सार्वजनिक बांधकामे Other public works	एकूण Total	Public Security	Miscellaneous	Total Expenditure (3 To 08 + 12 To 15)		Closing Balance	(15 To 17)	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
318	732	9	51	1,445	..	109	1,564	Dist. Thane
92	210	13	28	1,076	146	208	1,430	Ulhasnagar
696	4,156	134	443	9,195	2,551	2,839	14,085	Bhiwandi-Nizampur
22	738	1	535	3,270	544	2,470	6,284	Vasai
..	134	407	53	3,574	360	1,960	5,894	Jawhar
1,174	1,174	1,120	650	6,361	375	1,918	8,609	Dahanu
4,498	15,749	1,947	1,947	33,746	5,474	10,259	49,479	Virar
6,800	22,893	3,631	3,707	58,632	8,950	19,763	87,345	Bhayandar
								Thane Total
516	895	..	615	4,465	826	1,146	6,437	Dist. Raigad
10	1,846	267	1,006	16,023	5,768	1,342	23,133	Alibag
1,132	3,921	858	1,602	22,152	12,396	21,941	56,489	Panvel
1,405	4,369	86	365	7,570	2,067	844	10,481	Khopoli
237	912	1,039	278	5,874	1,795	4,243	11,912	Mahad
1,489	1,878	26	277	5,608	824	1,248	7,680	Pen
671	2,400	1	976	7,868	1,131	1,296	10,295	Roha
185	626	119	198	2,137	2,721	879	5,737	Uran
24	123	2	721	3,021	329	2,650	6,000	Murud-Janjira
125	416	..	1,248	3,447	..	643	3,790	Shriwardhan
5,794	17,386	2,398	7,286	77,865	27,857	36,232	1,41,954	Matheran
								Raigad Total
618	3,262	96	8,302	29,186	1,977	1,600	32,763	Dist. Ratnagiri
627	1,530	58	2,093	8,245	4,334	4,450	17,029	Ratnagiri
..	616	51	690	4,165	1,038	938	6,141	Chiplun
99	634	96	1,401	3,375	837	482	4,694	Khed
1,344	6,042	301	12,486	44,971	8,186	7,470	60,627	Rajapur
								Ratnagiri Total
85	1,352	10	731	4,560	1,678	1,914	8,152	Dist. Sindhudurg
160	1,087	236	18	3,432	744	648	4,874	Malwan
105	1,535	53	743	4,989	399	1,035	6,423	Vengurla
350	3,974	299	1,542	13,031	2,821	3,597	19,449	Sawantwadi
								Sindhudurg Total
4,439	9,045	611	16,522	1,00,384	10,392	10,154	1,20,930	Dist. Nashik
230	699	161	262	12,129	10,208	150	22,487	Malegaon
398	620	..	619	3,964	690	710	5,364	Mannad
46	53	..	451	5,024	..	444	5,468	Igatpuri
63	245	16	1,642	5,913	..	568	6,481	Nandgaon
..	225	45	2,896	5,636	826	807	7,269	Sinnar
126	245	33	624	1,900	..	612	2,512	Yeola
78	783	..	211	2,273	781	429	3,433	Trimbak
307	601	189	53	6,132	845	630	7,607	Bhagur
5,687	12,516	1,055	21,280	1,43,355	23,742	14,504	1,81,601	Satana
								Nashik Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
जिल्हा-धुळे									
34	धुळे	4,526	1,295	6,317	11,897	3,099	2,504	2,929	712
35	नवुरवार	1,181	447	1,677	93	1,440	7,180	33	710
36	शिरपूर-वरवडे	1,566	388	1,473	2,053	336	1,442	3,934	2,063
37	तळोदा	697	90	82	695	117	158	532	232
38	शहादा	1,927	130	971	1,190	629	168	..	238
39	कोंडाहचा-वरवडे	1,713	143	560	1,063	295	2,227	629	108
40	नवापूर	508	100	255	847	..	76
	धुळे एकूण	12,118	2,593	11,335	17,838	5,916	13,755	8057	4,063
जिल्हा-जळगाव									
41	जळगाव	10,892	2,613	12,802	8,778	3,420	14,990	5,975	9,811
42	भुसावळ	7,903	901	4,290	3,474	1,339	13,406	671	654
43	अमळनेर	3,848	459	3,106	5,857	1,653	6,519	253	795
44	चाळीसगाव	3,546	341	1,891	3,059	1,465	6,585	282	637
45	चोपडा	2,079	248	1,281	1,798	287	311	..	421
46	पाचोरा	811	337	1,061	2,041	448	..	170	243
47	फेजपूर	813	152	556	897	193	674	97	190
48	यावळ	725	131	542	353	729	459	154	..
49	रावेर	1,235	192	518	917	400	89	25	300
50	सावदा	849	99	567	833	480	1,924	419	317
51	पारोळा	1,256	182	1,168	915	216	162	19	252
52	धरणगाव	1,347	162	809	1,018	147	346	5	71
53	एरंडोळ	909	127	54	..	228	51
	जळगाव एकूण	36,213	5,949	28,645	29,941	11,005	45,516	8,070	13,691
जिल्हा-अहमदनगर									
54	अहमदनगर	19,419	3,025	10,359	10,818	13,618	2,850	2,546	1,347
55	श्रीरामपूर	2,260	763	1,434	4,371	883	114	488	176
56	संगमनेर	728	548	1,644	2,004	1,134	4,144
57	कोपरगाव	5,983	463	1,203	2,032	667	580	..	60
58	देवळाली-प्रवरा	371	124	806	203	201	57
59	राहुरी	1,575	229	559	1,237	892	2,765	516	154
60	पाथर्डी	260	115	292	743	..	27
61	रहूजा पिरळस	152	..	58	107	8
	अहमदनगर एकूण	30,748	5,267	16,360	21,615	17,194	10,480	3,751	1,802
जिल्हा-पुणे									
62	बारामती	2,859	565	939	1,415	824	180
63	लोगावळा	3,235	318	1,765	2,062	1,320	4,084	179	128
64	सामंड	846	229	605	387	90	1,527
65	जंजुगी	215	36	276	215
66	इंदापूर	692	115	370	213
67	सिऊर	956	123	511	596	191	150	485	1,254
68	आळंदी	1,175	83	225	32	93	737	24	53
69	जुन्नर	997	164	434	506	467	1,993	90	33
70	भोर	869	29	749	587	189	..	18	107
71	बोड	1,626	186	457	907	13	47	298	41
72	तळेगाव-दामाडे	1,201	620	2,175	518	190	50	59	869
	पुणे एकूण	14,671	2,468	8,506	7,498	3,377	8,768	1,153	2,485
जिल्हा-सातारा									
73	सातारा	6,658	793	2,840	7,506	648	9,414	634	1,589
74	कराड	2,226	530	2,968	2,802	2,549	3,921	135	810
75	फलटण	2,439	400	1,549	2,515	20	49	631	1,138
76	रहमतपूर	398	60	270	147	55	148
77	म्हमबड	566	98	247	380	79	154	266	330
78	बार्ड	1,291	206	643	999	193	60	757	136
79	पांचगणी	575	259	4	81	148	876	330	324
80	महाबळेश्वर	923	332	126	706	124	223	2,899	749
	सातारा एकूण	15,126	2,678	8,547	15,136	3,816	14,697	5,652	5,224
जिल्हा-सांगली									
81	सांगली	7,676	836	12,018	2,805	19,788	16,144	920	4,369
82	भिरज	2,570	787	7	4,102	593	9,067	24	3,637
83	उस्मानपूर	373	275	1,548	223	132	..	437	1,093
84	नामगाव	1,238	226	1,726	610	24	3,048	19	205
85	आष्टी	561	210	651	384	46	15	36	259
86	विठ्ठल	1,023	208	1,248	913	..	2,973	394	1,262
	सांगली एकूण	13,446	2,562	17,196	9,337	11,583	31,247	1,830	10,825

TABLE No. 33-12— *contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
8,388	12,029	536	5,356	47,559	24,222	7,128	78,909	Dist. Dhule
833	1,576	3,762	6,142	23,498	3,352	2,672	29,522	Dhule
1,255	7,252	348	1,028	15,886	3,339	5,299	24,524	Nandurbar
535	1,299	106	74	3,388	1,142	697	5,157	Shirpur-Warvade
2,853	3,091	153	778	9,037	3,024	2,795	14,856	Taloda
478	1,215	125	469	7,810	3,509	663	11,982	Shahada
457	457	30	115	2,388	2,000	811	5,199	Dondaich-Warvade
14,799	26,919	5,060	13,962	1,09,496	40,588	20,065	1,70,149	Nawapur
								Dhule Total
								Dist. Jalgaon
41,198	56,984	843	10,307	1,21,620	41,240	1,601	1,64,470	Jalgaon
1,416	2,741	1,307	4,869	40,230	11,589	3,528	55,347	Bhusaval
1,233	2,281	152	917	24,792	11,543	252	36,587	Amalner
1,276	2,195	114	1,122	23,323	2,316	1,401	24,040	Chalisgaon
..	421	163	2,822	9,410	..	983	10,398	Chopda
132	545	161	3,042	8,446	952	1,522	10,920	Pachora
13	300	38	260	3,883	408	117	4,408	Faizpur
..	154	263	1,041	4,397	281	266	4,944	Yawal
100	425	10	285	4,071	1,698	611	6,380	Raver
55	791	22	468	6,033	1,332	388	7,753	Savada
16	287	182	141	4,509	774	1,341	6,624	Parola
30	106	69	73	4,078	297	469	4,844	Dharangaon
232	232	..	1,182	2,783	22	1,250	4,055	Erandol
45,701	67,462	3,324	26,529	2,54,584	72,452	13,734	3,40,770	Jalgaon Total
								Dist. Ahmednagar
1,070	4,963	335	2,680	68,067	23,560	15,593	1,05,020	Ahmednagar
623	1,287	218	6,744	18,074	5,492	812	24,378	Shrirampur
2,296	2,296	140	4,199	16,837	1,933	453	19,223	Sangamner
460	520	364	514	12,381	5,298	1,130	18,809	Kopergaon
..	258	..	740	2,502	792	2,042	5,336	Deolali-Pravara
435	1,105	60	782	9,254	218	257	9,729	Rahuri
226	226	441	574	2,678	..	842	3,520	Pathardi
..	8	37	40	402	16	718	1,136	Rajapur
5,110	10,663	1,595	16,273	1,30,195	37,109	19,847	1,87,151	Pimples
								Ahmednagar Total
								Dist. Pune
5,117	5,117	272	3,450	15,621	8,821	545	24,987	Baramati
365	672	323	1,543	15,322	7,775	8,594	31,691	Lonavala
1,437	1,437	82	2,681	7,884	139	1,998	10,021	Saswad
453	453	..	314	1,569	..	38	1,607	Jejuri
107	107	..	410	1,907	185	1,578	3,670	Indapur
190	1,929	49	208	4,713	178	2,946	7,837	Sirur
435	512	312	611	3,780	233	520	4,533	Alandi
406	529	5,090	1,463	1,702	8,255	Junnar
161	286	40	21	2,770	1,810	538	5,118	Bhor
151	490	470	129	4,325	721	3,015	8,061	Daund
618	1,546	..	308	6,608	8,595	3,711	18,914	Talegaon-Dabhade
9,440	13,078	1,548	9,675	69,589	29,920	25,185	1,21,694	Pune Total
								Dist. Satara
2,633	4,856	240	1,091	34,046	11,622	1,914	47,582	Satara
1,993	2,938	488	2,484	20,906	5,350	1,879	28,135	Karad
802	2,571	8	388	9,989	9,429	4,816	24,234	Phaltan
72	220	..	79	1,229	218	388	1,835	Rahimatpur
251	847	223	56	2,650	841	1,190	4,681	Mhaswad
93	986	242	805	5,425	3,622	22,11	11,258	Wai
219	873	699	729	4,244	547	2,882	7,673	Punchagani
..	3,643	142	3,188	9,412	1,853	6,259	17,517	Mahabaleshwar
6,063	16,939	2,042	8,820	87,901	33,482	21,532	1,42,915	Satara Total
								Dist. Sangli
11,845	17,134	969	9,148	77,518	37,097	37,086	1,51,701	Sangli
2,294	5,955	357	5,938	29,376	5,979	2,046	37,401	Miraj
2,018	3,548	..	1,255	7,359	1,449	1,506	10,312	Isampur
529	753	32	405	8,062	397	69	8,528	Tasgaon
73	368	..	95	2,350	213	707	3,270	Ashra
274	1,930	147	282	8,824	2,152	1,841	12,817	Vita
17,033	29,688	1,505	17,223	1,33,489	47,287	43,253	2,24,029	Sangli Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
जिल्हा सोलापूर									
87	बारणी ..	3,334	550	5,498	3,201	932	6,122	1,118	1,648
88	पंढरूर ..	4,780	713	2,869	5,048	1,636	7,224	399	3,108
89	करमाळा ..	872	133	161	874	157	50	162	233
90	मांगोला ..	917	209	403	746	134	3	587	333
91	भक्कलकोट ..	1,079	212	145	1,139	450	3,830	577	464
92	मंगळवेढा ..	723	180	547	1,135	1	32	8	36
93	मंदगो ..	297	68	310	290	..	45	..	103
94	दुधनी ..	398	50	154	341	60	61
95	कुडुवाडी ..	1,076	64	513	552	113	2,056
	सोलापूर एकूण	13,476	2,179	10,507	13,324	3,483	19,423	2,851	5,925
जिल्हा कोल्हापूर									
96	इचलकरंजी ..	6,341	1,841	7,419	11,888	11,749	20,273	6,434	3,953
97	जयमिंगपूर ..	1,302	326	1,649	1,084	240	3,676	103	278
98	मलकापूर ..	487	31	102	322	..	2	2	225
99	मुगळ ..	560	56	469	315	..	82
100	वडगाव ..	932	88	833	521	342	130	88	98
101	गडहिंग्लज ..	1,169	246	671	1,294	63	2,597	193	877
102	कुण्डवाड ..	666	145	23	1,018	60	..	43	91
103	कागळ ..	741	128	601	666	10	21	110	529
104	पन्हाळा ..	375	28	11	78	..	73	161	18
	कोल्हापूर एकूण	12,573	2,899	11,783	17,186	12,464	26,854	7,134	6,069
जिल्हा औरंगाबाद									
105	पैठण ..	367	155	491	887	..	65	415	322
106	कन्नड ..	777	141	370	616	..	178	461	229
107	वजापूर ..	1,324	292	1,192	773	42	91	305	211
108	खुलवाबाद ..	375	55	7	217	..	12	10	85
109	गंगापूर ..	626	123	360	582	5	29	9	298
	औरंगाबाद एकूण	3,469	766	2,465	3,075	47	375	1,200	1,145
जिल्हा जालना									
110	जालना ..	8,739	1,735	4,745	5,032	671	3,560
111	अंबड ..	933	74	131	899	..	35
112	भोकरदन ..	531	167	218	463	..	41
113	परतूर ..	307	38	267	316	..	2
	जालना एकूण	10,510	2,014	5,361	6,710	671	3,638
जिल्हा परभणी									
114	परभणी ..	3,399	1,343	3,918	3,890	1,656	342	888	1,843
115	हिंगोली ..	1,867	632	1,645	2,098	26	122	298	624
116	मानवत ..	1,650	99	1,030	822	31	64	..	364
117	बसमतनगर ..	1,586	94	1,041	779	5	12	200	216
118	सोनपेठ ..	423	84	103	138	290	160
119	सेल ..	1,119	257	893	1,011	33	193	190	357
120	पुणी ..	794	86	601	735	3	213	33	600
121	जिन्नूर ..	937	83	342	948	..	89	81	82
122	गंगासिंह ..	1,189	187	549	848	96	104	69	461
123	पाथरी ..	500	61	181	416	8	41	..	240
124	कळमनरी ..	1,197	107	355	167	..	95	35	350
	परभणी एकूण	14,721	3,033	10,658	11,852	1,858	1,275	2,084	5,297
जिल्हा बीड									
125	बीड ..	2,893	453	2,388	4,274	444	63	1,584	1,115
126	आंबेजोगाई ..	1,140	186	1,064	888	90	104	380	592
127	परळी-वैजनाथ ..	2,189	561	2,156	2,188	38	280	800	1,280
128	माजलगाव ..	991	249	674	585	77	113	145	300
129	मेवराई ..	1,044	120	361	633	..	99	..	320
130	धातूर ..	477	99	181	147	..	8	99	267
	बीड एकूण	8,734	1,668	6,824	8,715	649	667	3,008	3,874

TABLE No. 33.12—contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
								Dist. Solapur
2,551	5,317	252	1,874	26,990	3,130	9,151	39,271	Barshi
3,670	7,177	129	998	30,574	10,884	3,402	44,860	Pandharpur
300	695	160	844	3,946	2,506	814	7,266	Karmala
164	1,084	43	626	4,162	1,053	751	5,966	Sangola
1,427	2,468	..	2,035	11,358	1,720	4,376	17,454	Akkalkot
18	62	..	245	2,923	3,751	1,098	7,772	Mangalwedha
66	169	..	176	1,355	..	129	1,484	Maindargi
11	11	..	14	1,089	210	241	1,540	Dudhani
226	226	..	1,101	5,701	984	860	6,996	Karduwadi
8,433	17,209	584	7,913	88,098	23,689	20,822	1,32,609	Solapur Total
								Dist. Kolhapur
3,206	13,593	861	13,684	87,649	39,583	50,043	1,77,275	Ichalkaranji
124	505	379	1,156	10,317	710	899	11,926	Jaysingpur
..	227	..	429	1,600	..	367	1,967	Malkapur
97	97	..	255	1,834	..	214	2,048	Murgud
92	278	117	240	3,481	862	567	4,910	Vadgaon
139	1,209	133	1,077	8,459	2,357	5,340	16,156	Gadhingalaj
145	279	64	399	2,859	..	1,700	4,559	Kurundwad
46	685	94	892	3,838	541	751	5,130	Kagal
76	255	..	287	1,117	478	402	1,997	Panhala
3,925	17,128	1,648	18,619	1,21,154	44,531	60,283	2,25,968	Kolhapur Total
								Dist. Aurangabad
128	865	60	853	3,743	31	1,138	4,912	Palthan
200	890	..	625	3,597	..	1,217	4,814	Kannad
259	775	1	587	5,122	1,451	1,547	8,120	Vaijapur
153	248	..	74	988	82	469	1,539	Khuldabad
131	438	..	232	2,395	416	861	3,672	Gangapur
871	3,216	61	2,371	15,845	1,980	5,232	23,057	Aurangabad Total
								Dist. Jalna
..	4,448	1,284	2,123	32,337	8,674	12,253	53,264	Jalna
..	208	..	635	2,915	795	19	3,729	Ambad
..	119	12	25	1,576	234	1,070	2,880	Bhokardan
..	364	..	330	1,624	..	461	2,085	Partur
..	5,139	1,296	3,113	38,452	9,703	13,803	61,958	Jalna Total
								Dist. Parbhani
2,540	5,271	242	2,526	22,587	1,597	241	24,425	Parbhani
299	1,221	1	1,181	8,793	780	1,891	11,464	Hingoli
380	744	..	127	4,567	495	6	5,068	Manwat
206	622	..	152	4,291	145	319	4,755	Basmatnagar
184	634	..	300	1,682	..	340	2,022	Sonpeth
109	656	..	659	4,821	1,177	390	6,388	Sailu
590	1,223	86	233	3,974	..	561	4,535	Purna
..	163	..	312	2,934	437	713	4,084	Jintur
24	554	..	2	3,529	313	347	4,189	Gangakhed
1,222	1,462	..	2	2,671	..	148	2,819	Pathri
105	490	..	119	2,530	..	402	2,932	Kalamnuri
5,659	13,040	329	5,613	62,379	4,944	5,358	72,681	Parbhani Total
								Dist. Beed
489	3,188	369	101	14,173	2,455	1,471	18,099	Beed
17	989	51	261	4,773	642	1,823	7,238	Ambejogai
102	2,182	..	2,155	11,749	705	1,673	14,128	Parli-Vaijnath
13	458	89	103	3,339	79	568	3,986	Majlgaon
376	696	..	133	3,086	1,338	1,865	6,289	Georai
..	366	..	227	1,505	..	574	2,079	Dharur
977	7,879	509	2,980	38,625	5,220	7,974	51,819	Beed Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
जिल्हा नांदेड									
131	नांदेड	10,284	2,188	6,966	3,420	6,361	2,194	2,385	4,798
132	विलोली	265	17	119	116	14	226	..	43
133	उमनी	328	31	159	260	4	107
134	मुदसेड	678	220	308	500	..	118
135	कव्धार	901	110	566	628	9	88	21	269
136	हादगाव	527	70	356	267	..	36	2	213
137	धमनाद	778	116	705	754	..	73	54	227
138	देगलूर	1,483	86	589	1,166	..	375	9	432
139	कुन्डलवाडी	476	44	104	172	..	5
140	मुखेड	301	52	266	280	..	33
141	किनवट	897	64	316	565	1	28	2	53
142	लोहा	218	46	112	208	..	22
143	वाघाला
	नांदेड एकूण	17,136	3,044	10,566	8,336	6,386	3,195	2,477	6,142
जिल्हा उस्मानाबाद									
144	उस्मानाबाद	1,346	489	3,607	1,649	187	2,637	..	549
145	तुळजापूर	842	206	499	608	312	1,042	297	93
146	उमरगा	647	224	444	716	..	111
147	परांडा	416	31	214	88	..	13	19	35
148	भूम	6,064	58	235	251	11	96	..	46
149	मुस्म	269	38	156	192	149	95
150	नळदुर्ग	412	77	181	204	599
151	कळंब	1,078	29	713	846	131	74
	उस्मानाबाद एकूण	11,074	1,152	6,049	4,554	641	3,973	465	1,417
जिल्हा सातूर									
152	सातूर	4,838	1,556	5,049	6,642	1,948	2,754
153	उदगीर	2,465	370	1,560	2,829	..	353	112	1,303
154	अहमदपूर	696	453	568
155	निलंगा	571	116	450	457	78	1,739
156	ओसा	596	112	423	327	7	5	134	128
	सातूर एकूण	9,166	2,154	7,482	10,708	1,955	3,112	324	3,238
जिल्हा बुलढाणा									
157	बुलढाणा	1,785	374	1,282	1,320	811	1,831	371	523
158	श्यामगाव	2,728	446	1,174	3,547	441	3,233	466	645
159	मलकापूर	2,698	467	1,454	5,847	362	2,141	26	217
160	शेगाव	2,130	166	1,021	1,211	230	2,162	134	280
161	जळगाव-जामोद	570	43	..	421	85	1,393	111	197
162	मेहकर	1,226	133	698	1,075	350	1,754	54	109
163	नांदुरा	1,590	185	295	1,464	23	1,807	63	207
164	चिखली	2,535	186	650	970	302	1,628	317	..
165	देऊळगाव राजा	1,293	193	273	629	140	1,344	195	145
166	लोणार न्यूटाऊनशीव	65	21	25	65	11
167	सिंदखेड राजा	3,12,946	47,757	1,04,475	67,934
	बुलढाणा एकूण	3,29,566	49,971	1,11,347	16,552	2,744	17,293	1,737	70,268
जिल्हा अकोला									
168	अकोला	14,806	2,307	5,822	16,056	1,675	12,812	3,549	2,990
169	आकोट	2,854	303	409	2,848	303	2,179	35	428
170	कारंजा	2,412	187	343	2,641	242	2,714	180	534
171	वास्मिम	1,120	263	1,134	1,639	297	2,236	21	461
172	भूतिजापूर	1,584	124	954	1,468	190	1,890	1	195
173	दाढापूर	958	242	529	495	212	1,242	15	263
174	तेल्हारा	1,127	102	136	553	107	730	271	254
175	पातूर	583	57	125	208	65	645	640	..
176	मंगळपूर	1,357	131	414	1,048	142	1,556	..	119
	अकोला एकूण	26,801	3,716	9,866	26,956	3,233	26,804	4,712	5,244
जिल्हा अमरावती									
177	अमरावती	5,101	744	547	3,032	872	4,587	874	181
178	अंजनगाव-मुर्जी	1,158	106	119	1,292	153	1,968	1	340
179	मांशी	958	107	105	705	142	1,278	102	58
180	बळद	1,595	181	491	1,194	42	1,567	362	238
181	वधापूर	1,245	120	492	913	127	1,574	449	184
182	बदूर रेल्वे	819	156	202	432	112	599	..	52
183	बादूर बाजार	971	57	15	541	256	1,275	12	65
184	धामणगाव	1,716	88	506	666	295	1,331	14	175
185	बादरजना	518	113	379	331	35	1,301	..	105
186	चिखलदरा	283	88	28	65	..	7	17	179
	अमरावती एकूण	14,364	1,760	2,884	9,171	2,034	15,487	1,831	1,577

TABLE No. 33.12—contd.

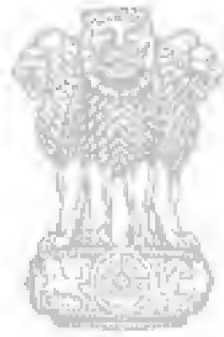
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
2,683	9,866	383	15,548	57,210	11,086	3,589	71,905	Dist. Nanded
116	150	216	111	1,311	..	131	1,475	Nanded
12	123	901	..	1,284	2,185	Billoli
1,657	1,657	..	162	3,643	6	214	3,963	Umari
67	357	..	73	2,732	299	584	3,615	Mudkhed
63	278	..	3	1,537	293	1,084	2,914	Kandhar
216	497	..	241	3,161	681	756	4,593	Hadgaon
180	621	..	317	4,637	799	2,749	8,185	Dattanabad
176	176	..	135	1,312	1	238	1,351	Degloor
8	8	24	88	1,052	9	900	1,970	Kundalwadi
..	15	..	449	2,375	861	2,053	5,289	Mukhed
16	16	..	32	654	..	218	872	Kinwat
..	Loha
5,194	13,813	623	17,279	80,378	14,035	13,809	1,08,222	Waghala
								Total Nanded
								Dist. Osmanabad
1,213	1,762	195	1,022	12,891	622	3,187	16,703	Osmanabad
4,089	4,479	182	277	8,447	640	1,074	19,161	Tuljapur
1,187	1,187	..	14	3,343	116	1,297	4,756	Omerga
47	95	..	447	1,335	..	148	1,453	Paranda
37	83	..	109	6,907	19	1,560	8,486	Bhorin
..	244	..	214	1,313	..	504	1,617	Murum
58	657	..	117	1,648	..	543	2,191	Naldurg
140	140	..	143	3,154	1,140	503	4,797	Kalambe
6,766	3,643	377	2,343	38,811	2,537	8,816	50,154	Total Osmanabad
								Dist. Latur
2,279	2,279	394	4,385	29,845	5,933	4,681	40,450	Latur
854	2,269	..	1,432	11,278	2,504	2,712	15,544	Udgir
187	755	80	..	1,984	..	521	2,505	Ahmednagar
..	1,317	..	466	3,377	..	563	4,040	Nilanga
238	500	..	413	2,383	549	867	3,799	Ausa
3,558	7,120	474	6,696	48,867	8,986	9,504	67,357	Total Latur
								Dist. Buldhana
211	1,105	507	52	9,067	978	1,587	11,632	Buldhana
1,523	2,634	658	4,319	19,130	4,432	561	24,173	Khangaoon
305	548	..	196	13,713	14	1,031	14,758	Malkapur
104	518	..	678	8,116	1,933	52	10,101	Shegaon
278	586	..	151	3,252	50	179	3,481	Jalgaon-Jamori
279	382	..	964	6,582	24	111	6,717	Mehkar
208	478	89	98	6,029	784	715	7,528	Nandura
295	612	175	2,135	9,193	576	382	10,151	Chikhali
32	372	331	100	4,645	1,046	1,011	6,702	Deulgaon-Raja
13	24	200	..	855	1,055	Lonar
1,21,848	1,89,782	72,918	..	7,27,878	47,263	3,46,061	11,21,202	Sindkhed Raja
1,25,036	1,97,041	74,648	8,693	8,07,855	57,100	3,52,545	12,17,500	Total Buldhana
								Dist. Akola
4,921	11,460	901	5,204	71,043	40,385	12,678	1,24,106	Akola
535	998	82	1,364	11,310	1,275	621	13,236	Akot
1,145	859	20	49	9,467	2,719	1,291	13,477	Karanja
310	792	..	3,932	11,413	890	2,697	15,000	Washim
30	226	..	299	6,735	454	217	7,406	Murtizapur
41	319	..	329	4,326	336	177	4,839	Balapur
342	867	..	16	3,638	767	1,748	6,153	Telhara
386	1,026	..	5	2,714	371	196	3,281	Patur
46	165	..	68	4,831	89	499	5,469	Mingraipir
6,756	16,712	1,003	11,266	1,25,557	47,286	20,124	1,92,267	Total Akola
								Dist. Amravati
1,251	2,306	744	572	18,505	1,121	1,735	21,361	Achalpur
1,162	1,503	..	555	6,854	144	287	7,285	Ajangaon-Surya
53	213	..	64	3,572	3,308	1,102	7,982	Morshi
146	746	17	565	6,398	693	1,647	8,738	Warud
831	1,464	101	430	6,466	293	534	7,293	Daryapur
..	52	38	102	2,512	102	213	2,827	Chondur Rly.
45	122	217	74	3,528	748	225	4,501	Chandur Bazar
187	376	..	2,504	7,482	..	116	7,538	Dhamangaon
53	158	40	36	2,911	480	123	3,514	Shendurjana
91	287	111	318	1,187	..	262	1,449	Chikhaldara
3,819	7,227	1,268	5,220	59,415	6,889	6,244	72,548	Total Amravati

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
जिल्हा वसतमाळ									
187	वसतमाळ ..	4,463	836	1,279	7,074	105	6,258	130	1,437
188	वणी ..	1,275	218	1,467	2,085	295	1,665	965	739
189	पुसद ..	1,731	286	1,832	1,805	515	3,013	8,122	..
190	दारुहा ..	1,485	83	245	51	173	1,099
191	पट्टरवाडा ..	800	95	490	927	136	1,056	190	241
192	दिग्रस ..	1,599	317	415	1,320	566	2,175	889	132
193	उमरखेड ..	1,432	165	1,211	1,659	998	2,204	315	102
194	घाटंजी ..	921	48	234	449	96	1,033	..	192
	वसतमाळ एकूण ..	13,709	2,048	7,173	15,370	2,884	18,503	10,611	2,843
जिल्हा वर्धा									
195	वर्धा ..	4,925	900	3,077	5,698	70	4,236	830	1,757
196	हिंगणघाट ..	1,809	437	1,813	2,430	433	3,763	71	298
197	भार्गी ..	1,654	203	746	1,579	396	2,161	136	129
198	पुलगाव ..	2,045	88	1,264	1,783	260	1,441	28	108
199	चिंचवड ..	792	91	108	297	140	608	5	245
200	सिन्दी ..	691	87	179	248	109	899	70	33
	वर्धा एकूण ..	11,966	1,806	7,187	12,035	1,416	13,108	1,140	2,570
जिल्हा नागपूर									
201	कामठी ..	3,291	281	1,664	..	592	3,593
202	उमरेड ..	1,970	482	422	1,086	365	1,940	94	361
203	रामटेक ..	733	147	59	..	973	1,319	..	230
204	खापा ..	602	56	123	4	550	583	..	28
205	कळमेश्वर ..	1,042	21	444	639	1	1,213	170	726
206	मोवाड ..	397	49	38	207	109	752	207	242
207	साबनेर ..	1,050	303	505	549	24	1,537	118	203
208	कांज ..	1,432	227	893	225	355	2,723	..	316
209	नरखेड ..	964	130	165	93	832	2,295
210	मोहपा ..	519	55	122	293	135	430	..	84
	नागपूर एकूण ..	12,000	1,751	4,435	3,096	3,936	16,385	589	2,190
जिल्हा पंढरा									
211	भंडारा ..	3,133	742	..	3,351	..	3,175	25	225
212	गोखिना ..	6,085	849	1,605	6,145	907	6,901	1,221	895
213	तुमसर ..	2,420	265	502	2,390	..	3,423	5	163
214	पत्रनी ..	1,600	94	181	367	26	2,583	34	123
215	तिरोरा ..	1,678	207	165	655	31	1,227	359	152
	पंढरा एकूण ..	14,916	2,157	2,453	12,906	964	17,309	1,644	1,558
जिल्हा चंद्रपूर									
216	चंद्रपूर ..	4,611	788	2,817	7,432	742	6,971	197	3,616
217	बल्लारपूर ..	4,447	413	1,359	4,205	148	3,455	71	191
218	बरोरा ..	2,248	329	952	1,258	247	1,615	698	543
219	राजुरा ..	1,520	48	403	571	..	1,070	134	176
220	मूल ..	177	62	77	259	68	94
	चंद्रपूर एकूण ..	13,003	1,640	5,608	13,725	1,137	13,111	1,168	4,620
जिल्हा गडचिरोली									
221	गडचिरोली ..	643	177	547	712	2	5	61	177
222	देसाईगंज ..	853	179	312	404	27	43	10	73
	गडचिरोली एकूण ..	1,496	356	859	1,116	29	48	71	250
महानगरपालिका									
223	मुंबई ..	2,79,801	1,98,829	10,87,233	14,24,578	8,49,892	10,63,647	39,453	3,22,306
224	ठाणे ..	36,514	23,261	68,247	77,837	37,475	60,592	46,312	2,28,062
225	कल्याण ..	55,304	9,954	47,347	27,217	11,696	13,892	43,097	..
226	पुणे ..	55,334	16,091	64,197	23,677	1,09,428	98,669
227	पिंपरी-चिंचवड ..	21,080	59,962	1,42,534	63,808	50,242	53,010	3,090	35,796
228	नाशिक ..	27,853	14,206	46,894	24,680	12,548	22,681	13,482	23,472
229	सोलापूर ..	15,685	6,077	27,808	28,979	13,411	49,023	27,217	..
230	कोल्हापूर ..	16,134	3,609	2,868	21,034	11,664	98,054
231	औरंगाबाद ..	28,062	15,478	57,249	30,239	2,275	14,475	88,147	..
232	अमरावती ..	20,593	3,612	3,266	16,543	4,154	18,228	272	2,810
233	नागपूर ..	89,437	16,561	84,710	65,163	17,189	58,308	7,916	29,309
	नगरपालिकांची एकूण बेरोज ..	7,06,530	1,17,552	3,60,978	3,39,152	1,20,116	3,75,558	83,656	1,93,056
	महानगरपालिकांची एकूण बेरोज ..	6,45,799	3,67,554	16,32,349	18,03,755	11,19,974	15,50,553	2,68,988	4,41,755
	महाराष्ट्र राज्य ..	13,52,329	4,85,306	19,93,327	21,42,907	12,40,090	19,26,111	3,52,644	6,34,811

TABLE No. 33-12—contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
318	1,885	490	49	22,439	9,758	2,193	34,390	Dist. Yavatmal
642	2,346	1	1,067	10,419	1,405	1,107	12,931	Yavatmal
..	8,122	..	1,280	18,584	1,049	4,107	23,740	Wani
94	94	748	185	4,163	693	966	5,822	Pusad
498	929	..	160	4,593	2,306	3,396	10,295	Darwha
115	1,136	..	412	7,940	1,260	894	10,034	Pandharkawada
88	505	..	485	8,659	1,729	172	10,560	Digras
98	290	..	341	3,415	754	2,845	7,014	Umerkhed
1,853	15,307	1,239	3,979	80,212	18,954	15,680	1,14,846	Ghatanji
								Total Yavatmal
962	3,549	213	1,266	23,934	6,320	1,625	31,879	Dist. Wardha
498	867	..	2,106	13,708	2,831	1,651	18,190	Wardha
302	567	..	1,603	8,909	..	402	9,311	Hinganghat
73	209	82	497	7,677	352	26	8,055	Arvi
163	413	..	147	2,596	310	429	3,335	Pulgaon
..	103	..	7	2,323	67	9	2,399	Deoli
1,998	5,708	295	5,626	59,147	9,880	4,142	73,169	Sindi
								Total Wardha
1,910	1,910	3,451	21	14,803	382	688	15,813	Dist. Nagpur
483	938	172	572	7,947	796	720	9,463	Kamptee
584	814	16	1,620	5,681	1,202	1,750	8,633	Umner
52	80	..	294	2,292	133	60	2,485	Ramtek
..	896	..	181	4,437	114	903	5,454	Khapa
11	460	18	33	2,063	243	17	2,323	Kalmeshwar
490	811	410	389	5,576	1,194	2,285	9,057	Mowar
1,001	1,317	1,186	957	9,315	1,174	628	11,117	Saoner
295	295	333	1,215	6,322	103	731	7,156	Katol
139	223	..	127	1,904	108	459	2,471	Narkhed
4,965	7,744	5,586	5,409	60,342	5,449	8,241	74,032	Mobpa
								Total Nagpur
289	539	195	4,559	15,694	1,415	77	17,186	Dist. Bhandara
1,820	3,936	1,404	4,295	32,035	4,085	89	36,209	Bhandara
405	573	..	456	10,029	..	51	10,080	Gondiya
185	342	63	70	5,326	668	24	6,018	Tumsar
190	701	..	127	4,791	43	27	4,861	Pauni
2,889	6,091	1,662	9,417	67,875	6,211	268	74,354	Tirora
								Total Bhandara
7,506	11,319	885	10,882	46,447	428	1,803	48,678	Dist. Chandrapur
1,743	2,005	684	335	17,051	207	1,373	18,631	Chandrapur
1,226	2,467	..	750	9,866	416	395	10,677	Ballarpur
408	718	9	151	4,490	..	384	4,874	Warora
45	207	1	406	1,189	32	486	1,707	Rajura
10,928	16,716	1,579	12,524	79,043	1,083	4,441	84,567	Mul
								Total Chandrapur
167	405	20	374	2,885	538	1,374	4,797	Dist. Gadchiroli
305	388	..	2,440	4,646	59	2,589	7,294	Gadchiroli
472	793	20	2,814	7,531	597	3,963	12,091	Desaiganj
								Total Gadchiroli
1,96,078	5,57,837	41,206	11,37,124	66,40,147	5,88,567	3,58,435	75,87,149	Municipal Corporations
1,57,382	2,31,756	24,633	21,753	5,82,068	96,994	1,21,129	8,00,191	Bombay
..	43,097	2,972	78,457	2,89,932	37,435	91,621	4,18,988	Thane
8,269	8,269	6,428	2,86,273	6,68,366	6,392	13,067	6,87,825	Kalyan
97,164	1,36,050	2,157	1,39,015	6,67,858	..	3,98,524	10,66,382	Pune
22,795	59,749	4,259	2,45,259	4,58,129	..	83,899	5,42,028	Pimpri-Chinchwad
..	27,219	1,563	26,375	1,96,140	28,489	41,542	2,66,171	Nashik
19,164	19,164	2,484	17,183	1,92,170	1,56,249	17,602	3,66,021	Solapur
..	88,147	5,328	12,061	2,53,328	..	41,003	2,94,331	Kolhapur
15,046	18,128	930	1,335	86,789	2,844	10,966	1,00,599	Aurangabad
14,663	51,888	4,370	25,781	4,13,407	74,495	69,743	5,57,645	Amravati
3,17,379	5,94,091	1,15,959	2,72,658	30,02,694	6,01,468	7,86,431	43,90,593	Nagpur
3,30,561	12,41,304	96,330	19,90,616	1,04,48,334	9,91,465	12,47,531	1,26,87,330	Total of Municipal Corporations
8,47,940	18,35,395	2,12,289	22,63,274	1,34,51,028	15,92,933	20,33,962	1,70,77,923	

Source — Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

34. संकीर्ण :

३४.१. या विभागात सावकारीचे व्यवहार, रिझर्व्ह बँकेचे व्यवहार, आयकरांचे वर्गीकरण, नोंदलेले दस्तऐवज, विवाह व विधिवानवामे व आर्थिक गणनेसंबंधी आकडेवारीही यात दिलेली आहे.

३४.२. राज्यातील सावकारी कर्जांची नियमित होणारी देवाण-वेवाण ही मुंबई सावकारी नियंत्रण कायदा, १९४६ नुसार नियंत्रित करण्यात येते. या कायद्यानुसार सावकाराला ज्या क्षेत्रात व्यवसायासाठी अनुज्ञप्ती मिळाली असेल त्याच क्षेत्रात व अशा अनुज्ञप्तीच्या अटीनुसारच त्याला आपला व्यवसाय करणे आवश्यक असते.

३४.३. ह्या विभागात मुंबईविवाह कायदा, विशेष विवाह कायदा व इतर कायद्यानुसार राज्यात नोंदलेल्या विवाहांची संख्या देण्यात आली आहे. मुंबई विवाह नोंदणी कायदा, १९५४ हा राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपालिका आणि तालुक्यांची मध्यस्थता लागू करण्यात आला आहे.

34. MISCELLANEOUS :

34.1. In this section are given data on money-lending operations of Reserve Bank, classification of Income Tax, documents and marriages registered and No. of Rest house Data on Economic Census are also given.

34.2. The transaction of money-lending in the State are controlled under the provisions of the Bombay Money Lenders Act, 1946. According to the Act, no money-lender is to carry on the business of money-lending except in the area for which he has been granted a licence and except in accordance with the terms and conditions of such licence.

34.3. In this section, the number of marriages registered in Maharashtra State under Bombay Marriages Act, Special Marriages Act, and other Acts is given. The Bombay Registration of Marriages Act, 1954, is applicable to all the corporation cities, municipal towns and headquarters of tahsils.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34-1

रेडक्रॉस संस्थांची जिल्हानिहाय शाखा, सभासद व प्रथमोचार स्वयंसेवक संस्था
Red Cross branches, their Membership and First Aid Posts by District in
(1989)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा शाखा			एकूण सभासद Total Membership	समूहांची संख्या No. of Groups		कनिष्ठांची संख्या No. of Juniors		युवकांची संख्या No. of Youths		District Branch
					मुले Boys	मुली Girls	मुले Boys	मुली Girls	मुले Boys	मुली Girls	
(1)	(2)			(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई शहर	859	95*	Bombay City
2	ठाणे	639	Thane
3	नाशिक	3,102	Nashik
4	जळगाव	99	Jalgaon
5	पुणे	439	292	..	4,295	3,830	150	127	Pune
6	सातारा	126	Satara
7	सोलापूर	429	Solapur
8	कोल्हापूर	1	Kolhapur
9	औरंगाबाद	23	Aurangabad
10	लातूर	14	Latur
11	भंडारा	1,195	7	1	540	105	110	95	Bhandara

टिप—* मुले व मुली अशी वेगवेगळी माहिती उपलब्ध नाही/Separate information for Boys and Girls is not available.

आधार.—भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई.

Source.—Indian Red Cross Society, Maharashtra State, Branch, Bombay.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34-2

रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्ह्यावार उत्पन्न व खर्च
Income and Expenditure of Red Cross Society by district in
(1989)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा शाखा		आरंभीची शिल्लक Opening balance	उत्पन्न Income	खर्च Expenditure	अखेरची शिल्लक Closing balance	Name of Red Cross district
(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1,71,066	4,30,485	4,10,431	2,32,618	Greater Bombay
2	ठाणे	2,27,148	4,07,129	3,27,420	1,79,513	Thane
3	नाशिक	12,362	96,505	82,216	26,652	Nashik
4	जळगाव	16,068	1,10,175	1,06,387	26,630	Jalgaon
5	पुणे	8,03,983	27,62,254	26,29,483	9,36,754	Pune
6	सातारा	8,211	28,518	26,597	10,488	Satara
7	सोलापूर	10,76,343	13,72,067	11,71,728	12,83,352	Solapur
8	कोल्हापूर	4,519	4,877	6,187	3,206	Kolhapur
9	औरंगाबाद	21,084	4,115	3,060	22,139	Aurangabad
10	लातूर	1,02,313	2,71,473	2,41,300	1,32,486	Latur
11	भंडारा	87,867	26,465	33,577	80,757	Bhandara

आधार :- भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई.

Source.—Indian Red Cross Society, Maharashtra State Branch, Bombay.

नवम्बर १९८९

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तबता क्रमांक/TABLE No. 34.3 (—)

महाराष्ट्रातील विश्रामघाणे, विश्रामगृहे व कक्ष संख्या
Number of Rest Houses and Dak Bungalows by district

(1988-89)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	विश्रामघाम व विश्रामगृहे Rest Houses & Dak Bungalows	कक्ष संख्या No. of Suits	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	बृहन्मंबई	5	75	Greater Bombay
2	ठाणे	23	91	Thane
3	रायगड	25	86	Raigad
4	रत्नागिरी	16	56	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	15	43	Sindhudurg
6	नाशिक	28	122	Nashik
7	धुळे	32	108	Dhule
8	जळगाव	25	87	Jalgaon
9	अहमदनगर	55	105	Ahmadnagar
10	पुणे	15	114	Pune
11	सातारा	22	56	Satara
12	सांगली	14	49	Sangli
13	सोलापूर	14	53	Solapur
14	कोल्हापूर	20	76	Kolhapur
15	औरंगाबाद	29	93	Aurangabad
16	जालना	9	30	Jalna
17	परभणी	14	43	Parbhani
18	बीड	15	59	Beed
19	नांदेड	26	62	Nanded
20	उस्मानाबाद	11	48	Osmanabad
21	लातूर	10	29	Latur
22	बुलढाणा	18	58	Buldana
23	अकोला	28	82	Akola
24	अमरावती	28	90	Amravati
25	यवतमाळ	20	64	Yavatmal
26	वर्धा	14	40	Wardha
27	नागपूर	16	514	Nagpur
28	भंडारा	12	34	Bhandara
29	चंद्रपूर	18	51	Chandrapur
30	गडचिरोली	22	53	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		591	2,471	Maharashtra State

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.4

बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व रयातील रोजगार

Number of Non-agricultural Establishments and Employment

आर्थिक वर्ष/Year Economic Census, 1980

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा District	आस्थापना संख्या Establishment No.			समव्यतः काम करणारे कामगार संख्या Usually employed No.			पगारी कामगार संख्या Hired workers No.			District
		ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बुलढुर्ग	..	1,63,384	1,63,384	..	19,30,076	19,30,076	..	17,44,112	17,44,112	Greater Bombay
2	ठाणे	..	14,839	39,878	1,38,151	2,67,190	4,05,341	1,28,757	2,46,850	3,75,607	Thane
3	रायगड	..	8,922	4,600	13,522	38,710	85,340	42,364	34,299	76,663	Raigad
4	रत्नागिरी	..	17,556	3,712	21,268	58,564	28,269	54,306	25,692	79,998	Ratnagiri
5	नाशिक	..	10,199	13,988	24,187	50,157	1,54,727	2,04,884	46,472	1,40,378	Nashik
6	धुळे	..	6,901	5,811	12,712	29,788	43,126	72,914	27,274	37,726	Dhule
7	जळगाव	..	9,756	7,193	16,949	46,517	66,748	1,13,265	42,588	59,392	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	12,009	5,558	17,567	83,234	42,419	1,25,653	76,800	36,358	Ahmadnagar
9	पुणे	..	13,378	26,311	39,689	66,304	3,18,566	3,84,870	59,507	2,89,942	Pune
10	सातारा	..	9,866	4,606	14,472	50,876	37,360	88,236	47,421	32,600	Satara
11	सांगली	..	8,076	5,857	13,933	37,671	57,062	94,733	34,053	51,080	Sangli
12	सोलापूर	..	13,807	13,079	26,886	54,648	1,30,399	1,85,047	48,396	1,14,563	Solapur
13	कोल्हापूर	..	12,110	12,795	24,905	70,414	1,11,530	1,81,944	63,785	96,429	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	5,801	6,625	12,426	22,599	67,520	90,119	20,075	61,666	Aurangabad
15	परभणी	..	5,865	5,500	11,365	17,307	34,662	51,969	15,334	30,175	Parbhani
16	बीड	..	4,381	3,185	7,566	17,273	22,065	39,338	15,364	19,848	Beed
17	नांदेड	..	6,015	4,548	10,563	22,632	35,627	58,259	20,575	31,451	Nanded
18	उस्मानाबाद	..	8,390	5,066	13,456	27,950	32,407	60,357	25,384	29,061	Osmanabad
19	बुलढाणा	..	6,046	4,013	10,059	18,836	29,784	48,620	17,186	26,503	Buldhana
20	अकोला	..	6,392	5,407	11,799	25,448	45,854	71,302	23,310	39,900	Akola
21	अमरावती	..	6,238	7,030	13,268	20,575	53,577	74,152	18,672	46,731	Amravati
22	यवतमाळ	..	6,117	3,899	10,016	22,500	32,654	55,154	20,690	28,853	Yavatmal
23	वर्धा	..	3,833	2,993	6,826	14,248	31,653	45,901	13,237	29,026	Wardha
24	नागपूर	..	6,388	18,338	24,726	56,755	1,59,852	2,16,607	54,426	1,42,058	Nagpur
25	भंडारा	..	6,298	3,484	9,782	44,968	29,440	74,408	41,097	26,074	Bhandara
26	चंद्रपूर	..	7,679	2,786	10,465	36,429	30,521	66,950	33,868	28,465	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		..	2,16,862	3,64,807	5,81,669	10,80,474	38,31,798	49,12,272	9,90,938	34,48,432	Maharashtra State
	

संस्करण :- सर्व व सांख्यिकी संकलनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./Source :- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.5

मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञापत्रीची जिल्ह्यावार संख्या.

Number of licences granted in each district under the Bombay Money Lenders' Act, 1946

1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अनुज्ञापत्री करिता आलेल्या अर्जांची संख्या Number of applications received	दिलेल्या अनुज्ञापत्रीची संख्या Number of licences granted	नूतनीकरण केलेल्या अनुज्ञापत्रीची संख्या Number of licences renewed	कायदेशीर अनुज्ञापत्रीधारक सावकारांची संख्या Number of money-lenders holding valid licences	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	वृहत्मुंबई	2,277	135	2,121	2,256	Greater Bombay
2	ठाणे	339	51	287	338	Thane
3	रायगड	48	1	44	45	Raigad
4	रत्नागिरी	4	..	4	4	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4	..	4	4	Sindhudurg
6	नाशिक	77	3	43	46	Nashik
7	धुळे	40	5	35	40	Dhule
8	जळगाव	70	10	58	68	Jalgaon
9	अहमदनगर	43	2	21	23	Ahmadnagar
10	पुणे	258	32	138	170	Pune
11	सातारा	81	1	80	81	Satara
12	सांगली	109	8	97	105	Sangli
13	सोलापूर	282	40	242	282	Solapur
14	कोल्हापूर	151	11	140	151	Kolhapur
15	औरंगाबाद	20	4	10	14	Aurangabad
16	जालना	37	26	11	37	Jalna
17	परभणी	64	7	39	46	Parbhani
18	बीड	16	2	13	15	Beed
19	नांदेड	66	12	20	32	Nanded
20	उस्मानाबाद	26	4	22	26	Osmanabad
21	लातूर	68	5	36	41	Latur
22	बुलढाणा	53	6	21	27	Buldhana
23	अकोला	117	9	106	115	Akola
24	अमरावती	192	21	167	188	Amravati
25	यवतमाळ	46	8	38	46	Yavatmal
26	वर्धा	86	6	80	86	Wardha
27	नागपूर	692	64	509	573	Nagpur
28	भंडारा	314	22	171	193	Bhandara
29	चंद्रपूर	143	7	51	58	Chandrapur
30	गडचिरोली	42	3	39	42	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,765	505	4,647	5,152	Maharashtra State

आधार—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तबता क्रमांक/TABLE No. 34.6

जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती
Transactions of licenced money-lenders in each district

1989-90

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खाली सूट न मिळालेले Not exempted under section 22 of the Bombay Money-Lenders Act, 1946			मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खालील सूट मिळालेले Exempted under section 22 of the Bombay Money-Lenders Act, 1946			District (2)
		व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans advanced to traders	बिगर व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans advanced to non-traders	एकूण कर्जे Total loans advanced	व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans advanced to traders	बिगर व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans advanced to non-traders	एकूण कर्जे Total loans advanced	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	347	2,018	2,365	Greater Bombay
2	ठाणे	..	15	421	436	Thane
3	रायगड	..	3	15	17	Raigad
4	रत्नागिरी	4	4	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	1	2	2	Sindhudurg
6	नाशिक	..	84	43	126	Nashik
7	धुळे	26	26	Dhule
8	जळगाव	..	1	42	43	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	Neg.	Neg.	1	Ahmadnagar
10	पुणे	..	58	414	473	Pune
11	सातारा	..	25	363	388	Satara
12	सांगली	..	152	107	259	Sangli
13	सोलापूर	..	573	353	926	Solapur
14	कोल्हापूर	..	250	114	364	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	1	8	8	Aurangabad
16	जालना	..	5	1	7	Jalna
17	परभणी	..	8	16	24	Parbhani
18	बीड	..	179	3	182	Beed
19	नांदेड	..	993	22	1,015	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	128	9	137	Osmanabad
21	लातूर	..	303	63	366	Latur
22	बुलढाणा	..	11	45	55	Buldhana
23	अकोला	52	53	Akola
24	अमरावती	..	35	623	658	..	10	Amravati
25	यवतमाळ	..	19	88	107	Yavatmal
26	वर्धा	..	26	134	160	Wardha
27	नागपूर	..	11	1,027	1,039	..	37	Nagpur
28	भंडारा	..	11	259	270	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	3	126	129	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	7	22	29	Gadchiroli
*महाराष्ट्र राज्य		3,249	6,420	9,569	..	47	47	Maharashtra State

Neg.—नगण्य/Negligible.

* आकडे गोलगोल त लिहण्यामुळे काही ठिकाणी येईल अचूकपणे Total may not tally due to roundings.

आधार—सहकार वायुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar Co-operative Societies, Maharashtra State, Pune.

वर्षातील शेवटचा शुक्रवार Last Friday of the year	चलन विभाग Issue Department						बँक व्यवहार विभाग Banking Department					
	जबाबदारी Liabilities			मालमत्ता Assets			जबाबदारी Liabilities					
							टोपी Deposits					
	चलनात असलेल्या नोटा Notes in circulation	एकूण तयार केलेल्या नोटा Total notes issued	सोन्याची नाणी व लंगडी Gold coin and bullion	परदेशी रोखे Foreign securities	रुपये नाणी (अ) Rupee coin (a)	भारत सरकारचे रुपयातील रोखे Govt. of India rupee securities	केंद्र शासन Central Govern- ment	राज्य शासन State Govern- ment	इतर Others	एकूण इतर धरून Total including others		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)		
1960-61	1,985	1,993	118	123	120	1,632	76	29	159	264		
1965-66	2,866	2,891	116	93	94	2,586	51	26	298	375		
1970-71	4,212	4,221	183	273	52	3,714	251	13	289	553		
1975-76	6,535	6,573	183	272	13	6,105	660	10	2,243	2,913		
1980-81	13,733	13,755	226	2,364	56	11,110	778	11	5,732	6,521		
1984-85	23,132	23,150	246	1,564	12	21,328	5,421	4	13,411	18,836		
1985-86	25,519	25,535	247	1,564	72	23,652	160	19	16,945	17,124		
1986-87	28,762	28,775	274	1,564	45	26,892	54	15	19,371	19,440		
1987-88	33,812	33,827	274	1,564	51	31,938	76	15	21,310	21,401		
1988-89	38,644	38,667	274	1,564	71	36,758	1,026	15	24,358	25,399		

टीप.—(अ) भारत सरकारच्या रुपयांच्या नोटा धरून.

(ब) भरलेले भांडवल आणि राखीव भांडवल.

(क) रोख आणि अल्प मुदतीचे रोखे धरून.

आकडे संक्षिप्त केल्यामुळे स्तंभ (११) व (१२) मधील बेरजा जुळणार नाहीत.

माध्यार.—रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, कुलेटोन, मार्च १९८९.

MISCELLANEOUS

TABLE No. 34.7

Financial statistics relating to the Reserve Bank of India

(कोटी रुपयात)
(In crore rupees)

बैंक व्यवहार विभाग Banking Department							
जबाबदारी Liabilities		मालमत्ता Assets					
		डेपोजिट Deposits					
इतर जबाबदारी (ब) Other liabilities (b)	एकूण ताळेबंद Total liabilities or assets	नोटा व नाणी Notes and coins	परदेशात असलेली शिल्लक (क) Balance held abroad (c)	कर्जे व आगाऊ रकमा Loans and advances	खरेदी केलेली बिले आणि वटाव Bills purchased and discounted	गुंतवणूक Investments	इतर मालमत्ता Other assets
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
231	495	8	13	225	39	181	20
249	724	25	15	455	33	132	43
689	1,242	10	77	958	38	113	46
2,137	5,050	37	1,246	2,053	739	444	531
5,108	11,629	23	1,956	3,504	3,162	1,593	1,390
9,146	27,982	18	4,179	7,277	7,927	6,513	2,070
11,641	28,765	16	3,859	5,187	10,501	7,596	1,606
11,227	33,667	13	4,028	6,205	12,700	9,046	1,672
15,517	36,918	15	3,461	7,540	3,156	20,869	1,877
13,233	43,628	24	3,361	12,303	3,094	22,319	2,526

Notes.— (a) Including Government of India Rupee notes.

(b) Including paid up capital and reserves.

(c) Including cash and short-term securities.

D. tails may not add up to totals and Cols. (11) and (13) due to rounding.

Source.— Reserve Bank of India Bulletin, March 1989.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34-8

३३ वे. के. ले. दस्तावेजांची संख्या व वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिळकतीचे मूल्य/Number and description of registered documents and value of property transferred
(1988-89)

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakhs)

स्वावर मिळकतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting immovable property													
नोंदणी कार्यालये Registration Offices				सक्तीबो Compulsory		ऐच्छिक Optional		एकूण Total		जंगम मिळकतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting immovable property			
संख्या No.	(3)	(4)	(5)	संख्या No.	(6)	(7)	(8)	एकूण मूल्य Aggregate value	संख्या No.	(9)	(10)	एकूण मूल्य Aggregate value	District (2)
1	..	22,930	51,434	623	265	23,553	51,699	391	1	Greater Bombay			
2	..	39,593	26,727	12,172	5,873	51,715	32,600	645	16	Thane			
3	..	12,237	4,338	2,011	1,206	14,308	5,544	12	•	Raigad			
4	..	5,807	968	292	69	6,099	1,037	9	2	Ratnagiri			
5	..	10,208	473	77	3	10,285	476	72	•	Sindhudurg			
6	..	28,702	9,278	2,036	115	30,788	10,393	369	36	Nashik			
7	..	16,630	3,013	194	23	16,824	3,041	407	4	Dhule			
8	..	34,220	5,231	7,599	314	14,819	5,545	1,332	620	Jaigaon			
9	..	37,865	6,606	3,931	627	41,796	7,233	300	2	Ahmednagar			
10	..	60,790	26,388	67,941	36,348	1,28,731	62,736	240	•	Pune			
11	..	25,861	3,804	2,386	488	28,647	4,292	38	•	Satara			
12	..	30,925	3,861	2,315	878	33,240	4,739	86	2	Sangli			
13	..	31,660	3,280	1,998	6,810	33,658	10,090	480	4,834	Solapur			
14	..	29,751	4,024	1,159	1,336	30,910	5,360	181	2	Kolhapur			
15	..	34,370	5,796	832	122	35,202	5,918	535	•	Aurangabad			
16	..	17,768	1,859	181	13	17,949	1,872	98	•	Jalna			
17	..	22,719	2,814	5,088	104	27,807	2,918	368	3	Parbhani			
18	..	28,113	2,171	1,482	264	29,595	2,435	•	•	Beed			
19	..	24,720	2,993	436	23	25,156	3,016	294	•	Nanded			
20	..	13,146	1,694	220	50	13,366	1,744	•	•	Osmanabad			
21	..	19,669	2,049	324	18	19,993	2,067	•	•	Latur			
22	..	24,362	5,537	314	28	24,676	5,565	231	1	Buldhana			
23	..	27,249	2,625	553	59	27,802	2,684	181	9	Akola			
24	..	22,316	3,241	341	66	22,657	3,307	106	•	Amravati			
25	..	16,235	1,904	254	33	16,489	1,937	129	1	Yavatmal			

26	वर्षा	6	14,124	2,101	351	36	14,475	2,137	.48	1	Wardbe
27	नागपूर	13	41,402	13,020	2,277	346	43,679	13,366	366	6	Nagpur
28	भंडारा	13	14,607	1,773	2,460	430	17,067	2,203	168	*	Bhandara
29	चंद्रपूर	10	12,873	1,542	41	15	12,914	1,557	Chandrapur
30	गडचिरोली	4	2,207	218	13	..	2,220	218	3	*	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	271	7,23,059	2,00,762	1,20,361	56,967	8,16,420	2,57,729	7,089		5,540

*आकडे ५० हजारांहून कमी.

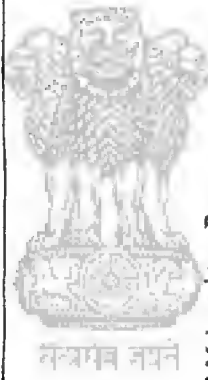
* Figures are less than 50 thousand.

टीप.—आकडे संक्षिप्ततात दिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Totals may not adding up due to rounding.

आधार.—नोंदणी महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Registration, Government of Maharashtra, Pune.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

संख्या क्रमांक/TABLE No. 34-9

महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या
Number of marriages registered in the State of Maharashtra

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	बृहन्मुंबई विवाह कायद्यान्वये Under Bombay Marriage Act	विशेष विवाह कायद्यान्वये Under Special Marriage Act	इतर कायद्यान्वये Under Other Acts	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1966-67	20,383	1,129	460	22,172
2	1970-71	21,453	3,359	438	25,250
3	1975-76	20,394	633	6	21,033
4	1980-81	26,609	2,061	18	28,688
5	1981-82	29,836	3,075	19	32,930
6	1982-83	31,983	2,825	94	34,902
7	1983-84	29,223	3,090	173	32,486
8	1984-85	33,646	2,943	20	36,611
9	1985-86	29,152	2,320	57	31,529
10	1988-89	31,935	2,965	140	35,040

आधार—नोंदणी महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Inspector General of Registration, Government of Maharashtra, Pune.